

Τα σακιά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ
ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

✱

Η κυρία Κατάκη, διηγήματα, 1995

Μικρά Αγγλία, μυθιστόρημα, 1997

Κουστούμι στο χώμα, μυθιστόρημα, 2000

Ο άγιος της μοναξιάς, μυθιστόρημα, 2003

Νύφες, από την ομότιτλη ταινία του Παντελή Βούλγαρη, 2004

Σουέλ, μυθιστόρημα, 2006

Τα σακιά, μυθιστόρημα, 2010

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ

Τα σακιά

Μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

© Copyright Ιωάννα Καρυστιάνη – Εκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε., Αθήνα 2010

Έτος 1ης έκδοσης: 2010

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπίες, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.

Ζαλόγγου 11, 106 78 Αθήνα

☐ 210-330.12.08 – 210-330.13.27 FAX: 210-384.24.31

e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN 978-960-03-5129-3

ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΣΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ
ΧΑΡΤΙ

Το σύρνεφο

Μ^{ΑΪΟΣ.}

Έξω, ήρλιος πίσω από σύννεφα, μια πεταρλούδα. Μέσα, το σαρλόνι δίχως χαρλί, οι κούρτες, δυο μερλιτζάνες στην πιατέρλα, μισό πεπόρι.

Πάλι άγχος. Γι' αυτό μπούκαραν ξανά τα ρω και γέμισαν αυτά που κοίταξε, τον ήλιο του δειλινού, το μπαλκόνι, το πάτωμα, τα πράγματα, κι αυτά που σκέφτηκε προς στιγμήν, νηστική από το πρωί, μελιτζάνες και πεπόνια.

Εδώ και κοντά δέκα χρόνια μαγείρευε μόνο μια φορά το μήνα, ψητό της κατσαρόλας συνήθως, και το πήγαινε στον Λίνο. Κάμποσες φορές εκείνος αρνήθηκε να εμφανιστεί στο τζαμάκι κι εκείνη γύρισε το τάπερ σπίτι της, δεν το άγγιξε, ξεχάστηκε το φαί στο ψυγείο.

Για τον εαυτό της δεν έβαζε ποτέ τσουκάλι και τηγάνι, κατεβασμένα και τα ρολά του σπιτιού σε τρίτους, δεν τραπέζωνε πια σόγια, δεν καλούσε ψυχή ούτε για έναν ξερό καφέ, την περνούσε με ψωμοτύρι, καμιά ντομάτα, λίγο φρούτο.

Έλλειψη επιθυμίας για ζεστό φαί, εκούσια στέρηση δικαιώματος σε απολαύσεις έστω και μηδαμινές και, κυρίως, οικονομία, εδώ και χρόνια δεν είχε πετάξει ούτε δυο κλωνιά μαραμέου μαϊντανού.

Πέμπτη, 3 Μαΐου 2007, σούρουπο.

Η κουρνιατισμένη Βιβή Χολέβα, που σήκωνε πενήντα δύο χρόνια κούρασης και εβδομήντα οχτώ κιλά λύπης, έχυσε στο πλυντήριο τρεις άσπρες ρόμπες της δουλειάς, έχυσε από λίγο το υπόλοιπο Floral στις δυο γλάστρες, τις πότισε, έκοψε με το ψαλίδι τα ξέφτια της τέντας, τηλεφώνησε στη Βουλγάρρα, εντάξει η γριά, επιτέλους ενεργήθηκε, τώρα πλυμένη και δροσισμένη με κολόνια θα κοιμηθεί σαν μωρό, τηλεφώνησε στη στυφιάρα εγγονή του στρατηγού, Αννούλα, χρυσό μου, άντε αύριο στο ΙΚΑ, γιατί δικαιούστε τζάμπα κρέμες και πάνες για την κατάκλιση, δεν τον προλαβαίνουμε τον παππού, τρίτο σκατοτηλεφώνημα στην Καστοριανή για το γάλα Αλεξανδρείας, κοκόνια μου, πιες εσύ δυο κουταλιές και σου υπόσχομαι να προσευχηθώ σε όλα τα ζωκλήσια στον Ύψιστο για τη ρέγουλα των εντέρων, η καριέρα μου από τα τούλια στις κουράδες, σκέφτηκε.

Δεν ένιωθε καλά που θα άφηνε τόσες μέρες τους πελάτες της σε ξένα χέρια, θα το έκανε με βαριά καρδιά, ως τώρα ήταν πάντα διαθέσιμη, κάθε ώρα και λεπτό της μέρας και της νύχτας, να τρέξει κοντά σε αυτά τα πλάσματα με το στόμα το ανοιχτό σαν τσέπη που τρύπησε και πέσανε στο δρόμο τα λεφτά, και τα μάτια με το κίτρινο και τώρα πια κομμένο ασπράδι, που κάποτε θα ήταν κι αυτωνών σαν διάφανο και δροσερό πέταλο αμυγδαλανθού.

Τηλεφώνησε στο ζευγαράκι των Εξαρχείων, μίλησε με το σύζυγο, να είστε καλά παιδιά, του ζήτησε, πήρε και τον κορακοζώητο Κρητικό, της είχε έτοιμη τη μαντινάδα, *Κάμε τραγούδι τη ζωή στις λύρας το δοξάρι, προτού σε βρει η σαϊτιά του χαρομακελλάρη*, της ευχήθηκε να περάσει ωραία στο γάμο, ευχήθηκε στους μελλονύμφους συγγενείς της, κι αυτή τον ευχαρίστησε με τα λόγια που του άρεσαν, ναι, λεβέντη μου, σαν έρθει

η ώρα σου δεν θα παραλείψω να φωνάξω, σκατά στο λάκκο σου.

Τέλειωσε με την πελατεία, αλλά δεν ακούμπησε το ακουστικό, πήρε το διαχειριστή της πολυκατοικίας για τα κοινόχρηστα, δεν βγήκαν ακόμη, Βιβή, είσαι η μόνη που ανυπομονείς να τα σκάσεις, πήρε και τον Γιούκαρη, όλα κανονισμένα σου ξαναλέω, να είσαι εκεί στις εφτά το πρωί, μη φοβάσαι, Βιβή, να έχεις αυτοκυριαρχία και τα μάτια δεκατέσσερα.

Μόνο δεκατέσσερα; σκέφτηκε και σηκώθηκε. Δίπλωσε ρούχα και εσώρουχα στο βαλιτσάκι της, ετοίμασε το σακβουαγιάζ του Λίνου, το δύσκολο ήταν να ξαναπιάσει στα χέρια της τα καινούργια παπούτσια του, ακούμπησε τις δυο αποσκευές δίπλα στην πόρτα της εισόδου.

Πήρε το πορτοφόλι από την τσάντα της, ξαναμέτρησε τα λεφτά, οκτώ χαρτονομίσματα των εκατό ευρώ, τέσσερα των πενήντα, ψιλά, η κάρτα της Τράπεζας, οι δυο ταυτότητές της. Το ξανάβαλε στη θέση του, στις δυο θήκες τα μαύρα γυαλιά, τα δυο αρχαία βιβλιαράκια, τα τρία αποκόμματα διπλωμένα στα τέσσερα, οι τέσσερις φωτογραφίες στο φάκελο, γυναικεία μικροπράγματα και η μικρή ατζέντα με τα χρήσιμα τηλέφωνα, λίγα, τα ήξερε κι απέξω.

Πήγε στην κουζίνα κι έφερε το σιδερένιο γουδοχέρι και το μαχαίρι του τυριού, τα έβαλε στην τσάντα, χωρούσαν άνετα και τα δυο, αλλά τελικά άφησε μόνο το πρώτο, γύρισε το μαχαίρι στο συρτάρι του.

Είχε αγοράσει το γουδί από την Κομοτηνή ένα τριήμερο αργίας, πάνε είκοσι και βάλε χρόνια, δεν έφτιαξε ποτέ της σκορδαλιά ή ταραμοσαλάτα, το είχε στολίσει μαζί με δυο ακόμη μπακίρια, λυχνάρι και λαδικό, σ' ένα ψηλό ράφι, πού χρόνος να τα ξεσκονίσει, πόσω μάλλον να τα γυαλίσει, είχανε πιάσει μάκα. Κι ας ήταν ενθύμια μιας ξένοιαστης εκδρομούλας, θα τα είχε

ξεφορτωθεί κι αυτά στο γενικό ξεπούλημα ή σε κάποια μετακόμιση, αλλά τα γλύτωνε κάθε φορά ένα ψηλό ράφι.

Γύρισε στο χολ, κρέμασε την τσάντα στην κρεμάστρα πάνω από τις δυο αποσκευές και σκέφτηκε, όχι για πρώτη φορά, πως όλ' αυτά τα χρόνια τα τέσσερα δόντια της κρεμάστρας σήκωναν μόνο δικά της ρούχα και τζάντζαλα, το παλτό της, το αδιάβροχό της, την ομπρέλα της, τις σακούλες της, την πολυφορεμένη εσάρπα για τα καλοκαιρινά νυχτέρια στο μπαλκονάκι.

Από τη θέση αυτή έστρεψε λαιμό και κεφάλι και κοίταξε το σαλόνι της, αποθήκη. Έτσι όπως ήρθαν τα πράγματα, δεν γινόταν να το αλαφρώσει, αποκλειόταν και να ξαναβάλει κεντημένες κουρτίνες και να στολίσει βάζα με λουλούδια, σαν να μην τρέχει τίποτα.

Άντε, τώρα, να βρεις το κουράγιο για να πάρεις αλλιώς το τιμόνι της ζωής, σκέφτηκε και τσέκαρε την ώρα, εννιά το βράδυ, όλα έτοιμα, και τώρα στην κουζίνα.

Έβαλε μπρίκι, βούτηξε στο καυτό νερό για τρίτη φορά το ίδιο φακελάκι τσάι, έτσι έκανε από πρόπερσι, πήρε το φλιτζάνι με το ξεθυμασμένο ρόφημα κι ένα κομμάτι ψωμί και πήγε στον καναπέ. Χαμηλόφωνα και επιμελώς επανέλαβε τις αποστηθισμένες φράσεις, γουλιά, μπουκιά και παράγραφος, οι Αμαζονομαχίες στις έξι μετόπες της πρόσοψης του Θησαυρού των Αθηναίων, η περίφημη Σφίγγα των Ναξίων υψωμένη σε ιωνική βάση.

Πιθανές ερωτήσεις: Ποιοι οι γονείς της Σφίγγας; Τυφώνας και Έχιδνα. Ποια τα αδέρφια; Κέρβερος, Λερναία Ύδρα και λοιπά τέρατα. Λίαν καλώς.

Έγειρε στη ράχη του καναπέ, έφερε το μικρό δάχτυλο άκρη στο πανωχείλι της, γινόταν εκεί η γνωστή δουλειά, πάλι θα ξεμερωνόταν με έρπη. Το αίμα πηδούσε στις αρτηρίες της σαν βιτράχι, το κεφάλι της ξεφυλλισμένο λάχανο, το μυαλό της φα-

γωμένο από την κάμπια, την ένιωθε να σέρνεται, να πιπιλίζει, να παχαίνει.

Έπρεπε ν' αφηθεί σε άλλες σκέψεις, ο νους δεν αδειάζει, δεν παίρνει ρεπό.

Λοιπόν. Η Βαλτική βγάζει κεχριμπάρι. Είκοσι μέτρα κάτω από την επιφάνεια του νερού υπάρχουν διάφανες πέτρες, κίτρινες, κόκκινες, καφέ, με κλεισμένα μέσα φυλλαράκια ή έντομα από το μακρινό παρελθόν. Οι ανοιχτόχρωμες πιάνουν καλύτερη τιμή, χίλια πεντακόσια ένα καλό κομμάτι.

Όταν παγώνει η θάλασσα, οι άγριοι ψαράδες του κεχριμπαριού ανοίγουν τρύπες και βάζουν μάνικες, το νερό να τρέχει μέσα με δύναμη και ν' αναδεύει το βυθό για να πετάγονται πάνω οι πανάλαφρες πολύτιμες πέτρες του ήλιου, έτσι τις λένε. Οι Πολωνοί του Γκντανσκ τις κάνουν κολιέ και τις βάζουν στα μωρά τους, τους είχε φέρει μια η Ρόδω, και πού δεν είχε ταξιδέψει η κουμπάρα, όλο συνέδρια, όλο εκδρομές. Και όλο γαμήσια, φωστήρας των καυλιών ανά τον κόσμο.

Το μυαλό της Βιβής Χολέβα γαντζώθηκε στο κεχριμπάρι στις δέκα, ξεγαντζώθηκε στις δεκάμισι, κυνήγησε άλλες δυνατότητες, αγκιστρώθηκε για λίγο στο κόστος του σέρβις του αυτοκινήτου, διακόσια στρογγυλά και κολλαριστά, αρπάχτηκε από την αλλαγή θερμοσίφωνα, άλλα διακόσια το χαράτσι του υδραυλικού, συν εκατόν ογδόντα για τα καινούργια εκείνου, συν πενήντα για τις μπομπονιέρες, και κούτσου κούτσου με τα έξοδα ξόδιασε και την ώρα.

Ως τις δύο το πρωί δεν το κούνησε από τον καναπέ, τσιτωμένη στην ίδια θέση, σφηνωμένη ανάμεσα σε σακούλες και χαρτόκουτες, δίπλα στο κλειστό ραδιόφωνο, φάτσα στην κλειστή τηλεόραση, καρφωμένη στη σιωπή του δικού της διαμερίσματος και το χρούτσου-χρούτσου στην πόρτα του διπλανού. Ο εβδο-

μηνταοχτάχρονος γείτονας, κάτοχος καραμπινάτου αλτσχάι-μερ, πάλευε πάλι να ξεκλειδωθεί για να πάρει τους δρόμους. Κάποτε λεφτάς στην Αφρική, ελεφαντόδοντα και δέρματα θηρίων, μετά στέλεχος επιχειρήσεων εδώ, τώρα με φαγωμένα τα χοντρά φράγκα και χήρος, στις φροντίδες της Ουλιάννας, μιας Ουκρανής που βαρέθηκε να τον ψάχνει στις πλατείες, έβαλε κλειδαριές ασφαλείας, κρέμασε τα καινούργια κλειδιά στο λαιμό της και έδωσε στον Τίγρη την αρμαθιά με τα παλιά, να γρατζουνάει επίμονα την πόρτα, να δοκιμάζει το ένα μετά το άλλο, ξανά και ξανά, επί ώρες, μέρες και νύχτες, βδομάδες και μήνες.

Στη συνέλευση της πολυκατοικίας πάντα γινόταν θέμα, η Βιβή δεν πήγαινε, από τον πρώτο άκουγε μια δεκαπενταριά αγανακτισμένους στο χολ της εισόδου να λούζουν την Ουκρανή. Η ίδια η Βιβή, φτενή μεσοτοιχία, είχε συνηθίσει τον ήχο, σαν το σαράκι που τρώει το ξύλο του μπουφέ, μια κάποια συντροφιά στα άδεια βράδια της, όταν μαζευόταν από τη δουλειά, ανέβαζε τα πρησμένα πόδια της στο μπράτσο του καναπέ και κοιτούσε τα υπάρχοντά της, ντάνες με πάνες, κάτι βασιλικό φραμπαλάδες υπολείμματα από την περιπέτεια του *Τιτί* και λιγοστά λοιπά αντικείμενα ταυτισμένα με τους δωρητές τους, τα τελευταία που απέμεναν μέχρι να τα ξεφορτωθεί κι αυτά.

Ένα βάζο από ροζ οπαλίνα, πελώριο σαν ετοιμόγεννη κοιλιά, της κουμπάρας της, τώρα κουμπάρας για φραγκοδίφραγκα, πινέζες, συνδετήρες και καρτούλες με τηλέφωνα, τη χειροποίητη κρητική καρέκλα, γαμήλιο δώρο συναδέλφων εκείνου, δεν καθόταν πάνω της πια γιατί πιανόταν η μέση της, το καναδέζικο αμπαζούρ με το κόκκινο φύλλο, γυρισμένο ανάποδα να μη φαίνεται το βαθούλωμα από την προχθεσινή μπουνιά, δικιά της, σε μοναχικό ξέσπασμα, και δυο ψιλόλογια, τσιγαροθήκη Αρια-Σοφιά και τασάκι-γατάκι, πρόσφατα λάφυρα, κληροδοτήματα από

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

ανακοπή πελάτη, πιστού θεριακλή που θα συνέχιζε να φουμάρει στις αιωνίους μονάς.

Ίδια η περιπλάνηση του βλέμματος κι απόψε, κάτι σαν έλεγχος ρουτίνας, για να επιβεβαιώσει ότι τα πειστήρια μιας τζάμπα ζωής ήταν στις θέσεις τους.

Δίπλα, ο γέρος έφαγε το χαστούκι του, βαρύ το χέρι της Ουκρανής, η νύχτα ησύχασε και η Βιβή Χολέβα ανάσανε. Προτού πάρει μια κουβέρτα να τη ρίξει πάνω της για να μην ξεστρώσει το κρεβάτι και χασομεράει το πρωί να τακτοποιεί, πήγε στην κουζίνα, άνοιξε το συρτάρι με τα μαχαιροπίρουνα, δοκίμασε στο χέρι της ένα ένα τα κοφτερά μαχαίρια, του ψωμιού με τα δοντάκια, του κρέατος με τη λεπίδα-ξυράφι, διάλεξε το μπαλταδάκι, το πήγε στην τσάντα της, το βόλεψε στον πάτο, κάτω από τα βιβλιαράκια, τα χαρτομάντιλα, τα κλειδιά και το κραγιόν. Αλλά δεν γύρισε στον καναπέ, κοντοστάθηκε επί τόπου με το μυαλό της να παίρνει γρήγορες στροφές.

Αμάν αμάν, εάν σκοντάψω και πέσω και το περιεχόμενο της τσάντας χυθεί στο πάτωμα, την έβαψα, δεν θα έχω πειστική δικαιολογία, ευτυχώς που το σκέφτηκε εγκαίρως – να που δεν είχε στήσει το πενήνήμερο τέλεια, σε όλες τις λεπτομέρειες. Προς στιγμήν αποφάσισε να πάρει και μια νάιλον σακουλίτσα, να μπορεί να πει πως σκοπεύει να μαζέψει δυο χεριές νερουλάκια, που εξαφανίζουν τα λευκά στίγματα από τα νύχια, τραγορίγανη για τις ξινίλες, ρίζες και βότανα για αντιβηχικές σπесиαιλιτέ, παρραγγελιές της πελατείας – οι γέροι θέλουν και γιατρικά και γιατροσόφια.

Θα έπρεπε όμως ν' αλλάξει και τον μπαλτά μ' ένα κοινό μαχαίρι, θα έπαιρνε το καρπουζομάχαιο με την εικοσάποντη λάμα. Καλού κακού ας αλλάξω και την τσάντα, ας πάρω την καφετιά παλιατζούρα με το φερμουάρ και να 'χω το νου μου να το

κλείνω καλά, μονολόγησε ψιθυριστά, και τότε, αδειάζοντας τη φαρδιά μπεζ τσάντα από καραβόπανο, της κατέβηκε μια καλύτερη ιδέα. Πήγε σ' ένα συρτάρι κι έφερε έναν κιτρινωπό άκοπο Σικελιανό από την τρομερή εποχή που είχε αγοράσει μαζωμένες μια ντουζίνα ποιητικές συλλογές διαφόρων. Είχαν απομείνει τρεις, όλες άκοπες ευτυχώς, καμιά φορά σκαλίζοντας για συμβόλαιο, παλιούς λογαριασμούς ή στυλό, έπεφτε πάνω στα βιβλιάρια, θυμόταν όλα τα καθέκαστα, άνοιγε ένα στην τύχη και διάβαζε την αρχή, τη μέση ή το τέλος κάποιων ποιημάτων. Λίγα, τα μικρά, είχε διαβάσει ολόκληρα σε φευγαλέες στιγμές, όλα ξεχασμένα πια.

Σε πέντε λεπτά έτοιμη η καφετιά τσάντα με το φερμουάρ, η Βιβή ανάσανε κι επέστρεψε στον καρό καναπέ, να σκεπαστεί με την καρό κουβέρτα, να τεντώσει για λίγες ώρες το κορμί της, να μαζέψει δυνάμεις για το πενήνήμερο. Και κουράγιο. Για δυο άτομα. Η ίδια ήταν εξπέρ στην απαντοχή, τόσες ηλιόλουστες μέρες πήγανε χαμένες μπροστά της, εκείνος όμως στην άπλα του Μάη μπορεί να πάθαινε την πλάκα του και να χτυπούσε το κεφάλι του στα μάρμαρα.

Η αλήθεια είναι ότι η ιδέα της είχε περάσει από το μυαλό. Αρκετές φορές. Μερικές φευγαλέα, σε δυο τρεις περιπτώσεις η σκέψη της σφάλωνε εκεί για μερόνυχτα.

Τον πρώτο ανυπόφορο χρόνο, όποτε χτυπούσε το τηλέφωνο, σπάνια, η καρδιά της σταματούσε, θα μου πουν ότι κρεμάστηκε, προετοιμαζόταν ν' ακούσει την ανακοίνωση του μαντάτου από μια επίσημη φωνή, για την κατάσταση κάπως σιγανή και ασταθή, με λίγο κόμπο στα λόγια και την οφειλόμενη συμπόνια.

Άρπαζε το ακουστικό, το κολλούσε στο αφτί κι όταν το ακουμπούσε πίσω στη θέση του, σχεδόν κατέρρεε στην πολυθρόνα, για ώρα ξερή, κι ας ήταν το τηλεφώνημα από τον υπάλληλο της

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Express Service, που ρωτούσε πότε να περάσει για την ανανέωση του εξαμήνου συμβολαίου, ή από τον σχολαστικό νοικάρη του γραφείου στο Παγκράτι, που την ενημέρωνε ότι έβαλε το νοίκι στην Τράπεζα.

Είχε αναρωτηθεί βέβαια εάν φοβόταν ένα τέτοιο ενδεχόμενο ή μήπως κατά βάθος το ευχόταν κιόλας, η αυτοχειρία ξυπνάει στους άλλους λίγο οίκτο, δρα και σαν απορρυπαντικό. Θα ήταν το μοναδικό αληθινό τέλος στην κόλασή τους, μια πράξη απόγνωσης και συνάμα τόλμης, επιτέλους και απελευθέρωσης, εδώ που τα λέμε και δικαιοσύνης.

Τα χρόνια περνούσαν, ο απαγχονισμός δεν συνέβαινε, ατόνησε μέσα της αυτό το τρομερό συναίσθημα φόβου και μαζί προσδοκίας, ώπου τους τελευταίους μήνες ξανακαρφώθηκε στο μυαλό της ένα σχέδιο λυτρωμού και των δύο.

Προκειμένου ν' αποφασίσει τον τόπο προορισμού και διαμονής κατά το πενήνήμερο είχε φάει έντεκα Κυριακές, 7, 14, 21 και 28 Γενάρη, 4, 11, 18 και 25 Φλεβάρη, 4, 11 και 18 Μάρτη, να τραβιέται με το ξεγοφιασμένο πια μπλε Φιατάκι πότε προς Νάυπλιο και πέριξ, προς ορεινή Ακράτα, ορεινή Στεμνίτσα, ορεινή Δημητσάνα και πότε προς Εύβοια μεριά, προς Καλαμπάκα-Μετέωρα, προς Γαλαξίδι και προς Πήλιο, για να κατοπτρεύσει τα κατατόπια, να εγκρίνει τα τοπία, τα ξενοδοχεία, να κόψει φάτσες και κίνηση, και κάνοντας κάμποσες εκατοντάδες χιλιόμετρα είχε τσεκάρει τις επικίνδυνες στροφές με τη σκέψη ότι ακόμη και άθελά της, πάνω στο τρέμουλο που θα την έπιανε στο κατάλληλο σημείο, θα μπορούσε να χάσει το τιμόνι, να στουκάρει σε κάνα βράχο, να πάρουν τριάντα τούμπες και να γίνουν κομμάτια στον πάτο μιας χαράδρας.

Όταν ξανάπιανε ίσιο δρόμο, σταματούσε στην άκρη για λίγο και κοπανούσε το κεφάλι της στο τιμόνι με την ησυχία της, δεν

την έβλεπε κανείς, δεν είχε να δώσει λογαριασμό και εξηγήσεις, άλλωστε, μετά, κατέβαζε μια μπαντάνα χαμηλά στο κούτελο κι έκρυβε γδαρσίματα και καρούμπαλα.

Μυρωμένα πευκοδάση, καταπράσινα λιβάδια, λοφοπλαγιές με λιόφυτα, περβόλια με ξινόδεντρα που δεν είχε δικαίωμα να χαζέψει με ευχαρίστηση, χρόνια τώρα δίχως ένα μισάωρο ανεμελιάς και χαλάρωσης.

Και δίχως συντροφιά. Εδώ, δεν είχε κότσια η ίδια να σκέφτεται απευθείας τα γεγονότα καθαυτά, μόνο τη ρουτίνα των συνεπειών, τις εκκρεμότητες της κάθε μέρας, τα καθήκοντα για το έτσι κι αλλιώς μαύρο κι άραχλο μέλλον, πώς θα μοιραζόταν το σταυρό, πώς θα ξεστόμιζε τις λεπτομέρειες που θα γύρευαν οι άλλοι για να χορτάσουν ξένη συμφορά, πώς θα καταδεχόταν τη λύπηση που θα της πρόσφεραν με μισή καρδιά.

Εξαιτίας του πλάσματος που ακόμα αναρωτιόταν από ποιο φουσερό και ποιο αμόνι βγήκε τέτοιο στραβό καλούπι, σε δέκα χρόνια είχε αλλάξει τέσσερα σπίτια, όλο και μικρότερα, όλο και φθηνότερα, από το τεσσάρι στα Κάτω Πατήσια, στο τριάρι στην Κυψέλη, στο δυομισάρι στους Αμπελοκήπους και στο δυάρι στου Γκύζη, βίος σπαρτιάτικος σε γερασμένες πολυκατοικίες, να μη σκορπάει λεφτά για πάρτη της και να μη δένεται με χασάπηδες, κομμώτριες και ταμίες του σουπερμάρκετ, να μην τη σταμπάρουν κι αρχίσουν τις οικειότητες, τι και πώς κι από πού, να μη νιώσει κι εκείνη την ανάγκη ν' ακουμπήσει κάπου τα δικά της, να της ξεφύγουν τίποτα μισόλογα, να την πατήσει.

Ο ύπνος της λιγοστός, αυτό το παράξενο με τα κόκκαλά της να τα νιώθει διαρκώς παγωμένα, από τότε.

Η απέναντι λεύκα σήμανε χάραμα, το χάραμα τα πουλιά βάζουν όλη τους την τέχνη, κελαρυσμοί σαν σκάλες στο πιάνο και τιτιβίσματα σαν τσιμπιές στην κιθάρα.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Σηκώθηκε προτού χτυπήσει το ξυπνητήρι, πιασμένη και στραβολαιμιασμένη, δίπλωσε την κουβέρτα, πλύθηκε, παστώθηκε με Zovirax, ήπие καφέ, φόρεσε μια χρωματιστή πουκαμίσα να ξεγελάσει κι εκείνον και τον εαυτό της, ζαλώθηκε τα συμπράγκαλα και έξι παρά πέντε βγήκε στο δρόμο.

Κόσμος του πρωινού. Πήγε στην πίσω μεριά του τετραγώνου, όπου είχε παρκάρει, προσπάθησε να ξεκλειδώσει το αυτοκίνητο με τα κλειδιά του σπιτιού, τα καλά του ξεκούδουνου γείτονα, οι δυο ώρες που υπολόγιζε ότι θα έπαιρνε η ειδική διαδικασία με ελέγχους και υπογραφές τη σάστιζαν προκαταβολικά, η αγωνία της για το πενθήμερο που ήταν πια γεγονός είχε πιάσει κορυφή, την έκοψε κρύος ιδρώτας.

Τακτοποίησε τα πράγματα, τις αποσκευές στο πορτμπαγκάζ, τη σακούλα με δύο τάπερ, πεσκέσια γαλατόπιτας και χορτόπιτας, σνακς για το δρόμο, στο πίσω κάθισμα, σωριάστηκε στη θέση του οδηγού σαν άδειο τσουβάλι κι έβαλε μπρος άγαρμπα, βιαζόταν σαν κυνηγημένη να ψωνίσει τσιγάρα και νερά και μετά να τελειώσει με τα πρακτικά και τα γραφειοκρατικά, να βρεθεί επείγοντως μακριά από κτήρια, λεωφόρους και φάλαγγες αυτοκινήτων, γιατί ξαφνικά της κόλλησε η ιδέα πως σήμερα, τώρα, πηγαίνοντας προς τον Λίνο, μπορεί να είχε το πρώτο τρακάρισμα της ζωής της, στην ταραχή της μέσα σ' αυτό το μύλο από μονόδρομους, σταυροδρόμια και τετράγωνα, να έπεφτε με φόρα σε προπορευόμενο αμάξι, να έμπαινε στο αντίθετο ρεύμα, ακόμη χειρότερα να πατούσε κάνα χριστιανό και όλη η προετοιμασία τόσων μηνών να πήγαινε στο βρόντο.

Για να μπει σ' ένα πιο ήρεμο ρυθμό και να κουλάρει, έπιασε το θέμα της, η Σφίργγα των Ναρξίων, υψωμένη σε ιωνική βάση. Ανάθεμά σας ρω, ως έξι χρονών αντί νερό έλεγε νερό και ποτέ δεν ζητούσε πορτοκάλι και μανταρίνι που της άρεσαν, έτρωγε

μόνο μήλα κι ας μην τα ήθελε, και στο χεράκι της βαστούσε όλη ώρα ένα λεμονάκι, αυτά δεν είχαν το καταραμένο ρω. Τώρα, να τα μας, ομοβροντία, να βαρούν κατάσαρκα όλες τις χρειάζόμενες λέξεις.

Παράτησε τα ρω, ανάσανε βαθιά κι απανωτά, αν δεν στράβωνε κάτι, σε δυόμισι το πολύ ώρες θα την καθησύχαζαν κάπως οι άνετες ευθείες της εθνικής και τα χωράφια με τις παπαρούνες.

Στο κάτω κάτω, πόσο εχθρικά μπορεί να είναι τα λουλούδια και τα γρασίδια;

Κόσμε, κερατά.

Ήταν οι δυο τελευταίες λέξεις της μάνας της, νωρίς χθες το απόγευμα, στο σύντομο τηλεφώνημα που, εκτός από την ολότελα απρόσμενη για το μαζεμένο στόμα της εβδομηνταπεντάχρονης Σταυρούλας Σωτηροπούλου κορόνα του φινάλε και το ευχαριστώ της Βιβής για το δέμα με τη χορτόπιτα, κατά τα άλλα ειπώθηκαν τα γνωστά, ακίνδυνα και εκτός θέματος, τέλος εποχής πια για κουσουνάδες και μυρώνια, από αύριο η γριά θα μάζευε βρουβοβλάσταρα και αμπελοβλάσταρα, αναμένοντας το τέλος του Μάη για να συλλέξει τα ροδοπέταλα για τη ροδοζάχαρη.

Οι δυο τους για να σηκώσουν το ακουστικό κάθε δεκαπέντε μέρες περίπου, τότε η μια, τότε η άλλη, χρειάζονταν άλλοι, σε πήρα γιατί κάνοντας την ντουλάπα βρήκα το πλεχτό σάλι που έλεγες πως σου κλέψανε, γιατί ο χιονιάς ξεφλούδισε τον κορμό της λεμονιάς, γιατί η πλούσια βροχή μας έδωσε ωραίους ζοχούς, η μάνα, σε πήρα μπας θες να του στείλω βιταμίνες για το μνημονικό, μπας πρέπει πια να βάζεις έναν Αλβανό να σου σκάβει το περβόλι, η κόρη.

Για να συναντηθούν κάθε τρία χρόνια, πάντα στην Αθήνα, για δυο μέρες το πολύ τη φορά, το άλλοθι έπρεπε να είναι ατράνταχτο.

Η κόρη δεν της ζητούσε ποτέ, έλα, σε χρειάζομαι, σφαδάζω από μοναξιά, το κανόνιζε η γριά με τρόπο, τότε γιατί έπρεπε ν' αλλάξει γυαλιά, τότε γιατί είχε βουή στ' αφτιά κι έπρεπε ν' ανέβει στην πρωτεύουσα, λες και δεν υπήρχαν οφθαλμίατροι και ωριλάδες, μισή ώρα με το λεωφορείο το Αλωνάκι από την Πάτρα, είχαν και οι δυο τους ανάγκη να μην επισημαίνουν την ύπαρξη της μεγάλης πόλης όπου βρίσκονταν οι λύσεις για τα συνηθισμένα προβλήματα.

Η Βιβή Χολέβα δεν πήγαινε, πώς να πάει, πια στο χωριό. Και το 2001, που ο πατέρας της έκατσε φυτό στην εντατική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου στο Ρίο για είκοσι οχτώ μέρες, ώσπου η εγκεφαλίτιδα να τον αποκεφαλίσει οριστικά, δεν τόλμησε να εμφανιστεί στα μέρη τους, γιατροπόρευε ξένους γέροντες μα όχι και τον πιο δικό της, έστειλε κάτι λεφτά και καινούργιες πιτζάμες, τηλεφωνήθηκε και με την προϊσταμένη της ΜΕΘ, αλλά απούσα ακόμη και στην κηδεία.

Αν πήγαινε, θα πρωταγωνιστούσε κι ας ήταν απόγευμα της 11ης Σεπτεμβρίου, με τους εξήντα τόσους συγγενείς και χωριανούς ν' ακολουθούν το φέρετρο και να ξελαρυγγιάζονται αλαφιασμένοι στα κινητά και μεταξύ τους για τα αεροπλάνα που πέσανε στους Δίδυμους Πύργους, τα ίδια και γύρω από το φρεσκοσκαμμένο λάκκο, με ενδιαφερόμενο φυσικά και τον παπά, όσο για τον καφέ της παρηγοριάς κι εκεί ούτε λέξη για τον πεθαμένο, ξεχασμένος κιόλας, όλοι καρφωμένοι μπροστά στην τηλεόραση της καφετέριας, άλαλοι μπροστά στην πύρινη κόλαση, τα σύννεφα της σκόνης, τους σαλεμένους Αμερικάνους και τον Μπους στο νηπιαγωγείο.

Αν η Βιβή ήταν εκεί, η παρουσία της μάλλον θα επισκίαζε και την Αλ Κάιντα και τον Πρόεδρο των ΗΠΑ.

Δεν πήγε στο χωριό, ωστόσο αγόρασε στεφάνι, το έκρυψε κάτω από ένα σεντόνι στο αυτοκίνητό της, νύχτα το ανέβασε σπίτι της και ξενύχτησε ξεκαρφώνοντας ένα ένα τα άσπρα γαρύφαλλα από την τζίβα και σημαδεύοντας το τζάμι, την οθόνη της κλειστής τηλεόρασης και την ξυλόγλυπτη καρέκλα, ώσπου έμεινε με τη μοβ κορδέλα στα χέρια, *Στον πατέρα μου, Βιβή.*

Δυο βδομάδες πριν από τα σαράντα, νύχτα, μ' έναν αέρα να βλαστημάει την εθνική, πήγε με το αυτοκίνητο στο χωριό, μόνη, κλεφτά, σκαρφάλωσε τη σιδερένια πόρτα του νεκροταφείου και πέρασε ένα μισάωρο δίπλα του να μαδάει τα μαραμμένα λουλούδια από τα δυο στεφάνια, της μάνας και της αδελφής της, που σκέπαζαν τον τάφο και ν' αγωνίζεται να θυμηθεί τα χέρια, τους ώμους, το στέρνο, το στόμα και τη φωνή του, όλα θολά στο κεφάλι της εκτός από τα μάτια του, πάντα, και κοντά και μακριά του, της ήταν αδύνατον να τα παραμερίσει. Μικρή τα φοβόταν, τόσο μεγάλη, τόσο μαύρα, αργότερα ολοένα μίκραιναν και ξεθώριαζαν, χιλιοπλυμένα στις μπουγάδες της ζωής. Άραγε, τι έγινε σ' αυτά τα μάτια το καλοκαίρι του '97; Τι έπαθαν μετά; Απούσα η μεγάλη του κόρη, δεν ήξερε. Άντε πια, να περάσω σε άλλα χέρια, ήταν η τελευταία του κουβέντα, την είχαν μάθει όλοι στο χωριό και συμφωνούσαν.

Πέρασες, του είπε η Βιβή και σηκώθηκε από τα πέταλα και τα χώματα, δεν ήθελε να δει κάποιος το αυτοκίνητό της εκεί κοντά, να μυριστούν στο χωριό το νυχτερινό της ρεσάλτο. Η μάνα της το είχε αισθανθεί την επομένη που πήγε για το καντήλι, της το είπε στο τηλέφωνο, βρήκα τα σημάδια σου, όχι, δεν σου έπεσε κάτι από την τσάντα, άλλο εννοώ. Έτσι ήταν, η μάνα της έπιανε στον αέρα σκέψεις και πράξεις που δεν λέγονταν.

Το χθεσινό τηλεφώνημα δεν είχε γίνει βέβαια για τις βρούβες αλλά για την πολυαναμενόμενη πενταήμερη κι ας μην αναφέρθηκε ούτε στα ψιλά, περί της μυρωδιάς του φρέσκου ασβέστη στην κουζίνα και στον καμπινέ και περί της παντοφλιάς στο γάτο, που τσάκισε τα σπαρτά βλίτα.

Οδηγώντας το μπλε Φιατάκι, η Βιβή έφερε στο νου τη γριά της αγκαλιά με το πολυτιμότερο αντικείμενο του σπιτιού των παιδικών της χρόνων, τον κουβά. Μ' αυτόν έβγαζε νερό από το πηγάδι, σ' αυτόν έβαζε τα πράσα που ξεπάτωνε από το κηπάκι, αυτόν γέμιζε στα χωράφια με αγριοράδικα, αυτόν χρησιμοποιούσε σαν σκαλοπάτι για να φτάσει το λιβάνι στο ράφι με τα εικονίσματα, αυτόν αναποδογύριζε στην αυλή για να καθίσει τ' απόγεμα να πιει τον καφέ της.

Για τη Βιβή Χολέβα η λύπη της προγιαγιάς, της γιαγιάς –είχε ακουστά και για τα δικά τους καλά– και της μάνας της ήταν η θηλυκή της κληρονομιά. Μαζευόταν με τα χρόνια και τα θαμπά μικρογεγονότα της φτώχειας, φούσκωνε σαν ποτάμι που κατά καιρούς έριχνε τις προγόνισσες, προγραμμαμένες σαν όλα τα θηλυκά της εποχής, σε κοφτερές όχθες, αλλά την ίδια δεν είπε να την ξεβράσει σε κάποια στροφή, την έσερνε μια ζωή, ώσπου το 1997 την κατέβασε στην ανοιχτή θάλασσα, μακριά από οποιαδήποτε ακτή σωτηρίας και ειρήνης.

Είχε βάλει στο βαλιτσάκι τη φωτογραφική του μηχανή, ακριβό δώρο της νονάς στα δεκαπέντε του; Όχι, το είχε ξεχάσει, μάλλον είχε σκεφτεί πως η αφεντιά του θ' αντιδρούσε.

Ιδού τι θα της έλεγε, η Βιβή Χολέβα φαντάστηκε τα πάντα, σε κάτι απ' όλα θα έπεφτε μέσα. Τι ακριβώς θέλεις να φωτογραφίσεις; Το υπέροχο τοπίο; Τον υπέροχο γιο σου; Να δείξεις δεξιά κι αριστερά τι ωραίες εκδρομές κάνουμε τα δυο μας; Να δώσεις τη φωτογραφία στη γιαγιά να με φτύσει για να μη με μα-

τιάσει; Θες να ποζάρω γονατιστός μαδώντας μια μαργαρίτα; Να ξαπλώσω ανάσκελα στο λιβάδι; Ν' αγκαλιάσω ρομαντικά ένα κορμό δέντρου; Δώσε μου οδηγίες, μαμά, κι εγώ θα κάνω ό,τι πεις, για ν' αφήσεις τις εντυπώσεις που θέλεις.

Αποφάσισε, βλέποντας και κάνοντας, εάν ήταν ήμερος, θα αγόραζαν από τα τουριστικά μια μηχανή από αυτές που παίρνουνε ένα μόνο φιλμ με δώδεκα πόζες, ώστε να έχει μετά κάτι να κοιτάει τα βράδια της. Στην περίπτωση μάλιστα που θα έπιανε το σχέδιό της, θα χρειαζόταν κι εκείνος μια σειρά ωραίες φωτογραφίες να τον εμπνέουν για το μέλλον.

Η Αθήνα είχε μείνει πίσω.

Αριστερά και δεξιά πολυκαταστήματα επίπλων, εκθεσιακά κέντρα, εργοστάσια ειδών υγιεινής, ανταλλακτικών, παλάτια του στριπτίζ, Μιχαλαριάς Art, Μύλοι Ασωπού, Monyal, Fourlis, άχτιστα οικοπέδα, άχτιστοι λόφοι και πελώριες διαφημιστικές πινακίδες, αγροτεμάχια σε εξήντα άτοκες δόσεις.

Κόντευε δέκα.

— Στη σακούλα πίσω έχει πίτες, είπε. Και νερό, πρόσθεσε σε λίγο.

Ο Λίνος στο κάθισμα του συνοδηγού δεν έδειξε ενδιαφέρον, είχε γείρει προς τα πίσω με τα σκούρα γυαλιά να του κρύβουν και τα μάτια και τα πλαϊνά των ματιών, σαν μαντίλι απαγωγής ομήρου.

Νωρίτερα, αυτή την αλλιώτικη ημέρα, τα είχε προσέξει τα μάτια του, τα είχε εξετάσει καλά καλά, πολύ βαθουλωμένα πια, σαν να είχαν κάνει πίσω, έναν πόντο πιο μέσα στις γούβες τους. Όλη του η όψη απελπισία, όψη χτυπημένου, όψη τελειωμένου. Τα μάγουλά του ωχρά και άψυχα, λες και τα ισοπέδωσε μπουλντόζα. Τα πιο πολλά μαλλιά του κιόλας γκρίζα, πιο γκρίζα από

τα δικά της, έσβησε το ξανθό τους φως, και όχι πυκνά σαν άλλοτε, οι τούφες λειψές, δίχως ορμή, δίχως σκέρτσο.

Προς στιγμήν σκέφτηκε να τα χαϊδέψει, να κάνει τη χούφτα της σκουφάκι και να καπακώσει το πίσω μέρος του κεφαλιού του, δεν τόλμησε. Της φαινόταν παράξενο που μπορούσε, αν ήθελε, να πιάσει το χέρι του, θα το έκανε αργότερα. Ωστόσο δεν άντεξε να μη σκαρφιστεί δυο τρεις τάχα μου αδέξιες κινήσεις με το λεβιέ των ταχυτήτων, ίσα για ν' ακουμπήσει στιγμιαία το μπράτσο του, ζωντανό, κρύο και κάτασπρο, κρεμασμένο από το κοντομάνικο μαύρο φανελάκι.

Όταν νωρίτερα βρέθηκαν οι δυο τους δίπλα δίπλα, δίχως να τους χωρίζει τίποτα, δεν αγκαλιάστηκαν, δεν φιλήθηκαν, ούτε αγγίχτηκαν. Πήγαν προς το αυτοκίνητο τηρώντας μια απόσταση δυο μέτρων, εκείνη μπροστά αρχηγός, εκείνος πίσω τσιράκι.

Από την πρώτη στιγμή σιωπηλός, συνέχεια το τσιγάρο, είχε καπνίζει κιόλας δέκα. Του πρότεινε να βάλει μουσική, είχε κουβαλήσει του κόσμου τα σιντί, μισό ράφι με τις νέες κυκλοφορίες είχε πληρώσει σε κεντρικό δισκάδικο, εκείνος ούτε που τα κοίταξε, έκανε μια αόριστη χειρονομία, που μάλλον δεν σήμαινε αργότερα, αλλά, παράτα με ήσυχο.

Η Βιβή άφησε να περάσει ένα δεκάλεπτο κι επειδή πίστευε ότι εκείνη είχε το βάρος για πρωτοβουλίες και όφειλε να δοκιμάσει κάποιες, άνοιξε το ραδιόφωνο, έψαξε τους σταθμούς, προσπέρασε το αστραποβρόντι για τα πολιτικά, Πούτιν και ομόλογα, το έστριψε και από κάτι νέες καταγγελίες για το ναυάγιο του Sea Diamond προ μηνός στη Σαντορίνη, πήδηξε διαφημίσεις για κλιματιστικά και τραπεζοδάνεια, ψιλοδίστασε σ' ένα νησιώτικο σκοπό από αυτούς που σκορπίζουν μια τρίλεπτη αμέριστη χαρά, για τους δυο τους όμως ακόμη και μια ευτυχία των δέκα δευτερολέπτων θα ήταν άπιαστος στόχος, με τα πολλά πέτυχε

κάτι πιο κατάλληλο, μια Φαραντούρη σε τοπικό σταθμό, *Κοιμήσου Περσεφόνη στην αγκαλιά της γης, στον κόσμο το μπαλκόνι και λοιπά*. Κι αυτοί προς έναν αρχαίο εξώστη πορεύονταν τώρα.

— Αχ, ωραία, είπε πολύ μαλακά, με λίγη αγωνία, αλλά προτού σωθεί το κομμάτι ο Λίνος πάτησε απότομα το κουμπί, πάλι σιωπή, μια σιωπή που φόβιζε κι ας ήταν λιακάδα με μυριάδες χρυσά αστράκια ν' αναβοσβήνουν στις επιφάνειες με τα δροσερά σπαρτά, με πρόσχαρα χελιδόνια σε βολ πλανέ και με τα χέρσα χωράφια γεμάτα αγριολούλουδα, τα παιχνιδιάρικα χρώματα να ζώνουν το αμάξι και η μοσχοβολιά να συνταξιδεύει μαζί τους.

Άνοιξη μεν αλλά τα σωθικά της Βιβής δυο φτυαριές κίτρινα φύλλα που σάπιζαν και το μυαλό της χειροβομβίδα χωρίς περόνη, έτοιμο ν' ανατινάξει το Φιατάκι μπροστά στη μονάδα με τα αβγά Βλαχάκη, στο ογδοηκοστό χιλιόμετρο της Αθηνών-Λαμίας.

Δεν θέλει να βλέπει και ν' ακούει; αναρωτήθηκε. Δεν θέλει να χορτάσει κτήρια, δρόμους, κίνηση, λοφάκια που ανεβοκατεβαίνουν, ροδοδάφνες και γαϊδουράγκαθα, τόσα ωραία θέματα για την αναβάθμιση του σκεπτικού του; Δεν θέλει να επωφεληθεί από τις απλόχερες δυνατότητες των μετρημένων επόμενων ημερών;

Μπορεί να φοβάται ότι όλ' αυτά θα κάνουν πιο δύσκολη την επιστροφή, σκέφτηκε.

Κι αυτό της είχε περάσει από το μυαλό, πέρυσι, όταν εξασφάλισε την πρώτη άδεια, αλλά δεν έκανε χρήση, είχε μετανιώσει την τελευταία στιγμή, είχε φοβηθεί για πολλά. Φέτος βρήκε το θάρρος, μα να που της ερχόταν ν' αναστενάξει και δεν τολμούσε. Η καρδιά της πήγαινε να σπάσει, οδηγούσε με εκατόν είκοσι σφυγμούς το λεπτό, ξεφτέρι στις ταχυπαλμίες, και λόγω δουλειάς, υπολόγιζε χωρίς να χρειάζεται να πιάνει τον καρπό της.

— Παρπαρούνες, ξέσπασε ξαφνικά.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Μια γερή ριπή αέρα ξήλωνε τα λουλούδια από τα κοτσάνια και στα λιβάδια δεξιά τους μαινόταν μια μικρή κόκκινη θύελλα με χιλιάδες κόκκινα πέταλα να στροβιλίζονται στο μαγιάτικο ουρανό.

— Παπαρούνες, διόρθωσε.

Ο Λίνος ούτε που σάλεψε. Το αεράκι κόπασε, το θέαμα τέλος.

Στις έντεκα νταν χτύπησε το κινητό της. Ο Γιούκαρης.

— Έχει κίνηση;

— Μέτρια.

— Να του μιλήσω;

— Ίσως αργότερα.

— Όλα καλά;

— Νομίζω.

— Χαίρομαι. Επωφεληθείτε. Άρπαξε το σήμερα, μην εμπιστεύεσαι το αύριο.

— Τι υπονοείς;

— Εγώ τίποτα. Ο Οράτιος τα λέει αυτά.

— Έλεος πια.

Δεν είπε στον Λίνο ποιος πήρε, δεν τη ρώτησε, μόνο άναψε πάλι τσιγάρο.

— Σου έχω πάρει κούτα, του είπε σχεδόν γλυκά, αποφασισμένη να κρατήσει το ηθικό της, αν ένας από τους δυο είχε διακρίνει να σπάσει, ο Λίνος είχε προτεραιότητα κι εκείνη θα προσπαθούσε με νύχια και με δόντια να μην του συμβεί, αλλά κι αν τελικά γινόταν το πατατράκ, θα έβαζε τα δυνατά της για να γυρίσει πάση θυσία την κατάσταση.

Δεν είχε χαστουκίσει άνθρωπο, δεν είχε σηνάσει με φωνές τη γειτονιά, δεν την είχε αφηνιάσει καμιά άγρια σκέψη, αδικία ή

κατάσταση, για να πιάσει να σπαράζει και να στηθοδέρνεται, τίποτα δεν την είχε αποσυντονίσει, ξέροντας πως δεν διέθετε την πολυτέλεια των πολλών να θλίβονται για λίγο και να ξεθλίβονται μετά, να τα κάνουν πού και πού λίμπα και κατόπιν να συνέρχονται χωρίς συνέπειες, εκείνη ήταν μόνιμα βουτηγμένη μες στην ατόφια μαυρίλα, καταπονημένη αλλά και έμπειρη και ανθεκτική, και κυρίως υποχρεωμένη να μένει όρθια για να πα-
ραστέκεται στο πλάσμα που έσερνε διά της βίας στην εκδρομή.

— Γιατί δεν μιλάς; τον ρώτησε με τεχνητή φυσικότητα.

— Τα λόγια ξεπέφτουν.

— Γιατί δεν κοιτάς γύρω;

— Τα πένκα προχωρούν, τα σύννεφα συμπλέουν.

— Τι θα πει αυτό;

Δεν της απάντησε.

Μπας τον μούδιαζε ή ακόμη χειρότερα, το αντίθετο, τον αν-
ντάριαζε η μαχιάτικη πανδαισία; Ο Απρίλης, πριν, και πιο πίσω
ο Μάρτης θα ήταν πιο ασφαλείς μήνες, αλλά αν έπεφταν σε κρύα
και βροχές και κλείνονταν μέσα; Ο φωτεινός, χαρωπός και
χλιαρός Μάιος ήταν το έσχατο χρονικό όριο, όλα να γίνουν προ-
τού καλοκαιριάσει και θυμίσει πάλι τον Ιούνιο που παίρνει φό-
ρα, τον Ιούλιο που δεν βαστιέται και τον Αύγουστο που κάνει
πάταγο.

Γύρισε προς το μέρος του.

— Μήπως δεν συμφωνείς με το μέρος που πάμε;

Καλή η ερώτηση, καίρια, αλλά έμεινε κι αυτή αναπάντητη.
Ο τελικός προορισμός την είχε προβληματίσει. Κατ' αρχήν εξέ-
τασε την περίπτωση των δέκα Εθνικών Δρυμών. Μετά θυμή-
θηκε και αξιολόγησε σποραδικές κουβέντες θαυμαστών των
σπηλαίων, των υδροβιότοπων, των τεχνητών λιμνών και των
ιαματικών πηγών.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Μια, τρόπος του λέγειν, συνάδελφος, απ' αυτές που κάνανε σκάντζα βάρδιες στους παππούδες όταν αρρώσταιναν κι οι ίδιες ή είχαν άλλα τρεχάματα, διαλαλούσε πόσο απίθανα πέρασε τον περασμένο Ιούλιο στον Ορχομενό, στη γιορτή της πέστροφας –ψάρια ψητά, τηγανητά και καπνιστά, τα τελευταία με Χρυσό Βραβείο στη Γερμανία–, που εορτάστηκε στην πηγή των Τριών Χαρίτων με συναυλία του τέλειου Κώστα Μακεδόνα. Καψουρεμένη η γεροντοκόρη με τον καλλιτέχνη, πολύς κόσμος, πολύ κέφι, έλεγε. Άλλη συνάδελφος δεν έχανε το ετήσιο φεστιβάλ στον τόπο καταγωγής της, τις Πρέσπες, ένα πατιρντί με παρέλαση τραγουδιστών και υπουργών. Ο μακαρίτης πια αδελφός του γερο-Κρητικού παλιά λύσσαγε πατριωτικά με το Αρκάδι, μια ανιψιά άλλου πελάτη, ακόμη πιο παλιά, λύσσαγε επαναστατικά με το Μικρό Χωριό του Βελουχιώτη.

Τα Ζαγόρια, η Σύρος και η Πάρος, που τα ήξερε και η ίδια από κλεφτές τριήμερες του παρελθόντος, ωραία μέρη, αλλά θέλανε αεροπλάνα και βαπόρια.

Τα πλήθη, τα ολοκαυτώματα, οι αιματοχυσίες, οι αποστάσεις και τα πελάγη δεν προσφέρονταν για το ντουέτο Βιβής-Λίνου.

Ο Γιούκαρης, ο μόνος γνώστης όλης της ιστορίας, τη συμβούλεψε, όχι σε νησί, όχι στου διαόλου τη μάνα, λογικά πράγματα, Βιβή μου, Βοιωτία, Φθιώτιδα, Κορινθία, Αργολίδα, διάλεξε και πάρε, ας είμαστε κοντά για παν ενδεχόμενο.

Της πρότεινε να σκεφτεί ένα ήσυχο μέρος, με ανοιχτάδα, κομφορ και καθαριότητα, για καλοφαγία, περιπάτους και λίγη, προσωρινή έστω, αποτοξίνωση από την κλεισούρα, τις ροχάλες και το στριμωξίδι, κοντολογίς έναν εξοχικό ξενώνα, αρχές Μαΐου ό,τι πρέπει, καθώς οι πελάτες είναι λιγοστοί, συνήθως ξένοι, άγνωστοι.

Η Βιβή Χολέβα σκεφτόταν το θέμα για καιρό, είχε ξεμάθει

από αναψυχή, τα τελευταία δέκα χρόνια ούτε που ξεφύλλιζε τα προσπέκτους που παραμόνευαν τους πάντες παντού, με προ-σφορές για αλησμόνητες διακοπές σε ιλουστρασιόν παραδείσους.

Η τελική της επιλογή έπρεπε να έχει στόχο. Να είναι επέν-δυση για το μέλλον.

Το πάρκινγκ της θαμμένης στο πράσινο πανσιόν *Αμφικτιονία*, παντού μπουρνοβαλιές και αγιόκλημα, ήταν για έξι αυτοκίνητα, οι πιασμένες θέσεις μόνον δύο, όπως είχαν διαβεβαιώσει προ-χθές τα αφεντικά, οι κρατήσεις ελάχιστες, ευτυχώς, τα πλήθη θα συνέρρεαν τους επόμενους μήνες.

Γύρω ψυχή.

— Περίμενε λίγο, πάω πρώτη, είπε η Βιβή, πήρε την τσά-ντα, βγήκε από το αμάξι, κούνησε χέρια πόδια να ξεμουδιάσει, κοίταξε ψηλά κάτι πουλιά που αλώνιζαν από κλαδί σε κλαδί, τα θαύμασε φροντίζοντας να το προσέξει ο Λίνος, σαν να τον παρό-τρυνε να κάνει το ίδιο, για μια καλή αρχή στο ωραίο περιβάλ-λον.

Δίκην ανεμελιάς, προχώρησε αργά έως τεμπέλικα προς την είσοδο, ανέβηκε τρία σκαλοπάτια, κοίταξε μέσα κι έκανε στον Λίνο νόημα, δεν βιαζόμαστε.

Ένα ζευγάρι σαρανταπεντάρηδων πλήρωνε το λογαριασμό, φαίνονταν ενθουσιασμένοι όσο και η μεσόκοπη χοντρή ιδιοκτή-τρια, Γερμανίδα, ο τέταρτος λόγος που η Βιβή είχε επιλέξει προ μηνός αυτό το κατάλυμα, και απομονωμένο, και με θέα, και με αντικαταθλιπτική διακόσμηση, και με αλλοδαπή στο πόστο της ρεσεψιόν, οι πιθανότητες να γνωρίζει και να θυμάται ελληνικά πρόσωπα και γεγονότα ήταν σαφώς λιγότερες.

Το ζευγάρι βγήκε σέρνοντας ένα υπέρκομπο βαλιτσάκι με ρόδες, τα προσωπικά είδη κάτω, το κομπιούτερ πάνω, σχεδόν επιδεικτικά ευδιάθετοι και οι δύο καλημέρισαν τη Βιβή, να περάσετε καλά, είπε ο τύπος, όπως κι εμείς, σεγοντάρησε η τύπισσα και κοίταξε με κάποια περιέργεια τον Λίνο, που παρέμενε αδιάφορος στο αμάξι. Κοντοστάθηκε, κάτι σκέφτηκε, πλησίασε προς το Φιάτ που ήταν αραγμένο μονάχο στην άκρη του οικοπέδου, αλλά τελικά πισωγύρισε προς τη Βιβή που στεκόταν ανήσυχη στο κάτω σκαλοπάτι και άνοιξε μπροστά της το πάνω κουμπί του πουκαμίσου της. Κοκκινίλες στο λαιμό και στο ντεκολτέ πασσαλειμμένες με παχύ στρώμα κρέμας.

— Με τάραξε η αλλεργία. Έχει ακόμα γύρη, το μόνο μείον εδώ πέρα. Προμηθευτείτε εγκαίρως αντιισταμινικά εάν έχετε πρόβλημα, είπε και παίζοντας τη νεότερη ροβόλησε ανάλαφρα προς το Γκολφ.

Φύγανε με κλασική μουσική και μάλιστα στο τέρμα, το πιάνο να βοά.

Σε δυο λεπτά η Βιβή και ο Λίνος βρίσκονταν στο δροσερό ευρύχωρο χολ, με τις αποσκευές στα κεραμικά πλακάκια, αλλά η Γερμανίδα άφαντη, ο πάγκος της ρεσεψιόν άδειος, με εξαίρεση ένα τετράγωνο γυάλινο βάζο φουλαρισμένο φρέζιες, εκεί βρήκε ο Λίνος να σβήσει τη γόπα του τσιγάρου του, και δίπλα μια βυσσινιά Καινή Διαθήκη μ' ένα χαρτί εν είδει σελιδοδείκτη να εξέχει, όπου η Βιβή διάβασε τα ψώνια, κρεμοσάπουνα, βαπτόνες, αποσμητικά μπάνιου, φέτα Σαραντάπορο.

Περίμεναν. Εκείνος με τους αγκώνες στον πάγκο, εκείνη με τα μάτια να πηδάνε από το έπιπλο για τα κλειδιά, όλα εκεί, δώδεκα δωμάτια, στα καθράκια με φυτά της περιοχής, καπνόχορτα, χαμοτριφύλλια και πολυκόμπι ή ουρά του αλόγου, μετά στην εταζέρα με τα ξενόγλωσσα βιβλία, μετά στο σκραμπλ πά-

νω στο χαμηλό τραπεζάκι μπροστά στο τζάκι, μετά στο ίδιο το τζάκι, πέτρινο και εντυπωσιακό, τελικά η ίδια στη ζωή της δεν κατάφερε ν' αποκτήσει ένα διαμέρισμα με τζάκι, ούτε αυτό.

— Με την αμερικάνικη αμυγδαλόψιχα το αμυγδαλωτό σκάει στο ψήσιμο και μουχλιάζει.

Αυτό είπε η Γερμανίδα μπαίνοντας μπουκωμένη, με άχνες γύρω από το στόμα, τα ελληνικά της μια χαρά, η βαριά προφορά ταίριαζε με την κοψιά της.

Χαιρέτησε, θυμόταν τη Βιβή, έδειξε μάλιστα να χάρηκε, γιατί της άρεσε η κουβέντα, φαινόταν, και η συνομήλικη πελάτισσα θα ήταν η δέουσα παρτενέρ για μια μπιρίτσα, αν έπρεπε να το παίζει Γερμανίδα ή τσιπουράκι, αν έπρεπε να το παίζει Ελληνίδα.

Στο λαιμό και στ' αφτιά της κρέμονταν χειροποίητα κοσμήματα με σπάγκους, κουκούτσια, λουριά, βίδες και τσίγκινες τουλίπες. Η Βιβή Χολέβα είχε ξεπουλήσει όλα τα δικά της, τέσσερα χρυσά κομμάτια, βραχιόλι, δαχτυλίδι, σταυρός, καρφίτσα, τα είχε σκοτώσει για εκατόν δέκα χιλιάρικα, αφού είχε ήδη γδύσει το τότε σαλόνι της από τα ασημικά, πέντε κομμάτια, δυο κηροπήγια, δυο κορνιζούλες, φοντανιέρα, άλλα εβδομήντα χιλιάρικα, για να συγκεντρώσει τα χρήματα της προκαταβολής για το πρώτο ακίνητο στο Παγκράτι.

Είναι αλήθεια, βέβαια, πως δεν είχε σκάσει για το χαμένο θησαυρό, και σιγά το θησαυρό, ό,τι υπάρχει σχεδόν σε κάθε σπίτι, οικονομικά και συναισθηματικά καθόλου ανεκτίμητος, δώρα γάμου, κόντρα στο χαρακτήρα της, την περιστοίχιζαν και τη βάραιναν παρά τη θέλησή της, ούτε τα φορούσε, ούτε τα έτριβε να λάμπουν. Η ενθύμησή τους πάντως ήταν άλλη μια απόδειξη πως επέμενε να θυμάται όλα τα δυσάρεστα, θανάτους, φτώχειες και κακομοιριές, το παρελθόν τής άξιζε μόνο ως τιμωρία.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Οι ευχάριστες αναμνήσεις ήταν μονόλεπτες σφήνες αραιά και πού, ουρανοκατέβατοι φαντομάδες που χάνονταν σαν αερικά.

Η Γερμανίδα επισήμανε τον καλό καιρό, κατέβασε δυο κλειδιά, στην ερώτηση της Βιβής, ποιο δωμάτιο έχει καλύτερη θέα, τογωνιακό στο 10, είπε, ας το πάρει ο Τάκης, έχει ανάγκη ξεκούρασης, ξανάπε η Βιβή, χλομούτσικος ο Τάκης, ντελικάτος, διαπίστωσε πρόσχαρα η ξένη και του έδωσε το κλειδί, στον πρώτο όροφο αριστερά, φώναξε στην πλάτη του, γιατί εκείνος είχε βουτήξει κιόλας το σαμβουαγιάζ και ανέβαινε τρία τρία τα σκαλιά για επάνω.

— Ανιψιός μου, μίλησε η Βιβή, όφειλε τη διευκρίνιση, από το εξωτερικό, συνέχισε σκαλίζοντας νευρικά τα βάθη της τσάντας της, εκεί ζουν οι δικοί του. Τέλειωσε τις σπουδές του και ψάχνεται.

— Αρχαιολόγος κι αυτός;

— Κάτι σχετικό.

— Πολύ άσπρος. Δεν έκανε ανασκαφές να ψηθεί στον ήλιο;

Η Γερμανίδα γούρλωνε αστεία τα μάτια, σειόταν, μιλούσε σύγκορμη, επιδίωκε ντε και καλά οικειότητα, ήθελε σχέση στα γρήγορα, μπλοκάροντας την απροετοίμαστη Βιβή, που εξήγησε όπως όπως.

— Ήταν άρρωστος πολύ καιρό.

— Φαίνεται. Το κατάλαβα από την πρώτη στιγμή.

Η Βιβή έβγαλε από το πορτοφόλι την ταυτότητά της και την περπάτησε στον πάγκο μέχρι το χαρτί που συμπλήρωνε η ξένη απαγγέλλοντας τα στοιχεία, δύο μονόκλινα, τέσσερις διανυκτερεύσεις με πρωινό.

— Τα αβγά σας είναι του εμπορίου ή σπιτικά; τη διέκοψε η Βιβή.

— Λατρεύω τις κότες. Η κότα και το άλογο είναι η αδυναμία μου.

— Σπιτικά δηλαδή τα αβγά. Γιατί λέω να τον στυλώσω με καλό φαγητό.

— Εδώ, θα πάρει επάνω του, κυρία Αλιφραγκή, Πολυξένη Αλιφραγκή, συλλάβισε η Γερμανίδα το ονοματεπώνυμο της ταυτότητας, καθώς το σημείωνε στα χαρτιά της. Εγώ λοιπόν είμαι η Σαμπίνε, να σας ξαναθυμίσω το όνομά μου.

— Ξένια, είπε η Βιβή και άπλωσε το χέρι της για τη χειραψία και για να πάρει το κλειδί του 12 και την ταυτότητα.

Η Σαμπίνε γύρισε σ' ένα συρτάρι, να σας δώσω δύο τηλεκοντρόλ για τις τηλεοράσεις, είπε και η Βιβή βρήκε την ευκαιρία να μαζέψει τη μουλιασμένη γόπα του Λίνου από το βάζο με τις φρέζιες.

Όταν ανέβηκε στο δωμάτιο ήταν έντεκα και είκοσι.

Όρμησε στο μπάνιο και επί πεντάλεπτο έβρεχε το μέτωπο, τα μάγουλα και το λαιμό της με κρύο νερό, να τα παγώσει, να τα αναισθητοποιήσει.

Δεν άνοιξε την μπαλκονόπορτα, δεν κρέμασε τα ρούχα στην ντουλάπα, δεν έβγαλε τα παπούτσια, ανασκελώθηκε τέζα στο κρεβάτι με τα χέρια ανοιχτά, σαν ξαπλωτός Ιησούς στο σταυρό.

Η παρομοίωση και μόνο της ήταν εχθρική, δεν είχε πάρει δώσε με θεούς και αγίους που επελαύνουν εκ των υστέρων, όταν μάλιστα, τότε, στη βράση των γεγονότων χτύπησε την πόρτα της ο παπάς της ενορίας, νέα, άγνωστη φάτσα, ένας συγκροτημένος και πολύ σίγουρος για την τεχνική του τριανταπεντάρης, πρόθυμος να της συμπαρασταθεί, να της ξεπλύνει και τη συνείδηση ακόμα, άκουσε στωικά την εισαγωγή, κατά τη διήγηση του αγίου Μακαρίου, στην κόλαση οι κολασμένοι είναι δεμένοι

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

πλάτη με πλάτη ώστε να μην μπορούν να βλέπουν ο ένας το πρόσωπο του άλλου, άκουσε μετά και το δικό του λογύδριο, όλο ποιητικά ξόμπλια, γραμμάτια μετάνοιας και τσεκ συγχώρεσης και κατόπιν τον έσπρωξε αποφασιστικά ως την πόρτα και τον έστειλε μ' ένα ξερό αντίο.

Αν υπήρχε Θεός και είχε στοχοποιήσει τον Λίνο, ας της τον βούταγε όπως τόσα αγόρια που τσακίζονται με τα μηχανάκια και μένουν στον τόπο, την κοπανάνε από τη ζωή μια και καλή, δεν τη νιώθουν να λιγοστεύει πάνω τους μέρα τη μέρα και η δουλειά να πρέπει να πηγαίνει έτσι για χρόνια.

Τελικά, τον πονούσε τον Λίνο, στο μυαλό της υπήρχε με το μικρό του όνομα, από το 1997, ούτε για μια φορά δεν είχε καταφέρει να σκεφτεί, πολύ περισσότερο να πει μπροστά σε άλλους, ο γιος μου, κι όταν εκείνοι, είτε ανυποψίαστοι είτε με μια δόση κατανόησης, λέγανε ο γιος σου, αναπηδούσε σαν αγρίμι, η λέξη και μόνο την προκαλούσε.

Ο Γιούκαρης το είχε κόψει από τη δεύτερη συνάντηση, ο πατέρας της δεν τη ρώτησε μετά τίποτα για κείνον, η μάνα της τραγόταν να μάθει, αλλά σπάνια στους αμήχανους και συνοπτικούς τηλεφωνικούς διαλόγους τους για τα χάπια και τα χόρτα τής ξέφευγε ένας ξεκάρφωτος επίλογος για το χαραμισμένο το παιδί, και η μικρότερη αδερφή της, η Ξένια, οχυρωμένη με την οικογένειά της στον Καναδά, υπάκουε τον άντρα της, που απαγόρευε κάθε αναφορά στον ανιψιό, όρος με απειλή διαζυγίου, τα δυο κοριτσάκια τους δώδεκα και έντεκα χρόνων δεν γνώριζαν καν ότι είχαν ξάδερφο.

Η ελληνική ταυτότητα της Ξένιας, Πολυξένης, είχε ταχυδρομηθεί από το Τορόντο, μόνο μην το μάθει ο Σπήλιος, είχε κλαυτεί η αδερφή στο ημισέλιδο γράμμα της, ήταν γνωστό πως ο δόκτωρ Αλιφραγκής την είχε συμπαραλιάσει στο ξύλο κάμποσες

φορές και την τελευταία, ως ορθοπεδικός, της είχε βάλει ο ίδιος το χέρι στο γύψο.

Η Βιβή πίστευε ότι το επώνυμο Χολέβα ήταν τόσο διάσημο σε όλους τους Έλληνες, όσο και τα επώνυμα Καραμανλής, Παπανδρέου, Δομάζος, Μπιθικιώτης, κι εκείνη έπρεπε να περιφρουρήσει το πενήνήμερο από αναμοχλεύσεις.

Τόσο ο Λίνος όσο και η ίδια δεν θύμιζαν πια την προ δεκαετίας όψη τους όπως είχε μοστραριστεί στις παλιοφυλλάδες, εκείνος έμεινε μισός και άσπρισε, εκείνη έγινε διπλή και μάδησε.

Στο αυτοκίνητο του είχε πει να συναντηθούν στη ρεσεψιόν στις δώδεκα και δεν την είχε διαολοστείλει, άρα συμφωνούσε.

Στο σακβουαγιάζ του θα έβρισκε καινούργια εσώρουχα, καινούργια ρούχα, καινούργια αθλητικά παπούτσια. Όταν χθες το απόγευμα, σπίτι της, τα έβγαλε από την κούτα και τα άδειασε από τα τσαλακωμένα χαρτιά στο εσωτερικό τους, άλλαξε άρον άρον τα μαύρα κορδόνια. Καθώς τα τραβούσε από τις τρυπίτσες και μπλέκονταν στα δάχτυλά της, έχασε την αναπνοή της, τα είδε να μακραίνουν, να γίνονται στιλπνά, κρύα φίδια και να σκαρφαλώνουν στα μπράτσα της, έτοιμα να τυλιχτούν γύρω από το λαιμό της, που βέβαια ακαριαία πλημμύρισε σάλια και πνίγηκε στα ρω, άρχισε να βήχει και να φτύνει πάλι στο ταρσάκι και στο πάτωμα, οι λέξεις χαλούσαν στο κεφάλι της.

Ακριβώς όπως πέρυσι όταν, σε ώρα γενικής σιέστας, άκουσε από την απέναντι πολυκατοικία μια φωνή, ίδια με του Λίνου, να ωρύεται, ρε μάννα, γαμώ τ' αχλάδια μου, δεν σου 'πα να μου πλύνεις τα σπορτέζ;

Ίδια ταραχή και τότε, ίδια όλα τα παλαβά, κι ας τον είδε κάποια στιγμή τον τσαντίλα κρεμανταλά, τελικά πέρασε ένα ολόκληρο απομεσήμερο με τον πονοκέφαλο των κωλοσπορτέζ, λαχταρισμένη.

Άραγε, εκείνος τι παθαίνει όταν πιάνει κορδόνι;

Φυσικά δεν γινόταν να τον ρωτήσει, για να προκόψει το όλο σχέδιο των ημερών, έπρεπε να μπει το Χι της διαγραφής στα περασμένα.

Όποτε ξεγλιστρούσε από την πραγματικότητα με παραισθήσεις, για να τρομάζει και ν' απασχολείται μετά αποκλειστικά με το φόβο, περιφρονούσε τον εαυτό της.

Λοιπόν, ώρα για αντίο στη σπατάλη δυνάμεων, ώρα για συγκέντρωση.

Δώδεκα παρά δέκα. Σηκώθηκε, έριξε μια ματιά τροχάδην στα δυο βιβλιαράκια για γρήγορη επανάληψη των δύσκολων ονομάτων, έβαλε λίγη αλοιφή στον έρπη, τόνωσε το κραγιόν, πάτησε δυο χτενιές, πήρε παραμάσχαλα την τσάντα σφίγγοντας πάνω της το λουρί και βγήκε.

Κατεβαίνοντας την προϋπάντησε το ράδιο-Δίστομο με προβλήματα της Λιβαδειάς και της Θήβας.

Η Γερμανίδα στο σαλονάκι ξεφύλλιζε την Καινή Διαθήκη και στην πελάτισσα, κι ας μη ρώτησε, ερμήνευσε το λόγο, της άρεσε να έχει ποικιλία γνώσεων, να ξέρει κάτι από φιλοσοφία των θρησκειών, κάτι από διάστημα, κάτι από αρχαία Αίγυπτο, κάτι από γενετική, κάτι από φώκιες, τρώνε είκοσι κιλά γαρίδες ημερησίως, έδωσε ένα δείγμα της ευρυμάθειάς της.

Για κείνην η Βιβλή-Ξένια θα γινόταν η άριστη πρόφαση για ακατάσχετους μονολόγους, ο Θανάσης, που μέρα νύχτα χαρτοπαίζει, μ' έφερε εδώ Γερμανιδούλα και έγινα Γερμαναρού, ξεφωνήθηκε απταίστως, οικτρίροντας τον εαυτό της με θερμό χειροκρότημα, τα παχιά μπράτσα της να τραντάζονται σαν δοκάρια σε σεισμό.

— Δεν μπορέσαμε να κάνουμε και παιδιά, εδώ ο τόνος απολογητικός και αμέσως μετά η ερώτηση, εσείς, κυρία Ξένια, έχετε παιδιά;

— Δεν έτυχε.

Η απάντηση της πελάτισσας επέβαλε μια σύντομη σιωπή. Ο καθένας κουβαλάει το σακί του κι όσο ζει σακιάζει και θα σακιάζει μούντζες και πίκρες, σκέφτηκε η Βιβή, κούνησε το χέρι σε χαιρετισμό και βγήκε στην αυλή.

Περιμένοντας τον Λίνο βάλθηκε να περιεργάζεται τις ζαρντινιέρες με τις παρδαλές πετούνιες, αν και τέτοιες ώρες, αλλά και γενικά, ανθοκομία-δενδροκομία ποσώς την ενδιέφεραν, οι δυο γλάστρες στο μπαλκονάκι της Αθήνας υπήρχαν γιατί όποια μοναχική πενηντάρα δεν έχει τουλάχιστον δυο γλάστρες κινεί υποψίες.

Να που καταπατούσαν ξένα χωράφια, τον ομφαλό της Γης.

Βάδιζαν με ζιγκ ζαγκ ανάμεσα στον κόσμο που πύκνωνε στο δρόμο, κυρίως τουρίστες που σταματούσαν να χαζέψουν αρχαία σουβενίρ και ψευτοπαραδοσιακά σκατουλάκια σε σταντ, πάγκους και καλαθούνες μικρομάγαζων.

Ήταν δύσκολο να ξεφύγουν από μια ορδή εβδομηντάρηδων Βορείων, μερικοί φορούσαν φαρδιές γραβάτες με πλήκτρα πιάνου, θα τις είχαν ψωνίσει στη στάση στο Σάλτσμπουργκ, άλλοι γραβάτες με προσούτο, λάφυρο από στάση στην Πάρμα, και όλες σχεδόν οι γυναίκες είχαν κρεμάσει πάνω τους πτυχωτές πουκαμίσες-χιτώνες, θα είχαν σηκώσει τη μισή Πλάκα.

Πρόσωπα κουρασμένα, βλέμματα ασχετοσύνης, ήταν παραπάνω από βέβαιο πως δεν τους ένοιαζε και τόσο πού ταξίδευαν, πού στάθμευαν κάθε φορά, σε τι αξιοθέατα τους τραβολογούσαν τα ταξιδιωτικά γραφεία, ό,τι να 'ναι, αρκεί να μετακινούνται ή απλώς να κινούνται, να μην καθηλωθούν από τώρα στη γνωστή ακινησία του τέλους, στην ηλικία τους ορατού και δίχως κιάλια.

Προσπέρασαν τα γκρουπ των τουριστών, προσπέρασαν και τα δυο γκρουπ από πέντε κλειστές πάνινες ομπρέλες έκαστον, όρθιες δίπλα δίπλα και άσπρες, σαν παρέες Αράβων που περίμεναν στα πεζοδρόμια.

Ο Λίνος, το κεφάλι με τα μαύρα γυαλιά πάντα ίσια μπροστά, δεν έβρισκε λόγο να χασομερήσει προσέχοντας οτιδήποτε αριστερά ή δεξιά, ακολουθούσε πειθήνια τη Βιβή, κάποια στιγμή μάλιστα, σαν να ζητούσε βοήθεια ή στήριγμα στο αβέβαιο βάδισμά του, τα πόδια του για πρώτη φορά μετά από χρόνια ξαμολημένα σε μακριά διαδρομή, την έπιασε αγκαζέ, για δευτερόλεπτα μόνο, αλλά η πρώτη σωματική τους επαφή, αίσθηση ξεχασμένη πια, σαν ηλεκτρική εκκένωση τους τίναξε πάλι μακριά.

Η Βιβή παραπάτησε, μα ταυτόχρονα αναστέναξε κιόλας ανακουφισμένη, το ήθελε αυτό το άγγιγμα και ας της σφηνωνόταν ώρες ώρες στο μυαλό πως θα έπρεπε να το αποφύγει μήπως άθελά της ανατριχιάσει, μήπως της ξεφύγει καμιά πνιχτή κραυγούλα κι εκείνος σαλτάρει και γίνει το σώσε.

— Όχι σήμερα μαντεία και μουσεία, γύρισε και της είπε.

— Ό,τι πεις. Δεν βιαζόμαστε. Για πέντε μέρες οι Δελφοί είναι δικοί μας.

Πολύ σωστά είχε διαλέξει το μέρος, όταν η πλάστιγγα των συλλογισμών και υπολογισμών της έγειρε προς τις αρχαιότητες, οι Μυκήνες, κι ας διέθεταν Πύλη Λεόντων, Κυκλώπεια Τείχη και θολωτούς τάφους, είχαν αποκλειστεί, Ατρείδες ίσον φονικά και ερωτικά κουλουβάχατα, το ίδιο και η Ολυμπία, ο Λίνος, τζάμπα του είχε προπληρώσει δυο σεζόν σε γυμναστήριο, ήταν αντιαθλητικός τύπος, ο μόνος από τους ομοίους του που δεν είχε παρακολουθήσει το Πανευρωπαϊκό του ποδοσφαίρου και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, η κοινωνική λειτουργός, η αγία Αφρουδάκη, είχε σημειώσει την άρνησή του, αναπάντεχη και

σθENAρή μέσα στο ενάντιο κλίμα του διμήνου, καθώς Ιούλιο και Αύγουστο του 2004 οι ταύροι της είχαν γίνει αρνιά, μαντρωμένοι μπροστά στις τηλεοράσεις και μαστουρωμένοι πιο δραστικά με τους εθνικούς θριάμβους.

Πιτσιρικάς ο Λίνος, Λίνος-τραμπολίνος, περπατούσε στα πεζοδρόμια για το νηπιαγωγείο χοροπηδώντας σαν ανοιξιάτικο κατσικάκι και βελάζοντας τους αριθμούς των μαγαζιών. Δεν ήξερε ακόμη να διαβάξει τις οδούς, αλλά μπορούσε να διαλαλεί, στο 32 έχουμε το φούρνο, στο 34 το Προπό, στο 36 το καθαριστήριο, στο 38 τον κτηνίατρο, στο 40 τον κουρέα.

Τώρα, με την άκρη του ματιού της, τον έβλεπε να βαδίζει σαν σε διατεταγμένη υπηρεσία, χωρίς να ρουφάει εικόνες που είχε στερηθεί, ζωντανούς ήχους που προσφέρονταν σε αφθονία, χωρίς να γουστάρει τη διαδρομή και ν' αδημονεί για την κατάληξη, οι πατημασιές του έσκαγαν βαριές στα πεζοδρόμια, οι ώμοι του βουλιαγμένοι, το κορμί του ξεχαρβαλωμένο και γέρικο, στα τριάντα του τιμωρημένο σε ποινή διαρκείας.

Ψηλός κι αδύνατος, είχε πάρει το σουλούπι του πατέρα του.

Τυχερός ο Φώτης τελικά, καλά τον είπε κουφάλα μια πικρή Πρωτοχρονιά, την έκανε εγκαίρως, με όσα συνέβησαν μετά, τα προηγούμενα ρημάδια δεν ήταν παρά πταίσματα.

Ήλιος σχεδόν να καίει, φως σχεδόν να τυφλώνει.

Ας τύφλωνε και όποιον παρατηρητικό και κολλημένο σε διάβόητες υποθέσεις θα μπορούσε να τους αναγνωρίσει, κάνα παλιό γνωστό που θα τύχαινε εκεί για εκδρομή και θα έπεφτε πάνω στην περίπτωση.

Η Βιβή Χολέβα τα τελευταία χρόνια είχε έτοιμα τα σενάρια για την αντιμετώπιση μιας τέτοιας πιθανότητας. Σε μερικά ως τώρα περιστατικά τα είχε βάλει σε εφαρμογή και δούλεψαν.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Απλή ομοιότητα, δεν λέγομαι Βιβή, είχε απαντήσει εγκάρδια σ' έναν συνομήλικο που την είχε πλησιάσει κάπως διστακτικά στο Μετρό του Συντάγματος, δεν σπούδασα καν ούτε ξέρω πού πέφτουν τα πανεπιστήμια της Αθήνας, από παιδί στην Αργεντινή.

Και, λάθος κάνετε, κυρία μου, ποτέ δεν έμενα στην Κυψέλη, ήρθα από την Ξάνθη για κάτι δουλειές, είχε κόψει τη φόρα μιας Δημητράκοπούλου ή Δημητροπούλου, που είχαν συναπαντηθεί σε ουρά για ταξί και κάποτε ψώνιζαν από το ίδιο μαανάβικο, την άνοιξη μάλιστα έμπαινε για φράουλες η μιά κι έβγαινε με φράουλες η άλλη.

Κάθε τέτοιο έκτακτο συμβάν και το ενδεχόμενο να ξαναπιαστεί στο δόκανο κάποιου με μάτι-γαρίδα και μύτη λαγωνικού την υποχρέωνε ν' αλλάζει συχνά μαλλιά-γυαλιά, ν' αποφεύγει όσο γινόταν τις ώρες αιχμής, με τα πλήθη, να κουβαλάει στη μασχάλη της πειστήρια από απίθανες γωνιές του πλανήτη και ν' ανανεώνει το απόθεμα των παραμυθιών, έτοιμη να δηλώσει, είμαι εγκατεστημένη στη Χαβάη, στην Μπογκοτά, στο Γιοχάνεσμπουργκ, κοιτάζοντας στη στιγμή ένα τουριστικό φυλλάδιο από την Ξενιτιά της.

Το Γιοχάνεσμπουργκ της είχε χρησιμεύσει σ' ένα πολυκατάστημα, όταν πληρώνοντας την πλαστική κουρτίνα μπάνιου, η ταμιάς τη στραβοκοίταξε για κάμποσο, έτσι τουλάχιστον φάνηκε στη Βιβή, που την πρόλαβε εξηγώντας πως σουλουπώνει το λουτρό της μάνας της προτού ξαναμπεί στο αεροπλάνο για τη Νότια Αφρική.

Προ τετραετίας, ένας ένοικος στην τότε πολυκατοικία της την τράκαρε στην είσοδο ενώ ξεκλείδωνε δέκα το βράδυ το γραμματοκιβώτίό της, διάβασε στο μάτι του πως είχε ένα θέμα μαζί της και τον έκοψε, γράμμα από τη μοναχοκόρη μου που κάνει μετα-

πτυχιακά στη Σουηδία, ξεφούρνισε κάτι από τα έτοιμα κι έπιασε, ο τύπος κούνησε το κεφάλι, ξέρω από τέκνα που φεύγουν για σπουδές και δεν ξαναγυρίζουν, ταυτίστηκε αμέσως μαζί της.

Οι προσχεδιασμένες διαψεύσεις ήταν εγγύηση για ετοιμότητα σε απρόοπτα, η Βιβή γλύτωνε τα περαιτέρω και παραδεχόταν δίχως ντροπή ότι αυτή που δεν ήθελε τα ψέματα, τώρα τα γεννούσε δέκα δέκα. Με κόπο και ιδρώτα. Αφιέρωνε ώρες, συνήθως τις μεταμεσονύχτιες, να επινοεί νέα άλλοθι, να βελτιώνει τα παλιά, να προβάρει τις χειρονομίες και τα λόγια, έτοιμα και καμπόσα σπέσιαλ, νέας εσοδείας, ειδικά για το πενθήμερο.

Πήρε μια ανάσα και χάιδεψε μόνη της το μάγουλο και το λαιμό της.

— Δόξα τω Θεώ, δεν είχες ποτέ αλλεργίες.

Αυτό βρήκε να πει, γιατί φοβόταν την παρατεταμένη σιωπή, γιατί την τρέλαινε η αποκρουστική αμεριμνησία των παρατρεχάμενων και γιατί τη βάραινε η τσάντα και κυρίως η ιδέα όσων είχε θάψει στον πάτο της.

Μα, στ' αλήθεια και στα σοβαρά και με τα σωστά της, εάν προέκυπτε κίνδυνος θα μπορούσε να του καταφέρει μια καλή μαχαιριά; Θα μπορούσε με το μπακιρένιο γουδοχέρι, που δεν έλειωσε ποτέ της πέντε σκελίδες σκόρδο, να του ανοίξει το κεφάλι στα δυο;

Μπεζ χαρτί περιτυλίγματος του μέτρου αντί για τραπεζομάντιλα, ντενεκεδένια κουβαδάκια αντί για βάζα, κλαδιά ελιάς αντί για λουλούδια, ντιζάιν της ψησταριάς Νέκταρ, κατάμεστης από πολυεθνικές συντροφίες που περικύκλωναν πιατέλες με κρεατικά και γαβάθες με χωριάτικες.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Η Βιβή και ο Λίνος είχαν καθίσει στο πιο απόμερο τραπεζάκι, δίπλα στην πόρτα της τουαλέτας, πλάτη στον κόσμο, φάτσα στον τοίχο με την αφίσα του ΕΟΤ, ορεκτικά μάρμαρα και χωνευτικά δάση.

Ο σερβιτόρος προσγείωσε ανάμεσά τους ένα κιλό παϊδάκια, η Βιβή έβαλε τα πιο ψαχνωμένα και ξεροψημένα στο πιάτο του τιμώμενου προσώπου, από μια σταλιά τρελαινόσουνα για το άσπρο σωληνάκι με το μεδούλι του αρνιού, είπε και με το πιρούνι τράβηξε τα άσπρα σωληνάκια απ' όλα τα υπόλοιπα παϊδάκια και του έδωσε το μεζέ. Τον πήρε. Χαμογέλασε και μια ιδέα, το ευχαριστώ του. Ευχαριστήθηκε κι αυτή.

— Λίγη μπύρα; τον ρώτησε, δεν της απάντησε αλλά του γέμισε το ποτήρι, μια φιάλη και για τους δυο τους, όχι παραπάνω, η χαλάρωση επιθυμητή και αναγκαία, η ζάλη όχι, η μέθη απαγορευμένη, και όχι μόνο στις παρούσες συνθήκες.

Στα πόσα ήταν όταν έσπασε όλα τα μπουκάλια στο σπίτι; Στα δέκα του, Δ' Δημοτικού, και στα καλά καθούμενα. Δεν υπήρχε αλκοόλ πια στο σπίτι κι εκείνο ξέσπασε στα μπουκάλια με τη βυσσινάδα, τη λεμονάδα, το πετιμέζι και το ξίδι, κομμάτια όλα στο νεροχύτη. Πώς δεν κόπηκε, η τρομάρα της μεγάλης, αλλά πάνε αυτά, προσγείωση στο παρόν.

Τρεις νέες, ομορφούλες και ζωηρές κοπέλες ευτυχώς κάθονταν εφτά τραπέζια μακριά, ωστόσο η βαβούρα του φαγάδικου ήταν από μόνη της ένα ύπουλο διεγερτικό, οικογένειες που μιλούσαν πολύ, γελούσαν πολύ, νεανικές συντροφίες που πειράζονταν πολύ, τρωγοπίνανε πολύ, το *Μηδέν ἄγαν* είχε πάει περίπατο και μαζί του είχε καταργηθεί και το *Γνωθι σ' αὐτόν*, οι χοντροί δίνανε σύννεφο τις παραγγελίες στα γκαρσόνια, να επαναληφθούν τα σουβλάκια με απ' όλα, και, περιμένουμε δέκα μπιφτέκια ακόμη και, φίλε, πιάσε άλλες πέντε ποικιλίες, και, να γίνουν

δύο οι καράφες με το νέκταρ, το κατά πως φαινόταν καλό κρασί παραγωγής του μαγαζιού.

Η μουσική συνέβαλε στο στόχο, φρέσκα σουζέ χωρίς αληθινό κακημό, επιδεικτικά σαχλά κι εφήμερα, για να ταιριάζουν γάντι με τις πρόχειρες σκηνοθεσίες ομαδικού ξεφαντώματος.

Βιβή και Λίνος δέχονταν τις βολές του κεφιού πισώπλατα, καθώς είχαν επιδιώξει να βλέπουν τοίχο, η κρεμασμένη αφίσα δεν θα μπορούσε να τους θυμηθεί.

Δεν είχαν αποφασίσει αν έπρεπε να φάνε βιαστικά και να φύγουν ή να υποδυθούν, κυρίως ο ένας στον άλλο, ότι και γι' αυτούς, όπως για όλους τους υπόλοιπους, ήταν ένα γεύμα στην εξοχή.

Είχαν καταφύγει σε δυο τρεις αμήχανες κουβέντες, σαν μπουκιές με το ζόρι, κοφτήριο το μαγαζί, ωραίο το ψωμί, οι πατάτες είναι προτηγανισμένες, εκείνη, δεν φέρανε χαρτοπετσέτες και, να σου στύψω λεμόνι, εκείνος.

Μετά από είκοσι λεπτά δεν είχαν χορτάσει, αλλά είχαν εγκαταλείψει την προσπάθεια, στα πιάτα τους αφάγωτα τα μισά, τα πιρούνια κάτω, στα ποτήρια τα τελευταία δυο δάχτυλα μπίρας, όταν έσκασε στην αίθουσα η φωνούλα ενός τρίχρονου κοριτσιού που έτρεχε σαν σβούρα ανάμεσα στα τραπέζια τραγουδώντας δυνατά το γιουροβιζιονικό *Γεια σου Μαρία*.

Ο περήφανος και τρυφερός μπαμπάς κυνηγούσε την πιτσιρίκα, που εισέπραττε χειροκροτήματα και χάδια, ήταν από τα ευλογημένα με τέτοια χάρη πλασματάκια, που δεν σου βγαίνει να τα πεις ενοχλητικά κωλόπαιδα. Ο Λίνος άκουγε, η Βιβή γύρισε και κοίταξε το παιδί, ένα θαύμα σε θαλασσιά βολάν, τα μαγουλάκια δυο πέταλα κόκκινης καμέλιας, τα νυχάκια βαμμένα, οι μικρές της χούφτες δυο τσαμπάκια φραγκοστάφυλα, κοίταξε και τον πατέρα, λεπτόκορμος, τριαντάρης, στην ηλικία του γιου της.

Ταράχτηκε. Περίμενε υπομονετικά να τελειώσει το κυνηγη-

τό, αλλά η ξεκαρδισμένη μικρή βεντέτα απολάμβανε την απήχρησή της στο ακροατήριο και τη δύναμη να μονοπωλεί τον μπαμπά της από τη δεκαμελή συγγενική συνέλευση, δυο μωρά, συν παππούδες και γιαγιάδες. Για δέκα ολόκληρα λεπτά, οι πελάτες, ακόμη και κάνα δυο αλλοδαποί μεγάλοι στα χρόνια, γίνανε χορωδία στο *Γεια σου Μαρία*, ο Λίνος κρατούσε το κεφάλι κάτω, μπροστά στο γεμάτο τασάκι, και η Βιβή, έχοντας χάσει την υπομονή της και μη βρίσκοντας πώς να σταματήσει τους προφανείς συνειρμούς, δικούς της και δικούς του, τα έβαλε με τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, Μεγάλη Δευτέρα τον είδα στις ειδήσεις να χαριεντίζεται με τον Σαρμπέλ και να τον ευλογεί, είπε στον Λίνο, κάθε χρόνο εμφανίζεται κι αυτός στο ξεφτιλίκι της Γιουροβίζιον, συμπλήρωσε ξερά τσακίζοντας δυο κοτσανάκια ελιάς από το ντενεκάκι.

Η αιχμή δεν βρήκε ανταπόκριση, η μικρή σάρωνε ανίκητη τις εντυπώσεις, ο Λίνος είχε στρέψει τώρα κλεφτά τα μαύρα γυαλιά του πάνω της κι ακολουθούσε το γιορτινό πλουμιστό παιχιδάκι, που ξεσήκωνε ενήλικες πρόθυμους να παίξουν για λίγο, ακόμη και να παιδιαρίσουν.

Το χαρτάκι της ταμειακής κάτω από την αλατιέρα έγγραφε τριάντα τρία ευρώ, η Βιβή άφησε πενηντάρικο, δεν περίμενε τα ρέστα, δεκαεφτά ευρώ, πουρμπουάρ Ωνάση. Σηκώθηκε, ο Λίνος την ακολούθησε, φύγανε με μεγάλες δρασκειλιές.

— Το κεφάλι μου, γκρίνιαξε, μ' έπιασε το κεφάλι μου, τα μπάλωσε μάνι μάνι, καθώς έπαιρναν πάλι το δρόμο για την πανσιόν. Δεν χρειάστηκε να συνομολογήσουν ότι ένας υπνάκος, λίγη τέλος πάντων ξεκούραση, μετά το φαγητό κάνει καλό, επείγονταν και οι δυο να μείνουν μόνοι, ο καθένας στο δωμάτιό του, ήταν τρεις και από τις οχτώ και κάτι το πρωί είχαν κάνει αγώνα για να περάσουν σώοι τις σχεδόν εφτά ώρες μαζί, πολλές σαν

πρώτη δοκιμή συνύπαρξης μετά από χρόνια αραιών συναντήσεων, ένα εικοσάλεπτο, ένα τέταρτο, καμιά φορά ένα βουβό πεντάλεπτο.

Λίγο αργότερα, καθισμένη εκείνη στην άκρη του κρεβατιού, πλακώνοντας με το στομάχι την ακουμπισμένη στα γόνατά της τσάντα, αναρωτήθηκε πώς θα βγουν οι επόμενες τέσσερις μέρες, το όλον πράμα μύριζε σαν έναρξη μεγάλης περιπέτειας με άγνωστο τέλος.

Και πριν από τρία χρόνια είχε πτοηθεί τόσο, που ένιωθε πως χάνει τις αναγκαίες δυνάμεις για το καθήκον. Εκείνη την εποχή, Ιούνιος, κίνδυνος θάνατος τα καλοκαίρια, βιδωνόταν στο φανάρι, ενώ ήταν πράσινο, χωρίς να μπορεί να περάσει το δρόμο, δεν είχε κουράγιο για το ταξίδι των οχτώ μέτρων ως απέναντι. Στο σουπερμάρκετ κοίταζε αποσβολωμένη τα ράφια, χωρίς να μπορεί να σηκώσει το χέρι να πάρει τη χλωρίνη και τη ζάχαρη.

Περνούσαν μέρες μέχρι να ξαναλουστεί, πήγαινε στη δουλειά με ασιδέρωτη φούστα και αβερνίκωτες γόβες. Τις σπάνιες φορές που χτυπούσε το κινητό της ή το σταθερό στο σπίτι δεν το σήκωνε, δυο πελάτες την είχαν σχολάσει. Είχε χαλάσει και το ψυγείο για ένα μήνα, δεν φώναζε ψυκτικό να της το φτιάξει, Ιούλιο πια έπινε νερό της βρύσης και έτρωγε την ντομάτα ζεστή.

Καθώς δεν άνοιγε τηλεόραση ούτε ραδιόφωνο εκείνο το διάστημα, Ζαγοράκης, Καλατράβα, χαρές και ταρατατζούμ, τα πράματα γύρω αντιδρούσαν στη νεκρική σιγή και στο μυαλό της το παρακάνανε σε σχόλια, το δισκάκι του φαγητού μουρμούριζε πως η Σαρακοστή τελείωσε προ πολλού, το βυσσινί μαξιλαράκι στη σκαλιστή καρέκλα έλεγε, αχρηστεύτηκα, τα κλειδιά του αυτοκινήτου απαιτούσαν, άντε να πάμε μια βόλτα στη Βάρκιζα, η κεχριμπαρένια πετρούλα στο τραπεζάκι δήλωνε, θέλω να γυρίσω στη Βαλτική, η ταυτότητά της τής κοπανούσε,

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

οδεύεις προς τα πενήντα, η πλαστική καρέκλα στο μπαλκόνι παραπονιόταν, τελευταία με ξέχασες, έλα να κάτσεις να πάρεις λίγο τον αέρα σου.

Αφού δεν ζούσαν ούτε μπαινόβγαιναν άλλοι στο σπίτι, ν' ακούν τα πράγματα τ' όνομά τους, φέρε την καρέκλα πιο δω, έπιασες την καρέκλα μου και πέρασε την καρέκλα στο μπαλκόνι μ' ένα βρεμένο βετέξ να φύγει η λασποβροχή, αρκετά έπιπλα και αντικείμενα σήκωναν κεφάλι, σχολίαζαν την κατάσταση, ρωτούσαν το ένα και το άλλο, τη μάλωναν, της εμπιστεύονταν κάτι, της έδειχναν τη στοργή τους, αγωνίζονταν να δώσουν στο διαμέρισμα νότες ζωής.

Ιδίως ο γλόμπος με το πράσινο λαμπόγυαλο στην κουζίνα, που είχε φωτίσει τη Βιβή άπειρες φορές να μπουκώνεται μπαγιάτικο ψωμί, να στέκει νυχτιάτικα φαντάρος σε γερμανικό νούμερο πάνω από την κατσαρόλα για να μην πιάσει το ψητό του Λίνου, να κουρκουτεύει στο ντουλάπι και να ξεχώνει την παιδική κούπα με τον Ντόναλντ Ντακ για το γάλα του, την αβγουλιέρα με τον Μπάτμαν και τα χρωματιστά καλαμάκια για τους φραπέδες της εφηβείας του, που σώζονταν ακόμη από ράφι σε ράφι κι από διαμέρισμα σε διαμέρισμα, εκείνες τις εβδομάδες της κατάρρευσης, γεμάτος μυγάκια από τα μαραγκιασμένα φρούτα, στην αρχή διαμαρτυρόταν, ανάβω και φωτίζω τη γλίτσα των ζαρζαβατικών που σαπίζουν στη νάιλον σακούλα, και αργότερα της ψιθύριζε συντροφικά, μόνο την πτώση σου φέγγω πια.

Παραμονή της εβδομής Ιουλίου, Κυριακής μεγαλομάρτυρος, ξενύχτησε κάνοντας γύρους το τετράγωνο για να μην αποκοιμηθεί και, όπως τα τελευταία χρόνια τέτοια ημερομηνία, ξαναπαίξει στον ύπνο της το ρόλο εκείνης της μάνας με τα κάτασπρα μαλλιά και την ξηλωμένη φόδρα στη φούστα, που υπό άλλες συνθήκες θα γιόρταζε τ' όνομα της δεκαοκτάχρονης κόρης της. Τε-

λικά οι τραγωδίες δεν είναι περαστικές, κατακυριεύουν τα μερόνυχτα και δαμάζουν το μέλλον.

Χαριστική βολή στην όλη κατάσταση ήταν η επίσκεψη του Χαρίδημου. Ποιος ο Χαρίδημος; Τριανταπεντάρης, καθυστερημένος, ο αγαπησιάρης χαζός Αιγίου και περιχώρων, το βλαμμένο για κάποιους εξυπνάκηδες, που της χτύπησε ένα απομείσμερο το κουδούνι, μπήκε, όπως και χθες, με τη γνωστή γαλατόπιτα σε ταψάκι τυλιγμένο και δεμένο με πετσέτες της κουζίνας και κάθισε, όπως κάθε φορά, μισή ώρα, γρυλλίζοντας και χειρονομώντας με ευχαρίστηση και καμαρώνοντας το μπλε κοστούμι του.

Ο Χαρίδημος ήταν φίρμα στη γενέτειρα Αχαΐα, λάτρης του ήχου της γραφομηχανής, καθημερινός επισκέπτης στα τοπικά γραφεία δικηγόρων, συμβολαιογράφων και λογιστών. Του έβαζαν μια καρέκλα και τον άφηναν ν' ακούει το ρυθμικό πάτημα στα πλήκτρα, το ξερό τακ-τακ ήταν η ζωή του.

Δεν μιλούσε, δεν ήξερε να διαβάζει παρά μόνο ό,τι ήταν γραμμένο σε γραφομηχανή και με κεφαλαία, δυο σειρές, όχι παραπάνω. Μ' ένα τέτοιο σημείωμα, που έγραφε μια διεύθυνση οπουδήποτε στην Αθήνα, ήταν ικανός να πάρει το λεωφορείο του ΚΤΕΛ και να πάει στο σωστό μέρος, την επιστημονική εξήγησή της πουν οι ειδικοί. Ξάδερφος μιας μισοσαλεμένης συμμαθήτριας της Βιβής στο Γυμνάσιο, της Πετρούλας, εδώ και χρόνια, αρχής γενομένης από το 1998, έκανε το ταξίδι στην πρωτεύουσα μια ή και δυο φορές το χρόνο, μόνο και μόνο για να της φέρει τη γαλατόπιτα. Η Βιβή είχε επιτρέψει στη μάνα της να δίνει τη διεύθυνσή της στην Πετρούλα, σιχαινόταν τη γαλατόπιτα, στους γέρους τη μοίραζε, αλλά κάπου συμπονούσε το νεαρό, ένας απεσταλμένος από το Αλωνάκι της παιδικής της ηλικίας, και κάθε φορά του έβαζε στην τσέπη ένα καλό χαρτζιλίκι.

Ο Χαρίδημος, με τα μωρουδίστικα μάτια, το στραβοξυρισμένο μουστάκι και τα μαύρα σγουρά μαλλιά, τα τελευταία χρόνια είχε χάσει τη ρέγουλα με τα μικροθελήματα και μαζί τ' αβγά και τα πασχάλια, γιατί οι γραφομηχανές είχαν αντικατασταθεί από τα μουγγά κομπιούτερ, ο ήχος που τον γέμιζε χαρά δεν ακουγόταν πια πουθενά. Κάποιος του είχε δωρίσει μιαν άχρηστη γραφομηχανή και η ξαδέρφη του, ανύπαντρη, μοναχική, πονετική, δίχως σχέσεις με γείτονες και κολλημένη στα μαθητικά της χρόνια, του χτυπούσε τη διεύθυνση της Βιβής και τον συνόδευε ως το λεωφορείο.

Στην προπροπέρσινη επίσκεψη, καλοκαίρι του 2004, ο Χαρίδημος κοίταξε γύρω τη σκόνη και τα πεταμένα στο πάτωμα φλούδια από ηλιόσπορους, κοίταξε και τις λαδιές-τάλιρα στη ρόμπα της Βιβής και βάλθηκε να χτυπιέται στον καναπέ και να κραυγάζει στη διαπασών τα ακατανόητα φωνήεντα. Καπάκι στα δικά του, να σου και τα δικά της ρω, ήρσυχα και κάτσε καρλά. Χαμός στην πολυκατοικία, της φέρανε το Έκατό, οι γείτονες βγήκανε στα μπαλκόνια, ματιές και φωνές λαίμαργες για τις λεπτομέρειες που θρέφουν το κουτσομπολιό της καταφρόνιας.

Δύσκολο απόγευμα. Δύσκολο μέσα σε όλα τ' άλλα, συμπλήρωνε τότε τέσσερις μήνες χωρίς να έχει δει το γιο της, τις δυο φορές δεν θέλησε αυτός, τις άλλες δυο δεν θέλησε η ίδια.

Αργά το ίδιο βράδυ, αν και στο κρεβάτι από τις εφτά, με το που φύγανε οι αστυνομικοί με τη γαλατόπιτα και κατόπιν και ο Χαρίδημος, αφού άπλωσε στο σεντόνι της έξι καρτελάκια με ασπρινές και άδειασε δίπλα τους τρία μπουκαλάκια με χάπια για την υπέρταση, ανεφοδιασμός πελατών, τα χάιδεψε, τα μέτρησε, τα ξαναμέτρησε, τα ξαναφύλαξε λέγοντάς τους, παιδιά, ξεχάστε το, δεν γίνεται, έχω τη δύναμη αλλά όχι και το ελεύθερο, και πήρε μιαν απόφαση, τουλάχιστον να επιχειρήσει να ξεφύγει κά-

νοντας πράγματα πολύ διαφορετικά, μπας και απασχολήσει αλλιώς το μυαλό της.

Επισκέφθηκε λοιπόν ποδολογικό Ινστιτούτο που έδινε λύση στην ονυχοκρύπτωση και ας ήταν εντάξει τα δικά της νύχια, με τις πατούσες της να μουλιάζουν σε μια λεκάνη αφέθηκε ν' ακούει το μπουρ-μπουρ των γυναικών για τη ρεφλεξολογία, το τσιζκέικ, το τέλειο μαύρισμα και τις σχολές λάτιν χορών, πολύ τανγκό, πολλή σάμπα, η ίδια, παρά το νταλαβέρι με το *Τιτί*, έναν χορό είχε χορέψει στη ζωή της, του Ησαΐα, μια κι έξω. Πλήρωσε κι έφυγε ξέροντας πως δεν θα ξαναπατούσε στην ξένη χώρα του καλλωπισμού και της ωριαίας νιρβάνας.

Πήγε και σε διάλεξη με προβολή σλάιντς από τον ιμάντα των Νήσων Γκαλαπάγκος, ο Δαρβίνος, το ιστιοφόρο του, οι μελέτες του για την καταγωγή των ειδών, βουναλάκια σκεπασμένα με χόρτα, ελεφαντίνες της θάλασσας με το μωρό τους και σπίνιοι που ξεψείριζαν γιγάντειες χελώνες, έφυγε στη μέση, το πρόβλημά της στοίχειωνε και τον τελευταίο πόντο του κορμιού και του μυαλού της, δεν άφηγε σπιθαμή για τίποτε άλλο, εξόντωνε στην αρχή κάθε απόπειρα να υπάρξει ένας σύντομος έστω περισπασμός.

Τηλέφωνο, τρία ντριν, στο τέταρτο το κόλλησε στο αφτί της.

— Γιούκαρης πάλι.

Η φωνή του μέσα σε φόντο άλλων φωνών, φωνή καθήκοντος.

— Ποιος άλλος, άνθρωπέ μου;

— Έχομε κάτι άξιο λόγου;

— Η ξενάγηση αναβλήθηκε για αύριο. Δεν ήθελε.

— Δεν χάθηκε κι ο κόσμος.

— Σαν να μην αντιδρά, να μη χαίρεται, να μην αναγνωρίζει την προσπάθειά μου. Ανησυχητική αδιαφορία.

— Μούδιασμα να το λες, το μούδιασμα της πρώτης μέρας.
Από αύριο θα στρώσει.

— Μην ειρωνεύεσαι.

— Συγγνώμη. Αλλά κι εσύ ζητάς πολλά.

— Τη νύχτα θ' αγωνιώ ξάγρυπνη.

— Θα ξαγρυπνάει κι εκείνος. Ίσως κι εγώ, πρόσθεσε μετά από σύντομη σιωπή, της παράγγειλε μια γυαλίτσα ντόπιο μέλι κι έκλεισε με την παραδοχή, κοπέλα μου, είσαι αξιοθαύμαστη.

Σε δυο λεπτά την ξαναπήρε, τη ρώτησε αν ο νέος μας κοιτάζει δεξιά κι αριστερά, η Βιβή δεν απάντησε, της ζήτησε συγγνώμη κι έκλεισε αφήνοντάς την ακόμη πιο αβέβαιη για το άπογευμα, το βράδυ, το αύριο, το μεθαύριο και το παραμεθαύριο.

Με το άνοιγμα της μπαλκονόπορτας του δωματίου της φανερώθηκε ο πευκώνας, σκούρος, πυκνός και σιωπηλός, μόνο κάτι ζουζουνίσματα, μπάμπουρες, σφήκες, μέλισσες, ο επιβεβλημένος ήχος κάθε γλιόλουστου απομεσήμερου στην εξοχή.

Η Βιβή σήκωσε τα μανίκια κι ακούμπησε στο ζεστό κάγκελο, για να κάνει το τεστ της αποχύνωσης, μακάρι να την έπιανε για κάνα μισάωρο. Άλλωστε από αυτή τη θέση, καθ' όλα νόμιμη και αναμενόμενη από πελάτες ειδυλλιακής πανσιόν Μάιο μήνα, θα μπορούσε να έχει ένα αφτί στο δωμάτιο του Λίνου κι ένα μάτι στο χωραφάκι του πάρκινγκ. Εάν εκείνος επιχειρούσε να βγει μόνος, δεν θα διάλεγε την κύρια είσοδο, θα ξεγλιστρούσε από την πίσω μεριά, μ' όλο που ο Γιούκαρης αυτοπροσώπως το πρωί του είχε τονίσει, μην πας πουθενά χωρίς τη Βιβή και μην την εκθέσεις, φέρει μεγάλη ευθύνη.

Πραγματικά, έφερε μεγάλη ευθύνη, γι' αυτό κάθε πέντε λεπτά έχωνε το χέρι στην τσέπη, να σιγουρεύεται πως τα κλειδιά του αυτοκινήτου ήταν πάντα εκεί.

Ο Λίνος δεν ξεμύτισε το απομεσήμερο, δεν βγήκε το απόγεμα, δεν σήκωσε καν τις γρίλιες, έχασε το σούρουπο, έχασε και το γλυκό βράδυ, η τηλεόραση ακούστηκε για κάνα εικοσάλεπτο το πολύ, γύρω στις εννιά, και τότε αναθάρρησε κάπως η μάνα του και για να μην κοιμηθεί νηστικός του έστειλε ένα διπλό τοστ και φρούτα στο δωμάτιο, με τη Γερμανίδα, η αφεντιά του δεν θα μπορούσε να μιλήσει απότομα και να ξαποστείλει την ξένη γυναίκα.

Η ξένη γυναίκα είχε βέβαια παραξενευτεί με τους δύο επισκέπτες που, αντί να βγουν για βόλτες και ποτά, ένα σωρό οι θαυμάσιες ευκαιρίες στην περιοχή, θα έμεναν κλεισμένοι στα δωμάτια, μήπως ο Τάκης υποφέρει από ερωτική απογοήτευση; είχε ρωτήσει τη Βιβή, εκείνη, όρθια στην πόρτα της μικρής κουζίνας, είχε σηκώσει τους ώμους, αν και η ερωτική απογοήτευση είναι υπό εξαφάνιση στους σημερινούς νέους, τα χαλάνε με τη μία σήμερα, τα φτιάχνουν με την άλλη αύριο, το σχόλιο της Γερμανίδας ενώ στόλιζε τσιπς και τρία φύλλα σαλάτας γύρω από το τοστ. Ας του βάλω και μια μπάλα παγωτού, κέρασμα, προσφέρθηκε, όχι παγωτό, όχι, δεν είναι φίλος, τη σταμάτησε η Βιβή.

Προσκάλεσε την κυρία Ξένια για ένα ποτήρι, να κεράσω εσάς τότε, ξαναπροσφέρθηκε, μαύρη μπίρα και πολύ παγωμένη, έκανε την πρόταση όσο μπορούσε πιο δελεαστική, έχω και κεράσια, ανέβασε κι άλλο την προσφορά, και δέκα ειδών πραλίνες, κοπίασε να δέσει χεροπόδαρα το ζωντανό στόχο της βραδιάς, απέτυχε, η πελάτισσα είχε ζαλάδα.

— Κυρία Ξένια, με καταδικάζετε να τη βγάλω πάλι με κάποιο βιβλίο και είναι μεγάλη αμαρτία να ξοδεύουμε μόνοι τα όμορφα βράδια.

Η Βιβή συμφώνησε, αλλά αμάρτησε, αμάρτανε καθ' έξιν και κατ' εξακολούθησιν, χιλιάδες βράδια κούτσουρο μονάχο.

Πολλές ώρες αργότερα, το χάραμα ακουμπούσε τις γρίλιες της, οριζόντιες αρχικά γκρίζες ρίγες, σε λίγο τις ακούμπησε η αυγή με ροζ, μετά η μέρα με χρυσό.

Ξαπλωμένη και στραμμένη προς την κλειστή μπαλκονόπορτα μετρούσε τις λεπτές φέτες του πρωινού της Παρασκευής, άκουγε τα πουλιά που έδιναν δυναμικό παρόν, μύριζε το αγιόκλημα που τύλιγε τα κάγκελα και τρίβοντας το μουνδιασμένο αριστερό μπράτσο της, πάλι πλακωμένο στο λιγοστό και βασιζόμενο ύπνο της, έπιασε να σκέφτεται ανθρώπους, άγνωστους ανθρώπους εδώ κι εκεί, που δεν θα τους περιμένει ποτέ μια μέρα σαν αυτή που είχε μπροστά της εκείνη.

Αναλογίστηκε πώς στο καλό περιγράφεται και τι να είναι μια στρωτή ζωή. Βρήκε μερικές πιθανές απαντήσεις ενώ πλενόταν, ντυνόταν και μάζευε και τσέκαρε τα πράγματα και τα λεφτά της, όλα βιαστικά, εφτά λεπτά χρονομετρημένα.

Στρωτή θα είναι η ζωή όσων το πρωί ανοίγουν το παράθυρο κι έχουν την πολυτέλεια της διάθεσης να κοιτούν τον ουρανό ως πέρα και το βράδυ ανάβουν το φως και νιώθουν ωραία που γύρισαν στο σπίτι. Στρωτή ζωή θα έχουν οι άνθρωποι που αγοράζουν με προσμονή το φρέσκο ψωμί, που βάζουν λουλούδια στο τραπέζι, που χαίρονται ένα καλό κούρεμα, που ξεροτηγανίζουν με ταλέντο δυο αβγά μάτια, που φιλούν και φιλιούνται κάπως συχνά, που ρίχνουν ή τρώνε κανένα χαστουκάκι χωρίς να το παίρνουν πολύ βαριά, που σπάνε το πόδι τους και οι φίλοι έρχονται να γράψουν στο γύψο σαχλαμαρίτσες, που ψηφίζουν εξάπαντος, που ξέρουν τα λόγια των ρεφρέν της Μαρινέλλας, που ονειρεύονται ένα εξωτικό ταξίδι και μαζεύουν τα λεφτά σιγά σιγά, που παίζουν κάθε μέρα με τη γάτα τους και βγάζουν ένα ένα τατσιμπούρια απ' το σκυλί τους, που χαμαρώνουν στους αρραβώνες των παιδιών τους, που πάνε τα εγγόνια τους σε μπαλ μα-

σκέ, που συνεφέρνουν το ετοιμόρροπο πατρικό στην επαρχία, που κηδεύουν το γονιό τους με τιμές.

— Εδώ βλέπουμε ένα αντίγραφο του ομφαλού των Δελφών. Η ανάγλυφη διακόσμηση στην επιφάνειά του αποδίδει το *άγρη-νόν*, ένα ύφασμα από μάλλινες ταινίες που κάλυπτε τον ομφαλό, τοποθετημένο κατά την αρχαιότητα στο άδυτο του ναού του Α-πόλλωνα. Σύμφωνα με το μύθο ο Δίας από τον Όλυμπο άφησε δυο αετούς να πετάξουν προς αντίθετες κατευθύνσεις και τα πουλιά, αφού έκαναν το γύρο της Γης, συναντήθηκαν σ' αυτό το σημείο. Ο ομφαλός συμβόλιζε την πίστη ότι οι Δελφοί ήταν το κέντρο του κόσμου, αυτό, Λίνο, ίσως το θυμάσαι από το σχολείο, ήσουν πολύ καλός μαθητής μέχρι, η φράση κόπηκε εκεί.

Στην αίθουσα Ι του Μουσείου δεν υπήρχαν άλλοι επισκέπτες, άδειες από κόσμο και οι διπλανές αίθουσες, η Βιβή και ο Λίνος έκαναν σεφτέ έχοντας καταφθάσει πρώτοι, στις οχτώ το πρωί, αφού περπάτησαν πιο ελεύθεροι στους κοιμισμένους ακόμη δρόμους της μικρής πόλης και στο πλακόστρωτο πεζοδρόμιο ως τον αρχαιολογικό χώρο.

Νωρίτερα, στη μικρή τραπεζαρία της πανσιόν, ενώ περίμεναν το πρωινό ακίνητοι στις καρέκλες, η Βιβή είχε απλώσει τρία αποκόμματα περιοδικών με το μυστηριώδες Ε των Δελφών και με ιερογλυφικά, λιλιπούτια σύμβολα και λοιπά σημαδάκια, αρχαίες γραφές από Μινώιτες, Μαύρους Φαραώ και τη Νήσο του Πάσχα, σοφοί αρχαιογνώστες και διάσημοι γλωσσολόγοι ακόμη παιδεύονταν για να τις αποκρυπτογραφήσουν.

Είχε προνοήσει από την Αθήνα να συγκεντρώσει ποικιλία υλικών, μικρές εκπλήξεις για να σπάνε οι αμήχανες σιωπές και

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

συνάμα λίπασμα για να φυτρώσει και να καρπίσει η σπορά της στην Ιερή Κοιλιάδα.

Ο Λίνος θα τα εξέταζε παραξενεμένος και, δεν μπορεί, κάτι θα έλεγε επ' αυτού, η Βιβή είχε υπολογίσει δυο τρεις αντιδράσεις του, όπως, πού τα ξετρύπωνες, πολύ περίεργη γραφή και, πόσον καιρό ασχολείσαι με το θέμα;

Στην πράξη, ο Λίνος είχε κατεβάσει τα μαύρα γυαλιά για δευτερόλεπτα, ίσα για να την καρφώσει μ' ένα αυστηρό βλέμμα.

Αμέσως μετά της δόθηκε μια διαφορετική ευκαιρία για βελτίωση των διαθέσεων, με τη φρεσκοστυμμένη πορτοκαλάδα και τα σπιτικά αβγά που ανταποκρίνονταν πλήρως στις βλέψεις της για δυναμωτικό πρωινό, όχι για κείνην φυσικά, ούτε που την ένοιαζε.

Το πρώτο της ευχαριστούμε για την εξαιρετική περιποίηση, στη Σαμπίνε, έπεσε στο σερβίρισμα, το δεύτερο ευχαριστούμε στο μάζεμα των πιατοπότηρων κι εκεί έπεσε και η προτροπή στο γιο της, πες της κι εσύ ένα ευχαριστώ, μίλα λίγο μαζί της, να θυμηθείς τα γερμανικά σου.

— Είσαι για δέσιμο, η χαμηλόφωνη απάντησή του, καθόλου θυμωμένη ωστόσο.

Ο ποδαρόδρομος ως το Μουσείο ήταν ειρηνικός, μες στην ακίνδυνη φασαρία των σπουργιτιών και των χελιδονιών, δίχως την ανεπιθύμητη φασαρία και παρουσία πούλμαν και ανθρώπων, που άλλωστε έρχονταν ως εδώ για να δουν από κοντά τους αρχαίους σελέμπριτις.

Οι φύλακες έπιναν καφέ και πετούσαν μπαλιές μιας κουβέ- ντας για οικόπεδα και οικοδομές, κάτι τα αρχαία, κάτι οι χιονο-δρομικές πίστες του Παρνασσού, έφερναν στους Δελφούς και στην παραδιπλανή Αράχοβα λεφτάδες των επιχειρήσεων, της πολι-

τικής και του θεάματος, που σήκωναν βίβλες και αράδιαζαν μεζονέτες για τη χλιδή του Σαββατοκύριακου.

Ο ομφαλός της Γης, η ανάγλυφη ζωφόρος του 1ου μ.Χ. αιώνα με τον Ηρακλή εναντίον της Λερναίας Ύδρας και του Γίγαντα Ανταίου και πάλι τον Ηρακλή να δαμάζει τα άλογα του Διομήδη και να πολεμάει μιαν Αμαζόνα άφησαν αδιάφορο τον Λίνο, που έκανε τα πέντε βήματα από δω κι από κει δίπλα στη μάνα του, στεκόταν μετά όπου στεκόταν κι εκείνη και την άκουγε να απαγγέλλει την ξενάγηση, αποστηθισμένη κατά γράμμα εδώ και καιρό, για χάρη του.

Καμιά ερώτηση, ούτε θαυμασμός, ούτε δεύτερη ματιά, τα μαύρα γυαλιά δεν στρέφονταν προς τα εκθέματα, σαν να τα αποστρέφονταν, τότε χαμήλωναν προς τις βάσεις όπου ήταν ακουμπισμένα, τότε κεντράριζαν στα αθλητικά παπούτσια του.

— Στενά σου πέφτουν; ρώτησε η Βιβή, παρατηρώντας άθελά της επίμονα τα άσπρα βέβια κορδόνια. Ο Λίνος προχώρησε μισό μέτρο δίχως ένα ναι ή όχι.

Οι χάλκινες σειρήνες, τα αγαλματίδια γυμνών αθλητών, το ειδώλιο του πρόβατου στην ίδια αίθουσα και το ειδώλιο της αγελάδας, τα δυο χάλκινα κεφάλια γρύπα, οι τρεις χάλκινες ασπίδες και τα λοιπά αγάλματα στην αίθουσα II δεν άλλαξαν τη διάθεση του νεαρού, αν και η Βιβή χρωμάτιζε τα λεγόμενά της με τέτοια θέρμη και ένταση, που οι φύλακες την κοιτούσαν παραξενεμένοι, πρωί πρωί μια πενηντάρα ξαναμμένη να δείχνει, να επιμένει, να συγκρίνει, να παπαγαλίζει όσα γράφανε οι σχετικές εκδόσεις στον άλαλο μαντράχαλο.

Στην αίθουσα του Θησαυρού των Σιφνίων η μάνα καθήλωσε το γιο μπροστά στη Σφίγγα των Ναξίων και τον υποχρέωσε ν' ακούσει πως αυτό το πελώριο, ύψους 2,32 μέτρων, μαρμαρίνο άγαλμα, πόδια και σώμα λιονταριού, φτερά πτηνού και γυναι-

κείο κεφάλι με κοτσίδες, όλο σε χωματί χρώμα, αφιερώθηκε στο Ιερό το 560 π.Χ. από τους πολίτες της Νάξου, που είχαν τότε τον έλεγχο όλων των Κυκλάδων.

Η Σφίγγα, έμβλημα του νησιού τους, ως ανθήμα θα φυλούσε τον ομφαλό της Γης, όπως παλιότερα τον φυλούσε ο Πύθων, μέχρι που ο Απόλλωνας σκότωσε το δράκο ή δράκαινα. Το φίδι ήταν μάλλον θηλυκό.

Η Βιβή, σαν δασκαλίτσα του Δημοτικού, συνέχιζε την παράδοση του μαθήματος της Μυθολογίας, τραβώντας το μοναδικό μαθητή της γύρω γύρω από το άγαλμα και τονίζοντας πως το θαυμάσιο γλυπτό ήταν χαρακτηριστικό του ελληνικού πνεύματος που εξανθρωπίζει τα τέρατα, ένα μυθικό ον με δαιμονικό χαρακτήρα, που είχε την ικανότητα να αποτρέπει τις δυνάμεις του κακού.

— Εντάξει, ως εδώ, τώρα πάμε να φύγουμε, την έκοψε ο Λίνος, αλλά η Βιβή δεν είχε σκοπό να παραιτηθεί από τον αγώνα της, τον έπιασε από το μπράτσο, τον έσυρε και τον φύτεψε μπροστά στην Καρυάτιδα από την πρόσοψη του Θησαυρού των Σιφνίων, την κοπέλα με τα βασιλεμένα μάτια και το μισοντροπαλό, μισοκοιμισμένο χαμόγελο.

— Οι οπές στα μαλλιά και στο διάδημα είναι απόδειξη πως φορούσε μεταλλικά κοσμήματα, του έδειξε τις τρυπίτσες στο μαρμαρίνο κεφάλι με το δάχτυλο, μετά κατέβασε το χέρι και το κυμάτισε στο μπούστο, ο λεπτός χιτώνας κολπώνεται σε πλούσιες πτυχές, κατέληξε, και τράβηξε μια γερή ανάσα, της είχε κοπεί η αναπνοή ώσπου να τα πει, τα πνευμόνια της κόντεψαν να μείνουν από οξυγόνο.

Έμεινε ασάλευτη και χλομή για λίγο, ο Λίνος πήρε χαμπάρι τη δυσφορία της, υπέκυψε και πέρασε πρώτος στην αίθουσα ΙΙΙ, για να σταθεί στο κέντρο όπου δέσποζαν οι δύο αρχαϊκοί κούροι. Η Βιβή αναθάρρησε, τον ακολούθησε, τον καλόπιασε, έτσι μπρά-

βο, προχωρούμε, βλέπουμε, θαυμάζουμε πάντα με ευλαβικό βηματισμό και όλα με τη φαντασία μας, που λέει και ο Ανδρόνικος, η φαντασία απαραίτητη, ιδίως για να σχηματίσουμε την εικόνα του τόπου με τα πεντακόσια αγάλματα που βούτηξε ο Νέρων και τα πολλά έργα τέχνης που σήκωσε απ' εδώ ο Μέγας Κωνσταντίνος για να κοσμήσει τη νέα του πρωτεύουσα.

Μέχρι να πλακώσουν τα πρωινά μαχμουρλίδικα λεφούσια των τουριστών, η επόμενη μία ώρα φαγώθηκε με τις πώρινες μετόπες από το μονόπτερο, το ασημένιο σφυρήλατο άγαλμα ταύρου, τα ελάσματα χρυσού από τη διακόσμηση των χρυσελεφάντινων αγαλμάτων, τους ανδριάντες δίχως χέρια και κεφάλια, τις επεξηγήσεις, αρύβαλλος είναι το μικρό κλειστό αγγείο με λάδι για τους αθλητές στα γυμνάσια, εναγισμός η προσφορά αρωματικών ουσιών στους νεκρούς για τον καθαρισμό της ψυχής, με πεντάλεπτο παραλήρημα μονορούφι της Βιβής για τον κίονα με τις τρεις χορεύτριες, άγνωστος ο δωρητής του ιερού μπαλέτου, πεντελικό μάρμαρο, διαφανή ενδύματα, κιονόκρανο με ακάνθους, άλλο πεντάλεπτο για την ξέπνοση ομορφιά του Αντίνοου, παριανό μάρμαρο, η εξέλιξη του πορτρέτου στη γλυπτική των ελληνιστικών χρόνων και, τέλος, δεκάλεπτο γύρω γύρω όλοι από τον χάλκινο Ηνίοχο με τα ένθετα μάτια από πέτρα και γυαλί.

Η Βιβή κοίταξε από το πλάι και τα μάτια του Λίνου πίσω από τα μαύρα γυαλιά, πάλι κλειστά, ωστόσο δεν τον ξεμπρόστιασε, ούτε θύμωσε, επισήμανε το μακρύ ιερατικό χιτώνα, την ταινία στους βοστρύχους, τα ηνία στο προτεταμένο δεξί χέρι και ακάματη, χωρίς να ξεχάσει τα βασικά για την ιστορία του αγάλματος, μέρος συμπλέγματος με τέθριππο και παιδί που οδηγούσε το άρμα σε αγώνες, προσφορά του νικητή των Πυθίων Πολύζαλου, τύραννου της Γέλας και ενός από τους τέσσερις γιους του Δεινομένη που νίκησαν τους Καρχηδόνιους στα 479 π.Χ., πρό-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

τεινε μικρές στάσεις λίγο πιο δω, λίγο πιο κει και κάπως πιο πίσω και αρκετά παραπέρα, για απόλαυση των διαφορετικών όψεων του αριστουργήματος.

Ο Λίνος κατέβασε λίγο τα γυαλιά, άνοιξε τα μάτια και για ώρα κοιτούσε εμβρόντητος, όχι τον Ηνίοχο αλλά τη μάνα του, μες στο τρακ και στον ιδρώτα της προσπάθειας να μην μπερδέψει τα κομμάτια, τους θεούς, τους καλλιτέχνες, τους δωρητές, τις χρονολογίες. Τη λυπόταν. Η καημένη τα 'χε φτύσει από το ζόρι, είχε οργανώσει μια ολόκληρη επιχείρηση που δεν είχε νόημα, ποια αποτροπή του κακού τώρα πια, ποιος καθαρισμός της ψυχής, εύκολος ίσως για κάποιους νεκρούς, για κάποιους ζωντανούς αδύνατος.

Ωστόσο η επιχείρηση ήταν ακόμη σε εξέλιξη.

Μετά από δυο γρήγορους καφέδες στο πιο ακριανό τραπεζάκι του κυλικείου κάτω από τις ομπρέλες κι ενώ πύκνωνε το σουλάτσο ξένων και Ελλήνων και ο τόπος αντιλαλούσε από τις φωνές ζωηρών παιδιών που ζητούσαν παγωμένους χυμούς, Βιβή και Λίνος, σταθερά αμίλητοι, φουλ σκυθρωποί, αταλάντευτα δύσπιστοι ο ένας για τον άλλον, την έκαναν με ελαφρά πηδηματάρια προς το δρομάκι που οδηγούσε στις υπαίθριες αρχαιότητες.

Κόντευε δέκα, ο ήλιος έκαιγε κιόλας και καυτή προμηνυόταν και η υπόλοιπη περιήγηση.

Εἶπατε τῷ βασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά, οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβην, οὐ μάντιδα δάφνην, οὐ παγὰν λαλέουσιν, ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ.

Το στερνό και πολύ μελαγχολικό χρησμό της Πυθίας στον Ορειβάσιο, απεσταλμένο του Ιουλιανού, προτού, στο τέλος του

4ου αιώνα μ.Χ., πέσει η ταφόπλακα στην πανάρχαια απολλώνια λατρεία, η Βιβή Χολέβα δεν τον είπε από στήθους, προτίμησε να τον διαβάσει από το βιβλιαράκι, αφού ολοκλήρωσε την παρουσίαση της Κασταλίας Πηγής, πότε λαξεύτηκε στα ριζά των δύο Φαιδριάδων, Φλεμπούκος ο ένας κατακόρυφος βράχος, Ροδινή ο άλλος, πώς ονομάστηκε έτσι, ποιοι λούζονταν εκεί, τι αναφέρει ο Παυσανίας, τι μασούσαν οι Πυθίες, οι πρώτες επαγγελματίες μέντιουμ, για να δώσουν τις διαφορούμενες μαντείες, φύλλα δάφνης, Λίνο, αυτά που βάζουμε στη φακή και στο στιφάδο, τα ίδια που γίνονται στεφάνια για να τα καταθέτουν στα ηρώα των πεσόντων.

Όλ' αυτά με μια μονόλεπτη διακοπή, το κινητό της, οι οδηγίες της, μην τα ξύνετε τα πόδια σας, θα τα ματώσετε, η φαγούρα θέλει ένα Atarax και θα περάσει.

Ο Λίνος σε απόσταση, της είχε γυρίσει την πλάτη, κοιτούσε τα βουνα κι εκείνη μονολογούσε, ένιωθε υποχρεωμένη να μην αφήσει στη μέση ό,τι είχε προετοιμάσει με πρόβες, μόχθο κι έξοδα, με φωνή λοιπόν που ολοένα χαμηλώνει έφτασε επιτέλους στον επίλογο της πολύωρης περιπέτειας, οὐ παγὰν λαλέουσιν, ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ.

Είχαν προηγηθεί τρεις ώρες πορείας σε ντάλα ήλιο, στάσεις σε λογής λογής ερείπια και μια δεκαριά λογύδρια για το Γυμνάσιο, τόπο διδασκαλίας της σοφιστικής, ρητορικής, αστρονομίας και λοιπά, για το θέατρο των πέντε χιλιάδων θέσεων, Πύθια, Μουσικοί Αγώνες στην κιθάρα, τον αυλό, την αυλωδία και λοιπά, για την Κόγχη του Κρατερού, το βράχο της Σίβυλλας, το βράχο της Γαίας, το Λίθο της Λητούς, το Λίθο του Κρόνου, χοές λαδιού, αφιέρωση ακατέργαστου μαλλιού και λοιπά, για τους Θησαυρούς των διαφόρων, τα ονόματα Αντιφάνης, Ονάτας, Αγγελάδας, Βρασίδας, Επαμεινώνδας, Προυσίας, Φιλοποίμην,

Λύσιππος, Λεωχάρης, πέφτανε βροχή και βροχή πέφτανε τώρα και τα λάθη, ποιος ήταν ποιος, πού, πότε και τι ακριβώς έπραξε, η Βιβή δεν έπιασε το άριστα, δεν το κυνήγησε κιόλας.

Ήταν ο ήλιος που την είχε κάνει κουδούνι, ήταν και η παντελής απροθυμία του Λίνου να συμμεριστεί κάτι απ' όλα.

— Χάιδεψε τις πέτρες, να δεις που κάτι θα νιώσεις, τον είχε παρακινήσει δυο φορές, την προσπέρασε.

— Για διάβασε μόνος σου την αναθηματική επιγραφή, του είχε υποδείξει μπροστά στο στυλοβάτη της στοάς των Αθηναίων, δεν το έκανε.

— Στάσου δίπλα στον κίονα, δωρικού ρυθμού, έτσι ψηλόλιγνος που είσαι του μοιάζεις, του είχε ζητήσει στο νάο του Απόλλωνα, αυτός δεν έπεσε τόσους αιώνες, μην πέσεις κάτω εσύ προτού καν γεμίσεις τα τριάντα σου, τον είχε παρακαλέσει, ούτε αυτό τον αφορούσε.

— Οι αρχαιολόγοι πρέπει να είναι κάπως ευτυχισμένοι άνθρωποι, είχε πει σε άλλη στιγμή, παθιάζονται μ' έναν κόσμο που δεν μπορεί πια να τους πληγώσει, κι αυτό δεν είχε παραλείψει να του το τονίσει, και, λέω να σου αγοράσω κάμποσα βιβλία, ελληνικά, ξενόγλωσσα, θα βρω τα καλύτερα και ας ξετιναχτώ, διότι, Λίνο, πρόσεξε με, αυτό είναι το παράθυρο που σκέφτηκα να σου ανοίξω, χρειάζεσαι ένα μεγάλο παράθυρο διάπλατα ανοιχτό, έ- να φως στη ζωή σου.

— Ονειρεύεσαι το μέλλον μου; Μου στρώνεις καριέρα; την είχε κοροϊδέψει, κάνοντας αμέσως μεταβολή και βάζοντάς το στα πόδια στον κατηφορικό χωματόδρομο του γυρισμού.

Παρά τα κιλά, παρά τη βαριά τσάντα, η Βιβή καταργώντας ή αλλάζοντας επί τόπου τον παλιό ψύχραιμο εαυτό της, ή πάντως ξεπερνώντας τον, είχε χιμίζει στο κατόπι του γιου, τον είχε φτάσει, τον είχε βουτήξει από τους ώμους, τον είχε γυρίσει

και τον έσπρωχνε από πίσω στην ανηφόρα, σχεδόν με μανία, με αγκομαχαχτά και φουσκωμένα λόγια, άκου να σου πω, όλα θα τα δεις, όλα, δείξε λίγη υπομονή, μην κλείνεσαι σαν στρείδι, άνοιξε τα μάτια, μένει ακόμη το Στάρδιο, μένει η Καρσταλία, μένουνε κι άλλα και, τα μπράτσα σου ψηθήκανε που δεν ήθελες να βάλεις αντηλιακό.

Τον ανέβασε καροτσάκι, κάποιοι ξένοι χάζευαν άναυδοι. Τους είχε δει η Βιβή αλλά δεν την ένοιαζε, η απάντηση στο μυαλό της, πέστε για μένα ό,τι θέλετε, τρελή ξετρελή, δεν ξέρετε, πού να ξέρατε.

Ο Λίνος στα υπόλοιπα την ακολούθησε σαν αιχμάλωτος που δεν έχει τρόπο να δραπετεύσει.

Μάλιστα, λοξοδρομούσε πειθήνια, από κοντά στη μάνα του, όποτε το μάτι της, πάντα σε συναγερμό, έπιανε αυτά τα ξένα κορίτσια με τα σορτς, αγάλματα εν κινήσει, λυγερά σαν ζαρκάδια, οδόδροσα παρά τη ζέστη, που κανόνιζε να τ' αποφύγουν στρίβοντας βιαστικά προς άλλη κατεύθυνση σ' αυτόν τον παραμυθατζήδικο τόπο, παντού μπρος και πίσω, αριστερά και δεξιά, πιο πάνω και πιο κάτω, βωμοί, τεμένη, κρήνες.

Κατά τις δύο, καθισμένοι οι δυο τους στον ισχνό ίσκιο μιας αμυγδαλιάς, στο πακέτο του Λίνου το τελευταίο τσιγάρο, οι σβησμένες γόπες της εκστρατείας μαζεμένες σε χαρτομάντιλα στην τσέπη της Βιβής, τα πλαστικά μπουκάλια του νερού χωρίς σταγόνα, τα βιβλιαράκια-αρχαιολογικοί οδηγοί βεντάλιες στα χέρια τους, είπανε μερικά, τα προκάλεσε εκείνη.

— Δεν σου λένε τίποτε τα αγάλματα;

— Όχι.

— Δεν σου μιλάει η τόση ομορφιά;

— Όχι.

— Σε όλους έχει κάτι να πει.

— Εξαιρούμαι.

— Ο Ηνίοχος πώς σου φάνηκε;

— Καλός για νέο σου αμόρε.

— Δεν σέβεσαι τουλάχιστον το πείσμα των αρχαίων να περνούν οι αιώνες κι εκείνοι να ζητούν ακόμη την προσοχή; Αξίζουν.

— Για σένα σίγουρα, είναι η καινούργια σου ίντριγκα.

— Κι εμένα παλιά δεν μ' ένοιαζαν αυτά, αναστέναξε η Βιβή μετά από μερικά λεπτά σιωπής για να πάει κάτω η προσβολή του, στην Ακρόπολη ανέβηκα δυο φορές όλες κι όλες, την πρώτη μόλις μπήκα στο Πανεπιστήμιο, για να μην ντρέπομαι που δεν έχω πάει κι εγώ εκεί, τη δεύτερη με τον πατέρα σου κι εσένα τεσσάρων χρονών, σου είχα βάλει το δικό μου πλατύγυρο καπέλο κι έπαθα ηλίαση, αν θυμάσαι. Δεν θυμόταν. Πάλι σιωπή, πάλι ζόρι. Τι άλλο να βρει κι εκείνη να πει παρακάτω;

Ομολόγησε ότι, προ καιρού, παρά το άγχος για την αποστολή της, ίσως και εξαιτίας του, μόλις πρωτοαντίκρισε τον Ηνίοχο σάστισε από το δέος, άναψε, αναστατώθηκε τόσο που λύθηκε το άντερό της και άρχισε να κλάνει απανωτά και δυνατά, παντζάρι έγινε από την ντροπή της, με τίποτα δεν μπορούσε να ελέγξει το σώμα της, ο φύλακας όπου φύγει φύγει από τη μικρή αίθουσα και πάλι καλά που μια ξεναγός απασχολούσε με το πάσο της κάπου είκοσι Ρώσους φοιτητές στη διπλανή.

Εκείνο που δεν του είπε είναι ότι αυτή, γυναίκα που δεν είχε προσκυνήσει κανένα θεό και δεν είχε προσευχηθεί σε κανέναν άγιο, ικέτεψε τότε τον Ηνίοχο, σώσε με, εσύ που την έβγαλες καθαρή από τον καταστροφικό σεισμό στα 373 π.Χ., λυπήσου κι εμένα και το γιο μου και όταν σου τον φέρω εδώ, βάλε τα δυνατά σου να τον εντυπωσιάσεις, να τον κερδίσεις.

Τώρα το ξανασκεφτόταν σχεδόν συγκινημένη, μετά τα μύρια όσα κατάφερε να νιώθει μια γλυκιά εξουθένωση, μια ευχαρίστηση ότι πάντως το ημερήσιο πρόγραμμα βγήκε, τελικά κάπου της άρεσε και το καταμεσήμερο μες στις ελιές, στα κυπαρίσσια, τ' αγριόχορτα.

Και με το γιο από δίπλα, φύση και παιδί, ψευδαίσθηση επίσκεψης-αστραπή στο Αλωνάκι πριν από είκοσι πέντε, είκοσι, δεκαπέντε χρόνια, προτού εκτροχιαστούν οι ζωές τους.

Ώρα για το υστερόγραφο.

— Μα δεν αναρωτιέσαι για την επιμονή των αρχαίων να υπάρχουν ακόμη ανάμεσα στα πόδια μας; Είναι φανερό, κάτι γυρεύουν να μας εκμυστηρευτούν, έπονται και άλλες αποκαλύψεις, υπέβαλε και την τελευταία προκάτ παρατήρηση, χαραμίστηκε κι αυτή, ο γιος της ξεπάτωσε μια μολόχα και την τσάκισε, άρπαξε μια πετρούλα και την πέταξε σε μιαν άλλη, σηκώθηκε αργά, της έδωσε το χέρι του για να σηκωθεί κι εκείνη, έκανε να της πάρει τη βριαλιά τσάντα, δεν τον άφησε, εκείνος δεν επέμεινε και μπαίνοντας μπροστά, για να με ελέγχεις, την ειρωνεύτηκε, οδήγησε τη μάνα του τα διακόσια μέτρα ως την έξοδο και το αυτοκινητάκι τους, μέσα από φάλαγγες ανθρώπων που άλλοι έρχονταν, άλλοι έφευγαν.

— Κανείς δεν μας κοιτάει, κανείς δεν περιμένει να δει εμένα σε τέτοιο μέρος, την καθυσύχασε με απόλυτη σιγουριά στη φωνή. Ποιανού θα περνούσε από το μυαλό αυτό που πέρασε από το δικό σου, να με απαγάγεις και να με μεταφέρεις σε αρχαίο στρατόπεδο, μονολόγησε αργότερα, πολύ σιγανά, η Βιβή έκανε μανούβρες για να ξεκολλήσει, έχασε το σχόλιο-καρφί.

Πραγματικά, στις συγκεκριμένες συνθήκες η όλη σύλληψη, πενταήμερη στους Δελφούς, μόνο στο μυαλό της Βιβής Χολέβα μπορούσε να προκύψει και να μεστώσει.

Το Φιατάκι χόρευε. Πράσινο, πράσινο, πράσινο και τσουπ ένα μοβ δέντρο, βουνά, βουνά, βουνά όλο στροφές-κορσέδες και κάνα ξωκλήσι, κάνα μαντρί. Μακριά στο βάθος η Ιτέα, αχνιστή και ξάπλα δίπλα στη θάλασσα, περίμενε άλλους, οι ίδιοι δεν θα κατηφόριζαν ίσαμ' εκεί.

Πάρκαραν κοντά στο ταβερνάκι *Χαιρώνεια*, που η Βιβή είχε σταμπάρει όταν ήρθε να κατασκοπεύσει την ευρύτερη περιοχή, ήταν απόμερο, είχε σκιά κληματαριάς και ωραία λαδερά, τα τελευταία στους στόχους της, για ποικιλία. Είχε επιλέξει γεύμα εκεί για να ταΐσει καλά το γιο της, να τον χορτάσει ορίζοντες, να του τελειώσει τους Ιερούς Πολέμους, η μάχη της Χαιρώνειας στα 338 π.Χ., ο Μακεδόνας Φίλιππος εναντίον των Λοκρών και βέβαια αυτά να εκτελεστούν Παρασκευή, αργά το μεσημέρι, να προλάβουν την πολυκοσμία και το σκοτωμό του Σαββατοκύριακου.

Διάλεξαν τραπέζι στη μια άκρη. Στην άλλη, μια τετράδα, δυο ζευγάρια συνταξιούχων, τσιμπούσαν τις φέτες μήλου του επιδόρπιου απορροφημένοι σε δύο εντελώς διαφορετικές συζητήσεις που εξελίσσονταν ταυτόχρονα, οι μαυροφορεμένες εβδομηντάρες απαριθμούσαν μακαρίτες και προγραμματίζαν εγκαίρως τα χρυσά κόλλυβα του ψυχοσάββατου της Πεντηκοστής, οι συνομήλικοι άντρες, καραμανλικός ο ένας, παπαντρεϊκός ο άλλος, ζύγριζαν ποιο από τα δυο κόμματα δούλευε λιγότερο τον κοσμάκη.

Ούτε συνεννοημένος να ήταν ή χάρη σε τηλεπάθεια να σου ο γερο-Κρητικός στο τηλέφωνο με το πόνημα της ημέρας, *Τον Χάροντα* πρωθυπουργό, ψήφισα να ησυχάσω, απ' τσ' άλλους που με μπαμπεσιές, μ' αφήκανε στον άσο.

Το μπράβο της Βιβής τόσο βροντερό, ικανό να τρέψει σε άτακτη φυγή ολόκληρη διμοιρία των ΜΑΤ. Ο παππούς έλκισε έντρομος, το κινητό πήγε στην άκρη του τραπεζιού και ξάπλωσε πάνω στο χάρτινο τραπεζομάντιλο.

Μέχρι να έρθουν τα ντολμαδάκια και τα κεφτεδάκια που θα συνέδραμαν τη Βιβή στη σοβαρή και άκρως αποφασιστική συζήτηση, η γυναίκα δρόσισε και ξαναδρόσισε μέτωπο και μπράτσα με εμφιαλωμένο νερό και προσπάθησε κατ' αρχήν να φτιάξει ατμόσφαιρα με σκόρπιες αφηγήσεις από αλησμόνητα τραπεζώματα, για να προλειάνει το έδαφος.

Απαιτείται χαλαρότητα και οικειότητα, σκέφτηκε, γέμισε μπίρα τα δυο ποτήρια, έγλειψε τον αφρό της δικιάς της και, προτού καν ξεκινήσει τις ιστορίες, έβαλε στα καλά του καθουμένου κάτι γελάκια κοφτά, σαν χτυπήματα σε παλιό τηλεγράφο ή, ακόμη χειρότερα, σαν παραγγέλματα γυμνάστριας σε σχολικές επιδείξεις.

Θυμήθηκε λοιπόν τα σπάνια γαμήλια γλέντια στο Αλωνάκι, τα φοιτητικά σουβλάκια με διπλή πίτα και κάτι πάρτι γενεθλίων της νονάς, της Ρόδως, όλα προτού ξεπεράσει τα τριάντα πέντε της, κάθε χρόνο σε άλλο διαμέρισμα, με άλλη αλλόκοτη διακόσμηση και με άλλον εραστή.

Μέσα της, ελεεινολογούσε τον εαυτό της και για την ασυμμάζευτη φλυαρία και για τα, τελικά, άτεχνα τεχνάσματα. Ο Λίνος αντί να προσέχει αυτήν, πού και πού γύριζε το κεφάλι του προς τη μεριά που ακούγονταν τα γαβγίσματα του αθέατου σκύλου της ταβέρνας, δεμένου στην πίσω αυλή. Κάποια στιγμή πήρε το υπόλοιπο εμφιαλωμένο νερό και το άδειασε στα χέρια του.

— Τα καλά παιδιά δεν τρώνε με βρόμικα χεράκια, ε μαμά; ψιθύρισε, περισσότερο σαν να θύμιζε στον εαυτό του παλιές εντολές ορθής συμπεριφοράς.

Το κέφι της έπεσε κατακόρυφα, για ένα πεντάλεπτο ακίνητη και αμίλητη. Ζωήρεψε ξανά, με προσπάθεια, στη θέα των πιάτων, τι ωραία που μυρίζουνε, είπε στον εικοσάρη σερβιτόρο με το κασκόλ του Παναθηναϊκού, που ακούμπησε την παραγγελία και έφυγε σφαίρα, κι εκείνού το μυαλό αλλού.

Πρώτα αλάτισε τη σαλάτα και τις πατάτες του Λίνου, πάντα κρυμμένου πίσω από το μαύρο παραβάν.

— Δεν έχει κόσμος, βγάλε λίγο τα γυαλιά να χαρείς φυσικό περιβάλλον, τον έπεισε, επιδιώκοντας στ' αλήθεια να μη χάσει εκείνος τα μεγαλειώδη και δυσεύρετα στο βίο του πράσινα, αλλά να βλέπει κι εκείνη τα μάτια του, ενώ θα του έλεγε αυτά που είχε να του πει.

Άρχισε μετά τις πρώτες πιρουινές κυνηγώντας το βλέμμα του, που εναλλάξ κατέβαινε στο πιάτο του και ανέβαινε στο πρόσωπό της, βλέμμα που παρίστανε περιέργεια μα δεν έκρυβε αποτελεσματικά κάποια ανησυχία.

— Θα νομίζεις ότι μου σάλεψε που σε κουβάλησα εδώ, και ο Γιούκαρης δεν μου το είπε κατάμουτρα, αλλά κατάλαβα ότι το σκέφτηκε πως είμαι εκτός τόπου και χρόνου, πως το 'χω χαμένο. Δεν το 'χω. Η κατάσταση σου με βασανίζει χρόνια. Πρέπει να σου δημιουργήσω ένα σωτήριο ενδιαφέρον.

Σώπασε για λίγο, ένα σωτήριο ενδιαφέρον, ξαναείπε τον επίσημο τίτλο του θέματος για να πιάσει και πάλι το νήμα, μετά, με ύφος και λεγόμενα που κανέναν τρίτος δεν θα έπαιρνε όρκο πως είναι οπωσδήποτε σαρκαστικά ή οπωσδήποτε αγωνιώδη, αναρωτήθηκε. Οικονομία; Βιολογία; Ορυκτός πλούτος; Ποίηση; Μοντελισμός; Φιλοτελισμός;

Όλα αυτά αποκλείονταν, άλλα λόγω συνθηκών, άλλα λόγω κόστους, κάποια επειδή ο Λίνος ποτέ δεν είχε κλίση σ' αυτά, τουλάχιστον ως την Α' Λυκείου που μάζευε κάμποσα δεκαοχτά-

ρια, και όλα μαζί επειδή δεν είχαν τη δύναμη να τον σπρώξουν σ' έναν ολότελα αλλιώτικο κόσμο, υποχρεωτικά μοναχικό αλλά έντονο, με πανηγυρικά αινίγματα, με μυθικές παραστάσεις και διαστάσεις.

— Η αρχαιολογία ζητάει και δίνει γνώση, φαντασία, έμπνευση, περιπέτεια, υποχρεώνει ένα μυαλό να ξενοιάσει από την πραγματικότητα, να μην κλουβιάνει στα τέσσερα ντουβάρια, είτε με θέρμη και αποκάλυψε ότι η ιδέα τής κατέβηκε ένα βράδυ ενώ έβλεπε στην ΕΤ3 ένα ντοκιμαντέρ για τους Τυκας.

Δάγκωσε μια ροδέλα αγγούρι ώστε να συνεχίζεται παράλληλα το γεύμα με φυσικότητα.

— Ακρόπολη, αναφώνησε καταπίνοντας. Ελευσίνα, συνέχισε με νόημα. Βεργίνα, Δωδώνη, Επίδαυρος, Μυκήνες, Σαντορίνη, Κνωσός, σφυροκόπησε τον Λίνο με μπρίο, ελπίζοντας, αν όχι να τον συναρπάσει, έστω να του υποβάλει την ιδέα.

Εκείνος βέβαια, πού όρεξη για μάσες, καθηλωμένος στην ίδια στάση, το κορμί του πιο ξύλινο από την καρέκλα, το πρόσωπο μούσκεμα στον ιδρώτα, άκουγε τα επιχειρήματά της που διατυπώνονταν στη σειρά τους με λέξεις δίχως περιττά ρω, με οίστρο και ζήλο εκπαιδευτικού που προετοιμάζει το μαθητή της για τις πανελλήνιες.

Αποδόθηκαν οι πρέπειτιμες τιμές σε Έβανς, Καλοκαιρινό, Σλήμαν, Ανδρόνικο, Σακελλαράκη, όλοι τοπ αρχαιολόγοι, όλοι φίρμες, και ακολούθησαν δεκάδες τόποι ανασκαφών, περιγραφές θαυμαστών ευρημάτων, μουσεία ανά τον κόσμο, από τη Νέα Υόρκη ως τη Βαγδάτη και από τη Μαδρίτη ως το Βερολίνο, αναφέρθηκαν το καθένα με μια φράση-λεζάντα, ό,τι κατάφερε ν' απομνημονεύσει η Βιβή τους τελευταίους μήνες που μεθόδευε το πρόγραμμα, μόρφωση διά της βίας.

Ολοκλήρωσε με κάτι πιο βατό, πιο ελκυστικό, τις κινηματο-

γραφικές υπερπαραγωγές με αρχαιοκάπηλους και κινούμενα σχέδια.

Στο μεταξύ δεν έπαιρναν χαμπάρι από όσα συνέβαιναν γύρω, δεν είδαν τους συνταξιούχους που φύγανε, τους έφηβους Αλβανούς που φέρανε δυο κλούβες με ανθισμένα κολοκυθάκια, και μόλις που ρίζανε μια ματιά στην ενθουσιώδη παρέα των νεαρών με τις πράσινες φανέλες, ένας απ' αυτούς ο σερβιτόρος, που στριμώχτηκαν σε μια Τογιότα και γκαζώνανε για Αθήνα, να προλάβουν τον ημιτελικό της Ευρωλίγκα. Ο ταβερνιάρης στεκόταν και κοιτούσε το δρόμο, ακόμη κι όταν το αμάξι είχε εξαφανιστεί.

Κόντευε τέσσερις, ο πλάγιος ήλιος έφτανε τώρα στον Λίνο και του στέγνωνε μεν τον ιδρώτα που έρρεε άφθονος, του γυάλιζε όμως και τα μάτια, μισάνοιχτα και βουρκωμένα.

— Η μελέτη θα φέρει αποτελέσματα, προεξόφλησε η Βιβή, την επόμενη φορά θα διαλέξεις εσύ πού θα πάμε κι εσύ θα είσαι ο ξεναγός μου. Ονειρεύτηκε μάλιστα την προοπτική σπουδών δι' αλληλογραφίας, δεν μπορεί, μια μέρα θα επιτρέπεται και μ' ένα πτυχίο που θα σε περιμένει στο μέλλον, γιατί όχι και μ' ένα βιβλίο που θα γράψεις για τα αρχαία, που πάντα κουρδίζουν και κορδώνουν τους Έλληνες, θα δεις αλλιώς τον εαυτό σου, αλλιώς θα σε δουν και οι άλλοι.

— Αλλιώς θες να με βλέπεις εσύ, ψιθύρισε ο Λίνος και με τρεμάμενο χέρι ξαναφόρεσε τα μαύρα γυαλιά.

Το τασάκι ήταν γεμάτο μισοκαπνισμένα τσιγάρα, στις τρεις οπές γόπες μ' ένα πόντο στάχτη κάπνιζαν ακόμη, μα εκείνος άναψε το επόμενο.

Η ρέντα της μάνας του είχε κοπεί μαχαίρι. Στραμμένη τώρα προς τη θέα, κάθε βουνό και φράγμα, κάθε λόφος και σκόπελος, αναζητούσε παρακαμπτήρια οδό άμεσης επιστροφής στο ζητούμενο και τρόπο να ξαναθέσει την κατάσταση υπό έλεγχο.

— Ένα σωτήριο ενδιαφέρον, συνόψισε χαμηλόφωνα το όλο εγχείρημα στη φράση-έμβλημα, εάν μου συμβεί κάτι, να 'χεις να πιαστείς από γερό σκοινί για να κρατηθείς.

Οικονομικά τον είχε εξασφαλισμένο, δυο νοίκια και οι καταθέσεις στην Αγροτική από τη δουλειά της, αλλά αν η ίδια ξαφνικά αρρώσταινε, αν πέθαινε, δεν υπήρχε φίλος στον ορίζοντα και κανείς από το σόι δεν επρόκειτο ν' αναλάβει τον Λίνο, καθαρά ρούχα, ένα φαί της προκοπής στο τόσο, επισκέψεις, μια κουβέντα στο τηλέφωνο, τρεχάματα με τον Γιούκαρη. Όλοι οι κοντινοί τον είχαν διαγράψει και μοιραία είχαν απομακρυνθεί και από κείνην, η μάνα της δεν μετρούσε, στα εβδομήντα πέντε της έτοιμη για τάφο κι εξάλλου ο Λίνος αρνιόταν να τη δει και να της μιλήσει έστω μία φορά, κάθετος.

Τι έμενε; Τι θα του έδινε κουράγιο, ακόμη και λίγη αξιοπρέπεια; Σ' αυτή την πραξικοπηματική έφοδο στην κοιλάδα του Πλείστου η Βιβή Χολέβα τα έπαιζε όλα για όλα. Οπότε και σήμερα και αύριο και μεθαύριο θα του το έκανε λιανά, σε γαργαλάνε δεν σε γαργαλάνε τα αρχαία, αυτά εδώ είναι η μόνη πρόταση-σωσίβιο για έναν ισοβίτη.

Το ταχίνι

ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΑΚΟΜΗ ΜΙΚΡΥΝΕΙ η δρασκελιά της, ούτε το παρελθόν είχε αρχίσει να τυλίγεται στο σελοφάν της λησμονιάς του κουρασμένου μυαλού. Η Βιβή Χολέβα κατάλαβε ότι άρχισε να γερνάει για τα καλά τη μέρα που έβαλε στη ζωή της το ταχί-νι. Στυφή γεύση και πρόχειρη μπουκιά της αναπαραδιάς στο τραπέζι του πατρικού σπιτιού και αργότερα καθημερινό, εντός και εκτός Σαρακοστής, φτηνό έδεσμα σχεδόν όλων των ηλικιωμένων πελατών της, στα κουζινάκια τους η γνωστή γυαλίτσα πάντα χτυπούσε στο μάτι της.

Ήταν ένα βροχερό και παγωμένο απόγεμα Σαββάτου όταν αγόρασε πρώτη φορά και για πάρτη της τον πολτό με το θλιβερό χρώμα από το σουπερμάρκετ και δυο ώρες μετά, βουτώντας το αλειμμένο ψωμί στο τσάι, δείπνο γενεθλίων για τα πενήντα της, έφερε στο νου όλη την προηγούμενη ζωή της.

Άφαντα κάποια επεισόδια, είχαν σβηστεί από μόνα τους αφήνοντας μικρά ή κάπως μεγαλύτερα κενά. Άλλα τα παρέλειψε, άλλα τα πέρασε στα γρήγορα, σε μερικά της ξέφυγε ο έλεγχος στις δόσεις της αλήθειας, ίσως η γνωστή πανουργία της μνήμης να πειράζει λιγάκι τις σημειώσεις της όταν βαστάει το λογαριασμό για ξεστρατισμένους ανθρώπους και ξεστρατισμένα αισθήματα.

Σημείο εκκίνησης η θολή εικόνα του παππού της, κουβαλητή της οικογένειας, σαν άδειαζε τελετουργικά στο μουσαμαδένιο τραπεζομάντιλο της κουζίνας τη σακούλα με τα λιγοστά ψώνια που επέτρεπε η τσέπη, συνήθως δυο πακέτα μακαρόνια, χύμα ρύζι, χύμα φάβα, χύμα ζάχαρη, καφές και απαραιτήτως ταχίνι, θερμαντικό, χορταστικό, κατάλληλο και για τα γέρινα, δίχως δόντια, στόματα.

Η μια σκέψη έφερνε την άλλη, με κάθε μουλιασμένη μπουκιά και γουλιά η Βιβή Χολέβα διέτρεχε τα χρόνια, τα γεγονότα και τα πρόσωπα που την περιστοίχιζαν στην παιδική, νεανική και αργότερα στην ενήλικη ζωή της.

Είχε γεννηθεί στις 17 Δεκεμβρίου του 1955, πρωτότοκη κόρη του Σωτήρη και της Σταυρούλας Σωτηροπούλου, εκείνος σαράντα έξι, εκείνη είκοσι δύο, παράταιρες ηλικίες μα ταιριασμένα χέρια, για την τσάπα, και ταιριασμένα στόματα, για τα λίγα λόγια.

Το δικάμαρο σπίτι στο χωριό δεν αντηχούσε από ζωηρές κουβέντες του καβγά ή του κεφιού, η συνεννόηση στοιχειώδης, εσύ στα ζώα, εγώ στο αμπέλι, εσύ στα ξύλα, εγώ στα λάχανα.

Η μικρή Βαρβάρα, ο νονός τη θέλησε Βιβή, να του θυμίζει μιαν αρραβωνιαστικιά στην Πάτρα, που ήπιε κατά λάθος ποντικοφάρμακο, μεγάλωνε ερήμην των μεγάλων, οι άντρες επιστρατευμένοι στην πολυτάραχη φτώχεια, οι γυναίκες, συγγένισσες και γειτόνισσες, τρία, πέντε, δέκα χρόνια ή διά βίου στα μαύρα για κάθε κοντινό και μακρινό πεθαμένο του σογιού, ταμένες στο επέκεινα, θριαμβεύτριες του πένθους.

Ήταν μια σταλιά και η ζωή την είχε ήδη πλήξει με την κοινοτυπία μιας ισχνής καθημερινότητας. Δεν της περνούσε από το μυαλό να κάτσει να χαϊδεύεται σαν παιδί, ούτε πάλι βιαζόταν να μεγαλώσει, δεν ξεχώριζε τα γεγονότα σε μεγάλα και μικρά, ό,τι

κι αν συνέβαινε εκείνη έσerne τα ποδαράκια της με νωθρότητα γύρω γύρω στο σπίτι, σαν αλιμπερτό σκυλί, μια χλομή κι αμίλητη εφτάχρονη που την είχε βαρέσει πρόωρα η ανία.

Τίποτε δεν της κινούσε την περιέργεια, δεν εντυπωσιάστηκε όταν ήρθε στο χωριό Καραγκιόζης, ούτε όταν σταμάτησε στην πλατεία ένα αμάξι και βγήκε να πει νερό μια πανύψηλη ξένη με μεταξωτό αντρικό κοστούμι, δεν ζώηρεψε ούτε στην πολύβουη Πάτρα, τότε που ο νονός της, προτού φύγει εργάτης στη Γερμανία, την πήγε εκεί και της αγόρασε ένα συνθετικό κόκκινο πουλόβερ.

Στο σχολείο δεν σκοτωνόταν για ένα μπράβο της δασκάλας, δεν ψουψούριζε με τα άλλα κοριτσάκια ούτε δερνόταν με τ' αγόρια και στο σπίτι ποτέ δεν έκλαψε ζητώντας κάτι, ποτέ δεν έκλεψε γλυκό κυδώνι από το ψηλό ράφι, δεν είχε καν αγαπημένο φαγητό, αγαπημένη τριανταφυλλιά ή πουλάδα από το κοτέτσι. Της λέγανε, άντε να τάξεις τις κότες, τις τάζε, σκούπισε την αυλή, τη σκούπιζε, έλα εδώ, ερχόταν, φύγε από τα πόδια μας, έφευγε, λούσου, λουζόταν, κοιμήσου, κοιμόταν.

Δεν παρακαλούσε, δεν διαφωνούσε, δεν διαπραγματευόταν, απλώς πειθαρχούσε σιωπηλά σε ό,τι αποφάσιζαν οι άλλοι, μεγαλύτεροι και μεγάλοι. Οι τελευταίοι, υποταγμένοι στα μονίμως ζοφερά οικονομικά τους, βερεσέδια στον μπακάλη, χρέη στην εφορία, δάνεια στην Τράπεζα και τεφτέρια αλληλοδανεισμού, ξεγλωσσισμένοι όταν κόντευαν να λήξουν οι προθεσμίες και στη χρόνια υπερκόπωση της φτώχειας, βολεύονταν με το λιανό πλασματάκι που δεν γύρευε απολύτως τίποτα, εύκολο παιδί, λέγανε καμιά φορά.

Μόνον ένας υποψιασμένος θα παραξενευόταν και θ' αναρωτιόταν, αλλά δεν υπήρχε τέτοιος.

Άλλωστε οι μεγάλοι τη βγάζανε αποκλειστικά μεταξύ τους,

είτε στις δουλειές είτε τρεις τέσσερις φορές το χρόνο στις μεγάλες γιορτές που πήγαιναν μπουλούκια μπουλούκια από σπίτι σε σπίτι. Οι άντρες ξεκινούσαν με την απαραίτητη αναφορά στα σοβαρά, καθέννας τους έπρεπε ν' αποφασίσει για τρεις μεγάλες τραγωδίες, μία της ανθρωπότητας, όλοι συμφωνούσαν στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, μία του ελληνισμού, εδώ μοιράζονταν οι γνώμες, μισές υπέρ της Μικρασιατικής Καταστροφής, μισές υπέρ του Εμφυλίου, και μία της ζωής τους, να τες οι αναπηρίες από παλιές νάρκες, η γέννηση ενός άρρωστου μωρού, μια μαχαίριά για τα όρια ενός χωραφιού. Στο δεύτερο γύρο του τσίπουρου άφηναν πίσω τα μαράζια και κρέμονταν από το στόμα της Θεοπίστης, εκείνης της γριάς στέκας με τα σόκιν ανέκδοτα και τις ξεγυρισμένες αντρικές βρισιές, τοπικού θρύλου και για το θάρρος της να πετάει κλούβια αβγά σε λογής λογής κομματάρχες.

Η αλεπουδήσια σπιρτάδα τής εν λόγω ξεχώριζε από τα αρμένικα μυαλά των υπολοίπων, αλλά για ν' αραδιάζει τα ωραία της και να ξεφουσκώνει κομμάτι, έστω για ένα βράδυ, τα σακιά με τα βάσανα των συγχωριανών της, αυτή τους είχε μυήσει στη σχετική θεωρία, οι φαμελιάρηδες έπρεπε πρώτα να διώξουν τα παιδιά τους.

Και τα έδιωχναν, φάτε γρήγορα τον κουραμπιέ και πάρτε δρόμο. Εκείνη την εποχή οι άνθρωποι κάνανε μια ζωή πολύ ντροπαλή, τα πιπεράτα της Θεοπίστης ήταν η μόνη θεόσταλη ευλογία.

Το αφτί της μικρής Βιβής στο σχολείο έπιανε από απόσταση τις λέξεις μουνί και πούτσα, δύο τις λέγανε, ο λαγόχειλος και το παπαδάκι, δεν πήγαινε όμως κοντά στους πονηρεμένους μαθητές για να πληροφορηθεί πως ο συνδυασμός των δύο φουσκώνει τις γυναικείες κοιλίες και φέρνει μωρά.

Η αδελφή της γεννήθηκε όταν η ίδια ήταν μαθήτριά της Γ'

Δημοτικού, αρκετά μεγάλη για να της ανατεθούν καθήκοντα, να κουνάει την μπέμπα για να κοιμηθεί, να της πλένει τον κώλο κι όταν αργότερα περπάτησε, να την προσέχει μην κολλήσει στην αναμμένη ξυλόσομπα, μη φάει κοπριές, μην πέσει στον ασβέστη.

Η μικρή Πολυξένη, Ξενούλα για τη δική της νονά, στα εννιά της Ξένια, με δική της απαίτηση, καθώς είχε θρησκεία της το σινεμά, σπάνιο θαύμα στα μέρη τους, και Παναγιά της την Ξένια Καλογεροπούλου, για τη Βιβή ήταν ένα ακόμη πρόβλημα του σπιτιού, αφού κατουριόταν απάνω της ως τα πέντε της, έφτυνε το ταχίνι στην μπλούζα της κι έκανε πείσματα, πριτς το ένα, πριτς το άλλο, το νόστιμο μουτράκι και τα χαριτωμένα παιχνίδια με τις γάτες δεν μετρούσαν.

Άλλωστε και από τον παππού, γκριζομάτη, καλό ψάλτη και χουβαρντά στις ευχές, εκείνη λογάριαζε μόνο τη μεγάλη τριχωτή ελιά ανάμεσα στα φρύδια, από τον πατέρα της, με την ελαφήςια παρά τα χρονάκια του περπατησιά, πρόσεχε κατευθείαν τα μαύρα από πίσσες και λάσπες νύχια του, όσο για τη μάνα της, αντί να θαυμάζει τα πολύ μακριά ξανθά μαλλιά ή έστω την υπομονή της να χεροτρίβει βραδιάτικα μια σκάφη χόρτα για να φουρνίσει πίτα, εκείνη επέμενε να κοιτάζει αποκλειστικά και δίχως έλεος τους πρησμένους αστραγάλους και τις σταχτιές χαρακιές στις φτέρνες της.

Μεγαλώνοντας τελειοποίησε την έφεσή της προς τις άσχημες λεπτομέρειες, τις άχαρες πτυχές και γενικά προς την κακή όψη των πραγμάτων.

Από ολόκληρο καταπράσινο πευκώνα το μάτι της κολλούσε στα σακουλάκια με τις κάμπιες. Από έναν ολάνθιστο και μοσχοβολιστό πορτοκαλεώνα κάρφωνε με την πρώτη το σκισμένο σε μια μεριά κοτετσόσυρμα του φράχτη. Από κοτζάμ βουνό, το βλέμμα της σκλάβωνε η ξεραμένη σκατούλα στη ρίζα ενός βρά-

χου. Στο κατώφλι της δασκάλας για να της πει τα κάλαντα, κοιτούσε μέσα και αντί να παρατηρεί την ωραία γραμμή των επίπλων της καλοπροικισμένης, πρόσεχε την παχιά σκόνη στις καφέ επιφάνειες. Στο περβάζι της Θεοπίστης, για να της παραδώσει τα αβγά, αντί να γλυκοκοιτάζει τη λαλίστατη καρδερίνα της, το μάτι της περικύκλωνε την τρύπα της κουρτίνας. Με τούτα και μ' εκείνα, οι πολύχρονοι γάμοι στο δικό της μυαλό σηματοδεύονταν από το ένα όλο κι όλο χαστούκι του άντρα στο μάγουλο της γυναίκας, είχε φάει κι η μάνα της ένα και καλό, και οι πολυχρονεμένοι άρχοντες της περιοχής, παπάς, χωροφύλακας και κοινοτάρχης, της φαίνονταν άχρηστοι με δυο στραβοπατήματα στον Καλαματιανό σε γαμήλια γλέντια.

Δεν ήταν λοιπόν το κορίτσι που οι άλλοι θα σκοτώνονταν να έχουν στην παρέα τους, πορευόταν συνήθως μονάχη με τους ελάχιστους κατά καιρούς ανεκτικούς ανθρώπους που δεν έπαιρναν ως προσβολή την ψυχρή στάση της και δεν ερμήνευαν τον κλειστό και απρόσιτο στις μικροχαρές χαρακτήρα της ως ξιπασιά, εδώ που τα λέμε αδικαιολόγητη και από την κοινωνική θέση των Σωτηρόπουλων και από το σουλούπι της, δεν είχε κάτι πάνω της να λάμπει, δυο θαλασσιά μάτια ή δυο ξανθές κοτσίδες, μια καστανούλα σε όλα, όπως οι πολλές.

Στα δεκατέσσερά της έλαβε την απόφαση ότι, αφού ως παιδί δεν της ήρθαν έτσι τα πράγματα που ν' ακούσει άφθονα και χορταστικά σ' αγαπώ κι αφού στα μάγουλά της δεν πέσανε στρώματα φιλιά και τα χάδια, δεν θα της περίσσευναν να τα μοιράσει με τη σειρά της σε άλλους.

Ήξερε πως κατά κάποιο τρόπο η ίδια βαστούσε τους πάντες μακριά. Το έκανε για να μη στριμώχνεται στο αδιαχώρητο της βαριάς ζωής τους. Και οι άλλοι δεν πάλεψαν να την έχουν από δίπλα, ίσως γιατί βαθιά μέσα τους γνώριζαν πως τα χίλια βά-

σανά τους δεν έφτιαχναν μέρες ελκυστικές για ένα κρυφά θλιμμένο παιδάκι, ίσως γιατί μέσα σε όλα δεν ήθελαν από πάνω κι ερωτήσεις.

Όσα δεν λέγονται, δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν κιόλας. Ο καθείς δίνει κι έναν αγώνα σιωπής.

Στο Γυμνάσιο υπήρχαν κι άλλες τρεις αγωνίστριες της σιωπής, η Πετρούλα, η Νιόβη και η Ελένη, όλες υπάρξεις θαμπές από γεννησιμιού τους, μέτριας ομορφιάς, μέτριες μαθήτριες, τα τσακισμένα κοτσανάκια του χλωρού μπουκέτου της τάξης. Δεν κάνανε παρέα, συνεννοούνταν με βλέμματα σπάνια αλλά εύγλωττα, για την αξιοπρέπεια της απομόνωσης.

Μία στο τόσο αντάλλασσαν δυο κουβέντες, τις απαραίτητες για να συμφωνήσουν πως δεν υπήρχε λόγος να χαίρονται. Με τον καιρό περιορίστηκαν σε ακόμη λιγότερα, στη Γ' Γυμνασίου μάλιστα άλλαξαν τα καλημέρα και τα γεια σου με τα τίποτις, τίποτις, ό,τι έπρεπε ως λαϊτμοτίβ. Είχε αρχίσει να τις απασχολεί το δράμα του σώματος.

Με τις πρώτες αδιαθεσίες του έρωτα, που τίνάζαν τα στήθη της, στρογγύλεψαν τον πισινό της και φώτισαν το δέρμα της, η Βιβή ξεκίνησε και τον αγώνα να μη λυγίσει μπροστά στα μαύρα μάτια του Αποστόλη, μετά μπροστά στα ορθογραφημένα ραβασάκια του Θοδωρή και πιο μετά μπροστά στην επιμονή του Μιχάλη με το ακαταμάχητο μπλουτζίν, που την έπαιρνε από πίσω στα πηγαινέλα χωριό-κεφαλοχώρι, όπου και το Γυμνάσιο, και την πίεζε να συναντηθούν το βράδυ εκεί που δεν θα πατούσαν οι μεγάλοι, στον κυπαρισσώνα πλάι στο νεκροταφείο.

Σιγά μη και δεν είχε προσέξει τα πεταχτά αφτιά του πρώτου, τα σπυράκια στη μύτη του δεύτερου και τα μικρά κοριτσίστικα νύχια του τρίτου, τώρα όμως έμπαιναν πρωτοφανή ζητήματα.

Όρες ώρες τα λυπόταν τ' αγόρια, έλειωναν από επιθυμία.

Και ώρες ώρες έλειωνε και η ίδια, πράγμα παράξενο και ανησυχητικό αυτός ο σάλος του αίματος στις φλέβες, μα δεν λυπόταν τον εαυτό της, αντίθετα ένιωθε ικανοποίηση μόλις κατάφερνε επιτέλους να μαζέψει το κορμί της και να ξανασκύψει συγκεκριμένη στη θεωρία και στις ασκήσεις της φυσικοχημείας.

Μυαλωμένη, άκουγε γύρω της την κρίση πατρός, μητρός και λοιπών ωρίμων. Δεν της άρεσε ο τίτλος, αλλά τουλάχιστον την άφηναν στην ησυχία της.

Όστούσο οι αγώνες των πολύ μυαλωμένων κοριτσιών ενάντια στα θερμά αγόρια αποβαίνουν άνισοι κάπου στα δεκαπέντε, το πολύ στα δεκάξι.

Τότε, Χριστούγεννα του '71 η Βιβή Σωτηροπούλου γεύτηκε τα φιλιά ενός Γιώργου, που δεν ήταν τόσο καλά αρτυμένα όσο του επόμενου Γιώργου, στα δεκαεφτά της. Κάπου κάπου λοιπόν φιλιόταν και φιλοπασπατευόταν, αλλά κυρίως μελετούσε τη σιχαμένη φυσικοχημεία για να μπει στο Πανεπιστήμιο, που δεν την τραβούσε καθαυτό, αλλά έτσι κάνανε οι περισσότεροι τελειόφοιτοι του Γυμνασίου, έστω για μια φορά δίνανε εισαγωγικές σε κάποια Σχολή. Βέβαια, είχε ειπωθεί κιόλας, τρεις τέσσερις φορές τουλάχιστον, αν είναι να γίνεις γιατρέσσα, ας πάει και το παλιάμπελο, το πουλάω, βραδινές κουβέντες του πατέρα της, που ανέβαινε στα εξήντα πέντε κουρασμένος από τους ήλιους και τις κακές τιμές του σταφυλιού.

Η μάνα της συναινούσε σιωπηλά και την έσπρωχνε με το βλέμμα, σαν να της έλεγε, κοίτα να φύγεις, κοίτα να σωθείς.

Ούτε που κατάλαβε πώς βρέθηκε να πηγαίνει για γιατρός. Τσως για να δοκιμάσει τι σημαίνει να κάνεις το χατίρι του γονιού σου, ίσως γιατί ήταν πιο δύσκολο από δικηγόρος και καθηγήτρια και θέλησε να προκαλέσει, ίσως όμως γιατί της κατέβηκε ν' ασχοληθεί με πόνους και τραύματα μπας και την απορροφού-

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

σε το στοίχημα ζωή ή θάνατος, μπας και η ένταση του θέματος της ξυπνούσε ένα μεγάλο ενδιαφέρον.

Ήταν μόνο έφηβη και χρειαζόταν έναν τρόπο για να βγάλει την υπόλοιπη ζωή, τα πολλά χρόνια που την περίμεναν. Θα 'φευγε κι από το σπίτι, θα 'φευγε κι από το χωριό. Είχε τελικά πήξει με τους ανθρώπους, τους σκύλους, τις κότες, τους χωματόδρομους, τα χωράφια, τα χόρτα, το ταχίνι.

Δεν τα κατάφερε με την πρώτη, η ανάγκη για φροντιστήριο την έφερε πάντως στην πρωτεύουσα. Την Αθήνα στόλιζαν αυτοκίνητα και πολυκατοικίες, αυτά λείπανε από το χωριό και τέτοιες διαφορές για αρχή κάνανε εντύπωση στην επαρχιώτισσα φιλοξενούμενη.

Αν δεν μαγειρέψω μια μέρα του Κώστα μου, θα σκοτωθώ, ξεφώνιζε δακρυσμένη η θεία Ζωή, αδελφή του πατέρα της, συνταξιούχος χήρα αστυνομικού, κατοικοεδρεύουσα στην κουζίνα του τριαριού της, Κάτω Πατήσια.

Κώστας ήταν ο τριανταπεντάρης παντρεμένος μοναχογιός, που όφειλε ο δυστυχής να περνάει καθημερινά μετά τη δουλειά του για να παίρνει το τάπερ ή το κατσαρόλι και να το πηγαίνει στην αηδιασμένη με το σκηνικό γυναίκα του.

Όλη τη χρονιά η νύφη της θείας δεν φάνηκε ποτέ. Και όλη τη χρονιά στην κορυφογραμμή των γεγονότων του τριαριού, όπου δεν είχαν θέση ούτε η χούντα ούτε τα γεγονότα του Πολυτεχνείου και ο στρατιωτικός νόμος, έστεκε η αγωνία της θείας μην κόψει το αβγολέμονο για τους λαχανοντολμάδες του Κώστα της, μη λασπώσει το γιουβέτσι του Κώστα της, μη δεν πήξει η ψαρόσουπα για τον Κώστα της.

Η Βιβή άντεξε ως τις εξετάσεις, τις πέρασε κι αμέσως ξεκαθάρισε στον πατέρα της, δεν πάει άλλο.

Το παλιάμπελο σκοτώθηκε για διακόσια χιλιάρια. Η Αθή-

να έφαγε και τα παλιοξινά. Μείνανε μόνο τριακόσιες άχρηστες πήχες καλαμιές κάπου στη θάλασσα, μακριά, κανείς τους ποτέ δεν πήγαινε εκεί, κοτρόνες και κουνούπια.

Οι λίγοι, ακόμη τότε, αγοραστές γης για εξοχικά πάνω στο κύμα βρίσκανε χρυσές αμμουδιές δίχως στεκάμενα βρομόνερα τριγύρω, δύσκολο να τους πιάσουν κορόιδα. Εγώ θα πάρω προίκα τα κουνούπια; ρώτησε η εντεκάχρονη Ξένια. Θα σε προικίσει η γιατρέσσα, απάντησε ο γερο-Σωτηρόπουλος βγάζοντας την ουρά του απέξω και συνάμα, πρώτη φορά στη ζωή του, αισιόδοξος, μεγάλη υπόθεση μια κόρη επιστήμων.

Το τελευταίο σουρουπόβραδο στο χωριό, αφού ετοίμασε το μπαούλο με τα σεντόνια, τις κουβέρτες, τον τραχανά και τα ει-κονίσματα που της φέρανε οι πιστές του σογιού για την γκαρσονιέρα της φοιτητικής ζωής, η Βιβή το πέρασε στις πυκνές ψηλές καλαμιές με τον μισολησμονημένο Γιώργο που επιστρατεύτηκε ειδικά, οι άλλοι, νέοι και μεγαλύτεροι, έλειπαν λόγω της Γενικής Επιστράτευσης, εποχή πραξικοπήματος κατά του Μακάριου και τουρκικής εισβολής στην Κύπρο.

Η δεκαενιάχρονη Βιβή ντρεπόταν να πάει στο Πανεπιστήμιο παρθένα. Και δεν θα χάριζε στ' αγόρια της Αθήνας την είδηση πως στο συγκεκριμένο θέμα είχε μείνει πίσω. Η χούντα στην Ελλάδα έπεσε, άντε να τελειώνουμε και με τη χούντα της παρθενίας, έδωσε στον καλεσμένο τη σαφή εντολή.

Ο Γιώργος, Αύγουστο μήνα με γαϊδουρόβηχα, έκανε αυτό που έπρεπε σβέλτα, ορεξάτα και ηρωικά, αν κι έβγαινε από πνευμονία και επιπλέον είχε πατώσει πάλι στους βαθμούς, δεν μπήκε πουθενά, ούτε είχε αποφασίσει τι παρακάτω, στρατός, Καναδάς ή Αυστραλία.

Ο οριστικός αποχαιρετισμός ήταν φυσικά αιματηρός αλλά και πολύ εύκολος. Και οι δυο είχαν κιόλας αλλού το μυαλό τους.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Την επομένη το πρωί στο λεωφορείο του ΚΤΕΛ, η Βιβή πονούσε στους γοφούς και στην πλάτη από τις κοτρώνες, και τα μπράτσα της είχαν δεκάδες τσιμπήματα από κουνούπια.

Ξυνόταν μέχρι την Αθήνα.

Κυψέλη, Επτανήσου 57, υπόγεια εσωτερική γκαρσονιέρα σε πολυκατοικία εικοσαετίας, πρώτη γνωριμία της Βιβής με τις έννοιες ακάλυπτος και φωταγωγός.

Σπαστό ντιβάνι, σπαστό τραπέζι, δυο σπαστές καρέκλες, μικρή βιβλιοθήκη με τέσσερα ράφια, μεταχειρισμένη ντουλάπα, μεταχειρισμένο ψυγείο και πετρογκάζ με δύο μάτια σε είκοσι έξι τετραγωνικά, όπου σφιχταγκαλιάζονταν στριμωγμένα το υπνοδωμάτιο, η κουζινίτσα, το μπανάκι, καταπονημένα από τη βαριά μυρωδιά που έχει κάθε πολυκαιρισμένος πάτος.

Όταν τελείωσε το σφουγγάρισμα κι έστρωσε τα σεντόνια, έβαλε στη βιβλιοθήκη τη μοναδική φωτογραφία που είχε πάρει μαζί της, της εντεκάχρονης Ξένιας με σορτσάκι και γατάκι, έψησε έναν καφέ και κάθισε να εκτιμήσει το αποτέλεσμα της νοικοκυροσύνης της, μέτριο, όσο για την αποφορά της υγρασίας, άδικος κόπος, αναδύθηκε νικήτρια μόλις ξεθύμανε η χλωρίνη.

Σκέφτηκε ότι τα ρουθούνια της ήταν εκπαιδευμένα από το χωριό, μουχλιασμένα στρώματα και γαριασμένα στρωσίδια, χωματόδρομοι που βρομούσαν κάτουρα προβάτων και χεσιές γαιδάρων.

Έπιασε να φανταστεί τα εικοσιτετράωρά της εντός και εκτός σπιτιού, μέσα στενά, έξω στενόχωρα.

Επιβεβαίωσε όσα διαισθανόταν από πέρυσι που διάβαζε νυχθημερόν, χωρίς να επιτρέπει στον εαυτό της να χάνει χρήσιμες

ώρες σε περιδιαβάσεις του νου και ερωτήματα πολυτελείας. Από την πρώτη μέρα που πάτησε το πόδι της στην Αθήνα τίποτα δεν την έκανε να ενθουσιαστεί, να τρομάξει, να σατίσει έστω, ένα τεράστιο πράμα, ένας ανοικονόμητος μπόγος όγκων χωρίς κάτι το συνεκτικό, άσχετα κτήρια, άσχετοι δρόμοι, άσχετοι άνθρωποι, μια αχανής μάντρα ασχετοσύνης.

Αυτό τη βόλεψε. Θα ζούσε σε μια πόλη που δεν θα την αναστάτωνε, δεν θα έβαζε ένα νέο θέμα στη ζωή της. Θα σπουδαζε, θα διάβαζε, θα κυκλοφορούσε χωρίς να πρέπει να παίρνει σοβαρά υπόψη της τον τόπο.

Όταν άφησε το χωριό ήξερε πως δεν υπήρχε περίπτωση να το νοσταλγήσει. Όταν πρωτόδε την Αθήνα, κατάλαβε πως δεν υπήρχε περίπτωση να τη βολευτεί. Πιστή στις αρχές της, ασκημένη να εντοπίζει αμέσως κουσούρια, δεν θυμόταν ως τα δεκαενιά της να την έχει ελκύσει απολύτως τίποτα με την πρώτη ματιά και άνευ όρων, για όλα είχε έτοιμες τις ενστάσεις και τις επιφυλάξεις, προέβλεπε και ταυτόχρονα προετοιμάζε, σχεδόν μεθοδικά, την απογοήτευση που θα παραμόνευε στο άμεσο ή απώτερο μέλλον.

Το γεγονός ότι κατάφερε να μπει στην Ιατρική ήταν μια νίκη, αλλά οι νίκες δεν κάνουν όλους τους ανθρώπους να νιώσουν πιο όμορφα ή έστω αρκετά διαφορετικά.

Ως τότε είχε ακούσει πολλούς μετά από κάτι σημαντικό που τους συνέβη, παραγραφή χρέους, τυχερό λαχνό, διάλυση αποτυχημένου αρραβώνα, απόλυση από στρατιωτική θητεία με χοντρά καψώνια, εξιτήριο ύστερα από πολύμηνη νοσηλεία σε νοσοκομείο, να λένε στους δικούς τους και στην πανταχού παρούσα και πρόθυμη ομήγυρη της περιέργειας, την επομένη ξύπνησα άλλος άνθρωπος.

Πίνοντας το πρώτο καφεδάκι στην γκαρσονιέρα της, η Βιβή

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

ανέλυσε το προσφιλές σχήμα λόγου και αποφάνθηκε ότι κανείς δεν μπορεί να αποδράσει από τον προηγούμενο βίο του και κυρίως από τον εαυτό του, το πετσί του χαρακώνουν ορατές και αόρατες ουλές, τον ώμο του πληγιάζει το σακί του με τα άπλυτα και τα βάσανα, κλεμμένος ιδρώτας, λόγια δηλητήριο, άγωνα χωράφια, χάρδια που λείψανε, όνειρα που ξεφτίσανε, όρκοι που ψευτίσανε, τύψεις που θεριέψανε με τον καιρό. Έτσι είχε μάθει να βλέπει τους ανθρώπους, φορτωμένους το τσουβάλι τους παντού, στο δρόμο, στο μαγαζί, στο καφενείο, στο τρένο, στην εκκλησία, στην ταβέρνα ακόμη, μισογεμάτο στην πλάτη των νεότερων, ξέχειλο στην πλάτη των μεσόκοπων και των γέρων, μερικών το κορμί ένα Γάμμα.

Στην τελευταία γουλιά του καφέ παραδέχτηκε ωστόσο ότι η ισχύς της φράσης, ξύπνησα άλλος άνθρωπος, δεν επρόκειτο ποτέ να ξεθυμάνει, υπολόγισε ότι στη διάρκεια της ζωής του τουλάχιστον εκατό φορές ο καθένας θα ισχυριστεί ότι ξύπνησε άλλος άνθρωπος.

Αργότερα, πρώτη νύχτα στο μονό ντιβάνι της, μ' έναν αέρα που λύσσαγε καθώς δεν έβρισκε τρόπο να βγει από την πυκνή πόλη, σκέφτηκε τον αέρα στο χωριό, που κουνούσε το σκοτάδι, τα σύννεφα, τα πεύκα και τ' αμπέλια, και ακούγοντας το ξεχασμένο ανοιχτό παραθυράκι του μπάνιου των διπλανών να κοπανάει, ένα άδειο μπουκάλι στο υπερυψωμένο ισόγειο μπαλκονάκι των αποπάνω να κυλιέται πέρα δώθε και την ξεχαρβαλωμένη τέντα των απέναντι να παφλάζει, πέρασε πάλι στους συλλογισμούς για τη νέα καθημερινότητά της, ντουβάρια, μούρες, διαδρομές, ασχολίες θ' άλλαζαν, αλλά μέσα της, αφού δεν είχε το χάρισμα να λαχταράει, αφού δεν σιγόβραζε στο αίμα της μια γλυκιά προσμονή, θα τρωγόταν με τα ίδια, περίσσια δυσπιστία προς όλους και όλα, λειψή διάθεση να δει με καλύτερο μάτι τον κόσμο.

Μόνον αυτό ήξερε άριστα και σχεδόν έκανε κέφι τη δύναμή της να ενταφιάζει μάνι μάνι τις νέες προοπτικές.

Το Πανεπιστήμιο της έπεσε βαρύ, τα μαθήματα ενίσχυσαν την τάση της ν' αφαιρείται, οι καθηγητές κρατούσαν αποστάσεις και η ίδια δεν έκανε ρούπι για να τις διανύσει, οι φοιτητές έσφυζαν από ασυγχώρητη αυτοπεποίθηση πως είχαν τα κότσια και το δικαίωμα να φέρουν τα πάνω κάτω το σύμπαν ολάκερο, κι εκείνη δεν μπορούσε να συμμεριστεί την απουσία μελαγχολίας στα διαρκώς τσιτωμένα τους πρόσωπα, δεν της έβγαине να στοιχηθεί μαζί τους υψώνοντας και το δικό της χέρι με σφιγμένη γροθιά.

Τα δικά της χέρια η Βιβή, όσο δεν βρισκόταν στο δρόμο να τα φυλάει στις τσέπες της, όσο δεν καταγινόταν με το γράψιμο και το συγύρισμα, τα βαστούσε κάτω. Δεν τα είχε σηκώσει για να ζητήσει, να δείρει, να χειροκροτήσει.

Μάλιστα, μια Πέμπτη του Νοέμβρη, κοιτώντας εμβρόντητη μια τρακοσαριά γροθιές να τινάζονται στο αμφιθέατρο Φυσιολογίας, σκέφτηκε για πρώτη φορά πως συχνά, μόνη, και στον τόπο της κι εδώ, και στο δωμάτιό της και σε καμιά καφετέρια, στριφογύριζε για ώρα τα δάχτυλά της σαν να έστριβε ένα σπάγκο, άλλοτε τέντωνε τις παλάμες ίσια μπροστά και τα κοίταζε ένα ένα σαν να τα μετρούσε για να μάθει πόσα είναι, και καμιά φορά με το ένα χέρι έτριβε υπομονετικά τα δάχτυλα του άλλου, σαν να έπρεπε να τα μακρύνει και να τα λεπτύνει.

Είχε βγάλει ουκ ολίγες ώρες σιωπής και μοναξιάς απασχολημένη με τα άνω άκρα της. Όταν μάλιστα, για να ξεγελάσει κάποιους και να ξεφορτωθεί ερωτήσεις ή για να καθησυχάσει τον ίδιο της τον εαυτό, μπάζωνε την έκφρασή της με βλέμμα απλανές, βλέφαρα ακινητοποιημένα και παρατεταμένο χαμόγελο, η εσωτερική ένταση έσκαβε άλλη κοίτη να κυλήσει, ξεβράζόταν στα χέρια της που δεν βρίσκανε ησυχία.

Οι παλάμες της παίζανε το ρόλο του προσώπου, τα δάχτυλά της το ρόλο των ματιών. Με τα χέρια της έβγαλε και την υποχρέωση της μεγάλης πορείας για την πρώτη επέτειο του ματοκυλίσματος των φοιτητών στο Πολυτεχνείο. Όλοι πήγαν, δεν μπορούσε να μην πάει κι αυτή, το σκέφτηκε, το έκανε, πρόφτασε την ουρά στη Σταδίου, η βουή μπροστά και γύρω και παντού να σκίζει τους ουρανούς.

Μπλεγμένη στο τεράστιο πλήθος, σαστισμένη από την έξαψη στα πρόσωπα, μόνη ανάμεσα σε αγνώστους, με τα χέρια στις τσέπες της να παλεύουν στον τρομερό ρυθμό της μέρας, τρύπησε το πανί τους, έχασε το κλειδί και τα λεφτά της, πάντως τα έκανε τα πεντακόσια μέτρα της, από το άγαλμα του Κολοκοτρώνη ως τη Βουλή, δεν συνέχισε.

Κατά τα άλλα, τους πρώτους μήνες στη Σχολή άλλαζε συχνά θέση στα έδρανα των αιθουσών και των εργαστηρίων, για να μην υποστεί οικειότητες με όσους συνήθιζαν ν' αράζουν στην ίδια μεριά. Έτσι μπορούσε ν' ακούει την παράδοση στο Γουδί, στο Παλιό Χημείο, στο Νέο Χημείο και ταυτόχρονα να εξετάζει με την ησυχία της το πλήθος του Α' έτους, πλάσματα ζωηρά, πρωτευουσιάνικα από γεννησιμιού τους και άλλα συμμαζεμένα, με μάγουλα, μιλιά και σουλούπι, σφραγίδες Ηπείρου, Θράκης, Κρήτης, Κύπρου.

Στις κενές ώρες, μερικές φορές ένωσε αποφασισμένη να τρυπώσει για λίγο, ίσα για να πάρει το βάπτισμα, σε κάποια συντροφιά στους διαδρόμους ή στο προαύλιο, αλλά την πισωγύριζαν οι κουβέντες που τσιμπούσε, οι παρέες των Αθηναίων μιλούσαν κυρίως για πολιτικές οργανώσεις, πρωτοποριακές ταινίες και εκτρώσεις, οι παρέες των επαρχιωτών πάλι για πολιτικά, ανάκατα με προσδοκίες και φιλοδοξίες κάθε είδους και η Βιβή δεν ήταν ούτε για τα μεν ούτε για τα δε.

Κατάμηση και στην πολυκατοικία, αφού τσέκαρε πρόχειρα αρκετούς ενοίκους για να τους κακοβαθμολογήσει ευχαρίστως, μια τριμελή οικογένεια που νιαουρίζανε εναλλάξ, μια τετραμελή που μπαινόβγαινε εν σώματι και γάβγιζε εν χορώ, ένα ταιριαστό ζευγάρι εξηντάρηδων, εκείνος ξουράφι στα απολυτίκια, εκείνη αετός στα Κυριελέησον, έναν εργένη αστυνομικό με μύτη σαν ξεροψημένο καβουρμά, πασπαλισμένο με μαυροσούσαμο, εκατό τόσα μπιμπίκια, που κατέβηκε δυο Κυριακές στο φωταγωγό να μαζέψει τα πεσμένα του εσώρουχα, μια τελειόφοιτη της Φιλοσοφικής με προγούλι σαν πουγκί λίπους, που φιλοσοφούσε την κατάσταση της τηγανίζοντας κάθε μέρα λουκάνικα, και ούτω καθεξής, ούτε ένας που να της φέρει ταραχή, γιατί δεν θα έβρισκε κάτι απεχθές ή έστω θλιβερό να του προσάψει.

Μετά από μερικές εβδομάδες τους παρέκαμπτε με άνεση, μια ξερή καλημέρα το πολύ, μέχρι που την έκοψε κι αυτή, κανένας τους δεν της γεννούσε ενοχή για το φτύσιμο που τους έριχνε.

Στο τραπέζι, στο ντιβάνι, στην καρέκλα, πάνω στην ψωμιέρα και πάνω στο καλάθι με τα άπλυτα του λουτρού, η Φυσική του Αλεξόπουλου και η Χημεία του Βάρβογλη την έζωναν σαν φίδια, τη δάγκωναν με τις πολλές αδιάβαστες σελίδες, την παρέλυαν και την έριχναν στο λήθαργο του άδειου μυαλού.

Απολογιστικά και συμπερασματικά το πρώτο τρίμηνο ό,τι πρωτόγνωρο άντεξε στην κριτική της ήταν, πρώτον, η γεύση του ζαμπόν στο σάντουιτς και δεύτερον το άις-κόφι, είδε να το παραγγέλνουν τρεις νεαρές σε ζαχαροπλαστέιο της Φωκίωνος Νέγρη, το πήρε κι εκείνη, το ξαναπήρε τα τέσσερα επόμενα Σαββατόβραδα, το χόρτασε.

Το τρίτο σχετικά καλό ήταν μια βδομάδα με την αδελφή της. Τα Χριστούγεννα, για να μην κατέβει στο χωριό που ετοιμαζόταν σύσσωμο να την υποδεχτεί σαν δοκτορέσσα, φιλοξένησε τη

μικρή Ξένα, την πήγε στα περιστέρια και στους τσολιάδες στο Σύνταγμα, στο Βασιλικό Κήπο, στο Μινιόν, στον ηλεκτρικό, σε λούνα παρκ με ρόδα και συγκρουόμενα, σε δυο κινηματογράφους, σε επίδειξη μπαλέτου μιας συνοικιακής σχολής, είδε τα ματάκια της να καίνε παράφορα, άκουσε το στοματάκι της ν' αμολάει τη γροθιά, ο μπαμπάς είναι πολύ γέρος, κάμποσες φορές και στο ξεκάρφωτο, ενώ χαιρόταν το παγωτό Σικάγο ή ενώ άλλαζε διαρκώς θέση στα χρωματιστά τσιμπιδάκια της, πάνω από τους κροτάφους, πίσω από τ' αφτιά, μετά στην κορφή του κεφαλιού της, μαλλί σκούρο και κατσαρό, κόπια του πατρικού.

Ο θάνατος την είχε παραλάβει, είχε κιόλας χωθεί στο μυαλό της και δούλευε το έργο του, ακούγονταν τα κρακ καθώς έσπαζε κομμάτι κομμάτι την εύθραυστη παιδική αμεριμνησία και ασφάλεια.

Η Βιβή βέβαια ήταν μεγάλη πια, κι εκείνον τον καιρό για κείνην ο θάνατος είχε διεύθυνση το νεκροτομείο, όπου θα την υποδεχόταν στο Β' έτος με πτώματα πρόσφορα για ψαχούλεμα και τεμαχισμό.

Η ηλικία του πατέρα της την οδηγούσε σε άλλες παρατηρήσεις, για τη στολή των γερατειών γενικά, μασέλα, φαλάκρα, σακουλιασμένα πετσια, σκευρωμένα κόκκαλα, βλέμμα αργό, αντίστροφο με τη γοργή πορεία προς το τέλος, και η διαφορά ηλικίας των γονιών της, ο ένας πάνω από τα εξήντα πέντε, η άλλη κάτω από τα σαράντα πέντε, την υποχρέωνε να σκέφτεται συχνά πως όταν ο σύζυγος εισέρχεται στη φάση του γήρατος, ακολουθεί υποχρεωτικά και η πολύ νεότερη σύζυγος, επιστρατεύεται να γεράσει επειγόντως και κατά κανόνα υπακούει, η μάνα της αυτό έκανε. Κυνηγούσε κατά πόδας να προφτάσει τα γερατεία του άντρα της, πολεμούσε τα σφριγηλά της μπράτσα, τη σπαθιάτη ακόμη κορμιοστασιά, τα μάτια της που αντιστέκο-

νταν στη θέλησή της, οι αστραπές και η γρηγοράδα τους δεν έβαζαν φρένο.

Η κυρα-Σταυρούλα διοικούσε την ηλικία της, το μαξιλάρι της και το τραπέζι της γυαλίζοντας και λαδώνοντας το όπλο της υπομονής.

Ξέδινε κάνοντας απογευματινή κοπάνα από το σπίτι. Αμολιόταν στους αγρούς, όλο και πιο μακριά, και μάζευε χόρτα, όλο και πιο πολλά, που οι δικοί της τα τρώγανε όλο και λιγότερο, τα είχαν μπουχτίσει και βραστά και γιαχνιστά, όσο για την πίτα, ο Χάρος τους.

Μια νύχτα φοιτητικού χειμώνα η Βιβή την είχε δει στον ύπνο της, στην καταδίκη της μαύρης κουμπωτής ρόμπας και του κουβά, να σαπουνίζει λεφτά, ν' αλλάζει το νερό, να σαπουνίζει γλιτσιασμένες χοχλάκες από το χαλικότοπο στις καλαμιές, να ξαναλλάζει το νερό και να μωσχοπλένει μια ντουζίνα γυμνά αρσενικά βρέφη, ανάμεσά τους και το Θείο, προτού χρονίσει, και να μονολογεί, εμείς οι φτωχοπούλες σαν παντρευόμαστε παίρνουμε προϊόντα τα κέρατα του τράγου και μετά μασάμε τα βάσσανα σαν λιχουδιές.

Τέτοια τροφή ταΐζετε και τις κόρες σας, συμπλήρωσε η Βιβή την επομένη το πρωί, προτού φέξει, ατενίζοντας στο σιμέντο του φωταγωγού το σώβρακο του μπασκίνα.

Το πρώτο φιλί του Φώτη Χολέβα εκσφενδονίστηκε στο στόμα της Βιβής Σωτηροπούλου σαν μπουνιά και της μάτωσε τα ούλα.

— Λεία που είσαι, της είπε μετά από ένα δίλεπτο σιωπής, ενώ της χάιδευε τους αγκώνες.

Στέκονταν ακίνητοι σε παρκάκι μια σταλιά, μια χούφτα δέντρα, ίσα για την απαραίτητη ατμόσφαιρα.

Ήταν Σαββατόβραδο και τα Σαββατόβραδα ακόμη και με ήπιο καιρό, ακόμη και στα στεριανά στέκια, σηκώνουν φουρτούνα στα φυλλοκάρδια των ανθρώπων. Λίγο πριν είχαν φάει σνίτσελ, είχαν κατεβάσει από δυο ποτήρια μπίρα και, περασμένες έντεκα, βάδιζαν με αβέβαια βήματα κάνοντας μαιάνδρους στα στενά που κόβανε φέτες την Ιωάννου Δροσοπούλου, τη Νάξου και την Επτανήσου, το είδος του αργού περιπάτου δυο ανθρώπων που αναμένουν κάτι περισσότερο να συμβεί και σταθμίζουν τη στιγμή που πρέπει να το αποτολμήσουν.

Ο Επτανήσιος ξυλουργός κουφωμάτων Φώτης Χολέβας προσγειώθηκε στην πίστα της φοιτητικής καθημερινότητας της Βιβής ενώ κόντευε να εκπνεύσει η δεύτερη ωχρή δεκαετία της ζωής της και καμάκωσε το κορίτσι με το άγαρμπο φιλί του κάτω από τα ωχρά άστρα του Οκτωβρίου.

Η Πελοποννήσια νεαρή είχε τινάζει από πάνω της το Α' έτος περνώντας με τη βάση όλα τα μαθήματα πλην δύο, Βιολογία του Πανταζή και Χημεία του Βάρβογλη, παλούκια που ξέμειναν για την εξεταστική του Σεπτεμβρίου.

Η χρονιά είχε κυλήσει με βαριά βιβλία και ελαφρές αναταράξεις στη Σχολή, ιδίως όταν στεκόταν στην πόρτα του αμφιθέατρου της Φυσιολογίας και άκουγε τον καταιγισμό των εγκλήσεων και αντεγκλήσεων και πιο ιδίως όταν πίσω πίσω στα τηγαδάκια παρακολουθούσε τις πολιτικές ξιφομαχίες εφ' όλης της ύλης, χωρίζοντας χοντρικά με το μυαλό της τους φοιτητές σε δύο είδη, τους πιο φωνακλάδες, που θεωρούσαν και μάλλον λάτρευαν ως σημαντικότερα γεγονότα του τόπου το Διχασμό, τη Μικρασιατική Καταστροφή, την Κατοχή, τον Εμφύλιο και τη Δικτατορία, και τους λιγότερο φωνακλάδες, που προσπερνού-

σαν με απέχθεια τις τραγωδίες και αντέτασσαν, χωρίς πολλή αυτοπεποίθηση όμως, ως σταθμούς την απελευθέρωση, τη δημοκρατία, τις ανακωχές, εκεχειρίες και ειρηνεύσεις, γενικά ό,τι δεν έτρουζε.

Η ίδια, άσχετη με τέτοια πάθη, με κλίση στις προσωπικές αποτυχίες και όχι στις μαζικές, δεν είχε θέση στο ανωτέρω παιδοβρόντι, κατέφευγε σε λιγότερο θορυβώδεις συμμετοχικές εκδηλώσεις, ματιές, γεια χαρά, κούνημα του χεριού και του κεφαλιού με επαρχιώτισσες συμφοιτήτριες κυρίως, ώσπου επέτρεψε στον εαυτό της, βγαίνοντας ή μπαίνοντας στις αίθουσες, να συμβαδίζει δέκα μέτρα στην αρχή, όλο και περισσότερα μετά, με την Ελευθερία, τη Μάρθα, τη Δώρα και τη Ρόδω, όλες νοστιμούλες, καμιά τους καλλονή, και ισούψείς, γύρω στο 1,62.

Σιγά σιγά αποδείχτηκαν σχεδόν ευχάριστες, σχεδόν χαριτωμένες, σίγουρα έξυπνες και η Βιβή έκανε σποραδικά διαλείμματα πεζής δράσης στη θεαματική αντάρα της μοναξιάς της, υπόγειο, μούχλα, σιωπή, κατεβασμένα μούτρα και αστυνομικές σωβρακοφανέλες.

Το Γενάρη βγήκε μαζί τους για πίτσα στα Δίσια, το Φλεβάρη για σουτζουκάκια στην Καισαριανή, το Μάρτη για ψώνια στο Μοναστηράκι, όπου αγόρασαν κοτλέ παντελόνια και σανδάλια.

Όλες είχαν εισβάλει με διαγωγή κοσμιωτάτη από Ρέθυμνο, Καρλόβασι, Πάργα και Σέρρες, οπλισμένες με τη φτώχεια των οικογενειών τους, που την έκαναν μόδα της πεντάδας, μόδα τα ανήλιαγα δωμάτια, μόδα τα δανεικά, επίσης με απάκια, σαρμαδάκια, λαχανόπιτες, χαλβαδόπιτες και βουλιμιά για κανένα γκομενιλίκι προκομμένο και ρομαντικό, ίσα για να παίρνουν δυνάμεις για την πολύωρη μελέτη.

Τα φλερτ ξεθύμαιναν πολύ γρήγορα γιατί τα αγόρια ήταν αχόρταγα για κατακτήσεις, συναγωνίζονταν στο σκορ, η εποχή

χλεύαζε τα ειδύλλια κι εκείνες δυσκολεύονταν να προσαρμοστούν στα γρήγορα, η προθεσμία εξάμηνη.

Σ' αυτό το διάστημα είχαν διαπιστώσει αρκετά για τα φοιτητικά στίφη και φλάμπουρα. Όποιος είχε αμφιβολίες, οι άλλοι λέγανε πως δεν ήταν συγκροτημένος, αν είχε αντιρρήσεις, τον ταμπέλωναν σαν αντιδραστικό ή κλανιάρη.

Συχνά πυκνά καβαλούσανε ολονύχτιες πολιτικές κουβέντες, αγρύπνιες με όνειρα και Θεοδωράκη, ξεπέζευαν από τα τραγούδια τα χαράματα και φεύγανε ζευγαρωμένοι.

Η πεντάδα, τότε όλες μαζί, τότε με εκπροσώπηση, παραβρέθηκε κάτι λίγες φορές, από σπόντα.

Η Μάρθα και η Δώρα είχαν κοιμηθεί για δύο τρία βράδια με Κνίτες της Σχολής, η Ελευθερία είχε ντραπεί να μην κοιμηθεί με τον λεφτά και λογά Ρηγά που έπαιρνε σβάρνα, η αλήθεια είναι χωρίς διακρίσεις, τα κορίτσια και τα έριχνε σαν μύγες, η αυτοπεποίθηση τριζοβολούσε στα μάτια του και κουδούνιζε στις τσέπες του.

Η Ρόδω ήταν από άλλο ανέκδοτο. Ο φιλόλογός της στο Γυμνάσιο, φιλότεχνος και προοδευτικός, είχε πάρει το ρόλο του πολύ ζεστά, με αποτέλεσμα να βγάζει με τη σέσουλα ταγούς της κουλτούρας. Τέτοια ήταν η Σερραία. Πήγαινε λοιπόν στον Κουν, άκουγε Μαμαγκάκη, διάβαζε Αναγνωστάκη και ήταν άθεη, αλλά είχε θεοποιήσει την εργατική τάξη με πρώτους στο μαρτυρολόγιο της κοινωνικής αδικίας τους βιομηχανικούς εργάτες και εμπροσθοφυλακή της αγωνιστικής κλίμακας τους οικοδόμους, σταθερούς ερωτικούς στόχους της. Είχε δοκιμάσει χτίστη, σοβατζή, πατωματζή και τους είχε δικαιολογήσει που απηύδησαν και την παράτησαν, της άρεσε να την απορρίπτει ένας εργάτης.

Μιλούσε με δέος για τα κοπανισμένα δάχτυλα, τη βουβωνοκήλη και το λουμπάγκο τους και με απέραντο θαυμασμό για τον

ασβέστη, το γαρμπίλι και τα τούβλα, νόμιζες αυτή που πήγαινε για καρδιολόγος ήταν η πρώτη μαστόρισσα στο καλούπωμα, στο ξεκαλούπωμα και στα σοβατεπιά.

Είναι καλοί άνθρωποι και ξέρουν τη ζωή χωρίς ελπίδες, έλεγε και για τους τρεις, λόγια από παλιό γράμμα του μπαμπά της, γρανάζι της αυτοκινητοβιομηχανίας του Μονάχου, τον ανέφερε συχνά.

Η ψαριά της Βιβής ψιλοπράματα, ένας τράκας της Ιατρικής κι ένας κλάψας της Οδοντιατρικής, άτσαλα πλάσματα που τα σχόλασε στην πρεμιέρα δίχως να τα προσβάλει, δεν άξιζαν ούτε γι' αυτό.

Πώς της φαίνονταν όλα τα περσινά και τα φετινά έως τα πολύ πρόσφατα; Η χούντα σαν ψεύτικη, η ελευθερία σαν ψεύτικη, η Αθήνα, το Πανεπιστήμιο, τα ενδιαφέροντα, οι παρέες ομοίως. Ο τρόπος της να σκέφτεται τη ζωή και να εφαρμόζει τις απόψεις της δεν της ήταν αρκετός, περίσσευαν τα άγνωστα θέματα, πώς να τα βάλει σε τάξη, πώς να ορίσει προτεραιότητες, πώς να τα αγνοήσει.

Στο τέλος του Μάρτη έκανε δέκα κοπάνες από τη Σχολή, ρίχτηκε σε διαδρομές λεωφορείων προς τυχαίες κατευθύνσεις, να ξεχνιέται στο κάθισμα με τις ώρες, να κοιτά έξω τα πάντα, συνεχώς, και να μη συγκρατεί τίποτε μα τίποτε απολύτως, σαν το βλέμμα της να διαπερνούσε την άσφαλτο, τις πολυκατοικίες, τα γήπεδα, τα εργοστάσια, τις ρεκλάμες και τον ουρανό της Αττικής και να ταξίδευε χιλιόμετρα μακριά σ' ένα ασφαλές και απόρρητο κενό.

Το βράδυ έβγαζε από την κωλότσεπη του λαδί κοτλέ τα εισιτήρια, τα πετούσε στο καλαθάκι με τα χαρτιά του καμπινέ και δεν θυμόταν πού είχε δει τι, ποιο μέρος ήταν ποιο, πώς είχε σκοτώσει άλλη μια ολόκληρη μέρα.

Η Ρόδω ήταν η μόνη που την αναζήτησε. Κόντευαν μεσάνυχτα όταν της χτύπησε το κουδούνι και μόλις μπήκε στην τρύπα της Βιβής, μωρή ζουρλή, να πεις στον ιδιοκτήτη να σου βάλει τηλέφωνο, είπε, για να μην τη μαλώσει στα ίσια για την εξαφάνισή της. Ήταν η πρώτη επίσκεψη, είχε βρει τη διεύθυνση από τη Γραμματεία της Σχολής.

Ξενυχτήσανε. Με φιρίκια και ρακή. Στα πρώτα δυο ποτηράκια κάνανε ανασκόπηση της μελαγχολίας τους. Στο τρίτο, η Βιβή την εμπλούτισε με ζοφερές προβλέψεις για το μέλλον, όχι το επαγγελματικό, το υπόλοιπο. Στο τέταρτο, η Ρόδω, τύπος που της άρεσε να τρέχουν τα γεγονότα, να τη ρωτούν οι διάφοροι, έχουμε εξελίξεις; κι εκείνη να μην τους απογοητεύει, προγραμματίσε αντίσταση, θ' άρχιζε από αύριο με μερικές ταινίες που κουβεντιάζονταν έντονα και θα συνεχιζόταν εν καιρώ με το γύρο του κόσμου. Στο πέμπτο, η μισομεθυσμένη Βιβή ταξίδεψε πίσω στα παιδικά της χρόνια, τα κορίτσια δεν το παραλείπουν ποτέ, έκπληκτη που άκουγε τον εαυτό της να δίνει αναδρομικά σημασία σε απλά πράγματα, όπως ότι μικρή πλεξάνιαζε τα κυδώνια και τ' αχλάδια και τα κρεμούσε για να ξεραθούν, μεζές των αντρών στο χειμωνιάτικο τσίπουρο και ακόμη πως σκορπούσε τη στάχτη στο μποστάνι, κόλπο για να μην πλακώνουν τα σαλιγκάρια, τυφλώνονταν κι έκαναν μεταβολή.

Μισομεθυσμένη και η Ρόδω, η κόρη των μεταναστών στη Γερμανία, που την άφησαν στη γιαγιά στα πέντε της, γοητεύτηκε από την αγροτιά, παράλειψή της που δεν είχε ερωτευθεί και έναν ξωμάχο. Στα δυο τελευταία σφηνάκια βρήκανε και τα παρατσούκλια τους, η Βιβή βαφτίστηκε σκιλοκρεμμύδα, η Ρόδω διανοούμενη.

Ξεράθηκαν αγκαλίτσα στην κόκκινη φοιτητική βελέντζα. Κι από τότε, όποιο Σαββατόβραδο η διανοούμενη δεν έσερνε κά-

ποιον άμοιρο μπογιατζή στον Ιονέσκο ή στον Αραμπάλ, το μπουκάλι τις περίμενε για έναν ακόμη άθλο θλίψης.

Είχαν έλεγχο της σχέσης τους, όχι πολύ πολύ φίλες, περιστασιακές σύμμαχοι εναντίον των εχθρικών μοναχικών Σαββατόβραδων. Είχαν και συναίσθηση του γελοίου των απαγγελιών, η σκιλοκρεμμύδα να διεκτραγωδεί τα παθήματά της στο Αλωνάκι, ζωύφια και Γιωργάκια, η διανοουμένη να κοτσάρει τα αποφθέγματά της, όσοι έχουν ένα μάτι θέλουν και δεύτερο, όσοι διαθέτουν ένα γλόμπο απαιτούν και μια νύχτα.

Στο τέλος Ιουνίου, μετά τις εξετάσεις, όλα τα κορίτσια μπαϊλντισμένα από τα άντερα, τους νευρώνες και κυρίως από τα γομάρια της Σχολής που τις πλεύριζαν για ένα τζάμπα πήδημα, για να τους πουλήσουν κουπόνια για τα κόμματα ή για να κονομήσουν την ψήφο τους στις φοιτητικές εκλογές, καλεσμένα της Ρόδως, βγήκανε ένα βράδυ με προλετάριους, επιλεγμένους από τη διανοουμένη για την αληθινή αντρίλα και την μπέσα τους, τους είχε πετύχει σε γιαπί στο Γουδί.

Κουβεντιάσανε βέβαια και για τη Σοβιετική Ένωση, τον Αττίλα στην Κύπρο, την κρίση στην οικοδομή και τα ξεφτιλισμένα μεροκάματα, αλλά και για τη Ρίτα Σακελλαρίου, τον Ολυμπιακό Πειραιώς και τον Κώστα Βουτσά, ενώ ξεκοκκάλιζαν μια ολόκληρη σούβλα σε μια ψησταριά στα Πετράλωνα, και φαγανή και χουβαρντού η αθάνατη εργατιά.

Οι πέντε, κάπως συνεσταλμένοι με τις φοιτήτριες, κάπως αμήχανοι από την προσπάθεια να συμμαζέψουν το λαϊκό τους λεξιλόγιο, ευγενείς, να τους γεμίζουν το ποτήρι, να τους αδειάζουν το τασάκι, γλικίες ως είκοσι οχτώ, συμπαθητικοί όλοι, πιο ομιλητικοί οι, Παναγιώτης, πανύψηλος και πανέμορφος, Ασημάκης, γεμάτος και πρασινομάτης, Μανούσος και Μιχάλης, αδέρφια, Κρητικοί με τα όλα τους, σκαρώσανε και κάνα δυο μαντι-

νάδες για την αξία της μόρφωσης και τα κάλλη των κυράδων, τα κορίτσια νιώσανε γυναικάρες, κάνανε κεφάλι και κέφι.

Ο πέμπτος έβγαλε το βράδυ σχεδόν σιωπηλός, μόνο με τα εις υγείαν και τα άσπρο πάτο. Η Βιβή, σύμφωνα με τις αρχές της, πρώτο πρώτο πρόσεξε και καταχώρισε το κουσούρι του, ο νεαρός τινάζοταν ξαφνικά για δευτερόλεπτα, χωρίς λόγο. Μετά λογάριασε το ελαφρό του χαμόγελο, λουκούμι, κι έκανε τη σκέψη ότι είναι αδύνατον να σου πηγαίνει κάποιος αν δεν σου πάει το χαμόγελό του. Τέλος, καθώς το είχε πάρει απόφαση να τη μαγνητίζουν οι αινιγματικοί, μελέτησε το βλέμμα του, γεμάτο ιστορίες κι ας μην έφταναν στα χείλη του, ποιος ξέρει γιατί, ως εκεί έφτανε μόνο το ποτήρι τις μπίρας.

Ήταν ο βενιαμίν του συνεργείου, ο εικοσάχρονος Φώτης με τα γυαλιστερά μαύρα μαλλιά, τα πιο καθαρά χέρια και το πιο καλοσιδερωμένο πουκάμισο.

Μετά την ταβέρνα πήγανε για ποτό και πολιτικά τραγούδια, κάποιои φιλοτραγουδήσανε, φιλοαγγιχτήκανε και τα φιλοταιριάζανε, έστω για κείνο το βράδυ, στο τέλος ο Φώτης, βιδωμένος στο κάθισμά του επί τρίωρο, γύρισε στη Βιβή και της ζήτησε το τηλέφωνό της.

Δεν είχε, του είπε, αλλά λίγο αργότερα, ενώ έβγαιναν από την μπουάτ και σκόρπιζαν, τον φώναξε, του έδωσε ένα χαρτάκι και στυλό να της γράψει το δικό του, αν είχε.

Είχε.

Στο χωριό της θα γύριζε μεθαύριο, να τον δει να μην τον δει αύριο, ξημέρωσε η Δευτέρα, να τον δω να μην τον δω σήμερα, αναρωτιόταν, αλλά την πήρε και τη σήκωσε ο ανεμοστρόβιλος της βιασύνης, στις επτά του τηλεφώνησε και στις οχτώ τον συνάντησε.

Στο δρόμο μάλιστα για τη Φωκίωνος Νέγρη, διασχίζοντας

το ελαφρό αεράκι της καλοκαιρινής βραδιάς, πρόσεξε πως τα φύλλα των δέντρων στριφογύριζαν απ' την καλή κι απ' την ανάποδη ριπίζοντάς τη με απανωτές μούντζες.

— Την 21η Απριλίου 1967 η χούντα έπιασε και τον πατέρα και τη μάνα μου, έτσι άρχισε το ραντεβουδάκι, με τον Φώτη να παραθέτει αργά, με παύσεις για μια γουλιά καφέ και μια ρουφηξιά τσιγάρο, τα οικογενειακά του διαπιστευτήρια.

Μπορεί να νόμιζε ότι και η Βιβή ήταν του φοιτητικού κινήματος και είχαν κάτι κοινό, τις πολιτικές περιπέτειες.

Η περιγραφή του πρωινού, με το σκυλάκι τους να γαβγίζει έξαλλο για την εισβολή στο μικρό σπίτι πέντε μυστικών της Ασφάλειας, που τους ξέρανε οι πάντες καλά καλά, με τις τηγανίτες να γίνονται κάρβουνο στο αναμμένο γκάζι και τον ίδιο να πετάγεται έξω από τον καμπινέ χωρίς να προλάβει να τραβήξει το καζανάκι, μούδιασαν κάπως τη Βιβή και δεν της δημιούργησαν ανυπομονησία για τη συνέχεια, πόσω μάλλον που κάνα δυο ζευγαράκια στα διπλανά τραπεζάκια, εντελώς ανέμελα και παραιομένα στο ευχάριστο βράδυ, ξεφάντωναν με γλύκες του τύπου, Τασούλη μου, Ντινάκο μου, Κατερινάκι μου και πάει λέγοντας, στο νταβαντούρι του φλερτ.

— Τους τσουβαλιάσανε, τους πετάζανε στο αυτοκίνητο και εξαφανίστηκαν, συνέχισε ο Φώτης μην παραλείποντας να κοκινίσει, για να πει ότι πήγε στην τουαλέτα, τράβηξε το καζανάκι, έβγαλε τα πιτζαμάκια, φόρεσε τα κοντά παντελόνια και συμμαζέψε κάπως το ανάστατο σπίτι, κάτι χυμένα συρτάρια, κάτι αναποδογυρισμένα στρώματα.

Αυτή η εικόνα, ενός σοκαρισμένου αγοριού που πρωί πρωί

νοικοκυρεύει τα αλωμένα δωμάτια και όλα τα παρακάτω κέντρισαν επιτέλους το ενδιαφέρον της Βιβής γιατί, με άλλο τρόπο και για άλλους λόγους, η αβάσταχτη παιδική μοναξιά της ήταν γνώριμη και αξέχαστη.

Ο Φώτης Χολέβας στα δώδεκά του έμεινε εντελώς μόνος. Στην πόλη ζούσαν οι δυο πολύ μεγαλύτερες αδερφές του, η Κική είκοσι έξι χρόνων, παντρεμένη μ' έναν υπάλληλο της ΔΕΗ και με δυο μωρά ήδη, η Μέλπω, είκοσι δύο χρόνων, φρεσκοπαντρεμένη μ' ένα δάσκαλο και έγκυος. Αρνήθηκαν να τον πάρουν στα σπίτια τους, δεν ήθελαν οι άντρες τους κι εκείνες φοβήθηκαν να πατήσουν πόδι.

Αρνήθηκε και μια θεία από τη μεριά του πατέρα του, είχε ξεκόψει από χρόνια γιατί δεν ήθελε μπελάδες με τους κομμουνιστές, μη χαλάσει και τη δική της οικογένεια, αρνήθηκε και ο νονός του, ένας μαλάκας που η δεύτερη γυναίκα του είχε φτιάξει με κόπο και έξοδα σχέσεις με τις συμβίες των τοπικών παραγόντων, λούφαζε και η γειτονιά, εκείνες τις μέρες που ο πιο πολύς κόσμος είχε χεστεί πάνω του περιμένοντας ν' ανοίξουν παντού στρατόπεδα συγκέντρωσης και ν' αρχίσουν οι μαζικές δίκες και τα εις θάνατον.

Το τρομαγμένο αγόρι έφτιαξε το δέμα με τις κουβέρτες όπως του είχαν πει και το ίδιο πρωί το πήγε στα κρατητήρια, το παρέλαβαν με φοβέρες, τον έδιωξαν με μια σπρωξιά, έκανε γύρα τα συγγενικά σπίτια, άκουσε με τη σειρά τις κακομοίρικές δικαιολογίες όλων για να μην τον φιλοξενήσουν, θα χάσω τη δουλειά μου, θα με παρακολουθούν κι εμένα, έχω ανύπαντρες κόρες, ο άντρας μου έχει την καρδιά του. Καθένας τους έλπιζε να τον αναλάβει ένας επόμενος. Τελικά γύρισε σπίτι και ως το βράδυ την έβγαλε αγκαλιά με τον Γκαγκάριν, που γάβγιζε παραπονιάρικα.

Κάπως έτσι πέρασε η επόμενη μέρα, Σάββατο του Λαζάρου, η μεθεπόμενη, Κυριακή των Βαΐων, όλη η Μεγαλοβδομάδα, το Πάσχα και δέκα ακόμη ημέρες.

Στο σιδερένιο κουτάκι με τα ζωγραφιστά κουμκουάτ υπήρχαν κάτι ψιλά, στο ψυγείο εφτά αβγά, κασέρι, μήλα και δυο μπουκάλια τσιτσιμπέρα, στο ντουλάπι της κουζίνας κοφτό μακαρονάκι και ρύζι, στο ράφι ζάχαρη, καφές και σαρακοστιανό ταχίνι, ταχίνι; τον διέκοψε η Βιβή για μία και μοναδική φορά, σαν να ήταν ό,τι πιο εντυπωσιακό στην αφήγησή του.

Ο δωδεκάχρονος Φώτης, περήφανος και θυμωμένος, δεν βγήκε στη γειτονιά να γυρέψει δανεικά, μοιράστηκε με το σκυλί τα φαγώσιμα, μαγείρεψε για πρώτη φορά στη ζωή του, έπλυνε δυο φορές τα ρούχα του, πότισε πέντε φορές τις γλάστρες, ήπие άπειρους καφέδες και ξενύχτησε με την ψυχή του, δεν του κολλούσε ύπνος, φοβόταν κιόλας μήπως δει όνειρα ακόμα πιο άσχημα από τις τρομερές μέρες που περνούσε.

Η μάνα του γύρισε μετά την Κυριακή του Θωμά, επιστρέφοντας από το σχολείο τη βρήκε στον μπακάλη απέναντι να τσακώνεται στο τηλέφωνο με τις κόρες, μετά να βρίζει τις γειτόνισσες, πικρές κουβέντες προς κάθε κατεύθυνση, αν με βαστόύσαν, μωρέ, ένα χρόνο, πάλι μονάχο θα το αφήνατε; Δεν το λυπηθήκατε, μέρες που είναι, μια σταλιά παιδί; Γαϊδούρες, ε γαϊδούρες.

Τον έχωσε στην αγκαλιά της, του καταφίλησε τα μαλλιά, τον είπε αντράκι μου εσύ, του είπε και τα ευχάριστα, ο μπαμπάς σου είναι καλά, τον είχανε ξαποστείλει εξορία στα Γιούρα με καλή παρέα, ένας κι ένας η καραβιά, γνωστοί από προηγούμενα ντράβαλα.

Εκείνες οι δυο ανοιξιάτικες εβδομάδες τον Φώτη τον αγριέψανε μέσα του, όχι μόνο γιατί έμεινε μόνος, σε πρόβα ορφάνιας,

αλλά κυρίως γιατί αφέθηκε μόνος από τις αδερφάδες, τους γαμπρούς και όλους όσους τον περιστοίχιζαν ως τα δώδεκά του.

Προτίμησε λοιπόν να μεγαλώσει μόνος, να μην του κοπεί η λύπη, να μην του περάσει η οργή, να μην του περισσέψει η συγχώρεση.

Τώρα πια είχε χάσει και τους δύο γονείς του και είχε οριστικά χαθεί από τις αδερφές του κι ας τον κυνήγησαν κατόπιν εορτής, κυνηγημένες εν τω μεταξύ από τις τύψεις, έτσι ολοκλήρωσε την ιστορία του, ειπωμένη με απαλή κερκυραϊκή προφορά και με την τελεία χαλάρωσε μέσα σ' ένα χαμόγελο, μπορεί κερκυραϊκό κι αυτό, φαρδύ και ανυπόκριτο.

Παράξενη απόπειρα έναρξης ειδυλλίου ή έστω διερευνητικής συνάντησης. Ο Φώτης, πιο άνετος τώρα, έστρωσε με τις δυο παλάμες τ' αστραφτερά του μαλλιά και ζήτησε να μάθει τα δικά της ή οτιδήποτε εκείνη θ' αποφάσιζε να του πει, εμπρός, είναι ώρα ν' ακούσω τη φωνή της φοιτήτριας, την παρακίνησε.

Η Βιβή Σωτηροπούλου δεν έπιασε τα πολιτικά της οικογένειάς της, δεν πολυμιλούσαν για τέτοια, μόλις τώρα ξεκαθάριζε στο μυαλό της ότι το σόι στο Αλωνάκι ήταν κάπως δεξιοί, όχι τόσο επειδή φοβούνταν τον κομμουνισμό, αλλά επειδή φοβούνταν όσα τραβούσαν οι πιστοί του. Απέφυγε σοφά και το δράμα της τροπικής φτώχειας και της πολιικής μουγγαμάρας των παιδικών της χρόνων, ρίχτηκε σε πιο αλέγρα περιστατικά, αρχίζοντας με κάτι που μάλλον θα ήταν οικείο σ' έναν Επτανήσιο.

Θυμήθηκε πως στο καφενείο του χωριού, σαν πιάνανε τυχαία στο ραδιόφωνο όπερες, οι μεγάλοι χαχανίζανε και οι μικροί γκαρίζανε, άριες και στριγγλιές ένα και το αυτό για όλους, ώσπου η κυρά του καφετζή, απελπισμένη από το χαλασμό, βουτούσε όποιο μπαστούνι έβρισκε κοντά και κυνηγούσε τα παιδιά, σκάστε, γιατί πάει να σπάσει το κεφάλι μου μ' αυτές τις

αηδίες κι άμα θέλετε να τραγουδήσετε, βρέστε στο ράδιο κάτι όμορφο.

Η ίδια η Βιβή δεν γκάριζε, καθόταν στο απέναντι πεζοδρόμιο, καθάρισε τη θέση της, συνήθως μονάχη, πρόσθεσε με νόημα.

Έπεσε διάνα με την όπερα, ο κομμουνιστής πατέρας του Φώτη, ράφτης καλυμμάτων στο επάγγελμα, στην αρχοντική πόλη με τα πολλά βελούδινα σαλονάκια, όταν δεν ήταν φυλακή ή εξορία πήγαινε σε μια χορωδία λυρικού τραγουδιού ανελλιπώς για να καλύψει τα κενά.

Ωστόσο η νεαρή φοιτήτρια έπρεπε να πει και κάτι πιο προσωπικό και έτσι, σε λίγο, ενώ περπατούσαν στην Πατησίων χωρίς να προσέχουν τις βιτρίνες, ένα βάδην ασύγχρονο και όμως σχεδόν συντροφικό, το είπε.

Μικρή δεν έλεγε το ρω, ως τα έξι της, αγόλι και κολίτσι, καλάβι και τλένο, δλόμος και φεγγάλι. Ήταν ένας παραπάνω λόγος, δεν ανέφερε τους άλλους, που ως παιδί είχε λίγα τα λόγια, μετρούσε από μέσα της τις λέξεις με ρω και βγαίνανε πάμπολλες.

Φοβόταν να μιλάει αυθόρμητα. Τις νύχτες έφτιαχνε προτάσεις με λέξεις δίχως ρω και την επομένη τις ξεφούρνιζε ξεκάρφωτες, ο παπάς είναι μπουνταλάς, τα σκουλήκια έχουν σπίτι τούς τάφους και φαΐ τους πεθαμένους.

Όταν επιτέλους το ρω μπήκε στο στόμα της, ευτυχώς με το που πήγε στην Α' Δημοτικού, για τρία τουλάχιστον χρόνια, κάθε μέρα όλη μέρα, ψιθύριζε στον εαυτό της, για δική της ευχαρίστηση, δύσκολες σύνθετες λέξεις πλημμυρισμένες με ρω, κορακογέρακες, ασπροτριαντάφυλλα, μανταρινοπορτόκαλα, μουροβατόμουρα, κουκουναροκυπαρισσόμηλα. Ενώ τα αράδιαζε στον Φώτη όλα αυτά απορούσε με το στοματάκι της, που για πρώτη φορά αργούσε τόσο να βρει την τελεία.

Στην Κολιάτσου φάγανε από μια πίτα-γύρο και πρέπει να

συμφωνούσαν από μέσα τους ότι περάσανε καλά γιατί, ενώ δεν χαϊδευτήκανε, δεν φιλητήκανε και η καληνύχτα συνοδεύτηκε από μια σκέτη χειραψία, χωρίς τριψίματα στα δάχτυλα, είπανε, να μη χαθούμε, και δεν λέγανε ψέματα ούτε εκείνος ούτε εκείνη.

Η τρίωρη συνάντησή τους από την αρχή ως το τέλος είχε εντιμότητα.

Την επομένη το λεωφορείο του ΚΤΕΛ έφερε τη Βιβή στον τόπο της, σαραβαλιασμένοι δρόμοι, σαραβαλιασμένα χωριά και σαραβαλιασμένοι άνθρωποι στο βραχνά του βίου.

Διαπίστωσε πως σαν να είχε επιθυμήσει τη σκόννη του χωματόδρομου μπροστά στο σπίτι, σαν να κατευχαριστήθηκε το εμβάπτισμα του χωριού στα κατρουλιά των προβάτων.

Πίστωσε το μαλάκωμά της στον Φώτη, σκέφτηκε πως ακόμη και οι στρατιώτες στον πόλεμο πρέπει κατά διαστήματα να σταματούν τις εχθροπραξίες και θεώρησε πως ήταν μια προσωρινή διάθεση, ίσαμε να ξαναφουντώσει και να ξανακορώσει.

Οι γείτονες την υποδέχτηκαν με δέος, είχαν σε μεγάλη υπόληψη το επάγγελμα του γιατρού, ιδίως οι γεροντότεροι που ήξεραν λιγοστά γράμματα, είχαν χάσει ανθρώπους τους στο δρόμο για το νοσοκομείο και υπέφεραν από τρεις παθήσεις κατά μέσο όρο ο καθένας.

Στο τραπέζι η μάνα της σέρβιρε μακαρονάδα και ο πατέρας της χαμένος στην περηφάνια του ρουφούσε το φαί και μασούσε το κρασί.

Η δεκατριάχρονη Ξένια, που είχε αριστεύσει στην Α' Γυμνασίου και εξαργύρωνε την επιμέλειά της ξεπορτίζοντας αβέρτα, μαζεύτηκε αρκετά αργά και όλη νύχτα τάραξε τη Βιβή στη φλυαρία, εάν δεν είχαν λεφτά για να τη στείλουν αγγλικά και γαλλικά δεν θα ξανακαθάριζε τις κουτσουλιές στο κοτέτσι, εάν δεν γινόταν και ηθοποιός, δεν θα γινόταν παιδίατρος, εάν δεν ε-

ρωτευόταν τρελά, δεν θα έκανε τις μεγάλες τρέλες που λαχταρούσε προς χάριν του μελλοντικού τυχερού.

Οι επόμενες μέρες και βδομάδες κυλούσαν με μάταιες αποστολές νοσταλγίας και ευπρέπειας, κανένα καφέ με τις συμμαθήτριες Πετρούλα και Νιόβη, κανένα μεροκάματο σε κυριακάτικα μνημόσυνα, όπου οι γυναίκες της περιοχής με παντοτινούς εργοδότες τους πεθαμένους πατεράδες, πεθερούς και συζύγους συνέχιζαν ως υπηρέτριες των μνημάτων τους.

Το δίμηνο Ιούλιος-Αύγουστος γλίστρησε δίπλα της βιαστικό, το καλοκαίρι τής ξέφυγε μέσα από τα χέρια με εξαίρεση τις λιγιστές φορές που πήγε την Ξένια με τα ξεπεταμένα πια στηθάκια στο μπάνιο, αναλαμβάνοντας αναγκαστικά την αποστολή της επαγρύπνησης, και τότε αφηνόταν κάπως στις γάργαρες σαχλαμαρίτσες στην παραλία, εφηβάκια στα βότσαλα, πιτσιρίκια στ' αρμυρίκια, τα βρομόλογα να βράζουν, ο ερωτισμός να ξεχειλίζει.

Με τον Φώτη τηλεφωνήθηκε εφτά φορές, έπαιρνε στην Αθήνα όταν κατέβαινε στο Αίγιο για δουλειές του πατέρα της, ΟΓΑ, Αγροτική Τράπεζα και γεωργικά φάρμακα.

Ο ξυλουργός δεν είχε καιρό για διακοπές, δεν ήταν κι από τους τύπους που ξεδίνουνε, ούτε μια φορά στη ζωή του δεν πρέπει να το είχε κάψει.

Ταιριάζανε σ' αυτό. Ήταν και συνομήλικος, και η Βιβή, χρεωμένη τα είκοσι τέσσερα χρόνια διαφοράς των γονιών της, το συνηπολόγισε για ν' αποφασίσει τελικά ότι ο τύπος την ενδιέφερε.

Στα εφτά τηλεφωνήματα, μάλλον σύντομα και οπωσδήποτε κόσμια, είχε τολμήσει να τον ρωτήσει αν την έβρισκε κοντή, αν τον πείραζε που δεν πήγαινε κι εκείνος στο Πανεπιστήμιο, αν υπήρχε στη μέση καμιά ερωτοδουλειά και ποια του σιδέρωνε τα πουκάμισα.

Οι άνθρωποι, σκέφτηκε μέσα της, πολλές φορές διστάζουν να ρωτήσουν κάτι καταπρόσωπο γιατί δεν μπορούν να ελέγξουν την όψη τους τη στιγμή της διατύπωσης του κρίσιμου ερωτήματος, θεωρούν δεδομένο ότι τα μάτια τους, όλη η φάτσα τους θα λείει άλλα. Γι' αυτό πολλά εκρηκτικά ζητήματα τα αφήνουν για το τηλέφωνο, να παλεύουν με τις λέξεις και τον τόνο της φωνής και να φυλούν την όψη τους εφεδρεία για άλλη ώρα.

Ο Φώτης Χολέβας δεν την έβρισκε κοντή, δεν είχε κοπέλα, πλενότανε και σιδερωνότανε μόνος του, τη ζήλευε την τυχερούλα που ήταν φοιτήτρια Ιατρικής και ο απατός του δεν σκόπευε να περάσει τη ζωή του στα ροκανίδια.

Οι απαντήσεις του την έκαναν να σκεφτεί ότι την πάτησε κι έχασε την όψη του δικού του προσώπου, καθώς της μιλούσε με ειλικρίνεια και ευθύτητα.

Της έλειπε κιόλας το βλέμμα του, το αποζητούσε ασυζητητί.

Το φιλί-μπουνιά άργησε, έλαβε χώρα σαραντατόσες μέρες μετά την επιστροφή της Βιβής.

Σε έξι βδομάδες, επί αθηναϊκού εδάφους και οι δύο, συναντήθηκαν τρεις φορές μόνο, ένα παγωτάκι στα γρήγορα, δυο κουβέντες μαγκωμένες, το πράγμα πήγαινε να χαλάσει παρά τη θέλησή τους. Η μελέτη για τα δυο μαθήματα ήταν το πρόσχημα αλλά όχι από την πλευρά της, από την πλευρά εκείνου. Μην παρατάς το διάβασμα για χασομέρι, υπάρχει καιρός μετά, της έλεγε, μα φαινόταν σαν να αμφέβαλλε για την πρόοδο της σχέσης με μια αυριανή επιστήμονα που δεν ήταν Ρόδω, να ανασκελώνεται και να τρυγεί τον ιδρώτα ολόκληρου συνδικάτου με τη σειρά και μετά να μην τρέχει κάστανο.

Ρόδω, Δώρα, Μάρθα και Ελευθερία πέρασαν όλα τα μαθήματα με εφτάρια, οχτάρια κι εννιάρια, η Βιβή πήρε ένα πέντε κι ένα τέσσερα.

Τα αμφιθέατρα πλέον κάνανε μαύρα μάτια να δουν τη μικροκαμωμένη καστανούλα, που είχε αρχίσει να ελκύεται από την ιδέα να διαπράξει απερισκεψίες, ν' αποτινάξει το ζυγό των προσδοκιών του σογιού, ν' απαλλαγεί από τη σύνεση, να πλήξει επιτέλους καίρια το συμφέρον της και να ανασάνει προσωρινά, ξεκόβοντας από τους δόκτορες και τον κύκλο τους. Αντιστεκόταν όλο και πιο σθεναρά στην ενσωμάτωση στη φοιτητική ζωή, στο στόχο του πτυχίου, στους ξεκάθαρους στόχους γενικά.

Κι αυτός ο δισταχτικός νεαρός της άρεσε, όχι μόνο γιατί ήταν ξεσκολισμένος στα βάσανα και δεν εννοούσε να τ' αποφύγει, αλλά κυρίως γιατί ήταν πολύ μπερδεμένος και δεν της ενέπνεε εμπιστοσύνη.

Το βράδυ του Νοεμβρίου που κάνανε έρωτα για πρώτη, δεύτερη και τρίτη φορά σερί και ξετίναξαν τις λάμμες του αλουμινένιου ντιβανιού της, ο Φώτης είπε πάλι κάνα δυο κομμουνιστικά του πατέρα του και φάνηκε να λειώνει στη σκέψη της Σιβηρίας, τέλεια μακρινής και παγωμένης.

Οι περιγραφές του αντιγραφές από λόγια του λυρικού μακαρίτη ράφτη, υγρή ερημιά, μουντές στέπες, απέραντες εκτάσεις με θεοσκοτεινά κωνοφόρα, σκοτωμένα χρώματα, σάπια μήλα και φύλλα, γκριζόμαυρα φαγωμένα σανίδια στους φράχτες, σκουριασμένες τσίγκινες αποθήκες, εργοτάξια μες σε απανωτές χιονοθύελλες και να βαράει μέρα νύχτα το σήμαντρο του παγωμένου βοριά, όλα ανεξίτηλες εντυπώσεις από ένα τρίμηνο εκεί το '46.

Το ζευγαράκι χουχουλιάζοντας κάτω από τις φτηνές κουβέρτες έβγαλε κοινό συμπέρασμα για την αχανή και κατεψυγμένη ήπειρο, μελαγχολικά σταυροδρόμια για να μπερδευτείς, άγνωστες κωμοπόλεις για να εξοριστείς, δάση για να χαθείς, χιόνι για να θαφτείς.

Η Βιβή αποκοιμήθηκε σαν πουλάκι, τη νανούρισε γλυκά το αντρικό χνότο στο σβέρκο της και ο ήχος της μπανιέρας των αποπάνω, που άδειαζε και η δίνη ρουφούσε το νερό με μεγάλες γουλιές για να το στείλει στους υπόνομους της Κυψέλης.

Ακολούθησε ένας χρόνος γεμάτος έρωτες και πολλές απουσίες από τα μαθήματα του Β' έτους, διάβασμα με το ζόρι, βαθμοί για κλάματα. Η Βιβή είχε πια ανακαλύψει και την απασχόληση των κάτω άκρων, να τα ανοίγει για να υποδέχεται το ζεστό αντρικό κορμί.

Το Μάρτη του '77 διαπιστώθηκε η εγκυμοσύνη, όλον αυτό τον καιρό δεν είχαν κάνει τίποτε για να την αποφύγουν, τους τραβούσε το μοιραίο. Και τον Μάιο, ενώ όλοι έβγαζαν τα κοντομάνικα και τα ξώπλατα από τις ντουλάπες, η Βιβή φόρεσε το πιο βαρύ ρούχο, το νυφικό.

Η Βιβή Χολέβα, το βράδυ που έγινε σωστά πενήντα, είχε τελειώσει το τσάι και τις δυο φέτες με το ταχίνι, αλλά δεν είχε τελειώσει με το τότε, όλα τα βασικά τού πριν. Βούτηξε το κουταλάκι στη γυάλα, χρειάζοταν μερικές ακόμη σκέτες κουταλιές από αυτόν το σημαδιακό πολτό με το χειρότερο απ' όλα τα χρώματα που κολλούσε πηχτός στον ουρανίσκο και τον οισοφάγο και της έφραζε την κατάποση, για να συμπληρώσει επί τροχάδην την έκθεση της ζωής της.

Ό,τι κι αν ξέθαβε από τα πηγάδια του μυαλού της ήταν υλικό για να φακελώνει αναδρομικά τον εαυτό της, τώρα που το έγκλημα ήταν τετελεσμένο γεγονός.

Εικόνες χωρίς λόγια από το γάμο της στην Αγία Ζώνη, πέντε συγγενείς της, πέντε συνάδελφοί του, το οργισμένο βλέμμα του

πατέρα της, η απογοήτευση της μάνας της, η καημένη η Ξένια συμμορφωμένη με τις συννεφιασμένες διαθέσεις των άλλων μια τέτοια ηλιόλουστη μέρα, οι μουδιασμένοι φίλοι σε αδέξιες προσπάθειες να συμπαρασταθούν στο ζευγάρι με γκριμάτσες και χειρονομίες κουράγιου και η κουμπάρα Ρόδω, σε πείσμα όλων, ενθουσιασμένη, συγκινημένη και αυτοκριτική, εκείνη δεν θα είχε τα κότσια να γκαστρωθεί και να παντρευτεί έναν ξυλουργό.

Δεν ακολούθησε τραπέζι, θα τρώγονταν ζωντανόι, πώς να τσουγκρίσουν τα ποτήρια, τι να ευχηθούν, γιατί να υποκριθούν.

Η κουζινίτσα στο νοικιάρικο δυομισάρι της Μιχαήλ Βόδα την πρώτη νύχτα του γάμου ντουμάνιασε από την κάπνα, η κουμπάρα είχε από καιρού στρατολογήσει την έγκυο στο σέρτικο τσιγάρο και ο γαμπρός τα ακουμπούσε κανονικά στα περπτερα, μισό πακέτο από τα δεκατρία του, ολόκληρο από τα δεκαπέντε του, όταν τα απογεύματα, μετά το σχολειό, στο ξυλουργείο ενός γνωστού της μάνας του άρχισε να μπαίνει στο νόημα των επτανησιακών δαπέδων από δρυ, ενάμισι από τα δεκαεφτά που κατέβηκε συστημένος στην Αθήνα κι έσμιξε με τις πόρτες από σουηδικές τάβλες και τα γαλλικά παράθυρα από κυπαρίσσι, δύο από τη μέρα που η καλή του ενημέρωσε την Πελοπόννησο για τα καινούργια δεδομένα και ο γέρος της την έστειλε στο διάολο.

Κόντευαν χαράματα όταν πέταξαν από πάνω τους τα επίσημα ρούχα που έζεχναν τσιγαρίλα, τα παράτησαν χάμω κουβάρι, τα τσαλαπάτησαν για να τρέξουν στο κρεβάτι, να λημεριάσουνε στη Σιβηρία και να ξεσκιστούν πάνω στο χιόνι.

Τους ενέπνεε και η σάπκα, το σταχτί γούνινο καπέλο, ενθύμιο Ρωσίας, στο κρεμαστράκι της πόρτας της κρεβατοκάμαρας.

Από την επομένη βάλανε μπρος κάποια σχέδια, γιατί να καθυστερούσαν, ο νιόγαμπρος ως ορφανός δεν θα πήγαινε φαντά-

ρος. Οι οικονομίες του Φώτη, κάτι λίγα δηλαδή, ήταν η μαγιά για ένα μαγαζί, οπωσδήποτε θα έπαιρνε κι ένα μικρό δάνειο, θα ξεκινούσε μια δική του δουλειά, θα βοηθούσε κι εκείνη, θα σπούδαζε, θα γεννούσε κι από πάνω.

Συμβουλευτήκανε όσους περισσότερους άσχετους μπόρεσαν, βροχή οι φαεινές, ανοίζτε εργαστήριο μικροεπίπλων από τριανταφυλλόξυλο, ανοίζτε τυροπιτάδικο, εσωρουχάδικο, γλαστράδικο, γυρίσανε τη μισή Αθήνα, παιδευτήκανε με μικρές αγγελίες και απατεώνες, τελικά προέκυψε η γωνιακή *Γωνιά του Ονείρου*, μια ημιυπόγεια τρύπα στα Κάτω Πατήσια, πουλιόταν σε πολύ προσιτή τιμή με όλη τη σερμαγιά, λιλιά και μπιχλιμπίδια. Εκείνος δεν γούσταρε, εκείνη, με την κοιλιά να φουσκώνει, επειγόταν, ό,τι να 'ναι, τον έκοψε, τέτοιες ώρες τέτοια λόγια.

Είναι το πρώτο βήμα, όταν θα μας παίρνει, θα κάνουμε και το δικό σου, του υποσχέθηκε, δεν πρόκειται να πετάξουμε το ροκάνι, το σκαρπέλο και τη σέγα σου, τον καλόπιασε. Είχε σεγόντο και την κουμπάρα, όλη την ώρα μες στα πόδια τους, που ενδιαφερόταν ν' απολαύσει τη μικρή περιπέτεια μιας συνοικιακής επιχείρησης.

Ο Φώτης Χολέβας από την πλάνη του ξυλουργείου έπεσε στην πλάνη του καταστήματος δώρων, εγκαίνια αρχές Σεπτεμβρίου, οι οικοδόμοι εκεί, ψώνισαν για το καλό κορνιζούλες με καρδούλες, οι γείτονες απόντες, προφανώς ήταν καλυμμένοι από το είδος.

Η απόφαση-μαλακία τους πτόησε, ο γάμος τους εορτάζοντας τον πρώτο καβγά, σε οικονομικούς όρους τους κατέστησε από στενοχώριες εύπορους, από χαρές μπατιράκια.

Το Νοέμβριο, μόλις ο χειμώνας έχωσε την πόλη σε σάπια σύννεφα και ξέρασε στους δρόμους γλίτσα, γεννήθηκε το μωρό, πιο ευωδιαστό από μύρο, πιο αγγελικό απ' όλα τα αερικά του

Παραδείσου και τόσο γελαστό, που έμοιαζε σαν αφύσικο προϊόν του μωτρωμένου ζευγαριού.

Και τα μαλλιά του χρυσάφι. Η θρυλική ξανθή χαίτη της κυρα-Σταυρούλας είχε πηδήξει μια γενιά, τη γενιά των θυγατέρων της, και είχε περάσει κληρονομιά στο εγγόνι.

Η Βιβή θήλασε το γιο της επί τρεις μήνες κι εκείνες τις ώρες, με το προσωπάκι του μωρού τόσο κοντά στο δικό της, έψαχνε τρόπους για να μάσουν κάνα φράγκο.

Το μαγαζάκι πήρε τα πάνω του με μπαλαρίνες από πορσελάνη, πηλό και παπιέ μασέ, μετονομάστηκε σε *Τιτί*, φουρό μπαλέτου δηλαδή, ιδέα της Ρόδως των Ηρωδείων κι αυτά, οι μητέρες είχαν αρχίσει να εγγράφουν μαζικά σε σχολές χορού τα κοριτσάκια τους για να γίνουν οι επόμενες Μαργκότ Φοντέιν και Μάγιες Πιλισέτσκαγια. Τα απογεύματα η Βιβή γύριζε από σχολή σε σχολή, δειγμάτιζε την πραμάτεια της, και μαμάδες, γιαγιάδες, θείες και νονές μάθανε το μαγαζί και αγόραζαν την μπαλαρινούλα του Ντεγκά και την Κάρμεν για τα γενέθλια και τις ονομαστικές εορτές των μικρών κοριτσιών. Μεγάλη τόνωση το ταμείο της, γεμάτο κατοστάρικα και πεντακοσάρικα και μεγάλη στιγμή όταν έστειλε στον Σωτηρόπουλο την επιταγή με τα τέσσερα μηδενικά.

Ο Φώτης γενικά ντρεπόταν, ένωθε άβολα στον αποκλειστικά γυναικείο κόσμο, δεν έβγαινε στη γύρα να χτυπήσει πελάτισσες, δεν τα κατάφερνε να στολίζει ελκυστικά τα ράφια και τις βιτρίνες, δεν ήξερε πώς να πιάσει τα κολλαρισμένα φουρό και τα λεπτεπίλεπτα ποδαράκια χωρίς να τα διαλύσει, δεν είχε όπως η, δασκαλεμένη από τη Ρόδω, Βιβή έτοιμα δυο καλά επιχειρήματα για τα Βασιλικά Μπαλέτα του Λονδίνου και τα Μπολσόι. Ανέλαβε τις μεταφορές, το ξεπακετάρισμα, την Τράπεζα και την κάβα, είχε αρχίσει να πίνει. Να πίνει και να θυμίζει

στη Βιβή ένα μεθύστακα στο Αλωνάκι, που άρχισε το ξύλο από την πεθερά του, συνέχισε με τη γυναίκα του και τέλος μισέρωσε το δεκάχρονο γιο του. Στο σπίτι, για να κοιμάται και να την αφήνει ήσυχη, εκείνη κατάργησε την κουδουνίστρα, μετά ξεκρέμασε τον Τουίτι που έπαιζε μουσική στην κούνια και αργότερα ξεκόλλησε την κόρνα του παιδικού ποδήλατου με τις τρεις ρόδες που βάραιγε στη μέση του καθιστικού.

Και κείνη ως παιδί δεν ακούστηκε, δεν ενόχλησε, το θυμόταν καλά.

Το, κάνε ησυχία, έγινε διαταγή στο αγοράκι, οι δυο πιο συχνές λέξεις στο στόμα της μαμάς του. Αλλά και του μπαμπά του, που τη δικαιολογούσε πως έπρεπε να ξαναβρεί την ηρεμία της και να ξαναπιάσει το διάβασμα κι ας μην άνοιγε τα βιβλία της, κι ας είχε πολλά τέρμινα να πατήσει στο Πανεπιστήμιο.

Οι τρεις συμφοιτήτριες της αλλοτινής πεντάδας, μία εμφάνιση, στη βάφτιση. Και το όνομα αυτού, ούτε Σπυρίδων, ούτε Σωτήρης, ισοπαλία στο ζευγάρι, αλλά Λίνος, λόγω της ημέρας της γέννησης του μικρού, 5 Νοεμβρίου, Επιστήμης, Γαλακτίωνος και Λίνου. Νονά η Ρόδω, περιχαρής, Λίνος λεγόταν κι ένας αοιδός του Απόλλωνα και το καλλιτεχνικό όνομα θα έφερνε στους κουμπάρους της τη *Μελωδία της ευτυχίας*.

Οι οικοδόμοι πιο αλληλέγγυοι, αν και ο σύντροφός τους είχε αποτραβηχτεί από τους κοινούς αγώνες, για την ακρίβεια τον είχε αποτραβήξει η γυναίκα του γυρνώντας του τα μυαλά και διπλώνοντας σιγά σιγά τα κόκκινα λάβαρα και τα κόκκινα φτερά του. Προσγειώσου, του έλεγε συχνά, ιδού ο αεροδιάδρομος, το σπίτι μας, η παρέα σου είναι μια κυψέλη που παράγει το μέλι της στο διάστημα. Αυτοί οι, κατά τη Βιβή, συννεφοκαβαλημένοι, καμιά φορά για να ξεκουνήσουν τον Φώτη τον κλείνανε να πάει μαζί τους βοηθός, για να περάσουν πορτοπαράθυρα σε οι-

κοδομές εκτός Αττικής, να τον φυσήξει ο καθαρός αέρας. Όποτε τους ακολουθούσε, βρίσκανε τον μπελά τους. Στο σπίτι έρχονταν μια φορά στο τρίμηνο για να δουν τον μικρό και να δώσουν το παρόν, αλλά με τόσο διαφορετικές ζωές τώρα, οι βεγγέρες πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο. Τρώγανε τα φιστίκια, πίναν το ούισκι, λέγανε για τα εργατικά ατυχήματα και τα ένσημα και μετά πλακώνανε τα ανέκδοτα, ο ένας τέλειωνε, ο άλλος άρχιζε, άντρες σε κατάσταση μανίας να την πέφτουν στον Πάπα, τον Μπρέζνιεφ και τον Μπόμπο γιατί δεν έβρισκαν κάτι άλλο να τους κρατήσει κοντά.

Η Βιβή έτρεχε εξάπαντος στην τουαλέτα αναγουλιασμένη, το διαμέρισμα ήταν μικρό, οι τοίχοι λεπτοί, όλοι την άκουγαν και πια δεν ρωτούσαν αν περίμενε κιόλας δεύτερο παιδί, τους είχε πει, μ' αυτή τη διατύπωση, ε, όχι και να την ξαναπατήσω.

Το πρώτο πάντως, όπως κάθε παιδί, είχε φέρει τα πάνω κάτω. Οι ανάγκες του, τα έξοδά του, το μέλλον του παίρνανε φόρα όλα μαζί και ζητούσαν ένα γρήγορο μυαλό για να φεύγουν από τα ράφια οι φραμπαλάδες. Η μικρομάνια κινήθηκε ανάλογα.

Στα δύο χρόνια ξεχρέωσαν το μαγαζάκι, στα τρία αγόρασαν αυτοκινητάκι, στα τέσσερα μετακόμισαν σε νοικιάρικο πάλι αλλά τεσσάρι, μάθανε τα κόλπα και τα τερτίπια των δανείων, στο Τιτί έμπαιναν πορσελάνινα ζευγάρια σε φηγούρες ταηγκό, άσπροι και μαύροι κύκνοι της λίμνης, καδραρισμένοι Νουρέγιεφ, πουέντ μινιατούρες, πυρογραφίες με Ζορμπάδες στο συρτάκι, έφερναν πελατεία με τη σέσουλα, οι κυρίες ζητούσαν ένα μπιμπελό και η Βιβή τις κατάφερνε να πάρουν δυο και τρία, να παραγγείλουν και για τις γιορτές, αφήστε προκαταβολή και διεύθυνση και θα σας τα φέρει ο Φώτης, Φώτη, άντε να τα παραδώσεις.

— Θα πάω Βιβή, θα πάω έτσι κι αλλιώς, μόνο μη με διατάξεις, μου θυμίζεις τους συνταγματάρχες.

Μπα; Αυτούς του θύμιζε; Δεν του απαντούσε, αλλά μέσα της θεωρούσε τη στρατιωτική πειθαρχία παράσημο εκπαίδευσης στο καψώνι της φτώχειας, όλοι παρασημοφορημένοι στο σόι της, στα μέρη της, σε χιλιάδες σπίτια παντού, παπούτσια κάθε τρία χρόνια, παντελόνι κάθε πέντε, σακάκι κάθε δέκα, φέτος θα ράψει φούστα η μια κόρη, του χρόνου η άλλη, η μάνα θα μεταποιήσει την παλιά, η μάνα στον πόλεμο της κατσαρόλας με λειψά πολυμοφώδια, να μη φτάνει ο επιούσιος άρτος, να μη γεμίζουν τα πιάτα.

Ήταν άδικο να την κάνει ο άντρας της να νιώθει άσχημα που βαστούσε τα γκέμια του *Τιτί* με επιτυχία.

— Τα πάμε πρίμα γιατί είσαι ατρόμητος με τα γραμμάρια, κολάκεψε τον Φώτη ένα βράδυ, μετρώντας ένα πάκο ζωντανά λεφτά, δεν θα τα κατάφερνα μόνη μου.

Της απάντησε μετά από σκέψη, δεν θέλω να μ' ευγνωμονείς, μη με υπολογίζεις και για οίκτο.

Ήταν εκατό τοις εκατό σίγουρος πως είχε αποδεχτεί να ταυτίζεται με τις δικές της επιλογές για τα της ζωής, η Βιβή πίστευε ακράδαντα πως είχε κάνει τις παραχωρήσεις της ώστε να συμβαδίζει με τις δυνατότητες του άντρα της στον αγώνα της καθημερινότητας κι έτσι μέσα τους ένωθαν εντάξει, στιγμές στιγμές αυτοθαυμάζονταν για την προσαρμοστικότητα και την αυτοθυσία τους χάριν της ειρηνικής συμβίωσης, δεν σφάζονταν μπροστά στο παιδί.

Η Πελοπόννησος αγνοούσε τη νέα τροπή των πραγμάτων. Μάλιστα ο πατέρας της αναγκάστηκε να παραδεχτεί το γαμπρό που έσπειρε ένα γιο, ενώ ο ίδιος δεν είχε μπορέσει, και μετά, σαν να τα είχαν βρει οι δυο τους σε κάτι, τον αντιαμερικανισμό.

Ο Σωτηρόπουλος δεν ήθελε ν' ακούει τη λέξη Αμερική, γιατί με το που γύρισε από το στρατό δεν βρήκε κανέναν σιόκαιρό του

στο Αλωνάκι και τα πέριξ, τέσσερις είχαν φύγει μετανάστες στο Σικάγο και το Ντιτρόιτ και αμέσως κάνανε χαρτιά για και δυο τρεις της σειράς του, μόλις που είχαν απολυθεί από φαντάροι. Η αμερικάνικη επιχείρηση-σκούπα μάζευε στο φαράσι της τα καλύτερα παλληκάρια, για να κοπρίσουν και να ποτίσουν με τον ιδρώτα τους ξένα χωράφια, αιτία για να πνέει ο πεθερός τα μένεα.

— Δεν είναι κακός ο γέρος σου τελικά, της είχε πει ο Φώτης, ας είχαν κι εγώ τον δικό μου και ας, δεν είχε αποσώσει τη φράση του.

Και να την απόσωνε, σάμπως θα βγαινε κάτι; Τελευταία, όποτε αναφερόταν στον πατέρα του, στιγμές που είχε ανάγκη να πει κάτι για κείνον και να το πει δυνατά, να το νιώσει, να το φχαριστηθεί, πως ο μακαρίτης μιλούσε τραγουδιστά και γαλήνια, η κάθε του λέξη ένα κουταλάκι θείας μετάληψης και ψαλμωδίας μαζί ή πως τον είχε στην κορφή όσων συνωστίζονταν στη σκέψη του και πάντα με το άσπρο του πουκάμισο, σαν εκκλησάκι του κάθε Προφήτη Ηλία πάνω στο βουνό, η Βιβή δεν συμμεριζόταν πια τη λαχτάρα του, η αδιαφορία της χυνόταν πάνω του σαν καυτό λάδι από το τηγάνι, η σιωπή της τον ζεματούσε.

Δυο φορές της είχε ζητήσει να πάνε για λίγες μέρες στην Κέρκυρα, να κάνει μια βόλτα τον μικρό στα καντούνια της παλιάς πόλης και να τον κεράσει μάντολες και μαντολάτα. Του χρόνου, η απάντησή της και στην πρώτη και στη δεύτερη αίτηση.

Τώρα οι διάλογοι μεταξύ τους ήταν σύντομοι και σφιχτοί, ανάμεσα στις κυρίαρχες σιωπές, αφού ο Φώτης είχε πια μεγάλη ευκολία να μένει εμβρόντητος και να νανουρίζεται κατόπιν στο ζελέ ενός *il silenzio* διαρκείας.

Τουλάχιστον, δίχως πεθερικά και κουνιάδες στην Αθήνα και με τους γονείς της γλυκαμένους παππούδες να στέλνουν αβγά

και κότεις για τη σούπα του εγγονού και κρασί για το γαμπρό, γλύτωναν τις παραπάνω εντάσεις που συνήθως προκαλούν τα σόγια, παρόντα στις κρίσεις, μπορούσαν να ησυχάζουν μουγγοί, ο καθένας στον κόσμο του.

Ζούσαν μες στο σπίτι σαν σαλιγκάρια κι έκαναν σαλιγκαράκι και το αγοράκι τους, που για να μην το παίρνουν τα σκάγια των απειλών, μη σ' ακούσω να κλάψεις, μη σ' ακούσω να κουρκουτέψεις και, είπαμε, κάνε ησυχία, μαζεύτηκε στα μοναχικά παιχνίδια, κύβους, παζλ και χαλασμένες χορεύτριες, φύρα του εμπορεύματος.

Στο μεταξύ αραιώσαν πολύ και οι οργανισμοί στη Σιβηρία, η Βιβή διαπίστωσε ότι κανονικά θα έπρεπε να θυμάται από μνήμης τις φτέρνες του άντρα της, τα νύχια των ποδιών, τη φορά των τριχών στη μέσα μεριά των μηρών του, αλλά στην πραγματικότητα, εάν δεν τον είχε μπροστά της ολόσωμο και γυμνό, δεν θα μπορούσε να αναγνωρίσει ούτε τα μπουτία ούτε τα μπράτσα του.

Καμιά φορά έψαχνε στο κεφάλι του τα πυκνά, τα εβένινα, τα λαμπερά και φοβερά τσουλούφια που είχαν γράψει ιστορία στο μυαλό της κι έβλεπε πως αραιώναν ραγδαία, όλο και πιο θαμπά, όλο και λιγότερο λαχταριστά για χάδι και χάζι.

— Σταμάτα να σκέφτεσαι συνεχώς, το κάνεις για να με μειώνεις, την αιφνιδιάζε στα καλά του καθουμένου, οπότε εκείνη άρχισε να σιδερώνει στη μικρή κουζίνα όπου εκείνος δεν χωρούσε και στον ίδιο χώρο να επιδίδεται μετά μανίας στην οργανωτικότητα. Μαζεύοντας το τραπέζι, καθάριζε τόσο τέλεια τα πιάτα από τα αποφάγια που έμοιαζαν ήδη λαμπίκος. Τα ξέπλενε ένα πρώτο χέρι για να μη μυρίζουν, τα τοποθετούσε μέσα στην ξεπλυμένη σαλατιέρα, ξέπλενε τα μαχαιροπίρουνα και τα τοποθετούσε όρθιο μπουκέτο στην επίσης ξεπλυμένη γυαλίτσα που είχε χτυπήσει το λαδόξιδο, ακολουθούσαν τα ποτήρια του νερού

και του κρασιού το ένα μέσα στο άλλο και όλα μαζί στο πολύ καλά ξεβγαλμένο ταψί του φούρνου, για να την περιμένουν στο νεροχύτη ως το επόμενο πρωί.

Ο Φώτης βέβαια με το ποτό στο χέρι καθόταν ήδη στην τηλεόραση απορροφημένος από μια ταινία που αποκλείεται να τον ενδιέφερε αληθινά. Δεν τον διέκοπτε ποτέ, θα της έλεγε τώρα βλέπω κάτι, αν τον ρωτούσε τι, ήταν σίγουρη πως δεν θα ήξερε να της απαντήσει.

Είχε γίνει το είδος του τηλεθεατή που ζούσε επί ώρες απέναντι από κάθε λογής προγράμματα κι όμως δεν έπαιρνε τίποτα χαμπάρι, σαν να μην είχε καν πληροφορηθεί την εφεύρεση της συσκευής ή έστω την ύπαρξή της στο σπίτι. Μια φορά είχε γυρίσει ξαφνικά προς το μέρος της για να της πει, άσε με να μ' αρέσεις, σε παρακαλώ, άσε με να μ' αρέσεις.

Όταν Ρόδω, Δώρα, Ελευθερία και Μάρθα κόντευαν να πάρουν πτυχίο κι έβαζαν πλώρη, τώρα για αγροτικό και μετά για ειδικότητα, κατά σειρά, καρδιολογία, μικροβιολογία, μικροβιολογία και νευρολογία, η Βιβή με μοναδικό προσόν το ταμείο του μαγαζιού επέστρεφε με ταχύτητα στο παλιό της λημέρι, της βαρυθυμιάς, και στην παλιά της δεξιοτεχνία, της δολιοφθοράς κατά της ζωής της, μόνο που τώρα είχε και παιδί. Δυο πελώρια ματάκια την παρατηρούσαν ολημερίς και της ζητούσαν βοήθεια και εξηγήσεις, γιατί ο μπαμπάς ήταν λυπημένος, γιατί βλαστημούσε και γιατί έκανε εμετό πάνω στα ρούχα του.

Η Ρόδω επέβλεπε, ανέλυε και κατέληγε πως ο νέος Φώτης που είχε προκύψει αποκάλυπτε τη ρίζα του κακού, για όλα έφταιγε η χούντα, η δεξιά και η κακούργα κοινωνία, αυτές ήταν η αιτία που είχε χάσει το αντρικό τσαγανό και είχε γίνει παργιός της γυναίκας του, η τελευταία τρύπα του κλαρίνου.

Ο ενδιαφερόμενος το άκουσε κατά λάθος και, αν και πιωμέ-

νος, δεν τις έσπασε στο ξύλο, ποτέ δεν σήκωνε χέρι, τις παρέλυσε με το βλέμμα του και τις πέτυχε στο σταυρό με την παροιμία, η πουτάνά θέλει και ρουφιάννα.

Το ίδιο βράδυ, τύφλα πια, βούτηξε τη Βιβή τρεκλίζοντας και φωνάζοντας, σε σαρακοφαγωμένο ξύλο σκαλίσσαμε την παλιοζωή μας. Την πήδηξε με το στανιό βρίζοντάς την καριόλα, ενώ εκείνη του χάιδευε την πλάτη μπας και τον μαλακώσει, για να πάψει να φωνάζει, μην ακούσει το παιδί.

Το πρωί ο πεντάχρονος Λίνος δεν ήπια το γάλα του ούτε άγγιζε το ψωμί του, κοίταζε τη μάννα του στα μάτια επίμονα, πήρε το μικρό σακίδιο του νηπιαγωγείου κι έφυγε για το σχολικό, άπλυτος κι αχτένιστος, κοπανώντας την πόρτα.

Ο Φώτης ροχάλιζε. Από κείνη τη μέρα ο γάμος της ηχούσε στ' αφτιά της Βιβής σαν ρόγχος. Εκείνος δεν πολέμησε το ποτό, εκείνη δεν έκανε προσπάθεια να τον συνεφέρει, εξάντλησαν ραγδαία όλα τα θετικά της συμβίωσης και όρμησαν ακάθεκτοι στο άσκοπο κύλισμα του χρόνου, στην κλιμάκωση του τέλους. Μ' ένα σταθμό. Την αγορά του κόκερ, που πρωί βράδυ έβγαζε πάτερα και γιο σε μεγάλες βόλτες και τους γύριζε πίσω με κατεβασμένα τ' αφτιά σαν ζαβά κουτάβια.

Η γυναίκα είχε πια πάρει πάνω της όλη τη λάτρα και τις ευθύνες του μαγαζιού. Και πώς αλλιώς, αφού το ένα μπουκάλι έγινε δυο και τα δυο τρία, με τη Ρόδα να έρχεται μες στη νύχτα για καρδιογράφημα ή για μπέιμπι σίτιγκ όταν η κουμπάρα έτρεχε στο νοσοκομείο για τον κουμπάρο, ειδοποιημένη πως τον είχαν περιμαζέψει από τα πεζοδρόμια, να έχει καταναλώσει ξεροσφύρι όλη την ετήσια παραγωγή μπρούσκου, μπορεί και όλη την εισαγωγή ουίσκι.

Η Βιβή δεν αναρωτιόταν πώς φτάσανε τα πράγματα στο μη παρέκει, γνώριζε όλες τις φάσεις. Κι αν, ακόμη και μετά από

κοντά δέκα χρόνια μαζί του, δεν μπορούσε ν' απαντήσει στα σοβαρά τι το καλό τέλος πάντων είχε τότε αυτό το πλάσμα και το πήρε δίπλα της, ήξερε τι το κακό δεν είχε. Πόζα. Πάντα συγκινητικά αληθινός, περήφανος για το λίγο και λίγος τελικά για το κάτι παραπάνω.

Ο Φώτης πέθανε και τη φέσωσε με πένθος, τύψεις, μοναξιά και πάνω από ένα εκατομμύριο απλήρωτα γραμμάρια και φόρους, τα είχε πιει.

Το σακί της βαρύ. Αλλά βαρύ για παιδικούς ώμους και το σακί του Λίνου, που ορφάνεψε μόλις στα οχτώ του.

Το μπουρίνι ξήλωσε καλάμια από καλαμιωτές στέγες, φράχτες, υπόστεγα, απογείωσε φύκια, ψάθες, καπέλα, ομπρέλες, νάιλον σακούλες, άδεια πλαστικά κύπελλα, παιδικά σωσίβια και μπρατσάκια, φούσκωσε τα χάρτινα τραπεζομάντιλα γύρω από τα καλαθάκια με το λαδόξιδο, ανατίναξε τους στεγνούς αμμόλοφους και τύφλωσε λουόμενους, γκαρσόνια και θαμώνες εστιατορίων, που άφησαν τα καλαμαράκια και τις ντοματοσαλάτες γιατί γέμισαν άμμο.

Η Βιβή Χολέβα και ο Χάρης Μαργαρίτης μόλις είχανε κάνει μια βουτιά, το πρώτο μπάνιο μαζί στον Μαραθώνα, και κάθονταν στο ταβερνάκι για ένα μεζέ, ένα κρασί και την πρώτη απόπειρα σοβαρής συζήτησης του θέματος της δοκιμαστικής συμβίωσης.

Ο Χάρης Μαργαρίτης είχε τρυπώσει στη ζωή της κάπου τρία χρόνια μετά το θάνατο του Φώτη, μια περίοδο που το μαγαζί τρελάθηκε στις εισπράξεις από δώρα σε νύφες. Οι αλλοτινές δωδεκάχρονες, που με την ώθηση των μανάδων τους είχαν

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

ονειρευτεί καριέρα πρίμα μπαλαρίνας, στα είκοσι δύο και τα είκοσι πέντε δούλευαν σε καλλυντικά, ηλεκτρικά είδη, ταξιδιωτικά γραφεία και αποχαιρετούσαν οριστικά τον κλασικό χορό μ' ένα ενθύμιο στο ράφι του σύνθετου. Μια μπαλαρίνα σε στάση σπαγκάτο, το λαιμουδάκι ψηλά, τα ζωγραφιστά μάτια στραμμένα σ' αυτό που κρατούσαν οι χούφτες πάνω από το κεφάλι, μια κυπριακή μπομπονιέρα.

Η Δώρα, σχέση πια του ενός τηλεφωνήματος κάθε Πρωτοχρονιά, είχε παντρευτεί ένα γιατρό στη Λευκωσία και μαζί με τη σχετική φωτογραφία, κυπριακή χλιδή, αφιέρωση και μαντάτα, ο Γιάννος κι εγώ θ' αναλύομε κυπριακά ούρα, της είχε στείλει το αέρινο πραγματάκι, ένα μοναδικό κουφέτο τυλιγμένο σε μια σταλιά τούλι και σφιγμένο με το συρμάτινο κοτσανάκι ενός βυσσινί μίνι τριαντάφυλλου. Αυτό έδωσε την ιδέα στη Βιβή, έπεσε σύρμα στις αρραβωνιασμένες συλφίδες και σ' ένα εξάμηνο ξεπούλησε τα διακόσια κομμάτια της παραγγελιάς, το μαγαζί σωστό πρατήριο γάμων.

Ένα βράδυ, λίγο προτού κλείσει και έχοντας πια πηξει ν' ακούει για αιώνιους όρκους, στολισμούς εκκλησιών και επιπλώσεις, πάσαρε το τελευταίο κομμάτι στον Χάρη Μαργαρίτη, θα στεφάνωνε δύο φίλους και η μεγαλοκοπέλα είχε ακόμη μανία με το χορό, σκόπευε μάλιστα να μπαλετάρει για τελευταία φορά μπροστά σε κοινό, έναν Ησαΐα σε δική της χορογραφία.

Ο κουμπάρος, με να ένα σπυρί καλόγερο στο σβέρκο, θαύμασε χωρίς φειδώ, ψώνισε χωρίς παζάρια, βοήθησε τη Βιβή να κατεβάσει τα ρολά, πήγαιναν προς την ίδια κατεύθυνση και σε μια διακοσαριά μέτρα της πρόλαβε τα πιο χτυπητά, χωρισμένος, χωρίς παιδιά, τριάντα εννιά χρόνων, λογιστής σε μεγάλη επιχείρηση κλιματιστικών εγκαταστάσεων. Η Βιβή γύρισε σπίτι μια ώρα αργότερα από το συνηθισμένο έχοντας κατεβάσει δυο

ουίσκι και έχοντας παραδεχτεί στον κουμπάρο τα ζόρια και τις μοναξιές της.

Ο δεσμός, ένα καλό λάδωμα του σκουριασμένου κορμιού της, αυτή η σκουριά είχε σπρώξει στο μπλέξιμο, άρχισε Μάιο και τελείωσε στα πρώτα βαρβάτα κρύα του χειμώνα, τέλος Νοεμβρίου.

Ο τρόπος που ο Χάρης είχε αποφασίσει να πλησιάσει το παιδί της άρεσε μόνο στον ίδιο. Γιατί λες το σκυλί Μπάντυ; Να το φωνάζεις Μπόμπεκ, ήταν το πρώτο του λάθος. Μιλούσε στον Λίνο αποκλειστικά για τον Παναθηναϊκό, νοσταλγικοί ύμνοι για τον Μπόμπεκ και τον Πούσκας, πέρασμα στον σαγόνια, τον Γκμοχ, τον Μπόνεφ, και φόρτσα Ρότσα, και αναπαράσταση των γκολ του Ζάετς και του Σαραβάκου, και συχνά πυκνά τα δωράκια, μια αφίσα του Βαζέχα, μια πράσινη φανέλα, μια α-σπροπράσινη κούπα για το γάλα του.

Καμιά αφίσα δεν κόσμησε τον τοίχο πάνω από το παιδικό κρεβάτι, φανέλες και κούπες δεν εκτιμήθηκαν, ο μικρός παρέμενε παγερά αδιάφορος για το τριφύλλι και το ποδοσφαιρικό πράσινη γενικά, αντιστεκόταν στο σέντερ φορ λογιστή κρατώντας ανέπαφα τα δίσχτυα του κόσμου του.

Σύντομα, ο εραστής της μάνας του τα έφτυσε, δεν του περνούσε από το μυαλό να ψάξει άλλο κουμπί του παιδιού, μάλλον το ξανασκεφτόταν το θέμα, τελικά ένα στρυφνό ορφανό κάνει σκούρα τα πράγματα σε μια ερωτική σχέση, άσε που δεν γινόταν να χαρεί και το ουίσκι του, σερβιρισμένο από τη Βιβή σε φλιτζάνι του τσαγιού για αντιαλκοολικό καμουφλάζ.

Μερικά βράδια στο σπίτι είχε στήσει αφτί, από το δωμάτιο του εντεκάχρονου Λίνου ακουγόταν η φωνή του να επαναλαμβάνει ρυθμικά ζντουπ-γκαπ, ντουπ-χραφ, για ώρα αυτό, σήκω-νε λοιπόν το δάχτυλο στη Βιβή για ν' ακούσει κι εκείνη, μα τι

καμώματα είναι τούτα του γιου σου, ρωτούσε, μαλώνοντας εμέσως και την ίδια.

— Ενθάρρυνέ τον να σε πάρει σοβαρά, επιχείρησε εκείνη να του υποδείξει έναν άλλο τρόπο, ενθάρρυνέ με κι εμένα να σε πάρω σοβαρά, εννοούσε από μέσα της, δεν του το είπε ποτέ κατευθείαν, το σωματικό είχε αρχίσει να φθίνει, η συμβίωση πήγαινε από αναβολή σε αναβολή, το κεφάλαιο Χάρης όδευε προς χρεωκοπία.

Δεν έχει σημασία ποιος σχόλασε ποιον, ο Χάρης τη Βιβή ή η Βιβή τον Χάρη, πάντως το βράδυ που η Βιβή κλείδωσε το μαγαζί για να γυρίσει γραμμή και μόνη στο διαμέρισμα, τουρτούριζε ευχαρίστως, την ησύχαζε η πομπή των γυμνών δέντρων, να τα κοιτάει χωρίς να τη ζυγίζουν, να μουρμουράει χωρίς να τη σχολιάζουν, να τ' ακουμπάει χωρίς ν' ανατριχιάζουν, ν' αγγίζει τους κορμούς χωρίς να το βάζουν στα πόδια.

Άργησε να αφεθεί σε επόμενον άντρα, πέρασαν άλλα δυο χρόνια, έκανε δυο μικρά λάθη της μιας νύχτας, ώσπου πέτυχε κάτι μεγαλύτερο, διάρκειας κοντά ενός χρόνου.

Με τον Ευτύχη Αθανασόπουλο την πάτησε, όχι ερωτικά αλλά ανθρώπινα, ήταν μια φάση της ζωής της που λογάριάζε ν' αναθεωρήσει τις αρχές της, η διακονία του ταμείου και οι νίκες με όλμους τα πεντακοσάρικα και λιανοντούφεκα τα κατοστάρικα δεν είχαν αντίκρισμα, έβλεπε πως η λύπη είχε φάει το σπίτι και είχε αφηνιάσει το παιδί της, όποτε πήγαινε να του μιλήσει ή να δυναμώσει το ραδιοφώνo, της αντιγύριζε το, κάνε ησυχία και κλειδωνόταν στην κάμαρά του, άσυλο για κείνο, άβατο για την ίδια. Επειγόταν για στήριγμα, κάτι σε εθελοντή, σε καλό Σαμαρείτη.

Ο Ευτύχης Αθανασόπουλος, συνέταιρος με τα δυο αδέρφια του σε μικρομεσαία επιχείρηση εισαγωγής κατεψυγμένων λα-

χανικών, είχε αναλάβει τον τομέα της διανομής των προϊόντων στα σουπερμάρκετ και πρόσεξε τη Βιβή όταν του φώναζε πως το σταματημένο σε ώρα αιχμής στέισον βάγκον του έκλεινε το δρόμο, πίσω από το αμάξι της γινόταν ήδη της κακομοίρας από κορναρίσματα και γαμοσταυρίδια.

Αντάλλαξαν τα καίρια βλέμματα, της άφησε χωρίς λέξη ένα χαρτοκιβώτιο με κατεψυγμένα μανιτάρια και καλαμπόκια, η φίρμα *Πράσινος Κήπος*, διεύθυνση, τηλέφωνα ήταν τυπωμένη σε κάθε σακουλάκι και όταν εκείνη μαγείρεψε το τελευταίο, τηλεφώνησε, τον αναζήτησε, τον βρήκε, τον ευχαρίστησε και τον άκουσε να της εξομολογείται πόσο περίμενε την κίνησή της και πόσο του άρεσε το χορευτριάκι-μασκότ στο παρμπρίζ της. Τότε, γιατί στο δικό σου χορεύουν πέντε οβάλ χρυσοπαναγίτσες, είπε να τον ρωτήσει, τις είχε μετρήσει από την πρώτη στιγμή, στον καρβγά. Δεν τον ρώτησε και καλά έκανε.

Στους έξι μήνες τη ζήτησε σε γάμο, αφού ήδη της είχε πει και της είχε δείξει πολλά για να τον έχει στο χέρι μια ζωή. Κεραυνοβόλα τρυφερός, ακραία αγαθός, απόκοσμα τίμιος, κορόιδο του *Πράσινου Κήπου*.

Η Βιβή είχε γνωρίσει την καπάτσα αδερφή και τον καπάτσο αδερφό του σ' ένα δείπνο Ιερής Εξέτασης, δεν της άρεσαν και δεν τους άρεσε, όχι γιατί ήταν χήρα με γιο κοτζάμ αντράκι, στα δεκατρία τότε, μα γιατί της έκοβε παραπάνω απ' όσο θα τους βόλευε. Δεν είχαν φτάσει στη μέση της καρμπονάρας τους οι δύο απέναντι, κι η αρχική τους εξάψη της περιέργειας είχε κιά-λας γίνει ένταση του ψόγου.

Ο καλόκαρδος Ευτύχης δεν έδινε σημασία, το είχε προ πολ-λού δει πως διέφερε από τ' αδέρφια του, δεν ήθελε να τους μοιά-σει ούτε να τους αποχωριστεί, του αρκούσε ένα μερτικό, και στο εστιατόριο της Νέας Φιλαδέλφειας ήταν ο μόνος της τετράδας

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

που έλαμπε με το μπράτσο του περασμένο προστατευτικά στους ώμους της Βιβής, να μην την αφήνει από τα μάτια του, να την τονώνει με κουβέντες για τη φρονιμάδα του μοναχογιού της, σπιτόγατος, με ταίρι ένα σκύλο και μακριά από κακές συναναστροφές, αυτό που το βάζετε, απευθυνόταν στον αδερφό και πιο πολύ στην αδερφή του, σκαρί θηλυκού μπράβου.

Μα τόσο αδελφικός πια, τόσο μεγάλθυμος με την ξινίλα τους, τόσο καλοσυνάτος, τόσο υπόδειγμα; Μπας έπρεπε να τον υποπτευθεί τον πανάγαθο;

Εκείνο το βράδυ, με τον ευτυχισμένο Ευτύχη και τα δυο μουνδιασμένα τσακάλια η Βιβή πήρε πρέφα πως η αθωότητα μπορεί να ενοχλεί και η εντιμότητα μπορεί να τρομοκρατεί, γιατί κάποιοι θα δειλιάσουν την κρίσιμη στιγμή που πρέπει να σφάξουν το αρνί. Οι κάποιοι ήταν ο εαυτός της. Ώρες ώρες την παρέλυε το άδολο πρόσωπο του κυρ-Ευτύχη, δεν ήταν πλάσμα να το ρίξει χωρίς τύψεις. Ας τον άφηνε λοιπόν στη χαρά του, τα τσιγγάνικα βιολιά, προσκολλημένος εκεί από τα είκοσί του, δεν τον άγγιζαν άλλες μουσικές, δεν τον ταρακουνούσαν μελωδικά παρά οι δοξαριές των βιρτουόζων του είδους, για τη Βιβή, γλυκερές, όλο και πιο αφόρητες και ίσως μια καλή εξήγηση για την ανεξάντλητη μειλιχιότητα του υποψήφιου γαμπρού. Εκείνος έκλεινε τα μάτια, άκουγε, μαλάκωνε, μέλωνε, άγιαζε. Φυσικά, δεν τον αγαπούσε, τον βολευόταν.

Στο σπίτι ο Λίνος, ακόμη πιο αμίλητος, την περνούσε πατόκορφα με το οξύ βλέμμα, που σήμαινε, ξέρω καλά τι γίνεται.

Αποφάσισε να μην τους βάλει και τους δυο σε περιπέτειες, το κορμί της είχε πάρει μερικές δόσεις έρωτα και αντρίκιου χνότου και τ' αφτιά της, εξαιρώντας τα τσιγγάνικα σορόπια, είχαν ευχαριστηθεί το γαργάλημα της ευγένειας, μπορούσε λοιπόν να επιστρέψει με ανανεωμένη υπομονή στον πρότερο έντιμο βίο,

χρησία, παιδί, μαγαζί, εφορία. Αραίωσε, σιγά και με το μαλακό έκοψε τον Ευτύχη και εκείνος, νοικοκυρόπαιδο, αφού της γέμισε την κατάψυξη με αμερικάνικα φασολάκια και λαχανάκια Βρυξελλών, γαρνιτούρα για τα παιδιάκια του γιου της και όλο βιταμίνη C για ένα παιδί στην ανάπτυξή του, είπε, την ευχαρίστησε και από πάνω, πιστός στο βίτσιο της ανωτερότητας.

Οι άντρες της ζωής σου, άπαντες με χαρούμενα ονόματα, Φώτης, Χάρης, Ευτύχης, Οι γαμπροί της *Ευτυχίας*, το τελικό πόρισμα της διανοουμένης, ενώ απολάμβαναν την ομότιτλη κωμωδία στην τηλεόραση, εκείνη μπορούσε να κάνει χιούμορ, να μασουρίζει τους γκόμενους και να γαμιέται από δω κι από κει, δεν έσερνε κι ένα παιδί.

Η Βιβή Χολέβα προέβλεψε τα πάγια μελλούμενα, τη ρουτίνα της που θα ξανασβώλιαζε, τη μοναξιά της που θα θρασομανούσε, τα κύματα που θα τρίζανε στα βράχια του μυαλού της, ήξερε απ' αυτά και τελικά προτιμούσε να τα περνάει μόνη και κυρία. Ως τότε, ειδικά μπροστά στο γιο, ποτέ δεν είχε βουρκώσει, ποτέ δεν είχε ξεσπάσει χοντρά, αξόδευτο το μπαρούτι του θυμού.

Θα συνέχιζε δυνατή, αγέρωχη, δουλευταρού.

Δεν ήθελε να δοκιμάσει άλλους δεσμούς και στον Λίνο έδωσε να καταλάβει ότι κανένας τους δεν είχε σημασία. Μετά το 1997 δεν γινόταν πια λόγος, πού να έβρισκε το κουράγιο, πώς να μεράκλωνε, αν μεράκλωσε ποτέ, πώς να ξέκλεβε χρόνο από μεροκάματα και νυχτοκάματα και ποιος δεν θα το έβαζε στα πόδια σαν αρουραίος μαθαίνοντας για το γιο της.

Στριφογυρίζοντας το κουτάλι στον πάτο και στα τοιχώματα της γυάλας για να φάει και το υπόλοιπο ταχίνι, εκείνο το βράδυ που έκλεινε τα πενήντα, έκλεισε και την αναπόληση των αντρών που μπήκαν και βγήκαν από τη ζωή της, πιάνοντας τα μάγουλα, τα στήθη και τα πισινά της, κάποτε κρουστά, τώρα έτοιμα

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

να πέσουν και μετρώντας με την παλάμη της τις διπλές στομαχιού-κοιλιάς, πολλές όσες οι φέτες του ακορντεόν.

Κι όμως, αφουγκραζόταν τις τελευταίες υπόκωφες εκρήξεις, το παραμελημένο κορμί της, χρόνια τώρα ρέστο, απόψε γύρευε πάλι, γύρευε μάταια. Και μια και οι ώρες δεν βιάζονταν, η νύχτα ακόμη στη θέση της, να σου ο γνωστός, ο τρίλεπτος, ο δριμύς μονόλογος να βάζει φωτιά στο κεφάλι της.

Γιατί να μην έχω τη ζωή τόσων άλλων, που κοιτούν τον ίδιο σύντροφο στα μάτια για χρόνια, που τραβάνε για ουζάκια στη Χαλκίδα να πάνε κάτω τα φαρμάκια, που τρέχουν πρώτοι και καλύτεροι να δώσουν ένα χέρι στις μετακομίσεις φίλων, που μια νύχτα με μεγάλη παρέα ρίχνουνε στη ζούλα ταράτσα σ' ένα αυθαίρετο, που δίνουν αίμα σε αγνώστους και το νεφρό τους σε δικούς, που κάνουνε πλάκες και φάρσες στη δουλειά μόνο και μόνο για να γελάσουν οι συνάδελφοι;

Ήξερε πως η ίδια δεν είχε θέση σε μια τέτοια ταινία, μικρή δεν τη φαντάστηκε, μεγάλη δεν την έψαξε. Κάποιοι, μιαν ωραία πρωία, παίρνουν ξαφνικά τα πάνω τους κι αποφασίζουν να γυρίσουν τη ζωή τους από δράμα σε κωμωδία, να το ρίξουν έξω, ν' ανοίξουν φτερά και χαμογελαστοί να βγουν ψηλά, στον καθαρό αέρα.

Δεν ήταν η περίπτωση της. Δεν την έπαιρνε. Είχε επίγνωση, πλήρη επίγνωση και δεν της ταίριαζαν και τα έντεχνα παράπονα. Εμείς οι δυο, χλιμίντρισε στον εαυτό της, δεν γλυκοχαράζουμε, εμείς δεν ηλιοβασιλεύουμε γεμάτοι αναμνήσεις.

Οι όροι ήταν σαφείς, αναλυτικοί και απαράβατοι. Να μην υπάρχει στο σπίτι της Βιβής φωτογραφία του Λίνου. Να μην έχουν

ξεχαστεί σε καμιά γωνιά τίποτα αθλητικά παπούτσια του, κά-
ποιο φούτερ στην κρεμάστρα, να μη στεγνώνει στην απλώστρα
του μπαλκονιού μπουγάδα με νεανικά αντρικά ρούχα. Προσοχή
στις εταζέρες και στα ράφια να μην έχουν ξεμείνει περιοδικά για
μπάσκετ, αγωνιστικά αυτοκίνητα και τα παρόμοια.

Το δωμάτιό του να δίνει την εντύπωση ότι είναι δωμάτιο για
φιλοξενούμενους συγγενείς, την πεθερά του από το χωριό ή την
Ξένια, ας υπάρχουν σε μιαν άκρη στο χαλάκι γεροντικές παντό-
φλες, ας μπει στον τοίχο μια εικόνα της Παναγίας.

Από το διαμέρισμα έπρεπε ν' αφαιρεθεί κάθε ίχνος του Λί-
νου, οι μικρές, δεν ξέρανε ότι έχουν ξάδερφο κι επειδή τους άρε-
σε να σκαλίζουν και να εξερευνούν, μπορεί να ξετρύπωναν κά-
ποιο τεκμήριο, να τους ζάλιζαν με ερωτήσεις, να έπιαναν το σά-
στισμα, να πονηρεύονταν πως κάτι παράξενο συμβαίνει.

Η Βιβή απαγορευόταν ν' αναφέρει την ύπαρξη του γιου της,
να δεχτεί τηλεφωνήματα από το δικηγόρο, τις δυο ημέρες που
θα περνούσαν όλοι μαζί δεν έπρεπε να ξεμοναχιαστεί με την α-
δερφή της για ψιθύρους και αναφιλητά, κυρίως όφειλε να είναι
ευχάριστη.

Έτσι είχε ορίσει ο άντρας της Ξένιας, θα έρχονταν οικογενεια-
κώς για διακοπές στην Ελλάδα, ένα διήμερο στην Αθήνα για τη
θεία και την Ακρόπολη, ένα διήμερο στην Πελοπόννησο για τη
γιαγιά και την αρχαία Ολυμπία και μετά στη Ζάκυνθο για μπά-
νια και τις χελώνες καρέτα-καρέτα.

Κατ' αρχήν, δωμάτιο του Λίνου δεν υπήρχε πια. Η Βιβή, τότε
στο δυομισάρι των Αμπελοκήπων, έτσι κι αλλιώς γυμνό από
πράγματα του γιου της, μπουγάδιασε τα τελευταία λερωμένα
του, τα 'διωξε στο επόμενο επισκεπτήριο και μετά έφαξε πάλι
κάθε γωνιά, ντουλάπι, συρτάρι, ράφι και ξετρύπωσε όλα κι όλα
την κούπα Ντόναλντ Ντακ, την αβγουλιέρα Μπάτμαν, αυτά τα

εξόρισε για τις κρίσιμες μέρες τέρμα Θεού στο πατάρι, ένα ματό-
χαντρο με γαλάζιο φιόγκο και την κεχριμπαρένια πέτρα του ήλι-
ου, αυτά ουδέτερα, ακίνδυνα, τα έχωσε πάντως στην τσάντα της.

Άδειασε το σαλόνι από τα υλικά της δουλειάς της, στοίβαξε
κούτες στο μπαλκόνι, στο πατάρι και κάτω από το διπλό κρε-
βάτι. Σ' αυτό θα κοιμίζε το ζευγάρι, στον καναπέ του σαλονιού
θα έβαζε τις μικρές, καινούργια σεντόνια για όλους τους, η ίδια
θ' άνοιγε το βράδυ ένα ράντζο στο χολάκι, το μέτρησε, χωρούσε
τσίμα τσίμα, δύο οι νύχτες, θα περνούσαν.

Τη μέρα της άφιξης μαγείρεψε παστίτσιο, το αγαπημένο της
Ξένιας, ψώνισε κορνφλέικς, γλυκά και φρούτα, στόλισε στο
βυσσινί βελούδινο μαξιλαράκι της σκαλιστής καρέκλας δυο
μπλε βελούδινες βασιλίσσες, όχι για πούλημα, παραγγελία για
τα Καναδεζάκια, ν' αφοσιωθούν οι μικρές στο παιχνίδι, ας τις έ-
καναν κομμάτια.

Ήθελε να σφίξει στην αγκαλιά της τις κορούλες της αδελφής
της, να φιλήσει μεταξένια κοτσιδάκια, ν' αναδέψει σουρωτά
φουστανάκια, ωραίο πράγμα τα κοριτσάκια, η Ξένια πιο τυχερή
σαν μάνα, και ας έκανε ο άντρας της είκοσι μέρες να δει κι εκείνη
λεχώνα και τη νεογέννητη δεύτερη κόρη τους, ήθελε γιο και γιος
πάλη δεν εφάνη.

Στο αεροδρόμιο τους περίμενε τρέμοντας.

Ήταν γραφτό του Σωτηρόπουλου, μακαρίτη πια, να ζήσει
την αρπαγή της δεύτερης κόρης του από τη μισητή Αμερική, έ-
στω και αν η τύχη της την απίθωσε σε χέρια γιατρού.

Η Ξένια είχε παντρευτεί τον Σπήλιο το '93, τέσσερα χρόνια
προτού σκάσει η βόμβα. Δεύτερος γάμος. Ο πρώτος, βιαστική
απόφαση, μ' ένα συνάδελφό της, καθηγητή αγγλικών, είχε κρα-
τήσει δυο χρόνια. Τον είχε πάρει και τον είχε αφήσει με τη θέλη-
σή της, γιατί εκείνη ήθελε κουτσούβελα, αλλά εκείνου μόνο το

μυαλό του τού σγκωνόταν πια, το εμπιστεύτηκε στη Βιβή με λυγμούς.

Ο Σπήλιος Αλιφραγκής ήταν γατούλης, θερμόαιμος, ψηλός, όμορφος, κομψός, γαλαντόμος, χιουμορίστας, εύπορος και ορθοπεδικός, δηλαδή ευκαιρία να διαθέτει επιτέλους η οικογένεια ένα γιατρό, έστω και στην άλλη άκρη του κόσμου, είχε πικάρει τη μεγάλη της αδερφή τσιμπώντας την παιχνιδιάρικα στον πισινό, όταν της τον σύστησε, και λειώνοντας αμέσως μετά για τους κινηματογραφικούς γκρίζους κροτάφους του, με αυτά τα λόγια ξεγλίστρησε από τη διαφορά ηλικίας, την περνούσε δεκατέσσερα χρόνια.

Ο γατούλης, γαλαντόμος, χιουμορίστας και λοιπά ήταν ορφανός από μικρός. Την ορφάνια του είχε αναλάβει ένας θείος χωρίς παιδιά, τον τράβηξε κοντά του στον Καναδά, τον σπούδασε. Εκεί έκανε ειδικότητα και μεταπτυχιακό, εκεί βρήκε αμέσως δουλειά, αρχικά σε πανεπιστημιακό νοσοκομείο στην Οτάβα, μετά στο Τορόντο, όπου πιάστηκε καλά και σπρωγμένος και από το θείο αναδείχτηκε στα γρήγορα σε εξέχοντα παράγοντα της ελληνικής κοινότητας, με πλούσια επιστημονική και φιλανθρωπική προσφορά, μέλος σε διοικητικά συμβούλια μιας ντουζίνας σωματείων. Του έλειπε ένας γάμος κι ένας γιος να τον βαφτίσει Διαγόρα, το όνομα του ευεργέτη θείου, να σιγουρέψει πως θα είναι και ο μοναδικός κληρονόμος της κολοσσιαίας περιουσίας, μια στρατιά ακίνητα σε κεντρικές λεωφόρους, να μην τα φάει η Εκκλησία.

Με την Ξένια γνωρίστηκαν στην Κάλυμνο, ολιγοήμερες διακοπές, διπλανά δωμάτια στο γραφικό ξενοδοχείο, διπλανά μπαλκονάκια στις χρυσοκόκκινες φλόγες της δύσης, εκείνος να διαβάζει ιατρικά περιοδικά, εκείνη να ξεφυλλίζει αγγλική ποίηση, να πέφτει το σκοτάδι, ν' ανάβουν ταυτόχρονα το φως, να κοιτάζονται.

Με τις δυο κόρες κοπήκανε τ' αστεία. Και ό,τι συνέβη με τον Λίνο, μεταμόρφωσε ριζικά το γαμπρό ή τον ξεμπρόστιασε για τα καλά, η Ξένια δεχόταν ματιές-ρόπαλα και τα παιδάκια τους κατήχηση παράλογη για νήπια.

Εδώ που τα λέμε, μπορεί και να είναι αυτό μοιραίο και αναπόφευκτο, ένα γεγονόςό τέτοιας τάξης να κλονίζει και τους γύρω γύρω, να καταστρέφει συθέμελα έναν τρόπο, μια στάση ζωής, ένας γιατρός κύριος να γίνεται τραμπούκος και μια τσαούσα καθηγήτρια να κάθεσαι να τις τρώει.

Στο καταπράσινο Τορόντο η Βιβή πήγε μια φορά, καλοκαίρι του 2001, ο Σπήλιος είχε σπάσει τα πόδια του σε αυτοκινητικό, δυο μήνες στο νοσοκομείο του, στην πτέρυγά του, η Ξένια χρειάζόταν βοήθεια και επέβαλε με κλάματα την αδελφή της, αφού του ορκίστηκε πως δεν θα γινόταν κουβέντα μπροστά στα παιδιά, για κείνα δεν υπήρχε μεγάλος ξαδελφούλης, ούτε θα της έφευγαν λόγια στα τηλεφωνήματα συναδέλφων και πελατών του κι ακόμη πως δεν θα έπαιρνε τη μουσαφίρισσα στην εκκλησία και σε επίσκεψεις, να πέσουν πάνω σε κανέναν ενήμερο, να 'χουν λαχτάρες.

Το σπίτι τους ήταν τα δυο πατρικά μαζί, ξύλινη πιατοθήκη, μπαουλοκασέλα και χράμια από την Πελοπόννησο της συζύγου, νησιώτικος μπουφές, νησιώτικος καναπές και νησιώτικος καθρέφτης από τα Δωδεκάνησα του συζύγου.

Η Ξένια το έπαιζε ευχαριστημένη, η ζωή της φουλ, δίδασκε ελληνικά, μετέφραζε, δημοσίευε έξυπνα χρονογραφήματα που είχαν απήχηση, ήταν η ψυχή του ερασιτεχνικού θιάσου και των πολιτιστικών εκδηλώσεων, πήγαινε για σκι και έλκηθρο με τα παιδιά της, σήκωνε με σθένος το μυθικό κρύο του καναδέζικου χειμώνα.

Η Βιβή, ακόμη ράκος από το τριετές ξεφτιλίκι, σαν να τρελάθηκε ξαφνικά, από τη δεύτερη, τρίτη μέρα άλλος άνθρωπος.

Την είχε καταβρεί με τα ψευδούλια και κατσαρομάλλικα μικρά, τότε έξι και πέντε χρόνων, πρώτη φορά έκανε γούστο την παιδική φλυαρία και τις παιδικές ζαβολιές, καθόταν σουζά να της τραβάνε τ' αφτιά και να την πασσαλείβουν με κραγιόν, να της μαθαίνουν εγγλέζικα τραγουδάκια, τους έλεγε ευχαρίστως πα-ραμύθια από το νου της, χειροκροτούσε πιο ευχαρίστως τα χα-ρούμενα ουρλιαχτά τους και τους τηγάνιζε βουνά πατάτες.

Ήταν ένα καλό διάλειμμα από τη μαυρίλα, την Ελλάδα, τους γέρους και κράτησε όσο έπρεπε, τρεις βδομάδες, μετά ήρθε στη θέση της μια Ροδίτισσα φοιτήτρια.

Στο αεροπλάνο της επιστροφής, πάνω από τον Ατλαντικό και όλη την Ευρώπη, δεκάωρο το σφίξιμο στην καρδιά της για τα πολλά μη στο δικό της παιδί από την ίδια και τον Φώτη. Ο Λίνος προετοιμαζόταν από μια σταλιά για την τούμπα του μυαλού του.

Τις δυο μέρες του καλοκαιριού του 2003 που οι Καναδοί πολίτες έμειναν σπίτι της, η Βιβή ήταν σχεδόν σιωπηλή, από φό-βο, η γκάφα δεν θέλει πολύ για να γίνει.

Οι μικρές δεν καταλάβαιναν γιατί τα μαχαιροπέρουνα των μεγάλων έμεναν παλουκωμένα στο αφάγωτο παστίτσιο τους, γιατί όταν είπαν στη θεία τους να κάνει κι εκείνη παιδάκια ο μπαμπάς τους αρπάχτηκε και τους είπε πως όταν τρώμε δεν μιλάμε, γιατί δεν την πήραν μαζί τους στο Μουσείο και γιατί, στο σπίτι, η μαμά και η θεία κρατούσαν όπως στον Καναδά η μια το χέρι της άλλης, αλλά μόλις εμφανιζόταν ο daddy το άφη-ναν σαν να έκαναν κάτι κακό.

Τέλος παραμονής. Η Βιβή θα θυμόταν για καιρό τα δυο βρά-δια που τους καθάριζε σχολαστικά τα γυαλιά μυωπίας και ήταν σαν να τα κλωσπούσε και τα δυο στον κόρφο της, με φιλιά στα μάγουλα και τα μυτάκια τους.

Στο Αλωνάκι, μετά, επανάληψη της ίδιας σκηνοθεσίας, η

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

γριά έπρεπε να ξεκρεμάσει τη μοναδική πια φωτογραφία του Λίνου, βρέφους εφτά μηνών στην κολυμπήθρα, και να διαδώσει πως ο γαμπρός ήταν σε ανάρρωση από πνευμονία γι' αυτό δεν θέλανε επισκέψεις στο σπίτι, κι ας μην τον παρεξηγούσαν που δεν θα περνούσε από το καφενείο να πει ρακή και να τα πει με τους άντρες του χωριού.

Όταν φύγανε για τη Ζάκυνθο, είχε τηλεφωνήσει στη Βιβή η μάνα της μάλλον για να καταλάβει από τη φωνή της μεγάλης κόρης της αν άντεξε τελικά τόση πίεση, γιατί φυσικά δεν τη ρώτησε στα ίσια, είπε πως μόλις έφερε από το περβόλι μια τσανάκα φρεσκοκομμένες πιπεριές και η κουζίνα μοσχολοβάει, πως οι εγγόνες της είναι χαρά Θεού, πως πήγε με την Ξένια για ένα τρισάγιο στον τάφο.

Σε επόμενο τηλεφώνημα, μετά από κάμποσες μέρες, πρόσθεσε και τα ρέστα, πως ο γιατρός έδωσε σε μεσίτη το οικοπεδάκι με τα καλάμια, δεν σκόπευε να ξαναφέρει την οικογένεια στην Ελλάδα, έπρεπε να προστατέψει τις θυγατέρες και τη γυναίκα του, η Ξένια είχε πάρει την κατάσταση πολύ βαριά και η επίσκεψη δεν την ωφέλησε, θα την έβαζε σε φαρμακευτική αγωγή. Το τηλεφώνημα έληξε μ' έναν αναστεναγμό για τη δεύτερη κόρη της και τη φράση, πάει κι αυτή.

Πολλά βράδια τότε, και από τότε, η Βιβή Χολέβα συλλογίζόταν την αδερφή της ανακατεμένη με τα στάνταρντ κάθε αγρύπνιας, Λίνο, ντουβάρια, Γιούκαρη, λεφτά στην μπάντα, δεν αναιρωτιόταν πια για κάτι ούτε προσδοκούσε ανακούφιση, είχε μάθει το σερί των συμφορών, μια ζωή σαν μακρύ χαροπάλεμα.

Τι βραδιά γενεθλίων και τούτη, τα πενήντα ανεόρταστα, τα χίνι αντί για τούρτα ή ένα κωλοκείμε, έστω δυο μελομακάρονα από τις χριστουγεννιάτικες ετοιμασίες των φούρνων. Και η ώρα ακόμη εντεκάμισι.

Τις νύχτες ο χρόνος, κακό χρόνο να 'χει, είναι άπλετος, το ίδιο και το αλλόκοτο φως που ανάβει από μόνο του, αυτόματα, και πάει και φωτίζει όσα δεν αναπνέουν στον ήλιο της μέρας.

Παλιότερα δεν θα την πείραζε να υπήρχε μόνο νύχτα, όλα νύχτα, στο ενεργητικό της είχε μια δεκαριά έναστρους ουρανούς στα φιλιά με κάποιον κι άλλους τόσους στην κάλμα μονάχη.

Από το '97 τα πράγματα άλλαξαν οριστικά. Δεν είχε άντερα για τη νύχτα, δεν είχε πνευμόνια για τον ανήφορο του μυαλού στις μικρές ώρες, τότε που παρακολουθεί το γιο της κατά πόδας να τριγυρίζει στα βουλεβάρτα των ανδραγαθημάτων του, τότε που ξαφνικά κάνει μπαμ ένα κορδόνι κι εκείνη κοκκαλώνει σαν λαγός μπροστά στα φώτα πορείας μιας νταλίκας.

Και μυρίζεται στον αέρα πως είναι η στιγμή να σηκώσουν κεφάλι από τα χαρακώματα και τα ρω, να ορμήσουν καταπάνω της πρόθυμα για σπέκουλα στην ταραχή και πλιάτσικο στα δεινά της.

Κοπιάστε, λοιπόν, εδώ ο καλός καρναπές, εδώ το καλό ταρχίνι. Και κοπιάζουν, άλλο ένα δεκάλεπτο αναμπουμπούλας.

Από κει και μετά κοιτάζει τα χέρια της, μπράτσα, αγκώνες, καρπούς, παλάμες, δάχτυλα και τα παρακαλάει να κινηθούν, να τη σηκώσουν, να τη βάλουν σε δουλειές του σπιτιού και να σβουρίζουν σαν αβγοδάρτες ώσπου να ξημερώσει.

Την ώρα που πήγαινε να πετάξει στο σκουπιδοτενεκέ την άδεια γυαλίτσα και το φακελάκι του τσαγιού, χτύπησε το τηλέφωνο, ο μόνος που τη θυμήθηκε, ο Καναδάς.

Στην αρχή χορωδία, από μάνα και κορούλες, happy birthday dear θείτσα, άργησαν να πάρουν γιατί είχαν βγει για Christmas shopping, μετά φιλάκια, μετά οι δυο αδελφές μόνες. Η Ξένια την ξαναρώτησε πριν από πόσα χρόνια τής κόπηκε η περίοδος, την ξαναμάλωσε που δεν κάνει παπ-τεστ και μαστογραφία, την

ξαναπαρότρυνε να μάθει κομπιούτερ, την ξανακατανόησε που ξέμεινε στη φάση της ζωής με παντόφλες, την ξαναζάλισε με τη χάι-τεκ κουζίνα της, την ξανακαθησύχασε πως τώρα, με τα αντικαταθλιπτικά της ξαναβρήκε τη διάθεσή της, της είπε πως θα έπαιζε πρωταγωνίστρια με την ερασιτεχνική θεατρική ομάδα στον *Αγαπητικό της Βοσκοπούλας* και αφού τα είπε όλ' αυτά, έκλαψε για όλα αυτά.

Μέχρις εκεί η καημένη η Ξένια, δεν ήταν πια για παραπάνω, τα δικά της και πολλά της, η Βιβή δεν θα μπορούσε να υπολογίζει ούτε στην αδελφή της, έστω για κάτι λίγο από μακριά, τόσο μακριά.

Ποιος ή τι θα την αντικαθιστούσε σε ώρα ανάγκης;

Στον ορίζοντα ουδείς και ουδέν.

Στο βλοσυρό σκοτάδι του Δεκεμβρη του 2005, κλείνοντας μισόν αιώνα ζωής και παίρνοντας σειρά στην τσουλήθρα των γηρατειών προς το τελικό σκάμμα, τη ζώσανε τα φίδια.

Ο άλλος πεντάμονος. Και ζαβλακωμένος. Και λαγόκαρδος. Και σκήνωμα. Συναγερμός λοιπόν, ζητούνται ενισχύσεις, ζητούνται ιδέες, ζητείται νέος προσανατολισμός. Έπρεπε να προνοήσει. Να βρει μια λύση πέρα από ανθρώπους, δίχως ανθρώπους. Ο νους όμως για να πάει σε άλλη ταχτική χρειάζεται ένα προσάναμμα.

Για αρχή, έστω με το ζόρι, είπε να ξοδέψει λίγη ώρα σπέρνοντας στο μυαλό της ζεστά και φωτεινά χρώματα.

Βάλθηκε λοιπόν να εφορμά σαν στούκας στα εκτυφλωτικά χιόνια της Σιβηρίας. Στους σιέλ αφρούς πολυμελών μπαλέτων. Στα κόκκινα πανό των συντρόφων του Φώτη. Στην κίτρινη παλίρροια από μαργαρίτες που ξεχύνεται στα ανοιξιάτικα λιβάδια, κάτω στην Πελοπόννησο. Στο φλογισμένο ξέσπασμα του Οκτώβρη στα δάση της οξιάς, πάνω στην Ήπειρο.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ

Κι όλα μαζί αυτά τα κύματα της ομορφιάς την πέρασαν στο Αλωνάκι μιας εποχής δίχως ποινικό μητρώο. Αφέθηκε να θυμάται το γυμνό κορμάκι του Λίνου στη θάλασσα της Άκολης να γίνεται τερκουάζ, σούρουπο στο δρόμο το παιδί της και μαζί το ποδήλατό του να γίνονται πορτοκαλί, καταμεσήμερο στα θερισμένα χωράφια του χωριού, πάντα το μονάκριβο αγόρι της να τρέχει με το κόκερ, να ξαπλώνει ανάσκελα, ένα χρυσαφένιο κουτάβι που σκάλιζε με τα χεράκια του τα χώματα και μονολογούσε στον ήλιο τα ακαταλαβίστικα συνθηματικά του, ζνταπ και ζντουπ και χραπ και χρουπ.

Το φυτάρι

ΝΑ ΤΟ ΓΑΜΗΣΕΙΣ και να το πετάξεις. Αυτό του χρειάζεται. Φοράει το κολλητό χαμηλοκάβαλο για να μας χώνει στα μάτια το μισό πάνω κώλο και τη μισή πάνω κοιλιά. Στα λουριά της μπλούζας κρέμονται κομμάτια πλάτης, κομμάτια βυζιών και μαυρισμένοι ώμοι που γυαλίζουν και πετάνε φλας όποτε τα φώτα των μαγαζιών πιάνουν την γκόμενα να περνάει από μπροστά.

Αυτή γουστάρει γλείψιμο, γαμήσι, γλέντι με το χύσι.

Περπατάει και στο διάβα της κόβει τους άντρες και λογαριάζει πόσα τα μουσκεμένα παντελόνια, ατέλειωτο σουλάτσο στα πεζοδρόμια, να μας ανάβει και να μη μας αφήνει να συγκεντρωθούμε.

Ο εικοσάχρονος Λίνος Χολέβας εκπονούσε φράση τη φράση και φορμάριζε σταδιακά τα λογύδρια-μονολόγους στον εαυτό του τα ανοιξιάτικα και καλοκαιρινά βράδια του 1997, καθώς του έφραζαν την ανάσα τα βρομόμουνα που ορμούσαν στους δρόμους πυρακτωμένα, απασφαλισμένες χειροβομβίδες έτοιμες να σκάσουν και να κομματιάσουν τα αρσενικά, που μες στα σάλια και τα τρέμουλα τρέχανε ξοπίσω τους, με το μυαλό κιόλας να μπαينوβγαίνει ρυθμικά, μέσα έξω, μέσα έξω από το κεφάλι τους, ως την έκρηξη, ένα καύκαλο συμπαράλια.

Ακολουθούσε στα τρία μέτρα μια με κολάν, που κουνούσε με σεισμό επτά ρίχτερ τον πισινό, την άφηνε για να πάρει στο κατόπι άλλη, μια με δυο πεταχτά κοτσίδια, *Αχ κουνελάκι, κουνελάκι*, ξύλο που θα το φας, γρήγορο το κουνελάκι, είχε λίγο παρακάτω ραντεβού με τον κούνελο, σε πέντε λεπτά να σου τον ο επόμενος στόχος, μια με μισή φούστα, τα μπούτια να παφλάζουν, το τσαντάκι να σβουρίζει, οι φτέρνες να παραμονεύουν στα σανδάλια το μάγκα που θα τις γραπώσει και θα τις ρουφήξει.

Ήθελε να κυνηγήσει όλες τις μπεκάτσες που κυκλοφορούσαν αμολητές στο σκοτάδι, να τις μαθήσει καλά καλά, για να ελευθερώσει τις νύχτες από τις σκιές που σφήνωναν στα μάτια του και μπλόκαραν το αίμα στις αρτηρίες του, για να βάλει και πάλι σε τάξη τα πεζοδρόμια.

Ήταν οι στιγμές που έχανε τον έλεγχο, ίδρωνε και άσπριζε, τρέκλιζε και γρύλλιζε. Κατά κανόνα βαστούσαν πέντε, δέκα, δεκαπέντε λεπτά, οι γυναίκες έπιαναν το σήμα κινδύνου και προλάβαιναν ν' ανοίξουν το βήμα σε μέρη με άλλους διαβάτες, ζευγάρια και οικογένειες, κι εκείνος προλάβαινε να ξανακίνηει ο εαυτός του και να γυρίσει στο σπίτι έχοντας σβήσει το διαολεμένο τέταρτο από το χρόνο της βραδιάς, έτοιμος να φάει τα μπιφτεκάκια του και να προσηλωθεί σε κάποια αρχινισμένη ταινία στο Star, Αμερικάνοι μπάτσοι να τα πιάνουν και αυτοκίνητα να πετάνε πάνω από γέφυρες.

Η μάνα του μάζεψε το δίσκο με το πιάτο του, διωγμένη από την επίμονη σιωπή του εξαφανιζόταν στην κάμαρά της, άφηνε την πόρτα μισάνοιχτη και στα διαφημιστικά διαλείμματα του φώναζε άγαρμπα τις ειδήσεις, οι φοροκομάντος την πέφτουν σε πρατήρια υγρών καυσίμων, οι Παπαντρέου πλακώνονται για τη βίλα στο Ψυχικό, διάφοροι παλαβωμένοι σφάζουν αμάχους στην Αλγερία και συμπληρώνονται πενήντα χρόνια από την έ-

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

ναρξη λειτουργίας της Μακρονήσου, είχε κάνει και η γιαγιά σου εξορία εκεί, ξέρεις ποια από τις δυο.

Κόντευε να ξημερώσει όταν τον έπαιρνε ο ύπνος και να μεσημεριάσει όταν ξυπνούσε στο άδειο σπίτι, η Βιβή έλειπε στο μαγαζί κι εκείνος μπορούσε άνετα να μη διαβάζει, να μη σκέφτεται καν τις εξετάσεις και τους υπολογιστές κι ακόμα πιο άνετα να σέρνεται με την κοιλιά στα πυκνά σκοτάδια του μυαλού του και να σαβανώνεται σε μαύρες κουρτίνες, αγκαλιά με τον πεθαμένο Μπάντυ.

Η μάνα του πάντα τον μεταχειριζόταν σαν το σκυλί, Λίνο, και χτυπούσε το μπούτι της για να τον φωνάξει κοντά της να του κόψει τα νύχια, Λίνο, η σοκοφρέτα σου, του την πετούσε στην κουβέρτα κι εκείνος την έτρωγε και της γύριζε το άδειο σακουλάκι στα δόντια του, του έβαζε το πιλάφι σ' ένα γαλάζιο πλαστικό πιάτο, ίδιο χρώμα και σχεδόν ίδιο σχέδιο με του σκύλου, κανόνιζε τα εμβόλια γιου και σκύλου την ίδια μέρα, χάιδευε στο ίδιο σημείο, στο σβέρκο, ποτέ αρκετά και μάλλον φοβόταν κάπως και τους σκύλους και τα παιδιά, το 'βλεπε στο πετάρισμα των βλεφαρίδων και στα ξαφνιάσματά της καθώς πισωπατούσε δυο τρία βήματα.

Μαγαζί, παιδί, σκυλί, την άκουγε μικρούλης στα τηλεφωνήματα με τη νονά του να παραθέτει τις σκοτούρες της και περνώντας τα χρόνια, πιο σκοτισμένη, να λέει ξερά, πάω να ταΐσω τα δυο ζωντανά.

Την έβλεπε να στρώνεται στο τραπέζι, με φακέλους, χαρτιά και χαρτονομίσματα, όλο μετράς λεφτά, της μιλούσε, μικρέ, μη γαβγίζεις, έχω τρελή δουλειά, του απαντούσε, μα είναι πολύ βράδυ, την παρακαλούσε, κάνε ησυχία μην μπερδευτώ και βρω τον αλίμονό μου, τον διέταζε κι αυτός σώπαινε, το ίδιο και ο Μπάντυ το αδερφάκι του, ένα σκυλί που απαγορευόταν να γαβγίσει.

Σε όλη του τη ζωή έκανε ησυχία, αυτό του ζητούσαν ο πατέρας του κι η μάνα του, τον μεγάλωναν με νεύματα σιωπής, όχι για να μιλούν μεταξύ τους, μα για να σκέφτεται ο καθένας τους μόνος τα όσα είχε φυλαγμένα για τον άλλον, μια ένταση, μια κρυάδα, μια έχθρα που δεν του επέτρεπαν όχι ν' ανακόψει μα ούτε να τη διακόψει για λίγο, εκείνος έβλεπε στην τηλεόραση μια εκπομπή με Ρωμαίους αυτοκράτορες, εκείνη κοστολογούσε τα κουκλάκια του μαγαζιού, εκείνος τρεις ολόκληρες ώρες γέμιζε και άδειαζε τις χούφτες του με πούλιες, εκείνη κολλάριζε τούλινες μαλακίες, εκείνος έβαζε με το ζόρι μπαταρίες στις περιστρεφόμενες χορεύτριες, εκείνη γυάλιζε δυο κωλοκηροπήγια, εκείνος να πελεκάει ένα κούτσουρο, εκείνη να κοιτάζει δολοφονικά τα ροκανίδια, εκείνος μισό βράδυ να βουρτσίζει το ρώσικο καπέλο, εκείνος ν' απενίζει τον τοίχο, εκείνος με συντροφιά το μπουκάλι ώσπου να στραγγίξει και την τελευταία σταγόνα, εκείνος στο μπαλκόνι να καπνίζει το ένα μετά το άλλο και να σβήνει τις γόπες στις γλάστρες.

Μια φορά, σε ώρα που έλειπε η μάνα του στο μαγαζί, ήρθε στο σπίτι μια Κική, η Κική που είχε τηλεφωνήσει πριν από κάτι μέρες και ο πατέρας του της κοπάνησε το ακουστικό αφού πρώτα της είπε, δεν έχω αδερφές, από δώδεκα χρονών αγωνίστηκα και πέτυχα να σε ξεχάσω, για το καλό σου, Κική, μη με βάζεις να σε ξαναθυμηθώ.

Όταν χτύπησε το κουδούνι και ο πατέρας του άνοιξε την πόρτα και την είδε μπροστά του, κάτι έπαθε, εγώ δεν πρόκειται να βάλω πλάτες για να τα βρεις με τη συνειδήσή σου, Κική, βασανίσου κι άλλο, βασανίσου μόνη σου, γύρνα και ξέσπα στον πούστη σου, της φώναζε, εκείνη ανασηκωνόταν στα πόδια της πάνω από τον ώμο του και κοιτούσε τον μικρό Λίνο, σε παρακαλώ, άσε με να μπω, έλεγε και ξανάλεγε, τα παρακάλια δεν έπια-

σαν, Φώτη, έχεις πιει πολύ, Φώτη, πίνεις, οι τελευταίες της κουβέντες, την έδιωξε.

Μετά εκείνος πήρε τον Λίνο στην αγκαλιά του, τον έσφιζε τόσο άγρια που τον πόνεσε και του είπε μια ιστορία για ένα σκυλάκι, το μόνο αληθινό σύντροφο όχι μόνο των παιδιών αλλά και των μεγάλων, που δεν τα βρίσκουν με τους άλλους μεγάλους, εκείνος είχε τον Γκαγκάριν που όλο χόρευε και πηδούσε ψηλά σαν πουλί και μακάρι να τον είχε ακόμη, μονάχα τα σκυλιά αξίζουν την αθανασία, υποσχέθηκε μάλιστα να του κάνει δώρο γενεθλίων ένα φουντωτό κουταβάκι.

Ήταν ο Μπάντυ, μαυρούλι κοκεράκι δύο μηνών, και αναθράφηκε κι αυτό δίχως ν' ακουστεί.

Καμιά φορά ο πατέρας του έπαιρνε και τους δυο να πάνε στο χασάπη, στο ψιλικατζήδικο, στην κάβα, η βόλτα της τριάδας των μουγγών. Αν η μαμά δεν ήταν στο σπίτι, γύριζαν αμέσως. Αν ήταν, έσερνε εκείνος το παιδί και το σκυλί πέντε έξι τετράγωνα γύρω γύρω, βήματα αργής βίας, σαν να μην ήθελε να πάει γρήγορα πίσω και ο Λίνος, για να πάρει κουράγιο, να μη βάλει τα κλάματα, αποστήθιζε τους αριθμούς των μαγαζιών, 44 τα φάρμακα, 67 τα λουλούδια, δεν τολμούσε να του πει πως θα χάσει τους Μπόλεκ και Λόλεκ, είχε καταφέρει να τους παρακολουθεί και χωρίς ήχο, για να μην ενοχλεί.

Μεγάλωνε και δεν ήξερε από πρώτο χέρι τι σημαίνει να τσιρίζει ένα παιδί, ποτέ του δεν είχε μελανιάσει στο κλάμα, δεν είχε ακούσει την ίδια του τη φωνή ούτε μία φορά να δοκιμάζει για πόσο μακριά και πόσο δυνατά ήταν ικανή, ήξερε όμως πολύ μελετημένα τις άχνες, τα ψιθυρίσματα, τα από μέσα λόγια, τα μεθυσμένα αίσιχτίρ, τις κουβέντες που άρχιζαν δυνατά κι έσβηναν ή κόβονταν απότομα στη μέση, την υπακοή στη σιωπή.

Έτσι έμαθε, έτσι συνήθισε, έτσι συνέχισε, με μια πλαστική

μπασκέτα απέναντι από το κρεβάτι του, να βάζει καλάθια με πάνινο τόπι, κάποιες φορές να πετυχαίνει δέκα στα δέκα, να μη ζητωκραυγάζει τον εαυτό του, να αρκείται σε βουβά παλαμάκια με θεατή και θαυμαστή τον Μπάντυ που κουνούσε την ουρά του, να μην ακούγεται κιχ.

Η σιωπή ήταν ό,τι μεγαλύτερο μπορούσε να φανταστεί, πλατιά όσο η Σαχάρα, ψηλή όσο το Έβερεστ, βαθιά όσο ο Ατλαντικός.

Όταν πέθανε ο πατέρας του πήγαινε στη Γ' Δημοτικού. Στην τάξη δεν υπήρχε άλλο ορφανό κι ένωσε μοναδικός, σημαντικός, μεγάλος. Χτυπούσε το κουδούνι για σχόλασμα, οι μανάδες περίμεναν στην εξώπορτα, δεν τους έδινε σημασία, αλλά αν υπήρχαν και κάνα δυο πατεράδες, δεν τους άφηνε από τα μάτια του, τους περνούσε κόσκινο, μη χάσει τα κακά σημάδια τους, κίτρινα δάχτυλα, κόκκινες μύτες, μα τους ήθελε κιόλας, να υπολογίζει ηλικία, μπόι, να κοιτάει που βαστούσαν το χέρι του παιδιού τους.

Πώς γίνεται να φοβάσαι και να μισείς κάποιον τόσο πολύ κι όμως να τρέμεις μην πεθάνει κι αφού πεθάνει, αντί να τον παρατήσεις στη λησμονιά, το μυαλό σου να τον έχει περισσότερη ανάγκη, η λύπη ολοένα να μεγαλώνει και ο φόβος να μην περνάει με τίποτα;

Ψιλόβροχο, πενήντα και πάνω ομπρέλες, σκούρα κοστούμια και σκούρα παλτά στην πιο άσπρη γειτονιά του κόσμου, μαρμάρινα σπιτάκια σε σειρές, στον Άγιο Αντώνη στην κηδεία του μπαμπά του, κάποιои γνωστοί, κάποιои όχι, όλοι τους έσπρωχναν τους άλλους να 'ρθουν κοντά στο παιδί, να σκύψουν να χαϊδέψουν το κεφάλι του, ο Λίνος το τίνιζε φουρκισμένος, δεν ήθελε να τον αγγίζουν, να του μιλούν, να τον αποσπούν.

Ήταν χωμένος ανάμεσα στους δυο νεκροθάφτες, με τα μάτια του κολλημένα στα δυο φτυάρια που μπήγονταν με δυσκολία στη

σκληρή και παγωμένη γη και τ' αφτιά του ν' αποταμιεύουν ένα προς ένα κάθε ζντουπ και γκουπ καθώς γέμιζαν οι φτυαριές, κάθε φραπ και χραφ καθώς το χώμα έπεφτε στο λάκκο του μπαμπά του. Κάποια στιγμή, ο ένας νεκροθάφτης ακούμπησε το φτυάρι του όρθιο στο διπλανό κυπαρίσσι, έβγαλε χαρτομάντιλα, χάλασε τρία να φυσάει τις μύξες του και γύρισε πάλι φορτσάτος να ζευγαρώσει στη δουλειά με το συνάδελφο, να ζευγαρώσουν και τα φτυάρια.

Τα φτυάρια που από τότε, κρύα Τετάρτη του Φεβρουαρίου του 1985, δεν φύγανε από το κεφάλι του. Ούτε το ξερό μάτι της μάνας του έφυγε, δεν είχε κλάψει ποτέ πριν, δεν έκλαψε στο νεκροταφείο, δεν έκλαψε μετά. Και στις σαράντα μία μέρες, την επομένη του μνημοσύνου δηλαδή, έβγαλε και τη μαύρη μπλούζα. Τον οκτάχρονο Λίνο τον πόνεσε πολύ το μπεζ πουκάμισό της.

Παραλίγο να το πει στη μαυροφορεμένη γιαγιά του, ενώ τρώγανε οι δυο τους τα κόλλυβα που είχαν απομείνει. Κρατήθηκε, δεν το είπε, η γιαγιά και η Ξένια μετά από δυο μέρες γύρισαν στο χωριό γιατί είχε χειροτερέψει ο παππούς, βαριά πούντα και παραιμιλητό, η Βιβή τον βούτηξε, τον πήγε στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, τον σταμάτησε μπροστά στην περικεφαλαία του Κολοκοτρώνη, μπροστά στον Λάμπρο Κατσώνη με στολή Ρώσου αξιωματικού και το ίδιο βράδυ κουρντίστηκε, έφτιαξε πρόγραμμα με τα νέα δεδομένα, η αποδιοργάνωση είναι θάνατος, είπε φωναχτά στον εαυτό της και το επανέλαβε έτσι ακριβώς στο τηλεφώνημα της Ρόδως, αργά τη νύχτα.

Παραγγελίες, παραλαβές, πωλήσεις, διανομές, σαν άλλογο έτρεχε στις δουλειές, πενήντα ώρες τη μέρα.

Δεν υπήρχε κανείς στο σπίτι να βγάλει ο Λίνος το παράπονο για το μπεζ πουκάμισο, μάλλον ευτυχώς, γιατί αυτός ο πόνος και μερικά άλλα που συμβαίνουν δεν παίρνουν από λόγια, πρέπει να τα περνάς μόνος. Μια φορά που τον έπνιγε κάτι για βδομάδες

και το ψέλλισε, όλο λέτε πως έχετε πονοκέφαλο, οι μεγάλοι έκαναν πως δεν κατάλαβαν, τον ξεφορτώθηκαν και ξεμπερδέψαν, εκείνοι, γιατί του Λίνου το πνίζιμο μέσα του χειροτέρεψε.

Τελικά για το μπεζ πουκάμισο και την πράσινη μπλούζα μετά, και τα ακόμη πιο χρωματιστά λίγο πιο μετά, μίλησε στον Μπάντυ, οι δυο τους άρχισαν τότε τις πολώρες συνομιλίες χωρίς φωναχτά λόγια και σκουζίματα, πλήρης συνεννόηση με τα μάτια του ενός στα μάτια του άλλου και σφύριγμα λήξης τον πνιχτό ήχο του φτυαριού.

Μα τι στο διάτανο είναι τα ζντουπ και ζντουπ που τσαμπουνάς στο σκυλί; ρώτησε κάνα δυο φορές η Βιβή, δεν της απάντησε. Υπήρχαν κι άλλα που δεν της είπε τότε και θα έρχονταν περισσότερα στο μέλλον, για να μην της τα πει ούτε αυτά.

Την έβλεπε σαλταρισμένη να τρώει τ' αβγά της μέσα από το τηγάνι, το παγωμένο κριθαράκι μέσα από το τάπερ, να σφίγγει τη γροθιά και να βαράει το κούτελό της, σχεδόν να επιδεικνύει τις πάσης φύσεως ενοχές της απέναντί του, ιδιαίτερα όταν έβαζε κάποιον άντρα στη ζωή της, πάντοτε διαλεγμένο λάθος για να μπορεί να δρομολογήσει και την αποπομπή του, τόσο γρήγορα στην απογοήτευση, τόσο πρόθυμη για στραπάτσο.

Το γερο-Μπάντυ τον πάτησε μια καριόλα με Μπε-Εμ-Βε, Πρωταπριλιά του '97, καταραμένη Τρίτη. Τον είχε βγάλει η μάνα του γιατί ο ίδιος είχε ρίγη.

Την επομένη η Βιβή πέταξε σκυλοσαμπουάν και σκυλοκονσέρβες, σαπούνισε την ταπετσαρία του καναπέ, έπλυνε το χαλάκι της κάμαρας του γιου και σφουγγάρισε πέντε χέρια το σπίτι για να φύγει η σκυλίλα.

Προδόθηκες, σκέφτηκε ο Λίνος βλέποντάς τη να πηγαίνει τα απορρυπαντικά και τον κουβά στο μπάνιο, τελικά δεν αγαπούσες καθόλου τον Μπάντυ. Όταν το πάτωμα στέγνωσε, η μάνα

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

του έκλεισε τα παράθυρα, στάθηκε μπροστά του και του είπε, ώρα να συνέλθεις από την αφύσικη λατρεία στους σκύλους, τα κορίτσια είναι καλύτερο παιχνίδι.

Τον τελευταίο χρόνο όλο και του πετούσε σπόντες, δυο φορές μάλιστα τον είχε αποπάρει χοντρά, γιατί σου έφυγε τότε η Μαργαρίτα, γιατί κοπήκανε τότε με το μαχαίρι τα βραδινά τηλεφωνήματα της αλληνής και γιατί τρία χρόνια τώρα δεν άκουσα άλλο γυναικείο όνομα.

Εκείνη τη μέρα όμως ο Λίνος, σε μαύρο χάλι για το χαμό του κόκερ-αδερφού, δεν της μπήκε. Κάποια άλλη φορά θα γούσταρε να την κοντράρει, σιγά που σε νοιάζει στ' αλήθεια τι έγινε τότε μ' εκείνες ή να τη ρωτήσει απλά γιατί οι γυναίκες είναι τόσο σίγουρες για τα πάντα, αλλά ήταν αδύνατο ν' ανοιχτεί στη μάνα του, να την εμπιστευτεί, να συζητήσει μαζί της οτιδήποτε ήρεμα και κανονικά και χορταστικά, ούτε ο πατέρας του μπορούσε, κανείς δεν παράβγαινε μαζί της στην κουβέντα, έκλεινε τα θέματα δίχως χασομέρι, σε τρεις τηλεγραφικές προτάσεις, το μυαλό της πήγαινε παρακάτω γρηγορότερα από των άλλων, εκείνη τελείωνε τη φράση του άντρα της, της αδερφής της, του προμηθευτή της, του λογιστή της, του παναθηναϊκάκια, του τσιγγανοβιολάκια, εκείνη έβρισκε πρώτη τις κατάλληλες λέξεις που χρειάζονταν ή τους μπέρδευε υπαγορεύοντας τα δικά της, εκείνη έβγαζε το τελικό συμπέρασμα φτάνοντας σφαίρα στον επίλογο, ενώ οι υπόλοιποι τσακίζονταν ακόμη να στρώσουν τον πρόλογό τους.

Μόνο η πουτάνά η νονά του της έκοβε το βήχα, έφερνε στο σπίτι βαριά βιβλία ή ξένες εφημερίδες για να της διαβάσει φωναχτά δυο παραγράφους, να μεταφράζει στον αέρα τον ιμπεριαλισμό και τα κουλτουριάρικα, να τη βγάζει μισοαγράμματη ή ντιπ άσχετη και να τη ρουμπώνει.

Η πουτάνά η νονά του, που τον βάφτισε Λίνο για να τον κρὰ-

ζουν στο Λύκειο, ρίξε κάνα στιχάκι για την καρακάξα τη μαθηματικού, ρε Λίνα Νικολακοπούλου.

Η πουτάνα η νονά του, που από τα δέκα του, κάνα δυο φορές που βγάλανε μαζί το σκυλί, του έδειχνε στις βιτρίνες τι σκόπευε ν' αγοράσει, ολοκόκκινα σεντόνια για king size κρεβάτια.

Η πουτάνα η νονά του, που μια φορά σπίτι της μπροστά του, αυτός στα δώδεκα, έβαλε μπουρλότο στο τηλέφωνο ξεφτιλίζοντας το γιατρουδάκι που την κεράτωσε με μια πιτσιρίκα νοσοκόμα, παινεμένη εργαλειοδότρια στα χειρουργεία και πιο παινεμένη εργαλειορουφήχτρα στις εφημερίες.

Η πουτάνα η νονά του, που τα 'ριχνε σε βαρβάτους και μισοπεθαμένους και για κάθε άντρα που θεράπευε έκανε άλλους τρεις καρδιακούς.

Η πουτάνα η νονά του, που από τα δεκατέσσερά του τον ξεμονάχιαζε και τον ρωτούσε πειστικά, το 'χεις κάνει; Πόσες έχεις ρίξει; Πόσες φορές μπορείς να το κάνεις σερί; Θα μας πεις κι εμάς να καμαρώσουμε το πνευματικό μας τέκνο; Ακόμη να το κάνεις, ντε; Μα πότε λογαριάζεις να το κάνεις; Γλυκιά η μαλακία, αλλά τώρα πάρε φόρα και όρμα καταπάνω τους, μην αφήσεις καμιά θηλυκή γάτα παραπονεμένη, κανόνισέ τις όλες και θα σου χρωστούν χάρη, μέχρι να πας φαντάρος πρέπει να έχεις ξαπλώσει τρεις διμοιρίες γυναικών στο πεδίο της μάχης.

Το Μάιο και τον Ιούνιο του '97 όλοι στη Σχολή και οι συνομήλικοι στη γειτονιά είχαν λυσσάξει να φιλιούνται και να πηδάνε, τα παγκάκια μπουρδέλα, τα παγκάκια ντιβάνια.

Για τον Λίνο Χολέβα είχε προηγηθεί ένας ολέθριος μήνας, Μπάντνι και Αρχιεπίσκοπος.

Κλασικό απριλιάτικο απόγευμα, η περηφάνια και αυτοπεποίθηση της άνοιξης αφιερωμένη εξαιρετικά και γενναιόδωρα σε μικρούς και μεγάλους.

Κάθε άνθρωπος με ήσυχα μυαλά και χαλαρή διάθεση θα χαιρόταν την πλάση που λαμποκοπούσε, θα θαύμαζε τα φυλλώματα των δέντρων που σείονταν σαν ασημένια μαντιλάκια στο ελαφρύ αεράκι, θα απολάμβανε το θέαμα των σύννεφων που αναδεύονταν σαν μεταξωτές κουρτίνες κι όταν ξεσπούσε η συνηθισμένη στο πρόγραμμα απογευματινή μπόρα θα ένιωθε τυχερός μάρτυρας μιας βροχής από μυριάδες κρυσταλλάκια σβαρόφσκι να ραίνουν τα πάντα στραφταλίζοντας πανηγυρικά και απόκοσμα.

Ο Λίνος Χολέβας τα έβλεπε όλα με άλλο μάτι, για κείνον ο ανοιξιάτικος ήλιος ήταν παγίδα, ο ουρανός ξετύλιγε συρματοπλέγματα, τα σύννεφα ήταν σμήνος από πελώρια γυαλιστερά σκυλόψαρα και οι χοντρές στάλες της μπόρας ήταν τόνοι λέπια που ξεχύνονταν κατά κύματα και πλάκωναν την πόλη βρομίζοντας σπίτια, αμάξια και ασφαλτο.

Βάδιζε και νόμιζε πως γλιστρούσε όπως στα ρηχά όταν πατούσε σε πλατιές φέτες βράχου αλειμμένες με τα γλιτσίάρικα πράσινα μπαμπάκια του βυθού.

Άρχισε να τρέχει προς τη γειτονιά του, μα ο δρόμος μπροστά του στένευε όλο και περισσότερο ώσπου έγινε ένα σκοτεινό λαγούμι μισού μέτρου με τους τοίχους των κτηρίων να ορθώνονται αριστερά και δεξιά του γεμάτοι πυκνά δεκάποντα αγκάθια που κουρέλιαζαν τα ρούχα και τρυπούσαν τα πλευρά του.

Του φάνηκε αιώνας ώσπου να βάλει το κλειδί στην πόρτα της πολυκατοικίας. Όταν επιτέλους μπήκε στο σπίτι, πήγε γραμμή στο δωμάτιό του, ξάπλωσε με τα βρεμένα στο κρεβάτι, έτρεξε την παλάμη του στον τοίχο δίπλα του, δεν υπήρχαν αγκά-

θια, άναψε το πορτατίφ, κοίταξε τα ρούχα του, πουθενά τρύπες, πουθενά λείπια, σήκωσε την μπλούζα του, ούτε γραντζουνιά.

Κουβαριάστηκε με τα γόνατα στο στήθος και την καρδιά του να χτυπάει τόσο δυνατά που οι παλμοί, σφυριές βαριοπούλας, πηδούσαν από το στέρνο στα πόδια του, το πανδαιμόνιο ν' αντιλαλεί ως τα μηνίγγια, τις παλάμες και τις φτέρνες του.

Μ' έχουν πετύχει όλοι οι τρόποι, όλα τα είδη του φόβου, σκέφτηκε και τα ανακεφαλαίωσε, φυτάρια και χρώματα, κήτη και κύματα, νύχτες και αίματα.

Έξω είχε σκοτεινιάσει. Η δέκατη συνεχόμενη μέρα που δεν θα πατούσε στη Σχολή, ΙΣΥΣ, Ινστιτούτο Σύγχρονων Σπουδών, γαμώ το Μεσαίωνα τους. Και πώς να πήγαινε, με την καριόλα την Ελίνα που είπε στην κολλητή της, κι εκείνη το πρόφτασε σε όλες, πως απήγαγε τον σιωπηλό ξανθό που πενθούσε το σκύλο του για να τον αποπλανήσει μέσα στο αμάξι της και ο μαλλάκας την πέρασε για Αρχιεπίσκοπο και επί δυο ώρες της φιλούσε το χέρι.

Την επομένη κιόλας, στα σκαλιά της εισόδου δυο πουτάνες του άπλωσαν για χειροφίλημα το ένα χέρι και με το άλλο τον σταύρωσαν, ευλογητός ο Θεός ημών, στρίβοντας εκείνος και φεύγοντας άκουγε τα χαζά τους, έλα πίσω, καλέ, σε πειράζουμε, ούτε ένα αστείο δεν σηκώνεις;

Τώρα νύχτα, πίσω από το τζάμι σκέτο μαύρο.

Ας ήταν άλλος. Αλλού. Με άλλους.

Μπορώ όμως να γίνω άλλος; αναρωτήθηκε μ' έναν πρώτο σπασμό στα σωθικά κι ένα δεύτερο στα μάτια, που σκίστηκαν και τσουρουφλίστηκαν από δάκρυα κοφτερά και καυτά.

Η μάνα του γύρισε αργά, άνοιξε απαλά την πόρτα του, ο Λίβνος παράστησε τον κοιμισμένο. Την κατάλαβε να στέκεται για ν' αφουγκραστεί την ανάσα του, της έκανε τη χάρη ρυθμίζοντας τέλεια τη συχνότητα και τον ήχο της αναπνοής του.

Η Βιβή, εξασκημένη στα αλαφροπατήματα, τον πλησίασε αθόρυβα, του έβγαλε τα παπούτσια, έριξε πάνω του μια κουβερτούλα και βγήκε ξανακλείνοντας την πόρτα του προσεκτικά.

Μόνος του πάλι, άνοιξε τα μάτια, κάρφωσε το βλέμμα στο ταβάνι και συνέχισε ν' αναρωτιέται πότε θα ξετρομάξει, πότε θα ξεφορτωθεί την επίμονη ανημπόρια του, πότε το κεφάλι του θα πάψει να γεννάει αυτά τα εκατομμύρια αβγά της κακομοιριάς.

Κόντευε να ξημερώσει όταν βρήκε μια απάντηση. Οι πιο διάσημοι πόλεμοι είναι οι φονικότεροι. Τα άκαπνα έθνη δεν δοξάζονται. Οι άκακοι είναι οι παλιάτσοι στο λάσο των καουμπόιδων. Οι κλαψιάρηδες πάνε άκλαυτοι. Μόνον η βία λέει, μόνο το κακό δουλεύει ασταμάτητο και ανεμπόδιστο, αυτός θα είναι ο τρόπος να συγχρονιστεί κανείς με τα φερσίματα των άλλων, να πιάσει τον τόνο της εποχής, να μπει στο πνεύμα των καιρών. Οι εντάξει είναι λίγοι, τα θηρία είναι πολλά, άρα να μια λύση, αν θες να είσαι κάποιος για να υπάρχουν στο πλήθος, σκέφτηκε.

Αφού λοιπόν δεν μπορώ να γίνω δυνατός, ατάραχος κι αναίσθητος στο φόβο, μπορώ να γίνω κακός, αποφάσισε και το 'πε και από μέσα του και ψιθυριστά καμιά εκατοστή φορές, σαν ξόρκι ή τιμωρία. Και σαν νανούρισμα τελικά, γιατί εφτά παρά τέταρτο το πρωί δεν άκουσε το ξυπνητήρι της μάνας του ούτε την πήρε χαμπάρι που ξανάρθε στο δωμάτιό του και τον βρήκε ξεραμένο ανάσκελα, τα πόδια με τις κάλτσες να εξέχουν από την κουβέρτα, το κεφάλι σαν κοιμμένο ριγμένο πίσω στο μαξιλάρι, το καρύδι στη μέση του λαιμού ν' αναπηδά σαν βατράχι και το στόμα ορθάνοιχτο και στραβό, άσχημο και μελανό, να τρέμει σε κάθε εξώθηση του λιγοστού και εξασθενημένου ροχαλητού που πήγαζε από τα έγκατα του στήθους του.

— Πού είστε, γαμώ τον αντίθεό σας; ήταν η πρώτη κουβέ-

ντα του όταν ξύπνησε, περασμένες έντεκα και αναζήτησε τα βαράκια.

Τελικά τα βρήκε στο μπαλκονάκι του, στο πλαστικό καλάθι κάτω από την πλαστική καρέκλα, μαζί μ' ένα σκισμένο δίχτυ μπασκέτας, ένα τρύπιο γάντι του μποξ, μια ξεφούσκωτη μπάλα, μια παιδική ρακέτα του πιγκ-πονγκ, όλα δώρα και μνημεία της αποτυχίας του στον αθλητισμό.

Στα έντεκα, στα δεκατρία και στα δεκάξι του μάνα και νονά είχαν σκάσει λεφτά σε τρία συνοικιακά γηπεδάκια και γυμναστήρια, πήγε δυο τρεις φορές στο καθένα, δεν ξαναπάτησε, όχι άλλη πειθαρχία, όχι άλλες εντολές.

Έπλυνε τα δυο γαλάζια βαράκια στο μπάνιο, τα σκούπισε, τα κρέμασε στα αδύνατα μπράτσα του, τα ζύγισε και ξεκίνησε φορτσάτος την άσκηση, από σήμερα, από τώρα, επιβίβαση σε άλλο τρένο, την υπερταχεία προς ένα καλούπι Σταλόνε, προς ένα σουλούπι ικανό ν' αποδείξει σε καμπόσους και καμπόσες πως μπορούσε να κάνει αναδρομικά και μαζεμένη τη φασαρία, τη δράση για ντόρο.

Την επόμενη μέρα ήταν πιασμένος, τα μέλη του έκαιγαν και πονούσαν, αλλά δεν είχε τίποτ' άλλο στο μυαλό του, μπήκα σε πρόγραμμα και θα συνεχίσω, είπε στον εαυτό του και αυτό έλεγε κάθε επόμενο πρωί όλη τη μεγαλοβδομάδα και τη λαμπροβδομάδα, που η άλλη πουλούσε νυχθημερόν μπαλαρίνες μέσα σε κόκκινα αβγά και μέσα σε σοκολατένια κουνέλια, μουσικά κουτιά με Χριστός Ανέστη, με καμπάνες, με χασαποσέρβικα και Φρεντ Αστέρ με κεριά και λιβάνια.

Σε μια δεκαπενταριά μέρες είδε τους μυς του πιο σφιχτούς και μπορούσε, όταν έλειπε η μάνα του, να σηκώνει το βαρύ τραπεζάκι του σαλονιού ψηλά, πάνω από το κεφάλι του.

Το πρωί, πρωί τρόπος του λέγειν, της Τετάρτης 18 Ιουνίου ο Λίνος Χολέβας βρήκε στο τραπέζι της κουζίνας δίπλα στο τυλιγμένο σε αλουμινόχαρτο σάντουιτς ένα σημείωμα, μερικά χαρτονομίσματα και την ειδοποίηση από το οστεοφυλάκιο του Αγίου Αντώνη, η Βιβή δεν είχε πληρώσει το εξάμηνο για τη φύλαξη των οστών του πατέρα του και του ζητούσε να πάει να το τακτοποιήσει, η προθεσμία έληγε εκείνη τη μέρα.

— Άντε και γαμήσου, ρε μάνα, μουρμούρισε κι έχωσε στην τσέπη το χαρτί και τα λεφτά.

Πηγαίνοντας, πληρώνοντας κι επιστρέφοντας να σου πάλι το βιολί με τις φτυαριές που τον βρίσκανε κατακέφαλα, στην αρχή δυο δυο, μετά δεκάδες, μετά πυρ ομαδόν. Του είχε συμβεί κι άλλες φορές, στη ΣΤ' Δημοτικού και στο Γυμνάσιο, κάτι χειμωνιάτικα πρωινά στο δρόμο για το σχολείο να βλέπει ξαφνικά όλα τα Πατήσια να δέχονται επίθεση από μυριάδες φτυάρια, που μέσα σε οχλοβοή κοπανούσαν τα βουνά, νικούσαν την αντίσταση της σκληρής γης, φτυάριζαν μπάλες παγωμένης λάσπης και θρυμματισμένους σβώλους κι έριχναν τόνους, μια σκούρα θύελλα με ανεμοστρόβιλους χώματος που έπεφταν με γδούπο στις ταράτσες, στα καπό, στην ασφαλτο. Οι άνθρωποι το έβαζαν στα πόδια, αναζητώντας καταφύγιο για να μη θαφτούν.

Δεν συνέβαινε στ' αλήθεια, το ήξερε από τη δεύτερη κιόλας φορά που το είχε πάθει, αλλά το 'βαζε κι εκείνος στα πόδια, με τον καιρό συνειδητά, για να ξεσηκώσει το αίμα του και το κορμί του, ν' αερίσει το κεφάλι του και να σωθεί από τη φαντασία του, τόσο επιδέξια στην παραγωγή σκηηνικών τρόμου και αλλοφροσύνης.

Πάλι τα ίδια τώρα; Να κλείνει τα μάτια και να προχωράει σκυφτός; Να σκεπάζει τ' αφτιά για να μη σφυρίζουν μέσα εκεί οι ρουκέτες των ζντουπι; Να ξεπαγιάζει με το κρύο χώμα Ιούνιο

μήνα; Να τινάζει το γιακά μη χωθούν μέσα του σκουλήκια; Να εύχεται να είχε μαζί του ασπίδα για το κεφάλι το γούνινο καπέλο από την κωλορωσία;

Τελικά τα γερά μπράτσα δεν έφταναν για να νικήσουν το χάος στο μυαλό του, εκεί ήταν ο εχθρός.

Έφτασε σπίτι του απομεσήμερο, ξεγλωσσισμένος και πα-
ραπατώνοντας, και ξαπλώθηκε ανάσκελα στο πάτωμα του χολ.
Το κεφάλι του τον βαστούσε κάτω, βαρύ σαν βράχος, να μην
μπορεί να σαλέψει ούτε σπιθαμή.

Δεν σηκώθηκε παρά το βράδυ, μόλις μπήκε η μάνα του, για
να της πάρει τα κλειδιά του αυτοκινήτου, ενώ του πετούσε την
ερώτηση, πού τρέχεις φουριόζος φουριόζος, βρήκαμε καμιά;

Θα έφευγε χωρίς να της δώσει λογαριασμό, αλλά του ήρθε να
την παλέψει.

— Πάω να γυρίζω στους δρόμους σαν τρελός.

— Αν είν' έτσι, για φέρ' τα πίσω.

Του τράβηξε τα κλειδιά μέσ' από τα χέρια.

— Τότε πάω να τρεκλίσω.

— Σαν μωρό κάνεις.

— Να χαράξω αμάξια και να τρυπήσω λάστιχα.

— Πας γυρεύοντας να τις φας.

— Να δείρω παιδιά.

— Είσαι άκακος σαν πασχαλίτσα, είπε η Βιβή βγάζοντας
τις γόβες της.

— Να βρίσω μπάτσους.

— Τώρα, γιατί τα λες αυτά;

— Για να σε αγανακτήσω. Έκανα πολλή ησυχία ως τώρα.

Κουρασμένη η μάνα του δεν ήταν για πόλεμο νεύρων. Ιδρω-
μένη και βαριά στάθηκε για λίγο ακίνητη, εκτός από τα μάτια
της, αυτά δεν έστεκαν ήσυχα, φρόνιμα μέσα στις τρύπες τους,

σβούριζαν αδιάκοπα αριστερά δεξιά, πάνω κάτω, ανά δευτερόλεπτο το βλέμμα της αλλού, να ξεφεύγει γύρω, να ραμφίζει πόνο το πόντο το χολάκι όπου όλα, καθρέφτης, κρεμάστρα, τραπέζακι, χρώμα τοίχου ήταν ίδια, αμετακίνητα και απαράλλαχτα από γεννησιμιού τους.

Ο γιος ακόμη εκεί. Μάνα, κοίταξέ με καλά, μπας και κατάλάβεις ότι πάω για το χαμό, ήθελε να της πει αλλά μετάνιωσε, δοκιμασμένο και το περιστρεφόμενο βλέμμα της, δοκιμασμένο και το δεύτερο, σταθερό και διακεκομμένο, κάποιες φορές να τον κοιτάει κατάματα για ώρα, αλλά εκείνος να βλέπει ότι η ευθεία του βλέμματος κόβεται, κάνει στιγμιαία κενά, σαν να έβλεπε σ' αυτόν και κάτι άλλο, σαν να τον είχε φάτσα μπροστά της εναλλάξ με τον έναν και τον άλλον και τα πολλά και διάφορα που την απασχολούσαν.

— Πήγες να πληρώσεις τα κόκκαλα;

Η Βιβή άλλαξε θέμα, κατά τη γνώμη της, και μάλιστα με φωνή μανούλας που φροντίζει όλα τα τρέχοντα, ντύνει, στολίζει, νοικοκυρεύει και ξεμπερδεύει.

Δεν της απάντησε.

Ανυπόμονη να τελειώνει πια μ' όλη αυτή τη δυσάρεστη υποδοχή βραδιάτικα, έβγαλε ένα μαντίλι και σφουγγίζοντας το μέτωπο και το λαιμό της του είπε, κάνε ό,τι θες.

— Να σε φουρκίσω. Αυτό θέλω.

— Και γιατί, παρακαλώ, να με φουρκίσεις;

Η ερώτησή της, ενώ του κουδούνιζε στον αέρα και του ξανάδινε τα κλειδιά του αμαξιού.

— Μπας και κλάψεις.

— Άλλη φορά, τώρα χρειάζομαι ένα ντους.

Άφησε την τσάντα της στο τραπέζακι και προχωρώντας επιτέλους προς το δωμάτιό της, γυρνώντας φέρε μου μία Λά-

κτα, του φώναξε και συμπλήρωσε, πάρε από το πορτοφόλι μου ένα πεντοχίλιαρο.

Ο Λίνος έχωσε τα κλειδιά στην τσέπη, έτρεξε στην κάμαρά του, μάζεψε το σακίδιό του, το πέρασε στην πλάτη, βγήκε, εντόπισε το κόκκινο Μιτσουμπίσι απέναντι, στα τριάντα μέτρα. Πήρε τους πάμφωτους δρόμους, Πατησίων, Αριστοτέλους, Αχαρνών, Ηρακλείου. Έκοψε σε μισοσκοτεινά στενά, Ριζούπολη, Πευκάκια, Νέα Ιωνία. Σταματούσε, έβγαине, περπάταγε λίγο, σκάλιζε μπάζα, κατουρούσε, ξανάμπαινε, ξαναοδηγούσε, τέλος πάρκαραε κάπου κοντά στο θεοσκοτεινό δασάκι της Λυκόβρυσης. Άφησε το αμάξι, τριγύρισε, τσέκαρε αλέες, δέντρα και κλαδιά. Κάθισε κατάχαμα, κάπνισε ένα ολόκληρο πακέτο. Έπιασε μια ξερή διπλή πευκοβελόνα, τη χώρισε στα δυο. Χώρισε μια δεύτερη, μια τρίτη, συνέχισε, πενήντα, εκατό επί δύο ίσον διακόσιες μονές πευκοβελόνες.

Κόντευε μεσάνυχτα, δώδεκα παρά είκοσι το ρολόι, όταν άδειασε το σακίδιο, δεν έπαιρνε αναβολή.

Τις τελευταίες δέκα, μήπως ήταν και παραπάνω, κοντά είκοσι μέρες το πήγαινε από αύριο σε μεθαύριο. Ας μην ξημέρωνε στα ίδια, όλο να μπερδεύεται, να χαώνεται, να φορτώνεται, τα πρωινά να χτίζει μούσκουλα και τα βράδια να βγαίνει μόνος, να κυκλοφορεί άσκοπα, να ξεπατώνεται παίρνοντας από πίσω τα ζωηρά ομορφοκόριτσα χωρίς να τολμά να κάνει προτάσεις ή έστω απλά πειράγματα, μπέμπα, σου πάνε τα άσπρα και κούκλα, σου πάνε τα κίτρινα.

Πεσμένοι μπρούμυτα πάνω στα χώματα, στα κλαδιά, στα πράγματα και στ' αποστίγαρά του, είδε με απελπισία την ώρα, περασμένα μεσάνυχτα, δώδεκα και είκοσι, να τηνε την Πέμπτη, η σκύλα ήρθε κιόλας, άλλη μια μέρα που θα έσερνε πίσω της πολλές ακόμη, τις εφεδρείες της συμφοράς.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Άνοιξε δεύτερο πακέτο, καπνίζονται γρήγορα, παράξενα γρήγορα, και τσιγάρο το τσιγάρο ως το εικοστό και τελευταίο, πέτυχε να φτιάξει ένα μονόλογο-διαμάντι για τα διχλωτά μουνιά που μόλις πέσει η νύχτα ανοίγουν αυτόματα, με φωτοκύτταρο, εκλύουν το χημικό αέριο που απλώνεται και υπνωτίζει και τσακώνει στη φάκα της διχάλας τους δραπέτες από το πειθαρχείο της μαμάς τους, λόγια που τράνταξαν όλα τα πατικωμένα, διαφανή σακουλάκια με τα μυαλά του στις στοές του κεφαλιού του και, στην τελευταία φράση, γαμημένες σκατοκαριόλες, ράμπο με τα δηλητηριασμένα τακούνια και βρακιά, αν και ασάλευτος, καμιά σύσπαση του προσώπου, σαγόνια καρφωμένα και χείλη κολλημένα, η γλώσσα του καταδαγκώθηκε μόνη της, το αίμα γέμισε το στόμα του, το κατάπιε, του πότισε τα τρίςβαθα μέσα του, τον δυνάμωσε, τον συντόνισε με τα λόγια που τον πήραν και τον σήκωσαν και τον ξεστράτισαν εκτός εαυτού.

Την έπεσε χοντρά σε κάνα δυο ασυνόδευτες για προθέρμανση, ξεμονάχιασε μια που τον έφτυσε, άι πνίζου, μαλάκκα κι εσύ και το γελοίο καπέλο σου, και την κανόνισε στους θάμνους. Δυστυχώς για κείνη, του μπήκε στο μάτι γιατί έλαμπε από χαρά, το κέφι της τρυπούσε το σκοτάδι, το λουλουδάτο της φουστάνι την έκανε να μοιάζει με σεινάμενο κουνάμενο φυτό και ο Λίνος αρπάχτηκε άσχημα με τόσο χτυπητή ευτυχία, οι λογής λογής ευχαριστημένοι του την έδιναν κανονικά, μούγκρισε, στο διάολο όλοι εκτός από τους απελπισμένους και την κυνήγησε.

Οι εφημερίδες της μεθεπομένης γράψανε για το κτήνος, για το θάρρος της δεκαεννιάχρονης να καταγγείλει το πάθημά της και για το κουράγιο της να συγκρατήσει αρκετές λεπτομέρειες. Ξέρανε λοιπόν για έναν ψηλό νεαρό με παράξενο σκούρο καπέλο που είχε φράξει το στόμα του θύματος με το αθλητικό του πα-

πούτσι και την ώρα της πράξης βρυχιόταν κάτι σαν ντουπ-ντουπ. Δεν ξέρανε και δεν επρόκειτο να το μάθουν ποτέ, ρεπόρτερς, αστυνομικοί και θύμα και μάννα και νονά και κανέννας, πως μια ώρα πριν, ο νεαρός είχε δέσει μια αλυσίδα σ' ένα γερό κλαδί, την είχε περάσει στο λαιμό του, είχε κλοτσήσει τα τέσσερα διπλά τούβλα που είχε βουτήξει το ίδιο βράδυ από γιαπί στη Ριζούπολη και τα κουβαλούσε στο σακιδιό του για να πατήσει απάνω τους, αλλά τη στιγμή μηδέν αντί ν' ακούσει το κρακ του λαιμού του, άκουσε το κρακ του κλαδιού που τον σώριασε στο χώμα ζωντανό και αποτυχημένο.

Παλιοπράματα, αυτό είπε στη μάννα του όταν τον ρώτησε πώς και τον έπιασε η νοικοκυροσύνη. Τον είχε πετύχει να σβουρίζει στο πάτωμα του δωματίου του πράματα από συρτάρια και ράφια και να ξηλώνει εξώφυλλα και κάρτες κολλημένες με σελοτέιπ στη μέσα μεριά της πόρτας του.

Σε δυο μεγάλες πλαστικές σακούλες έχωσε ανάκατα και πατίκωσε παλιά κόμικς, ξεθωριασμένα άλλοτε ιερά τισέρτ με διαστημόπλοια και πειρατικά, ξεχειλωμένες κάλτσες, βιντεοκασέτες, χαλασμένους μαρκαδόρους, σπασμένα τρίγωνα και υποδεκάμετρα, μια παιδική μάσκα και αναπνευστήρα, δυο αντιπαρασιτικά κολάρα, τέσσερα πλαστικά κόκκαλα και τρία παλιά περιλαίμια του Μπάντυ, τις περσινές σαγιονάρες και τα περσινά αθλητικά παπούτσια.

— Δεν πετάς και την αφίσα; του πρότεινε η Βιβή, ο Λίνος δεν της απάντησε ούτε ξεκρέμασε το κιτρινισμένο και σκισμένο στις άκρες γυαλιστερό πόστερ με τις ράτσες σκυλιών και τη ράτσα του Μπάντυ κυκλωμένη με κόκκινο στυλό και κολλημένες

στον κύκλο πουλίες από μπαλαρίνες, είχανε ξεμείνει ακόμη τέσσερις.

— Πέτα και το γούνινο καπέλο, θα το 'χει φάει ο σκόρος, τι το φυλάς, ποιος φοράει τώρα τέτοια πράγματα, άκουσε τη φωνή της μάνας του από την κουζίνα.

Εγώ, είπε μέσα του.

Άρπαξε τις σακούλες και βγήκε. Δεν ήταν τα περιοδικά και τα ρούχα που ήθελε να ξεφορτωθεί επειγόντως αλλά τα παπούτσια, όχι πως θα τα έβρισκε κάποιος, πως είχαν σημάδια από δόντια, πως ήταν ιδιαίτερα, ένα κοινό ζευγάρι πρόχειρα άσπρα πλαστικοποιημένα και το νούμερο δεν ήταν 47 ή 48 να θυμάται η άγνωστη μια μεγάλη πατούσα, το νούμερό του 43, το πιο συνηθισμένο για αντρικό πόδι.

Τα φοβόταν τα παπούτσια μέσα στο σπίτι, όλη την Πέμπτη κι όλη την Παρασκευή δεν ξεκολλούσε το μυαλό και το μάτι του απ' αυτά, τον προκαλούσαν.

Πήρε τους δρόμους κι άρχισε ν' αδειάζει τις σαβούρες σε απόμερους κάδους, λίγες λίγες, τα παπούτσια τα πέταξε χιλιόμετρα μακριά, το αριστερό στο Μεταξουργείο τυλιγμένο στη μια σακούλα, το δεξί στα Πετράλωνα τυλιγμένο στην άλλη.

Θα ήταν εννιά όταν γύρισε σπίτι, η Βιβή παρακολουθούσε τις ειδήσεις με τα πόδια της σε μια λεκάνη με νερό, πού και πού παραπονιόταν για κάλους, για φλεβίτιδες, για πρησμένους αστραγάλους, πρίμα μπαλαρίνα κι ελόγου μου, μ' αυτή την κωλοζωή που με χορεύει στο ταψί, του είχε πει, πάνε κάτι μήνες.

Απόψε του είπε τα απολύτως απαραίτητα, πώς και μαζεύτηκε τόσο νωρίς, πώς και δεν κουρεύει ή δεν πιάνει μ' ένα λαστιχάκι τη μαλλούρα μες στη ζέστη και πως τα φασιλάκια και η φέτα βρίσκονταν στο τραπέζι της κουζίνας και δίπλα στο φαί

του τριάντα χιλιάδικα, να πάει Σάββατο πρωί να πάρει ένα ζευγάρι αθλητικά της προκοπής.

Ο Λίνος δεν άγγιξε τα λεφτά, επί τρεις μέρες το χρήμα έμενε στην άκρη του τραπεζομάντιλου, κι εκείνος κυκλοφορούσε έξω με τις χειμωνιάτικες μπότες κι επειδή είχε κόψει κάθε κουβέντα με τη μάνα του, η Βιβή βαρέθηκε τη σιωπή του και την προσπάθειά της να τη σπάσει ή να την ερμηνεύσει, κινήθηκε μόνη της, πρακτικά, και την Τρίτη το βράδυ έφερε δυο ζευγάρια καλά αθλητικά, ένα ασπροκόκκινο κι ένα ασπρομπλέ με μαύρες σόλες και μαύρα κορδόνια και μαζί με την απόδειξη πληρωμής, εξήντα χιλιάδικα, του τα άδειασε πάνω στο κρεβάτι του, να τα έβρισκε έτοιμα όταν θα επέστρεφε, ένας Θεός ξέρει ποια ώρα.

Περασμένα μεσάνυχτα άκουσε το κλειδί, μετά τα βήματά του προς την κουζίνα, το άνοιγμα του ψυγείου, το γλουγλούκισμα του νερού, θα την άδειασε την μπουκάλια και δεν θα την ξαναγέμισε να τη βάλει στη θέση της.

Σε λίγο ο θόρυβος μπήκε στο ντους, δίλεπτοι κρουνοί, κατόπιν μετακινήθηκε προς το σαλόνι, η τηλεόραση άνοιξε, γρήγορο ζάπινγκ, έκλεισε σε τρία λεπτά.

Ο Λίνος ήξερε πως, όπως κάθε βράδυ, η μάνα του είχε στημένο το αφτί να πιάσει τις πάγιες γνώριμες κινήσεις του και η Βιβή ήξερε πως εκείνος έκανε επίτηδες λίγη παραπάνω φασαρία για να τη διευκολύνει στο τσεκάρισμα της διαδρομής του μέσα στο σπίτι.

Τα βήματα τώρα προς το δωμάτιό του, χαρχάλεμα χαρτιών και μετά απόλυτη ησυχία.

Σε κάνα πεντάλεπτο παρουσιάστηκε μπροστά της με το μποξεράκι και ξυπόλυτος, κρατώντας στην αγκαλιά του τα τέσσερα καινούργια παπούτσια.

— Δεν σου κάνουν; τον ρώτησε αναστηλώνοντας το σεντόνι

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

της ίσαμε το λαιμό και συνεχίζοντας, μη στέκεσαι σαν μαία που παρουσιάζει τα τετράδυμα.

Ο Λίνος την κοίταξε στο πρόσωπο, παρακολούθησε το χέρι της ν' αναποδογυρίζει το ανοιγμένο βιβλίο πάνω στην κοιλιά της, τα δάχτυλα των ποδιών της να σαλεύουν νευρικά κάτω από το λευκό σεντόνι, ξαναγύρισε στα μάτια της κι έμεινε σ' αυτά, σαν να ήθελε να της μεταδώσει ένα σήμα που δεν λεγόταν με λόγια.

Η Βιβή περίμενε, περίμενε, δεν σου κάνουν; τον ξαναρώτησε, εκείνος κούνησε το κεφάλι, κούνημα ακατανόητο, συμβαίνει κάτι; Θα θες λεφτά, αυτό υπέθεσε, αυτό του είπε, ο γιος της άλαλος και άχαρος στεκόταν μπάστακας δίπλα στο κρεβάτι της, μα εκείνη δεν είχε υπομονή να ψάξει τρόπο να του λύσει τη γλώσσα, ήταν μεγάλος πια για να νιώθει ακόμη σαν μάννα τέτοιες υποχρεώσεις, δεν της άρεσε και η φάτσα του, τα κόκκινα μάτια του, το κρεμασμένο κάτω χέιλι, το καρύδι που βωλόδερνε στο λαιμό του, δεν της άρεσε και η ώρα, τα ερωτηματικά νυχτιάτικα παίρνουν άσχημη τροπή, τον ξαπόστειλε λοιπόν μ' ένα, διαβάζω τώρα.

Ο Λίνος άφησε τα παπούτσια να πέσουν κι εξαφανίστηκε στην κάμαρά του, ακούστηκε το κλειδί της πόρτας του να γυρίζει δυο φορές.

Η δική του νύχτα δεν θα είχε διάβασμα και ύπνο. Όπως χθες και προχθές και έξι νύχτες στη σειρά, πάλι τα τρομαγμένα μάτια θα ξεπηδούσαν από παντού γύρω του, θα πολλαπλασιάζονταν ραγδαία μέσα στο δωμάτιο, θα έπλεαν στους τοίχους και στο ταβάνι, θα συντάσσονταν σε στρατό, θα βιάδιζαν καταπάνω του, θ' ακουμπούσαν σύρριζα γύρω γύρω στο κεφάλι του, η υγρασία τους θα κολλούσε στις τρίχες στο σβέρκο, στα μάγουλα, στο στόμα του και από κει οι κόρες θα εκτόξευαν κατά ριπές εκατοντάδες μαύρες αστραπές, να ζαλίσουν και να κάψουν τα πάντα.

Δεν φοβόταν μήπως τον πιάσουν, δεν φοβόταν πως η αλυσίδα του Μπάντυ, που δεν την είχε πετάξει, θα γινόταν ξανά θηλιά, φοβόταν πως μέχρι να τον πιάσουν, τα παπούτσια θα τον έβαζαν πάλι μπροστά.

Και η πρώτη φορά που τα λόγια και τα παπούτσια τον πήγαν σηκωτό και τηλεκατευθυνόμενο στο κακό, αντί να τον κάνουν Σταλόνε και Τσάκι Τσαν, τον ξεμπριζώσανε, έγινε σπίτι με κομμένο το ηλεκτρικό.

Πήρε από κάτω την αριστερή μπότα του, το αριστερό ήταν το παπούτσι που είχε βγάλει τη νύχτα στο παρκάκι, και έχωσε το μπροστινό μέρος στο στόμα του. Σε δευτερόλεπτα το σώμα του άρχισε να τρέμει, τα χέρια του να τεντώνονται και να καταχτυπούν τα σεντόνια, τα πόδια του να μαζεύονται και να τινάζονται.

Πνιχτά μη και μη και βόγγοι γέμιζαν τ' αφτιά του και μαζί τους στοιβάζονταν εκεί μπερδεμένες κουβέντες, ψελίσματα, σκόρπιες συλλαβές και φούσκωναν και στροβιλίζονταν στο σκοτάδι της κάμαρας, χρυσά λοφία, στο βρακί σου, κουπόνια με σφυροδρέπανα, το σπυράκι, τα μάγουλα της μοσχαροκεφαλής, άχου το, και για να μη χάνει λέξεις και νοήματα έστελνε τ' αφτιά του κοντά στους καυτούς ψιθύρους ν' αδράξουν τις κορδέλες των φράσεων, να ξεκαθαρίσουν ποιανού η κάθε φωνή και ποια τα λεγόμενά του, να μπουν τα νήματα σε σειρά, να πλεχτούν σε γερό και μακρύ σκοινί για να το διπλοτυλίξει σφιχτά γύρω στο λαιμό του.

Μ' έβαλες στο βρακί σου τελικά, τη φράση αυτή την είχε ακούσει στα εφτά του χρόνια, την είχε πει ο πατέρας του στη Βιβή ένα βράδυ, αφού τον έβαλαν για ύπνο βιαστικά, σχεδόν τον έσπρωξαν στο δωμάτιο και τον πλάκωσαν με το πάπλωμά του, γιατί ήταν η μέρα τους ν' αρπαχτούν, είχαν κάνει τις σχετικές ετοιμασίες από νωρίς, είχαν κάτσει στο τραπέζι αμίλητοι, άκοπο

το ψωμί, άδεια τα ποτήρια, κρύο το φαΐ, εκείνος κάπνισε τρία τσιγάρα ανάμεσα στις μπουκιές, εκείνη σήκωσε τα πιάτα προτού τελειώσουν, είχαν καργάρει, έπρεπε από λεπτό σε λεπτό να ξεσπάσουν, μα αφού θα έβγαζαν το παιδί από τη μέση.

Το παιδί βέβαια είχε μισανοίξει την πόρτα του, άκουσε, δεν συγκράτησε όσα ειπώθηκαν δυνατά παρά μονάχα τη λυπημένη και σπασμένη φωνή του μπαμπά του να λέει για το βρακί. Το βρακί που πήρε διαστάσεις, μεγάλωσε σαν τσουβάλι στην αποθήκη του παππού του, σαν σκυλόσπιτο για ένα μεγαλόσωμο μολοσσό, σαν κλουβί για ένα λιοντάρι στο τσίρκο. Το βρακί που πότε άσπρο, πότε μαύρο στην απλώστρα τους παρίστανε το μικρό πανάκι, αλλά φαίνεται πως τις νύχτες φούσκωνε και γινόταν ένα τεράστιο σακί που κατάπινε κοτζάμ άντρα, τον καχημένο τον μπαμπά του.

Χρόνια μετά, θα ήτανε πια έντεκα χρονώ, η μάνα του ανοίγοντας ένα λεύκωμα με ρώσικα τοπία, που της ήρθε να χαζέψει, βρήκε μέσα δεκάδες κουπόνια από εράνους του ΚΚΕ και νοσταλγώντας τις χρυσές εποχές που είχε το μακαρίτη πρόχειρο για παρατηρήσεις, βάρεσε σαν καμπάνα το Δεκαπενταύγουστο, καλά τον είχα καταλάβει πως ντρεπόταν να ζητάει λεφτά από άλλους και τα πλήρωνε όλα ο ίδιος, ένα σκασμό λεφτά, το χρώσωνε το Κόμμα ο κουτεντές.

Ατάκα και επί τόπου ο μικρός Λίνος της ξεφούρνισε και την αξέχαστη φράση για το βρακί της, ελπίζοντας σε εξηγήσεις και δίνοντάς της το μήνυμα πως ο ίδιος μεγαλώνοντας δεν θα την άφηνε να του πάρει τον αέρα.

— Καλύτερα να θυμάσαι άλλα, ήταν η πρώτη απότομη απάντησή της, ωστόσο μετά από λίγο, μισομεταنيωμένη και μισοχαμένη, παραχώρησε στο εντεκάχρονο τη σύνοψη της απολογίας της, αργά, τρώγοντάς του το μισό βράδυ.

— Άφησα την Ιατρική γιατί έμεινα έγκυος σ' εσένα, ψάχνα-
με πόρους, τον πατέρα σου τον είχε γελάσει ο αφεντικός του και
δεν είχα χρόνο να περιμένω τότε, πού, πώς θ' άνοιγε δική του
δουλειά, με την κοιλιά στο στόμα βρήκα τρία συζητήσιμα μα-
γαζάκια, ένα με εσώρουχα-νυχτικά, ένα με αξεσουάρ για κα-
τοικίδια και αυτό που καπάρωσα τελικά, εκείνού δεν του άρεσε,
ακούμπησε τις οικονομίες του με κρύα καρδιά. Ούτε κι εμένα
μου άρεσε, χέστηκα για το μπαλέτο, αλλά ήταν μια σωστή α-
πόφαση, στα μέτρα μας. Δεν πλουτίσαμε, δεν κακοπεράσαμε
κιόλας και βάζω στην άκρη για να σπουδάσεις στην ώρα σου
ό,τι θες, γιατρός, αρχιτέκτονας ή αστροναύτης. Γιατί εσύ, επει-
δή προνωώ, θα έχεις το προνόμιο να κάνεις το δικό σου. Εκείνος,
ο δόλιος, δεν μπόρεσε. Τον σκέφτομαι. Αγαπούσε τα γερά ξύ-
λα. Τα χειροποίητα παραθυρόφυλλα. Ήταν πλασμένοι για τα
κουφώματα. Μόνο το παράθυρο της ψυχής του έφτιαξε λειψό
και πήγε άδικα. Δεν διάλεξα ν' αποφασίζω για άλλους, η ζωή
με υποχρέωσε.

Την επομένη η ζωή θα ήταν που την υποχρέωσε να φέρει στο
σπίτι τον πράσινο μαλάκα.

Εκείνο το μακρινό πια βράδυ ο μικρός κατάλαβε αρκετά,
γιατί ήρθαν και κούμπωσαν στο ίδιο θέμα οι φίλοι του μπαμπά
του, δυο Κρητικοί με γένια, ένας άλλος φαλακρός, ένας άλλος
χοντρός, ισχνές αναμνήσεις από όλο και πιο αραιές επισκέψεις,
ώσπου το ασκέρι του, όπως το έλεγε η Βιβή, κατατροπώθηκε
και δεν πλησίαζε ελεύθερα στο σπίτι, εν σώματι φάνηκαν για
τελευταία φορά στη γιορτή του πατέρα του, των Φώτων, χρόνια
πολλά, φίλε, βάστα γερά, σύντροφε, καλή χρονιά σε όλους, βρε
Λίνο, πώς ψήλωσες, από ένα ούισκι, ξηροί καρποί και σε μισή
ώρα έξω από την πόρτα.

Άλλες τρεις εμφανίσεις, στην κηδεία, στο μνημόσυνο για τα

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

σαράντα και στο ετήσιο και από τότε ένα τηλεφώνημα κι ένα αυτοκινητάκι με το ταχυδρομείο κάθε Νοέμβριο για τη γιορτή και τα γενέθλια του ορφανού ως τα έντεκά του, μετά τίποτα, η μάνα του θα τους κρατούσε μακριά.

Για μικρό παιδί ο Λίνος είχε μεγάλη έφεση στην απομνημόνευση θλιβερών στιγμών, βοηθούσε και το στόμα της μάνας του που, όταν τηλεφωνιόταν ή έπινε καφέ με την αδελφή της, με την πουτάνά τη νονά του, με πελάτισσες, επέμενε να ανακεφαλαιώνει όλα τα στενόχωρα και να τα χτυπάει με λέξεις στυφές και ξινές, τις προτιμούσε.

Όλες αυτές οι λεπτομέρειες ξεπήδησαν πάλι από εκείνο το πολύ μακρινό πια βράδυ. Ετούτο, το πιο κοντινό, μες στο δωμάτιο που βούιζε, άρκεσε, ως σύνθημα σχεδόν, το βρακί.

Και δίπλα του το λοφίο.

Μυτερή εκκλησία και μαύρο καμπαναριό με χρυσό λοφίο, η κάρτα που του ταχυδρόμησε η Μαργαρίτα από τη Γερμανία και στην πλάτη με κόκκινο μπικ, Λειψία, 17 Ιουλίου 1994 και τίποτα παραπάνω, η κότα με το ξανθό μαλλί, χρυσό λοφίο στο κεφάλι σου, κοκορόμυαλη, ήθελε τότε να της πει, αλλά η κάρτα ήταν αποχαιρετιστήρια.

Το τελευταίο ραντεβού στο δωμάτιό της ήταν άδοξο, τη φιλούσε επί μισή ώρα, ακόμη κι όταν εκείνη είχε χορτάσει πια τα φιλιά και τα φιλάκια, κοκ πριν το κοκό τα χαρακτήρισε, ανυπόμονη για τα περαιτέρω, είχε κάνει όνειρα για το συγκεκριμένο Σαββατόβραδο, που οι γονείς και οι μικρές αδερφές της είχαν πάει σε κάτι σοϊκά στην Κόρινθο, για γλέντι που θα τραβούσε ως τα ξημερώματα. Είχε λοιπόν υποχρεώσει τον Λίνο να χώσει το χέρι του πρώτα στο σουτιέν και μετά στο κιλοτάκι της, το ροζ διαφανές κιλοτάκι που του έκοψε τη χολή, τον πίεσε να της το κατεβάσει, εκείνος φοβόταν πως οι δαντελίτσες θα του μά-

γκωναν τα δάχτυλα, ύπουλα τα βρακιά, τελικά το έβγαλε μόνη της και στάθηκε μπροστά του ξεβράκωτη και αψεγάδιαστη, κάτασπρα μπούτια και κατάξανθη φούντα.

Ο Λίνος δεν ήθελε αληθινά να κάνει έρωτα, όχι μόνο μαζί της, αλλά ούτε με άλλη, δεν ένιωθε πόθο και αυτό τον τρόμαζε. Εκείνο το βράδυ πάλι τα ίδια, ζήτησε δέκα φορές συγγνώμη από τη συμμαθήτριά του για τον πονόλαιμο, για τον πονόκοιλο, για το ανακατωμένο στομάχι του, έφυγε σκυφτός και τριγυρνώντας σαν άστεργος σε ασύχναστα δρομάκια ζητούσε ακόμη συγγνώμες από το έτοιμο σώμα της, τα τσιτωμένα στήθη, το κλιπάκι του αφαλού και τις χρυσές τρέχες που δεν είχε καν ακουμπήσει.

Την είχε πατήσει γιατί σε ταινίες κανονικές, όχι βιντεοτσόντες-ξερατό, και σε σκόρπια διαβάσματα κολλούσε σε εικόνες ή περιγραφές ενός αγορίστικου μπράτσου που ακουμπούσε σ' έναν κοριτσιίστικο ώμο, σε δυο χέρια που κρατιούνται σφιχτά, σ' ένα μάγουλο που γλιστράει σε μακριά μαλλιά, σ' ένα φιλή που ήταν σίγουρο πως το θέλανε και οι δυο πολύ γιατί ήταν σπουδαίο από μόνο του κι όχι γιατί θα τους έριχνε σφαίρα στο κρεβάτι. Εντάξει και τα βογγητά, τα τσίτσιδα κορμιά και τα λοιπά, αλλά όσο πρωτότυπα και να ήταν, με επίμονα κολασμένες λεπτομέρειες, το τσίμπημα στην καρδιά ο Λίνος το ένιωθε σ' αυτό που λέγεται τρυφερές περιπτύξεις.

Η συγκεκριμένη σαχλή διατύπωση, κλεμμένη από περιοδικό, αυστηρώς απόρρητη, μανταλωμένη στο μυαλό του. Στους τρίτους έπαιζε τον άνετο, πετούσε και καμιά κυνική κουβέντα.

Μαργαρίτα, Ασημίνα και κάνα δυο ακόμη δεν είχαν χρόνο για χάσιμο, ούτε σινεμά ούτε αργό περπάτημα το βράδυ χωρίς λόγια, οργανωμένες, προγραμματισμένες μέχρι λεπτό, σχολειό, φροντιστήριο, αγγλικά, γερμανικά, μελέτη κι ανάμεσα ή χά-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

μπουργκερ ή πηδύμα με καταχώριση των επιδόσεων, καταλογογράφηση των εμπειριών, αύξοντα αριθμό και βαθμολογία.

Κάποια κορίτσια, κακομαθημένα από την ομορφιά τους, σκυλιάζουνε αν δεν τα γαμήσεις, ο Λίνος δεν ήθελε να χωνέψει ότι κυρίευε τις λεγόμενες ηρωτική επιθυμία, ο ίδιος δεν άναβε, δεν υπολόγιζε τα σώματα.

— Ένα σπυράκι, έχεις ένα σπυράκι στο σβέρκο, του είχε ψιθυρίσει στο αφτί η Ρόδω, ξαναβαφτίζοντάς τον επί τόπου, ολόξανθο κι ολόσγουρο φαρί των Πατησίων, γαργαλώντας τον μ' ένα τσουλούφι της, όπως βλέπεις έβαψα τα μαλλιά μου στο δικό σου χρώμα και, παίζοντας συνεχώς τη νονά, να του περνάει και να του στριφογυρίζει στο λαιμό το κεκριμπαρένιο παπάρι που του είχε φέρει σαν ήταν μπούλης από την Πολωνία, βάλ' το να σε δω, μόνο για λίγο, για γούρι, και δώστου μετά να γλιστράει η ταραντούλα τα ξερά της στη γυμνή πλάτη του, να του ζουλάει με τα δάχτυλα τα πλευρά, να τρυπώνει τις παλάμες της στις μασχάλες του, να τις περνάει μπροστά και να του τραβάει τις τρίχες στο στήθος του, με τα χείλη της κολλημένα αρχικά στους ώμους του, πότε στον έναν πότε στον άλλον και μετά να τα κατεβάζει ως τη μέση του, μισό μέτρο μακρύ το κάθε της φιλή.

Ήταν η εποχή συμφιλίωσης μάνας και νονάς μετά από ένα εξάμηνο διακοπής των διπλωματικών σχέσεων, γιατί η Βιβή είχε λαλήσει να την έχει κεχαγιά πάνω από το κεφάλι της και μια ωραία πρωία Κυριακής αργίας την πλάκωσε, μη βυζαίνεις τη ζωή μας, άντε και σε άλλα σπίτια, μη μου παίζεις την ανώτερη, τα τσακώνεις τα φακελάκια σου όπου σε παίρνει, τι ξέρεις εσύ από τον μπελά ενός δύσκολου γιου, ίσα που προλαβαίνεις να κάνεις ένα παιδί να δεις τι εστί βερίκοκο, και το αποκορύφωμα, τι γυρεύεις με τους εικοσιπεντάρηδες, μην τα ρίχνεις στον μικροπαντρεμένο τραυματιοφορέα σου, πιάσε κάναν ανύπαντρο και

της ηλικίας σου, άρχισες να κρεμάς, λόγια που της κόστισαν το ξεστέλιωμα της μπετούγιας και όλης της πόρτας, καθώς η Ρόδω φεύγοντας τη βρόντηξε, βροντώντας και την απάντηση, Βιβή, δεν με ξέρεις καλά.

Το άλλοθι της επανασύνδεσης ήταν ο Λίνος, η Ρόδω είχε υποχρεώσεις απέναντί του, είπε όταν εισέβαλε απροειδοποίητα και νυχτιάτικα, περασμένες δώδεκα, μ' ένα σούπερ κομπιούτερ, ένα φούτερ, μια τεράστια κούτα βελγικές πραλίνες, ποικιλία εγγλέζικων σκυλοτροφών και μερικές φράσεις, σαλιάρικα αλλά και ντιρέκτ χτυπήματα στην τεζαρισμένη στον καναπέ με τουμπανιασμένους αστραγάλους φίλη της, Βιβίκα, δεν γίνεται να μη σε συγχωρώ, αποκλειστικώς αποκλείεται να μη σε νοιάζομαι, λοιπόν, καρδούλα μου, μην το κουνήσεις, θα σου κάνω ένα θαυματουργό μασάζ και, μαλάζοντας και τρίβοντας και χαϊδεύοντας τα πρησμένα ποδάρια, σέρβιρε και τα ρέστα, ο Λίνος ταΐζοντας στο μπαλκόνι τον Μπάντυ τα άκουσε μια χαρά, μαζί μεγαλώσαμε το παιδί, σου μιλάω ως γιατρός, πρέπει να ξεπεράσει τη δειλία του με τα χαζοδεσποινάρια, πρέπει ν' αφήσει πίσω του τις αναστολές, να βρει τα αντρικά πατήματα, ανησυχώ γιατί είμαι στην πιάτσα και βλέπω πολλά αγόρια στην κρίσιμη ηλικία να χάνουν τον μπούσουλα, αν καταλαβαίνεις πού το πάω.

Η απειλή έπιασε, τους τα ξανάφτιαξε, τις ξαναβόλεψε τον επόμενο καιρό στα γνωστά, η ψωνάρα να πλακώνει φορτωμένη σαν καμήλα με σμύρνα και λιβάνι και τέχνη και πάστες και πολιτικές ειδήσεις, όλα τελευταία λέξη της μόδας και να τα επιβάλει ωραία και καλά.

Μια κωλοδευτέρα πήρε πολλή φόρα.

Ρόδω και δεκαεφτάρης βαφτισιμιός στο δωμάτιό του, η Βιβή τους είχε αφήσει να τα πούνε, για το μέλλον του, τι σπουδές, τι προοπτικές, εκείνη θα πεταγόταν να παραδώσει τριάντα κου-

κλιά σε μια σχολή χορού και επιστρέφοντας θα τηγάνιζε στην κουζίνα τα πρασολουκάνικα και θα έστρωνε στην πιατέλα τα μάγουλα της μοσχαροκεφαλής, οι μεζέδες πεσκέσι από τον τελευταίο θαυμαστή της κομπής καραπουτάνας, χοιροτρόφο ή κάτι παρόμοιο από τη Θεσσαλία, τον είχε καμακώσει σε εκδρομή στη λίμνη Πλαστήρα και δεν έχασε την ευκαιρία να γνωρίσει και τον κόσμο των ζώων.

Το ταξίδι της εκεί σε φάση κακοκεφιάς, της είχε πεθάνει ένας εξηντάρης άρρωστος που έμοιαζε στον μπαμπά της, κοντά του ξανάδε τα μάτια και ξανάκουσε τη φωνή του μακαρίτη, αλλά οι συζητήσεις για τα βόδια και τα γουρούνια την ανέβασαν και της άνοιξαν την όρεξη, με την επιστροφή της η καλή νονά ήθελε να καταβροχθίσει και το βαφτιστήρι της, τα φιλιά γίνανε άγριες δαγκωνιές στο λαιμό και στον αφαλό του, άχου το, τι τρυφερό το εφηβικό ψαχνό, πάμε για μύηση, μην έχεις κωλύματα, ο έρωτας θέλει ελεύθερα μυαλά.

Αργότερα, στο τραπέζι, ο Λίνος ούτε που άγγιξε τα καλούδια του γουρουνιάρη ούτε που απαντούσε στις γουρουνιάρες μάνα και νονά, που όλο τον πιλάτευαν, φάε και μίλα και πιες και πες και γιατί δεν πας σε πάρτι και γιατί δεν βγαίνεις με φίλους σε μπαράκια, ψώνιο τα μπαράκια, τα πήρες από φόβο λόγω του πατέρα σου.

Η ρουφήχτρα η νονά του, που τώρα σαν κορακιασμένη ρουφούσε τις μπίρες και σαν χαρμάνια ρουφούσε βαθιά τα πουράκια της, και λες κι εκείνος ήταν απών ή κουφός, θύμιζε στη Βιβή πόσο είχε αγωνιστεί με λευκώματα ζωγράφων, κασετίνες κλασικής μουσικής και βιογραφίες μεγάλων εν γένει να εκπαιδεύσει τον μικρό καλλιτεχνικά, να του δημιουργήσει πνευματικές ανησυχίες, να του ξυπνήσει κάποιο κρυμμένο ταλέντο και, σκνίπα πια, απαντούσε με παιδική φωνή, όχι νονά, δεν μ' αρέσει, όχι

νονά, φοβάμαι γιατί για να γίνει κανείς μεγάλος ζωγράφος πρέπει να έχει κομμένο αφτί, για να γίνει μεγάλος μουσικός πρέπει να είναι κουφός, για να γίνει μεγάλος ποιητής πρέπει να έχει αυτοκτονήσει και για να γίνει πολύ καλός άνθρωπος πρέπει πρώτα να τον φυλακίσουν στα χιόνια και στα βράχια.

Τις άφησε όταν η σουρωμένη έπιασε να καθρεφτίζεται στη σπάτουλα και η νηφάλια παρατήρησε, τα ξανθά μαλλιά σου κόβουν χρόνια, α ναι, τα ξανθά μαλλιά κόβουν χρόνια.

Γύρισε στην κάμαρά του, κουκουλώθηκε στο σλίπινγκ-μπαγκι μέχρι και το κεφάλι και σπαρταρούσε στο κρεβάτι, αυτό το μονό κρεβάτι που όλο τέτοιες δόξες ζούσε, χεροπόδαρα σε κατὰ χτύπι, στέρνο και στόμα συντονισμένα σε σπασμούς σφαχτού, σε ρόγχο υψηλού πυρετού.

- Σε κόβουν;
- Με κόβουν.
- Γιατί δεν μου το 'πες να τ' αλλάξω;
- Θα ανοίξουν.
- Πώς θα ανοίξουν άμα φορές μέρα νύχτα τις γκεσταπίτικες μπότες;
- Δεν με παρατάς κι εσύ και τα παπουτσάκια σου;
- Μα γιατί να μην τ' αλλάξω, μη χάσω και τα λεφτά μου;
- Πέντε, εφτά, πόσα πεντοχίλιαρα με κοστολογείς;
- Λίνο, πάλι μύγα σε τσίμπησε;
- Αντί για τα παπούτσια, καλύτερα να πας ν' αλλάξεις εμένα.
- Τι θα πάθεις αν κόψεις τα σαχλά; Καλά αισθήματα. Τα έχεις ακουστά;

— Ας με είχες μάθει σ' αυτά όταν ήμουν μικρός. Τώρα το θυμήθηκες; Δεν πιάνει.

Ο Λίνος με τα ασπρομπλέ πατούμενα επαναλάμβανε τον αποστηθισμένο διάλογο αμολημένος εδώ και δυο ώρες στους δρόμους, στον περίπατο του ζογκλέρ, να πετάει ψηλά και να πιάνει στον αέρα, μια με τη δεξιά χούφτα μια με την αριστερή το πλαστικό πράσινο βατραχάκι του Μπάντυ, κουρδισμένος σε μηχανικές κινήσεις, μηχανικό και το φτεροκόπημα του φόβου στα φυλλοκάρδια του, μηχανικό και το σφυροκόπημα του θυμού στο μυαλό του.

Είχε ξενυχτήσει και είχε ξεπορτίσει προτού φέξει, ο ήλιος σηκώθηκε, ο Ιούλιος ακούμπησε τη ζέστη παντού, μα για κείνον όλα γύρω παρέμεναν χλομά, θαμπά και κρύα σαν χάραμα του Νοέμβρη, που διαρκεί είκοσι χρόνια.

Αναζήτησε βοήθεια στην τσέπη του δίχως ν' αφήσει το ζογκλερίλνκι με το βατράχι, τα χέρια ακόμη στο εναέριο ζύγισμα, τα μάτια ακόμη ψηλά αλλά ο νους στο πορτοφόλι του, όχι για λεφτά, τα μισούσε, για τη μούρη του μπαμπά του, το μουςούδι ζουληγμένο πάνω στο ξύλινο πορτάκι που βαστούσε αγκαλιά, το στόμα να φιλάει το σκαλιστό κύκλο της κλειδαριάς, μια μουντζούρα στο μάγουλο, η φωτογραφία εκείνου που πήγε και βρήκε το χουζούρι του στα θυμαράκια παρατώντας το μοναχοπαίδι του αμανάτι.

Μερικές φορές έκανε απελπισμένο αγώνα να τον θυμηθεί κι άλλο, ήταν μόνον οχτώ όταν τον έχασε, δεν είχε ζήσει αρκετά μαζί του και δεν ήταν σε ηλικία που να ξεχωρίζει καθαρά και να συγκρατεί τις απανωτές, κάποτε περίεργες εντυπώσεις από τις χειρονομίες και τα περιστατικά που προσέχει για πρώτη φορά ένα μικρό παιδί.

Τον θυμόταν να μπαίνει στο σπίτι και να κρατάει ψηλά σαν

αναμμένη δάδα ένα χάρτινο χωνάκι με ψητά κάστανα, τον θυμόταν να του μαδάει ένα σταφύλι και να τον ταΐζει τις σταφυλώρωγες, να ψάχνει νευριασμένος τον αναπτήρα του ενώ τον έβαζε μέσα στο πακέτο με τα τσιγάρα, να πασπατεύει χαρτιά και αποκόμματα σ' ένα συρτάρι, να διαβάζει κάτι παλιά ποιήματα και να τινάζει τους ώμους σαν να 'χε φάει δέκα χιλιάδες βολτ, να γαβγίζει στον Μπάντυ πεσμένος στα τέσσερα και τύφλα στο μεθύσι, να φεύγει απότομα από το σπίτι στη μέση του φαγητού, μα να γυρίζει πολύ γρήγορα πίσω για να πλύνει τα πιάτα, να μην τα καταφέρει στις συζητήσεις με τη Βιβή, νοκ άουτ από τον πρώτο γύρο.

Θυμόταν δυο τρομερούς και φοβερούς καβγάδες χωρίς λόγια, χωρίς μισή λέξη, οι γονείς του να κινούνται σαν σβούρες από την κρεβατοκάμαρα στην κουζίνα, από το σαλόνι στο μπαλκόνι και ξανά μπρος πίσω, ο καθένας προς άλλη κατεύθυνση, να σπρώχνονται στο χολ και στα στενά περάσματα ανάμεσα στον μπουφέ, στον καναπέ και στο μεγάλο τραπέζι, καρέκλες ν' αναποδογυρίζουν, πόρτες να βροντούν, τζαμαρίες να τρίζουν.

Ταμπουρωμένος ο Λίνος πίσω από τη σκαλιστή πολυθρόνα, κάνω ησυχία, κάνω ησυχία, ψέλλιζε με υποταγή και φόβο, προτού καν τον προστάξουν οι μεγάλοι, που άλλωστε έκαναν μόνοι τους όλο το νταβαντούρι.

Τελικά αυτά που του είχαν μείνει δεν ήταν και λίγα, αν ήταν όλα αληθινά, αλλά κι αν δεν ήταν, τα είχε σκεφτεί τόσες φορές που γίνανε κανονικές αναμνήσεις και ενισχύθηκαν αριθμητικά και με όσα έβλεπε στον ύπνο του, όλα μαζί μπερδεμένα, ένα γερό κομπόδεμα, ένα ταμείο ξέχειλο σκιές.

Πιο μικρός, μερικές νύχτες κοιμισμένος ή και μισοκοιμισμένος ακόμη, ονειρευόταν πως μπαινόβγαινε με το νεκρό πατέρα του σε μαγαζιά και μάντρες με εργαλεία και είδη κήπου, θού-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

μαζαν και παζάρευαν καινούργια και μεταχειρισμένα φτυάρια, άλλα κόκκινα, άλλα κίτρινα, τα κοντάρια ξύλινα, τα κοντάρια μεταλλικά, κοντά, μεσαία, μακριά, βαμμένα, άβαφα, πολλά μαζι όρθια στον τοίχο, οχτώ και δέκα και δώδεκα, σαν δόρατα, σαν ξιφολόγχες που περίμεναν τους στρατιώτες να 'ρθουν να τα πάρουν για να μπουν στη μάχη.

Στο μισοϋπνι του πάντα αγόραζαν δυο σκουριασμένα, τζάμπα πράμα, πασσαλειμμένα με ξεραμένες λάσπες και γυρνώντας σπίτι πενταχαρούμενοι και τραμπαλιστοί, ο πεθαμένος και το παιδί του, τα κοπανούσαν στα πεζοδρόμια και στις σχάρες των υπονόμων να πέσει το χώμα.

Τα πρώτα Χριστούγεννα ο Λίνος είχε ζητήσει για δώρο ένα φτυάρι, η Βιβή απόρησε μα του χάρισε ένα κόκκινο μαζι μ' ένα ποτιστήρι κι ένα βιβλίο με οδηγίες για μικρούς κηπουρούς, βλαμμένο μου εσύ παιδί, οι γλύκες της κατά την παράδοση, και μετά, κάτσε κάτω πια, με ζάλισες, καθώς ο μικρός με το δώρο επ' ώμου ορμούσε σαν πολεμιστής στο σαλόνι και με την ιαχή ζντουπ και γκουπ έβαζε στόχο τη μάνα του, ξιφομαχούσε, φτυάριζε αέρα.

Και στο χωριό το πρώτο καλοκαίρι της ορφάνιας όλο καταχτυπιόταν, έξυνε και φτυάριζε τη σκόνη από το πετρωμένο χώμα της αυλής, θα γίνει σκαφτιάς, θα γίνει περιβολάρης, θα γίνει γεωπόνος, ο παππούς καμάρωνε την αφοσίωσή του στη γη, η γη πάνω απ' όλα, ευλογία για κείνον όπως και για κάθε φτωχό αγρότη, θα γίνει χρυσοθήρας στο Φαρ Ουέστ ή πετρελαιοπαραγωγός στο Τέξας, ανέβαζε τον πήχη η νονά του, καλεσμένη για αγροτικό Σαββατοκύριακο, να χαριεντιστεί και να φλερτάρει στην ύπαιθρο.

Η Βιβή δεν σχολίαζε, ενώ τον παρακολουθούσε συνεχώς με τα μάτια, το μυαλό της πέρα.

Τα καινούργια ασπρομπλέ πατούμενα δεν τον έκοβαν βέβαια, τέλεια εφαρμογή στο πόδι, οι σόλες πούπουλο.

Ξόδεψε τη μέρα νηστικός και διψασμένος περιπατητής στη μισή Αθήνα, Πατήσια, Κυψέλη, Γκύζη, Αμπελόκηποι, Γουδί, Ζωγράφου, Παγκράτι, Μετς, Κουκάκι, Θησείο, Ομόνοια, Ζιγκ ζαγκι ανάμεσα σε Ντάτσουν με πεπόνια, μηχανόβιους με βερμούδες παραλλαγής, διπλοπαρκαρισμένα αμάξια, σφηνωμένα παπάκια, σωρούς από χάρτινα καφάσια και σειρές με απολιθωμένους γέροντες, ώρα με την ώρα πιο καταπονημένος από τον ήλιο, πιο βαθιά χωμένος και χαμένος στην αχανή έρημο των αγνώστων, παράσιτα στ' αφτιά, μυγάκια στα μάτια, μυρμήγκια στο δέρμα, σφήκες στα σωθικά, φίδια στο μυαλό.

Όταν σκοτείνιασε, έπιασε τις νυχτερινές περιπολίες παραπατώντας μπρος πίσω στους κεντρικούς δρόμους και γύρω στις δέκα αποτραβήχτηκε σε πιο απόμερες γειτονιές, ώσπου ξέπνοος πια καρφώθηκε κούτσουρο μονάχο σ' ένα παγκάκι στο σταθμό Αττικής.

Ο αέρας ζεστός μα εκείνος τουρτούριζε, δεν τα 'βρισκε ούτε με τον καιρό. Και το κεφάλι δεν τα 'βρισκε με το σώμα, όλο κόντρα, μια αναμέτρηση που βαστούσε κιόλας χρόνια, από τότε που πρωτοφόρεσε μακριά παντελόνια.

Δεν ήθελε να του ξανασυμβεί το βασανιστήριο που τον έπιανε τους τελευταίους μήνες, κάτι βράδια που ένιωθε το κορμί του να μαζεύει σαν πανί που πίνει στο πλύσιμο και τότε σ' ένα μπέρδεμα παράπονου και οργής, ανημπόριας και βίας, άλλαζαν όλα μέσα του και λύσσαγε να καταφέρει επιτέλους να ξεθαρρέψει και ν' αγριέψει, να φουντώσει, να καυλώσει, του πήρε βδομάδες μέχρι να ξεζαρώσει την άχρηστη γλώσσα του, να την κάνει ρομφαία που τινάζει τους πανηγυρικούς για τα μουνιά και τα χύσια.

Τα τρένα σταματούσαν μπροστά του, άδειαζαν και ξαναγέ-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

μιζαν, κόσμος βιαστικός, τσάντες γεμάτες, νερά πλαστικά, εφημερίδες τσαλακωμένες, γέλια, γεια χαρά και χái και καληνύχτες, πολλοί άναβαν αμέσως τσιγάρο, ένας Αλβανός του ζήτησε φωτιά, ένα πρεζάκι του ζήτησε λεφτά, μια ηλικιωμένη τον ρώτησε τι ώρα είναι, ο Λίνος βλέμμα τσιμέντο και στόμα λουκέτο, αν και μέσα του μιλούσε χωρίς διακοπή, πότε σε κάποιον άγνωστο, πότε στον ίδιο του τον εαυτό σαν να τον κοιτούσε καταπρόσωπο στους δέκα πόντους ή με το αριστερό του μάτι να κατασκοπεύει το δεξί. Οι ιστορίες του εκατό, σε φέτες, ανακατωμένα δωμάτια κι ανακατωμένα χρόνια.

Έπρεπε να σταματήσει τη νύχτα, να μην την αφήσει να προχωρήσει και να τον κυριέψει, να της αντισταθεί.

Με το βατράχι στην παλάμη για συντροφιά, έγειρε στο παγκάκι, δαρμένο σκυλί, οι ώμοι ζαρωμένοι, τ' αφτιά πεσμένα, τα μάτια στην τσίμπλα από το πηχτό κλάμα, το κεφάλι προσημένο καθώς το βαρούσαν σαν χοντρό χαλάζι απανωτά αλλόκοτα σκηνικά, τα ποτά να υπνοβατούν, τα μήλα να δαγκώνουν, τα ψωμιά να σωπαίνουν, τα μαλλιά να λιποθυμούν, τα πιάνια να βουλιάζουν, οι μπαλαρίνες ν' ανατινάζονται, τα σκαλοπάτια ν' αναπνέουν, τα δάση να κολυμπάνε, οι νεκροί να γεννάνε, τα χιλιάρικά να χαστουκίζουν, οι δρόμοι ν' αφρίζουν, τα κόλλυβα να τρίζουν, τα φτυάρια να σφαδάζουν, τα χώματα να πικρίζουν.

- Χριστούληδες που σπέρνουν χιόνι.
- Και χιόνι που σπέρνει Χριστούληδες.
- Χριστουγεννιάτικα έλατα που νανουρίζουν φαντάσματα.
- Και φαντάσματα που νανουρίζουν χριστουγεννιάτικα έλατα.

- Γεμιστά μπισκότα που πλάθουν κουταβάκια.
- Και κουταβάκια που πλάθουν γεμιστά μπισκότα.
- Πουλιά που πνίγουν σύννεφα.
- Και σύννεφα που πνίγουν πουλιά.

Προχωρημένη νύχτα ο Λίνος Χολέβας γύρισε σπίτι του ξυπόλυτος, κλειδώθηκε στην κάμαρά του, έκατσε στην άκρη του κρεβατιού, τρύπωσε στην καρδιά του χειμώνα και στην καρδιά των παιδικών του χρόνων και με τον Μπάνту, που όπως πάντα τον περίμενε χουζουρεύοντας σαν αγάς στα σεντόνια, έπιασαν το ψιθυριστό κουβεντολόι, μην ενοχλήσουν.

Το σκυλί από υπομονετικός ακροατής όσο ζούσε είχε εξελιχθεί μετά θάνατον σε δεινό συμπαίκτη στις μεταμεσονύχτιες ασκήσεις προσομοίωσης κραχ που επιζητούσε ο αφεντικός, φίλος κι αδερφός Λίνος, ζωωμένος σαν κουβαράκι, σαστισμένος στα αναποδογυρισμένα μερόνυχτα, πλακωμένος στον αχταρμά των γεγονότων, ένα τα ανθρώπινα χρυσάφια και η ανθρώπινη σαβούρα, κι ο νους να ξεσπαθώνει και να ξεφεύγει σε ουράνια τόξα που στραβώνουν, ποτάμια που ανεμίζουν, χωράφια που σαλπάρουν, πόλεις που τραυλίζουν, πλήθη που γυαλίζουν, Πρωτοχρονιές που γερνούν.

Μ' έναν πήδο από το κρεβάτι στο πάτωμα, ο Μπάνту έγλειψε τις σκόνες από τις πατούσες του Λίνου και γρύλλισε σιγανά τη συμβολή του, τυφλοί που σημαδεύουν, κουφοί που απαντούν, κουτσοί που παρελαύνουν, μονόχειρες που σταυρώνονται.

Το κοκεράκι είχε παρακολουθήσει ανελλιπώς τις εξελίξεις που πυροδοτούσαν όλα αυτά τα χρόνια όσα μούτρα μπαϊνόβγαϊναν στο σπίτι και η Ρόδα ήταν η μεγάλη του αντιπάθεια, την είχε δαγκώσει στη γάμπα δυο φορές, αλλά δυστυχώς ήταν εμβολιασμένο και απέτυχε να τη λυσσάζει και να τη στείλει στον αγύριστο.

Η κυρία, διχασμένη ανάμεσα στην αθεία και την τήρηση κά-

ποιων παραδόσεων, κάθε Μεγάλη Πέμπτη έφερνε στο βαφτιστήρι της λαμπάδες με κονκάρδες οργανώσεων για την προστασία της φύσης, των κάθε λογής μειονοτήτων και θυμάτων της κεφαλαιοκρατίας, τις παρέδιδε μάλιστα μ' ένα μισάωρο σχετικό φροντιστήριο, έτσι το παιδί στα τέσσερα ήξερε για το ματοβαμμένο πραξικόπημα του Πινοσέτ, στα πέντε για τα κρεματόρια του Άουσβιτς, στα έξι για τον κατατρεγμό των Παλαιστινίων, στα οχτώ για το εμπάργκο στην Κούβα, στα δέκα για το Τσερνομπίλ και τους ξεχαρβαλωμένους πυρηνικούς αντιδραστήρες που θα εκραγούν και χιλιάδες άνθρωποι θα τα τινάξουν από καρκίνο, κι εκεί κατά τα δώδεκα, δεκατρία δεν του ξέφευγε πια καμιά πηγή δυστυχίας, καμιά ευκαιρία μαζικού αφανισμού.

Κάθε χρόνο από τη Μεγάλη Δευτέρα το φιλαράκι του άρχιζε να χλομιάζει, μην μπορώντας ν' αποφύγει τη δοκιμασία της επερχόμενης Μεγάλης Πέμπτης. Η νονά είχε τον τσαμπουκά του μαντατοφόρου δεινών και το κύρος της διανοουμένης που δεν επέτρεπε να μην τρομοκρατηθούν οι πάντες από τις δηλώσεις της. Μαζί με τη σοκαριστική λαμπάδα έφερνε πάντοτε δώρα αγορασμένα όλα από το εξωτερικό, ένα μεγάλο μπλοκ από ανακυκλωμένο χαρτί διακοσμημένο με ψάρια και θαλασσοπούλια ψόφια από πετρελαιοκηλίδες της Exxon, ένα τισέρτ με συνθήματα εναντίον των γουναρικών, μια αφίσα διάσημου φωτορεπόρτερ γεμάτη νεκρούς, ένα ζευγάρι οικολογικά παπούτσια με σταμπωτούς στο κουτουπιέ ξεμοναχιασμένους και υπό εξολόθρευση ερυθρόδερμους του Αμαζόνιου.

Θα ήταν στα δεκατρία ο Λίνος, Α' Γυμνασίου, όταν ένα βράδυ, μόνος στο σπίτι, τα έχωσε όλα σε μια παλιοβαλίτσα, μαζί και το μπεζ πουκάμισο της μάνας του, που ακόμη το είχε άχτι, και πήγε και τα άφησε σε μια ερημική στάση λεωφορείου, ας ταξίδευε η βαλίτσα όπου ήθελε, αρκεί να έφευγε μακριά του.

Η αποψινή νύχτα ξεθύμαινε σιγά σιγά, η αγρύπνια και η εξουθένωση επιβάλλονταν στο δωμάτιο. Όταν ο Μπάντυ, πολυαγαπημένο φάντασμα, ακούμπησε το κεφάλι του κι έτριψε απαλά τα μάγουλα και τ' αφτιά του στα γόνατα του φίλου του, τον άκουσε να επαναλαμβάνει λόγια της λεγάμενης σε τρεις δόσεις, αζέχαστα ηχητικά ντοκουμέντα ξεπαρθενέματος.

Πρώτη δόση, μ' αρέσει ο τρόπος που στρίβεις το κορμί σου για την πόρτα. Δεύτερη δόση σε λίγο, μ' αρέσει ο τόνος της φωνής σου στο μη, νονά, κάτω τα χέρια, κάτσε φρόνιμα. Τρίτη δόση, κάνα δυο λεπτά μετά, στο τραπέζι, έγλειφε τα δάχτυλά της και βογγούσε, τι υπέροχη γεύση αυτό το μεγάλο ζουμερό πρασολουκάνικο.

Πότε πέρασαν τρία χρόνια; Γιατί δεν τα γέμισε κάτι της προκοπής;

Πτώμα ο Λίνος έγειρε στο πάτωμα και ξεράθηκε για πέντε ώρες, ύπνος χωρίς όνειρα, χωρίς εφιάλτες. Το προηγούμενο βράδυ, Τετάρτη, 2 Ιουλίου 1997, δεν επρόκειτο να διαγραφεί από το μυαλό του, αλλά ήταν σαν να συνέβη σε άλλον, άγνωστος ο πρωταγωνιστής, καμιά σχέση ο ίδιος με τους λευκούς αστραγάλους που έφεγγαν μες στο σκοτάδι ακίνητοι πάνω στις μονές πευκοβελόνες, κανένα ίχνος του εαυτού του στο δεύτερο βιασμό.

Μες στη νύχτα, στο παρκάκι του Στρέφη, σε μιαν αλέα με αρρωστιάρικά δέντρα, κρυμμένος πίσω από έναν κορμό ένας παράξενος, επίφοβος τύπος με γούνινο καπέλο, για δυο ώρες κοκκαλωμένος, πέλματα δίχως βήματα, διαβάτης δίχως δρόμο.

Στο κίτρινο φως ενός φαναριού σε απόσταση, τσεκάρει τους αργοπορημένους περαστικούς, πρώτοι κάποιοι μεσόκοποι άντρες που γυρίζουνε στο σπίτι ένας ένας, μετά τρεις νεαροί που τρέχουν χασκογελώντας, αργότερα δυο βαριές και φλύαρες εξηντάρες, λαιμοί που μουχλιάζουν, στήθια που σαπίζουν, μπράτσα που λειώνουν, η συντέλεια της γερασμένης σάρκας και τέ-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

λος, μονάχο του, ένα κορίτσι με γουόγκμαν στ' αφτιά, βιαστικό και ελαφρύ σαν πουλάρι, η ριγέ ασπρόμαυρη φούστα σκιστή στα πλάγια, το μπλουζάκι κοντό, τα μαλλιά να ροκάρουν, οι ρώγες να ραμφίζουν, ο αφαλός να κοχλάζει, κορμί σε βράση.

Δεν είδε τον άντρα, εκείνος την άφησε να προσπεράσει το δέντρο του, την έφτασε, τη βούτηξε από πίσω, της έκλεισε το στόμα, την έσυρε πιο βαθιά μέσα στο δασάκι, την πέταξε στις πευκοβελόνες, της σκέπασε το πρόσωπο με τη γούνινη σάπκα και αμολώντας δυο βραχνιασμένα ζντουπ έκανε τη δουλειά του σε τρία λεπτά.

Το κορίτσι ήταν τόσο τρομαγμένο που δεν έβγαλε κιχ, δεν βρήκε τη δύναμη να φωνάξει ακόμη κι όταν εκείνος πήρε το καπέλο του, σηκώθηκε και την έκανε σαν κύριος, ωραία και καλά.

Αυτός λοιπόν ο τύπος, λίγες ώρες νωρίτερα στο σταθμό Αττικής, καθώς πλησίαζε το τελευταίο τρένο, σηκώθηκε από το παγκάκι που καθόταν και δίχως να βγάλει άχνα έπεσε με φόρα στις γραμμές, πρόθυμος να γίνει ευχαρίστως λειώμα.

Αν δεν ήταν οι δυο κωλοαλβανοί, που με κίνδυνο της ζωής τους πήδηξαν και τον μάζεψαν στον πόντο, και καπάκι ο ένας τον πότισε την μπίρα του και ο άλλος του έκανε αέρα μ' ένα φυλλάδιο πιτσαρίας ώπου να ξανασταθεί στα πόδια του και σιωπηλός να πάει στα τσακίδια, η ζέβρα του πάρκου θα είχε γλυτώσει το ξέσκισμα.

Μικρός περνούσε πολλές ώρες στο μπαλαρινάδικο, η μάνα του δεν είχε πού να τον αφήσει μετά το σχολείο. Διάβαζε τα μαθήματά του πίσω από ένα παραβάν και δεν το κουνούσε από κει, συνέχιζε με Μίκυ Μάους, έπιανε και άφηνε τα Λούκυ Λουκ, ζω-

γράφιζε φρούρια με Κινέζους, πασπάτευε κάτι βιβλία της νονάς φερμένα πέντε πέντε για να εκπολιτίσει και μορφώσει την άξεστη σκιλοκρεμμύδα, μυθιστορήματα από αυτά που διαβάζονται ή και μένουν στη μέση το ίδιο αβίαστα, αφημένα εκεί για μήνες, για χρόνια.

Δεν ξεμύτιζε, ντρεπόταν μην τον πετύχουν τίποτα συμμαθήτριές του φυτεμένο στα ροζ κουκλάκια, και τα Χριστούγεννα που βοηθούσε αναγκαστικά γιατί πλάκωναν μαζεμένες πελάτισσες, κρατούσε το ταμείο, καλός στην αριθμητική, δεν ήθελε να τον βλέπουν τα κορίτσια να κουρδίζει και ν' αμπαλάρει τούλινα μαραφέτια.

Άκουγε βέβαια τα παρακάλια και τα ναζάκια, γνώριζε τις μαζικές παραγγελίες στον εισαγωγέα, ήξερε καλά τα χιτ τηςπραμάτειας, την άσπρη Οντέτ και τη μαύρη Οντίλ, τα κυκνάκια του πα-ντε-κατρ, τον πρίγκιπα Ζίγκφριντ, την Ωραία Κοιμωμένη, την Κλάρα με τα πλουμιστά, τις Σουλφίδες με το γαλάζιο τιτί, τα διχτάκια για τους κότσους που η Βιβή φόρτωνε με παραπανήσιες χάντρες, πέρλες, πεταλουδάκια, για να μπροκώνει τιμές και να τσεπώνει εισπράξεις.

Δεν του άρεσε το μπαλέτο, δεν του άρεσαν οι μαθητευόμενες μπαλαρίνες, δεν του άρεσε κανένας χορός, δεν πήγε ποτέ, αυτό του έλειπε, στις επιδείξεις των σχολών, η μάνα του τις έπαιρνε όλες σβάρνα, να χειροκροτήσει ψεύτικα, να συγχαρεί ψεύτικα, να μοιράσει παντού την κάρτα του μαγαζιού της.

Την είχε χιλιοπαρακαλέσει ν' αλλάξει την ταμπέλα Τιτί, κάν' το χορός σκέτο, ρε μάνα, ή βγάλ' την, φαίνεται τι πουλάς, στο σχολείο έπεφτε άγριο δούλεμα, άι γεια σου κι εσύ και το τιτί της μάνας σου, εκείνη όλο αύριο και αύριο και από Δευτέρα.

Μεγαλώνοντας αklόνητος στην απέχθειά του για τα λιλιά, τις πιρουέτες, τα τσαλίμια και τις φιγούρες, ούτε τσάμικο ούτε

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

ροκ, αυτό έλεγε στην Ξένια, εργαζόμενη φοιτήτρια που προτίμησε να νοικιάσει με δυο συμφοιτήτριές της και αργότερα, πτυχιούχος, να μένει με πτυχιούχους γκόμενους. Όποτε η νεαρή θεία ερχόταν σπίτι τους, του έφερνε τρεις τέσσερις κασέτες γραμμένες από την ίδια, φανατική της Λιλιπούπολης, των κλαρινιτζήδων του βουνού και του λόγγου και των ντράμερ που χτυποκοπανιούνταν σαν σεληνιασμένοι.

Αραιές οι επισκέψεις της, αλλά όσο έμενε, δυο ώρες ή ένα ολόκληρο βράδυ, ήταν δοσμένη στον κατσούφη ανιψιό, τρελά αγχωμένη να μπάσει στο σπίτι της αδερφής της λίγο αέρα ανεμελιάς, να ζέψει το αγόρι στο άρμα των άλλων σκέψεων, γεμάτη ιδέες για διασκέδαση και στρατηγικές για προκοπή, στους διαγωνισμούς να συνδυάζεις τη μελέτη με την κατάλληλη μουσική υπόκρουση και με τα κατάλληλα φαγιά, αρχαία με Βαγγέλη Παπαθανασίου και φαρόσουπα, μαθηματικά με Πασχάλη και μακαρονάδες, ιστορία με Αλέξια και τρεις τηγανιές πατάτες.

Μια ιστορική Τσικνοπέμπτη συνέπεσαν στο σπίτι θεία και νονά και τον κάνανε μήλον της έριδος, η Ρόδω ζήλεψε τις τσαχπινιές της Ξένιας και την πήρε στο φιλό, μικρή, λες πολλά και οι συμβουλές σου είναι μακριές σαν αμπελοφάσουλα, ξεστοριάζεις τις λέξεις μία προς μία και γεμίζεις το λεκανάκι της διάλεξής σου, για να πάρει την πληρωμένη απάντηση της μικρής, και τα αμπελοφάσουλα κι εσύ είστε εκτός εποχής.

Όταν η Ξένια παντρεύτηκε τον πρώτο της, έπεσε γρήγορα η διάθεσή της να σώσει τους άλλους, οι επισκέψεις της σπάνιες, φαινόταν κυρίως στο τηλέφωνο κι αυτό από μια άποψη ήταν καλό. Για τον Λίνο να είναι μόνος με μια γυναίκα στο σπίτι, τη μάνα του, ήταν σκέτο δράμα, με δυο ήταν σκέτη συμφορά, με τρεις σκέτη κόλαση.

Ούτε φίλους είχε. Πόσα παιδιά είχαν έρθει στο διαμέρισμά

τους; Εννιά μαζεμένα στα γενέθλια-γιορτή του, συμμαθητές στην Α' Δημοτικού. Ο Λίνος ήθελε τούρτα σοκολάτας, η Βιβή παράγγειλε άσπρη, ο Λίνος ήθελε πολλά γαριδάκια και τσιπς, εκείνη τα απαγόρευσε έχοντας στρώσει την προηγούμενη τα καθαρά χαλιά, μιας και θα μπαινόβγαιναν στο σαλόνι γονείς και κηδεμόνες να φέρουν και να πάρουν τα παιδιά, τελικά κέρασε κεκάκια καρύδας, που τα ενέκρινε η ίδια ως δυναμωτικά, τα πιτσιρίκια δεν γούσταραν.

Ήταν το πρώτο πάρτι της ζωής του. Και το αποχάλασε ο πατέρας του, να παραπατάει πιωμένος, να στέφει με το ζόρι το ένα μετά το άλλο τα παιδιά με τη σάπκα του και να τραγουδάει αυτό που του είχε μάθει ο δικός του πατέρας, *Μαύρα κοράκια με νύχια γαμψά*.

Δεν ήθελε να ξανακάνει πάρτι, ούτε πήγαινε στων αλλονών. Έφερε δυο φορές τον Αποστόλη, Β' Δημοτικού μαζί στο θρανίο, ζωηρός, ζημιάρης, έσπασε ένα λαμπόγυαλο, έκανε χαλάστρα, η Βιβή τον έκοψε. Στην Ε' τάξη ερχόταν πού και πού ένας Γιάννης, καθόταν ένα δίωρο και διάβαζε αμίλητος τον *Άρχοντα των Δαχτυλιδιών*, κουβαλούσε τους τόμους μαζί του. Και ο Σωκράτης, τρεις επισκέψεις, ερχόταν μόνο για τον Μπάντυ, τον έπαιρνε αγκαλιά και κυλιόταν στο πάτωμα ευτυχισμένος, οι δικοί του δεν ήθελαν σκύλο.

Ο Λίνος ήξερε όλη την προϊστορία, το πιστεύω του συμμαθητή του, ο χοντρός της τάξης, ήταν τα γκόλντεν ριτρίβερ, αλλά ό,τι σκυλί και να του χάριζαν θα πέθαινε από χαρά. Είχε βρει τζάμπα μια γκριφονίτσα και μετά ένα λαμπραντοράκι διασταύρωση με λυκοσκυλάκι, αλλά πατέρας, μάνα, γιαγιά και αδερφή κάθετοι, δεν χώνευαν τα ζώα. Θες να έχομε το κοκεράκι μισό μισό; πρότεινε στην τρίτη και τελευταία επίσκεψη, γιατί ο αφεντικός του Μπάντυ δεν τον ξανακάλεσε, δεν θα τον ένοιαζε να

μοιράζεται τη μάνα του μισή μισή με κάποιο ορφανό, το φαί και το χαρτζιλίκι του μισό μισό με κάνα φτωχαδάκι, όχι όμως και το σκύλο του, για την ακρίβεια την αγάπη του σκύλου του.

Με Γιάννη ή Σωκράτη, όποτε η Βιβή έχωνε το κεφάλι στο δωμάτιο, κάνομε ησυχία, της έλεγε ο Λίνος και την ξαπόστελνε με το βλέμμα του. Η μάνα του όλο φορτωμένη, όλο μπαϊλιντισμένη, κοίταζε όλα τα παιδιά σαν μεσόκοπη δασκάλα που έχει διαλυθεί από την πολύχρονη έκθεση στην εξοντωτική ζωντάνια των μαθητών και πια δεν θέλει να ξαναδεί μπροστά της πλάσμα κάτω από τα δώδεκα, ποτέ των ποτών.

Στο Γυμνάσιο ο Λίνος ούτε καλούσε ούτε πήγαινε, αποφασισμένος για άγρια μοναξιά.

Η Βιβή περιοδικά ψυχοπλακωμένη από τα προσωπικά της ή ολότελα στοχοπροσηλωμένη στα έσοδα-έξοδα, αντιδρούσε σπάνια, για τα μάτια και με τα τυπικά, άντε να πας να παίξεις μπάσκετ έξω ή φέρε κανέναν να σου κάνει παρέα. Την είχε δει να κάθεται και ν' ακούει τη Ρόδω, πως μαζεμένα κάμποσα εφηβάρια έχουν πυρηνική ενέργεια και ραδιενεργό ερωτισμό που προκαλεί απανωτές εκρήξεις και το ωστικό κύμα πετάει τους μεγάλους στα ντουβάρια και τους κάνει χαλκομανία. Μάλλον η νονά, μέσα στα πολλά ενδιαφέροντά της, ιατρική, πολιτική, τουρισμός, άντρες, καλλιεργούσε και τον προβληματισμό για τα αυτόματα πουλιά των αγοριών, τα ακουμπάς και σηκώνουν κεφάλι, τα ζουλάς και απογειώνονται, τα πιάνεις στον αέρα και τα κάνεις μια χαψιά.

Τη σιχαινόταν. Θα ήθελε να την ξεμπροστιάσει, μα τότε ξελάσπωνε τη μάνα του με γρήγορα δανεικά, τότε της έκανε παρέα να συνεπαίρνονται μαζί από το άγχος πώς να κουμαντάρουν τα συμφέροντά τους, το Κυπριακό και τα παραζαλισμένα τους κεφάλια, δεν είχε λοιπόν τα κότσια να την κρεμάσει στα μαντα-

λάκια. Κάποια μέρα θα τα είχε, θα την έψαχνε αυτή τη μέρα, θα τη μεθόδευε και θα την πετύχαινε, μακάρι και στη Δευτέρα Παρουσία.

Στο Στρατοδικείο της δικής του εφηβείας ο Λίνος δεν κατάφερε να συγκρουστεί με κανέναν, η Βιβή δεν του καθόταν, οι συγγενείς τον είχαν ταμπελώσει με την ορφάνια του απρόθυμοι να του παραχωρήσουν άλλα δικαιώματα και ο πατέρας του τον είχε χρεώσει μ' ένα κενό, απτό και στέρεο, κανένας άλλος δεν θα μπορούσε να το γεμίσει, κανένας άλλος δεν γινόταν να παίξει το ρόλο εκείνου, καλός, κακός, λίγος, ένας είναι ο μπαμπάς κι αν ο πούστης πεθάνει νωρίς νωρίς, το πένθος πετά μπόι παρέα με το παιδί, ζωντανό όσο βαστάει η θύμηση, ο αφόρητος θυμός και ο αφόρητος πόνος.

Γύρω του οι συνομήλικοί του χαβαλεδιάζανε στις καφετέριες, παλάβωναν στις συναυλίες, αντάλλασσαν εκατομμύρια φιλιά, ξόδευαν τα προφυλακτικά με τη σέσουλα, διάβαζαν για τα πανεπιστήμια, πλακώνονταν για τα οφσάιντ και τα πέναλτι, αγωνίζανε την πόλη με πορείες για το ένα και το άλλο.

Ο ίδιος μακριά από όλα αυτά, πιστός στην ποινή του να ζει κολημένος με τα φτυάρια. Να μην τον ακουμπούν μικροχαρές και θετικά γεγονότα, να αποκλείει τον εαυτό του από τα καλά και ωραία, να τον εσωκλείει απαραιτήτως στα δυσάρεστα, να τα επιζητεί. Να του στέλνουν ένα τρομερό ρολόι από τον Καναδά και να μην το φοράει ούτε μια φορά, να το κάνει βίδες. Να κοινομάει δυο δεκαεννιάρια στη Φυσικοχημεία και στο επόμενο διαγώνισμα να ξέρει τις ασκήσεις αλλά να δίνει λευκή κόλλα. Να τον γλυκοκοιτάζει η όμορφη κόρη του ψιλικατζή και κείνος να ξινίζει και να μην ξαναπατάει στο μαγαζί της. Να κολυμπάει σε κρυστάλλινα νερά και να φοβάται πως θα σπάσουν και τα γυαλιά θα τον κάνουν κομματάκια. Ν' ανεβαίνει μια σκάλα και να μαρμα-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

ρώνει στα μισά για ώρα, ξεχνώντας το μηχανισμό που βάζει τα πόδια να δουλεύουν, να μην ξέρει πια πώς γίνεται και διπλώνει το γόνατο, σηκώνεται η πατούσα και ακουμπά στο σκαλί, δέκα πόντους πιο πάνω. Να ξαπλώνει στο κρεβάτι του κι εκεί που πάει να σβήσει το πορτατίφ, ξαφνικά να του κόβεται η ανάσα, να ξεχνάει το μηχανισμό της αναπνοής, πώς ρουφάς και πώς βγάζεις τον αέρα, να βραχυκυκλώνει το μυαλό του και να παθαίνει ασφυξία ποιος ξέρει για πόσα λεπτά. Να του λέει και να του ξαναλέει η γιαγιά του, η Παναγιά μαζί σου και να μην πιάνει.

Ο Λίνος ήταν σίγουρος πως κατά καιρούς στο ίδιο ζουμί έβραζε και η Βιβή, κλοτσούσε ευκαιρίες, οργάνωνε ήττες, εξασκούσε το ταλέντο της στο μανούριασμα και στη μαυρίλα διαρκείας. Μάνα και γιος γεμάτοι ενέργεια για τη δυστυχία.

Ας είχε ένα, δύο, τρία αδέρφια να σηκώνουν το βαρύ τίποτα και την μπόλικη ερημιά, πολλά παιδιά θα σημαίνει μικρότερες μερίδες ορφάνιας. Ας είχε τρία, δύο, ένα αδέρφι, αγόρι ή κορίτσι να συμμαχούν στο φόβο μπροστά στην έξαλλη ή κατάκοπη ή αφηρημένη Βιβή, στο θάρρος που χρειάζεται για να πάψεις να κοιτάς συνέχεια πίσω, στην όρεξη που ζητάει η επόμενη μέρα, να ξημερώνει και να μην κάθεσαι με σταυρωμένα χέρια να πέσει απάνω σου με γδούπο ο ουρανός.

Κατάρρα, πάλι λιακάδα, πάλι ο ήλιος ν' αστράφτει, το καλοκαίρι να μην έχει τελειωμό.

Και η πόλη να είναι γεμάτη κορίτσια που θα τα λένε Έμυ, Λένα, Αλίκη, Βιολέτα, Μαρίνα, Χρυσούλα, Αργυρούλα, πώς να λένε άραγε δυο κορίτσια που ξεπορτίζουν μες στη λάβρα, σουλατσάρονται από δω κι από κει, βραδιάζονται στους δρόμους και

αργά τη νύχτα διασχίζουν τα παρκάκια μόνα τους, το ένα της Λυκόβρυσης, το άλλο του Στρέφη, κορίτσια με λεπτά χέρια που δεν μπορούν να ρίξουν μπουνιά, με αδύνατα πόδια που αποκλείεται να καταφέρουν κλοτσιά, που, όσο να 'ναι, θα έχουν ταχυπαλμία καθώς θα χάνονται στις θεοσκότεινες αλέες, λίγοι δεν λογαριάζουν την απειλή, λίγοι δεν φοβούνται το σκοτάδι.

— Να μου πάρεις γάντια κουζίνας, χοντρό συρματάκι για τις κατσαρόλες και, τι να σ' τα λέω, σου τα 'χω γραμμένα, πάνω στο τραπέζι, κάμποσα πράγματα, εγώ δεν προλαβαίνω, έχω παραλαβή σήμερα. Μην το ξεχάσεις πάλι, δεν διαβάζεις που δεν διαβάζεις, δεν πάτησες στις εξετάσεις, τα 'μαθα.

Η Βιβή είχε βαρεθεί να νευριάζει και να πιέζει τον Λίνο για την ΙΣΥΣ, τον είχε ρωτήσει κάνα δυο φορές συγκεκριμένα, της απαντούσε φλου ή καθόλου, κόψε το λαιμό σου, του έλεγε τελικά, αν και το ύφος της μαρτυρούσε πως θα του έδινε λίγο χρόνο για να ξανασκεφτεί τις επιλογές του, απλώς δεν μπορούσε ν' αλλάξει στιλ και να του τα λέει με το μαλακό, η γλώσσα της έπαιρνε μόνη της φόρα. Δίνοντάς του το χαρτί και τα λεφτά, στάθηκε να τον δει να κουμπώνει το πουκάμισο και να περνάει κορόνια στα παπούτσια του, έβαζε τα ασπροκόκκινα.

— Τα άλλα τα πέταξα, της είπε αμέσως, χωρίς να ρωτηθεί.

— Γιατί;

— Μυκητίαση.

Την άφησε να δει τις κοκκινίλες στις φτέρνες και ανάμεσα στα δάχτυλα.

— Μυκητίαση κιόλας;

— Ιδρώνω.

— Βάλε κάλτσες.

Όταν η μάνα του σήκωσε τους ώμους για να του δείξει ότι

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

δεν τα βγάζει πέρα με τη μούρλα του, στάθηκε μπροστά της και της είπε, δώσε μου ένα χαστούκι.

Μάζεψε την τσάντα της αστραπιαία, σαν να μην άκουσε, σαν να τα έχασε ή σαν να τρόμαξε, κι έγινε λαγός.

Ο Λίνος πήρε τους δρόμους αργότερα, αφού σαπούνισε τα πόδια του από τον κόκκινο μαρκαδόρο και περιέργως πώς, καθάρισε το μπάνιο, έστρωσε το κρεβάτι του κι έπλυνε τα φλιτζάνια των πρωινών καφέδων.

Θα πήγαινε στο σουπερμάρκετ να ψωνίσει τις παραγγελίες; Είχε στην τσέπη τα λεφτά και τον κατάλογο, πάνω του τον ήλιο να ψήνει και γύρω του τους πρόσφυγες της λάβρας, ζαλωμένους σακούλες και καπελωμένους, να φυλάνε τα μάτια τους πίσω από σκούρα γυαλιά, να ψάχνουν σαν ζαλισμένα κοτόπουλα το νερό στα ψυγεία των περιπτέρων ή τη σκιά στα υπόστεγα των μαγαζιών, στο 17 τα ασημικά, στο 29 τα γυαλικά, στο 43 τα κατεψυγμένα.

Τα κορίτσια, ένα ένα στο πηγαινέλα της δουλειάς, δυο δυο σε αναζήτηση καφετέριας να βάλουν κάτω τα γκομενικά τους, τέσσερα και πέντε μαζί στις στάσεις των λεωφορείων με τυλιγμένη ψάθα στη μασχάλη και ψάθινη τσάντα από όπου φαινόταν η πολύχρωμη πετσέτα της θάλασσας, φτιαγμένα για γύμνια και ξάπλα στην άμμο.

Να πήγαινε κι αυτός στη Βάρκιζα, στη Βουλιαγμένη, στο Λαγονήσι; Γύριζε γύρω γύρω Πατήσια, Κυψέλη, Κυπριάδου, Πατήσια ως το απόγεμα, μπήκε σε δέκα καφενεία για νερό και κατούρημα, πήρε ένα παγωτό, έφαγε το μισό και ούτε, κατά τις εφτά σταμάτησε ξεπατωμένος σε μια παιδική χαρά.

Βρήκε παγκάκι μισό μισό μ' έναν παππού που πρόσεχε δυο εγγόνια, τα πιτσιρίκια λίγα, σχεδόν όλα παχιά, είχαν αρχίσει να χοντραίνουν πολύ τα παιδιά, καρφώνονταν στις τραμπάλες που

δεν άντεχαν το βάρος τους για ν' αναστηκωθούν, οι πισινοί τους δεν χωρούσαν στις κούνιες, οι μισές σπασμένες.

Πήγε πίσω από ένα θάμνο κι έβγαλε τα σκώτια του, πρασινοκίτρινα ζουμιά, γύρισε σπίτι δίχως τα ψώνια, κλειδώθηκε στο δωμάτιο για δυο μέρες, ήπια νερό από ένα βάζο, η γιαγιά του είχε στείλει από το χωριό τυριά και τριαντάφυλλα και η Βιβή του είχε βάλει δυο και στο δωμάτιό του, σαν μεγάλα ροζ λάχανα.

Η μάνα του δεν πήρε πρέφα, νόμιζε πως ο γιος της θα σουρτούκευε όσο εκείνη ήταν στο μαγαζί.

— Πού ήσουν και γύρισες ψόφιος, μπας και τσακώθηκες πουθενά και είσαι αρπαγμένος, πάλι ξέχασες τα ψώνια, πάλι έξω έφαγες, τζάμπα κοπιιάζω για σωστή διατροφή, ας έβαζες τουλάχιστον τις μπάμιες σου στο ψυγείο.

Δυο βράδια και τρία μεσημέρια ακούγονταν από την κουζίνα ή έξω από την πόρτα του οι φράσεις της, μία ή και δύο μαζί ανά ώρα, ωστόσο δεν επέμενε, τις έριχνε και μετά έκανε τις δουλειές της και ξανάφευγε ή άνοιγε την τηλεόραση, να μπει ζωή στο σπίτι, μονολογούσε δυνατά, Σημίτης-Ντεμιρέλ στη Μαδρίτη, απεργία των φαρμακοποιών, συναυλίες και διαφημίσεις, ώσπου την πονοκεφάλιαζαν όλοι και όλα, χαμήλωνε τον ήχο, θα διαβάσω, φώναζε, θα πήγαινε πάλι στο δωμάτιό της να πασπατέψει τα βιβλία, τα Απομνημονεύματα του αρχιευνούχου του Αβδούλ Χαμίτ, ο σελιδοδείκτης από πέρυσι στη σελίδα 27, Κήνσορες και θεράποντες, από πρόπερσι στη σελίδα 32, Περί Ηρώων και τάφων από τον καιρό του Νώε στη σελίδα 60, κεφάλαιο IX.

Ο Λίνος τα έβλεπε να περπατούν από το κομοδίνο της στο τραπέζι της κουζίνας, στο τραπεζάκι του σαλονιού, στο μαγαζί, στο αμάξι, τα ίδια και τα ίδια συν τη νέα εξεταστέα ύλη που μάταια φόρτωνε η Ρόδω στη φιλενάδα της, τα εξώφυλλα μοιρασμένα, απ' εδώ τα υψηλά νοήματα, οι γενοκτονίες και οι εθνο-

καθάρσεις, απ' εκεί οι γυναικείες φιγούρες, μοναχικές, πότε σε έρημη πλατεία, πότε σε έρημη προκυμαία, πάντα σε μια ερημιά. Μότο της μάνας του, μη μου χάσεις τη σελίδα και, άσε με να διαβάζω κάτι απορροφημένη.

Το δεύτερο βράδυ του κλειδαμπαρώματος χτύπησε το τηλέφωνο, μετά από λίγο του φώναξε, έλα που σε θέλει η Ρόδω, δεν βγήκε ούτε της απάντησε, την άκουγε όμως για αρκετή ώρα να τα λέει με τη δικιά της, για τον ίδιο, τα 'χω παίζει με τον Λίνο, για τα οικονομικά της, η μαλακία της με το ΦΠΑ, προσεχώς και ζαντολάστιχα, για τη Δόξα του Βυζαντίου στο Μετροπόλιταν και τη δόξα της διανοουμένης στη Νέα Υόρκη, και μετά για άντρες, και ξεχώρισε κάποια λεγόμενά της, δεν υπάρχει ένας που ν' αξίζει να του δώσω την υπόλοιπη ζωή μου, να του παω με όλη μου την καρδιά, να τον παρακαλέσω κιόλας, εμπρός, ρε συ, γέρασέ με.

Μανούλα η μαμά, η καλύτερη στα κηρύγματα και στα ρεζουμέ, πετύχαινε διάνα την τελευταία λέξη, κέρδιζε τις εντυπώσεις.

Άθλια και εξαθλιωμένα θηλυκά, η διανοουμένη του κώλου, η σκυλοκρεμμύδα του κώλου, η κακομοιριά της κακομοιριάς, βούλωσε τ' αφτιά του να μην τις ακούει να πιάνουν τα πόστα στις ανωφέρειες και κατωφέρειες του μυαλού του, μα δεν γλύτωσε από τις χιλιάδες ξερές πευκοβελόνες που μαζεύτηκαν στη στιγμή και λαμπάδιασαν μπρος στα μάτια του και πήρε όλος να τσιτσιρίζει και να καπνίζει, μια καιόμενη βάτος.

Διψούσε και πονούσε, πονούσε.

Έμεινε στο κρεβάτι του για κάνα δίωρο με το φως σβηστό και τη βραδινή φασαρία της γειτονιάς να εισβάλει από το ανοιχτό παράθυρο, τηλεοράσεις έξω, Λαυρέντης Μαχαιρίτσας και σουζέ και παλαμάκια, κουβεντολόι από μπαλκόνι σε μπαλκόνι, τρελά χάχανα στις ταρατσες, παιδικά ουρλιαχτά στα πεζοδρόμια.

Περασμένες έντεκα σηκώθηκε, ντύθηκε, παπουτσώθηκε και

βγαίνοντας φώναξε στη Βιβή, που σούζα μπροστά στην ανοιχτή μπαλκονόπορτα έκανε αέρα με τη *Ραδιοτηλεόραση*, μην κλαίγεις μάννα, εγώ θα σου κάνω το χατίρι, εγώ θα σε γεράσω και μάλιστα πριν την ώρα σου.

Ξεσπάει, φαίνεται. Γιατί μικρή στόμα είχε και μιλιά δεν είχε. Σαν να μην υπήρχε στο σπίτι. Σαν να μη ζούσε μαζί μας. Την ψάχνω με το μυαλό μου στα παλιά και πουθενά. Σχεδόν δεν τη θυμάμαι.

Λόγια της γιαγιάς για τη μάννα του, ένα απόγευμα πάει μήνας και, είχε προηγηθεί ένας δώρος χαμός, τα πνευμόνια της Βιβής φυσούσαν τα εμβατήρια της οργής και η γλώσσα της ξετύλιγε τον πάπυρο των μητρικών εντολών και τον σημάδευε στο σταυρό, σαν πολύ δεν αργείς να κόψεις τις θηριωδίες της εφηβείας, ώρα να πήξει το μυαλούδάκι σου, ν' αποκτήσεις μια κατάρτιση, να κινηθείς για το καλό σου, να μεστώσεις σαν άντρας.

Τις διάβαζε πια καλά τις φωνές της μάννας του, φανέρωναν θυμό για την κούφια εξουσία της, ανησυχία μήπως δεν πιάσουν τόπο τα λόγια της, καμιά φορά και αβεβαιότητα, μήπως είχε διαλέξει λάθος τρόπο να του χτυπήσει το καμπανάκι, να του ανοίξει τα μάτια και μαζί να του αποδείξει τη στοργή της. Ώρες ώρες φαινόταν να καταλαβαίνει ότι το παρακάνει, γητεμένη από τον επικριτικό οίστρο και τη διαύγειά της για μπηχτές. Ξεκαθάριζε λοιπόν στο τέλος τα αισθήματά της ανάβοντας τσιγάρο, κάνοντας δυο τρεις τζούρες και συλλαβίζοντας αργά, σου απαγορεύω να αμφιβάλεις πως σε λατρεύω.

Εκείνο το απόγευμα με το που έφυγε η γριά και η απότομη σιωπή στο διαμέρισμα προμήνυε ένα ακόμη σκληρό βράδυ, η

Βιβή είχε πλησιάσει τον Λίνο με προσοχή, μην την απωθήσει βίαια, είχε απλώσει το χέρι της, του χάιδευε τα μαλλιά κι εκείνος καθόταν, κοιτούσε τον καρπό της. Υπήρχαν κάμποσες άσπρες πιτσιλιές, μικρές σαν φακές και πιο μικρές σαν κεφάλια καρφίτσας, είχε φάει την Κυριακή βάζοντας τα κάγκελα και το σιδερένιο τραπεζάκι στο μπαλκόνι.

Μετά από λίγο της έσπρωξε το χέρι.

— Πάω να πλυθώ. Και να σου φέρω καρπούζι, του είπε. Το πρώτο του φετινού καλοκαιριού, βγήκε κόκκινο και γλυκό, ζήτω ο γύφτος που μου το πούλησε. Θα 'χει παγώσει τώρα, το έβαλα στο ψυγείο το πρωί.

Σε είκοσι λεπτά που θα γυρίσεις φρεσκαρισμένη, βαστώντας την πιατέλα με το καρπούζι και δυο πιρούνια, ο γιος σου θα έχει φύγει, πάλι χωρίς ένα γεια, αυτό αποφάσισε μέσα του ο Λίνος εκείνο το κυριακάτικο σούρουπο και μόλις άκουσε την πόρτα του λουτρού να κλείνει και το νερό του ντους να τρέχει, σηκώθηκε.

Να βραδιάζει στο σπίτι Κυριακή ήταν χαμηλό βαρομετρικό. Με κλειστό το μαγαζί η μάνα του θεωρούσε ότι έπρεπε να αξιοποιήσει τις διαθέσιμες ώρες για να επισημάνει την τεμπελιά του, το έκανε ανελλιπώς, εκείνη τη μέρα είχε δώσει παράσταση μπροστά και στη μάνα της, είχε γαμήσει την Κυριακή και της γιαγιάς του. Καημένη γιαγιά, για το καλό σου, πέθανε στα γρήγορα, πάθε μια καρδιακή προσβολή, να την κολλήσει κι ο γέρος, τέζα τα δυο σας, καλύτερα να λείπετε όταν έρθει η μεγάλη ώρα του εγγονού σας.

Κάθε κομμάτι γης έχει το δικό του κομμάτι ουρανού, το τελευταίο κουφό της γριάς, τα γερόντια όλο κάτι τέτοια κοτσάρουν, τα 'χουν ψωμοτύρι, το αλεύρι βγαίνει κι από τις δυο μυλόπετρες, όποιος δεν έχει γέρο τον αγοράζει, το αίμα συμφωνάει, και πάει γαμιώντας.

Εκείνο το βράδυ τριγυρνούσε σαν φάντασμα σε σκοτεινά στενά της Κυψελοπατησιώτικης χώρας, βουνά τα σκουπίδια από την απεργία και η Ρούλα Κορομηλά να του στριγγλίζει *Καλώς ήλθατε*, να τον κυνηγάει από δρόμο σε δρόμο μέσα από τις οθόνες των ισογείων κι αυτός να της ξεφεύγει και να πονάει κάπου πολύ μέσα του, εκατό μέτρα βαθιά στο σώμα του. Ακούμπησε σ' ένα τοίχο, πήρε ανάσες, σκέφτηκε τι θα σκεφτόταν η γιαγιά του για την κόρη της, τη σκέφτηκε που έφυγε με ταξί, σαν ξένη, που πήρε το λεωφορείο για κάτω μονάχη, τέτοια ώρα θα είχε φτάσει, θα είχε ταΐσει το γέρο της τσάι και ψέματα, όλα καλά στην Αθήνα, τώρα θα ξαγρυπνούσε ανάσκελα στο κρεβάτι της.

Δοκίμασε να τον πιάσει επιθυμία για το χωριό, τις δυο τριανταφυλλίες-μεγαθήρια, καμάρι του παππού του, για τα τηγανητά αβγά κατευθείαν από το κοτέτσι, για την τσάρκα στις πορτοκαλιές και την ξάπλα στις αμμουδιές, δοκίμασε να γίνει τριαντάρης με δική του δουλειά και δικό του αμάξι, σαραντάρης οικογενειάρχης με τέλεια σύζυγο, δυο τέλεια παιδιά και πιασμένος οικονομικά, άκαρπες όλες οι προσπάθειες, δεν είχε υποδομή για το καλό όπως το εννοούν οι άλλοι.

Χάρισμά σας η τέλεια ζωή, συγγενείς, γνωστοί και λοιποί πούστηδες, ο ίδιος έρμαιο του κακού, που για αρχή τον τραβούσε με το ζόρι αλλά λίγο λίγο τον έκανε λακέ του, βάδιζε στο δρόμο και το δικό του κομμάτι ουρανού έβρεχε χολή, το δικό του κομμάτι γης, η πόλη ολάκερη, ανάβλυζε αίσχη, νονά, κάνε κι εσύ ένα παιδί, από Ρόδω βγαίνει αγκάθι.

Αφάγωτα και τα επόμενα καρπούζια, μέρα τη μέρα στον ιδρώτα του εχθρικού σπιτιού, νύχτα τη νύχτα στη δικτατορία του καλοκαιριού, Ιούνιος τέλος, ο άσεμνος Ιούλιος σε πλήρη εξέλιξη, γεμάτος μισθοφόρισσες της καύλας, τουρίστριες και ντόπιες με θανατηφόρα σορτσάκια.

Τι του φταίγανε τα άγνωστα κορίτσια; Μπορεί να μην ήταν αληθινά, η φαντασία του να κατασκεύαζε τα κορμιά και τα διάφανα ρούχα και να τα έσπρωχνε σε κύματα μπροστά του όταν το σκοτάδι έπνιγε τις γειτονιές και η νύχτα βούλιαζε στο στήθος του.

Κυριακή, 13 του μήνα, πεντάωρο άσκοπο σουλάτσο, ν' αγοράζει νερά, τσιγάρα, παγωτά, να κατουράει σε καφετέριες ή σε τοίχους, να παίζει το μάτι όπου κυκλοφορούσε μοναχικό θηλυκό.

Δέκα το βράδυ άφησε την Πατησίων, πήδηξε τη Δροσοπούλου, προσπέρασε άσπρες και μαύρες, μικρές και μεγάλες γυναίκες που χασομερούσαν στις γωνίες και κλείνανε τα στενά πεζοδρόμια.

Ξανάπιασε τα στενά που δεν υπήρχε ψυχή.

— Ταυτότητα.

Ο μπάτσος παρουσιάστηκε μπροστά του πολύ ξαφνικά, θα βγήκε από το περιπολικό που είχε σταματήσει ένα μέτρο πίσω, ο οδηγός κοιτούσε βαριεστημένος χαϊδεύοντας κυκλικά το τιμόνι.

Ο Λίνος έδειξε ταυτότητα, δεν ρώτησε τίποτα, ούτε ρωτήθηκε, έμεινε ακίνητος να τον περιεργαστούν και άκουσε τους δυο αστυνομικούς να λένε, Έλληνας είναι, πάμε για καφέ και συνεχίζουμε.

Ο έλεγχος για εξακρίβωση στοιχείων έγινε Νάξου και Καραμήτσα γωνία, το περιπολικό έστριψε δεξιά, ο Λίνος συνέχισε αριστερά, ατάραχος, με το σακίδιο στην πλάτη και τα χέρια στις τσέπες, στη μια μαζί με δυο πεντακοσάρικα και τρία κατοστάρικα και το πράσινο βατραχάκι, που έχεσε τα φράγκα, πετάχτηκε έξω και άρχισε τους πήδους στον αέρα, με εφελτήρια τις χούφτες του ιδιοκτήτη του, και ρυθμικά, σαν το ζογλεριλίκι με τα δυο φτυάρια, και αριθμημένα, τις είχε μετρήσει τότε τις φτυαριές, τριάντα εφτά, μία ανά πεντ' έξι δευτερόλεπτα, είχε προσέξει μάλιστα ένα μακρύ άσπρο σκουλήκι να σαλεύει στα

χώματα μιας φτυαριάς κι ένα κομματάκι κίτρινο καλώδιο να κρέμεται από μια άλλη.

Το περίπτερο στη μικρή τριγωνική πλατεία ήταν ανοιχτό, πλήρωσε άλλα δυο νερά, ήπιε το ένα, έβαλε το άλλο στη μέση του, χωρούσε άνετα, είχε χάσει κιλά. Έφτασε στην Κυπριάδου, νέκρα, ακολούθησε μια αγέλη κοπρόσκυλα, έγινε ένα μαζί τους, γάβγισε στο μαύρο αρχηγό, γάβγισε στον γκριζό υπαρχηγό, τον γάβγισαν κι αυτοί, τους κλαψούρισε, του κλαψούρισαν, έτρεξε μαζί τους ένα κατοστάρι, του ξέφυγαν, πάλι μόνος, πήρε στο κατόπι τους σχολικούς ποιητές, οδός Παλαμά, οδός Πολέμη, Φιλύρα, Κρυστάλλη, ο Ρίτσος του πατέρα του λείπει, τη σνομπάρεις την ποίηση, Χολέβα, η μαλάκω η φιλόλογος, άι πνίξου, πανηλίθια, άραξε σ' ένα ξένο κατώφλι, το σπίτι κλειστό και απότιστο, θα έλειπαν σε διακοπές, άνοιξε η Μύκονος, άνοιξε η Σίφνος, περάστε όλοι.

Γιατί να μη φύγει για πάντα και για πολύ μακριά, κάπου που να μην ξέρει τίποτα και κανέναν; Το άγνωστο φοβίζει, αλλά δεν πονάει. Άναψε τσιγάρο και πήγε στην άλλη άκρη του κόσμου, στο Περού. Άναψε δεύτερο και βρέθηκε στη Νέα Ζηλανδία, με το τρίτο όρμησε στη Σαχάρα, με το τέταρτο πέρασε από τη Σιβηρία, κάθε ρουφηξιά και χίλια βέρστια, χύθηκε στα δάση, χάθηκε στη στέπα, χώθηκε στα χιόνια.

Τουρτούριζε πάλι. Γύρω του τρέμανε τα περιγράμματα των κτηρίων, των δέντρων, των λιγοστών παρκαρισμένων αυτοκινήτων. Ένα διώροφο μπήκε σ' ένα τριώροφο, ένα άσπρο σπίτι κύλησε στον κήπο του διπλανού, ένα σκονισμένο σχολικό νηπιαγωγείου χόρευε με μια μάντρα, οι λεύκες πλέανε πάνω στους τοίχους, οι σβησμένες γόπες σαλεύανε γύρω από τα παπούτσια του. Οι σειόμενοι όγκοι τον ζάλισαν, το κινούμενο βράδυ τον αποσταθεροποίησε. Το στήθος του έτριξε, ένωσε την ίδια του την καρ-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

διά να ξεκολλάει από τη θήκη της και να μετακινείται αριστερά δεξιά, να περπατάει στην κοιλιά του. Άκουσε το αίμα του να βιάζεται στις φλέβες, να κατακυλάει μέσα του με βουητό.

Στα είκοσι μέτρα αριστερά ένα αδέσποτο σκυλί εξατμίστηκε μέσα στους θάμνους, στα τριάντα μέτρα δεξιά ένας ποδηλάτης έκανε μπρος πίσω σαν να τον αμολούσε και να τον μάζευε πίσω καλούμπα.

Έκλεισε τα ξυλιασμένα βλέφαρά του και μέσα στον ασφυκτικά μικρό χώρο των ματιών, δυο τρύπες ενάμιση επί ενάμιση πόντο, αρχίσανε πάλι τα όργανα, χαράδρες να τουμπάρουν, καταρράχτες ν' αναποδογυρίζουν, αμπέλια να ξερνούν, λίμνες να λιγδιάζουν, νταμάρια να παπαριάζουν, λάσπες να βρομοκοπούν, ένα όργιο αναθυμιάσεων που κοκκάλωσε τα χέρια και τα πόδια του στο ξένο σκαλοπάτι, ένας αρμαγεδώνας κάτουρου και σκατού που μούλιασε το κεφάλι του και το έριξε στο στήθος του βαρύ σαν ντεπόζιτο, να στάζει στο πουκάμισο.

Γιατί του συνέβαινε αυτό;

Του καρφώθηκε στο μυαλό ότι δεν είχε μυαλό. Κούφιο το κουτί στην κορφή του λαιμού του, δεν υπήρχε κάτι εκεί που να εξηγεί, να αντιστέκεται, όποιος ήθελε έμπαινε, όποτε ήθελε έβγαινε, παρατώντας εκεί τα παιδιά του, το άλογό του, τ' αποτσίγαρά του, ένα κεφάλι αφύλαχτος τόπος, στάβλος και σκουπιδοντενεκές.

Έβγαλε από το σακίδιο τη σάπκα, χάιδεψε την απαλή γούνα, αταίριαστη με το καλοκαίρι των άλλων, ταιριαστή με τη δική του παγωνιά, τα χιονισμένα Ιμαλάια στα σωθικά του. Τη φόρεσε στραβά, να γέρνει αριστερά, να του ζεσταίνει έστω το ένα αφτί.

Έμεινε έτσι κάμποσο, μόνος, φευγάτοι οι σκύλοι κι ο ποδηλάτης, κανείς δεν φάνηκε, κανένα ΙΧ. δεν πέρασε από το δρόμο.

Πήρε από τη μέση του το πλαστικό μπουκάλι, ήπιε μονορούφι το νερό και το πέταξε προς τα πίσω, το άκουσε να σκάει και να τσουλάει για λίγο στη βεράντα του σπιτιού. Μετά έσκυψε, έλυσε τα κορδόνια των παπουτσιών, τα τράβηξε ένα ένα, τα κουβάριασε, τα έχωσε στο τσεπάκι του πουκάμισου και σηκώθηκε.

Άστρα, σκιές, ασφαλτος, προτομή, γιασεμιά, Εύα, τζαμαρίες, κλειδαριές, Παπαδιαμάντης, γραμματοκιβώτια, νιαουρίσματα, ταμπέλες, ανηφόρα, εκκλησία, κατηφόρα, προποτζήδικο, Πολυδούρη, κάγκελα, ρολά, καταβρεχτήρια, περικοκλάδες, ζώφια, λαχάνιασμα, σκοτοδίνη, η νύχτα κλιμακώνεται και πρέπει να κινούμαι με προφυλάξεις.

Θολωμένος ο Λίνος, πίσω από την πλάτη του ένιωθε να τον παρακολουθούν, όχι μπάτσοι ή οι κάνα δυο ξενύχτηδες κοπρίτες που είχαν ξεμείνει και σέρνονταν στα σκασμένα τσιμέντα και στις φαγωμένες πλάκες, αλλά τα σπίτια που έστρεφαν προς αυτόν στο πέρασμά του, τα κυπαρίσσια που τον πετροβολούσαν με ομοβροντίες από κυπαρισσόμηλα και το κλειστό περίπτερο που τον πήρε στο κατόπι.

Ήταν γνωστός, τον είχαν σταμπάρει από προηγούμενες νυχτερινές περιπλανήσεις και τον υποπτεύονταν.

Προχώρησε, έστριψε, ξανάστριψε. Πυλωτές, πυλωτές, πυλωτές κι απάνω τους τετραώροφες και πενταώροφες πολυκατοικίες. Οι ταράτσες τους είκοσι τόσα μέτρα ψηλά, φτάνει, υπολόγισε. Δοκίμασε μια, δυο, τρεις γυάλινες εξώπορτες, κλειδωμένες. Να σπάσει μία; Θα κάνει θόρυβο. Διάλεξε μια ξύλινη, βαριά και μεγαλοπρεπή, οχτώ τετράγωνα με κρίνους, θα μπορούσε να την είχε πελεκήσει ο πατέρας του. Χτύπησε μερικά

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

κουδούνια, δεν του άνοιξαν, θα έλειπαν. Απάντησε το τελευταίο. Ποιος είναι; Αντρική φωνή.

Ο Λίνος εξαφανίστηκε, από απόσταση είδε ν' ανάβουν δυο φώτα στη βεράντα του τρίτου ορόφου κι ένας βούβαλος με το σώβρακο να πετάγεται στα κάγκελα, να σκύβει, να κοιτάει κάτω, ποιος βαράει νυχτιάτικα; να φωνάζει τσαντισμένος, ν' ανάβει τσιγάρο, να περιπολεί μπρος πίσω καπνίζοντάς το.

Απομακρύνθηκε κι άλλο, προσεκτικά. Είδε τον εαυτό του να καβαλάει όλα τα μπαλκόνια των ρετιρέ, Λίνος επί είκοσι, δύο δεκάδες κόπιες του ν' αφήνονται, να αιωρούνται σαν πούπουλα, ν' αποχαιρετιούνται κουνώντας τα χέρια ο ένας στον άλλον, ένα σμήνος ανεμόπτερων Λίνων σε νυχτερινή αναγνωριστική πτήση, μέχρι να κατακαθίσουν πάνω σε θάμνους, πεζοδρόμια και στην ασφαλτο για ν' αποκοιμηθούν γλυκά και αιώνια σ' αυτή τη νύχτα διαρκείας δίχως ξημέρωμα, πάντα και παντού και όλα νύχτα, σκοτάδια απανωτά και αήττητα.

Τους κατούρησε και τους προσπέρασε.

Δεν θα βοηθούσε να πάει για ύπνο, ξυπνώντας δεν θα έβλεπε αυτό που παρακαλούσε βαθιά μέσα του, μια πόλη καινούργια, κτήρια, δρόμους, σημεία και ανθρώπους που να μην επαληθεύουν τη ζωή του, που να μην έχουν πάνω τους τίποτα χθεσινό και προχθεσινό και περσινό και προπέρσινό και δέκα και είκοσι χρόνια πίσω.

Όχι πάλι ερώτηση πρώτη, ποιο το ποσοστό των καλόψυχων και ποιο των σκατόψυχων και ερώτηση δεύτερη, πόσοι με πόσους είναι σήμερα επιστήθιοι φίλοι.

Πάτησε ένα κλικ στο κεφάλι του κι έσβησε από μπροστά του το θέαμα, φύγανε όλα, άδειασε ο τόπος, για κάμποσο προχωρούσε στο κενό, κουκκίδα σε λευκό χαρτί, κένσορας σε λευκή οθόνη. Μετά από ώρα είχε την αίσθηση ότι τα παπούτσια του

βούλιαζαν, η πορεία στη γυμνή έκταση ήταν πορεία πάνω σε α-
χανή, περησμένα ούλα και τον οδηγούσε σ' ένα λόφο-απόστημα,
η άσχημη μυρωδιά του πύου τον χτύπησε στα ρουθούνια.

Δεν είχε φάει τίποτα, στομάχι και άντερα κόμπος, δυο τσι-
μπήματα από κουνούπια στο λαιμό, πόνος, δρωτσίλες στο
σβέρκο και στις μασχάλες, φαγούρα, άλυστα μαλλιά, τον έ-
τρωγε το κεφάλι του.

Πάω για το πρώτο μπάνιο στη θάλασσα, του ήρθε, φεύγω
για διακοπές, ατάκα κι επί τόπου μπροστά του ο Πειραιάς, από-
γευμα μιας Παρασκευής, δυο μήνες πριν, τέλος Μαΐου. Αμάξια
και μηχανές στην ουρά για τα αμπάρια, κοσμάκης που την κά-
νει για τα νησιά κι εκείνος δίχως βαλίτσα, δίχως σχέδια, ακόμη
μια κοπάνα από τις εξετάσεις, μάθημα Πληροφορική και Επι-
χειρήσεις Ιδιωτικού Τομέα.

Δεν είχε τον μπαμπά του να του πει, πολύ μεγάλο νερό αυτό,
όπως τότε που κολύμπησαν αγκαλιά στη θάλασσα της Άκολης,
δεν είχε κοπέλα ή φίλους να πάνε τριήμερο ή τριβδόμαδο ή τρί-
μηνο στο Κουφονήσι, έβγαλε ένα εισιτήριο για την Πάρο, εκεί
θα ρουφούσε έναν τόνο θαλασσινό νερό, να πιάσει πάτο, είχε ένα
κάρο προβλήματα και ξαφνικά ο βυθός τού φάνηκε λευτεριά,
φύκια να χορεύουν, ψάρια να βολτάρουν αμέριμνα, ωραίο ντοκι-
μαντέρ. Μπήκε στο βαπόρι, στα σαλόνια σουρουπωμένες πενη-
ντάρες ν' αερίζουν με βεντάλιες τα πλισέ τους κρέατα, στα κα-
ταστρώματα καλυωμένοι τσόγλανοι να σαλιαρίζουν με ζαχα-
ρούχες βλαμμένες, όλη η καφρίλα των ευχαριστημένων, έγειρε
πάνω από την κουπαστή, ξέρασε, φώναξε, γαμιέστε, και βγήκε
στο τσακ πριν από την αναχώρηση.

Πάει το ωραίο ταξίδι, πάει το κολύμπι και οι μπουρμπου-
λήθρες στις Κολυμπήθρες, ολοταχώς πίσω στα πάτρια, εκεί ό-
που τον περίμεναν με ανοιχτές αγκάλες τα φράγκα για το οστεο-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

φυλάκιο, η λαιμαριά του Μπάντυ δίχως τον Μπάντυ, το τηλέφωνο που δεν θα χτυπούσε, το σπίτι που δεν θα δρόσιζε και οπωσδήποτε οι κωλοβεγγέρες που δεν έλεγαν να καταργηθούν, κάθε Δευτέρα βράδυ θα κρυφάκουγε τις λάμιες, μάννα και νονά, να τα λένε και να τα ξαναλένε στο μπαλκόνι, πρώτο θέμα ο ίδιος, αρχοντόπουλο της ορφάνιας, μπεμπούλης, μωρουδέλι, θαρματάκι, μπαγασάκος, τζαναμπέτης, τεμπέλαρος, αλητάκος, με πόσες το 'χει κάνει άραγε, όλα κι όλα, τ' αγόρια θέλουν σπρώξιμο στη γυναίκα μπα και πουστέψουν, τις νύχτες καλπάζει ξεσέλωτος και ξεκαπίστρωτος ο μορφονιός, δεύτερο θέμα η σκορδίλα-κρεμμυδίλα των λαδερών του καλοκαιριού, τρίτο οι κουρτίνες, κουρτινόβεργες, κουρτινόζυλα, τέταρτο ο Μάρλον Μπράντο και η διάλεξή του στην Αθήνα για το περιβάλλον, πέμπτο οι ανακοινώσεις της διανοουμένης για τις αναμενόμενες τραγωδίες στην Επίδαυρο, έκτο τα μπονσάι, δηλαδή αρχίδια και πούτσοι σε μικρογραφία, πλήρης ταύτιση στην απογοήτευση, της μάννας του από το Μαγυάρο βιολιτζή, της νονάς του από έναν Κούρδο μπετατζή.

Κοπάναγε την πόρτα και δρόμο, πάλι έξω, μόνος.

Οληνύχτα κι ολημέρα τριγύριζε λαλημένος, πεζοδρόμια, βαγόνια, λεωφορεία, το αφτί του ν' αρπάζει ιαχές για τα πηδήματα του αιώνα, για κοινοτικές επιδοτήσεις και κοινοτικά προγράμματα, για πτυχία και μεταπτυχιακά, για εξοχικά και εξοχικά του εξοχικού και βδομάδα τη βδομάδα να μετράει παντού την πτώση της αντοχής, ο ήλιος να σκύβει, τα σύννεφα να κάμπτονται, το σκοτάδι να τσουβαλιάζει την αποξηραμένη πόλη, οι γειτονιές δίχως σφυγμό, οι γυναίκες δίχως κότσια ν' αντισταθούν, κύκνοι που βαριούνται ν' ανοίξουν φτερά, ζέβρες που δεν μπορούν να πάρουν τα πόδια τους.

Το μπλάβο απόστημα έτοιμο να σκάσει, κακιά φουσκάλα-

καπάκι των πάντων, πάνω και από τους καπακωμένους στο Δεύτερο, τον Κάμπο των πεθαμένων.

Πού βρισκόταν τώρα; Ποιος πούστης τυπώνει τους χάρτες δίχως ούλα; Ποιος στα κομμάτια ανευθυνούπεύθυνος αρχικα-ριόλης δεν μαζεύει την μπόχα;

Το πουκάμισό του έζεχνε. Το ξεκούμπωσε, το πέταξε, γύρισε, πήρε τα κορδόνια από το τσεπάκι, τα έσφιξε στη χούφτα του, προχώρησε λίγο και ξαφνικά σταμάτησε, οι κεραίες του τον ειδοποίησαν.

Στα τριάντα μέτρα φωσφόριζε ένα πορτοκαλί φουστάνι.

Η τυχερή διέσχιζε τη νύχτα ολομόναχη, βιαστική, σολάριζε στη σκηνή με εν-δυο, ελαφρύ τροχάδην, γέροντας δεξιά, τη βάραιναν δυο κόκκινες πλαστικές σακούλες.

Τον τράβηξαν τα χρώματα, πουλί του Παραδείσου, και τα μαλλιά, κατάξανθα και μισητά. Ξεκαμπούριασε, έπιασε το πουλάκι του, το ξεζάρωσε, το ετοίμασε, σε μισό λεφτό ένωσε πρώτος, κορυφαίος, βρήκε τη ρέντα του και, εμπρος μαρς, όρμησε για το χατ-τρικ.

Το κορδόνι

ΤΟ ΘΥΜΑ, δεκαοχτώ ετών, είχε σχολάσει από το παγωτατζή-
 δικό όπου δούλευε λίγο μετά τα μεσάνυχτα και είχε πάει με
 μια φίλη της για ένα ποτό. Τη βρήκαν σ' ένα σύδεντρο στου
 Βεΐκου στις πεντέμισι το πρωί τρεις Αλβανοί, πατέρας και δυο
 γιοι που πήγαιναν για μεροκάματο. Στο λαιμό της ήταν δεμένο
 σφιχτά ένα μαύρο κορδόνι παπουτσιών. Στο χώμα, δίπλα της,
 άθικτο το τσαντάκι με το πορτοφόλι της και οι δυο κόκκινες σα-
 κούλες με τη φίρμα του καταστήματος *Αλάσκα*, στη μια χωνά-
 κια παγωτού στη συσκευασία τους, στην άλλη δύο άπλυτες
 μπροστοποδιές της δουλειάς και βιβλία με συνταγές ζαχαρο-
 πλαστικής. Η Αστυνομία έχει εξαπολύσει κυνηγητό για την α-
 νακάλυψη του επικίνδυνου βιαστή δολοφόνου.

Αυτό είπε η τηλεόραση πριν από τα αθλητικά και η Βιβή Χο-
 λέβα ενέταξε το γεγονός στον συνολικά άσπλαχνο Ιούλιο με
 τους καύσωνες-τσαμπουκάδες του καλοκαιριού, την εξοργιστι-
 κή ραθυμία των δημόσιων υπηρεσιών, τα κεσάτια του μαχαζιού
 και την άρνηση του γαμπρού της ακόμη και να συζητήσει το εν-
 δεχόμενο να πάει εκεί ο Λίνος δοκιμαστικά, για αλλαγή περι-
 βάλλοντος και έρευνα για τίποτα πιο ελκυστικές σπουδές, φυσι-
 κά θα πλήρωνε τα πάντα η ίδια.

— Στρώσε τον να τελειώσει τη Σχολή του, να κάνει κατόπιν

και στρατό να τον στρώσουν παραπάνω και μετά το βλέπουμε για μια βόλτα στο Τορόντο, ο Καναδάς δεν φεύγει.

— Μα τα ορφανά δεν στρατεύονται.

Ο σερ αμετακίνητος. Της δήλωσε πως τώρα ήταν η πιο ακατάλληλη περίοδος για κείνον να βάλει στο κεφάλι του και φιλοξενούμενο για δυο μήνες, ούτε για έναν. Στο σπίτι έσκουζαν συνεχώς τα δυο μωρά και η αδερφή της. Η Βιβή δεν είχε προετοιμάσει το έδαφος ψήνοντας πρώτα την Ξένια, ο γαμπρός δεν σήκωνε μαλαγανιές και συνεννοήσεις πίσω από την πλάτη του, γινόταν Τούρκος.

Στην αδελφή της δεν θα έλεγε ούτε για το τηλεφώνημα, ο τόνος του Αλιφραγκή και τα νεύρα του για τα νεύρα της γυναίκας του δεν της επέτρεπαν να φορτίσει κι άλλο μια ήδη ηλεκτρισμένη κατάσταση. Ο τύπος ήταν και κανίβαλος και καρνάβαλος, η Βιβή είχε ένα σωρό αποδείξεις πως η μικρή της αδερφή δεν είχε καλοπέσει.

— Βιβίκα, τον πρώτο καιρό μου πήρε τα μυαλά στον έρωτα, πρωί βράδυ μάχιμος, όχι σαν τον προηγούμενο που όλο του έφταιγε η πολιτική κατάσταση, τον άγχωνε η αρρώστια του λατρεμένου Παπαντρέου, τον συμπαράλιαζαν τα συντροφικά μαχαιρώματα των πασόκων.

Αργότερα οι εκμυστηρεύσεις της Ξένιας για τις επιδόσεις του άντρα της πήραν δραματική τροπή, πηδούσε στο κρεβάτι, στροβιλιζόταν όρθιος σαν ελικόπτερο που χάνει τον έλικα προτού τσακιστεί στο έδαφος και τυλιχτεί στις φλόγες ή την πλάκωνε σαν τρακτέρ κι έσκαβε τα μέσα της ώσπου να την ξεπατώσει και μετά πια και τη δεύτερη γέννα της με το γνωστό αποτέλεσμα, ορμούσε στο σπίτι ίδιο φορτηγό με σπασμένα φρένα κι έπεφτε ξερός στο κρεβάτι σαν να 'πεφτε σε χαντάκι.

— Πίνει; είχε ρωτήσει η Βιβή.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Δεν έπινε.

—Τα μωρά τα δέρνει;

Δεν τα έδερνε.

—Το πήρε απόφαση πως αντί για γιους έκανε κόρες;

Είχε συμβιβαστεί πια με την κατάσταση, τις αγαπούσε τις μικρές, αυτές εκ των πραγμάτων ο στόχος της ζωής του αλλά, κατά την Ξένια, καθώς ως τα σαράντα πέντε του είχε την ησυχία του, χρειαζόταν περίοδο χάριτος και προσαρμογής.

Μάλλον καλύτερα που το ζών αρνήθηκε το αίτημα της Βιβής, ο Λίνος, άλλο ζών, δεν θα έκανε χωριό μαζί του ούτε για μια βδομάδα, θα γινόταν χαμός στο ίσιωμα του Καναδά και πάντως εκείνη είχε εξετάσει και αυτή την προοπτική, είχε διερευνήσει, είχε προσπαθήσει, είχε κάνει το καθήκον της. Πάει κι ο Καναδάς.

Τώρα, πώς να περάσει λοιπόν το άτιμο υπόλοιπο βράδυ;

Πάλι με τηλεόραση και *Τα πάντα γύρω από το σεξ*; Πάλι στο μπαλκόνι πίνοντας μόνη μια λεμονίτα ή μια μπύρα; Πάλι γυαλίζοντας τις Ζιζέλ από κασσίτερο και ξεσκονίζοντας τους Πρίσλεϋ-ντενεκέδες; Πάλι περιμένοντας το γιο της και μαρσάρωντας για μια αψιμαχία με σπιλ ή, ακόμη καλύτερα, έναν καβγά με μεγαλείο;

Δεν πεινούσε, αλλά όρθια στην κουζίνα, ακίνητη μπροστά στο παραθυράκι, έπιασε να σκέφτεται συνταγές με κίτρινη κολοκύθα, όχι επειδή γούσταρε το χειμωνιάτικο ζαρζαβατικό ή το μαγείρεμα, αυτό της ήρθε πρόχειρο στο μυαλό, το τρικ της πολυχρωμίας, ν' αράζει μες στα καφάσια με τα ζωηρά χρώματα, κατακίτρινη κολοκύθα, κατακόκκινες ντομάτες, καταπράσινα σπανάκια, αλήθεια, κανένα φαί δεν είναι γκριζό.

Αποφάσισε να βάλει πλυντήριο, πήγε στο μπάνιο, άδειασε το καλάθι, ξεδιάλεξε τα σκούρα, ήταν περισσότερα, μάνα και

γιος είχαν ροπή προς τα θανατερά χρώματα, δεν ήταν παιδιά των λουλουδιών.

Γυρνώντας μέσα έξω πουκάμισα και μπλουζάκια, στη μέσα μεριά της λαιμόκοψης στο χθεσινό μαύρο φανελάκι του Λίνου βρήκε τρεις φακές από αίμα. Ο γιος της δεν ήταν τριχωτός να ξυρίζει και το λαιμό του, θα τον φάγανε τα κουνούπια και ξύστηκε, σκέφτηκε. Πήγε στο δωμάτιό του μπας βρει κι άλλα άπλυτα, έβαλε πρώτα στην πρίζα τη συσκευή για τα κουνούπια με καινούργια ταμπλέτα, μάζεψε από την καρέκλα ένα βρόμικο τζιν, το αναποδογύρισε κι αυτό, άδειασε τις τσέπες, αναπτηράκι και εισιτήρια λεωφορείων, μια γλειμμένη καραμέλα, ένα χαρτί σοκοφρέτας, τέσσερα μπλε καπάκια από πλαστικά μπουκάλια νερού. Γέμισε η χούφτα της σκουπίδια. Έκανε να βγει, δεν βγήκε. Έπεσε στα τέσσερα, έσκυψε κάτω από το κρεβάτι, καμιά φορά έβρισκε εκεί πεταμένες κάλτσες και πατσαβουριασμένα εσώρουχα. Ανασήκωσε το στρωμένο σεντόνι, ιδού δυο άδεια χάρτινα κουτιά από σοκολατούχα γάλατα, κι άλλα σκουπίδια, κοίταξε και πιο μέσα και το μάτι της έπεσε στα βαράκια, τα έβλεπε στο καλάθι του μπαλκονιού όποτε σφουγγάριζε έξω ή ανεβοκατέβαζε την τέντα, με την εντολή του Λίνου, μην πειράζεις τα πράματά μου.

Τα τράβηξε έξω, ήταν πλυμένα, άλλο ένα ή μισό φεγγάρι με γυμναστική και σχέδια για μπόντι μπλίντιγκ, ας γελάσω, σκέφτηκε και σπρώχνοντάς τα στη θέση τους πρόσεξε πως πίσω από το σημείο που τα είχε ακουμπήσει ο Λίνος ήταν τα αθλητικά του παπούτσια, βαθιά κάτω από το κρεβάτι, πιο κρυμμένα και από τα επίσης κρυμμένα τρίκιλα βαράκια. Άπλωσε χέρι, δεν τα έφτανε, άπλωσε πόδι και τα έφερε έξω με την πατούσα της.

Σε έξι εφτά πόντους του κορδονιού στο δεξί παπούτσι ήταν κολλημένα τρίμματα από κάποιο ξερόχορτο, κάποιο μαδημένο θύσανο και δυο άγανα.

Στο αριστερό παπούτσι δεν υπήρχε κορδόνι.

Πάνω στην ώρα άκουσε το κλειδί στην πόρτα του διαμερίσματος, τινάχτηκε όρθια, ίσα που πρόλαβε να κατεβάσει και να ισιώσει το σεντόνι, δεν άρεσε στο γιο της να του ψάχνει τα πράγματα και να κατασκοπεύει το βασίλειό του.

Βαστώντας το τζιν του, τον κουτούλησε στο χολ. Στο λαιμό του είχε τυλιγμένο ένα χαζό καφέ μαντιλάκι, προφανώς αγορασμένο σήμερα, ποτέ στο παρελθόν δεν φορούσε τέτοιες σαχλαμάρες.

Εκείνος πρόσεξε το απορημένο βλέμμα της κι εκείνη το δικό του, μάτια σπηλιές.

— Θα κλειστείς στο μπάνιο ή να πάω να βάλω πλυντήριο; του είπε αντί για καλησπέρα.

Για μισή ώρα άκουγε το νερό να τρέχει, ένα κυβικό θα ξόδευε ο γιος, του χτύπησε λοιπόν την πόρτα, τελείωνε επιτέλους, το πας φιρί φιρί να ξεβαφτιστείς.

Περιμένοντας κάποια οποιαδήποτε απάντηση, κοίταξε το πάτωμα, ο Λίνος είχε αφήσει έξω από την πόρτα του λουτρού τις γκεσταπίτικες μπότες και τις κάλτσες του. Απόμεινε να τις κοιτάζει σκεπτική, ώσπου ο κύριος βγήκε, τον προσπέρασε ξυστά, μπήκε στο λουτρό, έχωσε στον κάδο του πλυντηρίου και το τζιν και πάτησε τα κουμπιά.

Σε λίγο κάθονταν αμίλητοι μπροστά στην τηλεόραση, εκείνος με μια χωριάτικη σαλάτα, εκείνη μ' ένα γιαρμά που δεν άγγιζε, τον κοιτούσε σαν να ήταν ωρολογιακή βόμβα και ανά δύο λεπτά κοιτούσε και το ρολόι της. Για μια ολόκληρη ώρα μάνα και γιος επιδίδονταν στο ποιος θα αγχώσει περισσότερο τον άλλο. Η έντονη λογομαχία πονοκεφαλιάζει, η παρατεταμένη σιωπή φοβερίζει.

Απέφευγαν τόσο επίμονα να κοιταχτούν ή να μιλήσουν, που

το βράδυ έγινε πολύ βαρύ, σχεδόν τρομαχτικό, σαν να επρόκειτο τώρα δα να βλάψουν ο ένας τον άλλο.

Πρώτος λύγισε ο Λίνος, άφησε το δίσκο στο τραπεζάκι, δεν είχε φάει παρά δυο κομματάκια ντομάτα. Έτρεξε στο δωμάτιό του και κλειδώθηκε, σαν να προσπαθούσε να γλυτώσει από κάποιον που τον καταδίωκε για να τον ξεκάνει.

Η Βιβή δυνάμωσε την τηλεόραση, πάλι τα χειμωνιάτικα σίριαλ, πάλι δελτίο ειδήσεων, ξανάδε μηχανικά τα ίδια. Δεν έβρισκε τι να σκεφτεί, τι να υποθέσει, τι να σχεδιάσει, τι να θυμηθεί, το μυαλό της, μαθημένο διαρκώς να σκαλίζει και να καταγίνεται, γύρευε ένα οποιοδήποτε θέμα, αλλά προκειμένου να το αφήσει ασύδοτο να της φέρει κακό πεσκέσι, ας του υπαγόρευε η ίδια το πρόγραμμα της νύχτας.

Ιούλιος κι ακόμη δεν πήγαμε ούτε μια φορά στη θάλασσα για μπάνιο ούτε κείνος ούτε εγώ, σκέφτηκε και αμέσως το διόρθωσε σε, ούτε ο γιος μου ούτε γω, το εκείνος κι εκείνη λέγεται για τα αντρόγυνα, το συγκεκριμένο ον ήταν καρπός της κοιλίας της.

Ούτε ένα μπάνιο στη θάλασσα λοιπόν, βρεμένα μαγιό, κόκκινοι ώμοι, ξεραμένα αλάτια, αχιβάδες και φλοίσβος, πιτσιλιές και ξενοιασιές και τούτα και κείνα και να σου το θέμα της βραδιάς, οι θαυμαστές παιδικές απορίες, καλοκαίρι στο χωριό, πάνε δεκαπέντε χρόνια.

Πολύ μεγάλο νερό αυτό, έχθαμβο και λίγο ζορισμένο το αγόρι της, που αρνιόταν να μπει στην απέραντη θάλασσα για να το μάθει ο Φώτης κολύμπι, είδε κι απόειδε η Βιβή, τον έβαλε στο νερό σηκωτό και τον παρέδωσε στα μπράτσα του πατέρα του.

Ο κόσμος από πάνω είναι άδειος, άλλη ετυμηγορία του για τον ουρανό που δεν είχε σπίτια, δεν έβγαζε χορτάρι, δεν παρούσιαζε κίνηση με ανθρώπους και αυτοκίνητα. Η ησυχία είναι πολύ μεγάλη, πιο τεράστια από ένα βουνό, το διστακτικό σχόλιό

του κάποια βράδια που οι μεγάλοι, σκορπισμένοι στην αυλή και μακριά ο ένας από τον άλλον, δεν μιλούσαν ούτε σ' αυτόν ούτε μεταξύ τους, σκυμμένοι όλοι στο πιάτο με τα σπόρια της καρπούζοφρετάς τους.

Η θάλασσα έφυγε, φράση που φανέρωνε την ανακούφισή του όταν επιτέλους γύριζαν στην Αθήνα.

Σφηνωμένη εκ προμελέτης στο κεφάλαιο χωριό, επιμήκυνε για κάμποσο την παραμονή της εκεί σταχυολογώντας εικόνες και από τα δικά της παιδικά χρόνια και για πρώτη φορά συνειδητοποίησε πως τα έβγαλε σφίγγοντας στη χούφτα της ένα μικρό άγουρο λεμόνι.

Είχε διαλέξει μια φουντωτή λεμονιά, έριχνε κλήρο ή διάλεγε με α-μπε-μπα-μπλομ το λεμόνι-σύντροφο, το έκοβε και ώσπου να γδαρθεί, να σαπίσει, να νερουλιάσει, τριγυρούσε μόνη στην αυλή και στους χωματόδρομους, πήγαινε στον μπακάλη, στις κηδείες, στο σχολειό, έχοντας πάντα το λεμόνι στο χεράκι της.

Συχνά στην τάξη έχανε το κεφάλι στη σάκα της και πληροφορούσε ψιθυριστά τη μικρή πράσινη μασκότ της, ο δάσκαλος έχει τρεις σταγόνες κατρουλιά στον καβάλο, η Ελένη έκλασε και κατηγόρησε την Πετρούλα, έσπασα επίτηδες την ομπρέλα του παπά, ξεπάτωσα κρυφά τις δυο σκουλαρικές της παπαδιάς, δεν θα με μυριστούν, με έχουν για πολύ φρόνιμη και κοιμισμένη. Στο σπίτι σήκωνε την μπλούζα ως επάνω στο κεφάλι της, έβαζε τα χέρια μέσα, έζυνε με τα νύχια την πράσινη φλούδα και ρουφούσε το άρωμα.

Άλλες φορές έφτιαχνε το παλτό ή το σεντόνι ή την κουρτίνα αντίσκηνο, χάραζε στο λεμόνι μάτια-μύτη-στόμα και κρυμμένοι μέσα εκεί οι δυο τους από τους μεγάλους κοιτάζονταν συνωμοτικά για ώρα.

Υπήρχαν φορές που το λεμονάκι στη χούφτα αρκούσε για να νιώθει πως δεν της λείπει τίποτα.

Τα παιδικά μου χρόνια ήταν τριακόσια πάνω κάτω λεμόνια, έκανε τη σουμά, παρακαταθήκη για να μου βγει ξινή όλη η ζωή, υπολόγισε, έκλεισε το θέμα και η νύχτα άντεχε ακόμη, άφθονη.

Αμμουδιές και βοτσαλάκια, κατρουλιά και λουλουδάκια, παπαδιές και λεμονάκια, μα τι άλλο να σκαρφιζόταν πια για να διώξει από το μυαλό της το κορδόνι που έλειπε από τα αθλητικά παπούτσια του γιου της;

Καθόταν στη θέση του οδηγού, αλλά τα χέρια της δεν ακουμπούσαν το τιμόνι. Η Βιβή Χολέβα οδηγούσε το αμάξι με την ανάσα της, ταχύτητα μέτρια, σε δρόμο που έκοβε στα δυο έναν επίπεδο ξερότοπο.

Την πρόφταναν καραβάνια από σύννεφα, την έσπρωχναν κύματα αέρα, την προσπερνούσαν νταλίκες-ψυγεία, φορτηγά με σανό, ημιφορτηγά με κλούβες μήλα, Ντάτσουν με πατάτες, πούλμαν με ΚΑΠΗ, μοτοσυκλέτες με κρανοφόρους ντολμάδες σε δερμάτινες στολές και σμήνη πουλιών, μακρόστενων σαν βέλη που σφύριζαν και καρφώνονταν στον ορίζοντα, ίσια μπροστά της.

Ξάφνου το αυτοκίνητο έγινε σκόνη και κείνη βρέθηκε στην είσοδο άγνωστης πόλης, βράδυ χωρίς φώτα.

Τα σπίτια δίχως κουδούνια, δίχως πορτοπαράθυρα, κολλητά, μικρά και άσπρα, σαν λουκούμια στο κουτί τους. Περπατούσε για ώρες στους στενούς δρόμους, πολύ βιαστική, να λαχανιάζει και ν' αγωνιά γιατί έπρεπε να φτάσει οπωσδήποτε κάπου μια συγκεκριμένη ώρα, αλλά δεν θυμόταν πού. Σε αγρύπνια για πεθαμένο; Και ποιον; Σε ονομαστική εορτή; Και τίνος; Σε εγκαί-

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

νια μαγαζιού; Αλλά ποιου; Σε παράσταση θεάτρου; Αλλά πού;

Στο μεταξύ στις χούφτες της είχε φυτρώσει και ανθίσει ένα μπουκέτο άσπρα τριαντάφυλλα και το δώρο δεν τη βοηθούσε να θυμηθεί τον προορισμό της, γιατί ταίριαζε με όλες τις περιστάσεις. Ποιον να ρωτούσε για κηδείες, πάρτι, πρεμιέρες ή άλλα γεγονότα της πόλης; Οι δρόμοι ήταν πολύβουοι αλλά χωρίς ανθρώπους, ψυχή πουθενά, μόνο κουβέντες, βήχας και κλατς-κλατς παπουτσιών που δεν ανήκαν σε σώματα, βιάδιζαν άδεια, με τα κορδόνια δεμένα κανονικά.

Ξύπνησε με μπλόκο του μυαλού και έρπη στα χείλη. Σύρθηκε στο μπάνιο, σωριάστηκε φαρδιά πλατιά στη λεκάνη και σιχάθηκε τη μέρα προκαταβολικά, δεν είχε φέξει ακόμη.

Πάει τελείωσε, τη μάχη της ζωής την κερδίζουν οι εμπνευσμένοι. Όλα θέλουν έμπνευση, η άσκηση του επαγγέλματος, η κίνηση του λογαριασμού, μεγάλου ή μικρού, στην Τράπεζα, το στέριωμα μιας σχέσης, το στήσιμο ενός σπιτιού, η ανατροφή ενός παιδιού, το στρογγύλεμα του παρελθόντος, η ενορχήστρωση των φίλων, το Σαββατοκύριακο, το Πάσχα, το κάθε τηλεφώνημα, το πώς θα βγάλεις παλληκαρήσια τη μέρα σου, το πώς θα κάνεις έναν ωραίο ύπνο.

Εκείνη δεν ανήκε σ' αυτούς.

Άλλοι ν' αράζουν, η Βιβή στην κωλοπιλάλα και στη μέγκενη του ΦΠΑ.

Άλλοι να υπερασπίζονται με ολίγον έλεος κάτι από τα παιδικά τους χρόνια, εκείνη να τα λιανίζει.

Άλλοι να δέχονται ν' αναπολήσουν, παραδείγματος χάριν, κάτι θερμές νύχτες μ' έναν Επτανήσιο σε μια φοιτητική γκαρσονιέρα της Επτανήσου, εκείνη να μην πλησιάζει.

Άλλοι να ξελαμπικάρουν σε παραδείσιες αγκαλιές, η Βιβή να ξεμένει σε κατιμάδες.

Άλλοι να πανηγυρίζουν παιδιά-έργα τέχνης, η Βιβή να κο-
ψοχολιάζεται για το μοναχογιό-νούλα.

Μια από τα ίδια συνεχώς, αφού, όπως οι άλλοι βάζουν στο
μάτι ένα τζιπ ή ένα σκάφος, εκείνη έβαζε στο μάτι τους μπε-
λάδες.

Άπλωσε τα ρούχα, ντύθηκε, έφυγε νηστική.

Αργότερα στο μαγαζί ήπιε πέντε καφέδες. Το σκατόπραμα
στα χείλη τριπλασιάστηκε, έκαιγε κι έτσουζε. Από τις εννιά ως
τις δύο οι δυο μοναδικές πελάτισσες, που μπήκαν στο μαγαζί να
πάρουν δώρα για μικρανεψιές στις επαρχίες όπου θα πήγαιναν
διακοπές, δεν βρήκαν την κυρία Βιβή εξυπηρετική όπως άλλες
φορές, ο έρπης είναι καμπανάκι πως έπεσε η άμυνα του οργανι-
σμού σου, τη μάλωσε στοργικά η πρώτη και πιο γριά, η δεύτε-
ρη, ξινή μπουτσούνα, ανακάτεψε τα μαντζαφλάρια στα ράφια, έ-
κανε το μαγαζί μπουρδέλο και αφού πέρασε το πρωινό της, πή-
ρε ένα πορτ-κλε με πουέντ, ούτε πεντακοσάρικο.

Η μεσημεριανή εφημερίδα αγοράστηκε, αλλά έμεινε διπλω-
μένη πάνω στο τραπέζακι, δίπλα στην τυρόπιτα που αγοράστη-
κε κι αυτή αλλά κρύωσε στο σακουλάκι αφάγωτη, ενώ η Βιβή
κοιτούσε ζαβλακωμένη τους λιγοστούς περαστικούς του μεση-
μεριού, μια κοντή, κορδωτή χαμηλοκώλα να περπατάει σαν πε-
ριστέρα, ένα μαύρο φουκαρά να κουβαλάει δυο μπόγους και το
κεφάλι του να κρεμάει στη ζέστη σαν αρνήσιο κεφαλάκι στην
ψησταριά, δυο μπέμπες να βλέπουν έκπληκτες ένα γέρο που
κούρντιζε το παλιομοδίτικο ρολόι του, τα παιδιά μένουν έκπλη-
κτα κυρίως με το παρελθόν, με το μέλλον δεν έχουν απορίες.

Το απόγευμα διανθίστηκε με μια αδερφάρα που ψώνισε ένα
μαξιλάρι σε σχήμα καρδιάς με σταμπωτές μπαλαρίνες, δυο πι-
τσιρίκους κολλημένους και κολλητούς που ήθελαν πώς και τι
κουρδιστούς Μάικλ Τζάκσον στο φεγγαροπερπάτημα, και πού

να το βρουν τέτοιο πράμα, και από ένα τηλεφώνημα της Ρόδως, πάλι τριήμερο κουλτούρας, Νείλος, φελούκες, Κροκοδειλούπολη, όαση του Φαγιούμ, σάβανα της Αντινοόπολης κι ένας Αιγύπτιος εραστής που σαν άλλος Μπούμπκα έκανε κάθε βράδυ νέο ρεκόρ στο πήδημα.

Τι κάνει ο αμνός του Διαβόλου, το βαφτιστήρι μου; ρώτησε στο τέλος, του είχε φέρει αφίσες και βιντεοκασέτες με καμήλες, πιράνχας και ερπετά, ούτε κομμουνάκι ούτε καλλιτέχνης μας βγήκε το παιδί και ακόμη να διαπιστώσουμε κατά πόσον ο κεντρικός διακόπτης του κορμιού του έμοιασε στου μπαμπά του που σε γλάρωνε, μωρή Βιβή, σε γλάρωνε. Η Ρόδω ήξερε φυσικά πως του είχε περάσει του Λίνου η παιδική λόξα να εξερευνήσει τις ζούγκλες και να ζήσει στη διακεκαυμένη ζώνη, αλλά κάτι αφρικάνικο είναι πάντα ό,τι πρέπει, ιδίως για τα καλοκαίρια των άγριων νεαρών, έτσι το έθεσε.

Μετά το, γεια σου φιλενάδα, τα ξαναλέμε, της κουμπάρας, η Βιβή δεν ακούμπησε το ακουστικό, πήρε το γυμναστήριο, είχε βρει τον αριθμό στο παλιό μπλοκάκι της από νωρίς, να τηλεφωνήσω, να μην τηλεφωνήσω, όλο άλλαζε γνώμη, τελικά το αποφάσισε λίγο προτού κατεβάσει τα ρολά. Ο Χολέβας είχε να πατήσει δυο χρόνια και εάν τότε δεν ήταν ευχαριστημένος, τώρα υπήρχαν καινούργια όργανα και προγράμματα σε οικονομικές προσφορές και ένας νίοφερτος γυμναστής-φτερό, Μελισσανίδης νούμερο δύο, ένας Βούλγαρος που έχτιζε κορμιά-αγάλματα.

Γυρίζοντας σπίτι η Βιβή αγόρασε τρία κιλά γίγαντες, δεν τους έψηνε ούτε χειμώνα, μπήκε στην κουζίνα και τους άδειασε σε μια μεγάλη λεκάνη με νερό, λες και θα τάιζε αύριο ολόκληρο λόχο μετά από πορεία σε χιονισμένα βουνά.

Ο γιος της δεν ήταν εκεί, αλλά ήταν εκεί οι μπότες, τα αθλητικά του παπούτσια έλειπαν κάτω από το κρεβάτι.

Του έβγαλε δυο μπιφτέκια να ξεπαγώσουν, του έβρασε καλαμπόκι, η ίδια βολεύτηκε με μια προχθεσινή μελιτζάνα που έφαγε στην κουζίνα στα όρθια, δίχως ψωμί, δίχως φέτα Παρνασσού.

Μάζεψε τα στεγνά ρούχα κι έβαλε σίδερο μπροστά στην τηλεόραση, αλλά δεν την άναψε, το σκεφτόταν, ας μη δει ειδήσεις, ποιες ειδήσεις κατακαλόκαιρο, τα βαπόρια που δεν φεύγουν στην ώρα τους και πόσο κοστίζουν τα ξενοδοχεία στις Κυκλάδες.

Τακτοποιώντας τα σιδερωμένα στα συρτάρια, μέτρησε τα μπλε μποξεράκια του Λίνου, μπλε του σμάλτου, να σμαλτώνουν τα τιμαλφή αποτέτοια του, πέντε, το έκτο, εξάδα τα είχε αγοράσει, έλειπε και σίγουρα δεν το φορούσε, ο γιος της έκανε μπάνιο μόνο το βράδυ και χθες του είχε δώσει αλλαξιό με χακί σώβρακο και αμάνικο φανελάκι.

Έφαξε στον πάτο της ντουλάπας, σκουφιά, κασκόλ και γάντια. Αναποδογύρισε το καλάθι με τα άπλυτα, υπήρχαν μόνον ανοιχτόχρωμα, πιατόπανα, πετσέτες, τα σουτιέν της, οι άσπρες κάλτσες του με κομματάκια ξερόχορτα. Γέμισε το πλυντήριο, άδειασε τα χαρτιά του καμπινέ, πήγε να μαζέψει και τα σκουπίδια της κουζίνας, μπαγιάτικα ξεροκόμματα, τσόφλια, κουκούτσια φρούτων, κουτιά από γάλατα και αναψυκτικά.

Από ένα κουτί κόκα-κόλα εξείχε η μεταλλική μύτη του κορδονιού, την τράβηξε και βγήκε όλο το μαύρο κορδόνι με τα κολημένα άγανα.

Γιατί το είχε θάψει μες στο κονσερβοκούτι ο Λίνος, ένας ακατάστατος Λίνος που πάντα παρατούσε το σκουπιδολόι του μες στη μέση; Δεν θα τον ρωτούσε. Και δεν θα έδενε μ' αυτό την ξέχειλη σκουπιδοσακούλα.

Φύλαξε το κορδόνι στην τσέπη της, κατέβασε τα σκουπίδια στον κάδο της γειτονιάς, να σου και ο άσωτος με το φουλάρι, με τα πάνινα και καινούργια χιονάτα κορδόνια, ανέβηκαν παρέα.

Ὡσπου να πλυθεί του έψησε τα μπιφτέκια, άνοιξε την τηλεόραση, πήδηξε τις νυχτερινές ειδήσεις, βρήκε μια ταινία με πράκτορες, έστησε σκηνικό νορμάλ βραδιάς.

Ὅσο εκείνος έτρωγε, απόμακρος και φρόνιμος, η Βιβή απέφυγε να τον κοιτάξει, έπαιζε την απορροφημένη από το έργο, σε κάθε έκρηξη μάλιστα και πυροβολισμό αναπηδούσε στην καρέκλα της λέγοντας, Χριστός κι Απόστολος και, κοίτα να δεις. Ωστόσο ο νους της ήταν στην επίμαχη προχθεσινή νύχτα και την επίμαχη προχθεσινή νύχτα ο γιος της, μάλλον δίχως γκόμενα, σίγουρα δίχως φίλους, έλειπε ως τα ξημερώματα.

Πώς ήταν δυνατόν να της περνάει κάτι τέτοιο από το μυαλό; Να φαντάζεται φρικαλεότητες, για το ίδιο της το παιδί, αυτό που μικρό στενοχωριόταν επειδή οι μεγάλοι δέρνηαν με μακριά ραβδιά τα λιόδεντρα, ζουλούσανε τα βυζιά των κακόμοιρων των προβάτων και δεν δίνανε στα γουρουνάκια κανονικό φαγητό μα τ' αποφάγια τους;

Άπλωσε το χέρι της, του χάιδεψε τα μαλλιά, την άφησε. Μετά περπάτησε απαλά τα δάχτυλά της μέσα από το φουλαράκι και άγγιξε μπροστά στο λαιμό του μια υποψία κάκαδου.

— Τι κάνεις εκεί; Άσε με, ο Λίνος έγειρε απότομα από την άλλη μεριά, να μην τον φτάνουν τα χέρια-τανάλιες της μάνας του.

— Ο αδένας σου μου φαίνεται λιγάκι πρησμένος, έχεις φέξει από την αδυναμία, είπε εκείνη και η εξέταση έμεινε εκεί, σηκώθηκε εσπευσμένα να πάει το δίσκο του στην κουζίνα. Πηγαίνοντας έριξε μια κλεφτή ματιά στο μπάνιο, στα λερωμένα του, ήταν όντως το χακί σετ. Το σημαδάκι στο λαιμό θα μπορούσε να είναι από ρούφηγμα και δαγκωνιά καμιάς λυσσάρας ζωντοχήρας ή παντρεμένης, που βρήκε την ευκαιρία, τον περιμάζεψε στον οντά της, του έσκισε το μπλε του μποξεράκι, τον στράγγιξε και τον έστειλε στο καλό.

Λες; Και το κορδόνι τότε; Τι κορδόνι ήταν εκείνο; Τι χρώμα;
Μήπως από μοκασίνια;

Από το σαλόνι ακούγονταν τώρα διαφημιστικά για παγωτά,
για εντομοκτόνα και κατσαριδοκτόνα.

Η Βιβή χώθηκε στην κουζίνα, ακούμπησε το δίσκο, έχωσε
το χέρι στην τσέπη με το μαύρο λάφυρο κι έμεινε να κοιτάει σαν
υπνωτισμένη τους γίγαντες που είχαν αρχίσει να μουλιάζουν.

Ακόμη κι όταν άκουσε το γιο της να πηγαίνει στο δωμάτιό
του, αυτή δεν το κούνησε από τη θέση της, κοιτούσε με τις ώρες
τα όσπρια, περιμένοντάς τα να φουσκώσουν.

Κόντευε να ξημερώσει όταν έπιασε να τα μετράει και να τα
ξεφλουδίζει ένα ένα, ήξερε πως δεν τα ξεφλουδίζουν πριν από το
ψήσιμο, αλλά επιτέλους τα χεράκια της πήραν μπρος, βρήκαν έ-
ναν τρόπο, το μόνο, να περάσει η νύχτα.

Και πέρασε. Έξι και τέταρτο άνοιξε το σκουπιδοντενεκέ και
πέταξε το άσπρο βουναλάκι από φλούδια και τους τετρακόσιους
δώδεκα γύμνους γίγαντες.

Μεσημέρι. Το πρωινό κύλησε με καθάρισμα της τζαμαρίας, με
απολύμανση του καπακιού της λεκάνης και του μικρού νιπτήρα
στο WC, με σαπουνίσμα του μικρού ψυγείου, με τρελό ξεσκόνη-
σμα στα πεντακόσια μπιρμπιτσόλια των ραφιών και με τρεις
αργόσχολες που μπήκαν στο Τιτί παρέα, χασομέρησαν τη Βιβή
να τους λέει τιμές για χορεύτριες φλαμένκο-κηροπήγια και χο-
ρεύτριες μπελ επόκ-αρωματικά κεριά κι έφυγαν χωρίς να ψωνί-
σουν.

Η Βιβή Χολέβα αγριοκοίταξε τσαντισμένη όλες τις εξαύλω-
μένες μπαλαρίνες της, που τέντωναν τα άκρα τους αφύσικα, σε

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

πόζες που νόμιζες ότι είχαν πάθει διάστρεμμα και με το κεφάλι γυρισμένο ανάποδα σαν από κεφαλοκλείδωμα.

Ώρα δύομισι, κλείδωσε το ρημάδι, δεν είχε διάθεση να πάει σπίτι, ξενύχτισσα και κουρασμένη από τη γενική καθαριότητα ένωθε το κορμί της νικημένο και κατάφερε να σκέφτεται αποκλειστικά τα πρησμένα της δάχτυλα και την πιασμένη της μέση. Αφέθηκε σε μια τσάρκα, να δει βιτρίνες, να πάρει ιδέες για πιο τραβηχτικό εμπόρευμα, ίσως πετσέτες θαλάσσης με τη μούρη του Τραβόλτα, ίσως ποτήρια γρανίτας με πρωταθλήτριες του πατινάζ στον πάγο, προλάβαινε να δώσει παραγγελία για μερικά κομμάτια, φτηνοδουλειά, στάμπες και χαλκομανίες, μπας και πιάσουν στην ντάλα και στις αφραγκίες του καλοκαιριού.

Μα πώς βρέθηκε ζεμένη τόσα χρόνια με τέτοιαπραμάτεια; Τι της ήρθε στα νιάτα της να πιάσει τέτοιο μαγαζί; Γιατί ο Φώτης δεν αντιστάθηκε; Γιατί δεν φύγανε από την Ελλάδα να πάνε κάπου αλλού να ζήσουν και να τα κοινομήσουν; Αλλά τι σκάμπαζε κι ο μακαρίτης από επιχειρήσεις, στην Αφρική θ' άνοιγε μαγαζί με τζάκια, στη Γροιλανδία με πισίνες, στον Αμαζόνιο θα έκανε εισαγωγές ξυλείας και στη Νέα Ζηλανδία εισαγωγές αρνιών.

Δρόμοι και πάλι δρόμοι, στο λάβρο μεσημέρι ο τόπος να βράζει, τα κτήρια να τρεμουλιάζουν μπρος στα μάτια της, η πόλη ένα τσουκάλι φαί που κόντευε να χυλώσει και κινδύνευε να πιάσει και να καεί ο πάτος της.

Διασταυρώθηκε μ' έναν μεγάλόσωμο και δασύτριχο πενηντάρη που έμοιαζε με ποιμενικό σκύλο Καυκάσου, προσπέρασε μια μινιόν γριά με ζαχαρί φόρεμα όλο βολανάκια, ίδια με κανίς, της έκαναν χώρο στο πεζοδρόμιο να γλιστρήσει ανάμεσά τους δυο νεαροί μελαμψοί και σφριγηλοί σαν λαμπραντόρ, έκανε η ίδια χώρο σε μια κοντοπόδαρη Φιλιππινέζα νταντά που έφερνε σε τσιουάουα κι έσερνε δυο παιδάκια-κουτάβια, όλοι της θύμισαν

την αφίσα με τις ράτσες σκύλων, η αφίσα της θύμιζε τον Μπάν-
νυ και ο Μπάννυ βέβαια της κάρφωσε πάλι στο μυαλό τον Λίνο.

Πού γύριζε ο αδέσποτος κοπρίτης τις μέρες και τις νύχτες
του; Δεν πήγαινε σε δουλειά, δεν είχε Σχολή, δεν είχε αδερφικούς
φίλους, δεν θα υπήρχε κοπέλα στη μέση, αφού το μούτρο του
δεν έλαμπε κι αφού στα χείλη του δεν ξεχνιόταν κάποιο χαμό-
γελο στα καλά καθούμενα, όπως συμβαίνει στις ερωτοδουλειές.

Πλατεία, δυο περίπτερα, τρεις καφετέριες, πέντε δέντρα. Α-
ποκαμωμένη πια, κάθισε σ' ένα παράμερο παγκάκι στη σκιά
μιας ψωραλέας νεραντζιάς. Άναψε τσιγάρο, μέτρησε τους λιγο-
στούς περαστικούς, τα κόκκινα αυτοκίνητα, τα μαύρα μοτοσα-
κό, τις κουράδες των σκύλων στις πλάκες, τις πιασμένες και τις
άδειες καρέκλες κάτω από τις τέντες, τα νεσκαφέ στα τραπέζια,
ώσπου τη χτύπησε σαν ηλεκτρικό ρεύμα μια παρέα που όρμησε
από ένα στενό, έξι τερκουάζ, κίτρινα και πορτοκαλιά μίνι. Τα
κορίτσια στην πλατεία ήταν σαν φρέσκα φρούτα στο πιάτο του
καλοκαιριού.

Χτύπησαν ένα παραδιπλανό παγκάκι, φορτώθηκαν η μια
πάνω στα γόνατα της άλλης, ένας σωρός από χρώματα και λε-
πτά μέλη, ένα τούτι φρούτι με τα ενδιαφέροντά τους, έξι στόμα-
τα που κόβανε και ράβανε συναυλίες και πάρτι, μπικίνι κι εκπτώ-
σεις, Λούτσα και Τζια, Γιώργους κι Απόστολους, αφήσανε έναν
Αλέκο, πιάσανε έναν Ντάνυ, πήγαν στο προφίσιενσι, τριγύρισαν
στα αποσμητικά, έτσι κάνουν οι πιτσιρίκες, τα λένε μεταξύ τους
χαρτί και καλαμάρι, καυλώνουν και ξεκαυλώνουν με τις εξιστο-
ρήσεις.

Να πάρει η οργή, δεν υπήρχε περίπτωση να κάνουν μυνεία ε-
νός φουκαρά Λίνου, τα θηλυκά δεν τον έχουν στα υπ' όφιν. Άρα-
γε, εκείνος σχόλασε την Ασημίνα και τη Μαργαρίτα ή εκείνες
του είπαν το, άντε γεια; Ερωτεύτηκε κατόπιν κάποιαν άλλη, μι-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

κρή, μεγάλη, χωρισμένη, παντρεμένη και ποια; Κι αν όχι, θα ξαναερωτευτεί και πότε; Γιατί αργεί; Ας μην αργήσει άλλο, τα είκοσι θέλουν μπόλικο έρωτα, ο κεντρικός διακόπτης να είναι πάντα σηκωμένος.

Τώρα οι έξι τσούπρες είχαν ξαναγυρίσει στην αλυσίδα των αγοριών, Τζίμης, Πέτρος, Βαγγέλης, Λέο, εξιταρισμένες στο φουλ, καμώματα τρελά, πειράζονταν, χαϊδεύονταν, κλοτσιούνταν και φιλιούνταν.

Η Βιβή Χολέβα έστριψε το κεφάλι, σήκωσε τα μάτια ψηλά, άλλο θέαμα, άλλο θέμα, τα μπαλκόνια, είναι κι αυτό ένα ζήτημα που μπορεί να την απασχολήσει, ίσως αμέσως, ίσως λίαν προσεχώς. Στην πολυκατοικία φάτσα, δυο στενά μπαλκονάκια σωστές υπαίθριες γκαλερί, ταμπλό με ανθοσυνθέσεις, το ένα πασπαλισμένο καζάνιες σαν παρτέρι του Αβραμόπουλου, το άλλο αφρισμένο από βασιλικούς και κατιφέδες, σε στιλ Πελοπόννησος. Πώς ήταν το δικό της; Σκέτη θλίψη. Αύριο κιόλας θα πήγαινε αξιμέρωτα στη λαϊκή ν' αγοράσει τρεις ανθισμένες γλάστρες και τον Οκτώβριο θ' αντιμετώπιζε το θέμα μπαλκόνι συνολικά, με δέκα ζαρντινιέρες και σαράντα βολβούς, τουλίπες, ζουμπούλια και νάρκισσους, θα κατέστρωνε την έκπληξη της επόμενης άνοιξης.

Εγώ είμαι; αναρωτήθηκε. Δεν αναγνώριζε τον εαυτό της.

Επιστροφή στο οικείο γκρίζο. Το απόγευμα τα μαγαζιά ήταν κλειστά, αγόρασε λοιπόν εφημερίδα και τράβηξε για το σπίτι σαν να βάδιζε την τελευταία διαδρομή της ζωής της, ως την κρεμάλα.

Ανέβηκε στο διαμέρισμα, ο υιός απών. Έκανε ένα γρήγορο ντους, κατάπие δυο κουταλιές μαρμελάδα, άνοιξε την εφημερίδα, πίεσε τον εαυτό της να ενδιαφερθεί για τη διεθνή οικονομία και τα θερινά τμήματα της Βουλής και κάποτε γύρισε στο δισέ-

λιδο σαλόνι όπου κρέμονταν σαν κάδρα και καδράκια οι τίτλοι και τα τιτλάκια.

Ανεξιχνίαστοι βιασμοί και δολοφονίες γυναικών, το κομμάτι Αλβανίδας που αναγνωρίστηκε από κάψιμο στον αγκώνα, η αλησμόνητη μέλλουσα νύφη νεκρή και γύρω της κουφέτα που είχαν σκορπίσει από μια κούτα, η καλλονή μητέρα διδύμων, νοσοκόμα, πηγαίνοντας για το τελευταίο νυχτοκάματο, πολλές οι τραγικές περιπτώσεις, η Βιβή ρούφηξε το ρεπορτάζ και φράση τη φράση, για στραγγαλισμένες πουτάνες, τεμαχισμένες οικονομικές μετανάστριες και ανυποψίαστα νοικοκυροκόριτσα που βρέθηκαν πεταμένα εδώ κι εκεί, η καρδιά της πήγε στη θέση της.

Οι εννιά ανοιχτές υποθέσεις ξεκινούσαν πριν από δεκατρία χρόνια, όταν ο Λίνος ήταν επτά χρόνων, και συνεχίζονταν όταν εκείνος ήταν οχτώ, δέκα, δώδεκα και δεκατεσσάρων, με εξαίρεση την τελευταία με το αναθεματισμένο κορδόνι, που της έβαλε τέτοιες φριχτές υποψίες για το παιδί της.

Με άνεση τώρα διέτρεξε τα κοινά σημεία, όλα τα θύματα είχαν ξανθά μαλλιά, όλοι οι βιασμοί και φόνοι είχαν διαπραχθεί καλοκαίρι, όλοι σε δασάκια και παρκάκια, ούτε παραλίες ούτε βραχάκια, και με χαρά, αν όχι ενθουσιασμό, έφτασε και στο κοινό συμπέρασμα αστυνομικών και ψυχιάτρων, που έφτιαχναν άλλοι το προφίλ και άλλοι το πορτρέτο του μανιακού, πως οι συμπτώσεις οδηγούσαν σ' ένα δράστη που τόσα χρόνια κυκλοφορούσε ελεύθερος κι έσπερνε τον τρόπο.

Το κορδόνι τους μπέρδευε λίγο. Τα εγκλήματα δεν είχαν τελεστεί χειμώνα να πνίγει ο λεβέντης τις γυναίκες με το καλσόν τους και μάλλον στην τελευταία περίπτωση κάποιος θόρυβος θα τον έκανε να το βάλει στα πόδια, μην προλαβαίνοντας να λύσει και να πάρει το φονικό όπλο, το κορδόνι από τα δικά του παπού-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

τσια, μιας και όλα τα θύματα φορούσαν γόβες ή πέδιλα και το στερνό περιστατικό φορούσε τσόκαρα.

Από παλιές και νέες καταγγελίες γυναικών που είχαν γλυτώσει τη ζωή τους, κάποιες μάλιστα τρέχοντας σαν λαγοί και το βιασμό, οι περιγραφές του βετεράνου ήταν δικαιολογημένα συγκεχυμένες. Το κτήνος ήταν και μετρίου αναστήματος και ντερέκι, και λεπτός σαν αράχνη και χεροδύναμος σαν αρσιβαρίστας, τα πλούσια μαλλιά του και ολόσγουρα και ολόισια, και ξανθά και κορακί, και σύμφωνα με μια μαρτυρία, καθώς βρυχιόταν και γρύλλιζε ακατάληπτα, ενδέχεται να ήταν κωφάλαλος.

Για τη Βιβή Χολέβα ήταν παιχνιδάκι πια να διαβάσει τα δίπτυχα αφιερώματα σε δράκους-φίρμες, βιαστές βιρτουόζους και βιαστές ακαμάτηδες και τις δηλώσεις γυναικών που δούλευαν ως αργά και αναγκάζονταν να πληρώσουν ταξί για να γυρίσουν σπίτι τους, αφού δεν τολμούσαν να περπατήσουν μόνες ακόμη και μικρές αποστάσεις. Μία απ' αυτές, φυσική ξανθιά, έλεγε πως αναγκάστηκε να βάψει τα μαλλιά της μαύρα. Τελείωσε με την έκκληση των αστυνομικών αρχών για περισσότερες πληροφορίες που θα συνέβαλαν στη σύλληψη του μανιακού, άφησε την εφημερίδα στο τραπέζάκι δίπλα της και τώρα, επιτέλους, ήρθε η ώρα ν' αναρωτηθεί ποιες να ήταν οι φουκαριάρες, ποια ονόματα μοιρολογούσαν οι μανάδες τους, μπορεί κάποιες από αυτές τις μάνες να είχαν στήσει εικονοστάσια εκεί όπου μαρτύρησαν τα κορίτσια τους, κάτω από τα δέντρα, ο Χάρος τους ήθελε πράσινο, δεν γούσταρε γιालούς και φύκια.

Θα στείλω τον Λίνο με το ζόρι να κάνει ένα μπάνιο στη θάλασσα, μονολόγησε, ξαφνικά αυτό της φάνηκε πολύ σημαντικό, πολύ ουσιαστικό, δεν γίνεται να παραβαίνουμε τους νόμους του καλοκαιριού. Αναρωτήθηκε γιατί όταν σκεφτόμαστε βράχια τα σκεφτόμαστε πάντα στην γκάμα του γκρι, κι όμως, είπε στον

εαυτό της, υπάρχουν βράχια στο χρώμα του σταριού, του τσάγαλου, του χλωρού δαμάσκηνου, βράχια με λέπια σκουριάς, με πέτσα σαρδέλας.

Αναθάρρησε, ανασηκώθηκε, ανασκουμπώθηκε, τακτοποίησε στο μυαλό της τις δουλειές του σπιτιού, τις ιεράρχησε και τις μέτρησε τεντώνοντας ένα ένα τα δάχτυλά της, πρώτον, θα έβαζε στο φούρνο παιδάκια με πατάτες, δεύτερον, θα έβαζε μουσική, τρίτον, θα έστρωνε κανονικό τραπέζι με το αζουρένιο αθάνατο τραπεζομάντιλο και τα καλά αθάνατα πιατοποτηρικά της και τέταρτον, θα υποδεχόταν το γιο της ό,τι ώρα κι αν ερχόταν, με διάθεση για κουβεντούλα, λίγο να χαλαρώσουν, λίγο να σαλαμαρίσουν, τέρμα το αμόκ της σιωπής.

Με τις πατατόφλουδες ρίχτηκε επιτέλους στο σκουπιδοντενεκέ και το κορδόνι, άι σιχτίρ.

Το αυτοκρατορικό δειλινό χρώσωσε το σπίτι και η Βιβή στόλισε την αίθουσα του θρόνου για τον αναμενόμενο πρίγκιπα μεθοδικά και πετώντας. Ο σκελετός της, συνήθως ένα μάτσο σκουριασμένες σιδερόβεργες, φαγωμένα ελατήρια και ξεχαρβαλωμένοι μεντεσέδες που έτριζαν σε κάθε άτσαλη κίνηση, ανταποκρίθηκε στο μητρικό συναγερμό σαν ολοκαίνουργια ηλεκτρική συσκευή.

Θα ήταν δεκάμισι, ο Σαββόπουλος οργίαζε με ντέφια και κέφια, όταν ο γιος της γύρισε σπίτι, παμβρόμικος και προφανώς κλαμένος, δάκρυα είχαν στιλβώσει τα μάγουλά του και μύξες είχαν αφήσει μια ξερή γυαλιστερή κρούστα στο πανωχειλί του.

— Τι έγινε; Σε δείρανε; Τι έκανες;

Δεν της απάντησε. Στεκόταν μες στη μέση και το χάλι του δεν υποσχόταν την εξέλιξη του σχεδίου-δείπνο κατά γράμμα, κάθε άλλο.

Η Βιβή πρόσεξε το βλέμμα του, ταραγμένο, οι κόρες να πε-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

λαγοδρομούν αριστερά δεξιά στις δυο ασπροκίτρινες φωλιές τους, να διαστέλλονται σαν μαύρες κοτρόνες και να εκσφενδονίζονται πάνω στις απρόσμενες ετοιμασίες και τις πολυτέλειες. Αλλά και στην ανοιχτή εφημερίδα πάνω στο τραπεζάκι. Όρμησε και στάθηκε πάνω από το δισέλιδο.

Αυτό τώρα δα δεν καλάρεσε στη Βιβή, κακώς δεν είχε σκεφτεί να μαζέψει την εφημερίδα με τα διάφορα αποτρόπαια, το έκανε τώρα, την έκλεισε, τη δίπλωσε, οι δυο τους έπρεπε να επικεντρωθούν στα δικά τους, να βρουν τρόπο ν' αναπνεύσουν.

— Έχω ανάψει το θερμοσίφωνα, του είπε.

— Δώσε μου τα κλειδιά του αμαξιού.

— Θα κρυώσουν τα παιδάκια.

— Θέλω το αμάξι.

— Έχω πάρει και παγωτό.

Την κοίταξε αποσβολωμένος.

— Το αμάξι, της ξανάπε σβησμένα.

— Δεν γίνεται. Το χρειάζομαι.

Βρήκε μια δικαιολογία, έστω και αργά, θα έκανε ντιλίβερι σε μια ηλικιωμένη πελάτισσα που αύριο πρωί πρωί θα την έπαιρνε η νύφη της να ξεκαλοκαιριάσουν μαζί στη Σαρωνίδα, είχε αναλάβει να της πάει μια μπαλαρίνα φενγκ-σούι.

Κάτι πακέτα στο σπίτι ήταν η απόδειξη των λεγομένων της, κανονικά θα τα πήγαινε στις ανήμπορες και τις καλομαθημένες τις επόμενες μέρες, είχε καιρό.

Ωστόσο ο Λίνος δεν είχε μείνει να πληροφορηθεί τις λεπτομέρειες για το φενγκ-σούι και τις ιταλικές πορσελάνες, είχε ανοίξει την τσάντα της μπροστά της, είχε σουφρώσει τα έξι της πεντοχίλιαρα και είχε φύγει, η Βιβή άκουγε το ασανσέρ να κατεβαίνει.

Βγήκε στο μπαλκόνι, τον πρόλαβε να στρίβει στη γωνία. Έμεινε κάγκελο, ώσπου την παράτησε και ο Σαββόπουλος, τέλος

του σιντί, νέκρα. Άναψε τσιγάρο και παραμόνεψε τα απέναντι παράθυρα, να ξεχαστεί στις ξένες ζωές.

Μια μάνα χτένιζε τα λουσμένα μαλλάκια της μπέμπας της, ένας χοντρός σαραντάρης, ο Κύπριος οδοντοτεχνίτης, κάρφωνε έναν καθρέφτη.

Τράβηξε την τελευταία ρουφηξιά και μπήκε μέσα, κοίταζε τα φαγιά και τα σερβίτσια, τα άφησε εκεί.

Πήγε στα σκουπίδια, έχωσε το χέρι, τράβηξε το κορδόνι, το τίναξε, το τύλιξε καρουλάκι, το ξανάβαλε στην τσέπη της.

Γύρισε στο σαλόνι βαριά, τα φτερά που είχε ανοίξει νωρίτερα, τώρα πεσμένα.

Άνοιξε την τηλεόραση.

Νυχτεριδόψαρα, κοράλλια-λάχανα, καρχαρίες-ταλαντευτές και καλαμάρια-πιτζάμες.

Ούτε ο καφές δεν πάει κάτω; Πώς να πάει; Τζάμπα τους έψηνε, κι είχε βράσει δεκάδες και στο σπίτι και στο μαγαζί και περνούσε όλη τη μέρα κι όλη τη νύχτα σκυμμένη πάνω από το φλιτζάνι και το τηλέφωνο.

Ο γιος της είχε εξαφανιστεί τρεις μέρες τώρα, δεν της τηλεφώνησε, δεν απαντούσε και στο κινητό.

Από τη δεύτερη μέρα τον έπαιρνε συνεχώς, έμαθε και τον αριθμό του απέξω, αφού είχε ξεχάσει πια το νούμερο, ο Λίνος της είχε απαγορεύσει να τον κυνηγά, αν μου το αγόρασες για να μου τα πρηΐξεις, πάρ' το πίσω, της είχε ξεκαθαρίσει εξαρχής.

Είχε ξαναφύγει στο έτσι; Είχε. Για πόσο; Για είκοσι πάνω κάτω ώρες. Με το ΚΤΕΛ αλέ-ρετούρ Ηγουμενίτσα, η πρώτη κο-

πάντα στα δεκαπέντε του, με το τρένο στη Θεσσαλονίκη η δεύτερη λίγο μετά, επιστρέφοντας της είχε φέρει και σοκολατάκια.

Αυτή τη φορά το παράκανε. Μπας ξαναπήγε στην Ηγουμενίτσα και τώρα πέρασε και απέναντι στην Κέρκυρα; Μπας έπαθε κάτι;

Απόγευμα της δεύτερης μέρας πήρε ΚΑΤ, Τζάνειο, Λαϊκό, Αγία Όλγα, Ευαγγελισμό, Σισμανόγλειο, όλα τα νοσοκομεία, τίποτα. Να έπαιρνε την Αστυνομία; Απέρριψε την ιδέα, η ανησυχία της, τα λόγια που ίσως της ξέφευγαν θα μπορούσαν να προκαλέσουν ζημιά.

Φλιτζάν ή φλιτζάνι; Ζαχάρη ή ζάχαρη; Σαλταρισμένη η Βιβή Χολέβα αμφέβαλε τώρα και με τις καταλήξεις και τους τόπους, έσπαγε το κεφάλι της με και χωρίς λόγο.

Κάποια στιγμή έριξε τα μούτρα της, πήρε στις Ασημίνες και στην Μαργαρίτας, δεν πετούσε ποτέ τα παλιά τηλέφωνα, το έπαιξε άνετη. Οι μανάδες τους έκπληκτες, σχεδόν ενοχλημένες και σίγουρα απότομες την πληροφόρησαν πως μόλις έσκασε μύτη το καλοκαίρι οι θυγατέρες πήραν σβάρνα ένα προς ένα τα νησιά, το είχαν ανάγκη μετά από τόσα διαβάσματα, η μια το απαίτησε μετά από τόση Φιλοσοφική, η άλλη μετά από τόση Γερμανία.

Από πού κι ως πού της ήρθε να τους τηλεφωνήσει; Κι από πού κι ως πού πήρε και δυο παλιούς συμμαθητές κι ένα σπουδαστή της ΙΣΥΣ, όλους όσους είχε τα τηλέφωνα τους; Ένας πατέρας δήλωσε άγνοια ακόμη και πού αλώνιζε ο γιος του, στα άλλα σπίτια έλειπαν.

Πήρε στο χωριό, σιγά που το βλαστάρι της θα έτρεχε να χωθεί στην αγκαλιά των παππούδων, η Βιβή δεν ρώτησε συγκεκριμένα, ψάρεψε, ζούμε, της είπε η μάνα της, αντάλλαξαν χαιρετίσματα στους εκεί και στους εδώ, κλείσανε.

Και δώστου φράγκα στα περίπτερα ν' αγοράζει εφημερίδες,

να ψάχνει στα ψιλά τα τροχαία της επαρχίας, νεκροί και τραυματίες από μηχανάκια, καραμπόλες και μεθύσια, όλοι είχαν ονοματεπώνυμο, κανέναν Λίνο Χολέβας, κανέναν στα αζήτητα, εάν ο γιος της δεν είχε μαζί του ταυτότητα. Είχε;

Έκλεισε νωρίτερα το μαγαζί κι έτρεξε σπίτι, έψαξε τις τσέπες του μαύρου μπουφάν που έπρεπε, νόμος του γιου, να κρέμεται χειμώνα καλοκαίρι στην κρεμάστρα του χολ, χώθηκε στην κάμαρά του, βρήκε την ταυτότητα στο συρτάρι του γραφείου κάτω από καρτέλες ντεπόν, ληγμένες βιταμίνες και χύμα μπαταρίες. Ωστόσο, αφού πήγε και κλείδωσε την πόρτα του διαμερίσματος από μέσα, μην εμφανιστεί ξαφνικά ο άσωτος και την πετύχει στο δωμάτιό του, συνέχισε το έργο της κάνοντας φύλλο και φτερό τις βιντεοκασέτες, τα χαρτιά και τα βιβλία του. Ανάμεσα στα φύλλα, ένα απόκομμα εισιτηρίου με ταχύπλοο για την Πάρο, ημερομηνία σχετικά πρόσφατη, απόπειρα διακοπών, δηλαδή πεταμένα λεφτά, ένα σωρό κομμένες γελοιογραφίες του ΚΥΡ και σκίτσα του Αρκά με γουρούνια και πετεινούς, φυλλάδια ξένων πανεπιστημίων, μια ξεπλυμένη μαυρόασπρη καρτ ποστάλ από το Στάλινγκραντ, στιχάκια για το σκύλο, μια φωτογραφία του Φώτη, αυτή με τα πρησμένα από τη λύπη και το αλκοόλ μάτια και δυο μυστήρια γράμματα της μιανής αδερφής του, τότε είχαν έρθει αυτά και η Βιβή δεν ενημερώθηκε; Γιατί τα φύλαξε ο μικρός; Γιατί του τα έδωσε ο μακαρίτης ή πού τα βρήκε;

Το πρώτο, 14 Μαρτίου 1984, αγαπημένε μου αδελφέ Φώτη, μόνο δυο σειρές το γράμμα μου ίσα για να προλάβεις να διαβάσεις αυτό, πως σε αγαπώ πολύ, αν ρίξεις έστω μια ματιά προτού πετάξεις το χαρτί – Κική.

Το δεύτερο, 21 Νοεμβρίου 1984, αγαπημένε μου αδελφέ Φώτη, θα σου γράφω πάντα μόνο πως σ' αγαπώ. Ίσα που να προλαβαίνεις να το ξαναδιαβάσεις, ίσα που να προλαβαίνω να σ' το

ξαναπώ. Τόσα μεγάλα γράμματά μου με παρακάλεια να κόψεις το ποτό πήγαν χαμένα. Δεν ελπίζω πια να μου απαντήσεις και να με αφήσεις να φιλήσω το αγοράκι σου – Κική.

Άρα, στάλθηκαν περισσότερα γράμματα. Φυλάχτηκαν ή πετάχτηκαν; Και σε ποια διεύθυνση τα ταχυδρομούσε η κυρία αυτή και η Βιβή δεν τα είδε ποτέ, στο γραμματοκιβώτιό τους; Να 'ταν άλλη ώρα, θα έδινε κάποιο χρόνο να ζυγίσει τη βαρύτητα του θέματος κι ας ήταν ξέφτι του παρελθόντος. Αλλά τώρα αυτό δεν ενδιέφερε καθόλου τη Βιβή Χολέβα.

Τι προσπαθούσε να βρει; Θυμήθηκε πως τις προάλλες ο Λίβνος είχε ξεκαθαρίσει και πετάζει δυο μεγάλες σκουπιδοσακούλες με πράγματα. Μπας και είχε ξεφορτωθεί πειστήρια; Σαν τι δηλαδή; Αν ήταν αυτός, θα κρατούσε και σουβενίρ; Όχι, δεν ήταν αυτός, δεν ήταν ο καταζητούμενος βετεράνος, ήταν μόνον είκοσι και η εκκαθάριση του δωματίου του είχε γίνει Ιούνιο, Ιούνιος θα 'ταν, σίγουρα Ιούνιος, πριν από το κορδόνι.

Άναψε τσιγάρο και περιέφερε τη ματιά της στο αχούρι. Η γερακίνα εκπαιδεύει το γερακόπουλό της, η αρκούδα το αρκούδι της, η γάτα το γατί της, η ίδια, μια σκύλα που δεν δίδαξε το κοτάβι της τίποτα της προκοπής.

Πάει τέλειωσε, το παιδί της δεν είχε τις βάσεις για ομαλή εξέλιξη, έρμαιο ενός τρομερού βουβού θυμού, θαμμένο κάτω από έναν τόνο λάθη, δικά της, του πατέρα του, των μεγάλων εν γένει.

Πήρε τα κλειδιά του αμαξιού, δεν ήξερε πού να πάει, οδηγούσε όπου να 'ναι, βρέθηκε στο αεροδρόμιο κι έπεσε σε εκατό φαντάρους με στολές παραλλαγής που θα πετούσαν για Κύπρο. Παρέες παρέες κάπνιζαν, ξετύλιγαν σάντουιτς, σιγοτραγούδαν, έκαναν πλάκες. Γιατί να μην είναι και ο γιος της μαζί τους, ο στρατός ψήνει και στρώνει.

Έκανε μεταβολή και πέτυχε άλλο γκρουπ, μια δεκαριά κο-

πελίτσες γύρω στα δώδεκα, λυγρές και αλαβάστρινες, ομάδα συγχρονικής κολύμβησης που ταξίδευε κάπου για αγώνες. Γιατί αντί για γιο να μην έχει μια κόρη κι ας μην έμοιαζε σε τούτα τα ουράνια πλάσματα, ας ήταν χοντρή και άχαρη, για τις μανάδες τα κορίτσια είναι μικρότερος μπελάς.

Άρον άρον γύρισε στο σπίτι, το σαλόνι τής φάνηκε πολικό, έτρεμε, βούλιαζε στον αθάνατο καναπέ, την πήρε η μπόχα από το δείπνο-ατραξιόν που βρομούσε στο τραπέζι, από προχθές στην αθάνατη πιατέλα.

Μεσάνυχτα πήρε τη Ρόδω, ιατρείο, επισκέψεις κατ' οίκον, λοιπή δράση, η κουμπάρα πάντα έπεφτε για ύπνο μετά τις δύο. Τι να της πει; Τα φοβερά και τρομερά που είχαν κατακυριεύσει το μυαλό της; Λέγονται αυτά; Της κλαύτηκε πως τσακώθηκαν και τρεις μέρες τώρα ο βαφτισμιός της δεν δίνει σημεία ζωής. Μήπως έτυχε να μιλήσετε; τη ρώτησε. Μα δεν τηλεφωνιόμαστε πια, άρχισε η Ρόδω και, ψύχραιμη έως αναισθητη, όπως θα ήταν κάθε γυναίκα που δεν έχει και δεν θέλει να έχει παιδιά, της συνέστησε να μην τον βαστά πια κοτζάμ άντρα κολλημένο στα φουστάνια της, να τον αφήσει λάσκα να τριγυρίσει, να το παίζει κοκόρι, να τα βρει με τον εαυτό του και εν πάση περιπτώσει να περιμένει να του τελειώσουν τα τριάντα χιλιάρια.

Καλή ιδέα, η Βιβή ακούμπησε το ακουστικό και ξεράθηκε επί τόπου, ένας βαθύς ύπνος ήταν ο μόνος τρόπος να κόψει με το μαχαίρι τις υποθέσεις του μυαλού. Χαράματα, είδε ένα μονόλεπτο όνειρο που μοσχαβολούσε πεπόνι, σηκώθηκε μονολογώντας δυνατά, σαν να έβγαζε λόγο σε πλήθος, πως ήταν αδύνατον να παρεκτραπεί τόσο αναπάντεχα, τόσο αποτρόπαια ο εγγονός ενός πολυβασανισμένου κομμουνιστή μάρτυρα και γιος ενός άκαχου και έντιμου τεχνίτη.

Μάζεψε τα ξινισμένα φαγιά, σουλούπωσε το σπίτι, έγραψε

ένα σημείωμα πού ήταν παρκαρισμένο το Μιτσουμπίσι και το άφησε μαζί με τα κλειδιά στο τραπεζάκι του χολ, ας επέστρεφε ο Λίνος και ας τα 'παιρνε να πάει στην ευχή του Χριστού και της Παναγίας.

Γιατί να μην πάρει εκείνη ένα ταξί και να χάσει αυτό το συναρπαστικό ταξιδιζή που της έφτιαξε το κέφι με το δράμα του, στα πρώτα νιάτα του ανέβηκε σε γκαζάδικο για ένα χρόνο, κατέβηκε κι ανέβηκε σε νταλίκια για δυο χρόνια, κατέβηκε και τρύπωσε στο ταξί και έκτοτε, ενάμισι εκατομμύριο χιλιόμετρα σε τριάντα τέσσερα χρόνια, μέρα και νύχτα, όλη του η ζωή σε δυο τετραγωνικά.

Η μέρα ήταν αστραφτερή, το ματσάκι με τα κόκκινα μίνι τριανταφυλλάκια που αγόρασε από τον πλανόδιο Ινδό πήγαινε τρέλα στο βάζο-μπαλαρίνα, οι μουσικές κούπες προσθέσανε τον Τσαϊκόφσκι, ανασήκωσε και τις δώδεκα, ιδού η συμφωνική ορχήστρα, η συναυλία άρχισε και το μαγαζί πήρε μπρος.

Κατά τις έντεκα τηλεφώνησε και ο φευγάτος, καλά είσαι; τη ρώτησε, πού χάθηκες; τον ρώτησε με τη σειρά της, της είπε ένα, γεια και το 'κλεισε, τουλάχιστον άκουσε τη φωνή του, εντάξει.

Έχοντας πάρει τα πάνω της, στον πελάτη που μπήκε ψάχνοντας κάτι φανταχτερό για να πολιορκήσει μια χορεύτρια της κοιλιάς πάσαρε ένα καμπαρετζήδικο σουτιέν με ασημένα κουδούνια, απομεινάρι από παλιά παρτίδα, μία και μοναδική, του έκανε και έκπτωση. Η επόμενη ήταν μια εξηνταπεντάρα Εγγλέζα με μπαστούνι, που κόντευε ν' αποκουτσαθεί γυρνώντας τα καταστήματα δώρων για να βρει μια κούκλα Ελισάβετ.

Είχε φέρει από το Λονδίνο τρεις, τις χάρισε σε γειτόνισσές της και είχαν ζηλέψει μερικές άλλες γνωστές της, η μακριά βελούδινη μπλε ραφ τουαλέτα κεντημένη με πέρλες, τοποθετημένη σε μια μπερζέρα, σε μια ντορμέζ ή στο μαρμαράκι μιας σιφονιέρας κέρδιζε τις εντυπώσεις.

Την ώρα που τα μαγαζιά ήταν κλειστά, η Βιβή έκανε τους υπολογισμούς της, αφού η βασίλισσα της Αγγλίας είχε πέραση, αποφάσισε να μελετήσει το θέμα κι ας ήταν άσχετο με την τέχνη της Τερψιχόρης, ίσως μπορούσε να δρομολογήσει το κόλπο με κάποια βιοτεχνία.

Το απόγευμα αναδουλειά, το μυαλό της έκανε να λοξοδρομήσει προς τη δεκαεφτάχρονη ξανθούλα κόρη του φιλικατζή, τη νιόπαντρη κατάξανθη γυναίκα του φούρναρη και την επίσης χρυσομαλλούσα Μολδαβή που έψηνε τα τοστ στο φαστφουντάδικο της γειτονιάς τους, δεν το επέτρεψε, δεν υπήρχε λόγος να δηλητηριάζει τη ζωή της με τραβηγμένες και παρανοϊκές υποψίες, είπαμε βε-τε-ρά-νος.

Βρήκε το τηλέφωνο ενός επιγραφοποιού και ρώτησε πόσο κάνει μια ταμπέλα, ας πούμε ενάμισι μέτρο μήκος επί σαράντα πόντους ύψος.

Έκλεισε λίγο νωρίτερα, έκανε βασιλικά ψώνια για το σπίτι, γέμισε το ψυγείο με ζαμπόν, μερέντες, φιστικοβούτυρα, σοκολάτες και παγωτόνια, να υπάρχουν για όταν θα γύριζε ο Λίνος, μην ερχόταν απροειδοποίητα, ας πούμε απόψε, και δεν έβρισκε νοστιμιές και λιχουδιές.

Αλλά φαίνεται πως ο γιος, που συνήθως έβριζε στα λόγια το χρήμα πρόστυχο και στην πράξη ευχαρίστως έκανε μια χαψιά ένα ολόκληρο μάτσο χαρτονομίσματα, αυτή τη φορά δεν ήταν πια σκορποχέρης και τα τριάντα χιλιάρικά δεν σώνονταν εύκολα. Κοιμόταν σε ξενοδοχείο; Σε ποια πόλη; Πόσο πλήρωνε το κρεβάτι; Δωμάτιο μονόκλινο ή δίκλινο; Με ποιαν μαζί; Μήπως ήταν σπιτωμένος; Μήπως σύχναζε κρυφά σ' αυτή τη θεία και τώρα κοιμόταν εκεί; Κι ως πότε;

Επέστρεψε μετά από πέντε μέρες που δεν ήταν εύκολες για τη Βιβή, πότε στα πάνω της, πότε στα κάτω της, ιδίως όταν ξε-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

κοκκάλιζε τις εφημερίδες, ευτυχώς ουδέν νέο κρούσμα αλλά και καμιά είδηση για τη σύλληψη του δράστη, Αστυνομία να σου πετύχει, αντί να πιάσουν αυτόν τον άγνωστο δημόσιο κίνδυνο, να πάψει να την τυραννάει το μυαλό της, είχαν πιάσει ένα κιλό αποτσιγάρα στον τόπο του μοιραίου.

Ήταν περασμένες έντεκα όταν εκείνος ξεκλείδωσε και μπήκε, ξυρισμένος γουλί, στους ώμους ένα κομμάτι λινάτσα, ούτε Νιγηριανός ή Σομαλός που περνάει κυνηγημένος κάποια σύνορα, τα ρούχα του να ζέχνουν, πολύ αδυνατισμένος, μ' ένα σπάγκο αντί για ζώνη να συγκρατεί το παντελόνι του. Έμοιαζε ξοφλημένος, γέρος και φαίνεται πως γερνάει και το χρώμα των ματιών, το πά-
λαι ποτέ λαμπρό μαύρο τους είχε ξεπέσει σε σταχτί της μούχλας.

Την κοίταξε για λίγο με βλέμμα κουρασμένο, άφησε σε μια καρέκλα το κινητό του και τα πέντε από τα έξι πεντοχίλιαρα και με αργά βήματα σύρθηκε ως το δωμάτιό του.

Σε λίγο τρυπούσαν τους τοίχους τα ζντουπ και γκουπ, ήχοι όλο και πιο πυκνοί, όλο και πιο οξείς, κανονικό κομπρεσέρ σπα-
ραγμού.

Την επομένη το πρωί, μόλις η Βιβή άκουσε το γιο της να πη-
γαίνει προς το μπάνιο, έστησε καρτέρι και όταν εκείνος βγήκε, τον έπιασε από τα μπράτσα γερά, τον ακινητοποίησε και τον κοίταξε κατάματα, επίμονα, παρακαλώντας και μαζί προκα-
λώντας τον να της μιλήσει.

Δεν υπήρχε ανάγκη να διατυπώσει τις ερωτήσεις, ήταν αυ-
τονόητες, γιατί χτυπιόσουν τρεις ώρες χθες το βράδυ, γιατί δεν μου άνοιγες την πόρτα, πού έλειπες τόσες μέρες, πώς ζούσες, γιατί δεν ξόδεψες, γιατί ξύρισες το κεφάλι σου, ποιος σε πείρα-
ξε, τι έχεις κάνει.

Ο Λίνος παρέκαμψε όλες τις ερωτήσεις και κλείνοντας τα μάτια ψιθύρισε.

— Μάνα, πες ακριβώς και κατευθείαν αυτό που έχεις στο μυαλό σου.

Η Βιβή αιφνιδιάστηκε. Πώς μπορούσε να ξεστομίσει ακριβώς και κατευθείαν αυτό που την έτρωγε; Αν είχε κάνει λάθος, που 99% είχε κάνει λάθος πέφτοντας θύμα συμπτώσεων με το περιλάλητο κορδόνι, το ρέστο 1%, αντί για αμελητέο ήταν βόμβα, ο Λίνος δεν επρόκειτο να τη συγχωρήσει ποτέ που τον υποπτεύθηκε για κάτι τόσο βάρβαρο, δεν πρωταγωνιστούσαν σε χαζοσίριαλ, να τσιτώσει το παπιγιόν του, να ξεσπάσει σε εγκάρδια γέλια, να της τσιμπήσει το μάγουλο και να τη μαλώσει, βρε κουτό γυναικάκι, άι στο καλό σου, άντε να κοιταχτείς σε κάνα γιατρό, να σου γράψει μερικά ηρεμιστικά.

Δεν μίλησε λοιπόν. Πήγε στην κουζίνα και αράδιασε στο τραπέζι ό,τι είχε και δεν είχε στο ψυγείο, φάε, του φώναξε με φωνή καμπάνα, θ' ακούστηκε σ' όλη την πολυκατοικία.

Ποιο μαγαζί και ποιες δουλειές, η Βιβή Χολέβα αποφάσισε να μην το κουνήσει, να δέσει μέσα στο σπίτι και το γιο, κάποια στιγμή θα έσπαγε και θα της εξομολογιόταν το μπλέξιμο, θα τον είχε μπαγλαρώσει κάποιος σύζυγος-κερατάς, θα τον είχε προσβάλει κάνα βρομοθήλυκο λόγω αφλογιστίας, θα τον είχαν προσηλυτίσει σε καμιά εξωτική αίρεση για παλαβιάρηδες, ασφαλώς κάτι απ' όλα αυτά που για μονόχοντους και παραχαϊδμένους εικοσάρηδες είναι Γολγοθάς, αλλά για έμπειρους ενήλικες δεν είναι δα και προς θάνατον.

Στο σπίτι λοιπόν, και αργότερα, αν ο μικρός έπρεπε να πάει κάπου, θα τον οδηγούσε εκείνη, ή αν ήθελε να βγει απλώς για να ξεσκάσει, θα πήγαινε μαζί του.

Τελικά, τα δύσκολα παιδιά θέλουνε μάνα-ελικόπτερο, να

σπεύδει όπως με την κλήση στο ΕΚΑΒ και να πετάει διαρκώς πάνω από το κεφάλι τους.

Το παραχάιδεμα πάντως το ξανασκέφτηκε. Η αλήθεια ήταν πως τα κουλά της δεν άγγιζαν συχνά το παιδί της, ούτε παλιά μικρό ούτε μετά μεγάλο και τα χείλη της δεν του πολυφιλούσαν τα μαλλιά και η ματιά της δεν τον αγκάλιαζε στοργικά και η φωνή της δεν έβγαине για παραμύθια και τρυφερά λόγια.

Το παραχάιδεμα το είχε αναλάβει το πορτοφόλι της και η φριτέζα, γερά χαρτζιλίκια και πολλές τηγανιές πατάτες, ώσπου να τελειώσει και το Λύκειο η φριτέζα εφημέρευε και διανυκτέρευε.

Το πρωινό κύλησε με τον Λίνο δραματικά ήσυχο στο δωμάτιό του και τη Βιβή στο σαλόνι να φυλάει σκοπιά και να αντιδρά με ντελίριο επιχειρηματικής οργανωτικότητας, τηλεφωνήματα σε δυο μοδίστρες, σε αποθήκη υφασμάτων, στην τρύπα που πουλούσε τρέσες, σιρίτια, πέρλες και σ' ένα μεροκαματιάρη αυτοδίδακτο Πικάσο που είπε ναι σε όλα, θα έπαιρνε είκοσι πλαστικά κεφαλάκια, θα κολλούσε γκρίζο μαλλί και θα ζωγράφιζε τα χαρακτηριστικά της βασίλισσας της Αγγλίας, στο ενεργητικό του είχε ήδη πετυχημένους Σαρλώ, Μάο Τσε-Τουνγκ και Κίσινγκερ σε ολόσωμα αγαλματάκια, προτομές και αποκριάτικες μάσκες.

Σούρουπο πια ο Λίνος πλύθηκε, άλλαξε και καταμεσής στο σαλόνι μονολόγησε, όλο φαντάζομαι πως είμαι άλλος, ένας που δεν θέλω.

Στο χολ διάβασε το σημείωμα, το πέταξε μαζί με τα κλειδιά του Μιτσουμπίσι στη μάνα του και άνοιξε την πόρτα, το κίτρινο φως του διαδρόμου έπεσε μαζεμένο στο φαλακρό του κρανίο.

Η Βιβή κινήθηκε προς το μέρος του.

— Δεν θες λεφτά; Να μη σου τηγανίσω πατάτες;

Την έσπρωξε και ξεπόρτισε.

Αργά το ίδιο βράδυ, τη νύφη πλήρωσαν οι δυο κουρτίνες της μπαλκονόπορτας.

Η Βιβή τις κατέβασε με βία, τραντάζοντας και ξηλώνοντας από τις βίδες το κουρτινόξυλο, χειροποίητο κομψοτέχνημα του Φώτη. Πήρε το μεγάλο ψαλίδι και επί δυο ώρες, σφίγγοντας τα δόντια της τόσο που κόντεψε να τα συνθλίψει και στο στόμα της να γίνει μακελλειό, έκοβε τα διπλόφαρδα βουάλ σε λουρίδες πάχους ενός πόντου.

Περασμένες τρεις, βυθισμένη πια σ' ένα βάλτο άσπρα κουρέλια, άφησε το ψαλίδι, σήκωσε το κεφάλι, κοίταξε έξω και προσηλώθηκε στο βήμα σημειωτόν του φεγγαριού στο σκοτάδι.

Δεν είχε τη δύναμη να σηκωθεί. Ούτε τη θέληση. Κράτησε την αναπνοή της κι έκλεισε τα ρουθούνια και τα μάτια για να βουτήξει στα βαθιά, ως τον πάτο της νύχτας.

Το σκοτάδι τοκίζει χοντρά τις αγωνίες της μέρας, οι λαχταρισμένοι χάνουν το λογαριασμό και παραφέρονται.

Μεσάνυχτα της επομένης γύρα με το κόκκινο Μιτσουμπίσι στα μέρη με τα περιφραγμένα και απερίφρακτα δασάκια.

Η Βιβή Χολέβα οδηγούσε αργά, το ένα μάτι στα παρκαρισμένα ΙΧ., παντού στους στενούς δρόμους, μην τραχάρει, το άλλο, πιο ζωηρό, πιο ερευνητικό, στους λιγοστούς διαβάτες, ζευγάρια, μοναχικοί άντρες, καμιά γυναίκα δεν κυκλοφορούσε μόνη.

Πήγε κι ήρθε δυο φορές και στου Στρέφη και στον Προμπονά και στα δασάκια του Παλιού Ηρακλείου, της Πεύκης και της Λυκόβρυσης. Μεγάλες περιοχές, πάμπολλοι δρόμοι, κάμποσα διανυκτερεύοντα στέκια. Έκοψε ταχύτητα μπροστά σε καντίνες και ανοιχτές καφετέριες μπας και διακρίνει το γιο της, τον έψα-

ξε φέρνοντας κύκλο τα σύδεντρα και οργώνοντας τα τσιφλίκια του, ο Λίνος πουθενά.

Διασταυρώθηκε με περιπολικά επτά φορές, οι μπάτσοι μάλλον περιπολούσαν για τον ίδιο μ' εκείνη λόγο.

Αν είναι προσεκτικοί και πονηροί θα σταμπάρουν το αμάξι μου, σκέφτηκε, αν με σταματήσουν θα τους πω, αϋπνίες, αϋπνίες και Χριστοδουλόπουλος, έβαλε την κασέτα, δώρο της Ρόδως από τα δυο τέρμινα που έλειωνε για το Απορώ και για έναν καλλονό τσιγγάνο, τον είχε σώσει από έμφραγμα και το σόι του τη γέμισαν κιλίμια και κασέτες. Τέτοιες ώρες δεν την ενδιέφερε κανένα τραγούδι, τα παθιάρικα λόγια και οι νότες δεν χωρούσαν στ' αφτιά της, στουμπωμένα από τις απανωτές ερωτήσεις που εξέδιδε με τρομερή ταχύτητα το κεφάλι της.

Άλλαξε πλώρη. Πετράλωνα, διανυκτερεύον περίπτερο, αγορά τηλεκάρτας. Μετά Καλλιθέα, μπρος πίσω σε κεντρικούς και μη δρόμους, παρκάρισμα, εκατόν πενήντα μέτρα βάδην προς ένα τηλεφωνικό θάλαμο που στεκόταν μόνος, δίχως ξενυχτάδικο ή παγκάκι δίπλα, δεν ήταν κορόιδο να τη δει και να την ακούσει λαός, ούτε βέβαια να τηλεφωνήσει από το σπίτι της κι έτσι να βρουν τον αριθμό και τη διεύθυνσή της.

— Δεν μπορώ να σας πω τ' όνομά μου, είπε στον αστυνομικό του Εκατό που σήκωσε το ακουστικό. Ανέφερε το λόγο του τηλεφωνήματος, περίμενε λίγο, η πρώτη σύνδεση λάθος, η δεύτερη σωστή με κάποιον που ξερόβηχε σαν να είχε στραβοκαταπιεί.

Δήλωσε πως δούλευε περιστασιακά σε διάφορα μπαρ από δω κι από κει, δεν είπε ποια. Ψέλλισε πως έχει κάτι σαν δεσμό μ' έναν ξένο, δεν έδωσε όνομα, φοβόταν και τον ίδιο και τα ντράβαλα με την Αστυνομία, δεν είχε σκοπό να πάει στο Τμήμα. Ο άνθρωπός της ήταν άτομο της περιπέτειας και της νύχτας, έπι-

νε, γυναικάς, πάθαινε ζάλη με τις ξανθές, μετά γύριζε σ' αυτήν με γούνες. Την επίμαχη νύχτα έλειπε, γύρισε χαράματα, αν με γυρέψουν θα πεις πως ήμουν συνεχεία μαζί σου, τη διέταξε. Μακάρι να μην ήταν αυτός. Κινδυνεύω; ρώτησε.

Ο αξιωματικός της ζήτησε να συναντηθούν άμεσα, όπου ήθελε εκείνη. Δεν γίνεται, του επανέλαβε.

Οι συμπτώσεις δύο. Το πάθος για τις ξανθές και η απουσία του τύπου τη νύχτα της 13ης Ιουλίου. Κατά πάσα πιθανότητα και η ξένη υπηκοότητα, στα περιστατικά δεν είχαν ακουστεί ελληνικά.

— Τι άλλα στοιχεία έχετε; ρώτησε η Βιβή με ταραγμένη φωνή.

— Εσείς να μας πείτε. Δεν είμαι χρεωμένος την υπόθεση. Εγώ καταγράφω. Ηλικία;

— Τριάντα οκτώ.

— Μαλλιά;

— Ξανθά, ξένα.

— Πολλά και σγουρά μήπως;

— Όχι. Με αρχή φαλάκρας. Ξανθά, πολλά και σγουρά ψάχνετε;

Φυσικά δεν της το επιβεβαίωσε, προχώρησε στις επόμενες ερωτήσεις.

— Αθλείται; Φοράει αθλητικά παπούτσια;

— Το μαύρο κορδόνι που έγραψαν οι εφημερίδες ήταν σίγουρα από αθλητικά παπούτσια;

— Πλακέ και μακρύ. Έχει τέτοια παπούτσια ο δικός σας;

— Όχι.

— Καλώς. Γούνες, είπατε. Ρώσος;

— Δεν μπορώ να σας πω.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

— Μήπως διαθέτει ρώσικο καπέλο σαν αυτά του Γκορμπας-
τσόφ και του Γέλτσιν;

— Όχι.

Όχι; Ακούμπησε το ακουστικό με την καρδιά της να βαράει
εκκωφαντικά και το αίμα να χοροπηδάει στις φλέβες της. Όχι;
Εξαφανίστηκε γρήγορα μην την προλάβει κάνα περιπολικό, αν
είχαν κιάλας επισημάνει το θάλαμο. Όχι; Πλακέ μακρύ κορδόνι,
πολλά ξανθά μαλλιά και τώρα ρώσικο καπέλο, το νέο φασούλι.

Του βετεράνου όλα αυτά ή του διαδόχου;

Για πότε έφτασε στο σπίτι; Για πότε έψαξε ντουλάπες, συρ-
τάρια, πατάρια μπας και βρει τη σάπια, το αναθεματισμένο
κομμουνιστικό καπέλο του δύστυχου πεθερού της; Δεν το βρή-
κε. Βρήκε κιτρινισμένα βιβλία με ποιήματα του Ρίτσου και του
Ρώτα σε μια σακούλα του Μαρινόπουλου. Τα κατέβασε, τα ξε-
σκόνισε και ρίχτηκε με τα μούτρα στο διάβασμα, σίγουρη πως
στις σελίδες δεν της την είχαν στημένη σίτχοι για βιαστές και
ποιήματα θρίλερ.

Είχε ανάγκη να ξεφύγει από τη ζοφερή, τη χειρότερη πραγ-
ματικότητα που μπορεί να βρεθεί άνθρωπος, και αν τα μυθιστο-
ρήματα αντενδείκνυνται για πολυάσχολους και πολυσυννεφια-
σμένους, τα ποιήματα είναι ό,τι πρέπει, διαβάζονται στα γρήγο-
ρα, οι λέξεις δεν εξαγριώνουν, η μιλιιά τους στον αντίποδα της μι-
λιάς της Βιβής και του σπιτιού της, ακόμη και τα πολύ πικρά λέ-
γονται με τρόπο, ακόμη και τα κάπως δυσνόητα πιάνουν τόπο,
πόρρω απέχουν από το αλαλούμ και το μονοπώλιο της ασυνεν-
νοησίας δυο ανθρώπων δίχως συγχρονισμό ούτε στην καλημέρα.

Οι σάπιες λεμονόκουπες που λάμπουν σα μικροί ήλιοι, τα,
βουνά για χαμηλώσετε, κορφές για τραβηχτείτε, το, μ' έχουν οι
σκλάβοι φλάμπουρο, οι απόκληροι σημαία, το, άσε, μια τελευ-
ταία φορά να σου φιλήσω το χαμόγελό σου, όσο έχω ακόμη χείλη,

τα ηλιοτρόπια που τρέχουν, χορεύουν, χειρονομούν με κυκλικές πυρκαγιές και το, να κόψετε σε ίσες μερίδες το πρωινό ψωμί για να βγει ο ήλιος, την προσγείωσαν στο κυριακάτικο χάραμα με ασφάλεια.

Κοιμήθηκε τρεις ώρες, ξύπνησε με ιδέες.

Πλύθηκε, χτενίστηκε, έφτιαξε διπλό καφέ, στόλισε τους μικρούς τόμους σε περίοπτες θέσεις, τραπέζακι σαλονιού, ραφάκι δίπλα στο μπράτσο του καναπέ, εταζέρα με ασημικά, γραφειάκι Λίνου, να γυρίσει και να πέσει πάνω στα πονήματα της ευλαβικής αφοσίωσης στο καλό της ανθρωπότητας.

Μια νέα αρχή, αυτό ήταν το ζητούμενο και για τους δυο, ως μάνα όφειλε να υποστηρίξει το εγχείρημα, μια στροφή 180° που θα την έθρεφαν οι στίχοι των υψηλών φρονημάτων. Αύριο κιόλας θα 'μπαινε σ' ένα βιβλιοπωλείο και θα κατέβαζε ένα ολόκληρο ράφι από δαύτα.

Καβγάδες, φαρμάκια, υποψίες και αποδείξεις θα πήγαιναν στο χρονοντούλαπο της ιστορίας, το παρελθόν δεν θα τους απασχολούσε πια, κι άσε τους στόκους της Ασφάλειας να κυνηγάνε Ρώσους.

Η Βιβή Χολέβα φαντάστηκε το γιο της ως και πρωτοπαλ-λήκαρο της Παπαρήγα σε απεργίες διαρκείας και μαχητικές διαδηλώσεις μπροστά στη Βουλή και μέμφθηκε τον εαυτό της που τα προηγούμενα χρόνια τού κατηγορούσε τον παππού και τον πατέρα, τον πρώτο ως μέγα και τον δεύτερο ως μίνι κορόιδο. Τώρα θα 'βγαζε το σκασμό και θα πλήρωνε όσο όσο για να 'βλεπε το μοναχογιό της να προπαγανδίζει εράνους, να ξημεροβραδιάζεται πουλώντας κονκάρδες και κολλώντας αφίσες με σφυροδρέπανα, θα είχε το κεφάλι της ήσυχο.

Μήπως θες να γίνουμε καλλιεργητές πομοντορίνο; Κι αυτό ήταν μια ελκυστική πρόταση που θα μπορούσε να του κάνει, νι-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

σάφι πια με τις κωλομπαλαρίνες, θα έκλεινε το μαγαζί, θα πουλούσε το διαμέρισμα, πρόθυμη να χρηματοδοτήσει μια εξόρμηση στην Εύβοια, τη Φωκίδα, τη Μαγνησία, να νοικιάσουν ή ν' αγοράσουν εύφορες εκτάσεις και να επιδοθούν σε πρωτοποριακά και προσοδοφόρα αγροτικά κόλπα. Θα άρμεγαν και αυτοί ζεστό παρά από τα διαβόγητα κοινοτικά προγράμματα που τόσοι και τόσοι ατσίδες κατασπάραζαν εδώ και χρόνια, για μια πενταετία θα του έστηνε και θα του έστρωνε την επιχείρηση και μετά εκείνη θα αποσυρόταν διακριτικά και ο Λίνος με ένα 4×4 θα διοικούσε τα χωράφια και τις καταθέσεις στις τράπεζες.

Γιατί κατά καιρούς έκραζε μπροστά του όσους ανακάλυπταν ξαφνικά τη φύση, εγκατέλειπαν τα δικηγορικά ή διαφημιστικά γραφεία τους κι έπιαναν τις ραχούλες και τις τσάπες; Ξαναμέμφθηκε τον εαυτό της για την απερισκεψία της ν' απορρίπτει, να χλευάζει, να δικάζει τους πάντες και τα πάντα, χωρίς ν' αναλογίζεται τι έσπρωχνε τους ανθρώπους να ρίξουν πίσω τους μαύρη πέτρα.

Θα του το έφερνε με τρόπο, η Αττική είναι κορεσμένη τώρα, η Αθήνα τελείωσε, το μέλλον έφυγε από το Κολωνάκι και πήγε στη Ρούμελη, κάπου εκεί είκοσι στρέμματα μας περιμένουν να δρούμε, διάλεξε μόνος σου τι σου πηγαίνει, μηχανιάρια πλευρώτους, τοματίνια ή σπαράγγια, όλα είχαν σουξέ στα μανάβια, θα τον έκαναν αφεντικό. Ας γινόταν και παράγοντας του τοπικού ποδοσφαίρου, να στήνει αγώνες της Δ' Εθνικής, θυμήθηκε τα αγοράκια στο Δημοτικό, πόσο συνεπαίρνονταν με την Παναχαϊκή, την Αστραπή, τον Ίκαρο και τη Δόξα και μέμφθηκε για τρίτη φορά τον εαυτό της που ειρωνευόταν τους ολυμπιακάκιδες συντρόφους του Φώτη και τον παναθηναϊκάκια που κάποτε έμπάζε στο στίτι και του απαγόρευε ν' αρρωστήσει και το γιο της με την μπάλα.

Όλα τα έβγαζε σκάρτα, πιπίλιζε το μυαλό του ορφανού με

αποστροφή για τούτο και τ' άλλο και να τα αποτελέσματα, ένας Λίνος δέχως ρόλο.

Το σπίτι πρέπει να γίνει σπιτικό και για να γίνει σπιτικό οι τοίχοι απαιτούν ορισμένες οικογενειακές φωτογραφίες. Ποτέ της πριν δεν είχε κορνιζώσει προγόνους κι απογόνους, δεν είχε φτιάξει άλμπουμ, δεν της άρεσε το σπορ να ξεφυλλίζει αναπολώντας ή ν' αναπολεί ξεφυλλίζοντας. Δεν εμπιστευόταν τις κάθε είδους απαθανατίσεις, την ενοχλούσαν οι πόζες, οι θερμές χειραψίες των πολιτικών μπροστά στους φωτορεπόρτερς, των φιλανθρωπών μεγιστάνων δίπλα σε μισοπεθαμένους από βόμβες, επιδημίες και υποσιτισμούς, των μοντέλων με τους ανεμιστήρες ν' αναδεύουν τα μαλλιά και τους ταφτάδες.

Δεν άλλαξε γνώμη και για τις λιγοστές του σογιού της, μέσα στην κούτα από παπούτσια, μόλις την κατέβασε από το πατάρι, εξόριστη κι αυτή μες στις αράχνες και τα ποντικοκούραδα. Στο φακό, ένας, δυο μαζί, τρεις και πέντε και δεκαπέντε σε γάμους και συνεστιάσεις, ήξερε τις ζωές, τις πομπές, τις μιζέριες τους από την καλή και την ανάποδη, κανένα χαμόγελο δεν είχε δικαιολογία.

Ωστόσο ξεχώρισε τρεις, μία ο πεθερός, μία ο σύζυγος, μία ο σκύλος, άδειασε τρεις κορνιζούλες από την Πλισέτσκαγια, τη Μακάροβα και τον Μπαρίσνικοφ, ντιλίβερι που ακυρώθηκε, και σε δέκα λεπτά, παππούς, μπαμπάς και Μπάντυ πήγαν και στήθηκαν στο γραφείο του Λίνου.

Χάνζαπλαστ και ιώδιο είχε εάν τα χρειαζόταν αργότερα; Γάζες; Ασπιρίνες; Η Βιβή Χολέβα έλεγξε το κουτί του φαρμακείου και όλα τα υπόλοιπα, είχε να καθαρίσει και να επιδέσει γραντζουνιές και μικροτραύματα, υπήρχε ένα γεμάτο μπουκάλι με σαμπουάν και δυο άθικτα αφρόλουτρα. Τσέκαρε τη σιφονιέρα, τα καθαρά σεντόνια αρκετά, οι πετσέτες επίσης. Τι άλλο; Το σπίτι είχε φαγιά και ποιήματα.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Η Κυριακή βγήκε δίχως τηλεφωνήματα και τηλεόραση. Το βράδυ, έντεκα νταν, βγήκε στο μπαλκόνι, έγειρε στη σιδεριά και κοιτώντας πότε ψηλά πότε χαμηλά έπιασε να ανακεφαλαιώνει σκόρπιους στίχους που στέκονταν ακόμη στο μυαλό της, Σε πα-
νηγύρια αστέρια και φεγγαρογιορτάδες, τ' άσπρα σεντόνια ας
τα φορέσουν τα όνειρα, ω, αυτή η ξενητειά μας μέσα στα ίδια
μας τα ρούχα που παλιώνουν, τούτο το σπίτι δε με σηκώνει πια,
δεν αντέχω να το σηκώνω στη ράχη μου.

Όταν είδε το γιο της να καταφθάνει τελείωνε την παράθεση
με το, ένα σταχτί καπέλο άδειο, χωρίς κεφάλι. Η σταχτιά σάπ-
κα, μονολόγησε κι ανατρίχιασε, τα ξανθά σγουρά μαλλιά, το
κορδόνι, πρόσθεσε.

Μπήκε μέσα. Την πονούσε το στήθος της. Άρχισε ένα μα-
σάζ, κινήσεις απαλές και κυκλικές που σ' ένα λεπτό έγιναν νυ-
χιές και γρονθοκοπήματα. Φάγανε κάμποσες ξώφαλτσες και τα
ποιήματα, με σπρωξίες και κλοτσιές βιβλία και κορνίζες πήγαν
κάτω από το κρεβάτι της.

Ούτε που καλησπερίστηκαν με το γιο της. Εκείνη δεν κοτού-
σε να ξεμυτίσει από την κάμαρά της κι εκείνος έκανε το ντουσά-
κι του και παραμιλώντας για το γαμημένο μπαγιάτικο ψωμί
τράβηξε για τη δική του.

Εύπνησε ιδρωμένη και με το αριστερό της χέρι μουδιασμένο.

Αποβραδís είχε χωθεί κάτω από το σεντόνι έχοντας τυλίξει
και δέσει ψηλά γύρω στο μπράτσο της το κορδόνι που, καλού
κακού, κρυβόταν σε μακρύ μανίκι, είχε φορέσει ένα χειμωνιάτι-
κο νυχτικό.

Δεν έπρεπε να το χάσει, να παραπέσει κατά λάθος μέσα στο

γενικό χάος του εαυτού της, ένα μυαλό πότε χύμα και αφηρημένο, πότε σε υπερένταση, να συνδυάζει χίλιες σκέψεις, να ερευνά χίλιες εκδοχές κι ένα κορμί πότε τάβλα, πότε σε υπερδιέγερση, τα χέρια σβούρες μέσα σε συρτάρια και μπαούλα, τα πόδια σε σπασμωδικές πιρουέτες σε όλο το μήκος και το πλάτος του σκηνικού των ημερών.

Κυρίως, επουδενί δεν έπρεπε να δει το κορδόνι ο Λίνος, εάν ερχόταν μες στη νύχτα να την ξυπνήσει για κάτι ξαφνικό, εάν αρπάζονταν δίχως έλεγχο, εάν όταν εκείνη θα έφευγε στη δουλειά εκείνος θα σάρωνε το σπίτι να ξετρυπώσει λεφτά, παλιά γράμματα από άγνωστες θειάδες, πατρικά ίχνη και όλα τα αρχαία και τα ανώμαλα που στοίχειωναν το τρομερό του κεφάλι.

Το δικό της κεφάλι πονούσε. Είδε ή δεν είδε εφιάλτη; Είδε βέβαια. Έναν και καλό. Είχε κληθεί στο νεκροτομείο ν' αναγνωρίσει το πτώμα της. Αίτια θανάτου απροσδιόριστα.

Διατυπώσεις, ψυχρή αίθουσα, ψυχρός φωτισμός, μεταλλικό τραπέζι και πάνω του καλυμμένος ολότελα με ατσαλάκωτο λευκό σεντόνι ο εαυτός της, γυμνός και νεκρός. Τον ξεσκέπασε και τον παρατήρησε πατόκορφα. Δεν την έπεισε το ολόιδιο πρόσωπό της, τα μαλλιά με τις δυο πόντους γκριζες ρίζες, οι ολόιδιες ραγάδες στα στήθη, ο βουλιαγμένος αφαλός, τα παχουλά δάχτυλα και τα κοντά νύχια της.

Η ταυτοποίηση έγινε από τις σκασμένες φτέρνες και τον κάλο στο μικρό δάχτυλο του ποδιού. Εγώ είμαι η νεκρή, βεβαίωσε τον αρμόδιο, έχω καιρό να φροντίσω τον εαυτό μου, θα πρέπει να ξαναρχίσω να τον περιποιούμαι, υποσχέθηκε ντροπιασμένη.

Σηκώθηκε με τα χίλια ζόρια. Η Δευτέρα δεν έχει κανένα νόημα, οι μέρες δεν με ωφελούν, σκέφτηκε.

Έκανε ντους χωρίς να λύσει το κορδόνι από το μπράτσο της, φόρεσε μια μακρυμάνικη πουκαμίσια, ούτε που ζύγωσε την

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

πόρτα του γιου της να τον αφουγκραστεί, μέσα θα ήταν, οι μπότες φαίνονταν παρατημένες στο χολ.

Κοιμόταν ακόμη άραγε; Μήπως άκουσε να τρέχει το νερό στο λουτρό κι επίτηδες δεν σηκώνεται, μη συγκρουστούν πάλι μετωπικά είτε με μπηχτές είτε με σιωπές; Βδομάδες τώρα, μπορεί και μήνες, ίσως και χρόνια, ο ένας κατασκόπευε το ντους και κάθε θόρυβο του άλλου και οι δυο μαζί ανταγωνίζονταν σε άθλους του τύπου, να βουβαίνονται πεισματικά, να χειρονομούν απειλητικά, να κοιτάζονται δολοφονικά κι όλο να βροντούν τις πόρτες τους.

Μια ώρα αργότερα, αφού ξετινάχτηκε στο πρώτο βιβλιοπωλείο που βρήκε ανοιχτό, ποιήματα είκοσι δύο χιλιάδων και εφτακοσίων τριάντα δραχμών, μπήκε στο *Τιτί* κι όσο να γίνει ο καφές τηλεφώνησε στον επιγραφοποιό, του πρότεινε το όνομα *Σαλώμη*, της αντιπρότεινε το *Let's dance*, συμφώνησε, σε μια εβδομάδα θα είχε τη νέα ταμπέλα. Πίνοντας τον καφέ της και μασουλώντας κρακεράκια από ένα πακέτο ανοιγμένο από μέρες, σημείωσε και τα υπόλοιπα που εξάπαντος σήμερα έπρεπε να κάνει, συνεννοήθηκε με το τηλέφωνο, ζήτησε δύο συγγνώμες που κάτι απρόοπτο την εμπόδιζε να παίξει αυτοπροσώπως τον Αϊ-Βασίλη, κάλεσε ραδιοταξί κι έδωσε στον οδηγό δυο πακετάκια και τις διευθύνσεις παράδοσης, ξεμπερδέψε με δαύτα, άνοιξε το δέμα με τις πετσέτες θαλάσσης, αποτυχία η στάμπα, ο Τραβόλτα σαν μπουζουκοκέφαλος, τον κοστολόγησε στα τέσσερα κατοστάρικα και κρέμασε έναν πίσω της για να μην τον βλέπει, στο κάτω κάτω και οι Αμερικάνοι πρόεδροι μπηγουν τη σημαία τους όρθια πίσω από την καρέκλα τους.

Καθώς οι περαστικοί δεν τσιμπούσαν σήμερα με τα θέλγητρα του μαγαζιού, πελάτης ούτε για δείγμα, σκέφτηκε να διαβάσει μερικά ποιήματα, σύντομα και βολικά, δέκα γραμμές είναι ικανές να σε απασχολήσουν για δέκα ώρες, αρκεί να το απο-

φασίσεις. Άλλαξε γνώμη, θα παρέδιδε όλα τα βιβλία στον Λίνο, δώρο ανέγγιχτο. Έλεγχζε λοιπόν τις προθεσμίες πληρωμής της εισφοράς στο ΤΕΒΕ και των λογαριασμών ρεύματος, τηλεφώνου και νερού, έβαλε στην άκρη το ποσόν, συνέχισε σουμάροντας τα έσοδα-έξοδα, ετοίμασε το φάκελο με τα λογιστικά, ξέθαψε από ένα ντουλαπάκι και τις τέσσερις μπαλαρίνες με τα σπασμένα ποδάρια, φύρα από τα περσινά Χριστούγεννα, ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να εκτελέσει τα ορθοπεδικά της καθήκοντα.

Θα κολλούσε αριστοτεχνικά τα κομμένα μέλη και θα τις πουλούσε μισοτιμής, μπορεί και να τις χάριζε σε φτωχομπινέδες που ξεροστάλιαζαν κατά καιρούς στη βιτρίνα της, με κάτι τέτοια συντηρούσε το καλό της όνομα στην πιάτσα της γειτονιάς.

Σχετικά απλή δουλειά για τα έμπειρα χέρια της, ωστόσο της πήρε κοντά μια ώρα, στην αρχή λυπήθηκε κάπως κρατώντας την πατούσα μιας άτυχης ανάπηρης χορεύτριας, μετά ένωθε άβολα να χουφτώνει γάμπες και ν' αναστηκώνει κοντές τούλινες φούστες.

Στο μεταξύ από το πρωί, μόλις είχε σηκώσει τα ρολά του μαγαζιού, το ραδιόφωνο έπαιζε στο χαμηλό τις κατά συρροήν και κατ' εξακολούθησιν σαχλές διαφημίσεις και τα καλοκαιρινά σουζέ, ζωντανά γιαούρτια και Μαζωνάκης, αιρκοντίσιον και Ρουβάζ.

Τα υπέμενε χάριν των δελτίων ειδήσεων, ας άκουγε το χαρμόσυνο, πως συνελήφθησαν και δυο και τρεις και χίλιοι δεκατρείς Ρώσοι και μαζί τους συνελήφθησαν και τα παπούτσια τους και τα καπέλα τους, οι σάπκες του συρμού, και ομολόγησαν και οι άνθρωποι και τα ρούχα τους τα πάντα και η σωρεία των συμπτώσεων κατέρρευσε και το σπίτι της ξαναγίνεται αθώο.

Καμία αναφορά επί του θέματος, τουλάχιστον δεν υπήρχαν νέα θύματα ή νέες επιθέσεις. Εκτός και δεν είχαν καταγγεληθεί, αναλογίστηκε η Βιβή, μα το Δία, για μια γυναίκα θα είναι Γολ-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

γοθάς, αρχίζει με το ξεβράκωμα από το δρόστη και συνεχίζεται με το ξεβράκωμα στις καταθέσεις, να απαντά σε αστυνομικούς, ιατροδικαστές και παρατρεχάμενους τι ακριβώς της έκανε το τέρας, να ομολογεί στον πατέρα ή τον άντρα της τα καθήκαστα, να κλείνεται στο σπίτι για ν' αποφεύγει τα βλέμματα της γειτονιάς, να μην ακούει τα καρφιά για το ντύσιμό της.

Τι να φορούσαν τα θύματα; Δεν θα φορούσαν μυτιληνιές φουφούλες ή καραγκούνικα, τις σεμνές στολές του Λυκείου Ελληνίδων, θα πορεύονταν μες στη νύχτα με τα μικροσκοπικά και τα διάφανα που αφήνουν τα μπούτια γυμνά και δείχνουν τις θηλές τσιτωμένες.

Δεν θα έκανε τέτοιες ποταπές σκέψεις, δεν θα γύρευε σαν παλαβή δικαιολογίες αν δεν υπήρχε τυλιγμένο στο μπράτσο της το κορδόνι του γιου της, και μαύρο, και μακρύ, και πλακέ.

Τρεις και μισή που γύρισε στο σπίτι βρήκε τον Λίνο ξαπλωμένο στον καναπέ του σαλονιού να πετάει ψηλά και να πιάνει το πράσινο βατράχι του. Ύρισε το ξυρισμένο κεφάλι, τα μάτια τους διασταυρώθηκαν για ορισμένα δευτερόλεπτα, όσα χρειάστηκε η Βιβή για να σηκώσει σβέλτα πρώτα το ένα χέρι, με τις δυο πλαστικές σακούλες λέγοντας, ποιήματα, μετά το άλλο με το διχτάκι, δείχνοντας τα δυο κιλά ντομάτες.

Μοιράστηκαν μια σαλάτα και μια ομελέτα, αλλά τους ήταν αδύνατον να μιλήσουν, ο καθένας τους σαν να παρακαλούσε τον άλλο να βρει το θάρρος να ξεκινήσει μια οποιαδήποτε κουβέντα, για τα γλυκά θηβαίικα κρεμμύδια, για τους 37 βαθμούς Κελσίου, έστω για τα καναρίνια του Κύπριου απέναντι, που θριαμβολογούσαν παρά την αφόρητη ζέστη του απομεσήμερου.

Άραγε, υπήρχαν πολλές πιθανότητες να έχουν με τον καιρό ήσυχες συζητήσεις για τα μικρά πράγματα και τα μικρά θέματα, τα κρεμμύδια, τα πουλιά και τα παρόμοια;

Ξαφνικά, στη Βιβή αυτό φάνηκε απολύτως αναγκαίο, εκ των
ων ουκ άνευ, θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο μέλλον τους.

Σαν αποφάγαν μάνα και γιος ξαναχώρισαν, ο καθείς για τον
πλανήτη του, ως τις οχτώ που η Βιβή χτύπησε με γροθιές την
πόρτα της κάμαράς του και ούρλιαξε, γιατί δεν βάζεις τραγού-
δια, ποιος νεαρός σήμερα δεν ακούει μουσική.

Ο Λίνος βγήκε μετά από κάνα τέταρτο, έτοιμος για έξοδο,
στο χολ έσκυψε να βάλει τις μπότες.

Εκεί τον άδραξε η μάνα του, τον ταρακούνησε, του ξανάβαλε
τις φωνές, πρέπει οπωσδήποτε να κάνεις ένα μπάνιο στη θά-
λασσα, πρέπει ν' αναπνεύσεις θαλασσινό αέρα, να βραχείς στο
κύμα, να ψηθείς στο αλάτι.

Την πέταξε από πάνω του μη δίνοντας σημασία στη Βάρκιζα,
στη Βουλιαγμένη και στο Ζούμπερι που εκείνη αράδιαζε κραυ-
γάζοντας επιτακτικά, πρέπει οπωσδήποτε να κάνεις ένα μπάνιο
στη θάλασσα, ακούς τι σου λέω, θέλω να πας να δροσιστείς, θέλω
να κάνεις ένα μπάνιο στη θάλασσα, έστω ένα, αύριο κιόλας.

Τετάρτη μεσημέρι στο μαγαζί.

Ο Λίνος Χολέβας στεκόταν στο πεζοδρόμιο και κοιτούσε τα
φιλολόγια της βιτρίνας σαν να περίμενε πρόσκληση της αφεντι-
κίνας να κοπιάσει στον οίκο του εμπορίου της.

Με τους αγκώνες στο γραφειάκι βυθισμένου μέσα σε πλου-
μιά και σιρίτια και το κεφάλι μαγκωμένο στις παλάμες της η
Βιβή εξέταζε την όψη του, ένα φαλακρό άσχημο κρανίο, ένα πε-
λιδνό μούτρο, φάντασμα μέρα μεσημέρι στο κατακαλόκαιρο.
Φορούσε μαύρο τζιν και μαύρο φανελάκι.

Χθες Τρίτη, στις πίσω σελίδες της εφημερίδας μονόστηλο

για την υπόθεση, με καθυστέρηση τώσων ημερών είχε βρεθεί σε μια συστάδα θάμνων ογδόντα μέτρα από τον τόπο του εγκλήματος ένα μπλε πουκάμισο, μπορεί του δράστη μπορεί και όχι, αναμένονταν τα αποτελέσματα εξέτασης για DNA.

Άρκεσε μια ματιά στην ντουλάπα του Λίνου για να διαπιστώσει ότι κρέμονταν στη θέση τους το σκουροπράσινο, το γκρι, το καφέ καρουδάκι και από τα τρία άλλα σε διάφορα μπλε έλειπε το πιο σκούρο, προπέρσινο, ο γιος δεν το φορούσε συχνά, έτσι κι αλλιώς προτιμούσε τα μακό. Το μπλε πουκάμισο δεν βρέθηκε ούτε στα άπλυτα ούτε καταχωνιασμένο σε κάποιο συρτάρι ή σακβουαγιάζ.

Η νύχτα φαγώθηκε μ' αυτό, το χρώμα του πανιού και του σκοταδιού ένα και το αυτό, μία και η φράση που έλεγε και ξανάλεγε, η βελόνα είχε κολλήσει στο, ίσαμε να φέξει, ίσαμε να φέξει. Πόσο το βάρος και πόσες οι σκιές, πόση η αντοχή ίσαμε την αυγή.

Ο Λίνος άφαντος έως τώρα, που να τον έξω, ένα μάτσο χάλια, να ξεροσταλιάζει στο πεζοδρόμιο σαν ζητιάνος.

Τον βασάνισε κάμποσο στην αναμονή, τελικά αφού έλεγξε να μην κρέμεται η άκρη του κορδονιού από το αριστερό μανίκι, σήκωσε το δεξί χέρι, τον κάλεσε να μπει, καλώς τον Μπρους Γουίλις, τον ψέκασε με άστοχα και άκαιρα λόγια, του άνοιξε πάντως και μια πορτοκαλάδα.

Την ήπие σαν διψασμένο σκυλί που είχαν ξεχάσει μέρες το μπολ του αδειανό και το θυμήθηκαν στο παραπέντε, προτού σκάσει.

— Πάρε να σκουπιστείς, θα κολλάς, του είπε και του 'δωσε χαρτομάντιλα για τις στάλες του αναψυκτικού και του ιδρώτα που έσταζαν από το πρόσωπο και το λαιμό του πάνω στο τζαμάκι του μικρού γραφείου.

Από κοντά, στο τέλειο φως της μέρας, καθιστός απέναντί της και μόλις ξεδιψασμένος δεν έμοιαζε επικίνδυνος, δεν είχε τον αέρα, τη βούλα του φονιά, θα υπάρχει μια τέτοια βούλα, ο-πωσδήποτε ορατή από τις μάνες τους.

Της ήταν αδύνατον να τον ρωτήσει στα ίσια, δεν είχε και την ψυχραιμία να τον παγιδέψει με τρόπο, όχι ακόμη τουλάχιστον, τώρα δα η καρδιά της έχανε χτύπους, μηχανή δίχως λάδια.

Ωστόσο κάτι έπρεπε να πουν αυτή τη φορά, ας το επιχειρούσαν, αν και το φυντάνι της είχε πάρει από τον Φώτη, είτε δεν έμπαινε σε κουβέντες, είτε τις άφηνε στη μέση, η Βιβή ήταν σίγουρη γι' αυτό, στο κεφάλι της πέσανε μαζεμένες σαν βροντές σε μπουρίνι όλες οι καίριες συζητήσεις δίχως κατάληξη, ο μακαρίτης να σηκώνεται και να φεύγει παρατώντας τις ερωτήσεις αναπάντητες, τις αμφιβολίες αζεδιάλυτες, τα ανατολικά ζητήματα ανοιχτά, τάλε κουάλε και ο γιος.

— Σου μαζεύω σ' ένα μπαουλάκι ενθύμια του μπαμπά σου, άρχισε με το μαλακό. Τα έχω φυλαγμένα για τα παιδιά σου, πρόσθεσε με νόημα κι αφού ο Λίνος δεν έλεγε να ξυπνήσει και να ενδιαφερθεί, συνέχισε μηχανικά περιγράφοντας το θησαυρό, ένα ξυλόγλυπτο σταφύλι με τρία κληματόφυλλα, μια ξυλόγλυπτη αγρότισσα με δεμάτι στάχυα και δρεπάνι, μια ρώσικη φουσαρμόνικα του Κόκκινου Στρατού και μερικά βιβλία με ποιήματα εκείνης της εποχής, όλα με υπογραμμίσεις και θαυμαστικά από το χέρι του πατέρα του.

— Είναι ποιήματα ακατάλληλα για ανηλίκους και δεν μου τα 'δωσες τόσον καιρό;

— Σάματι θα τα διάβαζες; Αυτά που σου πήρα προχτές ακόμα στις σακούλες είναι.

— Όλη η ποίηση είναι μια μετάνοια, αυτό βρήκε να πει μετά από ολιγόλεπτη σιωπή.

Ἡ τώρα ἢ ποτέ, σκέφτηκε ἡ Βιβή, πήρε βαθιά ανάσα καὶ πια προχώρησε ἀκάθεκτη.

— Ψάχνω τὴ σάπκα, τὸ σταχτί γούνινο καπέλο τοῦ παπποῦ σου, καὶ δὲν το βρίσκω. Ἡ θέση τοῦ εἶναι στο μπαουλάκι.

Ὁ γιος ἀμίλητος καὶ ἀκίνητος.

— Πού εἶναι λοιπόν ἡ σάπκα μας; Πριν ἀπὸ κάτι βδομάδες τὴν εἶχα δει πάνω στο κρεβάτι σου, ἡ φωνή τῆς τώρα στακάτη, αποφασιστική, ξεκάθαρο σήμα πὼς δὲν θα σήκωνε υπεκφυγές.

— Ὅχι ἄλλα ἐνθύμια, δὲν θέλω νὰ θυμάμαι τόσο πολὺ, πιάστηκε τὸ μυαλό μου μ' αὐτὴ τὴν παλιοδουλειά.

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπάντησή τοῦ, ἐνῶ τὰ μάτια ἀρχίζαν νὰ βουρκώνουν, τὸ καρύδι τοῦ λαϊμοῦ τοῦ ἐπίασε νὰ κοπανάει σαν ταμπουράς καὶ τὰ χέρια τοῦ νὰ φτεροκοπάνε σαν πουλιοῦ ποὺ το πήραν τὰ σκάγια.

— Φρόνιμα, θα μοῦ κάνεις ζημιά, τοῦ φώναξε, σηκώθηκε καὶ τράβηξε πιο ἀκρὴ μερικές πορσελάνες, ἐδῶ μέσα ὅλα εἶναι εὐθραυστα, τοῦ τόνισε.

Αὐτό τώρα γιατί το εἶπε, ἀφοῦ τέτοιες ὥρες ποσῶς τὴν ἐνοιάζαν ἀκόμη καὶ οἱ πιο ἀκριβές μινιατούρες, ἐψέξε τὸν εαυτό τῆς ἀπὸ μέσα τῆς.

Να καὶ δυο κοκκαλιάρες μπροστά στη βιτρίνα νὰ κοιτοῦν τὴ σειρά με τὶς ἀντικουνουπικὲς χορεύτριες-κεριά, εὐτυχῶς δὲν τὶς βρήκαν τοῦ γούστου τοὺς, ἀν ἐμπαιναν, ἀκόμη καὶ με διάθεση ν' ἀκουμπήσουν ἕναν ολόκληρο μισθό, ἡ Βιβή Χολέβα θα τοὺς ἐλεγε, τώρα βάζομε τὶς νέες τιμές, περάστε ἀργότερα γιὰ φθηνότερα.

Ξανασυγκεντρώθηκε στο θέμα τῆς καὶ ξανάπιασε τὸ ἐρωτηματολόγιο.

— Πού τὴν ἔχεις παρατήσει; Ἐχεις μεταφέρει πράγματα καὶ

πουκάμισα σε άλλο σπίτι; Αν μένεις σε κάποια γυναίκα, ας το ξέρω.

Δεν τη διαφώτισε, οπότε τον ρώτησε και το άλλο, μήπως ξε-
λογιάστηκε με τίποτα αναρχικούς και μπαινοβγαίνει σε κάνα
κοινόβιο-σκουπιδαριό. Έχει ρεύμα; Το λουτρό είναι καθαρό;

Η Βιβή Χολέβα μιλούσε σε τοίχο.

— Το βρήκα, ψέλλισε ξαφνικά. Σαν τον πατέρα σου θα εξα-
φανίζεσαι για να πίνεις. Αυτό μου έλειπε, είπε στον εαυτό της
με κοκοράκι στη φωνή και συνέχισε, για πέντε χρόνια μετά που
πέθανε δεν έβαζα στο σπίτι ούτε ένα λικεράκι και μπροστά σου
έπινα μόνο νερό. Κακώς ήρθανε μετά οι καταραμένες οι μπίρες
και δώστου, πότε με τη νονά σου, πότε με τους διάφορους, κέρ-
δισαν πάλι το χαμένο έδαφος. Αγόρι μου, σε βλάφτουνε οι μπί-
ρες; Πίνεις; τον ρώτησε, λαχταρώντας να της επιβεβαιώσει ότι
είχε γίνει ο πρώτος μπεκρής.

— Τα ήπιε όλα εκείνος.

— Τότε; Τι συμβαίνει;

— Κάνεις την ανήξερη, αλλά τα ξέρεις όλα, εσένα δεν σου
ξεφεύγει τίποτα, αυτά ήταν τα τελευταία λόγια του Λίνου, ει-
πωμένα αργά, λέξη προς λέξη, προτού σηκωθεί και φύγει.

Τι άλλο να κάνει επιτέλους μ' αυτό το παιδί; Πώς να το κα-
λοπιάσει, πώς να το συνετίσει; Μήπως να του αγοράσει πιάνο που
λένε ότι κάνει καλό; Να του πάρει μια σοβαρή μεγάλη εγκυκλο-
παίδεια, την Μπριτάνικα ή την Πάπυρος-Λαρούς; Να τον στείλει
διακοπές στο Άμστερνταμ; Να τον γράψει φοιτητή στην Μπολό-
νια; Να τον πάει για χειρωνακτική εργασία σε κάνα κιμπούτς;

Φαίνεται πως δεν μπόρεσε πριν, δεν θα μπορούσε ποτέ να γί-
νει μια καλή ηθοποιός όπως οι πολλές μαμάδες, που τα δίνουν ό-
λα για να πετύχει η παράσταση της οικογένειας και να ευχαρι-
στήσουν το κοινό του σπιτιού.

Θυμόταν κάμποσες από τα χρόνια του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού, υπομονετικές και χαμογελαστές να τα λένε με-
ταξύ τους στο όρθιο, δίπλα στα ντουβάρια με τα κάθε λογής ζώ-
φια και οικόσιτα σε θηριώδη μεγέθυνση, τζιτζίκια μεγάλα σαν
κότες, κότες μεγάλες σαν τραγιά και τραγιά σαν πάνθηρες. Θυ-
μόταν και πέντε δέκα από την εποχή του Γυμνασίου και του Λυ-
κείου, κι αυτές αεράτες και χαλαρές, ικανοποιημένες με τα κείκ
καρότου, τα παρκέ και τα γουικέντ στην ορεινή Κορινθία.

Έχωσε το δεξί της χέρι στο αριστερό μανίκι της πουκαμί-
σας, το περπάτησε ψηλά, άγγιζε το κορδόνι, εσύ, του είπε, εσύ
και οι δυο συνεργοί σου, το μπλε πουκάμισο και η σάπκα, εσείς
έχετε την ευθύνη για όσα θα συμβούν από δω και πέρα.

Η υπόλοιπη Τετάρτη κύλησε με το στανό. Έδιωξε έναν Τρα-
βόλτα, δυο Ζορμπάδες και πέντε εικονίτσες του Ντεγκά, έντεκα
χιλιάρικα είσπραξη και μετά, με κατεβασμένα τα ρολά, στρώ-
θηκε μπροστά σε μια κόλλα χαρτί να γράφει ερωτήσεις-απαντή-
σεις για το πανδύσκολο κουίζ που την κρατούσε αιχμάλωτη.

Εννιά το βράδυ πάλι στο Μιτσουμπίσι, πάλι ξέφρενες δια-
δρομές ξυστά σε παράλυτα κτήρια και στύλους με πολεμοχαρή
φώτα, από Ηλιούπολη σε Αργυρούπολη, από Καρέα σε Βύρω-
να, από Καισαριανή σε Παπάγου, από Χολαργό σε Αγία Παρα-
σκευή. Κατά τις έντεκα στοπ κάπου στο Χαλάνδρι, σε κάτι σκο-
τεινιές, όπου και ο τηλεφωνικός θάλαμος που της έκανε για τη
δουλειά.

Δεύτερη ανώνυμη καταγγελία. Αυτή τη φορά δήλωσε παρά
τρίχα θύμα βιασμού. Δεν θα πήγαινε αυτοπροσώπως στην Α-
στυνομία, αμετάπειστη, ούτε στο σύζυγο δεν τα είπε, μурμου-
ριζε που πήγαινε μόνη της σινεμά, ο ίδιος δεν το αγαπούσε, δεν
τη συνόδευε.

Συνοπτικά, πριν από πέντε μέρες, φεύγοντας στις 12.30 μετά

τα μεσάνυχτα από την Αμαρυλλίδα, σταμάτησε σε μια ανοιχτή κάβα και αγόρασε για τον άντρα της δύο ποτά, μία βότκα κι ένα ρούμι. Ανηφορίζοντας για το σπίτι, στη γωνία Τρικάλων και Χλόης, όπου και κάτι χωράφια με πεύκα, στη συνοικία της πάντα, την Αγία Παρασκευή, της ρίχτηκε κάποιος από πίσω, την έσφιξε στα μπράτσα κλείνοντάς της το στόμα με τη μια παλάμη και την έσπρωξε μέσα στα δέντρα. Το μόνο που θυμάται καλά είναι πως του κατάφερε μια γερή στα καλάμια με τη σακούλα της κάβας, βαριά από τα μπουκάλια, και πρόλαβε να την κοπανήσει. Φοβήθηκα, γιατί έχω ακούσει για τον ασύλληπτο δράκο, τελείωσε την αναφορά της με αξιοσημείωτη ταχύτητα και το μάτι στο ρολόι της.

Αυτό που την τραβούσε στην Αστυνομία και την έβαζε να στήνει πλοκές ήταν η ελπίδα της να μάθει κάτι που θα έθετε το γιο της εκτός κάρδρου, να της πουν οι μπάτσοι πως σύμφωνα με νεότερα στοιχεία ο βιαστής είχε μια μεγάλη χαρακτηριστική ουλή στο μάγουλο ή κομμένο αφτί ή πως μόλις τον έπιασαν στα πράσα, έναν μπρατσαρά Ρώσο μποξέρ που ομολόγησε τα πάντα και το μπλε πουκάμισο ήταν στο νούμερό του και ταιριάζουν και τα παπούτσια του και η σάπκα του και μπήκε πια η τελεία στην υπόθεση.

— Η Αγία Παρασκευή μας έλειπε, είπε και το όργανο τον πόνο του, πέταξε κάτι και για τα επικίνδυνα νυχτοπερπατήματα των γυναικών και ζυγίζοντας το συμβάν με τα μπουκάλια, είχε την επιφοίτηση να ρωτήσει, μπορεί σαν να λέμε να έχει μελανιά στο γόνατο ή στη γάμπα;

— Μπορεί.

— Να κοιτάμε δηλαδή και τις αντρικές γάμπες;

— Τον έχετε πιάσει;

— Έχουμε μαζέψει και Ρώσους και Πολωνούς και Ρουμά-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

νους κι όλοι παρουσιάζουν άλλοθι και φέρνουν μάρτυρες ένα σωρό ομοεθνείς τους του σκοινιού και του παλουκιού.

Ο αστυνομικός της είπε ότι είναι καθήκον της να πάει για αναγνώριση, η Βιβή ανένδοτη, φοβόταν τον άντρα της, της πρότεινε να τα πει σε γυναίκα συνάδελφο και μάλιστα ψυχολόγο, κάποιες παθούσες καταντούν σωστά ψυχικά ράκη, έτοιμες για το Δαφνί και πώς όχι, αφού ο αθληταράς που προπονείται στα παρκάκια, ενώ τις βιάζει, για να μη φωνάζουν τους χώνει στο στόμα το παπούτσι του, ένα σαν αυτά του μπάσκετ.

Η συνομιλία παρατραβούσε σε μάκρος και η Βιβή κατέβασε το ακουστικό, μην προλάβουν να την εντοπίσουν. Με μεγάλες δρασκελιές έφτασε στο Μιτσουνμπίσι κι έβαλε μπρος. Δεν ήξερε πού να πάει. Δεν ήθελε να γυρίσει σπίτι. Ήταν η σειρά της να λείψει μια ολόκληρη νύχτα.

Τα προηγούμενα παπούτσια του γιου της, τα αθλητικά που ο Λίνος τα είχε πετάξει, επί έξι ώρες έκαναν το γύρο της Αττικής μαζί της, μέσα στο στόμα της, να της ξεβιδώνουν τα σαγόνια, μέσα στο μυαλό της, να καταπατούν κάθε σκέψη της, να την οδηγούν στο Μέλανα Δρυμό με τους εφιάλτες, στη θεοσκοτεινή σήραγγα με τις οιμωγές των δύστυχων κοριτσιών.

Για τη θάλασσα. Αυτό του έγραψε στο χαρτί, τα γράμματα στρωτά, γαλήνια, οι αποστάσεις των λέξεων ορθές, ο μαρκαδόρος γαλάζιος. Το άφησε στο μαξιλάρι του, δίπλα στα δώρα που του είχε αγοράσει, το μαύρο μαγιό με την κόκκινη ρίγα στο πλάι, το αντηλιακό, τις σαγιονάρες, την ψάθα και τέλος, εν είδει αυτονόητης υπογραφής, τα δυο αυτονόητα πεντοχίλιαρα, όλα σε ευθεία παράταξη πάνω στη θερινή πικέ κουβέρτα.

Πριν από το στολισμό τού είχε αλλάξει τα στρωσίδια, το κρεβάτι ήταν άνω κάτω, στα σεντόνια πάλι χαρμάνι από ψίχουλα, ζάχαρες και στάχτες.

Αυτά γίναν απομεσήμερο, ο Λίνος απών, η Βιβή ήταν μόνη στο σπίτι.

Έψαξε παντού μήπως της είχε αφήσει κάνα σημείωμα, πού ήσουν μάνα, πού πέρασες τη νύχτα, είσαι καλά; Τίποτα.

Δεν την είχε αναζητήσει στο τηλέφωνο ούτε είχε περάσει από το μαγαζί, η Βιβή, παρά την ψυχική και σωματική εξάντληση από την ολονύχτια περιπλάνηση, είχε βρεθεί στο πόστο της, είχε πιάσει και μερικά λεφτουδάκια, κορδέλες ελάνκα, διχτάκια για κότσους, τρεις αφισέτες, ο παράς χρειαζόμενος, ούτε η δυστυχία είναι τζάμπα.

Πήρε από την κατάψυξη ένα παγωτό, πήγε στην κάμαρά της, ξάπλωσε, το 'φαγε και αποκοιμήθηκε, ύπνος βαθύς, καμία σχέση με την περιώνυμη σιέστα.

Ήταν πέντε και δέκα όταν χτύπησε το κουδούνι, η Βιβή άνοιξε τα μάτια, έσφιξε το σεντόνι και λούφαξε σαν αγρίμι που οσμίζεται τον κίνδυνο.

Ποιος να 'ναι; Ήρθαν κιόλας; Τον εντόπισαν; Τον υπέδειξε κάποιος γνωστός που είδε τυχαία κάτι; Να τους ανοίξει; Να κάνει την ψόφια; Κι αν σπάσουν την πόρτα; Να τους κεράσει; Να τον καλύψει; Να του προσφέρει άλλοθι πως την επίμαχη νύχτα το καημένο το παλληκάρι είχε πυρετό ή κωλικό του νεφρού και δεν το κούνησε ρούτι; Υπάρχει μάνα που δεν καλύπτει το παιδί της ό,τι κι αν έχει κάνει;

— Βίβιαν; Βιβικούλα; Ρε Βιβίκα; Η φωνή της Ρόδως. Μετά το τρίτο κουδούνι χτυπούσε την πόρτα με το χέρι της, ξεχώριζε ο ήχος του μεγάλου δαχτυλιδιού της.

Της άνοιξε και τ' άκουσε χύμα. Αφού δεν ήσουνα στην μπα-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

νιέρα γιατί καθυστέρησες τόσο ν' ανοίξεις, και, σιγανοπαπαδιά, πού ξενοκοιμήθηκαν και δεν μας λες τα ευχάριστα να χαρούμε κι εμείς και, δεν θα τα χόρταινα σε τηλεφώνημα, ήρθα να σε καμαρώσω live.

Η κουμπάρα τηλεφωνούσε ξανά και ξανά την προηγούμενη νύχτα στο σπίτι μιας και το κινητό της Βιβής ήταν κλειστό.

Στις δύο παρά, το σήκωσε ο βαφτισιμιός, μόλις είχε μπει, δεν είχε ιδέα πού γύριζε η μάνα του, ακουγόταν θολωμένος, ως γνωστόν ο νέος μας δεν είναι του μπλα-μπλα.

Λέγοντας αυτά και άλλα τόσα, παρατήρηση για τις κουρτίνες που έλειπαν, παρατήρηση για τη σκόνη στα τζάμια, άφησε τα υπεσχημένα αιγυπτιακά πιράνχας και λοιπά σουβενίρ, πήγε στην κουζίνα κι έφτιαξε μόνη της καφέ, γέμισε δυο κούπες κι έβαλε κάτω τη Βιβή, να τα πουν στα γρήγορα, προτού η σκιλοκρεμμύδα ξαναπάει στο *Τιτί* και η διανοούμενη στους φίλτατους καρδιακούς της.

Τίποτα δεν βγήκε. Ούτε επιτέλους κάποιος γκόμενος, ούτε μπουζούκια στην παραλιακή, ένα ξεφάντωμα κάπου, σε κάποιες Παρασκευές, σε κάποιου Παντελή, για ονομαστικές εορτές.

Η έφοδος δεν θύμιζε παλιότερες συναντήσεις για ερωτικά ή πολιτικά αδιέξοδα που δεν καταλήγουν κάπου, δεν λύνουν προβλήματα, ούτε πληγώνουν κιόλας, απλώς καθίζουν δυο ανθρώπους στο σαλόνι μέχρι ν' αδειάσει η καφετιέρα, να γεμίσει το τασάκι αποτσίγαρα, για να 'χει μετά η οικοδέσποινα ν' αερίσει το χώρο κι αυτό να είναι όλο, ούτε θαύματα ούτε δράματα.

Από τα τριάντα λεπτά της επίσκεψης, οι σιωπές φάγανε τα είκοσι.

Η Ρόδω έκοψε φόρα, σήκωσε χειρόφρενο, στοπ το ξεψάχνισμα, κατάλαβε πως ήταν ανεπιθύμητη στις παρούσες συνθήκες, ερμητικά προσωπικές και δυσοίωνες, πάλι κάτι με το κέρατο, τον βαφτισιμιό.

Μονολόγησε λίγα δικά της, για τη μαμάκα της που γκάζωνε προς γεροντική κατάθλιψη και όφειλε να τη φροντίσει, χάιδεψε τον ώμο της Βιβής και σηκώθηκε λέγοντας, όποτε φτιάξουν τα κέφια, πάρε εσύ για κάρνα σινεμά ή εστιατόριο, να ξεσκάσουμε.

Την τελευταία στιγμή, ανοίγοντας μόνη της την πόρτα, έκα-
νε και τη δήλωση αλληλεγγύης, όλοι στο ίδιο ζουμί βράζουμε,
αν νομίζεις πως είμαι τραλαλά κι ευτυχισμένη, σου απαντώ, όχι
προς Θεού.

Η μία βγήκε, ο άλλος μπήκε με διαφορά δέκα λεπτών.

Μάνα και γιος αντάλλαξαν τα ίδια βλέμματα των τελευταίων
ημερών, ξεφτέρια στο είδος.

— Λίνο, ρώτησε η Βιβή διστακτικά, σχεδόν ξέπνοα, εάν με
ρωτήσει κάποιος πού γυρνάς τα βράδια, πού ήσουν τη νύχτα
της 13ης Ιουλίου, τι πρέπει να πω;

Καμία αντίδραση από τη μεριά του, ήσυχα και όμορφα απο-
τραβήχτηκε πάλι στο λαγούμι του. Περίμενε λίγο έξω από την
πόρτα του μπας της πει κάτι, έστω για το μαγιό και τη θάλασ-
σα, τίποτα, τίποτα.

Ώρα για το *Τιτί*, το μαγαζί είναι μαγαζί, δεν ανοιγοκλείνει α-
νάλογα με τις διαθέσεις του αφεντικού. Πήγε, πούλησε, γύρισε.

Ο γιος ήταν ακόμη κλειδωμένος, αλλά δήλωσε παρών με τον
τρόπο του, το τρίξιμο της καρέκλας του και το συρτάρι του γρα-
φείου του που έκλεισε απότομα.

Δεν της απάντησε όταν του φώναξε, την πρώτη φορά, να
παραγγείλω πίτσες και τη δεύτερη, να παραγγείλω σουβλάκια.

Περασμένες δέκα πια και από τη χαραμάδα κάτω από την
πόρτα του δεν φαινόταν φως, ο γιος δεν κοιμόταν όμως, κάποιοι
ψίθυροι που ακούγονταν έδιναν νέα διάσταση στο βράδυ.

Ω, έχει επισκέψεις, ω, έμπασε το απόγευμα κάποια κοπέλα,

μακάρι, όποια και να 'ναι, ανύπαντρη ή παντρεμένη, ξύπνια ή χαζή, συνετή ή βλαμμένη, Ελληνίδα ή ξένη, άσπρη ή μαύρη.

Πατώντας στις μύτες των ποδιών η Βιβή πλησίασε αυτή την πόρτα-τείχος του Βερολίνου, σαν κατάσκοπος, μπας και ξεχωρίσει μια δυο λέξεις από αυτές που τόσο λείψανε από τούτο το σπίτι, ένα, αγάπη μου, ένα, ας κάτσουμε λίγο ακόμη αγκαλιασμένοι και το αφτί της άρπαξε μια ολόκληρη φράση, την εξής, Μπάντυ, κάνε άκρη, τα φυτάρια επιτίθενται, τα χώματα ορμούν.

— Είσαι καλά; του φώναξε. Συμβαίνει κάτι;

Δεν της άνοιξε, την άφησε να περπατάει για κάμποσο σαν τυφλή τις ρώγες των δαχτύλων της στην πόρτα του, ώσπου της απάγγειλε με στόμφο:

— Εσένα, το μόνο που σε καίει είναι εκείνη η νύχτα. Ε, πάρε να 'χεις, είναι κι άλλες πολλές, είναι όλες.

Η Βιβή Χολέβα άρπαξε την τσάντα της και βγήκε, φοβόταν να μείνει μαζί του για τα φοβερά που θα μπορούσαν να ειπωθούν ή να γίνουν.

Τώρα, δεν ήθελε ν' ακούσει την εξομολόγησή του, ήταν ικανός να της ξεφουρνίσει δέκα στυγερά εγκλήματα.

Θα τον έπαιρνε στην αγκαλιά της να τον παρηγορήσει, να του πει πως ό,τι έγινε έγινε, αλλά από δω και πέρα όλα θα φτιάξουν; Θα του πρότεινε να τον φυγαδεύσει σήμερα κιόλας με νυχτερινή πτήση στο εξωτερικό; Μήπως να πήγαινε μαζί του κι εκείνη να γυρίζουν σε άσημες κωμοπόλεις άσημων χωρών, να χαθούν τα ίχνη τους; Θα τον χαστούκιζε επιτέλους; Κι αν ο Λίνος την έπνιγε με το σκοινάκι της απλώστρας ή με το φουλάρι του;

Τι είναι καλύτερο; Βιαστής και δολοφόνος σκέτο ή και μητροκτόνος;

Η καρδιά της χτυπούσε δυνατά και ακανόνιστα, ριπές που

ξεκάρφωναν τα άκρα της από τη θέση τους, τα χέρια να χάζουν, τα πόδια να κλυδωνίζονται, το κεφάλι να περιστρέφεται μισοξεβιδωμένο κι όλο να ξεμένει στραμμένο πίσω, μήπως ο γιος της την παρακολουθούσε.

Ένα μυαλό γυμνό, ένα μυαλουδάκι μικρό, αυτό μάλιστα, δίχως υποψίες, ενδείξεις και αποδείξεις, αυτό της χρειαζόταν για έναν αμέριμνο βραδινό περίπατο, όπως των άλλων που σουλατσάριζαν αργά και σταματούσαν μπροστά σε βιτρίνες ή φανάρια μ' ένα αναψυκτικό στο χέρι.

Την έζωναν τα σημάδια μιας συνηθισμένης βραδιάς, συνηθισμένων ανθρώπων σε μια συνηθισμένη συνοικία.

Ας γινόταν να μπορούσε ν' αλλάξει αμέσως τη σήμανση της Τροχαίας, τα ονόματα των δρόμων, τις ταμπέλες των μαγαζιών, τα φυτά των παρτεριών, τις φωνές των παιδιών, τους τίτλους των εφημερίδων στα περίπτερα, τα σήματα των καναλιών και των ραδιοφωνικών σταθμών που έρχονταν από κοντά και μακριά, τις δουλειές των ανθρώπων, τα Άνω και Κάτω Πατήσια ν' αλλάξουν ριζικά, να φύγει από τη μέση η πραγματικότητα.

Μακάρι να ήταν στη Γερμανία με τις χιλιάδες σιδηροδρομικές γραμμές, λες κι ο καθείς και το τρένο του, όπως όριζε ο μπαμπάς της Ρόδως, να καβαλάει μόνη ένα συρμό, να κυβερνάει βαγόνια, να προσπερνάει πόλεις, ν' αποχαιρετά βιομηχανικά συγκροτήματα, ν' αλλάζει τοπία.

Γύριζε στα ίδια και στα ίδια σαν την άδικη κατάρρα. Τα βήματά της δεν την υπάκουαν, δεν τη λυπούνταν, την έφερναν προτετελεσμένων, μπροστά σε μια ψησταριά όπου συντροφιάς τρωγόπιναν και διασκεδάζαν με ανέκδοτα, πίσω από ένα ζευγαράκι σε σορόπια, δίπλα σε μια γυναικοπαρέα της ηλικίας της, όλες αρωματισμένες, καλοχτενισμένες ν' απολαμβάνουν την έξοδο.

Τέλος την οδήγησαν γωνία Θήρας και Ιωάννου Δροσοπούλου, μπροστά στο Αστυνομικό Τμήμα.

Κοίταξε έκπληκτη το φυλάκιο της εισόδου με τη φωτεινή επιγραφή, κοκκάλωσε για λίγα λεπτά, έκανε μεταβολή, απομακρύνθηκε. Περπάτησε κάμποσα ακόμη χιλιόμετρα, πέντε και δέκα φορές γύρω από τα ίδια οικοδομικά τετράγωνα.

Κάθε φορά πλησιάζοντας το κτήριο της Αστυνομίας πισωγύριζε ή τελικά περνούσε από απέναντι. Όταν διαπίστωσε πως ο φρουρός την είχε προσέξει, η ίδια γυναίκα ξανά μανά να τους κάνει περατζάδες, η Βιβή Χολέβα ανέβηκε τα σκαλοπάτια και ζήτησε τον αξιωματικό υπηρεσίας.

Τώρα η καρδιά της βαρούσε σαν πορτόφυλλο στο βοριά, τα σωθικά της έμπαζαν, το αίμα της πάγωνε σαν νερολαγκούβα στα ορεινά, χειμώνα καιρό. Ένωσε τα πόδια της να πέφτουν σε κενό αέρος, να κάνουνε βουτιά, τα γόνατά της να κονταίνουν δέκα πόντους, οι πατούσες της να βυθίζονται στο δάπεδο του αστυνομικού τμήματος.

Σύρθηκε στο γραφείο που την οδήγησαν, τυπική επίπλωση, τυπική φάτσα. Κρατώντας ο αξιωματικός το ακουστικό του τηλεφώνου, δεν βιάζεστε; τηρώτησε με καλή διάθεση, της έδειξε να καθίσει και συνέχισε το λογύδριό του, ποιος ξέρει σε ποιαν, γυναίκα πάντως, φιλοσοφίες της στολής και της νύχτας.

— Κάθε πόλη με τριάντα, με εκατό χιλιάδες κατοίκους, με μισό, μ' ένα εκατομμύριο, πολλώ μάλλον με τα αναρίθμητα και ετερόκλητα πλήθη της Αθήνας, μαζεύει αγγέλους, μαζεύει και κάθε καρυδιάς καρύδι, κολασμένους και δαίμονες. Μια πολιτεία με πέντε εκατομμύρια κόσμο χρειάζεται και τη δυστυχία και την παρανομία. Υπάρχει μια σοφία πίσω από τις ληστείες και τους φόνους, βάζει τους νοικοκυραίους να προσέχουν, να κλειδώνουν, να σταμπάρουν τους σεσημασμένους, να ψιλοκοσκινί-

ζουν τους νεοφερμένους. Αλλιώς, τι θα χρειάζονταν τα περιπολικά, οι κλούβες, τα λαγωνικά, τα δακρυγόνα, το λιμενικό, το Ηθών, η Δίωξη Ναρκωτικών, οι δικηγόροι, τα εύσημα και τα παράσημα; Και, αγαπητή δεσποινίς, τι θα ήταν οι τηλεοράσεις και οι εφημερίδες σας χωρίς απατεώνες, απαγωγείς, καταχραστές, δουλεμπόρους, σωματεμπόρους, δολοφόνους, βιαστές και παιδεραστές;

Κρατούσε σημειώσεις, είπε, όταν με το καλό θα έβγαινε στη σύνταξη, θα έγραφε ένα βιβλίο συμβάντων και συλλογισμών, το θεωρούσε υποχρέωσή του.

Τελείωσε το τηλεφώνημα ευχαριστημένος και αναζωογονημένος, είχε μπροστά του πολλή νύχτα και τη χλομή, καταβεβλημένη κυρία που καθόταν φρόνιμη, με το δεξί της χέρι χωμένο στο αριστερό μανίκι.

— Διαρρήκτης ή παράβαση από γείτονες των ωρών κοινής ησυχίας; προσπάθησε να μαντέψει, χαμογελώντας φιλικά και καθησυχαστικά.

Η Βιβή Χολέβα δεν έβρισκε τα λόγια που έπρεπε.

— Έχασα την ταυτότητά μου, ψέλλισε τελικά. Ήρθα να βγάλω καινούργια.

— Στις τρεις τα χαράματα;

Ο αξιωματικός υπηρεσίας την κοιτούσε τώρα αποσβολωμένος, αν και λόγω δουλειάς τίποτα δεν θα έπρεπε να τον παραξενεύει, ιδίως τις νύχτες το κατώφλι του καταστήματος διάβαιναν τακτικά μέθυστοι και παραλογισμένοι, μοναχικοί και κακομοιριασμένοι, τα νυχτοπούλια για λύπηση.

— Θα πρέπει να ξανάρθετε αύριο, με το φως της ημέρας, της συνέστησε, την κέρασε ένα ποτήρι νερό, την οδήγησε ο ίδιος πιο έξω, την καληνύχτισε, την είδε να κατηφορίζει τη Θήρας, δεξιά.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Την ξανάδε μπροστά του μετά από δυο ώρες με το νυχτικό της κι ένα πουκάμισο ριχτό στους ώμους.

Βαστούσε μια σακούλα.

Της έδειξε πάλι την καρέκλα απέναντι από το γραφείο του.

— Πώς λέγεστε;

— Χορλέβα.

Αυτό ήταν το πρώτο παράνομο ρω που έσκασε στο στόμα της.

Δεν έφερε αντίσταση, δεν ρώτησε τίποτα, δεν τους καθυστέρησε. Τους ακολούθησε σαν σκυλί που κουνάει την ουρά του, γιατί είναι η ώρα να βγει από το σπίτι, οχτώ το πρωί.

Η Βιβή έλειπε, είχε φύγει για το μαγαζί από τις εφτάμισι, συμφωνημένο, δεν ήθελε να είναι μπροστά.

Καλού κακού είχε δώσει στην Αστυνομία κλειδί.

Ανοίξαμε αθόρυβα, της είπαν μετά τις λεπτομέρειες, αν και δεν το ζήτησε, δύο μείνανε στο διάδρομο του ορόφου, δύο είχαν πιάσει θέση στο μπαλκόνι, τρεις μπήκανε στο διαμέρισμα, πήγαν ακροποδητί στο δωμάτιό του και τον βρήκαν ξεκλείδωτο και ξαπλωμένο ανάσκελα με τα μάτια ανοιχτά, ξύπνιο από ώρα, αν είχε κοιμηθεί, φορούσε το τζιν και τις μπότες του.

— Πρέπει να μας ακολουθήσεις στο Τμήμα για μια μικρή συζήτηση. Έχουμε ένα θέμα. Εάν δεν προκύψει κάτι, σε λίγες ώρες θα είσαι ελεύθερος να πας όπου θες, έτσι του μίλησε ο επικεφαλής.

Ο Λίνος σηκώθηκε σαν καλό παιδί, φόρεσε ένα φανελάκι διπλωμένο πάνω στη σιφονιέρα και στάθηκε μπροστά τους, έτοιμος.

Δεν έχει όπλο, το παιδί μου δεν είναι από κείνους τους νταή-

δες με τα κουμπούρια και τα καλάσνικοφ, τα απεχθάνεται τα όπλα, τον πήγα και σε αντιπολεμική διαδήλωση όταν ήταν πιο μικρός, ο δε μπαμπάς του κάποτε ήταν πρώτος πρώτος σε πορείες Ειρήνης, είχε τονίσει η Βιβή στους αστυνομικούς και είχε φροντίσει φεύγοντας για τη δουλειά να πάρει μαζί της σε μια μεγάλη τσάντα όλα τα μαχαίρια της κουζίνας, τα ψαλίδια της ραπτικής και τα εργαλεία του Φώτη, σφυριά και κατσαβίδια.

Τι διαδρομή εκείνη τη μέρα, να κουβαλάει δέκα κιλά οπλοστάσιο στο ασανσέρ, στο αμάξι, στο πάρκινγκ, να τα μπάζει στο κουκλομάγαζο, να τα σφηνώνει στο μικρό WC ανάμεσα σ' ένα κιβώτιο με απορρυπαντικά και στη σφουγγαρίστρα, να τα καλύπτει με τα οκτώ ρολά χαρτί υγείας στη συσκευασία τους.

Ο αστυνομικός διευθυντής της τηλεφώνησε στις εννιά και δεκαεφτά, τέτοια ώρα δεν είχε μπει ακόμη πελάτης στο μαγαζί και κείνη παρακαλούσε να μην έρθει κανείς, μάλιστα στις εννιά και εννιά ακριβώς, αφού κοίταζε το ρολόι της λεπτό προς λεπτό, είχε αναποδογυρίσει το χάρτινο ταμπελάκι στη γυάλινη πόρτα, *Κλειστόν*, είχε τραβήξει την κουρτίνα της αντηλιάς να σκεπάζει τη βιτρίνα, είχε σβήσει το πορτατιφάκι στο τραπέζακι-ταμείο και βημάτιζε στον ελάχιστο ελεύθερο χώρο, τσίμα τσίμα τρία μέτρα, μπρος πίσω, κιόλας εξουθενωμένη σαν να είχε διανύσει χιλιόμετρα, σαν να είχε διασχίσει την έρημο μιας βιβλικής καταστροφής.

— Κυρία Χορλέβα, όλα εντάξει, σας ευχαριστούμε, κάνετε το σωστό. Ας ελπίσουμε ότι ο νεαρός είναι θύμα διαβολικών συμπτώσεων.

— Τα τσιγάρα του; ρώτησε η Βιβή, είχε προνοήσει και γι' αυτό, τη νύχτα, στη δεύτερη επίσκεψή της στο Τμήμα, είχε αφήσει ολόκληρη κούτα, θα του τα δίνανε πακέτο πακέτο.

— Ρώτησε για μένα;

— Όχι.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

- Μήπως το κατάλαβε;
- Αποκλείεται. Να έχετε εμπιστοσύνη.
- Αν το μάθει;
- Δεν πρόκειται, μην ανησυχείτε, την ξέρουμε τη δουλειά μας.
- Τι νομίζει για τη σύλληψή του;
- Ότι τον παρακολουθούσαμε εδώ και βδομάδες.
- Σας είπε κάτι;
- Ακόμη τίποτε.
- Δεν τον χτυπήσατε; Δεν του κάνατε φάλαγγα;
- Όχι βέβαια.
- Να του φέρω ρούχα;
- Δεν λερώθηκαν. Αργότερα. Θα είμαστε σε επαφή.

Αυτό ήταν, λίγες κοφτές ερωταποκρίσεις, για πρώτη δόση δεν είπαν περισσότερα. Οι αστυνομικοί είχαν ακούσει υπομονετικά τη Βιβή μες στη νύχτα, αφού τους παρέδωσε το κορδόνι, να τους λέει ένα σωρό χαμένα, πως της φαίνεται αδιανόητο να είναι το παιδί της σεξουαλικά ανώμαλο, μια φορά μάλιστα που κατά τύχη τον πέτυχε να βλέπει τσόντα στο βίντεο ήταν λες και παρακολουθούσε ντοκιμαντέρ με τον Ντε Γκολ, πως ο γιος της έχει αγωγή και πατριωτική συνείδηση, αφού το περσινό καλοκαίρι τον αρρώστησαν οι φασαρίες στην Κύπρο και η δολοφονία του Σολωμού Σολωμού, σκαρφαλωμένου στο κοντάρι της σημαίας με το τσιγάρο στα χείλη και πως με το νόμο των πιθανοτήτων μπορεί να είμεθα όλοι ενώπιον μίας τραγικής ιστορίας σαν αυτές που βλέπουμε στο σινεμά, ακραίες συμπτώσεις να οδηγούν στην ηλεκτρική καρέκλα κάποιον που πολύ αργότερα αποδεικνύεται αθώος.

Τώρα, οι ώρες περνούσαν δίχως νέα, μπορεί για καλό, μπορεί για κακό. Ίσως δεν τον αναγνώρισε κανένα θύμα, μπορεί να ή-

ταν επιτέλους η μέρα που θα έπιαναν τον αληθινό με δέκα μάρτυρες και δέκα πειστήρια.

Θα ερχόταν λοιπόν ο Λίνος ξαφνικά, λευκός και έξαλλος με την παρεξήγηση και την ταλαιπωρία, σκυλοβρίζοντας τους μπάτσους, θα τον σεγοντάριζε κι εκείνη, οι μπήξε, οι δείξε, τα καθάρματα, οι αργόμισθοι, οι πανάσχετοι.

Και βέβαια θα της έλεγε τώρα πια με το νι και με το σίγμα την ιστορία του, πού ήταν την καταραμένη νύχτα, πού και γιατί ξύρισε το κεφάλι του, πού έχασε το άλλο κορδόνι, τι πάθανε τα παπούτσια, ποιος του έκλεψε το γούνινο καπέλο, σε ποιο φουκαρά έδωσε το μπλε πουκάμισό του, κατά το, ό έχων δύο χιτώνας και λοιπά.

Αργά το απόγευμα έλαβε ειδοποίηση από τη ΓΑΔΑ, πήγε, δεν είδε το γιο της, είδε έναν Αστυνομικό Διευθυντή, ενημερώθηκε για τα βασικά.

Από τις εφτά γυναίκες που κλήθηκαν για αναγνώριση, Ελληνίδες και ξένες, νέες και ώριμες, πόρνες και μη, από παλιότερες και πρόσφατες υποθέσεις, οι έξι είπαν, όχι αυτός, με τίποτα, επέμεναν για κάποιον πιο μεγάλο, πιο δεμένο, πιο κοντό. Η μία ήταν και δεν ήταν σίγουρη, έλειπαν τα πολύ χαρακτηριστικά ξανθά μαλλιά, αλλά κάπως ταίριαζαν τα μάτια και η σωματική διάπλαση.

Η αναγνώριση έγινε ανάποδα, όπως στο ανέκδοτο με τον Πόντιο, από τον ίδιο τον Λίνο με μια αράδα νεύματα, δεν άνοιγε το στόμα του να ομολογήσει με παρρησία, έσκυβε κάθε φορά το κεφάλι επιβεβαιώνοντας σιωπηλά πως ναι, ήταν εκείνος στη Λυκόβρυση, ναι, ήταν εκείνος που είχε φράξει το στόμα της κοπέλας με το παπούτσι του.

Ο Αστυνομικός Διευθυντής έδειχνε ανακουφισμένος και περήφανος για την εξιχνίαση, λες και την είχε πετύχει ο ίδιος και όχι η μάνα-Ιούδας.

Οι ανακρίσεις θα είχαν μέλλον, δεν μπορούσε φυσικά να παραθέσει στη Βιβή τα πλάνα του, δεν το 'λεγε και η καρδιά του, είπε, να βασανίσει με μακρά παραμονή στο κτήριο μία μητέρα, παρά το γεγονός πως τόσο ο ίδιος όσο και όλοι οι αστυνομικοί, ένστολοι και άστολοι και απόστολοι της τάξης που μπαϊνόβγαιναν, την περιεργάζονταν και αντάλλασσαν μεταξύ τους ματιές που σήμαιναν πως θεωρούσαν κι εκείνη ένοχη για την ανατροφή και την πλημμελή παρακολούθηση του μοναχογιού της.

Η Βιβή Χολέβα δεν μπορούσε να δει τον Λίνο ακόμη, ευτυχώς, δεν θα το ήθελε με τίποτα.

Μακάρι να μην τον ξανάβλεπε ποτέ.

Το ίδιο βράδυ, κλειδομανταλωμένη στο σπίτι, δεν σήκωσε το τηλέφωνο να ψάξει για δικηγόρο. Γύρισε τα δωμάτια, ανάστατα από την έρευνα. Το κομπιούτερ του Λίνου έλειπε, η ντουλάπα του μαντάρα, τα ποιήματα από τις σακούλες χυμένα στον καναπέ, ο Ρίτσος και ο Ρώτας στο πάτωμα της κρεβατοκάμαράς της, οι αστυνομικοί είχαν ψάξει και κάτω από τα κρεβάτια.

Ξάπλωσε. Με 35 βαθμούς θερμοκρασία, οι μέσα τοίχοι πυρότουβλα και τα σεντόνια χλιαρά, μα πάνω τους τα χέρια και τα πόδια της παγωμένα, το χνότο της κρύο αγέρι, ιδρώτας μηδέν, ένα κορμί ψυγείο, ένα κορμί εμπόδιο. Για όλα φταίνε τα σώματα, το κεφάλι εξάρτημα, το μυαλό πιόνι. Τα σώματα αυτόνομα και αυτεξούσια ασχολούνται διαρκώς με τον εαυτό τους, τους φταίει το σχήμα, τους φταίει το δέρμα, τα στήθη που θέλουν τρίψιμο, οι ώμοι που θέλουν γυάλισμα, οι γάμπες σε σταυροπόδι πόθου, η χαμηλή περιοχή σε αναβρασμό, τ' αρχίδια σε κομπίνες, η αντρική πλάτη σε επίδειξη ρώμης, η γυναικεία κοιλιά σε αναζήτηση τρόμπας για την εννιάμηνη φιέστα.

Ακούμπησε την παλάμη στην κρύα κοιλιά της και αγωνίστηκε να καταλάβει τι πήγε στραβά μ' αυτό το παιδί εξαρχής,

από την εγκυμοσύνη της, η κοιλιά της μάνας είναι η κούνια κάθε καλού, η σπηλιά κάθε κακού, η γιάφκα κάθε μελλοντικού ξεσηκωμού, το σεντούκι που φυλάει το θησαυρό ή τους άνθρακες, η φωλιά με τις κλωστούλες και τα κλαράκια που γίνονται κουβάρίστρες και υφαίνουν σιγά σιγά το σακί του παιδιού που μεγαλώνει.

Πιέζοντας το δέρμα και ζουλώντας τα έντερά της που γουργούριζαν, από το πρωί νηστική, προσπάθησε να θυμηθεί, πόσοι οι εμετοί, πόσα τα φουσκώματα, οι κλοτσιές, οι τροφές, η δυσκοιλιότητα, οι εφιδρώσεις, οι εμμονές, τα νεύρα, ο κακός ύπνος, μήπως είχε γλιστρήσει, στραβοπατήσει, παραφάει, παραπιεί και παρατρομάξει και από τότε το σημάδεψε, λες και μπορούσε να ξανακάνει τον Λίνο έμβρυο και να τον μαντρώσει πίσω στη μήτρα της, ωάριο στην ωοθήκη της, και μήπως να τον αφήσει εκεί για πάντα.

Πώς έφυγε η νύχτα, πώς ξημέρωσε, πώς σύρθηκε πάλι στη ΓΑΔΑ για να δει από μακριά, σ' ένα διάδρομο, αυτό που παλιά δεν θα μπορούσε καν να φανταστεί, τον Λίνο με χειροπέδες, ένα εξωγήινο αντικείμενο.

Τα μάτια της κόλλησαν μόνον εκεί, ούτε που της πέρασε από το μυαλό να κοιτάξει έστω από απόσταση το πρόσωπό του, δευτερεύον, αλλοπαρμένη εστίαζε αποκλειστικά στο μέταλλο που γυάλιζε στους καρπούς του.

Ένωσε πως από κείνη τη στιγμή κανενός άλλου είδους δυστυχία δεν θα της έκανε πια εντύπωση.

Στη ζωή όλοι πρέπει να πουν το ποίημά τους. Και η Βιβή το 'λεγε το δικό της, αυτό που της κλήρωσε από γεννησιμιού κι έ-

πρεπε να πει και το παρακάτω, όλες τις στροφές, μέχρι και τον τελευταίο στίχο.

Τώρα βρισκόταν στο σημείο με τα μεθεόρτια της προφυλάκισης, το μεσουράνημα στον Τύπο, το δοξαστικό του χορού των γύρω, τη διαπόμευση στα Άνω και Κάτω Πατήσια.

Τα νέα επεισόδια γίνανε στόλος ολάκερος και αρμενίζανε αβύθιστα στο πέλαγος των επόμενων εβδομάδων, των επόμενων μηνών.

Η Ρόδω σ' ένα βιαστικό τηλεφώνημα, πνιγόταν, δεν είχε χρόνο, συνέστησε ένα δικηγόρο, πελάτη της υπερτασικό που αποδείχτηκε πως ονειρευόταν τηλεοπτικές συνεντεύξεις για να συζητηθεί το λέγειν του και να λάβει το κρίσμα υποψήφιου βουλευτή της ΝΔ. Με την πρώτη του κιόλας εμφάνιση σ' ένα κανάλι ανάμεσα σε συνταξιούχους και εν ενεργεία ντετέκτιβς, η Βιβή τον σχόλασε, ανεβοκατέβηκε στην τύχη σε δέκα μικρά δικηγορικά γραφεία και τελικά προσέλαβε έναν που δεν ήταν και δεν ήθελε να γίνει φίρμα της τηλεόρασης. Προσέχτε με, του εξηγήθηκε εξαρχής, μακριά από κάμερες και εάν εμφανιστεί κάνας επιτήδειος σκηνοθέτης ή συγγραφέας και θέλει να μας κάνει ταινία ή βιβλίο, να του ξεκαθαρίσετε ότι δεν μας αρέσει να πρωταγωνιστούμε στην τέχνη και να προχωρήσετε στα δέοντα.

Ο Μένιος Γιούκαρης, μικροκαμωμένος πενήνταπεντάρης, ενισχυμένος με την πανοπλία της πείρας, τέσσερις χιλιάδες υποθέσεις στο ακροατήριο, τη ρωτούσε τα δύσκολα με λεπτό τρόπο και δεν περίμενε ντε και καλά απαντήσεις, ερμήνευε και μόνος του τα μισόλογα, εννοούσε σωστά το περιεχόμενο των σιωπών της και δεν της κρατούσε πως από το πρώτο κιόλας λεπτό το μάτι της είχε περιδιαβεί το φαγωμένο πέλος της μοκέτας του, τη φαγωμένη γωνία της ξύλινης μπορντούρας του γραφείου και το φαγωμένο γύψο της κορνίζας του πτυχίου του. Εντε-

λώς συγκεντρωμένος στο θέμα του κάθε φορά, εντελώς συγκεκριμένος και οπαδός της απόσταξης, προτιμούσε όλες οι ιστορίες και τα γεγονότα να διατυπώνονται με συντομία και να καταλήγουν σε σαφές διά ταύτα. Όπου τα έβρισκε σκούρα, κατέφευγε σε κάποιο ρητό, ένας Μάρκος Αυρήλιος, ένας Βολτέρος, ένας Νάσερ ήταν πάντα απίκο να σώσουν την κατάσταση.

Μέρα με τη μέρα στην τσάντα του πλήθαιναν τα δικόγραφα και τα ντοκουμέντα και στο καρνέ του πλήθαιναν τα ραντεβού. Ενημέρωνε την πελάτισσα, της έδινε οδηγίες, κατανοούσε τη θέση της, τόσα χρόνια στα ποινικά δικαστήρια ήξερε πως σε όλα τα εγκλήματα μαζί με τον κατηγορούμενο η κοινωνία καθίζει στο εδώλιο και τη μαμά του.

Στα μάτια του η Βιβή Χολέβα ήταν ένα μήλο που είχε αρχίσει να σαπίζει και ο γιος της ένα φιρίκι που γλίστρησε μέσα από τα χέρια της, πήρε δρόμο και στη χούφτα της έμεινε το κοτσάνι.

Το κοτσάνι δεν άνοιγε το στόμα του, αλλά με τον τρόπο του δεν αρνιόταν τις πράξεις που του καταλόγιζε η ανάκριση, δεν θα αντιστεκόταν ακόμη και εάν του φόρτωναν όλες τις υποθέσεις που είχαν πάει στο Αρχείο. Η έρευνα της Αστυνομίας στο κομπιούτερ του, ούτε τσιμπουκλούδες σεξοβόμβες ούτε πορτρέτα μεγάλων καρδιοκατακτητών ή διαβόητων σίριαλ κίλερς, πουθενά όργια ή σατανιστικές τελετές, εκτός από ειδυλλιακά τοπία και πληροφορίες για στέπες, τσίγκες, τούνδρες, φυτοκοινωνίες, σαμάνους, πολεμικές τέχνες της αρχαίας Κίνας, Braveheart και ιρλανδέζικες παραδόσεις ουσικοπαρασκευής και ουσικοποσίας, είχε αποδώσει και μια λίστα με τίτλο *Οι ημερομηνίες*, όπου η Βιβή αναγνώρισε την ημερομηνία του θανάτου του Φώτη και του θανάτου του Μπάντυ, και οι αστυνομικοί ταυτοποίησαν τρεις ημερομηνίες βιασμών.

Εκπομπές, εφημερίδες και φυλλάδες πανηγύριζαν με την

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

υπόθεση-λουκούμι που τους έκατσε μες στη θερινή ειδησεογραφική νέκρα. Επιτόπια ρεπορτάζ, άρθρα επί άρθρων, συνεντεύξεις λαγωνικών, δηλώσεις φεμινιστριών και κείμενα ειδικών για τις σεξουαλικές διαστροφές, για την ορφάνια και τις σκοτεινές πλευρές της πόλης τίμησαν δεόντως το θέμα. Στον σκανδαλοθηρικό Τύπο ο Λίνος φιγουράριζε ως αστέρας, παντού η φωτογραφία του με δυο πόντους μωσαϊκό στα μάτια και το επώνυμο Χολέβας με μεγάλα γράμματα.

Για τη μάνα του ο χρόνος που είχε κυλήσει λεπτό προς λεπτό αργός και τρομερός μέχρι την επιβεβαίωση της ενοχής του, τώρα δεν είχε ενδιαφέρον, έφευγε μόνος του, σκορπισμένος στα διαδικαστικά και στο παρατημένο σπίτι. Οι μέρες είχαν χάσει πια οριστικά τη συνοχή τους, δεν εφάρμοζαν η μια μετά την άλλη το συνηθισμένο τους πρόγραμμα, Τιτί, διακοσμητικά μικρολόγια, αποπληρωμή γραμματίων, μαγείρεμα και νοικοκυριό του μυαλού, οι ώρες τους σπάγανε ξαφνικά προς απρόσμενες κατευθύνσεις, σαν ένα κοπάδι ψάρια που μια πέτρα στη θάλασσα τους χαλάει την ομαδική πλεύση και τα διώχνει ένα από δω, άλλο απ' εκεί.

Τα γεγονότα την έτρεχαν από το δικηγορικό γραφείο στην Αριστοτέλους στη Γενική Ασφάλεια στην Αλεξάνδρας, από το Ειρηνοδικείο στην Ομόνοια, στην τακτική ανάκριση στην Ευελπίδων, από τον παπά στο διάβολο, να ξημερώνεται με το, αμάν Χριστέ μου και να βραδιάζεται με το, αμάν Παναγιά μου, γιατί εδώ που φτάσανε τα πράγματα, μακάρι να υπήρχε Θεός να του πει στα ίσια, έτσι που τον έκανες, πάρ' τον και χτύπα τον εσύ στο κεφάλι σου.

Πολλές και οι ώρες που κλεινόταν στο σπίτι, τις μάζευε γύρω από την καρέκλα της σαν γάτες που γουργούριζαν τα λεπτά και τα δευτερόλεπτα χωρίς εκείνη ν' αντιστέκεται σε τόση σπατάλη χρόνου.

Το μαγαζί κλειστό, πώς να εμφανιστεί εκεί, τι να εξηγεί στους γείτονες μαγαζάτορες, πώς ν' αντιμετωπίσει τίποτα μανάδες που μπορεί να της ζητούσαν τα ρέστα, φέρναμε τα κοριτσάκια μας στο στόμα του λύκου, πού διαύγεια να κάνει την εμπόρισσα, πήγε μια φορά νύχτα και παρέλαβε τις Ελισάβετ, ούτε που άνοιξε τις δύο χαρτόκουτες, τις κλότσησε στο βάθος. Όσο για τη νέα ταμπέλα, δε την παρέλαβε ποτέ αν και την πλήρωσε αδρά και τοις μετρητοίς.

Αβάσταχτη και η πολυκατοικία της, αβάσταχτη και η γειτονιά γύρω από το σπίτι. Ο διαχειριστής την τράκαρε στην είσοδο, εκείνη έβγαινε, εκείνος έμπαινε, και όχι μόνον δεν της είπε ούτε μια ξερή καλημέρα, αλλά το άκαμπτο σώμα και το πέτρινο μούτρο του της έδειξαν πως δεν θα ήταν του λοιπού ευπρόσδεκτη στο πενταώροφο με τις είκοσι δύο φιλήσυχες και χριστιανικές οικογένειες. Την επομένη η γυναίκα του έπεσε πάνω της στο διάδρομο, πισωπάτησε δυο βήματα κι έκανε μεταβολή.

Ο φιλικατζής, που συνήθως έκανε αμάν για λίγη φλυαρία, για πρώτη φορά δεν της είπε λέξη, δεν ήταν η σιωπή της συμπίονιας ή της αμηχανίας αλλά της αποδοκιμασίας. Της έδωσε το διχτάκι με τα γαλατάκια και το αναπτηράκι, πήρε τα λεφτά, έσπρωξε τα ρέστα και της γύρισε την πλάτη, τάχα μου να τακτοποιήσει τις σόδες στο ψυγείο.

Στο φούρνο πάλι, μόλις μπήκε, φούρναρης, φουρνάρισσα, Αλβανός τεχνίτης του φύλλου για τη σπανακόπιτα ταψιού και πελατεία, όλοι γνώριμες φάτσες, έκοψαν τις κουβέντες κι έμειναν στήλες άλατος. Και τι να 'λεγαν; Βρε βρε, καλημερούδια, πάνω στην ώρα, μόλις βγήκε η λαμαρίνα, πάρε δυο κομμάτια να τα πας στο παιδί να το στυλώσεις; Μήπως να τη χτυπούσαν στην πλάτη και να την παρηγορούσαν μ' ένα, ο Θεός είναι μεγάλος και όλα θα διορθωθούν; Να της έλεγαν, συμβαίνουν αυτά και

ο γιος μου, ο ανιψιός μου, ο αδερφός μου κάνανε τα ίδια; Κανε-
νός ο γιος, ο ανιψιός, ο αδερφός δεν είχε κάνει τα ίδια.

Η Βιβή έφυγε χωρίς να πάρει ψωμί. Από τότε για να ψωνίζει
τα λίγα, τα βασικά, ίσα για να στέκεται στα πόδια της, έπρεπε
να λοξοδρομεί, ν' αλλάζει μπακάλικά και μανάβικα, να μη γίνε-
ται στόχος.

Νόμιζε πως τα πεζοδρόμια θα την πετούσαν από πάνω τους,
τα δέντρα θα μαδούσαν στο πέραςμά της, οι κάδοι απορριμμά-
των θ' αναποδογύριζαν για να τη σκεπάσουν με κωλόχαρτα.

Το ποίημα περιλάμβανε και τη σελίδα ψυχιατρική εξέταση.
Ο γιος της δεν ήθελε να συνεργαστεί με τους γιατρούς ούτε για
το καλό του, γιατί δεν τον ενδιέφερε το καλό του, το μέλλον, τί-
ποτα. Αυτό το στάδιο δεν άρεσε ούτε στη Βιβή και δεν της άρε-
σαν καθόλου και τα μάτια των ψυχιάτρων, σαν υπερσύγχρονοι
αξονικοί τομογράφοι που κόβουν σε φέτες τις ψυχές. Μα είναι
καλό αυτό; Να σε αδειάζουν έτσι, στη στέγνα; Ποιοι αποφασί-
ζουν να κάνουν αυτή την τερατώδη και μπανιστηρτζήδικη δου-
λειά, να γδύνουν τα μέσα όλων των άλλων;

Τη Βιβή Χολέβα δε θα την πείραζε τόσο να κυκλοφορεί τσί-
τσιδη, τα σιτεμένα κρέατα και οι πλαδαροί γοφοί σε κοινή θέα,
αλλά δεν ήθελε τα σώψυχά της ξεβρακωμένα, χυμένα πάνω στα
γραφεία τους. Στο καθορισμένο ραντεβού μαζί τους ένωσε πα-
γιδευμένη σαν να ήταν μπροστά σ' ένα τρομερό όργανο της ε-
ξουσίας εντεταλμένο να λιανίζει αναδρομικά τις μανάδες. Η
γιατρίνα με το κομψό λινό ταγέρ και ο συνάδελφός της με τον
κεραυνό στη γραβάτα και τα λουστρινένια παπούτσια-καθρε-
φτάκια να ξυριστείς, έμοιαζαν με ανακριτές που ρωτούσαν λίγα,
αλλά είχαν στο βλέμμα τους τη σιγουριά πως στο τέλος θα μά-
θουν όλα όσα τους χρειάζονται, δεν μπορεί να τους ξεφύγει κα-
νείς. Για την ακρίβεια, στο μυαλό της οι ψυχίατροι ήταν η εξέ-

λιξη των ανακριτών, το ίδιο σύστημα, όλα θα τα ξεράσεις, όλοι θα σπάσετε.

Είμαστε κιόλας κομμάτια, για πάντα, σκεφτόταν η Βιβή, έμπειρη, από μια σταλιά παιδί σε τροχιά συντριβής.

Η εξέταση αποφάνθηκε ότι σε γενικές γραμμές ο Λίνος Χολέβας είχε σώας τας φρένας και ήταν ικανός προς καταλογισμό. Δηλαδή, ούτε αρκετή σχιζοφρένεια ούτε αρκετή μανιοκατάθλιψη; Όταν η μάνα του έχασε την αόριστη ελπίδα της τρέλας, σκέφτηκε πολύ πάνω σ' αυτό.

Ερευνήσε μόνη της εξονυχιστικά το σόι της και το σόι του Φώτη, τα λίγα που γνώριζε, όλοι με τα σωστά τους. Ξανασκέφτηκε ακόμη περισσότερο κι έβγαλε δικές της αποφάσεις για το μύθο της καλής υγείας των προγόνων του προφυλακισμένου.

Ποιος δεν ήταν για δέσιμο; Ο βάρδος παππούς του, μισή ζωή στις καντάδες, μισή στα κάτεργα της εθνικοφροσύνης; Ο πατέρας του, διψασμένος για καταστροφή, να πίνει ξίδια και οινόπνεύματα; Ο πατέρας της που πήρε για γυναίκα μια που θα μπορούσε να είναι κόρη του; Η χορταριασμένη μάνα της, κάθε μέρα όλη μέρα στα χωράφια, να προσκυνάει γονυπετής τις καυκαλήθρες; Η ίδια, μια ζωή στο κατηχητικό του μπαλέτου και στο χορό της κατήφειας;

Ο αποθηκάριος γιος της είχε χρεωθεί τα πολεμοφόδια και τα ξόδεψε στις γνωστές κανονιές.

Οι πιο αποκαλυπτικοί στίχοι στο ποίημά της ήταν για το περφόρμιο σόι και τους λοιπούς διαλεχτούς κοντινούς.

Οι βιασμοί τούς ήρθαν κουτί. Με μια μικρή δόση υπερβολής ή κυνισμού, αυτό θα διαπίστωνε κάποιος τρίτος μελετώντας πώς φέρθηκαν στη Βιβή οι δικοί της.

Οι σχέσεις με τον πατέρα, τη μάνα, την αδερφή, το γαμπρό, την κουμπάρα, ρηχές, ξεθυμασμένες από το σπέρτο της ουσίας,

ήταν τρύπιο δίκτυ, περίμεναν το συμβάν που θα τις ξήλωνε, τη χαριστική βολή που θα τις αποτελείωνε, για να σβηστούν από το τεφτέρι τα βερεσέδια των ανεπιθύμητων υποχρεώσεων.

Ο πατέρας της ούτε ένα τηλεφώνημα. Η μάνα της, κατ' εντολή του, δεν ήρθε από το χωριό ούτε για μία μέρα. Η αδερφή της και ο γαμπρός της ταμπουρώθηκαν στον Καναδά. Και η σκύλα η Ρόδω ούτε ένα επισκεπτήριο στο βαφτισιμίο της, ρώτησε στο τηλέφωνο τη Βιβή τι εξιστόρησε και τι παραδέχτηκε ο Λίνος, μπας ανακάλυψαν κάτι οι ψυχίατροι, έστειλε μια επιταγή με διακόσια χιλιάρια κι έγινε καπνός.

Η Βιβή Χολέβα ζύγιζε τους πολλούς και τα πολλά που πέρασαν από τη ζωή της χωρίς να μείνει κανένας και τίποτα. Δεν είχε άνθρωπο να πιάσει ένα χέρι, να μοιραστεί έναν κανονικό καφέ, ένα τηλεφώνημα.

Η μόνη που σήκωσε ένα ακουστικό, εκείνη η Θεοπίστη, περασμένα τα ενενήντα, άρρωστη του θανάτά και πιο ατρόμητη από ποτέ τρεις μέρες προτού πεθάνει. Ευχές για καλή δύναμη, βρισιές για την κωλοζωή κι ένα συμπέρασμα, τα νέα αποδείχτηκαν για το Αλωνάκι το πιο κοσμοϊστορικό γεγονός από καταβολής του χωριού, δύο επιφανή τέκνα του που διέπρεψαν, ο ένας ως Γενικός Γραμματέας σε κάποιο Υπουργείο επί χούντας, ο άλλος ως κάτι ασαφές στο Στρασβούργο, πέρασαν σε δεύτερη μοίρα, ο Λίνος έγινε το πρώτο όνομα στην περιοχή. Απλησίαστο λοιπόν και το Αλωνάκι, ακόμη και ως περίπατος της σκέψης στο χάρτη.

Άλλοτε σαΐνι των επιχειρήσεων συγκάλυψης, κατά κανόνα αποτυχημένων αλλά εθιμικά κατοχυρωμένων, η Βιβή έκοψε με το μαχαίρι τις προσπάθειες ανασκόπησης με πρόθεση συσκότισης του παρελθόντος, όλα στη φόρα, όλα κρύσταλλο.

Τέτοιες ώρες, κατόπιν εορτής, υπολόγιζε σωστά την αξία

μιας κουβέντας του γιου της, στην αγάπη και στα καλά αισθήματα μαθαίνεις από μικρός, κάτι τέτοιο της είχε πετάξει πάνω στον τσακωμό για τα πεταμένα παπούτσια.

Τώρα τον έβλεπε στα σύντομα επισκεπτήρια πίσω από το τζάμι και του έδινε ψεύτικα χαιρετίσματα που δεν τον έπειθαν. Την άκουγε ανέκφραστος, ήσυχος, βολικός, δεν ζητούσε τίποτα.

Πάει ο καιρός που είχε το ελεύθερο να ξεπορτίζει και να την τσιτώνει, πάω να ξηλώσω υαλοκαθαριστήρες, πάω να σπάσω, πάω να πλακώσω και να πλακωθώ, κι εκείνη του απαντούσε, γυρνώντας φέρε μου τσιγάρα, πάρε από το πορτοφόλι μου λεφτά, πάρε πουλόβερ, κάνει ψύχρα.

Κάθε φορά μετά τον Κορυδαλλό ξόδευε τρεις ώρες ν' αναρωτιέται, άραγε έκλαψε για τα θύματά του; Τη νύχτα κοκκινίζουν τα μάτια του από το κλάμα; Πρήζονται τα βλέφαρά του; Θα κλαίει για όλη την υπόλοιπη ζωή του; Κι αν δεν έκλαψε; Κι αν δεν κλάψει ποτέ;

Της φαινόταν λάθος αυτό, της προκαλούσε σύγχυση.

Με την πονηριά της ενοχής και την παραλυσία της απόγνωσης, αυτή που σιχαινόταν τα ζουμιά και δεν παρακαλούσε ποτέ Χριστούς και Παναγιές για θαύματα, καθόταν και προσευχόταν για ένα έστω δάκρυ, να σταλάξει από το μάτι στο μάγουλο του γιου της το πρώτο, το δύσκολο, να πάρει μπρος η μηχανή, να 'ρθουν μετά με επιτάχυνση τα πολλά, οι λυγμοί και τ' αναφιλητά.

Η ίδια δεν έκλαψε ούτε μία φορά, ούτε μπροστά σε τρίτους, ούτε, κυρίως αυτό, μόνη της, γιατί ο θρήνος ξεπλένει και στο κρεσέντο του ανακουφίζει κιόλας, παρηγορεί. Στην περίπτωσή της δεν θα έπιανε, το είχε πάρει απόφαση πως τα γεγονότα την έχρισαν διά βίου κατηγορούμενη. Ωστόσο της φαινόταν αφύσικος τόσο πολύς ιδρώτας, ώρες και φορές πολύ στο ξαφνικό και εν αιθρία το κρύο κορμί της όλο μούσκεμα, σάμπως αντί για τα

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

μάτια να αμολούσανε δάκρυα τα μπράτσα, τα στήθια, οι παλάμες, να κλαίγανε ως και τα γόνατα πίσω στις κλειδώσεις.

Μ' αυτά και μ' αυτά έφυγε ο Αύγουστος, έφυγε ο Σεπτέμβριος, τέλειωσε επιτέλους το καλοκαίρι με τα εκτυφλωτικά τिर-κουάζ και τα κατακίτρινα που διαλαλούσαν ηλιοκαμένη σάρκα. Το μαγιό για το πολυπόθητο μπάνιο στη θάλασσα-κολυμβήθρα του Σιλβάμ πήγε στο πατάρι.

Ο Οκτώβρης μπήκε με το ανοιχτό γκρι του και βγήκε με το σκούρο, ξανά σε κυκλοφορία τα μακριά μανίκια και οι χοντροί γιακάδες, έβαζε κρύο, άλλαζε ο καιρός, αν αυτό είχε κάποια σημασία.

Άρχισε από τα πιο εύκολα.

Πρώτο ξεφορτώθηκε το κόκκινο Μιτσουμπίσι, να μη φαντάζεται το γιο της να το οδηγεί για να βρει τα σκοτεινά παρκάκια, να μην της θυμίζει και τις δικές της εξορμήσεις σε απόμερους τηλεφωνικούς θαλάμους για να πάρει την Αστυνομία. Για βδομάδες δεν μπορούσε ούτε τη μίζα να γυρίσει, το έστειλε σε μάντρα με γερανό. Χτύπησε ένα μεταχειρισμένο μπλε Φιατάκι, του λοιπού θα έκανε αιματηρές οικονομίες.

Ακολούθησε το σπίτι. Το τεσσάρι στα Κάτω Πατήσια, ξεχρωμένο προ τετραετίας, πουλήθηκε την τελευταία εβδομάδα του Νοεμβρίου για δεκαεννέα εκατομμύρια, λόγω παλαιότητας της πολυκατοικίας δεν θα έπιανε καλύτερη τιμή, όπως εκτίμησε ο μεσίτης Τσαγκάρης.

Η Βιβή Χολέβα έπρεπε και ν' απαλλάξει τη γειτονιά από την αφεντιά της, αλλά και να πάψει πια η ίδια να σκοντάφτει στα παγερά βλέμματα όλων τους, γιατί σε τέτοιες περιπτώσεις κα-

νείς δεν μένει απληροφόρητος, τα Κάτω Πατήσια βουίξαν, τα νέα όρμησαν σε όλα τα σπίτια και τα καταστήματα της συνοικίας με ζωηρές περιγραφές, αληθινές και της φαντασίας, κάποιοι μεράκλωναν πολλαπλασιάζοντας τις ειδεχθείς λεπτομέρειες.

Πάλι στο νοίκι, Άνω Κυψέλη, δεύτερος όροφος, τρία δωματιάκια, πενήντα τετραγωνικά σκάρτα, τι τα ήθελε τα περισσότερα, πόσοι και ποιοι θα μπαινόβγαιναν στο σπίτι της για την υπόλοιπη ζωή της, συμφώνησε με τον Τσαγκάρη χωρίς καν να πάει να δει το διαμέρισμα. Το είδε τη μέρα που κουβάλησε τα πράγματά της αποδεκατισμένα από σαρωτικό ξεσκαρτάρισμα, κάμποσα έπιπλα, κάδρα, πολύφωτα και χαλιά πουλήθηκαν όσο όσο σ' ένα γύφτο που γέμισε το φορτηγάκι του και πήρε δώρο και όλα τα ρούχα του Λίνου, συν διάφορα απίθανα από τα ντουλάπια, τσάγια ιβίσκου, μάνγκο και πιπερόριζας, περσινά πεσκέσια της διανοουμένης, ανέγγιχτα όλα, συν δύο κιβώτια με τα εργαλεία του Φώτη, συν σακούλες με μυθιστορήματα, αφού πρώτα τα αναποδογύρισε ένα ένα και τα τίναξε, μήπως βρει κάνα ιστορικό έγγραφο αποκοιμισμένο ανάμεσα στις σελίδες.

Πέσανε τρεις κόλλες με παιδικές ζωγραφιές του Λίνου, κινέζοι σκύλοι με σκιστά μάτια, βαρυποινίτες σκύλοι με σιδερένια μπάλα στο πόδι, ακροβάτες σκύλοι σε τσίρκο. Λάθος της που ό-ταν έπρεπε δεν τον έτρεχε σε κάποιο Εικαστικό Εργαστήρι στο Δήμο Αιγάλεω, Νέας Χαλκηδόνας, Αγίας Παρασκευής ή όπου αλλού, όλα δωρεάν, να μάθει να εκφράζει τα συναισθήματά του έστω στο χαρτί, αντί με λόγια, με μπογιά.

Στο νέο σπίτι μπήκε με τα απαραίτητα και σαν κλέφτρα, βράδυ, με μια επιδρομή από χειμωνιάτικα άστρα ν' αναβοσβήνουν σινιάλα στο παράθυρο και το φεγγάρι να την παραμονεύει πίσω από τις πτυχές της κουρτίνας, καινούργιας μα φτηνής, αυ-

τή μπήκε πρώτη στη θέση της για ν' απομονώσει τη Βιβή από τον έξω κόσμο.

Στο κουδούνι μπήκε χαρτάκι με το πατρικό επώνυμο, Σωτηροπούλου, το πολυσυζητημένο Χολέβα έβγαζε μάτι.

Η Βιβή το σκέφτηκε σοβαρά να ξαναγυρίσει την ταυτότητά της στο πατρικό άσημο επώνυμο, αλλά δεν το προχώρησε. Έμεινε στα δεσμά του κοινού επώνυμου με το γιο της και δεν ήταν πράξη αλληλεγγύης αλλά συννενοχής.

Την πρώτη νύχτα στο μικρό διαμέρισμα κοιμήθηκε με τις περισσότερες κούτες ολόγυρα ακόμη κλειστές, μια κλειστή κούτα σε αποθήκη και η ίδια, οι σκέψεις πακέτα στο μυαλό και δέματα να της πατούν το στήθος.

Εάν δεν είχε καρφώσει το γιο της τι θα γινόταν; Θα χώνανε μέσα κάνα Ρώσο φουκαρά; Μήπως να του έλεγε ξεκάθαρα, ξέρω, ιδού το μαύρο κορδόνι, σταμάτα πια; Πώς να το έλεγε, αφού πριν από την ομολογία του δεν ήταν εκατό τα εκατό σίγουρη; Και αν την καθάριζε και την ίδια; Μήπως θα ήταν και το καλύτερο, να γλυτώσει απ' όλη αυτή την κόλαση; Αν δεν τον έδινε στην Αστυνομία και ο Λίνος συνέχιζε τη δράση του ακάθεκτος, κάθε βδομάδα ένα ακόμη θύμα; Εκείνη θα καθόταν να του βαστάει το λογαριασμό; Πώς θα το άντεχε η συνείδησή της; Να τον πήγαινε με το ζόρι σε μιλημένο γιατρό, πότισέ τον χημεία, δέσε τον, κλείσε τον μέσα για μέσα; Να κατάπινε η ίδια τρία μπουκαλάκια χάπια να ξεμπερδεύει; Κι αν εκείνος μετά αφηνίαζε ακόμη χειρότερα; Να τον σκότωνε με τα ίδια της τα χέρια; Μήπως έτσι θα ήταν καλύτερα για κείνον, αφού δεν θα βγαίνανε στη φόρα οι πράξεις του; Θα μπορούσε άραγε να το κάνει; Πώς; Πνίγοντάς τον με το μαξιλάρι του; Δίνοντάς του ποντικοφάρμακο; Μα τι είναι τούτα τα τρελά που της κατεβαίνουν και γιατί εκ των υστέρων, τώρα που είναι αδύνατον;

Στο χθεσινό επισκεπτήριο, στην αρχή και στο τέλος, της εί-
χε πει λέξη τη λέξη, μη χαθεί ούτε συλλαβή, μάνα, εσύ σε όλη
σου τη ζωή βρίσκεις τρόπους να είσαι καλά με τη συνείδησή
σου. Τον κοιτούσε πίσω από το τζαμάκι, μισό μέτρο η απόστα-
ση κι όμως νόμιζε πως ο Λίνος, εξαϋλωμένος και θαμπός, βρι-
σκόταν εκατομμύρια έτη φωτός μακριά. Ίσως σε όλη της τη
ζωή τον κοιτούσε από πολύ μακριά κι ας ήταν δίπλα της, μια
παρατηρήτρια πουλιών με το μάτι στο τηλεσκόπιο να παρακο-
λουθεί ένα παράξενο πτηνό που βγάζει φτέρωμα, αλλά τελικά
δεν μπορεί να πετάξει στο γαλάζιο ουρανό.

Όταν πια αποκοιμήθηκε, ονειρεύτηκε το παιδί της να κάθε-
ται μαζεμένο κάτω από τη σκέπη ενός κόκκινου μαντιταριού που
έσταζε πάνω του σταγόνα σταγόνα το δηλητήριο. Ή ο Λίνος ή-
ταν κανονικός και το μανιτάρι πελώριο σαν ομπρέλα θαλάσσης
ή το μανιτάρι κανονικό και ο Λίνος μικρός σαν σκαθάρι.

Η Βιβή Χολέβα και στον ύπνο και στον ξύπνιο της είχε χάσει
το μέτρο των διαστάσεων, τα αληθινά μεγέθη τής έκαναν πόλε-
μο, οι αληθινές εικόνες την παραπλανούσαν, οι σωστές αντιδρά-
σεις ήταν πάνω από τις δυνάμεις της. Την επομένη το απόγευ-
μα, πηγαίνοντας σε ραντεβού μικρής αγγελίας να ξεπουλήσει
και τα λίγα χρυσαφικά κι ασημικά της, είδε ένα ή μάλλον εκατό
σμήνη ακρίδων, ποτέ πριν δεν είχε δει τόσες χιλιάδες μαύρα ση-
μαδάκια να σκοτεινιάζουν, να τσιμπούν, να κατατρυπούν τον
ουρανό και να έρχονται δαιμονισμένα προς το μέρος της σαν συ-
νενοημένα, να σωριαστούν κατά κύματα πάνω της.

Ζωντανεύουν οι επτά πληγές του Φαραώ; αναρωτήθηκε. Ψά-
ρόνια ήταν. Υπέροχα πουλάκια σε ουράνιο κορ-ντι-μπαλέ, κα-
θένα μια ευχή για καλά Χριστούγεννα, μια προσευχή για καλή
σοδειά. Αλλά εκείνης το μυαλό πήγαινε μόνο στο κακό.

Αργότερα, το ίδιο βράδυ, ο μεσίτης τής έκλεισε ένα λουσάτο

γραφείο στο Παγκράτι, δεκατέσσερα εκατομμύρια η αγορά, θα της έβρισκε ενοικιαστή, τα νοίκια θα μπαίνανε στην Τράπεζα και η Βιβή Χολέβα δεν θα ακουμπούσε δραχμή, να υπήρχε ένα ποσόν για το γιο της, εάν της συνέβαινε κάτι.

Μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου, με ταχύτητα βέλους και προς μεγάλη χαρά του μεσίτη, είχε πουλήσει και το *Τιτί* και αφού επιτέλους καθάρισε με τον καταραμένο ΦΠΑ, χρέος που είχε στο μεταξύ τριπλασιαστεί, έριξε ό,τι ρευστό είχε και δεν είχε σε άλλο ένα γραφείο, πάλι στο Παγκράτι, πάλι για τον ίδιο ιερό σκοπό.

Οι μπαλαρίνες μετακόμισαν προσωρινά μαζί της, συγγάτοικοι στο τριαράκι της Άνω Κυψέλης, είκοσι έξι χαρτοκιβώτια το ένα πάνω στο άλλο.

Πλήρωσε συμβόλαια, προμήθειες, υποθηκοφυλακεία, έκλεισε βιβλία και εφορίες, μέτρησε τα ρέστα.

Συντροφιά της αυτές τις ημέρες των ατέλειωτων πηγαινέλα είχε πάλι ένα λεμονάκι στην τσέπη, από την ίδια λεμονιά των παιδικών της χρόνων, η μάνα της είχε στείλει ένα ταπεινό καλάθι με χόρτα, ελιές και λεμονοπορτόκαλα από το περιβόλι τους. Είχαν πει και δυο λόγια στο τηλέφωνο, η κόρη, σ' ευχαριστώ, η γριά, ανάβω κάθε μέρα κερί στην Παναγία να μας λυπηθεί.

Η Ξένια τηλεφωνούσε πού και πού κρυφά από τον άντρα της, άρχιζε ρωτώντας κάτι για την Ελλάδα, τους εβδομήντα έναν νεκρούς από την πτώση του ουκρανικού Γιάκοβλεφ και συνέχιζε, πάντα με περίλυπη φωνή, ζητώντας πληροφορίες για τα πωλητήρια, για τη γενική υγεία της αδελφής και του ανιψιού της και κατά πόσον του έκαναν καλό τα δύο λευκώματα που έστειλε για κείνον, χωρίς αφιέρωση βέβαια, πράγμα καταννητό, το πρώτο με πολικές αρκούδες, το δεύτερο με ινδιάνικες φυλές του βόρειου Καναδά. Η Βιβή δεν ανοιγόταν, έλεγε δυο και τρεις φορές, να μου φιλήσεις τα μωρά κι έκλεινε πάντα με το ίδιο πρόσχημα,

την κατσαρόλα στο μάτι. Το είχε πάρει απόφαση πως θα τραβούσε την ανηφόρα, ή πιο σωστά την πτώση στο βάραθρο, δίχως συμμάχους, όλα πάνω της, όλα μόνη της, και τελικά το προτιμούσε.

Πλησίαζαν κιόλας οι γιορτές, οι πρώτες από τις πολλές που θα ακολουθούσαν με το γιο της στη φυλακή και την ίδια να εκτίει την ποινή της μάνας δολοφόνου.

Ώρες ώρες αποξεχνιόταν, μονάδα στο πλήθος των κεντρικών δρόμων, να χαζεύει τα γυάλινα κτήρια που καμάρωναν το μπόι και τα βρόμικα τζάμια τους, να παρακολουθεί ταμποτιλιαρισμένα φορτηγά, τρόλει και Ι.Χ. που κορνάριζαν, αγέλες εξαγριωμένων ελεφάντων στη ζούγκλα της Αθήνας.

Ξημέρωνε καινούργια βδομάδα. Ο αέρας της Δευτέρας ξεσκόνισε, η βροχή της Τρίτης ξέπλυνε και ο ήλιος της Τετάρτης γυάλισε την πόλη, μια μέρα που λαμποκοπάει δε βλάφτει, καθαρίζει το μυαλό, βάζει σε κάποια τάξη τις εκκρεμότητες που μοιάζουν να γεννούν σαν κουνέλες και να μην έχουν τελειωμό.

Γυρνώντας σπίτι ασχολήθηκε με τα εμπορεύματα. Έπρεπε να τα δώσει, να μην πιάνουν και το χώρο στο στενό σπίτι και στη στενή ζωή της. Τηλεφώνησε σ' ένα βιοτέχνη από τα παλιά και σε τρεις συναδέλφους από καταστήματα δώρων, τα πρόσφερε μισοτιμής, έκαναν λίγες κόντζες, τελικά είπαν εντάξει, έβγαλε το νοίκι της χρονιάς και τα φτηνά τσιγάρα της, είχε αλλάξει μάρκα και ο λαιμός της την έγδερνε.

Άνοιξε και τις δυο χαρτόκουτες του Πικάσο, να δει τι είχε καταφέρει ο καλλιτέχνης, άπλωσε τις είκοσι Ελισάβετ στο δωμάτιο, Μπάκιγχαμ ο τόπος, γέμισε το ρημάδι της βελούδα και στέμματα. Πάνω στη μια κούτα, από τη μέρα της παραλαβής, είχε κολλήσει την κάρτα της Εγγλέζας γριάς. Κυρία Τζούντυ; Την πήρε τηλέφωνο, ευτυχώς, χαμπάρι η καλή κυρία από τις ε-

ξελίζεις, ενθουσιασμός, συγκίνηση, θραύση η μοναρχία, πιένες οι Ουνίδσορ, ως την Πρωτοχρονιά η μπάζα πεντακόσια χιλιάδικα και μαύρα. Νέες παραγγελίες για άλλα πενήντα κομμάτια, η Βιβή θα το κανόνιζε και δίχως μαγαζί, γυρολόγος, χρυσές δουλειές στη ζούλα με την ευγενική χορηγία της Αυτής Μεγαλειότητος.

Οι Ελισάβετ πλήρωσαν τη μισή δίκη.

— Πού χάθηκες; Γιατί εξαφανίστηκες;

Τηλεφώνημα στη Ρόδα. Αυτή τη φορά το σήκωσε και είπε όσα είπε με κόμπους, ξεροβηξίματα και αναστεναγμούς. Είχε πρεμούρα ν' αδειάσει το ιατρείο στα Ιλίσια, να περάσει τους αρρώστους της σε άλλους καρδιολόγους, αναγκαστική εγκατάλειψη της Αθήνας, ένα σωρό διατυπώσεις για τη νέα έδρα. Ντάντευε τη μάνα της, οι δυο τους θα φεύγανε για τις Σέρρες, να δώσουν και οι θειες εκεί ένα χέρι, η γριά είχε αγριέψει, όλο έκλαιγε, όλο χανόταν στους δρόμους του Μονάχου, όπως έλεγε, δεν θυμόταν ποια ήταν, πού έμενε, κακά γεράματα.

Αυτό ήταν το κάζο της διανοουμένης, έκανε μάλιστα μνεία για παράλληλα δράματα, για βαρύτιμη θλίψη, για άγωνα προσπάθεια, για γόνιμη απελπισία και δώστου οι αδαμαντοστόλιστες κουβέντες και οι χρυσελεφάντινες κουράδες.

— Δεν θα 'ρθεις μάρτυρας στη δίκη του βαφτισιμιού σου; Δεν έχομε άλλους.

— Θα είμαι πάνω.

— Κατέβα. Μισή ώρα κάνει το αεροπλάνο.

— Με όλα αυτά έπεσα στα αντικαταθλιπτικά.

— Η μάνα σου τα 'παιξε, εσύ τα παίρνεις;

— Τα 'παιξα κι εγώ.

— Ρόδω, πρέπει να φωνάξω, βοήθεια, με φωνή που να σκί-
ζει τους ουρανούς;

Η άχρηστη, σιγή.

— Δεν το πονάς το βαφτιστήρι σου;

Η άχρηστη απάντησε με κλάματα και νιαουρίσματα.

Το ίδιο απόγευμα στο γραφείο του Γιούκαρη η Βιβή Χολέβα ενημερώθηκε πως ο γιος της δεν ήθελε τη νονά του μάρτυρα στη δίκη, ειδικά αυτήν ούτε με σφαίρες, δεν ήθελε κανέναν, απαιτούσε από το δικηγόρο και τη μάνα του να μην κουβαλήσουν με το ζόρι απρόθυμους συγγενείς ή γνωστούς, τα ακριβή λόγια του, μη δώσετε μάχη, δεν αξίζει, δεν αξίζω.

— Μόνο αυτό είπε;

Επί της ουσίας μόνον αυτό, ο Γιούκαρης σέρβιρε στην αποκαμωμένη του πελάτισσα έναν καφέ και της ανέφερε ότι ο Λίνος άνοιγε το στόμα του για να πει άλλ' αντ' άλλων, πως όταν τα χελιδόνια έρχονται ξανά τον επόμενο Μάρτιο και βρίσκουν τη φωλιά τους πιασμένα από σπουργίτια, τα χτίζουν μέσα, αυτό το ήξερε από τον παππού του στο χωριό, που καμάρωνε για την άδεια χελιδονοφωλιά στον καμπινέ της αυλής.

Όλη κι όλη αυτή ήταν η χείρα βοηθείας του παππού στον εγγονό τέτοιες ώρες, η ανάμνηση μιας ιστορίας του καμπινέ, τα σκατά του χωριού, σκέφτηκε η Βιβή και κοίταξε δίχως ελπίδα το δικηγόρο. Όπως σε κάθε συνάντηση, υπήρξε το πεντάλεπτο μπάρκο για το απαραίτητο ταξίδι σε ερωτήματα του τύπου, πώς ένας άνθρωπος κάνει κάτι τόσο τρομακτικό, πώς κάποιои παίρνουν την κάτω βόλτα, πότε γίνεται το κρίσιμο κλικ στο μυαλό τους και εάν υπάρχει, που δεν υπάρχει, επαρκής και αδιαμφισβήτητη εξήγηση, διαβάζομε όλο το χαρτομάνι των φακέλων και ξεστραβωνόμαστε στο 50%, πάμε και στη δίκη και δεν βγαίνει παρά το 30% της αλήθειας.

Μετά, αναγκαστικά, Γιούκαρης και Βιβή γίνανε πιο πρακτικοί, βάλανε κάτω τα δεδομένα.

Στο δικηγορικό γραφείο είχαν εμφανιστεί δυο εθελοντές, λεβέντες Κρητικοί, αδέρφια και φίλοι αδελφικοί του Φώτη και τέθηκαν στη διάθεσή τους, θα έλεγαν με όλη τους την καρδιά δυο καλά λόγια για την οικογένεια Χολέβα στο δικαστήριο, θα τσοντάρανε κάτι και για τα δικαστικά έξοδα, είχαν αφήσει ένα φάκελο για τη Βιβή.

Ψάξαμε την ίδια, δεν υπάρχει πια το μαγαζί, άφησε και το παλιό σπίτι, εσάς σας βρήκαμε μέσω συναδέλφων σας, ρωτώντας ποιος ανέλαβε συνήγορος του νεαρού, είχαν πει στον ξαφνιασμένο ποινικολόγο, ούτε που το περίμενε κάτι τέτοιο.

— Δεν θέλω οικονομική ενίσχυση από κανέναν, αυτά που κάναμε θα τα πληρώσουμε μόνον εμείς, ήταν η πρώτη αντίδραση της Βιβής.

Ωστόσο όταν ο Γιούκαρης τηλεφώνησε στους πρόθυμους Κρητικούς μπροστά της, πρώτα στο μεγαλύτερο, τον Μανούσο και μετά στον Μιχάλη, Πατσουράκης το επώνυμο, τελικά η πελάτισσά του μίλησε στον δεύτερο και η ίδια, αρνήθηκε τα λεφτά, ευχαρίστησε και υπέκυψε στην επίμονη παρακλήσή του για μια συνάντηση μετά από χρόνια.

Το αποτέλεσμα ήταν οι Πατσουράκηδες να της βάψουν τζάμπα τα δύο προς ενοικίαση γραφεία, να κολλήσουν με σιλικόνη τον πάγκο της κουζίνας και του νεροχύτη στο σπίτι, να ξεκολλήσουν και να ισιώσουν τις σωριασμένες γρίλιες της μπαλκονόπορτας, να λουστράρουν την κρητική καρέκλα-γαμήλιο δώρο τους, ν' αλλάξουν λαστιχάκια στις βρύσες και μερικά σπασμένα πλακάκια του λουτρού, τα χέρια τους πιάνανε σε όλα.

Ένα απόγευμα, κάνοντας οι τρεις το τσιγάρο τους στο στενό μπαλκονάκι της Άνω Κυψέλης κοιτούσαν ένα γέρο που είχε

βγάλει βόλτα το γέρικο σκυλί του, ένα κόλει. Κάθε γειτονιά έχει έναν τέτοιο, είπε η Βιβή και οι Κρητικοί το σκέφτηκαν και συμφώνησαν, είχαν δουλέψει σε όλες τις συνοικίες της Αθήνας και παντού, στου Ζωγράφου, στον Βύρωνα, στο Μαρούσι, στο Φάληρο, στο Θησείο, κυκλοφορούσε ένας παππούς με κόλει.

Στην τρίτη ρουφηξιά είχαν έρθει και πάλι κοντά, λευτερώθηκαν από την παλιά ψυχρότητα και τα παλιά παράπονα.

Μανούσος και Μιχάλης, με τα μάτια τους να λαμπαδιάζουν μέσα σε μεγάλες μπλε φλόγες σαν μπαμπάκια ποτισμένα οινόπνευμα που τους βάζεις φωτιά, ξανακύλησαν στη νοσταλγία για τα κόκκινα μεροκάματα και την εποχή που βούρκωναν με τα αντάρτικα τραγούδια όλοι μαζί, παρέα με τον αδικοχαμένο σύντροφό τους, ο Φώτης ερχόταν συνεχώς στην κουβέντα τους, μπάλωνε τα κενά που πλάκωναν μόλις γινόταν κατά λάθος αναφορά σε γιους, είχαν από τρεις ο καθένας, μια εξάδα καλή και στα γράμματα και στο μπάσκετ και στον πεντοζάλη.

Η Βιβή έμαθε για τον άντρα της πράγματα που δεν ήξερε, πως έκανε γενναίες εκπτώσεις και πολλές δόσεις σε όσους δυσκολεύονταν, πως δώριζε μια πόρτα σε νιόπαντρους που άνοιγαν σπίτι. Οι Κρητικοί το είχαν βάρος στην ανθρώπινη και την κομματική τους συνείδηση πως δεν τον αποτράβηξαν από την οδό της απωλείας και τώρα με τις μπατανόβουρτσες και τα κατσαβίδια γύρευαν να μερεμετίσουν τη ζημιά που ούτε ο Ύψιστος θα μπορούσε να επιδιορθώσει.

Κάλεσαν τη Βιβή να βγούνε σ' ένα ταβερνάκι στο Πέραμα, κάπου απόμερα, οι γυναίκες τους, συντρόφισσες κι εκείνες και βέρες Κρητικές, βουνήσιες μάλιστα, το θέλανε πολύ. Δεν το 'θελε η Βιβή. Δεν είχε δικαίωμα σε διασκεδάσεις, όφειλε να μείνει συγκεντρωμένη στη μοίρα της, πιστή στις συνέπειες, αποκλεισμένη στο σπίτι με τους ξερούς τοίχους, ούτε ένα κάδρο πια.

 ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Σ' αυτό το παιχνίδι λάβαιναν μέρος άνθρωποι και πράγματα. Όταν γύριζε μόνη στο διαμέρισμα είχε την εντύπωση ότι η σκαλιστή ξύλινη καρέκλα σταματούσε απότομα τη συζήτησή της με τον παλιό καρό καναπέ, τα λιγοστά έπιπλα και αντικείμενα κάθονταν φρόνιμα, άλλα φοβούνταν να τα βάλουν μαζί της κι άλλα δεν είχαν κέφι για κείνην. Μουγγή κι αυτή και το χαρλί και η ντουρλάπα της, τα ρω, ιδίως τα βράδια, ορμητικός χείμαρρος μες στα όλα.

Τότε πλάκωναν και οι ώρες της φρυγανιάς. Καθόταν στο κουζινάκι φορώντας τη ρόμπα με τους τρύπιους αγκώνες, πέντε χρόνων ρούχο, ποιος την έβλεπε, θα ξεχειμώνιαζε με δαύτο, και όλο το βράδυ βαστούσε μπρος στα μάτια της το πιάτο με τη φρυγανιά μελετώντας εξονυχιστικά τους κόκκους της σίκαλης, μετρώντας τις μικρές φουσκάλες του ψησίματος, προσθέτοντας, αφαιρώντας και μετακινώντας με το δάχτυλο πάνω στην πορσελάνη τα τρίμματα, ώσπου να πάει άλλη μια βαριά νύχτα στο διάολο.

Είχε μάθει να πορεύεται με την απειλή του χρόνου, να αμύνεται με ψίχουλα, θα μπορούσε να παραδώσει μαθήματα γι' αυτό.

Φλεβάρης, τα γραφεία νοικιάστηκαν. Μάρτης, τα κλαδιά βγάλανε μάτια. Απρίλης, τα δυο πασχαλινά τσουρέκια ήρθαν από το χωριό. Μάης, τα ΜΜΕ λάβανε θέσεις, είχαν ξεπουλήσει με τους βομβαρδισμούς στη Σερβία και τα πολυσέλιδα αφιερώματα και ένθετα για τον εκλιπόντα Καραμανλή και το νυχτολούλουδο των Πατησίων ήταν ένα καλό εμπόρευμα.

Την παραμονή της έναρξης της δίκης η Βιβή Χολέβα είδε τηλεόραση, δυο ώρες όρθια και ακίνητη λες και βρισκόταν σε

σινεμά με τον κόσμο πίτα. Στις ταινίες κάνουν ό,τι θέλουν, καρφώνουν με παγοκόφτες, πετσοκόβουν με πριόνια, καθαρίζουν πενήντα σ' ένα βράδυ και παίρνουν Όσκαρ.

Μετά κοιμήθηκε σαν βόδι έξι ώρες σερί και είδε ένα όνειρο, πάλι με πολύ ποδαρόδρομο. Βάδιζε σ' ένα αδιέξοδο σοκάκι, λαβύρινθο με χαμηλά παλιά σπίτια, σαν μασέλα με χαλασμένα δόντια. Γύρευε τον άφαντο Φώτη, αλλά δεν μπορούσε να τον φωνάξει γιατί δεν έβρισκε πουθενά το μεσαίο σύμφωνο του ονόματός του. Την έτρωγε η αγωνία να συμπληρώσει το Φώης για να τον καλέσει, να τον βρει, να μη βωλοδέρνει μονάχη, αλλά ήταν αδύνατον γιατί το ταυ είχε εξαφανιστεί από το στόμα της και από παντού, λες και είχε πάρει των ομματιών του και εγκαταλείψει τα εγκόσμια.

Το πρωί ανέντησε, αρματώθηκε, όπλισε με διπλό καφέ και πήγε στην Ευελπίδων.

Ο γιος της κάθισε στο εδώλιο και ούτε την πρώτη ούτε τις επόμενες μέρες κούνησε κεφάλι ή χέρια, δεν τρεμόπαιξε τα βλέφαρα, δεν έβηξε, δεν έγλειψε τα σκασμένα χείλη, έμοιαζε πουλί βαλσαμωμένο. Τα μάτια του φάνταζαν διπλάσια από το κανονικό και τα μαλλιά του πάλι πολλά, αρκετά για δυο και τρία κεφάλια, έμοιαζαν ψεύτικος πλούτος για το σκελετωμένο και σκευρωμένο κορμί του.

Η μάνα του είχε υπολογίσει να μπουν στην αίθουσα τα συντρίμια του καλά φυλαγμένα σ' ένα κοστούμι.

Ογδόντα χιλιάρικά, ακριβή φανέλα και άψογη ραφή, σκούρο μπλε και μαζί λευκό πουκάμισο και μαύρη γραβάτα με λοξές γκρίζες ρίγες, για να παρουσιαστεί κόσμιος ενώπιον των δικαστών αλλά και των θυμάτων και των συγγενών τους και των περίεργων και των δημοσιογράφων που είχαν πλακώσει σαν κοράκια στην αίθουσα του Διαρκούς Κακουργιοδικείου.

— Για ποιο λόγο να κοστουμαριστώ; Για να με πάρουν με

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

καλό μάτι τα θύματά μου; Για να δείξω σεβασμό στην τελετή;
Για να κάνω τον μεταμελημένο; Για να με λανσάρεις με ωραία
στολή; Για να μη σε πουν τσιγγούνα;

Αυτά και άλλα, μάννα, τζάμπα ξεδεύεσαι και, ξέχνα τις σκη-
νοθεσίες και, καλύτερα να κάτσεις στο σπίτι και, δεν σε θέλω
μέσα εκεί, γαμώ το Δία μου, γαμώ τον αντίθεό μου, τα είχε εκ-
φωνήσει την προηγούμενη, λαλίστατος, να του πετάγονται τα
σάλια, να φτύνει στο πάτωμα, να τσακίζει το χέρι του πάνω στο
γόνατό του μ' ένα ζντουπ σε κάθε μπουνιά και για φινάλε να ρί-
χνει το κεφάλι του στον αφαλό του και να μονολογεί, δεν τις ξέ-
ρω, δεν θυμάμαι τα πρόσωπά τους, δεν θέλω να κοιτάξω τα μά-
τια τους, τα σκέπαζα με τη σάπκα.

Ο Γιούκαρης τον άκουγε υπομονετικός και λίγο αφηρημένος,
είχε νταραβεριστεί με κάμποσους ζόρικους κατηγορούμενους
για κάθε είδους κακουργήματα, είχε χάσει κι άλλες δίκες.

Στην ακροαματική διαδικασία έλειπε το σοβαρό κοστούμι
αλλά και ο ίδιος ο Λίνος ήταν παρών απών, σαν να μην τον αφο-
ρούσαν τα τεκταινόμενα, δεν ξαφνιαζόταν, δεν αντιδρούσε, τα
κόκκινα μάτια του διαρκώς προσηλωμένα ψηλά στον απέναντι
γυμνό τοίχο, κάθε μέρα στο ίδιο σημείο.

Παρά τη θέληση του γιου της, η Βιβή Χολέβα με μαύρα γυα-
λιά και ρούχα ήταν κάθε μέρα στο πόστο της, άκρη στα πίσω
καθίσματα και συνήθως μόνη, ο Μανούσος και ο Μιχάλης είχαν
έρθει χώρα από μια φορά και για μισή ώρα ο καθένας, της είχαν
κρατήσει το μπράτσο για λίγο και μετά, με πρόσχημα το μερο-
κάματο την είχαν κάνει, πώς να φερθούν, τι να της πουν, πώς ν'
ακούν νηφάλιοι όλες αυτές τις μαρτυρίες και τα κατεβατά των
τεχνικών συμβούλων και των εμπειρογνομόνων που αντιλα-
λούσαν από τοίχο σε τοίχο στην αίθουσα, επιβάλλοντας στο
πλήθος τότε νεκρική σιγή και πότε σούσουρο οργής.

Η ίδια η Βιβή, με το κεφάλι να βουίζει, δεν έκανε προσπάθεια ν' ακούσει, να συνδυάσει, ν' αντιληφθεί, να προβλέψει, αντίθετα έδινε αγώνα για να χάσει τα καίρια σημεία των καταθέσεων, να μην αντικρίσει τις δύο κοπέλες, ν' αποφύγει την όψη των γονιών τους, τη μάνα της νεκρής Κούλας, ως πέρυσι νεότατη, την είχε δει σε φωτογραφίες, τώρα, μέσα σε δέκα μήνες, γριά με ρουφηγμένα μάγουλα, ολάσπρα, αχτένιστα μαλλιά χυμένα στα μαύρα ρούχα και αφημένη, από τη φούστα της κρεμόταν η ξηλωμένη φόδρα.

Μαζεμένη στη θέση της η Βιβή Χολέβα πίεζε το μυαλό της να φύγει από κει μέσα, να πάει όπου αλλού, στις ιατρικές παραδόσεις του Α' έτους, σε σκηνές του Ντερσού Ουζάλα στην τάιγκα της Σιβηρίας, σε παραγράφους με πυγολαμπίδες στα χλοερά λιβάδια των ξένων μυθιστορημάτων, στα ωραία λόγια του Γιάννη Φλερύ, όταν κάποτε μπήκε τυχαία στο Τιτί, επειδή είδε μια αφίσα του με τη Λίντα Άλμα στο τζάμι της βιτρίνας.

Το αφτί της έπιανε φευγαλέες φράσεις από εκθέσεις και καταθέσεις, αλλά σε μερικές περιπτώσεις δεν έχασε ούτε και. Μόλις είχα χωρίσει με τις φίλες μου, τις είχα κεράσει για την καινούργια δουλειά με τον καλό μισθό, ήμουν χαρούμενη και δεν σκεφτόμουν κανένα κίνδυνο, αυτά το πρώτο θύμα, πέρασα από το παρκάκι για να κόψω δρόμο, βιαζόμουν να γυρίσω σπίτι μη θυμώσει ο πατριός μου και ξεσπάσει πάλι στη μάνα μου, αυτά το δεύτερο θύμα, το τρίτο δεν μπορούσε να καταθέσει, δεν ζούσε.

Οι λεπτομέρειες για το *modus operandi* τρώγανε ώρες και μέρες, δεκάδες οι ερωτήσεις για το παπούτσι στο στόμα, το ρώσικο καπέλο, προσκεφάλι ή καλύπτρα των προσώπων των θυμάτων, το γαλάζιο κοκκαλάκι μαλλιών, τη σκισμένη σκιστή φούστα, το ροζ κιλοτάκι, την μπουικιά τρίχες εφηβαίου, τον εμετό, την αιμορραγία, τις κακώσεις στις ρώγες, τις νυχιές στο

λαιμό του δράστη, στα γεννητικά του όργανα, το χεσμένο του ε-
σώρουχο, το γενετικό υλικό.

Τώρα θα λιποθυμήσει, τώρα θα λιποθυμήσει, η Βιβή περίμε-
νε το γιο της να κάνει και κάτι σωστό, τελικά λιποθύμησαν τρεις
άλλοι, το ένα κορίτσι, η μάνα και ο πατέρας της νεκρής, αυτός
μάλιστα δυο φορές.

Κοιτούσε στο edώλιο τον άνθρωπο που ήταν εκεί σαν να τον
έβλεπε για πρώτη φορά στη ζωή της, εξέταζε το σουλούπι του,
την απάθεια, την ακαμψία του, ένας άγνωστος, ένας ξένος.

Στην αφαίρεση ανθρωπίνης ζωής δεν μετράει η συγγνώμη,
δεν κάνει θαύματα, οι νεκροί δεν ανασταίνονται. Όμως οι άν-
θρωποι με τα χρόνια μπορούν από μόνοι τους να συγχωρήσουν
όχι μόνο ληστές και κλέφτες αλλά και φονιάδες πάνω σε κα-
βγά, σε καταδίωξη ή για λόγους τιμής. Ένα είναι το ασυγχώ-
ρητο έγκλημα, ο βιασμός. Για όλες τις γυναίκες του κόσμου, το
μισό πληθυσμό της γης, ο βιαστής είναι και μένει κτήνος σε όλη
του τη ζωή, η ρετσίνα, και φόνος να μην έχει κάνει, δεν σβήνει
ποτέ.

Η Βιβή Χολέβα στα διαλείμματα της δίκης άκουγε τον κό-
σμο να σχολιάζει το γιο της, αμιγής φονιάς, αρρωστημένο
σκουλήκι, απόβρασμα, θέλει σκότωμα, κρεμάλα στο Σύνταγ-
μα, ευνουχισμό, και κάποιους ν' αναρωτιούνται πού να 'ναι άρα-
γε η προκομμένη η μάνα του, Καιάδας της χρειάζεται κι αυτη-
νής, οι μάνες φταίνε για όλα.

Την έψαχναν και δημοσιογράφοι, έκρυβε το πρόσωπό της,
αρνιόταν, τους ξεγλιστρούσε. Μία φωτορεπόρτερ την κυνήγησε
μέχρι τις τουαλέτες, όπου η Βιβή ζήτησε καταφύγιο, κλείστηκε
εκεί για ώρα, ο εφιάλτης σε πλήρη εξέλιξη.

Όλες εκείνες τις μέρες δεν άνοιξε τηλεόραση, δεν αγόρασε
εφημερίδες, δεν ήθελε να δει, ούτε βέβαια να φυλάξει αποκόμ-

ματα. Τα βράδια χτυπούσε κάμποσες φορές το τηλέφωνό της, οι απτόητοι κερατάδες της ενημέρωσης, μόνο μία δήλωση, κυρία Χολέβα, η μάνα της με χίλια αχ, η Ξένια, και συγκλονισμένη και τρομοκρατημένη με τον αντίκτυπο και η Ρόδω από τη Νεβάδα, να το πάλι το ιατρικό συνέδριο, τρομάρα της, ν' ανυπομονεί να μάθει τι είπε ο Λίνος ως τώρα και τι σκόπευε να πει στην απολογία του.

Ο Λίνος δεν απολογήθηκε.

Ο Μένιος Γιούκαρης, χωρίς σπουδαία επιχειρήματα να τα ζωστεί σαν φισεκλίκια να 'χει να σημαδεύει και να κονιορτοποιεί μία προς μία τις αποδείξεις ενοχής, δεν έδωσε παράσταση και μάλλον απογοήτευσε κάποιους μονιμάδες που ζουν για τις δίκες. Έκανε το καθήκον του αρκετά σεμνά, δεν μακρηγόρησε, δεν τους ζάλισε, σ' ένα τεταρτάκι τύλιξε την ορφάνια, το τραύμα λόγω αλκοολικού πατέρα, την προϊστορία της έντιμης οικογένειας, τον εξουθενωτικό αγώνα της χήρας εργαζόμενης μητέρας, που σημειωτέον δεν προχώρησε, ως είθισται στην εποχή μας, σε δεύτερο γάμο να φτιάξει τη δική της ζωή, αυτοσχέδιασε και μ' ένα ψεματάκι, το κλασικό επιχείρημα πως η άτυχη Κούλα πρόσβαλε τον ανδρισμό του κατηγορουμένου και τοιουτοτρόπως εξηγείται η τραγική της κατάληξη και ερμήνευσε την άρνηση του νεαρού να ζητήσει την επιείκεια του Δικαστηρίου με το ελαφρυντικό της μετεφηβικής σύγχυσης προσωπικότητας, ως αναγνώριση της ευθύνης, αποδοχή των πράξεων που του καταλογίστηκαν και σιωπηρή μεταμέλεια. Εντυπωσίασε κάπως μόνο προς το τέλος και αυτό το επιδίωξε και για πάρτη του, αποκαλύπτοντας πως στις μεταξύ τους συναντήσεις ο κατηγορούμενος ευχόταν την επαναφορά της θανατικής ποινής.

Η Βιβή Χολέβα δεν αμφέβαλε γι' αυτό και δεν το έβρισκε τόσο κακή ιδέα, τι ζωή τον περίμενε, τι ζωή περίμενε την ίδια.

Σκεφτόταν μάλιστα πως χρειάζεται και η ίδρυση ενός Δικαστηρίου Αυτοτιμωρίας, θα πήγαινε μόνη της, και εισαγγελέας του εαυτού της για ολέθριες πράξεις και παραλείψεις, και δικαστής που θα όριζε την πιο αυστηρή ποινή, στα τσακίδια της κόλασης.

Ήταν λειώμα από τη διαδικασία και κυρίως από τα αναπάντητα ερωτήματα που καιρό τώρα θρονιάζονταν στο μυαλό της, άραγε αγαπώ ή μισώ το μοναχοπαίδι μου, το αγάπησα ποτέ, το συμπάθησα έστω με την καρδιά μου, το κανάκεψα, μανάρι μου και μαναράκι μου, το νοιάστηκα, όποιος δεν αγάπησε το γονιό μπορεί ν' αγαπήσει αληθινά το παιδί του;

Οι νύχτες την ανέβαζαν στα ύπατα αξιώματα της αγρύπνιας, ζήτημα είναι αν της εκχωρούσαν κάποια δεκάλεπτα ύπνου, ίσα για να χωράει ο οφιάλτης ότι αυτή ήταν η ασπρομάλλα μάνα της νεκρής Κούλας, που χιμάει στο εδώλιο και με τα ίδια της τα χέρια στραγγαλίζει το βασανιστή φονιά του κοριτσιού της.

Ο Λίνος Χολέβας πήγε φουνταριστός στα ισόβια.

Η ευμηγορία ήταν αναμενόμενη και χαιρετίστηκε από το ακροατήριο με ανάκατα χειροκροτήματα και κατάρες, να σαπίσεις στο κελί, να πας στα Τάρταρα, να σε κανονίσουν στον Κορυδαλλό, να ψοφήσεις σαν σκυλί, καρκίνο να βγάλεις, όλα μαζί σαν εμβατήριο μπάντας που παιανίζει τη γιούργια καταπάνω στον Αντίβα.

Βιβή και Λίνος κοιτάχτηκαν μόνο για δευτερόλεπτα.

Το βλέμμα του γιου ήταν εχθρικό, για να μην το ξεχάσει ποτέ η μάνα του. Αλλά και της μάνας του δεν πήγαινε πίσω. Κατά έναν τρόπο η δίκη αφορούσε κυρίως τους δυο τους, ταυτόχρονα αντίδικους και αλληλοκατηγορούμενους. Δίκασαν λοιπόν και καταδίκασαν ο ένας τον άλλο στην εσχάτη των ποινών.

Ήταν μια απόφαση δίκαιη κι αυτή, και βγήκε χωρίς λόγια,

τη στιγμή που ο πατέρας της νεκρής σήκωσε ψηλά και κράτησε πάνω απ' όλα τα κεφάλια, σαν σημαία, μια μεγάλη κορνιζωμένη φωτογραφία της άμοιρης κόρης του.

Ο Γιούκαρης δεν άσκησε έφεση, δεν τον άφησε ο Λίνος, η άρνησή του σθεναρή.

Αργότερα, το ίδιο απόγευμα, η Βιβή κύλησε στην καρέκλα της βαριά σαν παλιό λαδοπίθαρo με τη μούργα στον πάτο. Αφού δεν μπορούσε να σκέφτεται άλλον κι αφού δεν άντεχε να σκέφτεται το πρόσωπο του γιου της και να κοιτάζεται μαζί του έστω και στη φαντασία της, έφερε στο νου τα νύχια των ποδιών του, ακριβώς γιατί αυτά απείχαν περισσότερο από τα μάτια και το βλέμμα του, ιδίως αυτό το πιο πρόσφατο, το βλέμμα της Ευελπίδων, οπότε έτρεξε αλαφιασμένη στα νύχια του, πέντε κερατάκια στο ένα πόδι, πέντε στο άλλο, θαμπά, μακρουλά, λίγο καμπουρωτά, συχνά μ' ένα γκρίζο ρελάκι στη μύτη τους, όταν ο Λίνος αμελούσε να τα κόψει στην ώρα τους.

Αναρωτήθηκε εάν τώρα τα νύχια του ήταν καθαρά, εάν επιτρεπόταν νυχοκόπτης στον Κορυδαλλό και εάν τη νύχτα τα παπούτσια έμεναν μέσα στο κελί ή έξω από τη σιδερένια πόρτα για να στεγνώσουν από τον ιδρώτα και να ξεμυρίσουν. Αναρωτήθηκε πόσα να είναι τρύπια, αν ο ένας κλέβει τα παπούτσια του άλλου, αν οι δεσμοφύλακες τα μπερδεύουν για πλάκα. Αμέσως μετά της προέκυψε μια γενικότερη ερώτηση. Άραγε μιλούσε τόσο πολύ από μέσα της κι όταν ήταν η μικρή σιωπηλή, η σφίγγα στο Αλωνάκι της Πελοποννήσου; Δεν θυμόταν τόσο φλύαρο το μικρό της κεφάλι, άλλωστε τι μπορεί να έχει μαζέψει ένα εφτάχρονο, ένα δεκάχρονο παιδί, πώς μπορεί να έχει εξασκήσει αυτή τη μαύρη, καταραμένη τέχνη να βάζει μέσα τη γλώσσα, όπως λένε, αλλά μετά να την εξαπολύει στο μυαλό, να τη δουλεύει αδιάκοπα. Και πάλι όμως, ακόμη και τώρα, σ' αυτούς τους

καιρούς του παιδεμού, η Βιβή Χολέβα δεν ήταν σίγουρη πως ο αντίλαλος σε κάθε κόγχη του εγκεφάλου της ήταν πάντα μόνο της δικής της φωνής ή έξωθεν και καθ' υπαγόρευσιν μακροσκελή διαγγέλματα από κάποιον άγνωστο κυρίαρχο της ύπαρξής της, παρατηρητή, σκαπανέα και δικαστή μαζί.

Η ζωή μέσα στο κεφάλι είναι πάντα πιο δύσκολη, πιο οδυνηρή και πιο μακριά, το κεφάλι μου, σκέφτηκε, θα τραντάζεται από τον αντίλαλο και μετά θάνατον, θα γίνει η νεκροκεφαλή που παραμιλάει.

Πάνω κει βάρεσε και το κουδούνι άγαρμπα, η αντήχηση την πέτυχε πίσωπλάτα στην καρέκλα, την τίναξε όρθια, παραπάτησε, παραλίγο να πέσει.

Επρόκειτο για την πρώτη επίσκεψη του Χαρίδημου. Άκουσε τις άναρθρες, γατήσιες κραυγούλες πίσω από την πόρτα, τον είδε στο ματάκι, του άνοιξε δίχως δεύτερη σκέψη. Ο ζαβός, αλθίθωρος και κωφάλαλος συγχωριανός της, ξάδερφος της συμμαθήτριάς της τής Πετρούλας, στο ένα χέρι βαστούσε το χαρτί με τη δακτυλογραφημένη διεύθυνση της Βιβής Σωτηροπούλου και στο άλλο το ταψί με την πρώτη γαλατόπιτα, τα επόμενα χρόνια θ' ακολουθούσαν κι άλλες.

Οι σπασμένες συλλαβές του είχαν άμεσο αποτέλεσμα. Έφεραν στο δωμάτιο το χωριό με όλη την κοπριά της θύμησης, τις παλιές φωνές δεμένες κόμπο, τις παλιές ματιές δεμένες μάτσο, όλα μαζί κατακάθια ποντισμένα για πάντα στο βυθό της ιστορίας της ζωής της.

Ανυποψίαστος για τη δυστυχία του συγκεκριμένου σπιτιού και τις δυσκολίες του κόσμου όλου και πανχαρούμενος που τα είχε καταφέρει στην αποστολή που του ανατέθηκε, ο Χαρίδημος ευχαριστήθηκε το κρύο νερό και λίγο αργότερα τα τρία τοστ, ενθουσιάστηκε με τη βασίλισσα Ελισάβετ που του χάρισε η Βι-

βή και δάκρυσε από ευτυχία όταν εκείνη τον έντυσε με το αφόρετο σκούρο μπλε κοστούμι του γιου της.

Κάθισε σαν παρθένα στον καναπέ, με ίσια την πλάτη, τις παλάμες δεμένες στα γόνατα, φρόνιμος και ευγνώμων, όπως υπαγόρευε η ποιότητα, η τιμή και το είδος του ενδύματος, επίσημη, στιβαρή αντρική φορεσιά.

Η Βιβή Χολέβα κοιτούσε τον χαζό και δεν τον χόρταινε. Αυτουνού τα σάλια, το αγκυλωμένο στόμα, οι μαύρες μπίλιες των ματιών που την είχαν στόχο, δεν την ενοχλούσαν. Όταν πια εκείνος γρύλλισε ανήσυχος για την ώρα που περνούσε και παίρνοντας αγκαλιά την κούκλα του σηκώθηκε να φύγει, έπρεπε να πάρει ταξί για τον Κηφισό και να προλάβει το τελευταίο λεωφορείο για την Αχαΐα, οι οδηγίες επιστροφής στο δεύτερο δακτυλόγραφο σημείωμα, η γυναίκα τον έσφιξε στην αγκαλιά της, του χάιδεψε το κεφάλι, τον φίλησε κιόλας στο μάγουλο.

— Καλύτερα να είχα εσένα γιο, ψιθύρισε, ένας ακόμη στίχος από το ποίημα της ζωής της που έπρεπε να το πει λίγο λίγο ως το τέλος, θα είχε ακόμη πολλές στροφές, το σακί της βαρύ. Βαρύ κι ασήκωτο, γιατί το σακί της ήταν ο ίδιος ο γιος της.

Το ντουβάρι

Η ΠΑΛΙΑ ΠΟΡΤΑ των ηλικιωμένων, πρόσφατος στίχος για να τραβά σε μάκρος το ποίημα της ζωής της.

Ήταν ένα θέμα που η Βιβή Χολέβα δεν είχε σκεφτεί πιο πριν παρά τη θητεία της, μέσω Φώτη, σε λογής λογής κάσες και κουφώματα.

Οι γέροι, όταν λάχει να τους μετακομίσουν αλλού, ξέρουν πως δεν γίνεται ν' αρχίσουν νέα ζωή, κουβαλούν μαζί τους τα παλιά ντουβάρια, ποτισμένα από όλα όσα τους έχουν συμβεί. Και σε νεόκτιστη πολυκατοικία, και στο πιο σύγχρονο ή ανακαινισμένο διαμερισματάκι, η δική τους πόρτα είναι παλιά, άσε που άνετα θα μπορούσε κάποιος να πει πως οι περισσότεροι από δαύτους, άνθρωποι ταπεινής και ταπεινωμένης νεότητας, έβγαλαν πολλές δεκαετίες σούζα και τσιμουδιά πίσω από την πόρτα του κόσμου.

Η Βιβή διάβαινε πια καθημερινά αυτές τις παλιές πόρτες ασκώντας τη νέα της δουλειά, κατ' οίκον νοσηλεία και φροντίδα υπερηλίκων που χρειάζονταν κάποιον να τους νοιαστεί και να τους καθησυχάσει, κυρίως προτού πλακώσει η τόσο απειλητική γι' αυτούς νύχτα.

Είχε ζητήσει από τη Ρόδω μία και μόνη χάρη, να τη συστήσει σε κάνα δυο πελάτες για αρχή και να την καθοδηγήσει σχε-

τικά, μετά δεν θα της φορτωνόταν για τα περαιτέρω, θα διάβαζε, θα εξοπλιζόταν, θα το έτρεχε μόνη της το πράγμα.

Γίνανε μερικά τηλεφωνήματα και βρέθηκαν τα κελεπούρια, η Βιβή είχε ξεκαθαρίσει πως προτιμούσε τους άνω των εβδομήντα πέντε, όσο πιο άνω τόσο καλύτερα, να μην πολυνοιάζονται για τα τσιμπούσια των δημοσιογράφων με σημεία και τέρατα, να μην είναι πια πολύ μέσα στα πράγματα και οπωσδήποτε να μην έχουν μεγάλα σόγια και μάλιστα στην ίδια γειτονιά, δεν άντεχε τα παραπάνω βλέμματα, ένα κατά περίπτωση, του ίδιου του σαραβαλιάρη, θα της ήταν υπεραρκετό.

Μέχρι τότε έβλεπε τους γέρους και τις γριές ως τα πεζοπόρα τμήματα της ζωής, δίχως λεφτά για ταξί, δίχως γόνατα για λεωφορεία, να αργοσαλεύουν στο πηγαινέλα, φαρμακείο-φούρνος-ΙΚΑ ή πεταμένους στα ξεβαμμένα και ξεχαρβαλωμένα παγκάκια σαν μισοφαγωμένα κουλούρια σε τσαλακωμένη χαρτοσακούλα.

Με τέτοιους, τέσσερις μοναχικοί και δύο ζευγάρια η πρώτη ψαριά, έμελλε να ξεκινήσει η λαμπρή της σταδιοδρομία, πλάσματα που είχαν ανάγκη όταν ο χρόνος τα φέρνει στο τσακ, η μνήμη να χάνει, η σκέψη να σκαλώνει, η γλώσσα να μπλοκάρει, το σώμα να σκευρώνει και οι απόγονοι να το στρίβουν.

Μετά τον Μάιο του '98 η ζωή της μακρόσυρτη, άδεια και συνάμα γεμάτη με αρθριτικά δάχτυλα σαν μάτσα μπερδεμένα αντεράκια, με ποδάρια παραμορφωμένα από οιδήματα, σπασμένες φλέβες και μυριάδες αγγειάκια, χουφτιές λες από μοβ φύλλο για κανταΐφι, με γριές σαν παλιακές γελοιογραφίες, ολοστρόγγυλα πρησμένα κορμιά πάνω σε γάμπες οδοντογλυφίδες, με γέρικα πνευμόνια που ξερνούσαν βράχια, με γέρικους πισινούς που δούλευαν σαν τρομπόνια για πορδές ή σήκωναν τσουνάμι σκατών όταν το άντερο κάποιου παππού δεν έλεγε να στραγγίσει.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Όλα αυτά σε περιβάλλον μερικής εγκατάλειψης λόγω ανημπορίας και χαμηλών συντάξεων, ξεφτισμένοι διθέσιοι καναπέδες, σεντόνια με ξεβαμμένα τα λουλούδια από το πλύνε πλύνε, ξεφούσκωτα μαξιλάρια, πετσέτες που η πολυκαιρία είχε φάει την αφράτη υφή τους, τηλέφωνα του ντους με σκουριασμένα τα νικέλινα δαχτυλίδια του σωλήνα, μισομαδημένα σφουγγάρια με μαύρη γλίτσα στις τρύπες, λαβωμένα πιαστοποτηρικά και κουζινικά, τα φλιτζάνια και μπρίκια δίχως χερούλια, αλλά παντού πολλές χρωματιστές φωτογραφίες των εγγονιών στα πιάνα, στα καράτε, στα πάρτι με τις τούρτες, στα αντιτορπιλικά με τη στολή του ναύτη, στην Τανάγρα με τη στολή του σμηνίτη, πρωτοκολλημένες σαν αιτήσεις για παράταση ζωής πάνω σ' όλα τα έπιπλα και τα αντικείμενα, πιασμένες άκρη στις προπολεμικές κορνίζες με μαυρόασπρους συγγενείς, στον πλαστικό άγιο Παντελεήμονα, ιατρόν ψυχών τε και σωμάτων, στον δαφνοστεφή Ελευθέριο Βενιζέλο πάνω στην τηλεόραση, στον επάργυρο Ανδρέα Παπανδρέου με τη Μιμή του πάνω στη σιφονιέρα, με σελοτέιπ στη φάτσα του ψυγείου, με πινέζες στα δυο φύλλα της ντουλάπας, και δίπλα τους, στο κομοδίνο, ακουμπισμένες πλάτη στα μπουκάλια με τα αποχρεμπτικά και το οινόπνευμα, για να τις φτάνουν, να μπορούν να τις χαϊδεύουν όλη την ώρα.

Η ίδια η Βιβή δεν θα αποκτούσε νύφη, συμπτέθερους κι εγγόνια. Σε κανέναν πελάτη της δεν είχε πει πως έχει παιδί, και τι παιδί. Πώς να το ξεφούρνιζε; Με τρόπο; Δηλαδή, ο χρυσός μου ο ισοβιτάκος;

Περπατημένη στις εμπόλεμες ζώνες, μαθημένη στις αναποδιές, πέρασε ομαλά από τις πουέντ στα πιεσόμετρα, από τα σατέν φιογκάκια στα επιθέματα για την κατάκλιση και μέσα σ' ένα εξάμηνο είχε γίνει ξακουστή και περιζήτητη, οι μακαλεμένοι από τα χρόνια πελάτες της, τα ψοφίμια μου, όπως τους έλεγε

και μπροστά τους ενώ τους τάζε ή τους έραине με κολόνια, για να μην τους παρατήσει τη λάδωναν με στριφτόπιτες και μουστοκούλουρα από πονετικές γειτόνισσες και της εκμυστηρεύονταν τη διαθήκη τους, άλλοι θα κληροδοτούσαν σκέτο το καλό παράδειγμα της απαντοχής και άλλοι φιτιλιές για κατοπινές έχθρες των εξαφανισμένων συγγενών, που θα σφάζονταν για το δυάρι και τα λιγοστά ψωροχρυσάφικα.

Μερικές φορές στη βραδινή τουρνέ σε Εξάρχεια, Αμπελοκήπους, Γουδί, Χολαργό και όπου αλλού για αλλαγή καθετήρα και μέτρηση σακχάρου, καθόταν περισσότερο μαζί τους, τι να έκανε μόνη στο ρημάδι της, τους καλόπιανε με, ώσπου να παντρευτείς θα γειάνεις και, θα σου φιλήσω το χεράκι εκεί που έχεις βαβά για να σου περάσει και, ο πόνος φέρνει κοντά τους μαλωμένους και, η αρρώστια βγάζει όλη τη δύναμη που κοιμάται μέσα μας, τους τσιγκλούσε για λίγο πινηκ-πονηκ με σπλαχνικά γνωμικά, ν' αλαφρώσει την παλαβωμένη μοναξιά τους, να μειώσει τις μπόλικες σιωπές που γραπώνουν τα γέρικα στόματα, ιδίως προτού πέσει για τα καλά το μολύβι της νύχτας.

Σχεδόν όλοι τους ήξεραν να συνοψίζουν μια χαρά τα βασικά νοήματα.

Είναι καλό να είσαι παιδάκι γιατί στα οχτώ και στα δέκα έχεις λίγα να θυμάσαι, ο ένας, άθλιο να προσπαθείς επί τρεις ώρες να θυμηθείς τι έφαγες το μεσημέρι, ατάκα η επόμενη, κανείς από τους δικούς μου δεν ενδιαφέρεται πραγματικά για το τι θέλω, μου επιτρέπουν να επιθυμώ μόνο ένα καθαρισμένο ακτινίδιο, ο τρίτος, ο τέταρτος παραλλαγή στο ίδιο θέμα, έρχονται να με δουν μια ώρα κάθε Κυριακή κι αντί να πούμε μια κουβέντα όλοι μαζί, στρώνονται στον καναπέ και συνεχίζουν τα δικά τους ώσπου να φύγουν, η πέμπτη, από τα εξήντα και μετά θες ένα τέταρτο να σιδερώσεις την κιλότα σου, δεκαπλάσια σε μέγεθος

από το εσώρουχο των είκοσι χρόνων, η ζωή με το που αρχίζει κρέμεται από μια μπαμπακένια κλωστή, η έκτη, η έβδομη και πολυταξιδεμένη, γύρισα πολλές χώρες, μα το ωραιότερο κράτος του κόσμου ήταν το τραπέζι μου και μαζεμένοι γύρω γύρω οι δικοί μου, ο Θεός να μας ανοίξει ένα δρόμο να φεύγουμε, ο όγδοος, και ούτω καθεξής.

Ένα ζευγάρι στα Εξάρχεια, εξήντα πέντε χρόνια παντρεμένοι, έβλεπαν φανατικά όλα τα δελτία ειδήσεων της ημέρας, το βράδυ είχαν αποστηθίσει τα νέα της χώρας και της οικουμένης, στο κεφάλι του συζύγου όλα πολτός, οι πυρκαγιές στην Αττική, τα δακρυγόνα στην υποδοχή του Κλίντον, το μπουμ στο Χρηματιστήριο, η Κάθυ Φρήμαν στο Σίδνι, οι διαδηλώσεις για το Ασφαλιστικό, η σύζυγος, με μνήμη ελέφαντα και σοφία κουκουβάγιας, άκουγε την πρώτη φράση και την τελείωνε μόνη της, είχε ζήσει όλες τις εκδοχές των πολιτικών, οικονομικών και διπλωματικών φιάσκων στον πλανήτη, ένας κόσμος που δεν την εξέπληττε πια με τίποτα.

Δεύτερο ζεύγος οι φιλοσαλεμένοι και παχείς σαν αερόστατα που τα σκοινιά τους είναι ακόμη δεμένα και δεν τους αφήνουν ν' απογειωθούν στους ουρανούς, ολημερίς κι ολονυχτίς σε δυο πολυθρόνες, περιστοιχισμένοι από τα έργα τους, δευτεροκλασάτοι συγγραφείς παιδικών βιβλίων με εβδομήντα τόσα τομύδια και τευχίδια, *Το αηδονάκι που έβγαζε άφθες στο στόμα*, *Η μισοκαμένη τηγανίτα*, *Η καρδούλα της καρδιάς μου*, *Το δάκρυ που γελάει κρυφά*, *Η προσευχή του σάντουιτς*. Ο γιος τους, ένας τρίτεκνος οικογενειάρχης στη Θεσσαλονίκη, είχε επιτέλους βρει το μοναδικό τρόπο να τους έχει ευχαριστημένους και φρόνιμους σαν αγγελούδια, τις βιντεοτσόντες. Αναγκαστικά είχε αποκαλύψει το κόλπο και στη νοσοκόμα. Παίρνανε λοιπόν τα χαπάκια τους, μια ντουζίνα ο καθένας, και μετά αφοσιώνονταν στα νυ-

χτερινά επεισόδια των *Ατίθασων Νιάτων*, όπως τους είχε πει ο γιος, και τα έβρισκαν απείρως καλύτερα από τα ημερήσια.

Άλλος πελάτης ο ογδόντα παρά ένα συνταξιούχος θεολόγος, η μια του κόρη παντρεμένη στο Μιλάνο με καρραμπινιέρο, η άλλη παντρεμένη στη Φρανκφούρτη με τροχονόμο, ο ίδιος σε ανάρρωση από βαρύ εγκεφαλικό, το τέταρτο, έφτανε μέχρι την πόρτα του Χάρου, την έβρισκε κλειστή, γύριζε πίσω.

Επόμενη μια γιαγιά που έπασχε λίγο απ' όλα, έρμαιο των μπικουτί και των κρεμοσάπουνων. Μετά τη νοσηλεία πρόσταζε τη Βιβή να της βάφει τα νύχια και να της βγάξει με το τσιμπιδάκι τις τρίχες από το πιγούνι, γεμάτη άγχος για την εμφάνισή της στο τελευταίο μεγάλο ραντεβού της ζωής της.

Κι άλλη μια, εξάπαντος με την αγαπημένη της καρφίτσα, το χρυσό χελωνάκι ακόμη και στη φανελένια νυχτικιά, χάιδευε συνεχώς το κοσμηματάκι που ρυμουλκούσε στο στήθος και φύτευε στην καρδιά της, εκεί που ριζώνουν όλα, τον καημό της για τον μεταστάντα, το Βόλβο του έγινε Βόλβο μου, η γάτα του έγινε γάτα μου, η ρόμπα του ρόμπα μου και η στηθάγχη του έγινε στηθάγχη μου.

Πάμε παρακάτω στον γερμένο σαν μισοφέγγαρο Κρητικό, που κάθε μέρα έφτιανε κι άλλη μαντινάδα για την ταφόπλακά του, από κοντά και οι παροιμίες του, σε όλη του τη ζωή αυτές τον έβγαζαν από τη δύσκολη θέση αλλά όχι και τη Βιβή, που άκουγε τα, *Όπου πηδάει η αίγα πηδάει και το ρίφι, Από κακή κολοκύθα μουνδέ σπόρος, Μια κουμπαραιά σα να χτίζεις εκκλησιά και Η μούρη του ανθρώπου είναι γκρεμός, μία και μία όλες για να συδαιλίζουν στο μυαλό της τα πεπραγμένα της.*

Άλλος, γεννηθείς τω καιρώ εκείνω στα ψωμοτόπια της θεσσαλικής υπαίθρου, στην κάμαρά του κρεμασμένα εκατό σακούνια με ξερά φυλλαράκια, τη φλόμωνε με τις βοτανολογικές εμ-

μονές του, παρασιτοκτόνο θυμάρι, καταπραϊντική παπαρούνα, τσουνκνίδα για την αναιμία, απήγγανος για το αναπνευστικό, μολόχα για την καλή πέψη, και της ζητούσε εάν και όποτε πήγαινε καμιά εκδρομή σε λαγκάδια και ανοιχτοσύνες να του ξεχώσει κάμποσους βολβούς, θαυματουργούς για τη στύση. Η Βιβή τού πρόσεχε την πίεση, πού και πού του κοπανούσε κορτιζόνες για τα συμπαραλιασμένα γόνατα και του έδινε το λόγο της πως μόλις εκείνος θα έβρισκε γκόμενα, θα του έφερνε βολβούς και θα πήγαινε η ίδια στο ΙΚΑ να του γράψει και βιάγρα.

Οι ενέσεις στους γέρους επενεργούσαν σαν ορός της αλήθειας, στο επόμενο τέταρτο, προτού φύγει, της ξεφούρνιζαν κάνα δυο μυστικά που τους βάραιναν, πως είχαν κερατώσει το μακαρίτη τον άντρα τους, πως είχαν φάει ένα κομματάκι αγροτεμάχιο από κάποιον φουκαρά στο χωριό, πως είχαν αδικήσει τη δεύτερη κόρη στην προίκα, πως είχαν κατηγορήσει άδικα τη νύφη στο γιο τους κι εκείνος τη χώρισε.

Η Βιβή Χολέβα, για όλους αυτούς Σωτηροπούλου, ψαχούλευε κλεφτά στα ξένα σακιά και μέρα τη μέρα έφτιαχνε γερό κομπόδεμα από μικρά και μεγάλα κρίματα κι αλλονών.

Ο αριθμός των πελατών της αυξομειωνόταν, κάθε δίμηνο χοροστατούσε και σε μία τουλάχιστον εξόδιο ακολουθία, αφού συνήθως την προσλάμβαναν στο παραπέντε του τάφου, μία βοηθός και προπομπός του Χάρου, εργατική, εχέμυθη, αλαφροχέρα στα τρυπήματα, ψυχραιμη, τους έφερνε και βραστά χόρτα σε ταπεράκι, τους κερνούσε στη ζούλα και κάνα τσιγαράκι.

Ο θάνατος, μια συνήθεια κι αυτός. Από το χαμό του Φώτη και μετά του είχε πάρει τον αέρα. Στίλβωνε τις γόβες της όταν τηλεφώνησε η διανοούμενη για το θάνατο από ανακοπή της Ελευθερίας, συμφοιτήτριας στο Α' έτος της Ιατρικής, τη σκέφτηκε για λίγο και συνέχισε να γυαλίζει τα παπούτσια, άκουγε τα

Κακά παιδιά στο μαγαζί όταν ήρθε ο παραδιπλανός κομμωτής να της πει πως σκοτώθηκε σε τροχαίο η αδελφή του, την ήξερε, σχετικά νέα, έφυγε ο κομμωτής, εκείνη γύρισε αμέσως στο ραδιόφωνο, έλαβε γράμμα από τη Γερμανία για το θάνατο του νονού της και συνέχισε κανονικά να κοπανίζει καρύδια για την καρυδόπιτα, πήγε στην κηδεία της θείας Ζωής, εκείνης που είχε ζήσει μαζί της τον πρώτο χρόνο στην Αθήνα, αλλά δεν έκατσε στον καφέ, επέστρεψε σπίτι γιατί θα 'ρχονταν από το ταπητοκαθαριστήριο, της είπε ο Λίνος για ένα κορίτσι στο σχολείο που πέθανε από ηρώνη και σε μισή ώρα εκείνη βγήκε ραντεβού με τον *Πράσινο Κήπο*, πέθανε ο πατέρας της και αμέσως συμψηφίστηκε στο κεφάλι της με τους τρεις χιλιάδες νεκρούς των Δίδυμων Πύργων, μετά από τρεις μέρες πάει κι ο Καζαντζίδης, ο θεός της παρέας του Φώτη και μάλλον ήταν η μόνη στην Ελλάδα που δεν βούρκωσε, ενώ ακόμη και το γεροντοσινάφι της σπάραζε και πενθούσε, πήγε στην κηδεία της Τζούντυ, της γριάς Εγγλέζας που της άνοιξε τα μάτια με τις χρυσοφόρες Ελισάβετ, κι έκλεισε επί τόπου άλλες δέκα παραγγελίες, γιατί είχε μεν τελειώσει με το μαγαζί, αλλά δεν είχε αφήσει τις κούκλες βασίλισσες, δουλειά δίχως εφορία, ειδικά στις τωρινές συνθήκες ήταν υποχρέωσή της να κλέβει το κράτος και το έκλεβε όσο μπορούσε, η εργασία της μαύρη, χωρίς αποδείξεις και το ένα γραφείο υποτίθεται ξενοίκιαστο, ψιλά πράγματα φυσικά μπροστά στους μούργους των υπουργείων και των επιχειρήσεων, καψωμένους όλους με τις μετοχές, τα Ρόλεξ και τις κομπίνες ολκής.

Το σπίτι της γεμάτο αναλώσιμα, πάνες, γάντια, υγρομάντιλα, νεφροειδή, βαμβάκια, αντισηπτικά, κλύσματα, λευκοπλάστ, αλγινικά επιθέματα, μάσκες, γάζες, σύριγγες, στολές μιας χρήσεως και ποδονάρια, υπό το βλέμμα των Ελισάβετ στο ψηλό

ράφι, ήταν πια το ηνωμένο βασίλειο των υποσέντονων και των ουροσυλλεκτών.

Καμιά φορά αργά τα βράδια, στις έντεκα και στις δώδεκα, που δρόμο έπαιρνε, δρόμο άφηνε και γύριζε κατάκοπη από τη λάττρα και φουντωμένη από τις ξένες ιστορίες, σκεφτόταν πως σχεδόν όλοι οι άνθρωποι πονούσαν για κάτι κι εκείνη θα ήθελε να τους κάνει πέντε εκατομμύρια αναλγητικές ενέσεις, μία στον καθένα και τζάμπα, για να ξενοιάσει, να κερδίσει μια ήσυχη νύχτα και να δει επιτέλους ένα όνειρο που να δικαιολογεί τη λέξη, βαρκούλες σε ακύμαντες θάλασσες ή κήπους και μυρωμένους πορτοκαλανθούς να ραίνουν χαμογελαστά πιτσιρίκια.

Πιτσιρίκια πουθενά, ούτε στον ύπνο ούτε στον ξύπνιο της. Μόνο χούφταλα. Επί είκοσι χρόνια είχε ζήσει από τα κοριτσάκια και τις έφηβες με τα καλογυμνασμένα σώματα. Τώρα κέρδιζε από τα σακουλιασμένα και μισοσάπια κουφάρια των γερόντων, που δεν μπορούσαν να πάρουν τα πόδια τους καλά καλά ούτε μέχρι τον καμπινέ, που σέρνονταν στη σειρά για το χορό του θανάτου κι ένας ένας κουνούσε το μαντίλι κι αποχαιρετούσε τα εγκόσμια.

Μάλλον όμως όλοι αυτοί, άνθρωποι ξένοι και προσωρινοί στη ζωή της, της ήταν τελικά πολύ χρήσιμοι. Με κάποιο τρόπο, με τη δύναμη της αγωνίας και του τελεσίδικου φινάλε, λίγο λίγο της επιβάλλονταν, κάτι πρωτόγνωρο για κείνη, άλλοι να έχουν έστω για λίγο το πάνω χέρι.

Δεν τους σιχαινόταν, δεν τους βαριόταν, δεν τους απόπαιρνε, δεν τους έγδερνε στις τιμές, δούλευε με τιμολόγιο Βουλγάρας, σε καιρούς αναδουλειάς μάλιστα ζητούσε λιγότερα κι από τις Βαλεντίνες, τις Ρούμι και τις Στέφκες. Συμπαθούσε τις ντεμοντέ κουβέρτες τους με τις μπεζ καφέ λεοπαρδάλεις σε μουσταρδί φόντο, συμμεριζόταν την ντροπή τους όταν τελείωνε το απο-

σημτικό χώρου και το δωμάτιο μύριζε άσχημα, σεβόταν τα αποστεωμένα χέρια τους με το εύθρυπτο δέρμα.

Μπορεί να την ξεπάτωναν στη δουλειά, μα κατά έναν περίεργο τρόπο δεν βάραιναν την καρδιά της, μερικές φορές μάλιστα ένιωθε πως τελικά οι γέροι ήταν η ξάπλα της, οι μάγοι μιας παράξενης, έστω σύντομης, μυοχαλαρωτικής αρμονίας, το break της που λένε και στην τηλεόραση.

Στις καλές τους, ιστορούσαν τη ζωή τους σαν δημοτικό τραγούδι, ο Κρητικός ριζίτικο, ο Αρτινός ηπειρώτικο, η Καστοριανή μακεδονίτικο, μ' έναν αναστεναγμό να βάζει φόκο στα κενά, μια όμορφη παλιά λέξη να κάνει το θαύμα της και ν' ανασταίνει για λίγο τα περασμένα μεγαλεία, δηλαδή το χωριουδάκι τους, το πρώτο κοστούμάκι τους, το περιβολάκι τους με τα εξαφανισμένα πια μαγιόμηνλα, αρκουδόμηνλα, ζαχαρονικολόμηνλα.

Σκεφτόταν κάτι λόγια τους, πως για όσα μας χαρίζει η ζωή δεν της χρωστούμε παρά ένα θάνατο και σχεδόν τους ζήλευε κι ως ήταν μερικοί ταριχευμένοι στην ίδια θέση στο πτυσσόμενο κρεβάτι ή αποξεχασμένοι στον κόσμο τους. Κοντοζύγωναν στο τέλος και το υπέμεναν με αποκούμπι την Παλαιά Διαθήκη, *Καιρός τοῦ τεκεῖν και Καιρός τοῦ ἀποθανεῖν*.

Σ' ένα συμφωνούσε με τους Γιαπωνέζους η Βιβή, πως τα πιο όμορφα δέντρα είναι τα γέρικά. Ώρες ώρες μάλιστα μονολογούσε από μέσα της πως αντί να την προσπερνούν τα χρόνια με το πάσο τους, θα ήθελε να τα προσπεράσει εκείνη αποφασιστικά και γοργά, μια δρασκειλιά για κάθε δεκαετία.

— Βιβίκα, κοπελάρα μου, καμιά φορά χάνεις τα λόγια σου, μαντζουράνα για ημικρανίες ή γιασεμόφυλλα για τόνωση του οργανισμού, αυτά ο γερο-Θεσσαλός.

— Βιβή, παιδί μου, ακούω να σου ξεφεύγουνε κάτι παράταιρα, ξιρνόμηνλο, κουρλουράκι, ζαρκέτα. Ο νους κουράζει το

κορμί κι ο νους το ξεκουράζει, αυτά ο πιο σαφής γερο-Κρητικός.

Γιατί πλάι σε όλους αυτούς και σε όλα αυτά γυρόφερνε διαρκώς, χωρίς να την αφήνει λεπτό σε ησυχία, η σκιά του γιου της.

Η φυλακή μέσα στην πόλη, μιλιούνια γύρω τα κτήρια και οι άνθρωποι και όμως ο Κορυδαλλός είναι τέρμα Θεού ή τέρμα Διαβόλου, αυτή είναι η διεύθυνση και το ταξίδι προς τα κει, με φορτίο καθαρά ρούχα στις δυο νάιλον τσάντες και το τάπερ με το μοσχάρι στην τρίτη, ήταν κάθε μήνα ακόμη μια οδύσσεια του μυαλού.

Στα επισκεπτήρια η Βιβή μιλούσε στον Λίνο για απίθανα πράγματα, για παπαγάλους που έλεγαν Βίβα Μαραντόνα, για μαϊμούδες που θήλαζαν ορφανά τιγράκια, για τις αντιοξειδωτικές ιδιότητες του ελαιόλαδου, για την ελβετική φαρμακοβιομηχανία τάδε που υπολόγιζε να διαθέσει στην αγορά σε τρία χρόνια το νέο φάρμακο για τη νόσο Πάρκινσον.

Ψάρευε τα ειδησάρια από εφημερίδες που αγόραζε σποραδικά και από περιοδικά που ξεφύλλιζε στα σπίτια των πελατών της, τα αξιολογούσε και τα σημείωνε σ' ένα μπλοκάκι να της βρίσκονται. Προετοίμαζε τα θέματα επί μέρες, να μη σκοντάψει στην πρώτη πρόταση, να μη χαλάσει με αδιάφορες λέξεις την τελευταία εντύπωση, να τα βάλει σε σειρά, ποιο θα κάνει έναρξη, ειδικά αυτό ήταν πολύ σημαντικό για να πάρει το κολάι και να τα πει νεράκι.

Σχεδόν πάντα μιλούσε μόνον εκείνη και κάθε φορά διαπίστωνε πως το δεκαπεντάλεπτο του επισκεπτηρίου ήταν πολύ, έστεκε στα νύχια και πάσχιζε σκληρά να το καλύψει δίχως σιωπές. Εκείνος πίσω από το τζάμι βαστούσε το ακουστικό και ά-

κουγε αφηρημένος, μόνο στο τέλος την κοιτούσε με βλέμμα έντονο, γεμάτο περιφρόνηση και για τους δυο τους.

Κάποιες φορές της ήταν αδύνατον να προσποιηθεί τη χαλαρή που ενδιαφέρεται αποκλειστικά και στα σοβαρά για του κόσμου τα παράξενα και την πρόοδο της ιατρικής έρευνας. Οι εκλογές παρακάμπτονται εύκολα, τα παγκόσμια αποθέματα πετρελαίου το αυτό, για τα εξοπλιστικά προγράμματα τι να του πει, ο ερχομός του Πάπα και η συγγνώμη για τις Σταυροφορίες δεν ήταν θεματάρα για το τζαμάκι, η σύλληψη της 17ης Νοέμβρη με τα μέλη της στην ίδια μ' εκείνον φυλακή δεν σήκωνε ανάλυση, ποια ανάλυση όταν συμβαίνει να έχουμε ισοβίτη τον εγγονό του κομμουνιστή και να μην είναι πολιτικός κρατούμενος.

Αρχές του Σεπτεμβρη του 2004 το τέταρτο κατέλαβε η αναντίναξη του σχολείου του Μπεσλάν. Η Βιβή αναφέρθηκε στα τριακόσια ενενήντα τέσσερα θύματα, κυρίως παιδάκια, στον Βλαντιμίρ Πούτιν, στο διαπραγματευτή Ρουσλάν Αουσέφ, στον εκπρόσωπο Τύπου των Τσετσένων Αχμάτ Ζακάγιεφ, στις δύο Οσετίες, στη Γεωργία και σε όλο τον πολύπαθο Καύκασο. Ήταν χλομή, μιλούσε κοφτά και παραστατικά, τα είπε απνευστί και της ξέφυγε μόνο ένα ρω, μασκορφόροι.

— Θες να πιστέψω πως είσαι δυστυχισμένη για το Μπεσλάν;

Ο γιος σπάνια σχολίαζε ή τη διέκοπτε, αν μιλούσε, μιλούσε από την πρώτη στιγμή με το βλέμμα του, πιο γρήγορο από πιστολιά. Ήταν καλό λοιπόν που της έκανε μια ερώτηση, αλλά στη συγκεκριμένη δεν είχε νόημα να του απαντήσει, τα έχει πει και ο Σενέκας αυτά, *Κανείς δεν είναι δυστυχής μόνον εξαιτίας του παρόντος*, ο Γιούκαρης τον ανέφερε συχνά.

— Εγώ, μάνα, πήρα μια απόφαση, να είμαι δυστυχισμένος για σένα σε όλη μου τη ζωή.

Πώς να κάλυπτε το καταραμένο τέταρτο μαζί του; Μόνο με

μαϊμούδες, γιακ, κριάρια Μάρκο Πόλο και λοιπά εξωτικά τετράποδα; Να καμάρωνε για τα επαγγελματικά της, *Η εργασία είναι το δρεπάνι που θερίζει το χρόνο*, Μέγας Ναπολέον – Γιούκαρης πάλι και, σε απλά ελληνικά, χαρά και εργασία με ανθρώπους που σβήνανε, άλλοι στα γρήγορα, άλλοι πιο αργά; Να του έλεγε για την ακράτεια του γερο-Κρητικού που την κατάβρεχε με παροιμίες και μαντινάδες; Για τη γειτονιά της που είχε γεμίσει Τράπεζες και γύρευε κι άλλες; Για την πόλη ολάκερη που είχε χάσει τις δυνάμεις της και είχε αποκτήσει μια οριστική όψη ασχήμιας; Θα τον ενδιέφερε να συζητήσει πού βρίσκεται τώρα το Κυπριακό και το μεγάλο μπέρδεμα με το σχέδιο Ανάν;

Είχαν εξηγηθεί για τα φαγιά και τα χαρτζιλίκια, όσο για τα νέα της οικογένειας και των γνωστών, λέγονταν σαν τηλεγραφήματα και όχι όλα. Ο θάνατος του παππού του τον είχε επηρεάσει, είχε χάσει άλλα πέντε κιλά, είχε κάνει και μια κρισούλα, εκκείνο τον αυτιστικό κοπετό με τα ζντουπ. Η γιαγιά του έστελνε χαιρετίσματα και ζέρσεϊ φυλαχτά, ερχόταν αραιά και πού στην Αθήνα, είχε ζητήσει να τον δει έστω μία φορά, εκείνος αρνιόταν.

Η άφιξη των Καναδών το 2003 αποσιωπήθηκε, αφού η θεία του η Ξένια δεν έλαβε την έγκριση του άντρα της να τον επισκεφθεί. Οι μικρές τους, η Μεγκ και η Σταυρούλα, δεν ήξεραν καν πως έχουν ξάδερφο, κάποτε όμως θα μάθαιναν τα πάντα, Σοφώτατον χρόνος, ανευρίσκει γάρ πάντα, του Θαλή αυτό, κοντά στον Γιούκαρη αποστήθιζε και η Βιβή κάτι τέτοια.

Στον ορίζοντα, όταν πια κόπασαν τα μαινώμενα δημοσιεύματα, είχε εμφανιστεί και η θεία Κική, η άγνωστη αδελφή του Φώτη. Τηλεφώνησε τέσσερις φορές στο δικηγόρο, ζητούσε αποκατάσταση επαφής. Εννοούσε τη μισάωρη συνάντηση με τη Βιβή, μια κι έξω. Με τα πολλά δέχτηκε να ειδωθούν, γιατί σκέφτηκε πως αν η ίδια πάθαινε κάτι, ας υπήρχε ένας τρίτος, εκείνα

τα δυο σύντομα γράμματα που είχε βρει στο δωμάτιο του Λίνου, στις τωρινές συνθήκες αποκτούσαν άλλο νόημα, μπορεί οι παλιές τύψεις να βγαίνανε σε καλό. Από τον Φώτη ήξερε για κείνην και τον άντρα της πως από το 1981 ήταν τακτοποιημένοι στο Πασόκ, όπου συνέφερε υπενθύμιζαν τον κυνηγημένο αριστερό μπαμπά, όπου δεν συνέφερε έκαναν μόνο. Μόνος σκοπός της συνάντησης ήταν η παράδοση ενός εφάπαξ, εκατό χιλιάρια θα μπάλωναν την τρύπα της συνείδησης κι όλα μέλι γάλα.

Η τωρινή Κική δεν είχε σχέση με τα παλιά σπαραξικάρδια γράμματα. Η Βιβή άκουσε την προσφορά της, άκουσε υπομονετικά τα κλισέ της συμπόνιας για το Γολγοθά και την κοινωνική κατακραυγή, έμαθε για τα δικά της παιδιά πως σπούδασαν, παντρεύτηκαν και ζουν τακτοποιημένα στο Λονδίνο, έμαθε υποχρεωτικά και για την άλλη αδελφή, τη Μέλπω, από χρόνια κάπου στο Τέξας, ξεκομμένη κι αυτή, ακολούθησαν και μερικά νέα για πρόσωπα και υποθέσεις που ποσώς την ενδιέφεραν, ούτε λέξη για κανένα οικοπεδάκι στην Κέρκυρα, αν υπήρχε, κέρασε τους καφέδες στη Σόνια και την έδιωξε μ' ένα, και τώρα χάσου κι εσύ και τα λεφτά σου. Ωραίους απογόνους άφησαν και τα ηρωικά πεθερικά που μαρτύρησαν σε τόσους τόπους εξορίας.

Στον Λίνο δεν είπε κουβέντα, δεν υπήρχε λόγος.

Του είπε για τη νονά του. Η Ρόδω, που τηλεφωνούσε από τις Σέρρες Χριστούγεννα, Πάσχα και στα πεταχτά, είχε στείλει προσκλητήριο γάμου, αφού ξεζούμισε ερωτικά μερικές εκατόμβες απένταρων και όλο και νεότερων, θα έβαζε στεφάνι με ιδιοκτήτη έκθεσης αυτοκινήτων, να ισοφαρίσει ως Ρόδω Σαχινίδου-Τσιγκόγλου και τη χασούρα της στο Χρηματιστήριο, είκοσι πέντε εκατομμύρια.

— Της έστειλες πίσω τα διακόσια χιλιάρια; η ερώτηση του Λίνου. Της τα είχε στείλει στο καινούργιο νόμισμα, εξακόσια

ευρώ, μαζί με το γαμήλιο δώρο, δυο ασημένιες κορνίζες και δυο ξερές ευχές, να ζήσετε και να ευτυχήσετε και αυτό ήταν το τέλος της σχέσης δύο γυναικών που επί χρόνια έκαναν την έξυπνη η μια στην άλλη.

Του είπε και για τους Πατσουράκηδες, την είχαν τραπεζώσει στην αυλή του σπιτιού τους, διπλοκατοικία στο Αιγάλεω, ο ένας πάνω, ο άλλος κάτω. Είχαν καλέσει κι άλλους, με τα πολλά τους θυμήθηκε έναν έναν, τότε λάβροι κι *Εμπρός της γης οι κολασμένοι*, τώρα ξεκούρδιστες μπαλαλάικες, πικροί και πικραμένοι κι ένας τους, ο Κοζανίτης, ακόμη ρομαντικός έως θανάτου, περήφανος, άφραγκος και συνεπώς χωρισμένος, η γυναίκα του είχε πάρει δρόμο. Η κυρά του μικρού αδελφού τής είχε δώσει δυο λογιά καλτσούνια για τον Λίνο, η διεύθυνση της φυλακής δεν τα επέτρεψε.

Μία στο τόσο, να σου και η γαλατόπιτα με τον ίδιο πάντα κομιστή, την είχαν δοκιμάσει και οι δεσμοφύλακες και οι συγκαταόμενοι, άλλο κεφάλαιο κι αυτοί. Η Βιβή μάθαινε, πότε από τους συγγενείς που ξεροστάλιαζαν στο υπόστεγο και τσακώνονταν για τα κίτρινα χαρτάκια προτεραιότητας στο επισκεπτήριο, τσιγγάνες μ' ένα τσούρμο μωρά και θλιμμένους Πακιστανούς, πότε από τον Γιούκαρη, πότε από τις εφημερίδες και τα κανάλια που τους θυμούνταν όποτε βγαίνανε στις ταράτσες και καίγανε στρώματα, σπάνια από τον ίδιο τον Λίνο, για τα όντα του Κορυδαλλού.

Το πιο αξιοσημείωτο για κείνην ήταν οι απαγχονισμοί στα κελιά. Μα ούτε μια απόπειρα αυτοκτονίας να μην κάνει ο γιος της; Δεν θα έπρεπε να το έχει επιχειρήσει έστω, αλλά να τον βρουν εγκαίρως και να σταματήσουν την αιμορραγία από τις κομμένες φλέβες; Κάτι τέτοιο θα ανακούφιζε τι μάνα του μια στάλα. Φαίνεται όμως πως ο Λίνος είχε πολλή αντοχή στη δυ-

στυχία, δεν σκόπευε να γλυτώσει, ακατάβλητος. Τον παρατηρούσε να παίρνει φόρα μόνο για φαλάκρα και καμπούρα.

Η Βιβή Χολέβα έφευγε από τον Κορυδαλλό κι έπιανε τις διαδρομές, το keep walking για να προμηθευτεί κολλύρια, πάνες, αλοιφές, γιαούρτια, να μην ξεχάσει τα λιβάνια και τα πρόσφορα, να περάσει από κάνα Ιπποκράτειο και κάνα Λαϊκό για πελάτες που είχε έρθει η ώρα του νοσοκομείου, να πάει να ελέγξει το λογαριασμό στην Τράπεζα, να στείλει λίγα λεφτά στη μάνα της, να τρέξει να σκάσει τα πενήντα ευρώ για τα οστά, ν' αλλάξει λάδια στο Φιατάκι.

Αν ήταν καλοκαίρι, όλες οι λεωφόροι να ξεχύνονται σαν ποτάμια στις θάλασσες, το βλέμμα της κάρφωνε τις μανάδες που περιέφεραν τις μισόγυμνες δεκατετράχρονες κόρες τους σαν να περίμεναν να πιάσουν καλή τιμή.

Αν ήταν χειμώνας, οι αέρηδες να κάνουν άγριες κατεβασιές και το κρύο να κόβει την πλάτη της, τσεκουριά σε κούτσουρο, είχε άλλα να προσέχει, παιδάκια φασκιωμένα με χοντρά παλτουδάκια στις αγκαλιές των πατεράδων τους.

Στα σκηινικά των Δεκέμβρηδων, με τις χρυσοκόκκινες γιρλάντες και τα λαμπιόνια-ψείρες στα γυμνά δέντρα, πρωταγωνιστούσαν πάντα με αξιώσεις οι οικογένειες, όλη η πόλη γινόταν άλμπουμ με γυαλιστερές καρτ ποστάλ.

Τα χριστουγεννιάτικα δέντρα στέκονταν κοντά στις τζαμαρίες για να φαίνονται κι απέξω, σας είδα όλα, εκατό, διακόσια, σας βλέπω, κι ακόμη ένα, σκεφτόταν η Βιβή οδηγώντας ή βαδίζοντας μόνη σε σουρουπωμένους και νυχτωμένους δρόμους με το βλέμμα να μετράει τα στολίδια και τα χρωματιστά φωτάκια που αναβόσβηναν στα παράθυρα φτιάχνοντας την Αθήνα των γιορτινών καθιστικών, όπου συγγενείς και φίλοι μπαινόβγαίνουν, τρωγόπιναν, εύχονταν και γελούσαν, κανάκευαν μικρά, έβαζαν

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

τους γέρους στην κεφαλή του τραπεζιού, αφήνονταν στην ολιγοήμερη λύτρωση που θριαμβεύει τέτοιες μέρες, επιβάλλοντας ανακωχή στις φαγωμάρες, μια απαραίτητη ανάπαυλα ώσπου να μπει η ηλεκτρική σκούπα, να ρουφήξει τη χρυσόσκονη και όλα να ξανάρθουν στο φυσικό τους.

Συνήθως κάθε παραμονή Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς, αφού τακτοποιούσε για ύπνο τους γέρους της, εξόκειλε κάτω από τη μακριζα κάποιου πατσατζήδικου, κοιτούσε μέσα τους ομοίους της μοναχικούς θαμώνες και βλέπε βλέπε το 'παιρνε απόφαση, έμπαινε κι έκανε ρεβεγιόν σκυμμένη σ' ένα πιάτο πατσά κι ένα ποτήρι κρασί.

Όλο και κάποιος ξέμπαρκος θα τη ζαχάρωνε, αλβανικό καμάκι με τα μάτια, σε τέτοιο στέκι, τέτοιες μέρες, τέτοιες ώρες, μια γυναίκα μόνη μάλλον θα τα γύρευε.

Τα γύρευε δεν τα γύρευε, τελικά η Βιβή Χολέβα γύριζε σπίτι δίχως παρέα και η συγκυρία, χρόνος να βγαίνει, χρόνος να μπαίνει, την καλούσε να κάτσει να σκεφτεί τις γιορτές του γιου της πάλι στη φυλακή, τη ζωή του στο κελί του Κορυδαλλού, τη ζωή της πρώτα στο κελί της Άνω Κυψέλης, μετά στους Αμπελοκήπους, μετά στου Γκύζη.

Αρχές του 2002 και μέσα του 2005 είχε αλλάξει γειτονιά, σκόνταφτε σε περίεργους ίσως έτοιμους να την ξεσκεπάσουν, δεν άντεχε το υφάκι τους και το 'βαζε στα πόδια με τις κούτες της.

Παντού και πάντα μια από τα ίδια. Μαύροι σπόροι παιώνιας που νικούν τους εφιάλτες, ελλέβορος, φυτό που διώχνει τη λύπη κατά το μακαρίτη πια σοφό από τη Θεσσαλία και πού να τα βρει, να φύγουν πέρα έστω και τεχνητά, έστω για λίγο, όσα την έζωναν.

Τίποτε φινετσάτο και ντελικάτο στη ζωή της, όλα τραχιά. Και πολλά. Στο κεφάλι της συνωστισμός. Για να χωράει τόσα,

λογικά δεν θα έπρεπε να είναι όσο τα κεφάλια των άλλων, ένα τόπι, θα 'πρεπε να είναι ένας πελώριος μονόλιθος, μεγάλος σαν το βράχο της Ακρόπολης.

Και αυτός ο βράχος συνέβαλε στην ιδέα με τα αρχαία.

Στα επισκεπτήρια, παριστάνοντας κάπου κάπου το θετικό πνεύμα, τυραννούσε το γιο της με προτάσεις περισπασμού από τις πράξεις του, με ερωτηματολόγια για την προστασία του αρκτικού περιβάλλοντος, με χρονολόγια και εργογραφίες φιλοσόφων από ένθετα και προσφορές εφημερίδων, με δοκίμια για το Ισλάμ, ώστε να δείχνει κατανόηση στους μουσουλμάνους κατάδικους ή με εκατό γραμματόσημα, Λίνο, η αρχή της συλλογής σου.

Εκείνος ανεπηρέαστος, δεν ήθελε να ενδώσει σε κανέναν περυσπασμό, τίποτε δεν άξιζε να τον αποσπάσει από την αλήθεια.

Δυο φορές την είχε σιχτιρίσει λέγοντάς της να μην ξαναπατήσει κουβαλώντας του προγράμματα απασχόλησης, το μυαλό του έτσι κι αλλιώς ήταν φουλ απασχολημένο.

— Με τι;

— Με την ακύρωση όλων των ελαφρυντικών.

— Μίλησέ μου πιο καθαρά.

— Δεν πρόκειται.

Ωστόσο η Βιβή Χολέβα δεν το έβαζε κάτω. Εκτός από τον ισοβίτη γιο είχε κι εκείνη ανάγκη από ένα στόχο. Της τον αποσάφηνισε μετά από εναγώνιες σπαζοκεφαλίες μες στις εξαλλοσύνες της νύχτας και στα νευροκαβαλικέματα, το ντοκιμαντέρ της ΕΤ3, συνεπαρμένοι αρχαιολόγοι, συφοριασμένοι Ινδιάνοι εργάτες και μαγευτική ατμόσφαιρα ανασκαφών στους τόπους των Ίνκας.

Αυτό είναι, αποφάσισε, θα τη συνέτρεχε η ίδια της η χώρα με τα χίλια αρχαία κελεπούρια.

Μάρμαρα και ξερό ψωμί.

— Εδώ θα σταθούμε να πάρουμε μια πρώτη ανάσα, για να γυρίσουμε για πρώτη φορά τα μάτια μας πίσω και να χαρούμε νοερά το θέαμα που παρουσίαζαν τα πρώτα δέκα αναθήματα της Ιεράς Οδού, συνολικά εκατό περίπου χάλκινα αγάλματα, αλλού, το νερό αναβλύζει στη βάση του βράχου της Υάμπειας, Ἄριστον μὲν ὕδωρ, Πίνδαρος, και δώστου το μνημείο των ναυάρχων, το ένα, το άλλο, το παράλλο, τα τόσα θαυμαστά, πάντα με το βοηθητικό βιβλιαράκι παραμάσχαλα. Αντίνοος, Ηνίοχος, Κασταλία Πηγή, Κόγχη του Κρατερού, βράχος της Σίβυλλας, Λίθος της Λητούς, όλα τα αρχαία δολώματα στο βρόντο, ο κοκωβίος δεν τσιμπούσε.

Η ξενάγηση της Παρασκευής στη λαίλαπα του Μάη δεν έφερε το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, ο Λίνος δεν φτιάχτηκε. Η μάνα του δεν περίμενε τόση πια αδιαφορία, να μην τον αγγίζει τίποτα, να μην αρπάξει την ευκαιρία μετά από τόσα χρόνια στο μπουντρούμι, όπου άλλωστε θα γύριζε και πάλι το βράδυ της Δευτέρας.

Εδώ ακόμη και ξένους από τα πέρατα, Βραζιλιάνους, Ινδούς και κάτι σαν Τάταρους τους είχε πιάσει ο αρχαίος παλμός και στριφογύριζαν ένα γύρω αποχαζεμένοι από την ισχυρή δόνηση.

Ωστόσο η Βιβή Χολέβα δεν πτοήθηκε, οι εντυπώσεις μπορεί να δούλευαν με τον καιρό στο κεφάλι του γιου της και μετά από δυο μήνες ή έξι, άντε τον επόμενο χρόνο, ο Λίνος να 'βλεπε το φως του και να της ζητούσε συγγράμματα π.χ. για τα αμετάφραστα ακόμη 242 σύμβολα του δίσκου της Φαιστού ή και οργάνωση μιας επόμενης πενταήμερης στη Βεργίνα, ο Μεγαλέξαντρος ήταν πάλι στον αφρό, ταινίες του Χόλιγουντ, συλλαλητήρια, διπλωματικά επεισόδια, ο Βουκεφάλας κάλπαζε στα Σκόπια, οι ιεράρχες-στρατηλάτες του δεν έλεγαν να ξεκαβαλήσουν τις τηλεοράσεις.

Είχε ακόμη τρεις μέρες στη διάθεσή της και σκόπευε να επιμείνει, δεν υπήρχε και εναλλακτικό σχέδιο.

Τόσα χρόνια είχε ξεκλωθεί να εξετάζει τα υπέρ και τα κατά για επιστήμες, τέχνες και χόμπι, ο Λίνος δεν επρόκειτο να εξελιχθεί σε μαθηματικό μυαλό, να ζωγραφίσει καλούς πίνακες, να δοθεί στη μανία των γραμματοσήμων, τα αρχαία, και δη αυτά γύρω τους, που ξέπλεναν και το μίasma του φονικού αίματος, είχαν τελικά κερδίσει τους περισσότερους πόντους.

Δεν τον πήγαινε δα και για Ανδρόνικο, θα συμβιβαζόταν και μ' ένα παραμύθιασμα, μια κάποια ανάκαμψη, να μην τον βλέπει σαν φυτό, αυτό θα ήταν έστω το μίνιμουμ κέρδος της αποστολής της.

Σάββατο πρωί στη μικρή τραπεζαρία της *Αμφικτιονίας*.

Υπό σκέψιν να αναφέρει ότι τον 7ο π.Χ. αιώνα από τη μικρή Αθηλήη, κοντά στις Θερμοπύλες, η έδρα της *Αμφικτιονίας* μεταφέρθηκε στους Δελφούς και τους ανακήρυξε ανεξάρτητη πόλη. Θα μπορούσε να προσθέσει πως μετείχαν αντιπροσωπίες από τις αρχαίες φυλές του Ελληνισμού, Αχαιούς, Αινιάνες, Τωνες, Δόλοπες, Δωριείς, Μαλιείς κι ένα σωρό άλλους, πού να τους θυμάται όλους τώρα, και βέβαια να τα πει γλυκά και πολιτισμένα, σαν σιγανοπαπαδιά, δίχως τις χθεσινές υστερίες, Θεέ και κύριε, τώρα που το σκεφτόταν ήταν ίδια η φευγάτη Άννα Παναγιωτοπούλου στην επιθεώρηση.

Στο μεταξύ μετρούσε τις μπουκιές και τις γουλιές του, να μην πάνε χαμένα τα σπάνια δίκροκα αβγά και ο φρέσκος χυμός, μέρος του σχεδίου της ήταν και να τον επιστρέψει στο κελί καρδαμωμένο.

Αριστερά τους καρδάμωναν τρεις πενήνταπεντάρες Γερμανίδες, όλες με το λοφάκι του λίπους στο σβέρκο, το είχε και η

Βιβή, δεξιά τους καρδάμωνα ένας ροδομάγουλος Άγγλος, σκυμμένος πολύ σ' ένα αβγό ποσέ, τα γυαλιά του θέλανε αλλαγμα, θέλανε και τα δικά της, η πρεσβυωπία είχε μεγαλώσει. Είχε τρία χρόνια να επισκεφθεί τον οφθαλμίατρο και πάνω από δέκα το γυναικολόγο.

— Μέχρι ν' αποφάς, θα σου πω το όνειρο που είδα, άρχισε, δεν ήξερε τι στο καλό να πει για να μη δώσει στόχο η σιωπή τους. Του άλειψε μια φέτα με βουτυρόμελο κι έπιασε την περιγραφή, βρισκόταν στο Αλωνάκι αλλά της φαινόταν πολύ αλλαγμένο, ο τρούλος της εκκλησίας είχε μικρύνει, το καμπαναριό είχε κοντύνει, τα σπίτια είχαν απομακρυνθεί το ένα από τ' άλλο, οι τάφοι είχαν πηδήξει τη μάντρα του νεκροταφείου, τα βουνά είχαν φύγει πιο πίσω και όλη η περιοχή βρισκόταν σε κίνηση και αυξομειώση, πλατεία, πλάτανος, καφενείο, περίπτερο, σχολείο και λοιπά σ' ένα ακανόνιστο σουλάτσο, φούσκωμα και ξεφούσκωμα.

Η αντίδραση του Λίνου:

— Τελικά δεν ρώτησες τον Γιούκαρη για κείνο.

Έσπρωξε από μπροστά του τα μισοφαγωμένα και τα αφάγωτα και άναψε τσιγάρο.

— Τον ρώτησα.

Η απάντησή της άργησε, φαινόταν καθαρά πως ήθελε ν' αποφύγει τη συζήτηση για το συγκεκριμένο.

— Δεν έμαθες;

— Έμαθα.

— Δεν μου είπες.

— Δεν σου είπα.

— Πες μου τώρα. Την αλήθεια.

Στη φωνή του υπήρχαν μαζί παράκληση και εντολή.

Η μάνα του συμμορφώθηκε σκύβοντας και μιλώντας όσο πιο χαμηλόφωνα μπορούσε.

— Η μία παντρεύτηκε, έχει και δυο παιδάκια. Για τη δεύτερη λέω.

— Η άλλη;

— Δεν στέκει καλά. Μπαινοβγαίνει σε κλινικές.

Άναψε κι εκείνη τσιγάρο και αποφασίζοντας πως θα ήταν χειρότερα να τα πει σε δόσεις, συνέχισε μονορούφι τα υπόλοιπα, ο πατέρας της τρίτης στα σαράντα εννιά του έμφραγμα, για να πάει να βρει την πεθαμένη μοναχοκόρη του.

Πάει κι αυτό, το είπε. Έκρυψε μόνο πως κάποιες νύχτες, και οπωσδήποτε την παραμονή της Αγίας Κυριακής, στον ύπνο της ξαναγίνεται η δίκη με την ίδια στο ρόλο της μάνας της Κούλας να σπάει τον κλοιό, να πηδάει σαν λέαινα στο εδώλιο και να πνίγει το βιαστή και φονιά του κοριτσιού της.

Μετά βέβαια ήταν αδύνατο να τον τραβήξει από το αφτί και να τον σέρνει πάλι στα αγάλματα, τον είδε να κιτρινίζει, να σηκώνεται και ν' ανεβαίνει παραπατώντας προς το δωμάτιό του.

Ήταν σωστό που του τα είπε; Και γιατί να πρέπει να τα μάθει ο Λίνος από τη μάνα του; Τόσον καιρό γιατί δεν ρώταγε ο ίδιος τον Γιούκαρη; Στο κάτω κάτω δεν μπορούσε και μόνος του να φανταστεί τις συνέπειες; Τι περίμενε δηλαδή; Και κόλλαιγε όλο αυτό τώρα στην έρμη την εκδρομή;

Τον λυπήθηκε πάντως, λυπήθηκε και τον εαυτό της και για να είναι δίκαιη λυπήθηκε γι' άλλη μια φορά τους ξένους ανθρώπους, τα άτυχα κορίτσια, τους δικούς τους.

Πού θα πήγαινε όλο αυτό; Σκέφτηκε πως μιας και κάνανε την αρχή, ας τα βάζανε όλα κάτω, κι εκείνος της έκρυβε κι εκείνη του έκρυβε, εδώ, στους Δελφούς, ήταν η ευκαιρία τους.

Αν λύνονταν οι γλώσσες, αν λέγονταν τα άφατα, αν ξεθύμαι-

νε μέσα τους το δηλητήριο, μπορεί επιτέλους να κέρδιζε και το στοίχημα με τα αρχαία, η αίγλη του τόπου δεν είχε φύρα εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια, όλοι πέφτανε ξεροί από το σοκ και το δέος μπροστά στο κάλλος, μπροστά στην Ιστορία, ο Λίνος δεν έπρεπε να γίνει η εξαίρεση του κανόνα.

Η Βιβή Χολέβα καρφωμένη στη θέση της δεν πήρε χαμπάρι ούτε τους ξένους που την καλημέρισαν κι έφυγαν με χάρτες και βιντεοκάμερες, ούτε τη Σαμπίνε που μάζεψε τα τραπέζια και μ' ένα βιβλίο άραξε στο σαλονάκι παραδίπλα, εκεί και ο άντρας της, είχε πιάσει τον καναπέ για τις πρωινές συζητήσεις στην τηλεόραση.

Αυτή στα τσιγάρα και στις σκέψεις της.

Θα κατέβαινε ο Λίνος; Να πήγαινε να του χτυπήσει; Να προκαλούσε μια συζήτηση εκ βαθέων στο δωμάτιό του; Μήπως εκείνος ήθελε λίγο χρόνο μόνος του να χωνέψει τα νέα; Μήπως τον φοβόταν; Μα εδώ που τα λέμε δεν είναι να τον φοβάσαι;

Θα τον περίμενε εδώ, βλέποντας και κάνοντας.

Γύρισε την καρέκλα προς την τηλεόραση.

Φράου Σαμπίνε και κύριος Θανάσης σχολίαζαν όχι αυτά που λέγανε οι καλεσμένοι στα παράθυρα υπουργοί και βουλευτές για Σαρκοζί - Ρουαγιάλ και τα ντόπια πολιτικά κουλουβάχατα, μα τους κόμπους στις γραβάτες τους, αλλουνού ο κόμπος σαν κεφτές, αλλουνού σαν καπίστρι, ενός τρίτου σαν μαντιλάκι με το αντίδωρο της Κυριακής, οι πασόκοι μοντέλα, οι νεοδημοκράτες χωριάτες, οι αριστεροί ρεμπεσκέδες.

Η Σαμπίνε φώναξε στη μόνη πια πελάτισσα μέσα στη μικρή αίθουσα, κυρία Ξένια, ξέρω τι λέω, στην Κολονία δούλευα σε ανδρικά ενδύματα.

Η Βιβή ζήλεψε και το ζεύγος και την ανάλαφρη κουβέντα τους, μακάρι να με απασχολούσαν κι εμένα οι κόμπους της γρα-

βάτας, σκέφτηκε, χαμογέλασε τυπικά, μάζεψε τα αιωνίως παγωμένα ποδάρια της και βγήκε στην αυλή για τον πρωινό ήλιο, τον είχε ανάγκη.

Σε μιαν άκρη δυο νεαροί Αλβανοί εργάτες φτυάριζαν άμμο και τσιμέντο σε σωρουλάκι, ετοίμαζαν χαρμάνι για να φαρδύνουν την πλακόστρωση. Πολύ ντροπαλοί και οι δυο, πολύ αδύνατοι, πολύ άσπροι, μάλλον νέα άφιξη, νέα προσθήκη στο ξένο εργατικό δυναμικό. Οι φιλότιμες φτυαριές τους ο μόνος ήχος στο ραχατλίδικο Σαββατιάτικο πρωινό, η ώρα μόλις εννιά και κάτι.

Μέρα ολογάλανη, Μάιος πια, ο χειμώνας πίσω. Από δω και μπρος θα ξημέρωναν όλο λιακάδες, το φεστιβάλ των γαλανών ουρανών θα βαστούσε ως το Σεπτέμβριο και θα στεφόταν από μεγάλη επιτυχία, οι πελάτες του ήλιου θα έμεναν πολύ ευχαριστημένοι, το άπλετο φως θα καθάριζε τα μάτια τους, το μελτέμι θα καθάριζε τα πνευμόνια τους, οι διακοπές στα νησιά και τα πατρογονικά χωριά θα καθάριζαν τα κεφάλια και θα ξεκούραζαν τα κορμιά τους. Από τις λίγες εξαιρέσεις του καλοκαιρινού κανόνα, Βιβή και Λίνος, κυρίως αυτός.

Τελικά, θα κατέβαινε ή όχι; Δεν υπολόγιζε καθόλου τη μάνα του και τι περνούσε για πάρτη του; Κακώς δεν του είπε για Κλέοβι-Βίτωνα, τους δύο Αργείτες νέους που ζεύτηκαν την άμαξα και πήγαν τη μάνα τους οχτώ χιλιόμετρα απόσταση στο ιερό της Ήρας. Βόδια ήταν αυτοί; Όμως, μπας είχε γίνει πρεζάκιας και χτυπούσε πάνω καμιά ένεση; Λες; Λες να τους βρήκε κι άλλο κακό;

Χτυποκάρδιζε. Αμέσως πήγε πιο κει και σήκωσε τα μάτια της προς το δωμάτιό του. Ήταν μέσα, όρθιος, το κεφάλι κολλημένο στο τζάμι της κλειστής μπαλκονόπορτας, τα μάτια πελώρια, στυλωμένα στους Αλβανούς.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Η μέρα του και η μέρα της θα κυλούσε με κόμπο στο λαιμό πάλι, κόμπο που δεν είχε σχέση με γραβάτες. Και μάλλον δεν υπήρχε ελπίδα να λυθεί.

Την έτρωγε δέκα συναπτά έτη, το ζύγιζε από δω, το ζύγιζε από κει, να του το πει, να μην του το πει, τότε θα ήταν η κατάλληλη στιγμή, πόσο πια να το ανέβαλλε, μήπως να το 'παιρνε καλύτερα στον τάφο της. Και να σηκώνει τέτοιο βάρος σε όλη της τη ζωή; Θα άντεχε να μην το πει ποτέ; Μπορούσε να πάρει μια οριστική απόφαση και να το ξεχάσει; Πώς τηρείται αυτό; Πώς παραγράφεται κάτι τόσο καθοριστικό; Κι αν έβρισκε το θάρρος να το ομολογήσει, πώς θ' αντιδρούσε εκείνος; Μήπως γίνονταν όλα ακόμη χειρότερα;

Μυθικές κορφές, ξεκάρφωτοι βράχοι, απότομες πλαγιές, μονότονοι λόφοι, μακρινές ανοιχτωσιές. Φτεροκοπήματα χελιδονιών και φιλντισένιος ουρανός, ευωδιά δειλινού και καθολικός ρεμβασμός, η ώρα που οι άνθρωποι, ντόπιοι και περαστικοί, παραλύουν σε μια καρέκλα γυρισμένη προς τη δύση και παραδίνονται στα χρώματα, τ' αρώματα και τα αργά τσιγάρα.

Οι Χολέβες, μάννα και γιος, κάπνιζαν στο μπαλκονάκι του δωματίου εκείνης στην πανσιόν. Κόντευαν να τελειώσουν τους καφέδες τους χωρίς λόγια. Η ώρα κυλούσε αργά και άσκοπα, το μόνο συγκεκριμένο που τους περίμενε ήταν το καθήκον ενός δείπνου, κάπου οπουδήποτε.

— Εγώ σε έδωσα στην Αστυνομία.

Η φράση ειπώθηκε σιγανά μα καθαρά και με σιγουριά κι έβαλε τέλος στους δισταγμούς της δεκαετίας.

Ο Λίνος ατάραχος συνέχιζε το τσιγάρο του ακολουθώντας με

το βλέμμα τους πυκνούς σχηματισμούς των χελιδονιών που χαμήλωναν και μοιράζονταν στις φωλιές τους.

— Στην Αστυνομία σε έδωσα εγώ, η Βιβή επανέλαβε την αποκάλυψη αλλάζοντας τη σειρά των λέξεων και δυναμώνοντας δυο τόνους την ένταση της φωνής της, τα διπλανά μπαλκόνια ήταν άδεια, δεν κινδύνευε από τρίτους ακροατές.

Ο Λίνος, ακόμη στα χελιδόνια.

— Το άκουσες αυτό που είπα;

— Το ήξερα από τότε.

Ήταν κάτι που η μάνα του δεν το περίμενε, είχε τη διαβεβαίωση των μπάτσων για εχεμύθεια, στη δίκη δεν βγήκε στη φόρα η αποφασιστική της συμβολή στη σύλληψη του γιου της και στα επόμενα χρόνια δεν έγινε κουβέντα ποτέ.

— Ποιος σ' το είπε;

— Κανείς.

— Κάποιος θα σ' το πρόφτασε.

— Δεν χρειάστηκε.

— Από πότε ξέρεις;

— Από τότε.

— Πώς το κατάλαβες;

Γύρισε και την κοίταξε καταπρόσωπο.

— Αυτό έχει σημασία;

Έλεγε αλήθεια, είναι κάποιες στιγμές που καταλαβαίνεις ότι ο άλλος αποκλείεται να μπλοφάρει, είναι κάποια ζητήματα που όταν έρχεται η ώρα κανείς δεν έχει όρεξη για ψέματα και κόλπα, δεν στέκουν.

Της Βιβής της είχε κοπεί η ανάσα, ήταν σχεδόν προετοιμασμένη ν' αντιμετωπίσει το βλέμμα του, αμείλικτο για την προδοσία της, ν' ακούσει χίλιες βρισιές και παράπονα για χαφιεδισμό και αναισθησία, να φάει φτυσιές ή μπουνιές. Τίποτε από τα

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

αναμενόμενα όμως. Τα μάτια του Λίνου χωρίς σπιθίσματα θυμού και αστραπές μίσους, βεντούζες πάνω της, την τιμωρούσαν με τη δική του αποκάλυψη πως τόσα χρόνια τη συναντούσε πίσω από το τζαμάκι ξέροντας πως εκείνη τον είχε χάσει στη φυλακή.

— Εσύ τους πήγες το κορδόνι, της είπε ήσυχα, το 'χες φυλάξει στο μπράτσο σου.

Τέλειωσε το τσιγάρο του, σηκώθηκε, με κάρφωσε η ίδια μου η μάννα, είπε στα χελιδόνια του και χοροπήδησε για λίγο στο στενό μπαλκονάκι σαν για να ξεπιαστούν τα γόνατά του, με τη Βιβή να τρομάζει και να μαζεύεται, καβούρι στη φωλιά της.

— Πάω, της είπε κι εκείνη δεν τον σταμάτησε, ας πήγαινε στο δωμάτιό του μόνος, να έμενε μόνη κι αυτή να σκεφτεί, να διαλέξει προσεκτικά τα λόγια του δείπνου για να εξηγήσει τη θέση της, απόψε θα γινόταν αληθινή συζήτηση, τα πράγματα θα λέγονταν με τ' όνομά τους, δίχως ντετεκτιβίστικες φράσεις-πετονιές και λέξεις-αγκίστρια. Τους δυο τους περίμενε μια νέα αρχή, μια νέα εποχή με λιγότερα μυστικά και κρυφούς άσους να βγαίνουν από το μανίκι ώρα δειλινού και ν' ανατινάζουν το νταμάρι της ζωής τους.

Άναψε τσιγάρο, έγειρε το κεφάλι στο χλιαρό σίδερο του μπαλκονιού και κοίταξε εξεταστικά το αριστερό μπράτσο της. Δεν μπορούσε να χωνέψει πως ο γιος της ήξερε και όμως δεν της το χτύπησε, τόσα επισκεπτήρια και να μην του ξεφύγει λέξη. Προσπάθησε να θυμηθεί μήπως στις μηνιαίες συναντήσεις, ειδικά του πρώτου καιρού, είχε γίνει κάποια αμυδρή αναφορά στις συνθήκες της σύλληψης, της προανάκρισης και της ανάκρισης κι εκείνη του είχε παίζει κακό θέατρο, ενώ εκείνος γνώριζε την αλήθεια. Τελικά ήταν λάθος της και μάλιστα μοιραίο;

Ποιος άλλος θα τον σταματούσε προτού κάνει κι άλλα τόσα; Δεν ήθελε τα ερωτήματα ν' αρχίσουν πάλι την παρέλαση στο

μυαλό της, τους έκοψε την όρεξη, δεν μπορούσε να κοροϊδέψει τον εαυτό της με την οργάνωση του δείπνου, να επιλέγει μενού και περιβάλλον.

Για να ξεφύγει, επιστράτευσε την καθηκοντολογία, τύπος και υπογραμμός στη δουλειά της, ήταν ώρα να τσεκάρει την αντικαταστάτρια. Τηλεφώνησε στη Βουλγάρρα, όλα εντάξει, ωστόσο θέλησε ν' ακούσει με τα ίδια της τ' αφτιά τα ψοφίμια της, πήρε το ζευγαράκι των Εξαρχείων, πήρε την κλαψιάρρα των Πετραλώνων, το γεροντοπαλλήκαρο του Πυροβολικού και των Αμπελοκήπων, τον Κρητικό Μαθουσάλα που την καθησύχασε πως αποκλείεται να πεθάνει σε χέρια αλλοιγής και μάλιστα Βουλγάρρας και της αφιέρωσε εξαιρετικά αυτό που από προχθές είχε στην άκρη της γλώσσας, *Με τον καιρό κρίνει ο Θεός*.

Έχουμε μέλλον δηλαδή, συλλογίστηκε η Βιβή ατενίζοντας το τοπίο ως πέρα.

Βουνά για χαμηλώσετε, κορφές για τραβηχτείτε, Ρώτας, Κι όταν σηκώνω το φλυτζάνι απ' το τραπέζι, μένει από κάτω μια τρύπα σιωπής, Ρίτσος, καλή τους ώρα των ποιητών μιας και τους θυμήθηκε κι αυτούς και τους στίχους στο πατάρι και τον άκοπο Σικελιανό στην τσάντα της.

Στράγγιξε την τελευταία γουλιά του κρούου πια καφέ με το μυαλό να στριφογυρίζει πίσω μπρος, τοίχο τοίχο που λένε τα ηπειρώτικα τραγούδια, στο καλοκαίρι του '97 και στην άνοιξη του 2007.

Παλιά και τώρα, παλιά και τώρα, παλιά και τώρα πια, τα λόγια μεταλαβιά των γεράκων της ήταν ό,τι έπρεπε και στη δική της περίπτωση. Κοίταξε το ρολόι της, οκτώμισι, το έβγαλε, μπήκε στο δωμάτιο και το ακούμπησε στο κομοδίνο, ώρα για ένα γρήγορο ντους πριν από την έξοδο. Από το κομοδίνο, εκεί δεν τα είχε αφήσει; έλειπαν τα κλειδιά του αυτοκινήτου. Έψαξε

καλά, στην τσέπη της δεν ήταν, στην τσάντα της δεν ήταν, στις δυο νάιλον τσάντες με τα πευκόμελα που είχε αγοράσει δεν ήταν, κοίταξε ολόγυρα, ανασήκωσε τα μαξιλάρια, έσκυψε κάτω από το κρεβάτι μπας είχαν παραπέσει, τα κλειδιά πουθενά.

Βγήκε στο διάδρομο, χτύπησε την πόρτα του Λίνου, καμιά απάντηση. Με άγρια ταχυπαλμία γύρισε στην κάμαρά της, πήρε στη ρεσεψιόν και ρώτησε τη Σαμπίνε αν ο ανιψιός της την περίμενε στο σαλονάκι, όχι, ο άντρας της τον ήθελε παρέα για να δουν τον τελικό στο μπάσκετ, αλλά ο κύριος Τάκης είχε φύγει με το αμάξι κι αφού ο νέος πήγε τη βολτίτσα του, έλεγε να ετοιμάσει δυο ποτά να τα πιουν και να τα πουν οι γυναίκες παρέα. Ίσως αργότερα, είπε η Βιβή με το αίμα της ν' ανεβαίνει στο κεφάλι.

Τώρα που τα 'χε χαμένα, τα κωλοτσιγάρα τελειωμένα.

Πού πήγε; Αν ήθελε μια απλή βόλτα, θα της το ζητούσε και κείνη θα συμφωνούσε μετά χαράς και βέβαια θα πήγαινε μαζί του, γιατί ο Λίνος είχε δέκα χρόνια να οδηγήσει και μπορεί τα χεροπόδαρά του να μη δούλευαν καλά το τιμόνι, το γκάζι και το φρένο. Όμως, μετά από τα ξεμασκαρέματα, κι ανάθεμα την ώρα που τα 'πε και της τα 'πε, αποκλείεται ο γιος της να είχε κέφι για τσάρκες. Τότε; Μήπως δραπέτευσε όπως οι Παλαιοκώστηδες, οι Σαμαράδες και οι άλλοι δοξασμένοι φυλακόβιοι; Είχε αρκετή βενζίνη; Είχε κι άλλα λεφτά εκτός από δυο πενηντάευρα που του είχε δώσει, να 'χει κάτι κοτζάμι άντρας στο παντελόνι του; Και προς τα πού θα πήγαινε; Προσυνεννοημένα; Τον περίμεναν; Και τι να κάνει αυτή; Να ειδοποιήσει την Αστυνομία και να τον καρφώσει για να τον πιάσουν προτού φύγει μακριά και χαθεί στα όρη και τα βουνά;

Κοίταξε στο πορτοφόλι της, τα λεφτά της εκεί, σίγουρα όμως θα της είχε βουτήξει το κινητό. Από το σταθερό του δωματίου πήρε τον αριθμό της, το άκουσε να βροντάει έξω στο μπαλ-

κόνι, από κει είχε τηλεφωνήσει στους πελάτες της λίγο πριν. Ακούμπησε το ακουστικό στη θέση του κι έπιασε το κεφάλι της. Θεέ μου, θα είχε βάλει στόχο κάναν γκρεμό και θα όδευε προς τα κει με ταχύτητα για να δώσει τέλος στη ζωή του. Σκέφτηκε με κάποια πρόφαση να δανειστεί το αμάξι της Γερμανίδας. Θα τον προλάβαινε; Να τον προλάβαινε;

Αχ, Ηνίοχε, η Βιβή Χολέβα σκυλομεταنيωμένη για την πενταήμερη, παριδευμένη στην ξόβεργα της Αμφικτιονιάς, δεν ήξερε ποιο θα έπρεπε να είναι το επόμενο βήμα της, γιατί δεν ήξερε ποιο θα ήταν και το δικό του επόμενο βήμα.

Ξαφνικά ένιωσε τα σωθικά της ν' ανακατεύονται και στο μυαλό της να φυτρώνει η τρομερή υποψία. Αυτό ήταν, εκεί οδηγούσε το μονίμως πολλά υποσχόμενο σκοτεινό βλέμμα του, ο γιος της είχε βγει για κυνήγι.

Η μικρή πόλη είχε κιόλας κάμποσες τουρίστριες, όλο και κάποια ονειροπαρμένη θα τριγύριζε μονάχη να χαρεί το μαχιάτικο βραδάκι και τις ανοιξιάτικες μυρουδιές. Προχθές και χθες και σήμερα και στον αρχαιολογικό χώρο και στο Μουσείο και παντού γύρω γύρω είχαν δει ουκ ολίγες στρουμφίτες, με γαλάζια ματάκια, γαλάζια σορτσάκια και ξανθές φράντζες, η Βιβή είχε λαχταρήσει, έσερνε το γιο παραπέρα και τον απασχολούσε με τα όσα είχε αποστηθεί για κίονες και αγάλματα, θεούς και ημίθεους κι όλους εκείνους που βιάζαν κατά κόρον όποια παρθένα τους γυάλιζε χωρίς να εκπίπτουν από τον Όλυμπο και τα παραρτήματά του.

— Κύριε Μένιο;

Τον βρήκε σε μια ψαροταβέρνα της Γλυφάδας, οικογενειακά.

Του έδωσε αναφορά κοφτά, σε τίτλους, του είπα πως εγώ τον κατέδωσα, μου είπε πως το ήξερε από τότε, μου έκλεψε τα κλειδιά. Το πήρα χαρμπάρι μετά από είκοσι λεπτά. Ή δραπε-

τευσε ή πάει ν' αυτοκτονήσει ή τον ξανάπιασε το παλιό κακό και ψάχνει θηρλυκό. Λείπει μια ολόκληρη ώρα και βέβαια δεν έχει μαζί του δίπλωμα οδήγησης, αλλά αυτό είναι το λιγότερο.

Ο Μένιος Γιούκαρης είπε, γαμώ το, χαθήκαμε, συνέχισε σκασμένος το γνωστό τροπάρι, στην αρχή έλεγα πως είναι τρελός εκείνος, μετά πως είσαι εσύ, μετά κι οι δυο σας, θα σπάγατε όλα τα κοντέρ των ψυχιάτρων, τώρα λέω πως ο τρελός είμαι εγώ που δεν σας παρατάω. Τέλος, της ζήτησε να του δώσει πέντε λεπτά να σκεφτεί.

Πώς περνούν πέντε ολόκληρα λεπτά; Τα πρώτα δυόμισι με καταιγισμό εικόνων και ήχων από το καλοκαίρι του '97, γυμνό κρανίο, ζντομπ στον τοίχο, ερημικά άλση, τηλεφωνικοί θάλαμοι και αστυνομικά τμήματα. Τα επόμενα δυόμισι με ζουμ στους περπατημένους τίτλους και στις κορυφαίες λεζάντες από τη φιάστα στις φυλλάδες. Πολύ πυκνό πεντάλεπτο, χώρεσαν όλα κι έριξαν τη Βιβή μπρούμυτα στο κρεβάτι. Της ήρθε να παραιτηθεί μια και καλή. Να πληρώσει την πανσιόν και να φύγει αμέσως, με ΚΤΕΛ, αν έβρισκε τέτοια ώρα, ή με ταξί. Θα γύριζε στη δουλειά της και θα έπαυε να ενδιαφέρεται, να προστατεύει, να τρομάζει και να υποφέρει γι' αυτόν τον άσπλαχνο σπόρο των σπλάχνων της. Μπορεί να εγκατέλειπε την Αθήνα, να πήγαινε νοσηλεύτρια στη Θεσσαλονίκη, εργάτρια στην Κομοτηνή, καμαριέρα στο Ηράκλειο.

Ξαναπήρε τον Γιούκαρη, μιλούσε.

Απόψε πάντως, Σάββατο 5 Μαΐου 2007, η ίδια ήταν η μόνη υπεύθυνη για την τύχη της φουκαριάρας που θα ξεμοναχίαζε ο γιος της, ο μόνος άρρωστος που δεν μπορούσε να τον φέρει βόλτα με μια ένεση και δυο βιταμίνες. Στον ξύπνιο της τώρα, ξαναταυτίστηκε με την ασπρομάλλα μάνα της νεκρής και άρχισε να χτυπάει τα μάγουλά της σαν πιατίνια, όπως εκείνη στη δίκη.

Θα έβγαινε να τον ψάξει στα σκοτεινά χωράφια. Οι πιθανό-

τητες να τον προλάβει απειροελάχιστες, τουλάχιστον όμως δεν θα έμενε αδρανής, θα είχε κάνει το καθήκον της.

Άπλωσε το χέρι στην τσάντα της, ψαχούλεψε στον πάτο τα σιδερικά της και σηκώθηκε αποφασισμένη για όλα.

Την ίδια στιγμή άκουσε δίπλα την πόρτα του ν' ανοίγει.

Γύρισε λοιπόν. Τον φαντάστηκε και πάλι αναμαλλιασμένο, τα μάτια του και πάλι σπηλιές, το μούτρο του και πάλι με νυχιές και ξεραμένες μύξες. Να ορμούσε στο δωμάτιό του; Με το γουδοχέρι; Με το μαχαίρι μήπως;

Σε κλάσματα του δευτερολέπτου, να σου το το αποσκίασμα στην πόρτα της. Ήταν ακόμη καλοχτενισμένος, σουλουπωμένος και αλλόκοτα ήρεμος. Κρατούσε δυο πακέτα τσιγάρα, τη μάρκα της και μια τσάντα από τοπικό κατάστημα, *Apollo*, σαν το διαστημόπλοιο.

Ακούμπησε στο κομοδίνο τα τσιγάρα και τα κλειδιά του Φιάτ και αμέσως μετά άδειασε την τσάντα πάνω στο σεντόνι της μάννας του.

Δυο μαύρα μαγιό, ένα αντρικό κι ένα γυναικείο.

Η Βιβή σωριάστηκε στην άκρη του κρεβατιού κι εκείνος κάθισε σε μια καρέκλα, κυρτωμένος κι αμίλητος.

Όταν χτύπησε το κινητό, ο Γιούκαρης, η γυναίκα τού διαφήμιζε τη γλυκιά βραδιά, δεν έκανε ψύχρα, ο ουρανός ήταν ξάστερος, τα άστρα πολλά, θα πήγαιναν κάπου έξω για παιδάκια, οπότε του ευχήθηκε κι εκείνού καλές ψαρομπουκιές, τον καλοβράδισσε και τον καληνύχτισε και δεν την πείραξε καθόλου που ο δικηγόρος έκλεισε με κάτι, όχι και τόσο πετυχημένο, του Χαλίλ Γκιμπράν, για το βόδι που αγαπά το ζυγό του και θεωρεί πλάσματα αδέσποτα και παράξενα την άλκη και το ελάφι του δάσους.

Ο νυχτερινός αέρας είχε πλάσει πιέτες στην αμμουδιά, ακίνητα κίτρινα κυματάκια που πλάγιαζαν στο ήσυχο πρωινό. Τόπους τόπους βότσαλα άσπρα, μαύρα και γκριζα, μικρά σαν ελιοκούκουτσα έφτιαχναν ψηφιδωτά σαν αγιογραφίες ενός τέμπλου που κομματιάστηκε σε φουρτούνα και ξεβράστηκε σκόρπιο στην ακτή.

Ένας γλάρος όργωνε το αυλάκι του στα ρηχά. Στη μέση του κόλπου ένας βράχος αναδυόταν γουργουρίζοντας σαν ιπποπόταμος που βουτάει για να ξεδιψάσει και να πλυθεί. Πέρα στον ορίζοντα ένα ιστίο, καρφί στο ίσιο μπλε. Έλειπε μόνο ένα δελφίνι, δεν είχαν δει ποτέ αληθινό.

Το νερό ήταν πολύ κρύο, αλλά ένωθαν υποχρεωμένοι να κάνουν το μπάνιο στη θάλασσα, βίαιη προσταγή ακόμη σε ισχύ και εκκρεμότητα από το καλοκαίρι του '97, πρώτο και για τους δυο μετά από δέκα ολόκληρα χρόνια. Μπήκαν ως τα γόνατα, έμειναν κάμποσο μέχρι να το συνηθίσουν και να προχωρήσουν πιο μέσα, τους πήρε ώρα μέχρι να βραχούν από λίγο, πιάνοντας στα χέρια το ένα μετά το άλλο τα κοντά κυματάκια που κουτσαίνοντας ελαφρά έρχονταν προς το μέρος τους.

Όταν πια βράχηκαν ως το λαιμό και ξέπλυναν το στόμα τους ήταν αδύνατον να μη νιώσουν ευγνωμοσύνη.

Τους φάνηκε πως όλο αυτό τον καιρό η θάλασσα τους περίμενε και τα 'δινε όλα για χάρη τους, και άδρες και αύρες και διαύγειες και ατλάζια, ούτε παραμύθι.

Είχαν σηκωθεί από τα χαράματα.

— Κύριε Τάκη, δεν είναι κρίμα που φεύγετε νωρίτερα; Δεν σας άρεσε η πανσιόν μου; Δεν θα γράψετε κάτι στο βιβλίο των εντυπώσεων; είχε πει η ξενοχτισμένη στη μελέτη της Σαμπίνε κάνοντας το λογαριασμό και παίρνοντας τα λεφτά, για να συνεχίσει με κανονική γερμανική επίθεση, κυρία Ξένια μου, εσένα κάτι σε απασχολεί, καλέ, όλο σε σκέψεις, όλο συννεφιασμένη,

μουτρωμένη θα 'λεγα και αφού δεν γλεντάς τη ζωή, γίνου συγγραφέας, βρε κορόιδο.

Στη διαδρομή μάνα και γιος, ψάχνοντας για μια μικρή παραλία που αρχές Μαΐου και τόσο νωρίς το πρωί θα τους εξασφάλιζε μοναξιά, δεν είχαν ανταλλάξει κουβέντες, η σφοδρότητα της αναμονής αυτής της στοιχειωμένης βουτιάς στη θάλασσα κρατούσε τα στόματά τους κλειστά.

Σχεδόν κλειστά έμειναν και τα μάτια όταν σε απόσταση ο ένας από τον άλλον ξεντύθηκαν και μείνανε με τα μαγιά, εκείνη δεν ήθελε να τη δει ο γιος της να εξετάζει και να λυπάται το κοκκαλιάρικο γκρίζο κουφάρι του κι εκείνος δεν ήθελε να τον δει η μάνα του να προσέχει τα νερουλιασμένα μπράτσα και μπούτια της, αφημένη και κακογερασμένη μόλις στα πενήντα δύο.

Αμέσως μετά η Βιβή Χολέβα παρακολούθησε τον Λίνο να απομακρύνεται κι άλλο, να βάζει την παλάμη γείσο στο μέτωπο και να κοιτάζει μακριά και προς τα δυτικά, τα πράσινα βουνά στην απέναντι μεριά του Κορινθιακού.

Θα σκεφτόταν το Αλωνάκι.

Σε λίγο, η ώρα περίπου οχτώμισι, κολυμπούσαν με απλωτές προς αντίθετες κατευθύνσεις, αλλά δεν υπολόγιζαν πως το μούλιασμα και το μούδιασμα στο νερό κάνει θαύματα και δρομολογεί από μόνο του άλλες εξελίξεις. Σ' ένα δεκάλεπτο οι αντίθετες κατευθύνσεις τέλος, τώρα κολυμπούσαν παράλληλα, κι επειδή έρχεται η στιγμή που χορταίνεται και η σιωπή, την κατάργησε η Βιβή.

— Μπορεί κάποτε να βγεις. Κάνουν αίτηση χάριτος και μερικές φορές γίνεται δεκτή.

— Δεν είμαι για έξω.

— Ο Διευθυντής σου και σ' εμένα και στον Γιούκαρη λέει πως είσαι αρνί, δεν μπλέκεις.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

— Ναι. Δεν πειράζω ούτε κουνούπι. Κάνω πάλι ησυχία.

— Είπε πως πού και πού διαβάζεις κιόλας.

— Δυο βιβλία δίχως εξώφυλλα.

— Δηλαδή, ποίηση; Έχω στην τσάντα και τον Σικελιανό.
Έχω και στο σπίτι να σου φέρω. Να που τελικά είναι χρήσιμη.

— Μια νεκρώσιμη καμπάνα είναι.

— Παλιά είπες πως όλη είναι μια μετάνοια. Οι άνθρωποι αλ-
λάζουν, οι νέοι ωριμάζουν και αναγνωρίζουν τα λάθη τους.

— Δεν είναι λάθη. Εγκλήματα είναι.

Η φράση του παράταιρη με το ειρηνικό πλατσούρισμα αλλά σωστή. Μόνοι οι δυο τους στον ερημικό κολπίσκο, κανένας δεν υπήρχε να κρυφακούει κι όμως μιλούσαν σιγανά όπως τα γερασμένα ζευγάρια απόβραδο στην κάμαρά τους, που τα λένε όλα ψιθυριστά, σαν να συνωμοτούν για τη γεύση της κοτόσουπας, την αγορά εκατό γραμμαρίων καφέ και τις μεταβολές της θερμοκρασίας.

Αρκετά καλή αρχή συζήτησης, η θάλασσα του ξεβούλωσε το στόμα, τι ωραία και σωστά που μιλάει, σκέφτηκε η Βιβή, οι απαντήσεις του προϊόν ανάκτησης της συνείδησής του, συνεπώς λογικός, λογικότατος, αυτός ο άνθρωπος σήμερα, αποκλείεται να είχε υπάρξει στη ζωή του τρελός για πάνω από δυο μήνες, η τρέλα του, όση και πολλών άλλων, είχε φουλάρει και φτάσει στο πικ της μόνο το καλοκαίρι του '97, πριν καν τον παραλάβουν οι ψυχίατροι που σωστά τον έβγαλαν καθαρό.

— Τώρα είσαι ένα εντάξει άτομο, μόνο που οι άλλοι δεν το βλέπουν γιατί δεν σε κοιτούν πια, δεν τους ενδιαφέρεις άλλο. Εσύ όμως πρέπει να πιστέψεις ότι ο κακός σου εαυτός ήταν μια κι έξω, εκείνο το παλιό δίμηνο, τόσο παλιό πια.

— Είμαι χρεωμένος.

— Και πληρώνεις.

- Έκανα πολύ κακό.
- Και τιμωρήθηκες.
- Σε τρεις.
- Και τιμωρείσαι ακόμη.
- Έπνιξα ένα κορίτσι, μαμά.

Η φωνή του έτρεμε, τα χέρια του έτρεμαν. Αυτή του η φράση έβαζε τα πράγματα στην ακριβή τους θέση και, αλίμονο, πήγαινε να χαλάσει τα πάντα. Η πεντάλεπτη σιωπή που την ακολούθησε αναπόφευκτη. Με σκληρή προσπάθεια η Βιβή Χολέβα ξαναμάζεψε το μυαλό της και ξαναπήρε τον έλεγχο.

— Δεν θα έβλαφτες κανέναν τώρα.

— Ποιος το ξέρει;

— Το ξέρω εγώ.

— Φοβάμαι.

— Εγώ δεν φοβάμαι πια.

— Φοβάσαι. Στην τσάντα σου έχεις το γουδοχέρι κι ένα κουζίνομάχαιρο. Όσο είμαι στο κελί, έχεις το κεφάλι σου ήσυχο.

Της ήρθε νταμπλάς, ξανάχασε τον έλεγχο. Το μόνο που ήθελε αυτή τη στιγμή ήταν να μπορούσε να πάρει τα δυο σιδερικά, να κάνει φακιρικά και να τα καταπιεί μπροστά του σαν τουλούμπες. Προτού καν αναρωτηθεί τι ένωσε ο γιος της όταν τα βρήκε, τι νιώθει η ίδια που πιάστηκε στα πράσα και τότε άφησε αφύλαχτη την τσάντα της, τη διευκόλυνε ο ίδιος πως χθες, που ήθελε τα κλειδιά του αμαξιού, έχωσε το χέρι στην τσάντα της, ήταν η μόνη φορά που δεν την κρατούσε σφιχτά και ύποπτα περασμένη στον ώμο της, την είχε παρατήρει σε μια καρέκλα στην κάμαρά της.

Τίποτα δεν του ξεφεύγει, όλα τα παρατηρεί, η μάνα του σκέφτηκε πως οι άπειρες ώρες που καθόταν αποκλεισμένος στο κε-

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

λί και κλεισμένος στον εαυτό του ψήλωναν τις κεραίες του κι έπιαναν τα πάντα σαν ραδιογωνιόμετρο.

Έπρεπε όμως τώρα δα να του απαντήσει κάτι επί της ουσίας, κάτι τρανταχτό.

— Τέρμα οι παλιές ιστορίες. Μ' εκείνο το κορδόνι έδεσες και το λαιμό του σακιού σου. Γεμάτο ως απάνω από τα είκοσί σου. Δεν χωράνε άλλα.

Ούτε που γύρισε να την κοιτάξει, η ματιά του σταθερή προς το μέτωπο της θάλασσας και πάλι κατά Αλωνάκι μεριά.

Η κουβέντα θα προχωρούσε παρακάτω πιο αργά, πιο πικρά, με παύσεις.

— Θά 'ρθει μια μέρα που θα είσαι έτοιμος να βγεις από κει μέσα.

— Θα με περιμένουν στην πύλη εκείνη με τη μάνα της, τον πατέρα της και τις άλλες.

— Σκέψου άλλα. Φαντάσου άλλα. Δεν θες να τελειώσει κάποτε όλο αυτό;

— Όχι. Βρήκα την κόλασή μου και είμαι οκεί.

— Θα πάμε να ζήσουμε μακριά.

— Δεν υπάρχει μακριά. Πουθενά δεν θα με θέλουν οι απέξω.

Δίκιο είχε. Οι άνθρωποι, σχεδόν όλοι, είναι λίγο ή πολύ τιμωροί, εκόντες ή άκοντες, με σθένος ή δειλία, στα μουλωχτά ή στο φως της μέρας, πλανεμένοι ή έχοντάς τα τετρακόσια. Σε περιπτώσεις όμως σαν του γιου της, όλοι κάθετοι. Η Βιβή το είχε σκεφτεί προ πολλού, τελικά βαρυποινίτες και ισοβίτες, οι αρχαίοι του Κορδαλλού, είναι τα αποβράσματα, έχουν πουλήσει τόνους ηρωίνης, έχουν σφάζει κόσμο, δεν ταιριάζουν με τους απέξω, εκεί μέσα μεταξύ τους κάνουνε χωριό.

Ο Λίνος δεν ήταν αστέρι στον υπόκοσμο των νονών της νύχτας, δεν είχε καθαρίσει εν βρασμώ έναν αντεραστή, δεν είχε κα-

ταχραστεί το χρήμα του Δημοσίου, οι πράξεις του ήταν από αυτές που η λήθη δεν τις συμπεριλαμβάνει στους σχεδιασμούς της.

Μπορούσε ν' αλλάξει επειγόντως θέμα συζήτησης;

Δεν της περίσσευε οίστρος για τον Λοξία Απόλλωνα ή για την αριστουργηματική φύση της Φωκίδας. Το νερό τους κρατούσε αλυσοδεμένους στο ίδιο θέμα, δεν γινόταν να παίζουν τις μύγες που πετούν από το ένα πιάτο στο άλλο με τ' αποφάγια από χιλιοειπωμένες κουβέντες που κόβονται στη μέση.

Συνέχισε εκείνος.

— Κυκλοφορεί έξω ένα μεγάλο ξυράφι κουρέα, πέντε μέτρα μακρύ, ακόντιο-λεπίδι και κουρεύει σύρριζα όλα τα καλά αισθήματα που φυτρώνουν. Οι αυλές είναι στρωμένες με βλαστούς και φύλλα που σαπίζουν. Γι' αυτό όλοι σ' αφήσανε μόνη.

Το ψεύδισε, τα χείλη και των δύο μελανιασμένα, μισή ώρα στο παγωμένο νερό, τουρτούριζαν.

Βγήκαν, σκουπίστηκαν, κάθισαν, όχι πολύ κοντά, τρία μέτρα μακριά ο ένας από τον άλλο, με τα μάτια προσηλωμένα στη θάλασσα.

Δελφίνι ακόμη να φανεί. Ο φλοίσβος έγλειφε τις πατούσες τους, το αεράκι ανάδευε τούφες ξεραμένα φύκια και ο ήλιος, όλο και πιο ζεστός, χόρευε τα σχήματα των βράχων που φυλούσαν το μικρό μυχό.

— Υπάρχει πλανήτης για σένα και μένα; Ένας τόπος να μας δεχτούν;

Η ερώτησή του υπαγόρευε και την απάντηση, αρνητική.

Η Βιβή Χολέβα από μέσα της συμφωνούσε και σ' αυτό, αποσιωπούνται, παραγράφονται ή αμνηστεύονται ομαδικοί βιασμοί χιλιάδων γυναικών από θολωμένους στρατιώτες σε περίοδο πολέμου, η παγκόσμια ιστορία, και των παλιών καιρών και των σημερινών, βλέπε Γιουγκοσλαβία, βλέπε Ιράκ, γεμάτη από πα-

ρόμοια κατορθώματα, αλλά ένας θολωμένος εικοσάρης σε καιρό ειρήνης είναι για στίγμα, όχι για λύπηση και συγχώρεση.

Πρώτα συγχωρούμε κάποιον και μετά τον αγαπούμε ή πρώτα τον αγαπούμε και ακολουθεί η συγχώρεση;

Η Βιβή το συλλογίστηκε αυτό για εκατοστή φορά, ερώτημα που τη γέμιζε όλο και περισσότερη ντροπή, γιατί δεν αφορούσε σε κάποιους αγνώστους γενικώς και αορίστως αλλά στο ίδιο της το παιδί, το ένα και μοναδικό, ό,τι κι αν ήταν. Η τρομερή της μοίρα ήταν ν' αγωνιστεί ν' αγαπήσει αυτόν που σιχαίνονταν όλοι οι υπόλοιποι. Δύσκολο έως ακατόρθωτο. Δεν υπάρχουν και σύλλογοι μητέρων βιαστών με προεδρίνες που βγάζουν σε συνελεύσεις λόγους, κυρίες και κύριοι, είμεθα μαχόμενες μητέρες και τα τοιαύτα, στην πραγματικότητα αυτή και οι λίγες όμοιές της ήταν μονομάχοι δίχως γέρας, δίχως κότινο και επευφημίες.

Ανάσανε βαθιά ή αναστέναξε, δεν ήξερε τι από τα δυο βγήκε από μέσα της. Γύρισε και τον κοίταξε. Η επιχειρηματική κολακεία της Γερμανίδας τον είχε πει ωραίο και τζέντλεμαν.

Τελικά η εποποιία των Δελφών πήγαινε να λήξει με το φθονερό Απόλλωνα να καθαρίζει τώρα άλλον ένα Λίνο, μετά από κείνο το μυθικό αοιδό, το γιο της, στα τριάντα του ερείπιο, αυτό έβλεπε μπροστά της.

Κι αν τα κανονικά ερείπια, ο Ηνίοχος και οι αρχαίοι θησαυροί, έπεσαν και τον πλάκωσαν, αυτές οι μέρες δεν πήγαν χαμένες, σκέφτηκε, ειπώθηκαν τα νέα για τα θύματα, ειπώθηκε το κάρφωμα, γι' αυτό αξίζουν οι άδειες, κάτι τέτοια δεν λέγονται στο τζαμάκι. Κι ακόμη ο Λίνος θυμήθηκε τι εστί ουρανός, τι βουνό και τι θάλασσα, τουλάχιστον άκουσε κοτσύφι, μύρισε αγρόκλημα, έπιασε φλοιό πεύκου, παρατήρησε σαύρες, είδε σκύλους, έκατσε σε πολυθρόνα μπαμπού, έφαγε σε τραπεζομάντιλο, πασπάτεψε τα φτυάρια των Αλβανών, από μικρό παιδί καταγι-

νόταν με τα φτυάρια. Κι ακόμη, φόρεσε μαγιό, κολύμπησε, είδε θαλασσοπούλι.

Καβούρι είχε δει; Αχιβάδα;

Κοίταξε γύρω της, σηκώθηκε, κλότσησε λίγα φύκια, προχώρησε, αναποδογύρισε βότσαλα, ούτε καβούρι ούτε αχιβάδα.

Τότε ο Λίνος ξαναχτύπησε.

— Φύγαμε. Πάμε πίσω. Και ξέχασέ με, μην ξανάρθεις. Κά-
νε μου δώρο το αντίο.

— Δεν σ' αφήνω, άσε με να ελπίζω σε κάτι, στα τυφλά.

— Αρκετή η ποινή σου ως τώρα. Σου δίνω χάρη.

Το στέρνο της μάνας του ξεσηκώθηκε, χαλασμός, νόμιζες η καρδιά της θα πηδούσε έξω.

— Αχ, Λίνο, αχ, δεν είναι στο χέρι σου.

Είναι δεν είναι κανείς αρχαιογνώστης και αρχαιολάτρης, τα α-
θάνατα μάρμαρα γίνονται ανάρπαστα, είναι δεν είναι φυσιολά-
τρης σκιρτάει μπροστά στις στρατιές των τριαντάφυλλων και
στις φιλαρμονικές των σπίνων, παραδίνεται στα οχυρά των α-
σπάλαθων και στο μεθύσι της ευωδιάς των θυμαριών.

Η Κυριακή έβγαλε στους εξοχικούς δρόμους λεωφορεία και
Ι.Χ., μηχανές, μηχανάκια και αγωνιστικά ποδήλατα.

Ψησταριές, καντίνες, αρχαία τέμπλα, μοναστήρια, ξωκκλή-
σια, κυπαρισσώνες, πευκώνες, καμπήσια τοπία με ασημόφυλ-
λες ελιές, μεταξωτά λιβάδια και παραλίες στεφανωμένες από
γκρεμούς, όλα είχαν γίνει στόχοι των μυριών τηςσχόλης.

Οι ξεμυαλισμένοι του Μαΐου σε δράση, να κάψουν βενζίνη,
να λιαστούν, να αλώσουν, να σαβουρώσουν.

Μάνα και γιος, με ελάχιστο δικαίωμα στην ομορφιά και μη-

δενικό στην ξενοιασιά, ένωθαν κλέφτες που υπεξαιρούσαν ξένη περιουσία.

Σταμάτησαν σ' ένα πάρκινγκ του δρόμου με θέα τη μισή Ελλάδα, η ωραιότερη πατρίς μας, μία Ελλάς στην εντέλεια, η οποία προόριεται να ζήσει μέχρι συντελείας, που έλεγε και η θρησκευτικής της Βιβλής στο Γυμνάσιο.

Όρα να πετάξουν στον κάδο τη γαλατόπιτα και τη χορτόπιτα, ξεχασμένες στο πίσω κάθισμα του Φιάτ είχαν ανάψει και βρομίσει. Στη σακούλα με τα χαλασμένα φαγιά η Βιβή έχωσε και το κουζινομάχαιρο και το γουδοχέρι, δεν υπήρχε περίπτωση να οδηγή με τα όπλα στο αμάξι τώρα που ο γιος της τα είχε δει και μετά βέβαια απ' όσα είχαν ειπωθεί νωρίτερα. Με δυο αποφασιστικές κινήσεις και δυο ματιές φαρμάκι ο Λίνος ξανάβγαλε τα σιδερικά από τη σακούλα και τα γύρισε στην τσάντα της. Είχε μείνει τσίρος, είχε γεράσει και καμπουριάσει, αλλά το βλέμμα του εκτοξευόταν από τις γούβες των ματιών άθικτο, διάφανη η παλιά καλή οργή.

— Γυαλιά, του είπε, αμέσως φόρεσε τα δικά της, τον περίμενε να τα βάλει κι εκείνος, ποτέ δεν ξέρεις τι μπορεί να προκύψει, και βγήκε. Ενώ πλησίαζε τον κάδο προσέχοντας να μην πατήσει όλ' αυτά τα σκουπίδια, ενθύμια των εκδρομικών που ήταν πεταμένα γύρω σαν τάματα, δυο πούλμαν έκοψαν ταχύτητα και ζευγάρωσαν στην αλάνα.

Μεσόκοποι και κάτι παραπάνω ξεχύθηκαν στους θάμνους για χαρωπό κατούρημα ή για παρείστικες φωτογραφίες με πά στη μέση.

Η Βιβή τον αναγνώρισε και λαχτάρησε. Ο φλύαρος ρασοφόρος που την είχε επισκεφτεί τότε, στη βράση του φρενιασμένου καλοκαιριού, σχεδόν συνεπαρμένος για τη σπάνια τύχη του να χειριστεί το κορυφαίο των κορυφαίων αμαρτημάτων. Τα δέκα

χρόνια τον είχαν αλλάξει ελάχιστα, ενώ εκείνην πολύ, γιατί έπαιζε το μάτι του, την είδε, μα έτσι παχιά και με τα μαύρα γυαλιά δεν του θύμισε κάτι και ευτυχώς. Αν την πλησίαζε, τη ρώταγε, την κουτσομπόλευε με τρόπο στους ενορίτες του κι όλοι μαζί στραβοκοιτούσαν το γιο της, ουαί κι αλίμονο. Από τις ζωηρές κουβέντες κατάλαβε πως το ζενίθ της εκδρομής θα ήταν το κεφάλτο προσκύνημα στη Μονή των παπαροκάδων, προς Ναύπακτο μεριά.

Γύρισε βιαστικά στο Φιάτ κι έβαλε μπρος.

Ό,τι ακολούθησε είχε τη βούλα του τέλους.

Τελευταίες ματιές στον ελεύθερο ορίζοντα, τελευταίο κοινό γεύμα, τελευταία κοινή διαδρομή, τελευταίες ώρες μάνας και γιου καθισμένων δίπλα δίπλα. Ο μισεμός για τους Δελφούς είχε λήξει, επαναπατρίζονταν στα γνώριμα εδάφη.

Τα λίγα λόγια της ανολοκλήρωτης πενταήμερης σταδιακά ακόμη λιγότερα, σχεδόν τίποτα, διαδικασία προετοιμασίας του γιου για την επιστροφή στην άπνοια του κελιού, στην πώρωση της σιωπής, στο καθισιό της δυστυχίας.

Κι αν η θάλασσα τους κατάφερε να αφεθούν άπαξ σ' ένα γάργαρο διάλογο, ξανάγιναν αυτό που ήταν, παλαίμαχοι της αμιλησιάς και οι δυο τους, ο παλιός κανόνας στο τραπέζι της κουζίνας ή στο σαλόνι ήταν νεύρα ή μούτρα, αναστεναγμοί ή ξεροβηξίματα, σούφρωμα των χειλιών ή σήκωμα των φρυδιών, επίμονες σιωπές της επίπληξης, της απειλής, του θυμού.

Οι τωρινές σιωπές ήταν αλλιώςτικές, σιωπές υποταγής.

Και δυο τηλεφωνήματα δεν μέτρησαν, αν και η Βιβή Χολέβα επαναλάβαινε όσα της έλεγαν επίτηδες, αντήχηση ομιλίας και συνάμα ψευδαίσθηση σύντομης έστω συνομιλίας μέσα στο βουβό Φιάτ.

Λοιπόν, η μαυρόκοτα βάβω με το κόσμημα-χελωνάκι, τριάντα χρόνια χήρα, στενοχωριόταν πως ο μακαρίτης θα είχε απελπιστεί να την περιμένει μόνος στον άλλο κόσμο και θα έλεγε για κείνην, σκέψου αδιαφορία. Και οι μούμιες των Εξαρχείων είπαν πως η Βουλγάρα τους παράτησε κι έφυγε, ο παππούλης ακουγόταν χαμένος και βουρκωμένος.

Κόντευε εφτά, η πλάση είχε καραμελώσει, ο ήλιος κατέβαινε, η Αθήνα ερχόταν όλο και πιο κοντά και η Βιβή ερχόταν κι εκείνη γρήγορα πίσω στα γνωστά της καθήκοντα, εκκλησάρισα στο ερημικό ξωκκλήσι των γηρατειών, οι πελάτες της μισολειωμένα κεριά στα μανουάλια, μισοκαμένα και παπαριασμένα φιτιλάκια στο ταγκισμένο λάδι των καντηλιών, αλλά και παγκάρι βέβαια για τα έξοδά της.

Δεν πήγε κατευθείαν προς Κορυδαλλό, πήγε προς Γκύζη. Ήθελε να πάρει τα κλειδιά των γέρων και τη σακούλα με τις προαγορασμένες γι' αυτούς μπομπονιέρες, θα περνούσε αργότερα να τους ρίξει μια ματιά, να τους δώσει τα μέλια και τα κουφέτα από τον υποτιθέμενο γάμο στο χωριό.

Όταν πάραυτα κοντά στην πολυκατοικία της, συνεννοήθηκε μ' ένα βλέμμα με το γιο της, δεν μπορούσε να τον αφήσει μόνο στο αμάξι. Την ακολούθησε, πιστό σκυλί.

Ο Λίνος θα έβλεπε τα κατατόπια για πρώτη φορά. Η Βιβή σήκωσε τα μάτια στην πολυκατοικία της, για να προσέξει σε δευτερόλεπτα πως οι εξωτερικοί τοίχοι ήταν μες στην καπνιά, τρεις τέντες ήταν κουρελιασμένες, στο μπαλκόνι του ρετιρέ με τα κάθετα γκριζα κάγκελα, δυο μόνο ακριανά ήταν γαλάζια, κάποιος παράτησε το βάψιμο, στο μπαλκόνι του γερο-Τίγρη η Ουκρανή είχε κρεμάσει πλυμένα δυο σκοροφαγωμένα αφρικά-νικα χαλάκια με λιοντάρια.

Κανείς αργόσχολος ή περίεργος, ανέβηκαν στο διαμέρισμα

με την ησυχία τους. Στα δέκα λεπτά που μείνανε, ίσα για να αφήσει η Βιβή τα τρομερά μαχαίρια και τα άπλυτα των Δελφών, να ξεπλύνει το πρόσωπό της από τα αλάτια και να πάρει την αρμαθιά και τα λοιπά, ο Λίνος πάλι μετά από χρόνια σε εσωτερικό σπιτικού, το τελευταίο γιατάκι της μάνας του, το ονταδάκι της παράνομης γηροκόμου.

Το στενόχωρο δυαράκι δεν είχε οικογενειακές φωτογραφίες, μπιμπελό και τους πίνακες που ήξερε, ήταν μια αποθήκη με στοιβαγμένα μπειμπιλίνα, αντισηπτικά, φιάλες οξυγόνου, χλωρίνες, κλύσματα, ένα διπλωμένο αναπηρικό καροτσάκι πίσω από την πόρτα και ανοιχτή τη σιδερώστρα με ασιδέρωτες άσπρες ρόμπες, η άσπρη ρόμπα κάνει καλό στους ηλικιωμένους, νιώθουν πιο ασφαλείς.

Η Βιβή διάβασε στο βλέμμα του Λίνου την εντύπωσή του απ' όλα αυτά. Κοίταξε γύρω της με τα μάτια του, εδώ μέσα ακμάζει ο αβίωτος βίος μου, σκέφτηκε. Ήταν σωστό που τον ανέβασε; Μπας του περνούσε από το μυαλό ότι τον κουβάλησε ως εδώ για να του χτυπήσει στα μούτρα την κατάντια της;

Της μίλησε στο αυτοκίνητο.

— Μήπως πρέπει να πας τώρα σ' εκείνους τους γέροντες που παράτησε η Βουλγάρα;

Σε δέκα λεπτά πάركαταν στη Μαυρομιχάλη, την ακολούθησε υποχρεωτικά, ανέβηκαν στον τρίτο, θα τον σύστηνε και πάλι σαν Τάκη, μακρινό ανιψιό και πέραν τούτου ουδέν, ποτέ δεν έδινε δικαιώματα για πολλές προσωπικές ερωτήσεις.

Ξεκλείδωσε κι αμέσως η άσχημη μυρωδιά τους πήρε τη μύτη.

Σύσκατοι οι δυο ηλικιωμένοι είχαν μουλιάσει και παραλύσει μες στα σκατωμένα στρωσίδια. Με τις απρόσμενες επισκέψεις πιο πολύ ντράπηκαν παρά ανακουφίστηκαν, μας ξέχασε ο Χάρος, μας ξέχασε και ο Θεός, ψέλλισε ο παππούς και τα μαρτύ-

ρησε όλα συντετριμμένος. Το γιαούρτι με τα φρούτα είχε πειράξει την κατάκοιτη κυρία του και όλη νύχτα την πήγε νερό. Λέωσε το κρεβάτι τους και για να μη νιώθει άσχημα, σκατωμένος κι αυτός ίσαμε το λαιμό κι αφού απέτυχε να την αναστηλώσει και να καθαρίσει, υπομόνεψε δίπλα της, δεν το κούνησε στιγμή, την είχε αγκαλιά και της έλεγε ό,τι θυμόταν, τραγούδια του Μαρούδα, την ιστορία του Τίτο και αίσχη πραξικοπηματιών ανά την υφήλιο.

Ο γιος τους έλειπε οικογενειακώς στα πεθερικά του στην Τρίπολη, δεν τον πήραν να του το πουν, μην τσαντίσουν πάλι τη νύφη τους, το ζευγάρι είχε μπαϊλντίσει με τη μακροζωία και τα προβλήματά τους, μια τούτο, μια κείνο, και όλο τσακώνονταν. Το πρωί είχε έρθει η Βουλγάρα, νυσταγμένη και κουρασμένη από νυχτέρι, είδε την κατάσταση, είπε πολλά βουλγάρικα κι έφυγε βροντώντας την πόρτα.

Πέρασαν όλη τη μέρα ανήμποροι να σκεφτούν και να κάνουν κάτι πρακτικό, αφημένοι στο, ό,τι θέλει ο Μεγαλοδύναμος.

Όσπου να τους σαπουνίσει έναν έναν πατόκορφα, να τους αλλάζει, να τους αρωματίσει, να τους καλμάρει, να στρώσει, να τακτοποιήσει, ν' αερίσει, να πλύνει το σκατωμένο μπαστούνι του γέρου, να ξεβγάλει τρία νερά τα λερωμένα και να τ' αφήσει στην μπανιέρα με απορρυπαντικό, μία ολόκληρη διαβολεμένη ώρα, ο Λίνος καθόταν στο μικρό καθιστικό. Μπήκε στην κάμαρά τους όταν τον φώναξε η μάνα του, για έλα εδώ να σε συστήσω σε δυο συλλεκτικά κομμάτια, η κυρία Μαρία, ο κύριος Μάριος, από δω ο ανιψιός μου Τάκης, ήμασταν μαζί στο γάμο στο χωριό.

Στα γαλιανά καθαρά σεντόνια τούς έκανα αγγελάκια, του είπε. Η γριά έκοψε καλά καλά το νεοφερμένο, του ζήτησε να την πλησιάσει, ήθελε να πιάσει το νεανικό χέρι, να το κρατήσει λίγο στο δικό της.

— Άγγελος είναι η θεία σου, παλληκαράκι μου, όχι εμείς, του είπε, πρόσεξε τα πρόωρα γκριζαρισμένα μαλλιά του και κούνησε το κεφάλι της με κατανόηση στις όποιες έγνοιες του, η φαντασία της θα έφτανε μέχρι απόλυση από τη δουλειά ή ερωτική απογοήτευση, στο δάχτυλο του νεαρού δεν υπήρχε βέρα.

Με το ελεύθερο χέρι της τον σταύρωσε και βλέποντας τη Βιβή να κοιτάζει το ρολόι της και να μαζεύει σβέλτα τα πράματά της, άφησε την παλάμη του Αίνου, αφού του έδωσε το πουρμπουάρ της με λόγια.

— Να 'χεις την ευχή μου, πουλάκι μου και σαν έρθει η ώρα η καλή και στα δικά σου.

Σεγοντάρισε και ο γέρος, να 'χεις μια καλή τύχη και καλή καρδιά στη ζωή, η καλή καρδιά είναι χάρισμα.

— Μωρέ κάτι πρέπει να βάλετε στο στομάχι σας, όχι μέλια και κουφέτα απόψε, τσαγκάκι με φρυγανιές, φώναξε η Βιβή και με την τσάντα ανά χείρας έκανε να πάει προς τη μικρή κουζίνα.

— Θαρρώ πως οι φρυγανιές τελειώσανε, της λέει ο παππούς.

— Πετάγομαι να πάρω. Θα βρω ένα ψιλικατζήδικο ανοιχτό.

— Όχι εσύ, κοπέλα μου, ας κατέβει δυο λεπτά ο ανιψιός σου. Άμε εσύ, παλληκάρι μου, να χαρείς ό,τι αγαπάς. Την παρακουράσαμε τη θεία σου με το πάθημά μας.

Αλλά η Βιβή Χολέβα το ξέκοψε.

— Ο Τάκης θα μείνει εδώ.

Μ' έσυρες στους δρόμους με τα πρησμένα ούλα, να βλέπω και ν' ακούω τα φτυάρια να σφαδάζουν, τα κόλλυβα να τρίζουν, τους νεκρούς να γεννάνε.

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

Γιατί έκοψες το κλαδί που είχα δέσει τη θηλιά;

Γιατί έβαλεις τους Αλβανούς να με μαζέψουν από τις ράγες; Γιατί δεν με άφησες να πέσω από τον πέμπτο; Όλο κόντρα μου πας.

Έστησες ένα ντόμινο από θολωμένες ματιές μεγατόνων που με παίρνουν φαλάγγρι και με πλακώνουν μέρα και νύχτα, χρόνια και χρόνια. Μου έχωσες στ' αφτιά δυο κασέτες να παίζουνε συνέχεια το ζντουπ.

Γαμώ τον αντίθεό μου, βγάλ' τα τα κωλοκασετόφωνα από τ' αφτιά μου και βουίζω μέσα έξω. Και γύρνα τα μηχανήματά σου να δουλέψουν ανάποδα, το χρώμα να σγκωθεί από πάνω από τον πατέρα μου, να γυρίσει στα φτυάρια, οι φτυαριές να κάνουνε όπισθεν και οι σβώλοι να ξαναπάνε στο σωρό παρακεί από το λάκκο. Και ανάστησέ τον, να τρίψει τα μάτια του, ν' ανακαθίσει και μετά να πεταχτεί έξω σβέλτος, να φωνάξει, Λίνο, Μπάντυ, φύγαμε, να σμιζουμε οι τρεις και να πάμε τη μεγάλη βόλτα μας κι αυτή η βόλτα να μην τελειώσει ποτέ, ποτέ. Πες μου, με τι ρούχα τον έθαψε η μάνα μου; Δεν γινόταν να τη ρωτήσω. Σκάλισα κρυφά στην ντουλάπα, αλλά δεν έλειπαν μόνο τα δυο κοστούμια του, έλειπαν και παντελόνια και πουκάμισα και πουλόβερ, είχε περάσει καιρός και κάπου τα είχε δώσει εκείνη. Διάλεξα με το νου μου μια στολή τάφου, ένα σορτς μπλε κι ένα φούτερ κόκκινο, στο κόκκινο της μπέρτας σου.

Ο Λίνος Χολέβας μιλούσε στην Παναγία σιγανά μέσα από τα δόντια του. Η μάνα του είχε βγει για φρυγανιές κλειδώνοντας καλού κακού πίσω της την πόρτα. Δίχως φύλακα, δίχως χειροπέδες, ήταν ελεύθερος να ξανακάνει κακό ή να την κοπανήσει πηδώντας από μπαλκόνι σε μπαλκόνι, αλλά αυτός, εξημερωμένος τελείως από το θαύμα των σκατών και την τωρινή αγαλλίαση των παππούδων, τους λογάρισε για δικούς του, κρατούμενους στο κελί των παρατεταμένων γηρατειών.

Έξω, ο ουρανός είχε εξαφανιστεί, σκοτάδι, μαύροι τοίχοι.

Μέσα, στο κίτρινο φως του πορτατίφ, καθισμένοι ήσυχα σε μια καρέκλα δίπλα στα βαλσαμωμένα γερόντια, είχε προσέξει τρεις σκατωμένες δαχτυλιές στο μικρό εικόνισμα πάνω από το σιδερένιο διπλό κρεβάτι. Το πήρε, έψαξε για υγραμάντιλα, τελικά το καθάρισε με δυο χαρτοπετσέτες από το σωρουλάκι πάνω στο κομοδίνο. Μετά έφτυσε την Παναγία στο χρυσό φωτοστέφανο και στην παλάμη στο στήθος της, γυάλισε καλά το τζάμι με το φανελάκι του και κρατώντας την κοντά στο πρόσωπό του, κοιτώντας για κάμποσο τα γλυκά, προσηνή μάτια της, το χαμόγελο τζοκόντα και τα πτυχωτά, χτυπητά κόκκινα ενδύματα, ξέσπασε, όχι φωναχτά, μα μ' ένα χείμαρρο ψιθύρων, ψιθυριστά θα της μιλούσε ακόμη κι αν δεν υπήρχαν οι δυο μάρτυρες που, έτσι κι αλλιώς περήφανοι στ' αφτιά, δεν ήταν σε θέση να ξεχωρίσουν τις λέξεις. Έβλεπαν τον ανιψιό Τάκη να προσεύχεται στη χάρη Της κι έβαζαν με το νου τους σεβντάδες της νεότητας και ικεσίες για ευόδωση μελλοντικών σχεδίων.

Προσευχήθηκαν μαζί του τα πάγια δικά τους αιτήματα, Παναγιά παρθένα, έχε έγνοια το φτωχό κόσμο και μη μας στερείς το καθημερινό μας, και μετά, πράοι και λιγάκι παραξενεμένοι, παρακολουθούσαν τα χείλη του επισκέπτη που μασούσανε μια προσευχή δίχως τελειωμό και φτύνανε σαν φλούδια και κουκούτσια πετσοκομμένες λέξεις και πικρές συλλαβές.

Μ' έβαλες στο μάτι από οχτώ χρονώ, ο Λίνος συνέχισε να τα ρίχνει στην Παναγία, αντί ν' ασχοληθείς με το να ξεπατώσεις όλα τ' αμπέλια, να γκρεμίσεις όλα τα πατητήρια και να σπάσεις όλα τα μπουκάλια, περνάς την ώρα σου βάζοντας τον κόσμο σε μαρτύρια, μου πήρες τον πατέρα, το σκύλο, τους παππούδες. Άφησες τις γκόμενες να με κοροϊδεύουν. Έβαλες τη βρόμα τη νονά μου να μου ρουφήξει τον πούτσο. Κανόνισες να θερίσω

ΤΑ ΣΑΚΙΑ

πλάσματα που δεν μου φταίξανε, που έβλεπα κι έβλαφτα τον εαυτό μου στα ξανθά τους μαλλιά, τα ξανθά μαλλιά κόβουν χρόνια, κόβουν όλα τα χρόνια. Γιατί να μου πει εκείνη, σε γνωρίζω, ξέρω ποιος είσαι, έρχεσαι και παίρνεις Μίλκο και παγωτά από την Αλάσκα, είσαι εσύ που ζητάς στρατσιατέλα; Γιατί την έβραλες να με αναγνωρίσει; Θα ζούσε, τουλάχιστον θα ζούσε. Μ' έστειλες να κρύβομαι σε γιαπιά στο Μενίδι και στα Λιόσια. Δεν φώτισες τη μάνα μου να γίνει γιατρίνα να βγάζει καλά φράγκα, τη φώτισες να γίνει ρουφιάννα. Το φχαριστήθηκες; Έχασες το γιο σου, μα σε καμιά εικόνα δεν φαίνεσαι σπασμένη σαν εκείνη, φράπα το μάγουλό σου. Εσύ βγάζεις έρπη και ψωρίαση; Πνίγουν το στόμα σου οι μπουρμπουλήθρες με τα ρω; Τη μάνα μου, μην την ξαναπειράξεις, έχει να τυραννιέται για δέκα ζωές.

Τώρα κανόνισες να διώξουν τον Μπέσο για Τρίκαλα και τον Αζίζ για Αλικαρνασσό, να μείνω μόνος και στο τσιγάρο, να μην κερνάω πακέτο. Το φχαριστήθηκες κι αυτό; Εσύ δεν παίζεσαι, δεν πιάνεσαι. Τα καρβουνάκια και τα λιβάνια σου δεν είναι σκοτοπασσαλειμμένα. Μπας θες να σου τα ανάψω, να πέσω στα γόνατα και να σου πω ευχαριστώ, που τουλάχιστον δεν έφαγα σε δόξες και τιμές τον Χάνιμπαλ Λέκτερ;

Μου κόλλησες στο μυαλό το τσιμπούρι του κακού. Ακόμη εκεί είναι, το νιώθω. Και καλά να μισώ εγώ. Να μισείς κι εσύ; Να με μισείς από παιδί; Πώς με διάλεξες; Τι πείραμα κάνεις; Κι ακόμη να χορτάσεις; Το μίσος κάνει καλό σε όλους, μόνο να 'ρχεται και να φεύγει, να βαστά μια ώρα ή μια, το πολύ δυο μέρες, φτάνουν για ν' αδειάζει το άχτι και να μπαίνει τάξη σε όσα ανακατώνει ο τρόμος. Το δικό μου δεν ξεπατώνεται. Το μακρύ ξυράφι που κυκλοφορεί δεν το πιάνει. Το αφήνει να με παιδεύει. Όλα τα νομίζω μίσος, όλα τα λέω μίσος και κοιτώ τόσους πολλούς να ψάχνουν με μανία να βρουν ποιον και τι να μισήσουν, να μισήσουν πολύ.

Κι ας ήταν φωτιά το νόημα στα λόγια του, δεν υπήρχε οργή ή παράπονο, ούτε η ένταση της υπενθύμισης, ούτε ο τόνος της ανακοίνωσης νέων βαρυσήμαντων στοιχείων, όλα ήταν επανάληψη για πολλοστή φορά, τα έλεγε στο κεφάλι του συχνά, τα είχε λοιπόν έτοιμα και για την Παναγία και της μίλησε σαν ίσος προς ίσο, μιας και του 'πεσε στα χέρια.

Κι ακόμη ήταν ένας τρόπος να μη μείνει εντελώς μουγγός μπροστά στους δυο αθάνατους που, τέζα στο κρεβάτι, δεν τον άφηναν από τα μάτια τους, σαλεύοντας πότε ο ένας πότε ο άλλος το χέρι τον παρακινούσαν να πει κι άλλα, η ευλάβεια και η πίστη του, ανήκουστες για νέο της εποχής, ήταν πρώτου μεγέθους έκπληξη και ευλογία στην άτιμη μονοτονία τους, ένας Εσπερινός κατ' οίκον.

Μπορούσε ο Λίνος Χολέβας να τους χαλάσει το χατίρι; Όσο έλειπε η μάνα του, του ήταν πιο εύκολο ν' αφεθεί, να ψιθυρίσει τόσα κι άλλα τόσα, σκέψεις γνωμένες από καιρό, σκαλισμένες πόντο πόντο, γερές σαν αγάλματα, η μια δίπλα στην άλλη, ίδιο αρχαίο ανάγλυφο πάνω στα ντουβάρια που τον έζωναν και τον ζύγωναν ολοένα και πιο κοντά, χρόνο το χρόνο, μέρα τη μέρα, νύχτα τη νύχτα.

Και μόνο ο αριθμός θυμάτων και θυτών από γεννησιμιού του κόσμου για τον Λίνο Χολέβα ήταν απόδειξη πως δεν υπάρχει Θεός της αγάπης και της ευσπλαχνίας, η καλοσύνη έπεφτε, πέφτει και θα πέφτει από τον ουρανό σπάνια σαν αστεροειδής.

Η γιαγιά δίπλα που μου χάιδεψε το χέρι είναι πιο Παναγία από σένα, που δεν μπορείς ούτε ένα βράδυ να περάσεις εκεί που επιστρέφω απόψε. Είσαι εμπόρευμα, μια πλαστική ψευτοζωγραφιά, δεν πιάνεις πάνω από πέντε ευρώ στο Μοναστηράκι, τα λόγια αυτά συνόδεψαν την εικονίτσα πίσω στη θέση της, στο καρφί πάνω από τα δυο άσπρα κεφάλια.

Αν όλα τα παραπάνω δεν ήταν προσευχή ή εξομολόγηση με ή χωρίς άφεση αμαρτιών, τι ήταν; Απολογία στο Εφετείο, επιτέλους η δίκη του σε δεύτερο βαθμό; Και ποιοι οι παράγοντες του δικαστηρίου και ποιο το ακροατήριο;

Όλοι στις θέσεις τους, οι δυο ηλικιωμένοι, η Νάνα Μούσχουρη που άρχισε να καταθέτει από το διπλανό διαμέρισμα, *Κάπου υπάρχει η αγάπη μου*, μια τηλεόραση που επευφημούσε το τριφύλλι για το τρόπαιο στην Ευρωλίγκα, μια γάτα που νιαούριζε στο απέναντι μπαλκόνι, δυο Αλβανοί στον ακάλυπτο που περίμεναν έναν κουμπάρο και θα του φυλούσαν το στήθος του κοτόπουλου, λάιμς, κρακόρ και μπρέμιε, ο Λίνος μισοήξερε τη γλώσσα τους, είχε ψιλομάθει κι άλλες, αραβικά και ρώσικα, στο πρυτανείο του Κορυδαλλού.

— Οι φούρνοι, και ο πιο πάνω και στη Μπενάκη, ήταν κλειστοί και χρειάστηκε να τρέχω στα περίπτερα της πλατείας, αυτά είπε η Βιβή φέρνοντας από δυο πακέτα φρυγανιές και κριτσίνια.

Κοίταζε ερευνητικά το γιο της, τους πελάτες, το ανοιχτό παράθυρο, την κουρτίνα, την κρεμάστρα, όλα υπό έλεγχο, ησυχία, τάξη και ασφάλεια.

Πληρώθηκε επί τόπου από το γέρο, τα λεφτά για τις υπηρεσίες της ήταν στο συρταράκι του κομοδίνου κάτω από τα βιβλιάρια ασθενείας και το πάκο με παλιές χριστουγεννιάτικες και πασχαλινές κάρτες, παλιά προσκλητήρια γάμων και αγγελτήρια θανάτων.

Το ευχαριστώ, το θυμήθηκε και το φώναξε από την κουζίνα δυνατά σαν κραυγή, για να φτάσει στα μισοάχρηστα γέρικα αφτιά. Έβαλε μπρίκι και κατέβασε δυο φλιτζάνες, η ώρα περνούσε.

Στη φυλακή δεν τους περίμεναν απόψε, αλλά η Βιβή τώρα φο-

βόταν τη στιγμή του αποχωρισμού, ας τη ζούσε λοιπόν μια ώρα αρχύτερα, να τη διώξει τάκα τάκα από πάνω της, να ανασυνταχθεί για την επιστροφή σε αυτά που είχε μάθει να κουλαντρίζει.

Το πουλάκι, για τη γριά ή το όρνιο, για τους πολλούς άλλους, με τις σπασμένες και μαδημένες φτερούγες, προτού να το γυρίσει η μαμά του στη φωλιά του, της ζήτησε μια μικρή τσάρκα, ζιγκ ζαγκ σε Μεταξουργείο, Ρέντη, Αιγάλεω, Δραπετσώνα.

Αργόσχολοι της κυριακάτικης εσπέρας, λίγοι οι ντόπιοι, πολλοί οι αλλοδαποί, άλλοι στο σουλάτσο, άλλοι στο καθισιό, μικροί μεγάλοι σε κατώφλια, καφάσια φρούτων και παγκάκια, να τρώνε, να παίζουν, να γελούν, να τσακώνονται.

Ο βόμβος από βαλκανικές, ασιατικές και αφρικανικές γλώσσες υψωνόταν αφύσ από κάθε κακοσχεδιασμένη πλατεία και κάθε κακοφωτισμένο σοκάκι, η ξενιτιά πανταχού παρούσα. Η τωρινή Αθήνα δεν είχε σχέση ούτε με την πολιτεία που η Βιβή Χολέβα, τότε Σωτηροπούλου, πρωτόδε στα δεκαοχτώ της, ούτε μ' εκείνη που ο γιος της είχε αφήσει πίσω στα είκοσί του. Η ξένη φτώχεια είχε τρυπώσει σιωπηλά και με την αιχμηρή υπεροχή της είχε επιβληθεί τετράγωνο με τετράγωνο, στενό με στενό.

Ο Λίνος είχε γείρει πάλι το κεφάλι πίσω, λοξά προς τα έξω, ήθελε και δεν ήθελε να βλέπει και ν' ακούει.

Τα ίδια έκανε σχεδόν συστηματικά και τις προηγούμενες μέρες, ακόμη και δίχως γυαλιά τα μάτια του γίνονταν φιμέ τζάμια, να μην μπορεί η μάνα του να δει τι καιρό κάνει βαθιά στην ψυχή του. Καταραμένα τα αλλοτινά ξανθά τσουλούφια του, το χρυσάφι τους έκλεβε τις εντυπώσεις και ποιος να κάτσει να ψά-

ξει πίσω απ' αυτά, μήπως λίγα δάκρυα έδιναν εγκαίρως το σήμα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Δεν ήταν και κορίτσι, και μάλιστα του σπιτιού και του χαζομπαμπά, το είδος που κλαίει συχνά και γοερά. Ναι, μιλάνε τα έργα, αλλά ο άνθρωπος δεν είναι μόνον οι πράξεις του, είναι και οι σκέψεις του, ιδίως όσες κολλάνε σαν στρείδια στις μέσα μέσα εσοχές του κεφαλιού του και δεν ξεμυτίζουν από κει να συμπληρωθεί το σταυρόλεξο.

Η Βιβή οδηγούσε και κάθε τόσο λοξοκοιτούσε φευγαλέα δίπλα της τον αποκρουστικό, το στυγνό, τον απόβλητο και βαριόμοιρο γιο της. Του έμενε μισή ώρα.

Μακάρι να πίστευε στο Θεό να του ζητούσε ένα αναδρομικό θαύμα εδώ και τώρα, να σβήσει τις πράξεις του Λίνου ή έστω να τις αντικαταστήσει με άλλες. Ας ήταν λεγεωνάριος σφαγέας, να πήγαινε η ίδια στην Τήνο τα γαλόνια του. Ας ήταν παρακρατικός ν' αφιέρωνε στη Μεγαλόχαρη το κλομπ του. Τώρα, τι να παρέδιδε στο εικόνισμα της Δέσποινας των Ουρανών; Ένα κορδόνι;

Τα θρησκευτικά σκέρτσα της απελπισίας τέλος, μπροστά τους η πύλη.

Να που όχι μόνο δεν έβγαλαν έστω μία φωτογραφία στους Δελφούς, αλλά πάλι ξέχασε να του δείξει τις τέσσερις φωτογραφίες. Έσβησε τη μηχανή, άναψε το φωτάκι, ψαχούλεψε στην τσάντα, έβγαλε το φάκελο, του τις πέρασε μία μία στο χέρι, όλες σταλμένες από την Ξένια το 2003, μετά την τελευταία επίσκεψη στην Ελλάδα. Τέσσερα χρόνια δίσταζε να του τις δείξει, τις πηγαινόφερνε στα επισκεπτήρια.

Στην πρώτη η Μεγκ και η Σταυρούλα με άσπρα φουστανάκια ξαπλωμένες στην αυλή του χωριού σαν γάτες, δίπλα σε πέντε νεογέννητα γατιά που κοιμούνταν σφιχταγκαλιασμένα σε φιόγκο.

Στη δεύτερη οι μικρές και ο Χαρίδημος με το κοστούμι της δίκης και στα χέρια τη γραφομηχανή του, το τρίο στην πλατεία, δίπλα στο Ηρώον των πεσόντων.

Στην τρίτη η γιαγιά του και η Ξένια ανάμεσα στις δυο μεγάλες τριανταφυλλίες που έδιναν τα ροδοπέταλα για το γλυκό, φυτεμένες από τον Σωτηρόπουλο στη γέννηση κάθε θυγατέρας του για να 'ναι γλυκαμένες στη ζωή τους. Όλη η φωτογραφία ροζ, μεγάλη η τέχνη αυτού του φυτού να στολίζεται με πάμπολλα ολόδροσα μπουμπούκια σαν σφιχτές παιδικές γροθιές και άλλα τόσα ολάνοιχτα τριαντάφυλλα σαν μεταξωτές βαφτιστικές σκούφιες, μεγάλη, και στην περίπτωση τους τέχνη απατηλή.

Στην τέταρτη ο τάφος του παππού του και ο πέριξ χώρος στο νεκροταφείο του χωριού, παντού ζωηρά θαμνάκια, η φύση σε επίδειξη ομορφιάς. Το μονοπάτι ως τη μαρμαρόπλακά του ολόισιο σαν την τσάκιση στο παντελόνι του και το κυπαρισσάκι πίσω από το σταυρό σκουροπράσινο και λεπτό σαν την παλιομοδίτικη καλή του γραβάτα.

Καθώς τις κοίταζε ο Λίνος, τις ξανακοίταξε κι εκείνη με τα μάτια του, που στάθηκαν επίμονα στην τελευταία, σαν ν' απορούσαν με την απροσμέτρητη ομορφιά και το τόσο γαλήνιο τοπίο του θανάτου, όλα συμμετρικά, αλφαδιασμένα και οικολογικά.

Του τις πήρε άρον άρον.

— Βρε, καλώς το λεβέντη.

Στις δέκα και μισή οι φύλακες στην είσοδο του Κορυδαλλού ξαφνιαστήκαν, να και ένας ισοβίτης ανυπόμονος να επιστρέψει στην ψειρού προτού λήξει η πενθήμερη άδειά του.

Την τελευταία τελευταία στιγμή η Βιβή Χολέβα ξεπέρασε τον εαυτό της, τράβηξε το γιο της στον κόρφο της και τον έλειψε στα μπράτσα της.

Είχε να τον αγκαλιάσει έτσι από τα δεκατρία του, δεκαεφτά ολόκληρα χρόνια.

Δεν της αντιστάθηκε, δεν την καληνύχτισε, γύριζε στο κελί του σκυφτός μα ανακουφισμένος, λες και γύριζε στην πατρίδα του μετά από πολύχρονη απουσία.

Το πρόχειρο υπόστεγο αναμονής, απέναντι το γυμναστήριο Γούτος, οι γυναικείες φυλακές, το 3ο Γυμνάσιο και Λύκειο, τέτοια ώρα όλα σκοτεινά και ήσυχα. Η Βιβή Χολέβα τα είχε ατενίσει πολλές φορές περιμένοντας καρτερικά τη σειρά της στο επισκεπτήριο με τα πλυμένα ρούχα και το ψητό μοσχάρι σε τσάντες. Θα τα ατένιζε κι άλλες, ήξερε καλά τι την περίμενε. Το ποίημα πολύστροφο και όλοι οι στίχοι σουβλιές.

Δωδεκάωρα να σβαρνίζει τους δρόμους για να ζευγαρίσει τη φθορά και τη μουρμούρα των γέρων και μετά, σταβλισμένη στο δυαράκι, σ' αυτές τις αγρύπνιες με την τρομερή ενέργεια, κάθε νύχτα θηλιά, κάθε σκέψη βρόγχος, ένας άθλος ως το χάραμα και φτου κι απ' την αρχή να τροχίζει την κοφτερή αθλιότητα και δώστου να σκάνε με δεκαπέντε και είκοσι και είκοσι πέντε χρόνια καθυστέρηση οι ενοχές, αν έκανε όσα έπρεπε για να σώσει τον Φώτη κι αν έσπρωξε η ίδια το παιδί της στην καταστροφή, ερμηνείες της δεκάρας και μεταμέλεια δίχως αντίκρισμα.

Οδήγησε προς Αθήνα, πέρασε για λίγο από τρεις πελάτες, την κυρά με το χελωνάκι που ακόμη περίμενε τη Βουλγάρα, τον τσιγγούνη караβανά που σου έδινε ένα ποτήρι νερό κι έτρεμε το χέρι του, τον κυρ-Ανθούση, τον πιο αρχαίο της, τον κοφομεσιασμένο Παρθενώνα της, που τώρα, ντιπ ξεπαραδιασμένος είχε στήσει νέα μηχανιάδα για την ταφόπλακά του, Με φάγανε τα μανεκέν, τα κάμπριο κι οι πισίνες, το ΙΚΑ μού τα πλήρωνε και φέρει τις ευθύνες, τους άφησε τα μέλια και τα κουφέτα, τους φρόντισε, τους κανάκεψε, τους ξάφρισε και τρία πεντάευρα.

Φεύγοντας τηλεφώνησε στον Γιούκαρη, μείνε ήσυχος, επι-
στρέψαμε σώοι, οι λεπτομέρειες αύριο.

Αδημονούσε για την καρέκλα του σπιτιού της. Δεν θ' άνοιγε
την τηλεόραση, την είχε ελαττώσει πολύ, όλο φωσφοριζέ σκη-
νογραφίες, τσιρίδες κι εξυπνάδες, δεν υπήρχε ούτε ένα συντρο-
φικό κανάλι που να μιλούν αργά, μακάρι και ψιθυριστά, σαν γε-
ρο-ποιητές στο σιντί με τα Άπαντά τους. Μια τέτοια φωνή θα
χρειαζόταν απόψε, να της δώσει κουράγιο και φόρα για το νυ-
χτέρι της ανακεφαλαίωσης.

Η ανακεφαλαίωση φυσικά δεν θα είχε την παραμικρή σχέση
με μυθιστόρημα, ως έγραφε η Σαμπίνε την ιστορία της ζωής
της, ως έγραφαν όποιοι ήθελαν βιβλία από αυτά που φασκιώνουν
σε εκατό φύλλα χαρτί τα παιδικά τους χρόνια και σαβανώνουν
σε άλλα εκατό ή διακόσια τον παρακάτω βίο, περιγράφοντας με
ανοικονόμητες πια λεπτομέρειες ένα δωμάτιο τρία επί τέσσερα
λες και πιάνει πενήντα στρέμματα, ένα διαζύγιο λες και είναι ο
Εκατονταετής Πόλεμος, που ξεντώνουν ένα απλό δειλινό σε μα-
κροσκελή διατριβή και μέγα μυστήριο προς εξιχνίαση.

Α, όλα κι όλα, η Βιβή Χολέβα στοίβαζε τα βιβλία που της
φόρτωνε η σκληρόκαρδη καρδιολόγος, αλλά όποτε άνοιγε κά-
ποιο, πηδούσε αυτές τις σελίδες συγκεντρωμένη πάντα στη δρά-
ση και στην αυστηρή γραμμή των βασικών γεγονότων, το ζουμί
κάθε ιστορίας βράζει τελικά σε δυο τρεις το πολύ σελίδες, και η
δική της, χίλια πλουμιά κι άλλες τόσες καλλιγραφίες για πορσε-
λάνες και γραφικές σβουινιές γαιδάρων ν' άπλωνε ο γραφιάς με
κατεργαριά, δεν γινόταν να ωραιοποιήσει την υπόθεση, ορθά κο-
φτά, τρεις βιασμοί, ένας φόνος, κάρφωμα από τη μάνα, ισόβια.

Η σύνοψη του βιβλίου της άλλης πλευράς, τρία θύματα βια-
σμού, το ένα άγρια δολοφονημένο, θάνατος του πατέρα της, δυο
τάφοι για τη μάνα της.

Θεωρητικά είχε σκεφτεί κάμποσες φορές να πάει να τη βρει, φανταζόταν πως έμπαινε στο σπίτι της στα γόνατα, με τα ραφτικά της, πως της έραβε τη φόδρα, πως της έλεγε, αν σκότωνα το γιο μου στη δίκη θα σε καταλάβαινα και μακάρι να ήταν εκείνος στον τάφο αντί για το παιδί σου, στην πράξη όμως, βαδίζοντας στο δρόμο είχε το νου της για λιανές ασπρομάλλες, να προλάβει να στρίψει.

Ζωή σκέτη προσβολή και έπεται συνέχεια.

Περασμένα μεσάνυχτα τηλεφώνησε στη Βουλγάρα, γιατί, ρε Στέφκα; Γιατί δεν άντεχε άλλο, γι' αυτό.

Μετά τίναξε την άμμο από τα δυο βιβλιαράκια των Δελφών και τον άκοπο Σικελιανό, κι εδώ Δελφικός Λόγος, τα έστειλε στο συρτάρι, ξεπλύθηκε στο ντους από τα αλάτια, ο έρπηξ τέλος, πάλι καλά, έβαλε πλυντήριο, έβρασε τσάι, έτριψε λίγο τους αστραγάλους της, πονούσαν, ούτε γριά μπαλαρίνα.

Χορός εστί η προσευχή των ποδών, θυμήθηκε την παλιά Ρόδω να παρλάρει για τις πίστες και για το καμάκι σε νεαρούς που χόρευαν το ζείμπέκικο σαν Καγκεμούσα. Η ίδια μακριά απ' όλα αυτά, μαγνήτης για βάσανα. Λοιπόν, καρέκλα και τσιγάρο.

Τελικά, τι είναι το ζντουπ; Συνθηματικό; Ξόρκι; Παράγγελμα σε σκυλιά; Βρυχηθμός προϊστορικού θηρίου; Τίτλος από κάποιον κόμικ; Λεξούλα από κινούμενα σχέδια όπως τα μπλιαχ, τα γιαμ γιαμ, τα γιούπι και τα ουάου; Γιατί πάλι δεν ρώτησε το γιο της;

Κάθε ιστορία έχει κενά, κάποια είναι κοινά για όλους όσοι λαβαίνουν μέρος στην πλοκή της. Καθένας ωστόσο έχει και μερικά που μόνο εκείνος έχει προσέξει, μόνον εκείνου δεν του δίνουν πειστικές απαντήσεις όσο κι αν προσπαθεί, αν προσπαθεί, που μάλλον δεν προσπαθεί.

Σε μερικές περιπτώσεις κάποιοι βολεύονται με αυτά τα κε-

νά, γκρίζες ζώνες που τις περιφρουρούν με νύχια και με δόντια, τρέμουν στην ιδέα ότι, αν καλυφθούν, μπορεί η πλήρης αλήθεια να είναι αβάσταχτη.

Ανάβοντας κι άλλο τσιγάρο σκέφτηκε όσους ήξερε και δεν ήξερε, οι περισσότεροι είχαν τα φεγγάρια του φανατισμού της γκρίνιας, με την πρώτη αναποδιά, πάρ' τους κάτω.

Τι έχουν, μωρέ, τα δικά σας σακιά; Μια χρεωκοπία, έναν ξενιτεμένο, κατραπακιές της εφορίας, αποτυχία στον ΑΣΕΠ, μια κακιά πεθερά, ένα νευρασθενικό προϊστάμενο, ένα παιδί που πετάει Μολότοφ, ένα τζάκι που ντουμακιάζει το λιβιγκρούμ, οισοφαγική παλινδρόμηση, υψοφοβία, κερατλίκια, ραγάδες στον πισινό.

Για περάστε να ρίξετε μια ματιά στο δικό μου, να σας κοιτά ο βήχας.

Τρίτο τσιγάρο, πρώτα το διαολόστειλε, μετά το καλόπιασε, τσιγαράκι μου. Αυτό το τσιγαράκι, ρουφηξιά με ρουφηξιά τη γέμισε έλεος για τους πάντες, η ποικιλία των σακιών ανεξάντλητη, και στρατιωτικός γυλιός κατάφορτος από συντρίμια του πολέμου και της ειρήνης, και δίχτυ που δεν ψάρεψε παρά τα σαράντα κύματα της περιφρόνησης. Τους ύμνησε όλους, έκλυτους και μεθοκόπους, μαχαιροβγάλτες και παλληκαράκια της φακής, αξιωματούχους της κακομοιριάς και φαντασμένους της αδικίας.

Ο κόσμος είναι ένα κομβίο με χιλιάδες καμιόνια φορτωμένα σακιά, οι άνθρωποι πεθαίνουν και τα βαριά σακιά σχεδόν άθικτα περιμένουν τους ώμους ενός δύστυχου απόγονου.

Στη ζωή λίγοι οι άμωμοι μ' ένα ελαφρύ μεταξωτό σακουλάκι, οι πολλοί, αχθοφόροι, δεν γλυτώνουν το χαμαλί του σακιού τους, άλλο από καραβόπανο, άλλο από λινάτσα, πότε με τρύπες, με μπαλώματα, καμιά φορά και με μικρά κεντήματα εδώ κι εκεί. Και το κάθε σακί ταχυδρομικός σάκος γεμάτος γράμματα

με ανεξίτηλες γραφές κριμάτων, δέματα με εμπόρευμα παθών και κουτάκια με άδωρα δώρα.

Λέγοντας από μέσα της για κουτάκια, το μάτι της έπεσε σ' ένα τσιγαρόκουτο Καρέλια πάνω στο μπράτσο του αναπηρικού καροτσιού, δίπλα στο τασάκι-γατάκι. Η μάρκα του Λίνου, θα του είχαν τελειώσει ενώ εκείνη πατούσε δυο χτενιές στο λουτρό, στην ολιγόλεπτη στάση τους νωρίτερα. Σηκώθηκε να το πετάξει μαζί με τη γόπα, αλλά μόλις το πήρε στο χέρι, αυτά τα τρελά που βάζει μπρος η νύχτα, της ήρθε να του μιλήσει.

— Πρόπερσι είχα μια γρέντζω που τη βαριόμουνα και την παραμελούσα. Δεν της έλεγα δυο λόγια παραπάνω παρά μόνο όταν η πίεςή της χτυπούσε κόκκινο. Πάνω σε μια τέτοια κρίση, ενώ τη χάιδευα για να την ηρεμήσω μέχρι να την πιάσει το χαπάκι, μου είπε μια φοβερή κουβέντα, δεν μ' αγαπάς, γερή. Φαίνεται πως κάποιοι μόνο τότε δίνουν τα ρέστα τους, στα δύσκολα. Έτσι κι εγώ. Άντε, δώσε τα κι εσύ. Έχε τον από δίπλα, να μαλακώνεις τ' αγριεμένα μέσα του, να φτιάνεις με τον καπνό σου ωραία σχέδια στο ταβάνι του. Κράτα του συντροφιά εκεί, στο άντρο της μπόχας και της στάχτης. Εκείνος λάβωσε και λαβώθηκε και θα λαβώνεται για κάθε μέρα που θα ζει, δίχως γιατρεία, δίχως λύτρωση.

Αφού τα είπε στα Καρέλια, μετά της ήρθε και να τα φιλήσει. Δεν κατάφερε να φιλήσει το ίδιο της το παιδί, θα φιλούσε τα τσιγάρα του. Τα φίλησε, φίλησε και το αποτσίγαρο που είχε ακουμπήσει το πικρό του στόμα και μουντζώθηκε.

Έσβησε τη λάμπα δίπλα της, απόψε δεν είχε σκοπό να μετακινηθεί ούτε στον καναπέ ούτε στο κρεβάτι, θα δοκίμαζε να τη βγάλει στη σκαλιστή καρέκλα, την έδρα της. Ανασηκώθηκε, πήρε το μαξιλαράκι από το κάθισμα και το έβαλε όρθιο για τη μέση της. Το μαξιλάρι με το βυσσινί βελούδο και τις χρυσές φουντί-

τσες στις τέσσερις άκρες, μοναδικό απομεινάρι της τέχνης του πεθερού, πολυταξιδεμένο, από την Κέρκυρα στα εργένικα δωμάτια του Φώτη και στα κατοπινά σπίτια, έδινε ακόμη το παρόν, πάντα κάτι επιμένει να διασωθεί, για να συνδέει και να θυμίζει.

Βολεύτηκε, συντονίστηκε και με το χρούτσου-χρούτσου του Τίγρη από δίπλα, που πιλάτευε πάλι τα άχρηστα κλειδιά, μια συνηθισμένη μουσική υπόκρουση στις νύχτες της πολυκατοικίας και στα τσάγια της.

Ήπια μια γουλιά, οι άλλοι στις ανεμώνες και στα μοσχομπίζελα, σκέφτηκε, εμείς, οι Χολέβες, στο χαντάκι με τις τσουνίδες και τα διαβολόχορτα. Κάπου, κάπως πρέπει να χωρέσουμε κι εκείνος κι εγώ σε μια γωνίτσα της ζωής. Δεν ζητάμε παραπάνω, μια γωνίτσα. Αυτοί οι άλλοι ας μας γυρνούν την πλάτη και ας πορεύονται μακριά μας. Ας τραβούν το δρόμο τους, ας καταγίνονται με το βάλε-βγάλε τα πανωφόρια της συνείδησης και της υπόληψης, ας ανεβοκατεβάζουν κυβερνήσεις, ας αλλάζουν τους νόμους, ας ταξιδεύουν Χριστούγεννα στις Βρυξέλες να το παίζουν Ευρωπαίοι και οι ίδιοι στα χωριά τους Πάσχα να το παίζουν ευχαρίστως Βλάχοι και Σαρακατσάνοι, ας χτίζουν παλάτια ή πλίνθινα παράσπιτα, ας πληρώνουν όσο όσο τις αστακομακαρονάδες τους ή ας ψωνίζουν βερεσέ το κεφαλοτύρι και τη μορταδέλα τους, ας χαίρονται όλοι τους τις μαγιάτικες νύχτες, κάθε βράδυ γάμος στον ουρανό, το φεγγάρι ασημένια προίκα και τα άστρα κουφέτα και ας ξυπνήσουν εκατό φορές στη ζωή τους άλλοι άνθρωποι, εμείς θα ξυπνάμε πάντα ίδιοι και στα ίδια, στο χαντάκι, χαντακωμένοι.

Το σπίτι θέλει απιστίες. Να παίρνεις την τσάντα σου και να φεύγεις, συμβουλή της Σαμπίνε, την έφερε στο νου της με τα απίθανα γιορντάνια στα γερμανικά λαιμά, άλλο το πρωί, άλλο το

βράδου, το πιο εντυπωσιακό την ώρα της πληρωμής και του αποχαιρετισμού, αστερίες, ναυτίλοι, ιππόκαμποι και βαρκούλες που βυθίζονταν στο ναυαγισμένο μπούστο της.

Αν επιθύμησα κάτι, είναι ένα βαπόρι κι ένα πέλαγος, σκέφτηκε ξαφνικά η Βιβή και αναστέναξε αλλά χωρίς παράπονο, τα γαλάζια ψιλόλογια του κολιέ έκαναν καλά τη δουλειά τους, σαν να σκέπασαν εκείνο το ξερό, έπνιξα ένα κορίτσι μαμά, σαν να την ξαναβύθισαν απαλά στα δροσερά νερά της θάλασσας. Με αυτή την αίσθηση για σεφτέ θα έπρεπε να ξεκινάει κάθε επόμενη μέρα της. Γιατί θα συνέχιζε παρακάτω, μέρα με τη μέρα.

Δεν μπορούσε να ξέρει εάν θα υπήρχε δεύτερη άδεια και αν κάποτε ο γιος της θα έπαιρνε χάρη, δεν μπορούσε να κάνει πράξεις ή να το ρίξει στα σπορ, ούτε της έπεφτε λόγος πού θα το πήγαινε ο κόσμος, τα κινήματα που λένε, και οι αρχηγοί και οι πλανητάρχες, ας πάνε όπου θέλουν, εκείνη παράμερα, στην άκρη της, στην ευθύνη της μοίρας των δύο μόνο, μόνη. Λοιπόν, αύριο πρωί κιόλας θα έπαιρνε την τσάντα της και δρόμο. Θα γονάτιζε, ναι, θα γονάτιζε μπροστά στην πρώτη έγκυο που θα συναντούσε, θα χάιδευε και θα φιλούσε την κοιλιά της. Από εκεί θα έβγαине ένα παιδί που μπορεί μάλιστα, και κάλλιστα, ν' αγαπούσε κι αυτό το θαλασσινό μελτέμι όπως ο Λίνος, που μικρός, στα εφτά του, στα δέκα του, στεκόταν άγαλμα στα ρεύματα, έστρεφε το κεφάλι προς ανατολάς, έκλεινε τα μάτια και καθόταν με ευχαρίστηση για ώρα να τον φυσάει ο αέρας, να του φουσκώνει το πουκαμισάκι και τα ξανθά μαλλιά.

Σε μια τέτοια στιγμή τον είχε πει, μικρό μου πόνυ. Ας έστυβε το κεφάλι της να ξεθάψει μερικά παρόμοια, έπρεπε, για να σπάει τότε τότε την ιδέα πως όλο το παρελθόν ήταν μια τρομαχτική σκιά, ο χαφίές της που θα την έπαιρνε στο κατόπι εσαεί, να αστυνομεύει τις μέρες και τις νύχτες της.

Απόψε το μυαλό της θα έμενε ανοιχτό σαν λάστιχο που όλη νύχτα τρέχει και ποτίζει τα αυλάκια ενός διψασμένου κήπου.

Και αύριο, αφού θα φιλούσε μια κοιλιά στο δρόμο, η εγκυμονούσα κοιλιά είναι το σακί με το πολυτιμότερο αγαθό, η Βιβή Χολέβα θα κατηφόριζε στη Βάρκιζα, γιατί όχι και ως το Σούνιο, και θα στεκόταν αντίκρυ στα κυματάκια που θα χτυπούσαν την ακτή σαν κάτι χορευταράδες με άσπρα στιβάνια, τους είχε δει σ' ένα μουσικό οδοιπορικό στη NET.

Εκεί, φρόνιμη σ' ένα βραχάκι, θα θυμόταν μία προς μία μόνο καλές στιγμές και δεν θα χόρταινε να φέρνει στο μυαλό της την καλύτερη, όταν ο γιος της κι εκείνη βούτηξαν επιτέλους ξανά στη θάλασσα. Α, εκείνα τα πρώτα λεπτά, που ξάφνου και μυστηριωδώς σάμπως να σβήστηκαν για πρώτη φορά από το νου τους τα τρία άμοιρα κορίτσια, το λαιμουδάκι της τρίτης με το κορδόνι, ο πατέρας της που ύψωσε τη φωτογραφία της μοναχοκόρης του στη δίκη και η ξηλωμένη φόδρα στο στρίφωμα της μάνας της.

Μια κι έξω ήταν το αναπάντεχο θαύμα, δεν θα τους ξανασυμβεί αυτό που ένιωσαν, κάτι σαν να βρίσκουν τα πλατιά τους και να τους παίρνει, έστω για δυο τρία λεπτά, δεν θα ήταν παραπάνω, μια χαρά, μα μια χαρά, σαν να μη φταίγαν για τίποτα.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ

Τ Α Σ Α Κ Ι Α

ΜΕ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΛΛΑΣ ΤΣΑΜΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΜΕ ΑΠΛΑ, DIDOT & PORSON
ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ ΕΚΔΟΤΙ
ΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ. ΤΗ ΜΑ
ΚΕΤΑ ΤΟΥ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΕ Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΓ
ΓΕΛΑΚΗΣ, ΤΑ ΦΙΛΜ ΚΑΙ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΟΝΤΑΖ
ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΤΟ «ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ». Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗΣ» ΚΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗ «Θ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ –
Π. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ Ο.Ε.» ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ ΤΟΥ 2010 ΓΙΑ
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ

Η κυρία Κατάκη

Μυθιστόρημα

Η Ιωάννα Καρυστιάνη, με την προφορική της αφήγησή της και τους καίριους πυρήνες ζωής που επιλέγει, παρασύρει σε μία περιπέτεια αυτογνωσίας μέσα από το γέλιο, το σαρκασμό και το δάκρυ των ηρώων της.

Γράφοντας, αν όχι καταγράφοντας πιστά, ζωές και ιστορίες, αναπλάθει πρόσωπα που βλέπουμε καθημερινά, πρόσωπα που δεν μπορούμε ή δεν αντέχουμε να δούμε. Κι αυτές οι εικόνες, αυτά τα πρόσωπα ζωντανεύουν, μιλούν, εξομολογούνται, λένε ιστορίες που ξετυλίγονται επιδέξια για να μας τυλίζουν στη μαγεία τους.

ΠΕΠΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ο αρχαιολόγος λάτρης των μικρών και ταπεινών, ο θαυμαστής των αεροπόρων, η πιστή και αταλάντευτη οραματίστρια της επανάστασης, άνθρωποι σπασμένοι και σπαραχτικοί μας παρασέρνουν στη χαμηλότονη απελπισία τους. Οι λύσεις που δίνουν είναι γνώριμες: ένα παιδί, το Κόμμα, η τεχνολογία, η τέχνη, το όνειρο, τα όνειρα... Είναι άνθρωποί μας, που μπορούμε να τους αγαλιάσουμε και να κλάψουμε μαζί τους.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΥΛΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ

Μικρά Αγγλία

Μυθιστόρημα

Η ιστορία διαθέτει ναυτικό φυλλάδιο και ταξιδεύει επί μία εικοσαετία μεταφέροντας θαλασσοφαγωμένους άντρες και θαλασσοφαγωμένες γυναίκες στους μεγάλους ή ασήμαντους πλόες της ζωής, από τη Σουραμπάγια στα βυσσινοχώραφα της Άνδρου, από τα τζενεραλάδικα και τα υπερωκεάνια στη χρυσαφένια αμμουδιά του Νειμποριού και στις ασκήσεις μελαγχολίας μιας παρέας κοριτσιών, από ένα ντοματοπίλαφο στο Μπουένος Άιρες στις πιστές λαρδομούνες που κρέμονται από το στόμα της Μούραινας κι από τις συμμαχικές νηοπομπές κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου στη Ρίβα και στο λευκό διάδροφο των Σαλταφέρων με το τσιγγούνικο ταβάνι, που σαν απλωμένο τουλπάνι έσταζε τους ήχους τού απάνω σπιτιού και μαζί τους ήχους του έρωτα στο πανομοιότυπο κάτω σπίτι, είκοσι τέσσερις λεπτές κυπαρισσοσανίδες που ρήμαζαν ζωές.

ΙΩANNA KAPYΣTIANH

Κουστούμι στο χρώμα

Μυθιστόρημα

Ο Κυριάκος Ρουσιάς πήγε στην Αμερική στα δεκαπέντε του. Στα σαράντα τρία του μένει στο Γκαίθερσμιπεργκ και δουλεύει στο Φρέντερικ, ερευνητής στο Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας. Δεν πολυμιλάει για το σόι του, δεν πολυμιλάει για τα παλιά. Το καλοκαίρι του '98, απροειδοποίητα, επιστρέφει στο χωριό του για πρώτη φορά. Και πέφτει πάνω στον άλλο Κυριάκο Ρουσιά. Ακούει εκείνη τη φωνή που τρυπούσε το ρόδι και ξεφλούδιζε το πετραμύγδαλο. Ψάχνει κάποια Μάρω με μια ελιά σαν δάκρυ στην πίσω μεριά της γάμπας. Αναρωτιέται πώς είναι το βλέμμα του ανθρώπου τη στιγμή που παίρνει μια μοιραία απόφαση.

Σελίδες για τις απάτητες διαδρομές του μυαλού.

Για τα απαγορευμένα συναισθήματα.

Για το ίδιο κάρβονο που καίει δυο άντρες.

ΙΩANNA KAPYΣΤΙΑNH

Ο άγιος της μοναξιάς

Μυθιστόρημα

Η Στέλλα Σαλαγιά θέλει να «σπάει» χωρίς θεατές. Ο Σίμος Σεμερτζίδης διορίστηκε στη ζωή με ρουσφέτι. Η Κλαίρη κάνει πέ-ρα όσους χαφιεδίζουν τις δυστυχίες του σπιτιού της. Ο Λεόντιος αφιερώνεται στους πολλούς αγίους της μοναξιάς. Η ακούραστη Μόρφω πιστεύει πως η τρέλα είναι σαλόνι. Ο Ιορδάνης σέρνει στα στενάκια την εργαλειοθήκη του και το πιστεύω του, κανένα ενθύμιο, καμία ανάμνηση, κανέναν δικός. Η κατεψυγμένη lady Giannoula ξαναζωντανεύει την πόλη με τα ξεκούρδιστα πιάννα και τις ανεμοφαγωμένες πινακίδες. Μια ερωτική ιστορία της εποχής μας με σκηνικό και ουσία την παραίτηση και τη μοναχικότητα, που οδηγούν στον εσωτερικό εγκλεισμό σαν το μόνο ασφαλές καταφύγιο του καθενός. Ένας κόσμος που έχει ανάγκη να αγαπήσει ξανά, με κάθε τίμημα, τη ζωή, τον τόπο του, κάτι.

ΙΩANNA KAPYΣΤΙΑNH

Νύφες

Το 1922 εφτακόσιες γυναίκες αφήνουν την Ανατολή και στοιβά-
ζονται στη Γ' θέση του ποντοπόρου πλοίου που θα τις πάει στην
Αμερική, εκεί που τις περιμένουν άγνωστοι άντρες. Στο μπαου-
λάκι τους ένα οικογενειακό νυφικό και η φωτογραφία του γα-
μπρού για την αναγνώριση. Στις είκοσι μέρες του ταξιδιού συμ-
βαίνουν πολλά. Στη ζωή για όλους μας υπάρχει ένας έρωτας που
δε θα ξεχάσουμε ποτέ. Οι Νύφες είναι ένα ταξίδι με πολλές ση-
μασίες. Βίωμα βάνανυσης αποκοπής από τη θερμή φωλιά των
παιδικών και νεανικών χρόνων. Βίωμα απώλειας του ελάχιστου
αλλά και του μέγιστου αγαθού, ο άνθρωπος να μιλάει και να α-
κούει γύρω του τη μητρική του γλώσσα. Είναι όμως και προσδο-
κία για καθημερινό μεροκάματο και καθημερινό φαί. Είναι και
σωσίβιο για το φτωχόκοσμο που ναυάγησε στις φουρτούνες της
πολύπαθης εποχής και περιοχής.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ

Σουέλ

- Ό,τι κι αν είναι αυτό, πες μου τι συμβαίνει.
- Το σουέλ μου 'βαλε μπελά στο μυαλό.
- Ποιος είναι ο πραγματικός λόγος που δεν γυρίζεις;
- Η θάλασσα δεν με επιστρέφει.
- Τι γυρεύεις τώρα πια;
- Δεν έχω θέληση για στεριά.

